સામાજિક આવૃત્તિ.

રાયચંદ્ર-જૈનકાવ્યમાલા.

પ્રાચીન ગુજરાતીજૈનકાવ્યસાહિત્યનો સંગ્રહ.

ગુચ્છક ૨ જો.

સંગ્રહ કરી પ્રગટ કરનાર,
મનસુખલાલ રવજીભાઇ મેહતા.

પહેલી આવૃત્તિ.

અમદાવાદ,
'સત્યવિજય' પ્રીન્ટીંગ પ્રેસમાં સાંકળચંદ હરીલાલ શાહે છાપ્યું

ઇ૦ સ૦ ૧૯૧૩. સંવત્ ૧૯૭૦.

કિમ્મત રૂપિયો એક.

અર્પણા.

શ્રીયુત કૃષ્ણલાલ મોહનલાલ ઝવેરી,

એમ૦ એ૦ એલ્‌એલ્‌. બી.

જજ, સ્મોલ કૉઝીસ કોર્ટ,

મુમ્બાઈ.

પૂજ્યારાધક ભાઈશ્રી;

આપનો અને મારો પરિચય સહજ કારણવશાત્ થયો હતો, બહુજ થોડા સમયમાં એ પરિચયમાં સ્નેહભાવ–વાત્સલ્ય ભાવ અંતર્ગત રહેલો પરસ્પર અનુભવમાં આવવા લાગ્યો. એ અનુભવ નૈસર્ગિક જણાયો–કુદરત કળાની કૃતિરૂપ જણાયો. શાસ્ત્રકારોની પરિભાષામાં જેને 'સ્નેહાનુબંધીય સ્નેહ' કહે છે તે સ્નેહ એ હોવાયોગ્ય છે કે કેમ એ મારો રોજનો મનપ્રત્યે પ્રશ્ન છે.

'જે વિશેષણપૂર્વક' હું આજે આપને સંબોધું છું તે વિશેષણ જૂના જૂના વખતથી આપણા પૂર્વજોએ નિશદિન ગાયું છે–ગોખ્યું છે. 'પૂજ્ય-આરાધકતા' એ વિશેષણ આપને યોગ્ય છે એમ મને લાગ્યું. 'વેદવાતા-વરણ' માં ઉછરેલ વ્યક્તિ 'જૈન વાતાવરણ' માં ઉછરેલ વ્યક્તિના પ્રયત્નો પ્રત્યે પ્રમોદ ભાવ શા કારણે ધરાવી શકે એનો ખ્યાલ કરતાં મને એમ ધ્યાનમાં આવ્યું કે જો તેમાં 'પૂજ્ય આરાધકતાનો ગુણ હોય તો તેમ થઈ શકે. જૈન મહંતોની કૃતિઓ પણ પૂજ્ય હોય તો તેને આરાધવાયોગ્ય ગણી આરાધવીજ જોઇએ એવો ભાવ આપને વિષે સ્થિર થયેલો દેખી, આપને આજે તે વિશેષણથી સંબોધી પ્રાચીન જૈન મહંતોની કૃતિઓના આ એક સંગ્રહની સાથે આપને પૂછ્યા વિના અર્થાત્ શિષ્ટાચાર સાચવ્યા વિના આપનું નામ જોડું છું. આ સંગ્રહના પ્રથમ ગુચ્છક સાથે આપના અંગત મિત્ર અને ગુજરાતના એક સુન્દર પુત્ર સદ્‌ગત ગોવર્ધનરામભાઇનું નામ મેં જોડયું હતું. આ બીજા ગુચ્છક સાથે આપનું નામ જોડું છું. મને તેવી સંકલના ગોઠવવાનું ઠીક લાગ્યું એટલે મેં તેમ કર્યું.

મનસુખલાલ.

પ્રસ્તાવના.

આ પ્રાચીન જૈન કવિઓની કૃતિઓના સંગ્રહના બીજા ગુચ્છકની પ્રસ્તાવના ટુંકમાંજ લખવાના હું સંયોગોમાં છું.

આજથી પાંચ વર્ષપર પ્રાચીન જૈન કવિઓની કૃતિઓને પ્રકાશન આપવાનો વિચાર મેં કર્યો ત્યારે મારા મનને એમ હતું કે, આ દિશામાં હું કંઇક ઠીક રીતે પ્રયત્ન કરી શકીશ; પણ મનુષ્ય ધારે છે કાંઈ અને થાય છે કાંઈ. અનુભવી પુરૂષોએ ઠીકજ કહ્યું છે કે,

માણુસ જાણે મેં કરૂં, કરતલ બીજા કોય;
આદર્યાં અધવચ રહે, અને હરિ કરે સો હોય.

ગુર્જર જૈન કાવ્યોના પ્રકાશનના મારા આ વિચારને મારી શરીરપ્રકૃતિએ ધીમે ધીમે ધકકો મારવા માંડયો; એટલે સુધી ધકકો મારવા માંડયો કે, મને એક વખત એમ પણ અનુભવરૂપ લાગ્યું હતું કે, આ બીજો ગુચ્છક કદાચ્ જગત્ આગળ નહીં પણ આવી શકે; તો પણ પ્રભુ કૃપાએ એટલું સારૂં થયું કે, શરીરપ્રકૃતિએ કાંઇક અનુકૂળ દિશા ગ્રહણ કરી; અને તેથીજ આ ગુચ્છક જગત્ આગળ આવે છે. આ દિશામાં ભવિષ્યમાં મારાથી પ્રયત્ન થઈ શકશે કે નહીં તેની મને મારી હાલની શરીરપ્રકૃતિ ખબર દે તેમ નથી.

પ્રથમ ગુચ્છકમાં શ્રીમાન્ આનંદઘનજીનું ચરિત્ર મેં ભાષાદષ્ટિએ આપ્યું હતું. જે સમાજમાં સારા અંશે રસોત્પાદક થયું હતું એમ મને ખાત્રી મળી હતી. એજ શૈલીએ આ બીજા ગુચ્છકમાં મારે શ્રીમાન્ દેવચંદ્રજીનું જીવનચરિત્ર આપવા તીવ્ર-ઇચ્છા હતી. આ ગુચ્છક લગભગ ચાર વર્ષ થયાં છપાઈ પડી રહેલો હતો, છતાં શ્રીમાન્ દેવચંદ્રજી વિસ્તૃત ઐતિહાસિક અને માનસશાસ્ત્રીય જીવનચરિત્ર લખવાની આકાંક્ષાથી આજ સુધી બહાર પાડયો નહોતો. ચાર વર્ષ સુધી પ્રબળ આકાંક્ષા રાખવા છતાં મારી શરીરપ્રકૃતિએ શ્રીમાન્ દેવચંદ્રજીનું તેવું ચરિત્ર છેવટ સુધી લખવા યોગ્ય બળ ન આપ્યું શ્રીમાન્ દેવચંદ્રજીનું આવું ચરિત્ર લખાવાને માટે મારી પાસે જે વિચારો એકત્રિત થયા છે તે ઉપરથી મને ભરૂસો હતો કે, મારૂં લખેલું ચરિત્ર સમાજને કદાચ્ કાંઇક નૂતનતા દર્શાવનાર થઈ

પડશે; છતાં જ્યારે નજ લંબાયું ત્યારે પછી છેવટે મારે આ ગુચ્છક વિના વિસ્તૃત ચરિત્રે બહાર પાડવો પડે છે.

આમ છતાં, રા. ભાઈ મોહનલાલ દલીચંદ દેશાઈ બી. એ. એલ-એલ. બી. એ શ્રીમાન્ દેવચંદ્રજીનુ જે સંક્ષિપ્ત જીવનચરિત્ર લખ્યું છે તે આમાં દાખલ કર્યું. ભાઈ મોહનલાલે એ મહત્પુરૂષના જીવનની જે લઘુરૂપ રેખા દોરી છે તે અવશ્ય ઐતિહાસીક માર્ગદર્શક તો છેજ. ભાઇ મોહનલાલની પેઠે આપણા જૈન સંતાનો આવી લોકોપકારક દિશાઓમાં પ્રયત્નો કરવાં તત્પર થાય એટલું જ હું ઇચ્છું છું.

મારા તરફથી પ્રકટ થયેલ ગુર્જર જૈન કાવ્યોના સંગ્રહરૂપ "રાયચંદ્ર જૈન, કાવ્યમાલા" ના ગુચ્છક ૧ લાની અંદર ગુજરાતી ભાષાના જન્મ સાથે જૈનિયોનો સર્વથી પ્રથમ સંબંધ છે એવી મારી માનીનતા મેં ચર્ચી હતી. મારી આ માનીનતા રાજકોટ ખાતે મળેલી ત્રીજી ગુર્જર સાહિત્ય પરિષદ્માં અને જાહેર વર્તમાનપત્રોમાં ચર્ચાઈ હતી. મારી આ માનીનતા હજુ કાયમ છે; એટલુંજ નહીં પણ મારી તે માનીનતા દૃઢ કરાવનારાં કેટલાંક કારણો મને ત્યાર પછી મળ્યાં છે.—જો કે એ ખરૂં છું કે મેં જેમ પ્રથમ ગુચ્છકમાં કહ્યું હતું કે " ગુર્જર ભાષાનો જન્મ જૈનિયોથી હોવા યોગ્ય છે," એમ મારે કહેવું જોઇતું નહોતું. મારે એમ કહેવું જોઇતુ હતું કે તેની ખીલવણીમાં જૈનિયોએ સૌથી પ્રથમ અને મુખ્ય ભાગ ભજવ્યો છે.

સદ્ગત ગોવર્ધનરામભાઈ તથા શ્રીયુત કેશવલાલભાઇએ જે દૃષ્ટિએ જૈન ગુર્જર સાહિત્ય અવલોકયું છે તે દૃષ્ટિએ જો અવલોકવામાં આવે તો મારી આ માનીનતા સત્ય જણાયા વિના નહીં રહે એમ હું અત્યાર સુધી માનું છું. મારે મારી આ માનીનતા સંબંધમાં આ પ્રકાશનની સાથેજ વિશેષ ઉહાપોહ કરવાની ઇચ્છા હતી. પરંતુ મારી તે ઇચ્છા અત્યારે તો ઇચ્છા-રૂપેજ રહી છે—અમલ રૂપે બહાર આવી નથી.

આ ગુચ્છકમાં જે પુરૂષોના કાવ્યોનો સંગ્રહ દાખલ કર્યો છે તેના સંક્ષિપ્ત જીવન્ ચરિત્રો તથા કઠણ શબ્દોનો કોષ અને સમજુતી આપવાની મારી ધારણા હતી તે પણ શરીરના કારણથીજ પાર પડી નથી તે મારે દિલગીર છું.

મનસુખલાલ રવજીભાઈ મેહતા.

તા. ૧-૧૨-૧૯૧૩,

જૈનકવિતા.

શ્રીયુત મનસુખલાલ રવજીભાઈ મહેતાની જૈનસાહિત્યસેવા સાક્ષર વર્ગને સુવિદિત છે, " સનાતન જૈન " ના તંત્રી તરીકે સમગ્ર જૈનકોમને હિતકર થઇ પડે એવા લેખો લખી સમગ્ર જૈનકોમની સેવા બજાવવાને વ્યાજબી રસ્તો બીજા જૈનપત્રોને તેમણે બતાવ્યો છે માગધી ભાષાના અભ્યાસની અને યુનિવર્સિટીમાં જૈનસાહિત્ય દાખલ કરાવાની ચર્ચા પ્રથમ તેમણે ઉપાડી હતી. જૈન કાવ્યદોહન પ્રગટ કરવાની પહેલ પણ તેમણેજ કરી છે. શરીર આરોગ્ય નહિ હોવા છતાં તેઓ જૈનસાહિત્યની બની શકતી સેવા બજાવ્યે જાય છે એ નજરે જોયા પછીજ આટલું લખવાનું મન થયુ છે. તેમના તરફથી પ્રગટ થતા જૈન કાવ્યદોહન માટે જૈનકવિતા વિષેના મારા આગલા વિચારો કે જે વિચારોમાં હજી ફેરફાર થયો નથી તે આ નીચે દર્શાવુ છુ.

જૈનસાહિત્ય વિષે ગુજરાતી સાહિત્ય પરિષદ્‌ના પ્રમુખ સ્થાનપરથી સાક્ષરમંડનમણિ ગોવર્ધનરામભાઈએ તેમજ સાક્ષર શિરોમણિ કેશવલાલ ભાઈ ધ્રુવે યોગ્ય વિવેચન કર્યું છે. એવા નિષ્પક્ષપાત ત્રાહિત વિદ્વાનોના અભિપ્રાયને લીધે જૈનેતર વિદ્વાનો જૈન સાહિત્યપ્રતિ સહાનુભૂતિ બતાવવા લાગ્યા છે અને એ સાહિત્ય તરફ જરા જરા ઊંડીઉ કરવા લાગ્યા છે એ માટે જૈનો ઉક્ત બને વિદ્વાનોના આભારી છે.

કવિ દલપતરામે કાવ્યદોહનની પ્રસ્તાવનામા જુદા જુદા કવિઓના સંબંધમાં કંઇક કહ્યુ છે. તેમના નામ માત્ર પણ સંભાર્યાં છે. ત્યારે જૈન કવિઓ સંબંધી એક અક્ષર પણ લખ્યો નથી કાવ્યદોહનના ૧ લા ભાગમા જ્યારે ત્રીશ કવિની કવિતાઓ લીધી છે ત્યારે તેમાં માત્ર એકજ જૈન કવિતા દાખલ થવામે ભાગ્યશાળી થઈ છે તેજ પ્રમાણે કાવ્યદોહનના બીજા ભાગોનુ સમજી લેવુ આપણે એમ માનીએ કે જૈન કવિની કવિતાઓ કે ગ્રંથોની કોઇ પણ વિશેષ હસ્તલિખિત પ્રતો તેમના હાથમાં આવી નહિ હોય; પરંતુ તેમ નથી. તેઓશ્રી કાવ્યદોહનના પ ૧૫૩ મે જણાવે છે કે " બીજા હિંદુઓ કરતાં જૈનના જતિઓએ રચેલા ગુજરાતી ભાષાના

અથો ઘણુ છે પણ તેમા માગધી ભાષાના તેમ બીજા તરેહવાર શબ્દો આવે છે માટે અમે ઝાઝી કવિતા તેઓની લીધી નથી," આ લખાણુ એમ બતાવે છે કે જૈન કવિની કવિતા સમજવા તે વખતે વિશેષ પ્રયત્ન થયો નથી

~ જૈન કવિઓ સિવાય બીજા કવિઓના કાવ્યોમા અન્ય દષ્ટિએ તરેહવાર શબ્દો હોવા છતા તે કાવ્યોના સશોધકોએ એ કાવ્યોને પ્રસિદ્ધિ આપી એનુ કારણ એ હોઇ શકે કે એ કાવ્યો તેમના ધર્મને લગતા અગર પરિચિત હતા એ સશોધકોમાથી કોઈ જૈન નહોતા વળી એ પણ બનવા જોગ છે કે "જૈન" પોતાનો કુળધર્મ ન હોવાથી પોતાના સ્વાભાવિક ધર્મ સસ્કારોને લીધે ઝટ લઇને ન સમજી શકાય એવા જૈન કાવ્યોની એ સશોધકોએ કદાચ ઉપેક્ષા પણ કરી હોય

સાહિત્યના ઉપાસકોએ ધ્યાનમા રાખવાનુ છે કે પ્રાચીન કાવ્યમાળા અને અન્ય કાવ્યદોહનાદિમાં જૈન સિવાય બીજા જે જે કવિઓના કાવ્યો પ્રગટ થયા છે તેમા શબ્દાદિ પરત્વે સમયોચિત ફેરફાર સશોધકોએ કર્યાં છે, તેવોજ ઉચિત ફેરફાર સશોધકો ધારત તો જૈન વિદ્વાનોને આમત્રી તેઓની સહાયતા વડે કરી શકત '

કવિશ્વર દલપતરામ એમ પણ એક ઠેકાણે લખે છે કે " ચારસે વરસ ઉપરના અને આ વખતના (સને ૧૮૭૨ ના) ગુજરાતના કવિઓની ભાષામા કઈ વધારે ફેરફાર થયલો નથી, પરતુ સ્વ સાક્ષર નવલરામભાઇ લખે છે કે ' ઘણાના ધારવામા એમ છે કે ગુજરાતી ભાષા હાલ જેમ બોલાય છે તેમ નરસિંહ મહેતાના વખતથી બોલાતી આવે છે પણ એ દેખીતીજ ભૂલ છે એટલા વર્ષ સુધી ભાષા વિકાર ન પામે એ જનસ્વભાવ અને સઘળા દેશની ભાષાઓના ઇતિહાસથી ઉલટુ છે " સશોધકોએ નરસિંહ મહેતાના કાવ્યો સુધારીને પ્રગટ કર્યા જણાય છે. '

રાણકદેવી અને રાખેગારના બોલાતા દુહાઓમાં મૂળ કરતા કેટલો બધો ફેરફાર થઈ ગયો છે તે નીચેના દુહાઓ પરથી જણાશે જો કે મૂળ દુહા પણ સ૦ ૧૩૪૭ મા રચાયેલા એક ગ્રથમાથી લીધા છે તેથી ઇ૦ સ૦ ના ૧૧ મા શતકમા બોલાતા ખરેખર દુહા તો તેથી પણ જૂની ભાષામા બોલાતા હશે,

રાણા સવ્વે વાણિયા, જે સવુ વડુદ સેઠિ;
કાંહુ વણિજડુ માંડિઉં, અમ્મીણા ગઢ હેઠિ
તઇં ગડુઆ ગિરનાર, કાંહુ મણિ મત્સર ધરિઉ;
મારીતાં રાખેંગાર, એક્ક સિંહરૂ ન ઢાલિઉ.
હાલ બોલાય છે તે—અમારા ગઢ હેઠ, કોણે તંબુ તાણિયા;
સઘરો મોટો શેઠ, બીજા વર્તાંકિ વાણિયા.
ગોઝારા ગિરનાર, વળામણુ વેરીને કિયો;
મરતાં રાખેંગાર, ખરેડી ખાંગો નવ થયો.
આચાર્યશ્રી શ્રીહેંમચંદ્રાચાર્યના અપભ્રંશભાષાના વ્યાકરણમાંથી ઉદાહરણ લઇએ
ઢોલ્લા મઇં તુહું વારિયા, મા કુર દીહમાણુ;
નિદ્દએ ગમિહિ રત્તડી, દડવડ હોહિ વિહાણુ.
પભણે મુંજ મૃણાલવઈ, જુવ્વણુ ગિઉ મઝ્ઝાર;
જઇ સક્કર સયખંડ થિય, તોય સમિટ્ઠી ભૂરિ.
સંશોધકે એ દોહા સમજાય તેવી ભાષામાં નીચે મુજબ લખ્યા છે.
ઢોલા મેં તને વારિયો, મા કર લાંબું માન;
નિદ્રાએ રાત્રી જશે, ઉતાવળું થશે વહાણું.
મુંજ ભણે હે મૃણાલવતિ, જોબન ગયું ઝુરેમાં;
જહિ સાકર શતખંડ થઇ, તોય ઘણી મીઠી.

અનભ્યાસ, જિવ્હાદોષ, સરળતા તરફ વલણ ઇત્યાદિ કારણોથી ભાષા વિકાર પામતી જાય છે અને વિશેષ વિકારે જ્યારે જૂનું લખાણ કે કવિતા સમજી શકાય નહિ ત્યારે તેમાં સંશોધકો કે વાચકો દેશ કાળ મુજબ યોગ્ય સુધારો કે ફેરફાર કરે એમાં નવાઇ નથી. એવો ફેરફાર ઉપર આપેલા દુહાઓમાં આપણે જોયો. તો જો કોઇ વિદ્વાને જૈન કવિતા હાથમાં લીધી હોત ને જૈનોને તેનું સશોધન કરવાને બોલાવ્યા હોત તો શું આજે ગુજરાતી સાહિત્યનું એક અંગ જે જુદું પડી ગયું જણાય છે તે શું એકત્ર સાહિત્યમાં ભળી ગયા વગરનું રહેત કે ?

ગુજરાતમાં જ્યારે કાવ્યદોહનાદિ પુસ્તકો રચાયાં ત્યારે જૈન કવિઓએ ગુજરાતી ભાષાની બજાવેલી સેવા સંબંધે કદાચ્ અજાણપણે ઉપેક્ષા દાખવ્યા છતાં આપણે સારી રીતે જોઇ શકયા છીએ કે ગુજરાતી સાહિત્ય

પરિષદ્‌ની બંને બેઠકોમાં માનવંત પ્રમુખ સાહેબો તરફથી જૈનોની યોગ્ય કદર થઇ છેજ.

સ્વ. સાક્ષરશ્રી ગોવર્દ્ધનરામભાઇના ભાષણમાંથી ઉતારો કરિયે.

"શતક ૧૪ મું-ગુજરાતમાં તેજસિંહના એક ગ્રંથ વિનાના સર્વ ગ્રંથો માત્ર જૈન સાધુઓના રચેલા છે. એ ગ્રંથો પણ મોટા ભાગે ધર્મ-સાહિત્યના અને સંસ્કૃત સાથે પ્રાકૃતમાં પણ છે. એ સાધુઓએ તેમના ગચ્છોનો આશ્રય પામી આટલો સાહિત્યવૃક્ષ ઉગવા દીધો છે" ઇત્યાદિ.

"ગુજરાતી સાહિત્યનું મૂળ પ્રથમ રોપાયુ તે વેળા દિલ્હીના બાદશાહો, ગુજરાતના સુબાઓ અને નાના સરદારોનો વિગ્રહ આ યુગના આરંભથી ૧૩૫૦ સુધી ચાલ્યો અને તેનો ક્ષોભ ઝાલાવાડ, જુનાગઢ, ગોંડળ વગેરે કાઠિયાવાડના ગામોમાં અને બાકીના ગુજરાતમાં ચાલી રહ્યો હતો. તેવામાં જૈન ગચ્છોના ચાર પાંચ સાધુઓ ઉક્ત ગુજરાતી સાહિત્યના એકલા આધારભૂત હતા. તે પછીના પચીશેક વર્ષમાં.........પણ બીજા પાંચેક જૈન સાધુઓ એવા આધારભૂત હતા."

"જૈન સાધુઓ જેટલી સાહિત્યધારા ટકાવી શકયા તેનો કાંઇ અંશ પણ અન્ય વિદ્વાનોમાં કેમ ન દેખાયો? તેઓ કયાં ભરાઈ બેઠા હતા."

"જૈન ગ્રંથકારોની ભાષા તેમના અસંગ જીવનના બળે શુદ્ધ અને સરળ રૂપે તેમના સાહિત્યમાં સ્ફૂરે છે, ત્યારે આખા દેશના પ્રાચીન ભીલ આદિ અનાર્ય જાતિઓ અને રાજકર્તા મુસલમાન વર્ગ એ ઉભયના સંસર્ગથી બ્રાહ્મણ વાણિયાઓની નવી ભાષા કેવી રીતે જૂદું ધાવણ ધાવી બંધાઇ એ પણ તેમના આ ભ્રમણના ઇતિહાસથી સમજાશે. એ સાધુઓની અને આ સંસારીઓની ઉભયની ગુજરાતી ભાષા જુદે જુદે રૂપે બંધાવા પામી."

"શતક ૧૫ મું (ઉત્તરાર્ધ). પાટણ નગરમાં જૈન સાધુઓ પ્રથમની પેઠે પાછા સંસ્કૃત-પ્રાકૃતમાં સાહિત્યને રચાવા લાગ્યા હતા અને રાજકીય સ્થાન મટી એ પણ તે કાળે તીર્થ નહિ તો તીર્થ જેવુંજ આ સાધુઓએ કરેલું જણાય છે."

Imperial Gazetteer of India ની ૧૯૦૭ ની આવૃતિમાં Jainism વિષે નીચે પ્રમાણે લખે છેઃ—

" જૈન ધર્મ સંબંધી સાહિત્ય વિશાળ તેમજ ગહન છે; તેની શોધ બહુ થોડી થયેલી છે અને તે પણ થોડુંક થયાં એટલે તે ધર્મ સંબંધી ઇતિહાસ યોજવા પૂર્વે ભાષાંતર અને શોધખોળ રૂપે હજુ ઘણું કરવાનું છે. એ સાહિત્ય એક તો વિશાળ રહ્યુ, બીજું ગહન રહ્યું અને એ અંગે જોઇતી શોધખોળો અધુરી એથી એમાં તત્ત્વોનું વાસ્તવિક સ્વરૂપ શું છે એ સંબંધી અજ્ઞાનતા રહે એ સ્વાભાવિક છે તેથી પાશ્ચાત્ય વિદ્વાનોની શુભ લાગણી જૈન સાહિત્ય છતી શકયું ન હોય તો તેમાં આ અજ્ઞાનતા કદાચ એક કારણ ગણી શકાય.

બીજી સાહિત્ય પરિષદ્‌ના વિચારવંત અને વિદ્વાન્ પ્રમુખશ્રી કેશવલાલ હર્ષદરાય ધ્રુવેશ્રી હેમચંદ્રાચાર્ય વગેરે જૈન પંડિતોના સાહિત્ય વિષે જે યોગ્ય ઇસારા કર્યા છે તે તો હજી તાજા છે. તેથી વિસ્તારભયથી અહીં નહિ ઉતારતાં સર્વ સામાન્ય તેઓનાં થોડાંક શબ્દો આપીશું તે બસ થશે.

" વાસ્તવિક રીતે ગુજરાતી ભાષાના ત્રણ યુગ છે. ઇસ્વીસનના ૧૦ મા ૧૧ મા શતકથી ૧૪ મા શતક સુધીનો પહેલો યુગ; ૧૫ મા શતકથી ૧૭ મા શતક સુધીનો બીજો અને તે પછીનાં શતકોનો ત્રીજો. પહેલા યુગની ભાષાને અપભ્રંશ કે પ્રાચીન ગુજરાતી નામ આપવું ઘટે છે. બીજા યુગની ગુજરાતી ..ને મધ્યકાલીન ગુજરાતી કહેવી યોગ્ય છે. ત્રીજા યુગની ગુજરાતીને અર્વાચીન ગુજરાતી સંજ્ઞા આપવામાં મતભેદ હોયજ નહિ. પહેલા પાંચ શતકોની ભાષા ગુજરાતી છે તેની પ્રતીતિ સારૂ કાલક્ષેપનો ઉપાલંભ વ્હોરીને પણ શતકવાર ઉદાહરણ આપવાની જરૂર છે. એ પાંચ શતકના સાહિત્યને ગેરઇનસાફ થયો છે. કેમકે મધ્યકાલીન ગુજરાતીનેજ પ્રાચીન કાવ્ય ત્રિમાસિક અને પ્રાચીન કાવ્યમાલાના અભિમત તંત્રી ગુજરાતી ગણવા ના પાડે છે, ત્યાં પ્રાચીન ગુજરાતીનો તો ધડોજ થવો કેવો ? માતપિતા મોટાં છોકરાને ઇનકાર કરી નાવારસ ઠેરવે ને ન્હાના બાળકનેજ કબુલ રાખે તેના જેવું આ તો થાય છે. અવમાનિત સાહિત્યની શોધખોળ થતી નથી. અભ્યાસ થતો નથી, ચર્ચા થતી નથી ને ગુજરાતી અગુજરાતીની યોગ્યતા તપાસાયા વગર અવળું વેતરાયાં જાય છે. વગર ઓળખ્યે અથવા ભૂલમાં ભુટકાઇ અજ્ઞાનના અંધારામાં પ્રકાશની રાહ જોયા વગર આપણે આપણા સાહિત્યવડની જમીનમાં ઉંડી ઉતરેલી વડવાયો વાઢી નાંખવા પ્રવૃત્ત થઇએ છીએ. "

જૈન કવિઓએ ઘણે ભાગે રાસ, સજ્ઝાય, સ્તવનો લખ્યાં છે. આશરે સાડા ત્રણસે રાસ તો હાથ આવ્યા છે. એથી વિશેષ જે હજી ભંડારમાં પડયા હોય ને પ્રસિદ્ધિમાં ન આવ્યા હોય તે તો જૂદા. આ બધા રાસ વડે કેટલાં કાવ્યદોહનનાં પુસ્તકો ભરાય તેનો વિચાર કરવા યોગ્ય છે. અત્યાર સુધી ગુજરાતી ભાષા જાણનારાઓ એમ માનતા હતા કે ગુજરાતી ભાષામાં પ્રથમ કવિતા લખનાર નરસિંહ મહેતો એકલોજ હતો. પરંતુ બંને પરિષદના માનવંત પ્રમુખ સાહેબોના ભાષણો ઉપરથી સર્વનાં જાણવામાં આવ્યું હશે કે નરસિંહ મહેતા પહેલાં પણ અમુક શતક સુધીની ભાષાને ગુજરાતી ભાષા કહી શકાય છે. અને તે શતકોમાં બીજા કવિઓ તથા લેખકો થઇ ગયા છે.

થોડી મહેનતે સમજી શકાય એવી જૈન સાધુની જૂનામાં જૂની જે કવિતા અત્યારે મળે છે તે મુનિશ્રી વિજયભદ્રની છે. કદાચ વિજયભદ્ર એ સંક્ષિપ્ત અથવા પર્યાયવાચક નામ પણ હોય. વિજયભદ્ર પહેલાંની કેટલાક શતકની ગુજરાતી કવિતાનાં થોડાં ઉદાહરણો શ્રીયુત કેશવલાલ ભાઈ તરફથી આપવામાં આવ્યાં હતાં. સં. ૧૩૨૭ માં રચાયેલા "સપ્તક્ષેત્રી રાસ" કે સં. ૧૩૬૭ માં રચાયેલા "પ્રબંધ ચિંતામણિ" ગ્રંથ કે તેજ અરસામાં રચાયેલા રત્નસિંહસૂરિના "ઉપદેશમાળા" નામે ગ્રંથમાંથી કંઇ ઉદાહરણો આપી શકાય. અહીં વિજયભદ્ર મુનિથી જૈન રાસોની શરૂઆત ગણી વિશેષ ભાગે રાસો વિષે કંઇક કહેવા ઇચ્છું છું, વિજયભદ્ર કે ઉદયવંત મુનિ નરસિંહ મહેતા પહેલાં આશરે સોએક વર્ષ ઉપર થયા હતા. નરસિંહ મહેતો જ્યારે સં. ૧૫૦૦ માં હતા એમ કવિ નર્મદાશંકર કહે છે ત્યારે વિજયભદ્ર મુનિ સં. ૧૪૧૨ માં હતા એમ ગૌતમરાસ કહે છે.

કવિતાઓના જે જે ગ્રંથો છેલ્લાં પાંચ સાત શતકોમાં જૈન કવિઓએ લખ્યા છે તેમાંના ઘણાખરાને તેમણે "રાસ" નામ આપ્યું છે. 'રાસ' શબ્દ પ્રથમ શ્રીમદ્ ભાગવતમાં જોઇ શકાય છે. રાસમાં જૂદી જૂદી પ્રીતિની અને ધર્મની વાતો સમજાવવા માટે મહા પુરૂષોનાં ચરિત્રો કથારૂપે આપ્યાં છે; પરંતુ પોતાની કવિતાનો ગ્રંથોને રાસ કહેવાનું શું ખાસ કારણ હશે તે વિચારવા જેવું છે. હાલના પુષ્ટિમાર્ગ વૈષ્ણવ ધર્મમાં 'રાસ'

આવે છે. તેમ ઢાળ પૂરી થતાં કેટલાક રાસમાં દોહરા કે સોરઠી દોહરા આવેલા હોય છે.

મંગળાચરણમાં પ્રથમ દરેક રાસમાં જિનેંદ્રદેવની, પછી સરસ્વતી દેવીની તથા ગુરૂની સ્તુતિ કરી કોનો રાસ લખાય છે ને ધર્મનીતિની કઇ બાબતનો મહિમા બતાવવા લખાય છે તે જણાવ્યું હોય છે. ઘણું કરીને દરેક ઢાળમાં છેડે કવિનું નામ આવે છે. રાસ પૂરો થતાં કેટલાક રાસમાં તો તે રાસ કવિએ કઈ સાલમાં કઇ તિથિએ કયે વારે કયા ગામમાં રહી રચ્યો તે તથા કવિના ગુરૂઓનું પેઢીનામું પણ આપવામાં આવ્યું હોય છે.

ગુજરાતમાં મુસલમાની રાજના આરંભનો કાળ તદ્દન અંધાધુંધીનો ને જુલમ ત્રાસનો હતો. એ કાળમાં લોકો સંસ્કૃતાદિ ભાષાઓ ભણે કે ઉંચું તત્વજ્ઞાન મેળવવામાં વખત ગાળે એવી કશી જોગવાઇ કે શાંતિ નહોતી. ધર્મ પુસ્તકો ભંડારામાં ભરી સંતાડી મૂકવામાં આવ્યાં હતાં. એવા વખતમાં સામાન્ય જીવોના હિતને માટે રાસ રચવામાં આવ્યા હોય એમ જણાય છે. અંધાધુંધીના વખતમાં પણ જૈન સાધુઓ જાગ્રત રહ્યા હતા એવું એ રાસો આદિની રચનાથી જણાય છે. એ રાસોમાંના ઘણા મોટા ભાગનું વસ્તુ (plot) મૂળ સંસ્કૃત કાવ્યો કે આગમ સૂત્રો કે એ સૂત્રોની ટીકા ઉપરથી લીધેલુ એ તો નિઃસંદેહ લાગે છે. અંધાધુંધીના વખતમાં જૈન લોકોએ જોયુ કે સામાન્ય જીવો મૂળ માગધી કે સંસ્કૃતનો અભ્યાસ કરી તે ઉપરથી ધર્મબોધ લઇ શકે તેમ નથી. માટે તેઓ સમજે અને સરળતાથી શીઘ્ર બોધ પામે તો સારૂં. એવી સ્વપર હિતબુદ્ધિએ, ઘરબાર તજી ત્યાગી થયેલા એ સંયમીઓએ સંસ્કૃત કાવ્યો તથા સૂત્ર ટીકામાંની–આખ્યાયિકાઓને રાસ રૂપે દેશ ભાષામાં ઉતારી.

'જૈન ઉપાશ્રયોમાં આજે પણ ચોમાસાના દિવસોમાં તેમજ ઉનાળાના લાંબા દિવસોમાં બપોરે ઘણે સ્થળે સાધુ, આર્યા કે શ્રાવકો રાસ લલકારીને વાંચે છે અને શ્રોતાઓ ધ્યાન દઇને સાંભળે છે. સામાન્ય જીવોના લાભ માટે ધર્મનીતિનું શિક્ષણ આપનારા આવા રાસો દેશ ભાષામાં રચનાર સાધુ મુનિઓએ છેલ્લાં પાંચ શતકનો સમય જોતાં શ્રાવકસમૂહ ઉપર બહુ ઉપકાર કર્યો છે.'

કવિતા જેવી ચીજ સારા રાગથી ને હલકથી ગવાતાં ઘણાને પ્રિય

કોઇ પણ સંમાન્ય વિદ્વાને જૈન ગુજરાતી સાહિત્યને અત્યાર સુધી પૂરતો ધ્યાનસાફ આપ્યો નહિ તેથી તે બાબત જનસમૂહનું લક્ષ ખેંચાયુંજ નહિ, સર્વને બદલે સવિ, નગરીને બદલે નયરી વગેરે શબ્દપ્રયોગો જોઇ જૈન સાહિત્યનો ગુજરાતી ભાષાના સાહિત્યમાંથી બહિષ્કાર કરવો એ કોઈ પણ રીતે ન્યાયી ગણાશે નહિ આજે થોડું ભણેલાઓ અથવા તો ગુજરાતી પાંચ ચોપડી ભણી ઘેર ને નિશાળે કે કૉલેજોમાં બધો વખત ઇંગ્રેજી જ શીખેલા મોટી ઉપાધિ ધારણ કરનારામાંના કેટલાક, હાલના લેખકોનાં અધરાં લખાણો સમજી શકતા નથી, તેથી શું આપણે એ લખાણની ભાષાનો ગુજરાતી સાહિત્યમાં બહિષ્કાર કરીશું? બેશક, આપણે તેને સંસ્કૃતમય ગુજરાતી કહીશું, પણ તે ગુજરાતી નથી અને તેને હાથ પણ અડાડવો નહિ એમ તો કહીશું નહિ. સંસ્કૃતમય ગુજરાતી કરતાં તો જૈન ગુજરાતી ઝટ સમજાય તેવી છે, તો તેનો મારા મત મુજબ સાહિત્યમાંથી બહિષ્કાર થઈ શકે નહિ.

પંડિત વિલ્યમ જોન્સન સંસ્કૃતમા શેકસપીયર જેવાં નાટકો હોય એમ પ્રથમ માની શકતોજ નહોતો, પણ પ્રયત્નથી જ્યારે તેના જાણવામાં આવ્યું ત્યારે તે છક્કજ થઈ ગયો તેમ 'જૈનોની કવિતા તો સમજાય તેવી નથી, તેમાં પ્રેમાનંદ કે દયારામ જેવી ખુબી ક્યાંથી હોય' એવી ભ્રમજનક વિચાર પદ્ધતિને જો સાક્ષરોના શિરોભાગમાં સ્થાન નહિ મળે તો તેઓને જૈન સાહિત્યમાથી ઘણું જાણવાનું મળશે.

આજથી આશરે સવા છશે વર્ષ ઉપર ૫૪૦ ગાથાનો ઉપદેશમાળા નામે ગ્રંથ છપ્પય છંદને ઢાળે રચાયો છે. તે વખતની ભાષા કેવી હતી? જૂની ગુજરાતી કેવી હતી તે બતાવવા અને રાસોમાંની ભાષા તેવી નથી પણ આજની ગુજરાતી જાણનારા સહેલાઈથી સમજી શકે કેવી છે (ને ઘણા ખરા રાસોની તો સાધારણ ગુજરાતી ભાષા) એવું કહેવા માટે એ ગ્રંથનો પહેલો ને છેટલો છપ્પો આ નીચે આપેલ છે.

વિજ્ય નરિંદ જિણિંદ, વીર હથ્થિહિં વય લેવિણુ,
ધમ્મદાસ ગણિ નામિ ગામિ નયરિહિં વિહરઈ પુણું.
નિય પુત્તહ રણસીહરાય પડિબોહણ સારિહિં,
કરઈ એસ ઉવએસ માલ જિણુ વયણ વિયારિહિ, ॥૧

ક્ષંય પંચ ચ્યાલ ગાહારયણ મણિકરંડ મહિયલિ મુણઉ.
સુહભાવિ સુદ્ધ સિદ્ધંત સમ સવિસુસાહુ સાવય ગુણઉ. ॥૧॥

બેશક આવી કવિતા સમજવી મુશ્કેલ પડે એ ખરી વાત, પણ રાસોનો જે સંગ્રહ હાથ લાગ્યો છે તેમાંના ઘણા ખરા ૧૬ મા ૧૭ મા કે-૧૮મા સૈકામાં લખાયેલા હોઇ તે સૈકાની ગુજરાતી ભાષામાં સરળતાથી લખાયા છે.

ઉપલા છપ્પાનો અર્થ એવો થાય છે કે વિજય નામના નરેદ્રે વીર-જિનેંદ્રના હાથથી વ્રત લીધું (દીક્ષા લીધી). ત્યાર પછી તેમનું નામ ધર્મદાસ ગણિ પડયું. તેઓ ગામ, નગર સર્વે ઠેકાણે વિહાર કરવા લાગ્યા પોતાના પુત્ર રણસિંહને પ્રતિબોધવા (સમજાવવા) સારૂ તેમણે જિનવચન વિચાર મુજબ આ ઉપદેશમાળા રચી. મણિરત્નના કરંડીઆ જેવી ૫૪૦ ગાથા રચી તેનુ સર્વે સાધુ તથા શ્રાવક શુદ્ધ સિદ્ધાંત સમ તેને જાણી વિશુદ્ધ ભાવથી શ્રવણ કરો. હવે છેલ્લી ગાથા તપાસિયે.

ઘણિ પરિ સિરિ ઉવએસ માલ કહાય,
તવ સંજમ સંતોષ વિણય વિજ્જાઇ પહાણય.
સાવય સંભરણથ્થ અથ્થ પય છપય છંદિહિં,
રયણસિંહ સૂરીસ સીસ પભણઇ આણંદિહિ,
અરિહંતઆણુ એણુ દિણ ઉદય ધમ્મ મૂલ મથ્થઈ હઉં.
ભો ભવિય ભત્તિ સત્તિહિં સહલ સહય વછ્છી લીલા લહઉં,

આનો અર્થ એવો થાય છે, કે આ પ્રમાણે શ્રી ઉપદેશ માળા કથા-નકમાં તપ, સંજમ, વિનય, વિદ્યા પ્રધાનક વાતો શ્રાવકો સાંભળે માટે અર્થ પદ છપ્પય છંદમાં રત્નસિંહ સૂરિના શિષ્યે આનંદથી કહ્યું ઇત્યાદિ.

જૂની ગુજરાતીનું મૂળ-સ્વરૂપ બતાવનારો આ ગ્રંથ છે. તેની સાથે તથા આજની ગુજરાતી સાથે વિજયભદ્ર મુનિના ગોતમ રાસને સરખાવતાં ગૌતમ રાસને ગુજરાતી ભાષાના પહેલા રાસ તરીકે ગણવો એ વધારે ઠીક થઈ પડશે. ગૌત્તમ રાસની ભાષા બતાવવા અર્થે થોડીક કડીઓ અહીં લઇએઃ-

તાણુ પુત્ત સિરિ ઇદ્રભૂઈ ભૂવલય પસિદ્ધો,
ચઉદહ વિજ્જા વિવિહ રૂવ નારિ રસ વિદ્ધો;

વિનય વિવેક વિચારસાર ગુણગણુદ્ધ મનોહર,
સાત હાથ સુ પ્રમાણુ દેહરૂપે રામાપર.

* * * *

દેવે સમવસરણુ તિહાં કીજે, જીણુ દીઠે મિથ્યા મતિ ખીજે;
ત્રિભુવન ગુરૂ સિંઘાસણે બેઠો, તતખિણુ મોહદિગંતે પઇઠો.
ક્રોધમાન માયા મદપુરા, જાએ નાઠા જીમ દીને ચોરા;
દેવ દુદુંભી આકાશે વાજે, ધર્મ નરેસર આવીઓ ગાજે.
કુસુમ વૃષ્ટિ વિર ચે તિહાં દેવા, ચઉસઠ ઇંદ્રજ માગે સેવા;
ચામર છત્ર શિરો વરિ સોહે, રૂપે જીનવર જગ સંમોહે.
ઉપસમ રસ ભરભરિ વરસંતો, યોજનપાણિ વખાણુ કરતાઃ
જાણિએ વર્ધમાન જીન પાયા સુરનર કિનર આવે રાયા.

* * * *

તવ ચડિઓ ધણમાણુ ગજે, ઇંદ્રભુઈ ભૂદેવતો;
હુંકારો કરી સંચરિઅ, કવણુસુ જીનવર દેવતો.
યોજન ભૂમિ સમોસરણુ, પેખે પ્રથમા રંભતો,
દહ દિસે દેખે વિવિધ વધુ, આવતી સુર રંભતો.
મણિમય તોરણુ દંડધજ, કોસીસે નવ ઘાટનો;
વયર વિવર્જીત જંતુ ગણુ, પ્રાતિહારજ અ ઠનો.
સુરનર કિનર અસુરવર, ઇંદ્રિ ઇંદ્રાણી રાયતો,
ચિતે ચમક્રિય ચિંતવે એ, સેવંતા પ્રભુ પાયતો.
સહસકિરણુ સમવીર જીણુ, પેખવે રૂપ વિશાલતો;
એહ અસંભવ સંભવે, સાચો એ ઇંદ્ર જાળતો.
તવ બોલાવે ત્રિજગગુરૂ; ઈંદભૂઇ નામેણુનો;
શ્રીમુખે સંશય સામિસવે, ફેડે વેદ પયેણુતો.
માન મેલ્હી મદ ઠેલી કરી, ભક્તિએ નામે શીસતો;
પંચ સયાં શુ વ્રત લીઓએ, ગોયમ પહેલો સીસતો.

* * * *

જીમ સહકારે કોયલ ટહુકે, જીમ કુસુમહવને પરિમળ મહકે,
જીમ ચંદન સોગંધ નિધિ;

જીમ ગંગાજળ લહેરે લહકે, જીમ કણયાચલ તેજે ઝળકે,
તીમ ગોયમ સોભાગ નિધિ.
જીમ માનસ સર નિવસે હંસા, જીમ સુરવર શિરે કણયતવતંસા,
જીમ મહુયર રાજીવ વને;
જીમ રયણાયર રયણે વિલસે, જીમ અંબર તારાગણુ વિકસે,
તીમ ગોયમ ગુણુ કેલિવનિ.
પુનિમ દિન જીમ સસિહર મોહે, સુરતરૂ મહિમા જીમ જગમોહે,
પૂરવ દિસિ જીમ સહસકરો;
પંચાનને જીમ ગીરીવર રાજે, નરવઈ ધરજીમ મયગલ ગાજે,
તીમ જીન સાસન મુનિપવરો.
જીમ સુર તરૂવર સોહે સાખા, જમ ઉત્તમ મુખે મધુરી ભાષા,
જીમ વન કેતુકી મહ મહેએ;
જીમ ભૂમિપાત ભૂય બળ ચમકે, જીમ જીણુ મંદિર ઘાટે રણુકે,
ગોયમ લબ્ધી ગહગહેએ.
ચિંતામણિ કરે ચડિયું આજ, સુરતરૂ સારે વંછિત કાજ,
કામ કુંભ સો વસિ હુવો એ;
કાપ ગવિ પૂરે મન કામી, એ અષ્ટ મહાસિદ્ધિ આવે ધામી,
સામી ગોયમ અણુસરૂએ.

* * * *

ચઉદ હસય બારોત્તર વરિસે, ગોયમ ગણુધર કેવળ દિવસે,
કિયો કવિત ઉપગાર કરો;
આદિહી મંગળ એહ ભણીજે, પરવ મહોત્સવ પહિલો દીજે,
રિદ્ધિ વૃદ્ધિ કલ્યાણુ કરો.
ધન માતા જેણે ઉઅરે ધરિયા, ધનપિતા જીણુ કુળે અવતારિયા,
ધન સહસગુરૂ જીણે દીખિયા એ;
વિનયવંત વિદ્યાભંડાર જસુગુણુ પુહવી ન લભે પાર,
વડ જીમ શાખા વિસ્તરોએ.

વિક્રમના ૧૫ મા તથા ૧૬ મા સૈકામાં લખાયેલા કેટલાક જૈન રાસોની ટીપ આ નીચે આપી છે:—

૧	ક્ષેમ પ્રકાશ	સં૰ ૧૪૧૦ આસપાસ	કર્તા જયાનંદસૂરિ.
૨	ભરત બાહુબલિ રાસ	,,	,, ગુણરત્નસૂરિ.
૩	શીલરાસ	સં૰ ૧૪૧૧	,, વિજયભદ્ર(ઉદયવંત)
૪	હંસરાજવચ્છરાજરાસ	સં૰ ૧૪૧૧	,, ,, ,,
૫	ગૌતમ રાસ	સં૰ ૧૪૧૨	,, ,, ,,
૬	શાંત રાસ	સં૰ ૧૪૬૦ આસપાસ	,, મુનિસુંદર.
૭	ભરત બાહુબલિ રાસ	વિ૰ ૧૫ મો સૈકો	,, સેજ્વર્ધન.
૮	સુદર્શન શેઠ	૧૫૦૧	,, મુનિસુંદર.
૯	ગુણાવલી	૧૫૧૪	,, ગજકુશળ.
૧૦	ધન્નાચરિત્ર	૧૫૧૪	,, મતિશેખર.
૧૧	સિદ્ધચક્ર રાસ	૧૫૨૧	,, જ્ઞાનસાગર.
૧૨	ચિત્રસેનપદ્માવતી	૧૫૨૨	,, ભક્તિવિજય.
૧૩	શ્રીપાળ રાસ	૧૫૩૧	,, જ્ઞાનસાગર.
૧૪	સિંહાસન બત્રીસી	૧૫૩૬	,, હીરકળશ.
૧૫	કુરગડુ	૧૫૩૭	,, મતિશેખર.
૧૬	મદનરેખા	૧૫૩૭	,,
૧૭	સાર શીખામણ	૧૫૪૮	,, જયસુંદરશિષ્ય.
૧૮	વસુદેવ	૧૫૫૭	,, હર્ષકુશળ.
૧૯	શ્રીપાળ	૧૫૫૭	,, લબ્ધિસાગર.
૨૦	ઓહાનો રાસ	૧૫૬૦ આસપાસ	,, લાવણ્યસમય.
૨૧	વજ્રસ્વામી	૧૫૬૩	,, ધર્મદેવગણિ.
૨૨	ઋષિદત્તા	૧૫૬૯	,, દેવકુલસિંહ.
૨૩	ગૌતમ સ્વામીનો રાસ	૧૫૭૦ આસપાસ	,, લાવણ્યસમય.
૨૪	ગૌતમ પૃચ્છા રાસ	,,	,, ,,
૨૫	પ્રદેશી રાજા	૧૫૮૦	,, મહજસુંદર.
૨૬	સુડા સાહેલી	૧૫૮૫	,, ,,
૨૭	ચંદરાજા	૧૫૮૬(?)	,, મોહનવિજય(?)
૨૮	વસ્તુપાળ તેજપાળ	૧૫૯૭	,, પાર્શ્વચંદ્ર.

સં૰ ૧૬૩૮ ની આમો વદ ૬ ના રોજ રચાયેલા શાલિભદ્રના રાસમાંથી થોડી લીટીઓ આ નીચે આપી છે.

સંવત્ ૧૬૩૮ ના આશો વદ ૬ ના રોજ રચાયેલા શાલિભદ્રના રાસની એક જૂની હસ્ત લિખિત પ્રત મારા હાથમાં આવતાં પહેલી તથા છેલ્લી ઢાળ નમુના તરિકે આપું છું, તેમાં વપરાયેલા જે શબ્દો આ જે સમજવા જરા મુશ્કેલ પડે તેવા જણાયા તે નીચે ફુટનોટમાં સમજાવવાનો મેં યથામતિ યત્ન કર્યો છે. લખાણુ સઘળું સળંગ લીટીબંધ જૂની ઢબ પ્રમાણેનું હોવા છતાં આજની રીતે લખી મોકલ્યું છે, જો કે તેમ કરતાં છતાં શબ્દોની જોડણીમાં મેં જરાપણ ફેરફાર કર્યો નથી,

આજથી આશરે અઢી હજાર વર્ષપર મગધ દેશમાં રાજગૃહી નગરીમાં શ્રેણિક નામનો રાજા રાજ કરતો હતો. તે વખતે તે નગરીમાં અત્યંત સમૃદ્ધિવંત શાળિભદ્ર નામે શેઠ વસતો હતો. તેના આગલા જન્મથી માંડીને ઠેઠ તે દીક્ષા લઈ સાધુવ્રત પાળી સ્વર્ગે ગયા ત્યાં સુધીનું વર્ણન આ રાસમાં આપવામાં આવ્યું છે.

જે પ્રત મને મળી છે તે ઉતાર્યાની મિતિ સંવત ૧૭૯૨ ના ભાદરવા વદ ૧૦ની છે એમ તેના છેલ્લા પૃષ્ઠની છેલ્લી લીટીઓ ઉપરથી જણાય છે,

જૂની ગુજરાતી.*

સાસન નાયક [1]સમરિયઇ, વર્દ્ધમાન જિનચંદ;
[2]અલિય વિઘન [3]દૂરઇ [4]હરઇ, [5]આપઇ પરમાણંદ. ૧
સહુકો જિનવર સારિખા, [6]પણિ [7]તીરથધણી વિશેષ;
[8]પરણી જેઈ [9]તંઇ [10]ગાઇયઇ, લોક નીતિ [11]સંપેખ. ૨
દાન સીલ તપ ભાવના, [12]શિવપુર [13]મારિગ [14]ચ્યાર;
સરિખા છઇ [15]તઉ પિણ ઇહાં, દાન [16]તણઉ અધિકાર. ૩

---

* યતિવર્ગ પાસે જૂની ગુજરાતીનાં ઘણાં લખાણો મળી આવે છે. પરંતુ તે તેઓ પ્રગટ કરતા નથી તેમ બીજાને આપતા પણ નથી. જૂનું પડીમાત્રાનું લખાણ એકદમ સરળતાથી વાંચી પણ શકાતું નથી તથાપિ ભાષાશાસ્ત્રીઓને એ લખાણો ઉપયોગી થાય એવા હેતુથી કેટલાંક પાનાં ઉતારી લીધાં છે. મગધ દેશમાં આશરે અઢી હજાર વર્ષપર થઈ ગયેલા જૈન સાધુ શાલિભદ્ર મુનિની હકીકત આ કવિતારૂપ લઘુ ગ્રંથ (રાસ)માં છે. ૧ સમરીએ ૨ દોષ ૩ દૂરે ૪ હરે ૫ આપે ૬ પણ ૭ તીર્થનાયક એટલે શાસનનાયક શ્રી મહાવીર જીનેશ્વર. ૮-૯-૧૦ જે પરણે તેને ગાઇયે ૧૧ સંપેખ-જુઓ. ૧૨ મોક્ષનગર ૧૩ માર્ગ ૧૪ ચાર ૧૫ છે તોપણ ૧૬તણો.

સાલિભદ્ર સુખ સંપદા, [૧૭]પામઇ દાન [૧૮]પસાય;
[૧૯]તાસુ ચરિત [૨૦]વિખાંણુતાં, [૨૧]પાતિક દૂરિ [૨૨]પલાય. ૪
તાસ [૨૩]પ્રસંગઇ જે થઈ, [૨૪]ધનાની [૨૫]પિણ વાત;
સાવધાન થઈ [૨૬]સાંભલઉ મત [૨૭]કરિજ્યો વ્યાઘાત. ૫

ઢાલ [૨૮]ચઉપઈની.

મગધદેસ શ્રેણિક ભૂપાળ, [૨૯]પોતઇ ન્યાય [૩૦]કરઇ [૩૧]ચઉસાલ;
ભાવભેદ [૩૨]સુધા [૩૩]સરદહઈ, જિનવર આણુ અખંડિત [૩૪]વહઇ. ૧
[૩૫]નિતુ નવલી કરતી [૩૬]ખેલણા, માનીતી રાણી [૩૭]ચેલણા;
કોઈ ન લોપઇ જેહની [૩૮]કાર, [૩૯]મંત્રીસર [૪૦]છઇ [૪૧]અભયકુમાર. ૨

આ જૂની ગુજરાતીના નમુનાઓ મેં એટલા માટે આપ્યા છે કે, જૈનકવિઓદ્વારા ગુર્જર કાવ્યની ખીલવણી કેવા પ્રકારે થવા પામી હતી.

જો શ્રીયુત મનસુખભાઇની આ શ્રેણીદ્વારાએ ગુર્જર જૈનસાહિત્ય પ્રકટ થતું રહેશે, તો જૈનનો કાવ્યભંડોળ કેટલો મોટો છે તે ગુર્જરસાહિત્ય સૃષ્ટિ જોઇને આશ્ચર્ય પામ્યા વિના નહીં રહો. મને સંપૂર્ણ ભરૂંસો છે કે શ્રીયુત મનસુખભાઇનો આ પ્રયત્ન જૈન અને જૈનેતર સાહિત્ય સૃષ્ટિમાં અવશ્ય સત્કાર પામ્યા વિના નહીં રહે. અમદાવાદ તા. ૨૪-૧૧-૧૯૧૩.

પોપટલાલ કેવળચંદ શાહ.

---

૧૭ પામે ૧૮ પ્રસાદ. કૃપા-દાન વડે સુખસંપદા પામે. ૧૯ તેનું ૨૦ વખાંણુતાં. આમાં ખા માથે અનુસ્વાર છે તે રહેવા દીધુ છે. મળેલી પ્રત મુજબ લખ્યું છે મળેલી પ્રતમાં સળગ લખાણ છે પણ શબ્દો તથા કવિતાનાં ચરણો છુટાં પાડીને લખવાનું મને યોગ્ય લાગ્યાથી મેં તેમ કર્યું છે. ૨૧ પાપ ૨૨ જાય ૨૩ તે પ્રસગે ૨૪ ધનો એ શાલિભદ્ર શેઠનો, બનેવી થતો હતો. તે બનેએ સંસાર સાથે છોડી જૈન સાધુની દીક્ષા લીધી હતી. ૨૫ પણ ૨૬ સાંભળો ૨૭ કરશો નહિ. ૨૮ ચોપાઈ ૨૯ પોતે ૩૦ કરે ૩૧ સારી રીતે ૩૨ શુદ્ધ-સારાં ૩૩ શ્રદ્ધા રાખે ૩૪ ધારણ કરે ૩૫ નિત્ય ૩૬ રમત ૩૭ શ્રેણિકની માનીતી રાણીનું નામ ચેલણા હતું. ૩૮ આજ્ઞાર ૩૯ મંત્રીશ્વર ૪૦ છે ૪૧ અભયકુમાર તે શ્રેણિકનો પુત્ર હોઈ પ્રધાન પણ હતો.

દેવચંદ્ર.

૧. જન્મ, દીક્ષા આદિ સંબંધી વિગતોનો અભાવ.

ઉક્ત મહાત્મા ક્યાં, ક્યારે જન્મ્યા, માત પિતા કોણ હતા તથા દીક્ષા ક્યારે લીધી હતી, સમાધિસ્થ ક્યારે થયા, તે સબધી બીલકુલ વિગતો મળતી નથી. તેઓ અધ્યાત્મરસિક અને મહાન્ અદ્દ્ભુત જ્ઞાનશાળી હતા તે વિષે બીલકુલ સંદેહ નથી તેની. ખાત્રી તેમની વિદ્યમાન કૃતિઓ છે કે જે દરેકનું સૂક્ષ્મ પરિશીલન કરવાથી તુરતજ જણાઈ આવે છે.

૨. ગચ્છ અને ગુરૂપરંપરા

તેઓ ખરતરગચ્છને વિભૂષિત કરતા હતા તેમની ગુરૂપરંપરા નીચે પ્રમાણે છે.

કોટિક—ખરતરગચ્છ*જિનચંદ્રસૂરિ.
|
પુણ્યપ્રધાનોપાધ્યાય
|
સુમતિસાગરોપાધ્યાય
|
સાધુરંગ
|
રાજસાગરવાચક
|
જ્ઞાનધર્મપાઠક
|
દીપચંદ્રપાઠક
|
દેવચંદ્રજી

૩ સમયનિર્ણય.

ક્યારે દીક્ષા લીધી, ક્યારે સમાધિસ્થ થયા વગેરે હકીકત હમણાં જે જે સાધનો ઉપલબ્ધ છે તેપરથી બીલકુલ મળી શકતી નથી જે મળે છે તે પરથી એટલુંજ કહી શકાય કે અમુક સમયમાં વિદ્યમાન હતા.

---

*ખરતગચ્છના ૬૧ મી પાટે આવેલા છઠ્ઠા કે ૬૫ મી પાટે આવેલા સાતમા જિનચંદ્ર તે તપાસવાનું રહેછે

આગમસારોદ્ધાર નામનો ગ્રંથ તેમણે સં. ૧૭૭૬ ફાગણ શુદ ૩ ને મંગળવારે પૂરો કર્યો છે એમ તેમણે છેલ્લે પ્રશસ્તિ કરીને કથેલ છે. અને શ્રી પ્રેમવિજયજીએ પોતાનો ગુરૂ શ્રીઉત્તમવિજય નિર્વાણ સંબધી લખેલા ઢાળબંધમાં એવું દર્શાવ્યુ છે કે.—

ભાવનગર આદેશે રહ્યા, ભવિહિત કરે, મ્હારા લાલ.
તેડાવ્યા દેવચંદ્રજીને હવે આદરે, મ્હારા લાલ.
વાંચે શ્રી દેવચંદ્રજી પાસે ભગવતી, મ્હારા લાલ.
પન્નવણા અનુયોગદ્વાર વળી શુભમતિ, મ્હારા લાલ.
સર્વ આગમની આજ્ઞા દીધી, ક્રે દેવચંદ્રજી, મ્હારા લાલ.
જાણી યોગ્ય તથા ગુણ-ગણના વૃંદજી. મ્હારા લાલ.

આ પ્રસંગ શ્રી ઉત્તમવિજયજીએ સવત્ ૧૭૮૧ ના વૈશાખ શુદ ૬ ને દિને લીધેલી દીક્ષા પછીનો છે, અને તે સવંત્ ૧૭૯૯ માં છે. શ્રી ઉત્તમવિજયજી ભાવનગર આવી દેવચંદ્રજીને બોલાવે છે, અને તેમની પાસે શ્રી ભગવતી સૂત્ર, પન્નવણા (પ્રજ્ઞાપના) સૂત્ર, અનુયોગદ્વારસૂત્ર પોતે ભણે છે. તે ભણી રહ્યા પછી શ્રી દેવચંદ્રજી ઉત્તમવિજયજીને યોગ્ય અને ગુણથી ભરપૂર જાણી સર્વ આગમની આજ્ઞા આપે છે.

આ ઉપરથી જણાય છે કે શ્રી દેવચંદ્રજી સંવત્ ૧૭૭૬થીતે સંવત્ ૧૭૯૯ સુધી વિદ્યમાન હતા

તેમની કૃતિઓ.

૧ સંસ્કૃત

નયચક્રસાર—આ ગ્રંથ મલ્લવાદિસૂરિના નયચક્ર કે જેમાં સત્તાશી નયોનુ વર્ણન છે. તે સામાન્ય પુરૂષને સમજી શકાય તેમ નથી, તેથી તેમાંથી ઉદ્ધૃત કરીને લખેલ છે. આ ઉધૃત અથવા સારરૂપે નયના ગ્રંથમાંથી નયનું બહુ સારૂં સ્વરૂપ સમજી શકાય છે.

જ્ઞાનસારપર જ્ઞાનમંજરી નામની ટીકા—રચી સંવંત્ ૧૭૯૬ કાર્તિક માસ શુદિ ૫ નવાનગર મૂળ ગ્રંથ શ્રીમદ્ યશોવિજયજી કૃત અષ્ટક જૂદા જૂદા વિષયોનુ સારભૂત રહસ્ય બતાવનાર છે, તે પર શ્રી દેવચંદ્રજીએ ટીકા લખી છે. આ પરથી જણાય છે કે શ્રીમદ્ યશોવિજયજી (તપાગચ્છ) ના ઉપર તેમનો બહુ પ્રેમભાવ હતો, કારણ કે તેજ ટીકા-

માં તેમના સંબંધે મહાન્ વિશેષણો આપેલ છે. આ અપ્રગટ છે તે પ્રગટ થવાની બહુ જરૂર છે.

૨ ગુજરાતી.

આગમસારોદ્ધાર. (આગમસાર)—રચ્યો સંવત ૧૭૭૬ ફાગણ શુદ ૩ ભોમવાર અને તે દુર્ગાદાસ માટે મોટા કોટામાં ચોમાસું રહીને કર્યો. અને શ્રીમદ્ ઉમાસ્વાતિકૃત તત્ત્વાર્થાધિગમ સૂત્રના અનુપમ સંક્ષિપ્ત સાર-ઉપસંહારરૂપે-સહાયરૂપે છે, અને તેમાં ઉત્તમ રીતે જૈન દર્શનનો સાર સ્પષ્ટતાપૂર્વક સમજી શકાય છે. આ ગ્રંથ ગદ્યાત્મક છે.

મુનિની પંચભાવના—શ્રુતભાવના, તપભાવના, એકત્વભાવના, અને સત્ત્વભાવના એ પાંચ મુનિની ભાવના ઢાળ અને દુહારૂપે પદ્યમાં સુરમણીય રીતે રીતે પ્રતિપાદિત કરી છે. આ પણ ઉક્ત ગ્રંથમાં સામેલ છે. આ જેસલમેરમાં વર્ધમાન શેઠના આગ્રહથી બનાવેલ છે. અને બૃહત્કલ્પસૂત્રમાંથી યોજેલ છે.

અધ્યાત્મગીતા—આમાં અધ્યાત્મ શું છે, આત્માનું શું છે, આત્માનું શુદ્ધ સ્વરૂપ કંઇ રીતે પ્રાપ્ત કરી શકાય વગેરે ઉત્તમ રીતે વિવેચન કર્યું છે. આ ઉક્ત ગુટકામાં અર્થ સાથે જોડેલ છે. આને લીંબડી ગામમાં રચેલ છે.

અષ્ટપ્રવચન માતાની સજ્ઝાયો—પાંચ સમિતિ અને ત્રણ ગુપ્તિ મળી આઠને સિદ્ધાંતની માતા કહેલ છે, અને તે દરેક મુનિએ શુદ્ધ રીતે પાલવાની છે, આનું સ્વરૂપ ઘણા ધાર્મિક અને રહસ્યભૂત વચનોમાં સજ્ઝાયોમાં સમાવેલું છે, અર્થસહિત રા. મનસુખલાલ હરિલાલ કૃત 'નવપૂજાદિ સંગ્રહ'માં પ્રગટ થયેલ છે. આ નવાનગરમાં રચાયેલ છે.

પ્રભંજનાની સજ્ઝાય—આમાં પહેલાં રૂપક આપી વસુદેવ હુંડી નામના અતિ પ્રાચીન જૈન ગ્રંથને આધારે મુનિની ગુણભાવના ભાવી છે. રચના લીંબડીમાં કરી છે. આ પણ ઉક્ત 'નવપૂજાદિ સંગ્રહ'માં અર્થ વગરની પ્રકટ થયેલ છે.

વર્તમાન ચોવીસી—શ્રી ઋષભાદિ વર્તમાન ચોવીશ તીર્થંકરોમાંના દરેક ઉપર એક એક સ્તવન એમ ચોવીશ સ્તવન છે. આનો બાળાવબોધ

પોતાનો પુસ્તકભંડાર હતો એમ કહેવાય છે, તેથી ત્યાં ખોજ કરતાં તેમની કૃતિઓ અને તેમણે સંગ્રહેલ વિરલ પુસ્તકો મળી આવે તેમ છે.

૮ સમકાલીન જૈન વિદ્વાનો.

શ્રી સત્યવિજય પન્યાસના શિષ્ય પરંપરાના જિનવિજય, તેના શિષ્ય ઉત્તમવિજય ગણી, આ વખતે વિદ્યમાન હતા, એટલુંજ નહિ પણ ઉત્તમવિજય શ્રી દેવચંદ્રજી પાસે ભણ્યા હતા. નયવિજય ગણિ (અધ્યાત્મ કલ્પદ્રુમ ચોપાઇ રચનાર,) પ્રખ્યાત કવિ ચંદરાસાના કર્તા મોહનવિજય, અને રાસપ્રબંધકર્તા શ્રી ઉદયરત્ન પણ સમકાલીન હતા. આ દરેકની સાથે શ્રી દેવચંદ્રજીને સરખાવતાં તે તદ્દન ભિન્નજ પડે છે. કારણ કે જેવી જ્ઞાનની નિર્મલતા, અને અધ્યાત્મની રસિકતા દેવચંદ્રજીમાં ઝળકાટ મારે છે તેવી અન્યમાં નથી.

૯ ઉપસંહાર.

ઉપરોક્ત જેટલું મળી શક્યું તેટલું લખવાનો પ્રયત્ન કર્યો છે, તેથી શ્રીમદ્ દેવચંદ્રજીના આંતરિક જીવનને બીલકુલ ન્યાય આપી ન શકતાં બાહ્યથી જેટલું જાણી શકાય તેટલું અત્ર નોંધ્યું છે. દોષ, સ્ખલન આદિ સંબંધે મિચ્છામિદુક્કડ લઉંછું, તેમાં સુધારો કરનારનો તથા આ ચારિત્રમાં વિશેષ વધારો કરનારનો આ લેખક અંતઃકરણ પૂર્વક આભાર માનશે.

પ્રિન્સેસ સ્ટ્રીટ. વીર સં. ૨૪૩૭ }
વૈશાખ શુદિ પંચમી }
ગુરુચરણોપાસક
મોહનલાલ દલીચંદ દેશાઇ,
બી. એ. એલએલ. બી,

અનુક્રમ.

પંડિત શ્રી દેવચંદ્રજી.
ચતુર્વિંશતિ ... ... ૧—૨૦
શ્રી વીરવિજયજી.
ધમ્મિલકુમાર ... ... ૨૧—૨૩૨
ચંદ્રશેખર ... ... ૨૩૩—૪૧૮

રાયચંદ્રજૈનકાવ્યમાલા.

ગુચ્છક ૨ જો.

પંડિત શ્રી દેવચંદ્રજી.

પંડિત શ્રી દેવચંદ્રજી ખરતર ગચ્છને વિષે ૧૭૦૦ ના સૈકાની લગભગમા થયા છે.
તેઓશ્રીના ગુરૂશ્રીનું નામ દિપચંદ્રજી હતું.

ચતુર્વિંશતિ.

સ્તવના ૧ લી.

(નિંદરડી વેરણ હુઈ રહી.—એ દેશી.)

ઋષભ જિણંદશું પ્રીતડી, કિમ કીજે હો કહો ચતુર વિચાર;
પ્રભુજી જઈ અલગા વસ્યા, તિહાં કિણે નવિ હો કો વચન ઉચ્ચાર. ઋષભ૦ ૧.
કાગલ પણ પોહોંચે નહિ, નવિ પોહોંચે હો તિહાં કો પરધાન,
જે પોહોંચે તે તુમ સમો, નહિ ભાખે હો કોઈનું વ્યવધાન. ઋષભ૦ ૨.
પ્રીતિ કરે તે રાગીયા, જિનવરજી હો તુમે તો વીતરાગ;
પ્રીતડી જેહ અરાગીથી, ભેલવવી હો લોકોત્તર માગ. ઋષભ૦ ૩.
પ્રીતિ અનાદિની વિષ ભરી, તે રીતે હો કરવા મુઝ ભાવ;
કરવી નિર્વિષ પ્રીતડી, કિણ ભાતે હો કહો બને બનાવ. ઋષભ૦ ૪.
પ્રીતિ અનંતી પરથકી, જે તોડે હો તે જોડે એહ;
પરમ પુરૂષથી રાગતા, એકત્વતા હો દાખી ગુણ ગેહ. ઋષભ૦ ૫.
પ્રભુજીને અવલંબતાં, નિજ પ્રભુતા હો પ્રગટે ગુણરાશ;
દેવચંદ્રની સેવના, આપે મુઝ હો અવિચલ સુખવાસ. ઋષભ૦ ૬.

સ્તવના ૨ જી.

(દેખો ગતિ દૈવની રે—એ દેશી)

નાનાદિક ગુણ સંપદા રે, તુજ અનંત અપાર,
તે સાંભળતા ઉપની રે, રૂચિ તેણે પાર ઉતાર,
અજિત જિન તારજો રે, તારજો દીન દયાળ અજિત૦ ૧
જે જે કારણ જેહના રે, સામગ્રી સંયોગ,
મળતા કારજ નીપજે રે, કર્તા તણે પ્રયોગ અજિત૦ ૨
કાર્ય સિદ્ધિ કર્તા વસુ રે, લહિ કારણ સંયોગ,
નિજ પદ કારક પ્રભુ મિલ્યા રે, હોય નિમિત્તહ ભોગ અજિત૦ ૩
અજકુલ ગત કેસરી લહે રે, નિજપદ સિંહ નિહાળ
તિમ પ્રભુ ભક્તે ભવિ લહે રે, આતમ શક્તિ સંભાળ અજિત૦ ૪
કારણ પદ કર્તાપણે રે, કરી આરોપ અભેદ,
નિજપદ અરથી પ્રભુ થકી રે, કરે અનેક ઉમેદ અજિત૦ ૫
એહવા પરમાતમ પ્રભુ રે, પરમાનંદ સ્વરૂપ,
સ્યાદ્વાદ સત્તા રસી રે, અમલ અખંડ અનુપ અજિત૦ ૬
આરોપિત સુખ ભ્રમ ટલ્યો રે, ભાસ્યો અવ્યાબાધ,
સમર્યું અભિલાષીપણું રે, કરતા સાધન સાધ્ય અજિત૦ ૭
ગ્રાહકતા સ્વામિત્વતા રે, વ્યાપક ભોક્તા ભાવ,
કારણતા કારજતા દશા રે, સકલ ગ્રહ્યું નિજભાવ અજિત૦ ૮
શ્રદ્ધા ભાસન રમણતા રે, દાનાદિક પરિણામ,
સકલ થયા સત્તારસી રે, જીનવર દરિસણ પામ અજિત૦ ૯
તિણે નિર્યામક માહણો રે, વૈદ્ય ગોપ આધાર,
દેવચંદ્ર સુખસાગરૂ રે, ભાવ ધરમ દાતાર અજિત૦ ૧૦

સ્તવના ૩ જી.

(ધણુરા ઢોલા—એ દેશી)

શ્રી સંભવજિન રાજજી રે, તાહરૂં અકલ સ્વરૂપ જિનવર પૂજો
સ્વપરપ્રકાશક દિનમણિ રે, સમતા રસનો ભૂપ જિનવર૦ ૧
પૂજો પૂજો રે ભવિક જિન પૂજો.પ્રભુ પૂજ્યા પરમાનંદ જિનવર૦એ આંકણી

અવિસંવાદ નિમિત્ત છો રે, જગત જંતુ સુખ કાજ; જિનવર૦
હેતુ સત્ય બહુ માનથી રે, જિન સેવ્યા શિવરાજ જિનવર૦ ૨
ઉપાદાન આતમ સહી રે, પુષ્ટાલંબન દેવ જિનવર૦
ઉપાદાન કારણપણે રે, પ્રગટ કરે પ્રભુ સેવ જિનવર૦ ૩
કાર્ય ગુણ કારણપણે રે, કારણ કાર્ય અનૂપ, જિનવર૦
સકલ સિદ્ધતા તાહરી રે, માહરે સાધનરૂપ, જિનવર૦ ૪
એકવાર પ્રભુ વંદના રે, આગમ રીતે થાય, જિનવર૦
કારણ સત્યે કાર્યની રે, સિદ્ધિ પ્રતીતિ કરાય જિનવર૦ ૫
પ્રભુપણે પ્રભુ ઓળખી રે, અમલ વિમલ ગુણ ગેહ જિનવર૦
સાધ્યદૃષ્ટિ સાધકપણે રે, વંદે ધન્ય નર તેહ જિનવર૦ ૬
જન્મ કૃતારથ તેહનો રે, દિવસ સફલ પણ તાસ, જિનવર૦
જગત શરણ જિન ચરણને રે, વંદે ધરિય ઉલ્લાસ જિનવર૦ ૭
નિજ સત્તા નિજ ભાવથી રે, ગુણ અનંતનું ઠાણ જિનવર૦
દેવચંદ્ર જિન રાજજી રે, શુદ્ધ સિદ્ધ સુખ ખાણ જિનવર૦ ૮

સ્તવના ૪ થી.

(બ્રહ્મચારિ / પદ પૂજન—એ દેશી)

ક્યું જાણું ક્યું બની આવશે, અભિનંદન રસ રીતિ હો મિત્ત,
પુદ્ગલ અનુભવ ત્યાગથી, કરવી જસુ પરતીત હો મિત્ત ક્યું૦ ૧
પરમાતમ પરમેશ્વરુ, વસ્તુગતે તે અલિપ્ત હો મિત્ત,
દ્રવ્યે દ્રવ્ય મિલે નહીં, ભાવે તે અન્ય અવ્યાપ્ત હો મિત્ત ક્યું૦ ૨
શુદ્ધ સ્વરૂપ સનાતનો, નિર્મલ જે નિસ્સંગ હો મિત્ત,
આતમ વિભૂતિ પરિણમ્યો, ન કરે તે પરસંગ હો મિત્ત ક્યું૦ ૩
પણ જાણું આગમબળે મિલવું તુમ પ્રભુ સાથ હો મિત્ત
પ્રભુ તો સ્વસંપત્તિમયી શુદ્ધ સ્વરૂપનો નાથ હો મિત્ત. ક્યું૦ ૪
પર પરિણામિકતા અછે, જે તુજ પુદ્ગલ જોગ હો મિત્ત
જડ ચલ જગની એંઠનો, ન ઘટે તુજને ભોગ હો મિત્ત ક્યું૦ ૫
શુદ્ધ નિમિત્તી પ્રભુ ગ્રહો, કરી અશુદ્ધ પર હેય હો મિત્ત
આત્માલંબી ગુણ લહી સહુ સાધકનો ધ્યેય હો મિત્ત. ક્યું૦ ૬
જિમ જિનવર આલંબને, વધે સધે એક તાન હો મિત્ત

તિમ તિમ આત્માલંબની, ગ્રહે સ્વરૂપ નિદાન હો મિત્ત. કર્યું૦ ૭.
સ્વસ્વરૂપ એકત્વતા, સાધે પુર્ણાનંદ હો મિત્ત;
રમે ભોગવે આતમા, રત્નત્રયી ગુણ વૃંદ હો મિત્ત. કર્યું૦ ૮.
અભિનંદન અવલંબને, પરમાનંદ વિલાસ હો મિત્ત;
દેવચંદ્ર પ્રભુ સેવના, કરિ અનુભવ અભ્યાસ હો મિત્ત. કર્યું૦ ૯.

સ્તવના ૫ મી.

(દેશી કડખાની.)

અહો શ્રી સુમતિ જિન શુદ્ધતા તાહરી, સ્વગુણ પર્યાય પરિણામ રામી;
નિત્યતા એકતા અસ્તિતા ઇતરયુત, ભોગ્ય ભોગી થકો પ્રભુ અકામી. અહો૦ ૧.
ઉપજે વ્યયલહે તહવિ તેહવો રહે, ગુણ પ્રમુખ બહુલતા તહવિ પિંડી;
આત્મભાવે રહે અપરતા નવિ ગ્રહે, લોક પ્રદેશ મિત પણ અખંડી. અહો૦ ૨.
કાર્ય કારણપણે પરિણમે તહવિ ધ્રુવ, કાર્ય ભેદે કરે પણ અભેદી;
કર્તૃતા પરિણમે નવ્યતા નવિ રમે, સકલવેત્તા થકો પણ અવેદી. અહો૦ ૩.
શુદ્ધતા બુદ્ધતા દેવ પરમાત્મતા, સહજ નિજ ભાવ ભોગી અયોગી;
સ્વપર ઉપયોગી તાદાત્મ્ય સત્તારસી, શક્તિ પ્રયુંજતો ન પ્રયોગી. અહો૦ ૪.
વસ્તુ નિજ પરિણતે સર્વ પરિણામકા, એટલે કોઇ પ્રભુતા ન પામે;
કરે જાણે રમે અનુભવે તે પ્રભુ, તત્ત્વ સ્વામિત્વ શુચિ તત્વ ધામે. અહો૦ ૫.
જીવ નવિ પુગ્ગલી નૈવ પુગ્ગલ કદા, પુગ્ગલાધાર નહીં તાસ રંગી;
પરતણો ઇશ નહી અપર ઐશ્વર્યતા, વસ્તુ ધર્મે કદા ન પરસંગી. અહો૦ ૬.
સંગ્રહે નહીં આપે નહીં પરભણી, નવિ કરે આદરે નપર રાખે;
શુદ્ધ સ્યાદ્વાદ નિજ ભાવ ભોગીજિકે, તેહ પરભાવને કેમ ચાખે. અહો૦ ૭.
તાહરી શુદ્ધતા ભાસ આશ્ચર્યથી, ઉપજે રૂચિ તેણે તત્વ ગ્રહે;
તત્વરંગી થયો દોષથી ઉભગ્યો, દોષ ત્યાગે ઢલે તત્વ લીહે. અહો૦ ૮.
શુદ્ધ માર્ગે વધ્યા [illegible] સધ્યો, સ્વામી પ્રતિછંદે સત્તા આરાધે;
આત્મ નિષ્પત્તિ [illegible] ટકે, વસ્તુ ઉત્સર્ગ આતમ સમાધે. અહો૦ ૯.
[illegible]ી શુદ્ધ સત્તા [illegible] તેહનો [illegible] પ્રભુ ગુણ સાચો;
સતગ્યો [illegible] [illegible]લ રાચો. અહો૦૧૦.

સ્તવના ૬ ઠી.

(હું તુજ આગળ શી કહું કેસરીયાલાલ —એ દેશી)

શ્રી પદ્મપ્રભ જિન ગુણ નિધિ રે લાલ, જગતારક જગદીશ રે વાલ્હેસર,
જિન ઉપગાર થકી લહે રે લાલ, ભવિજન સિદ્ધિ જગીશ રે વાલ્હેસર તુઝ૦ ૧
તુઝ દરિસણ મુઝ વાલહું રે લાલ, દરિસણ શુદ્ધ પવિત્ત રે, વાલ્હેસર,
દર્શન શબ્દ નયે કરે રે લાલ, સંગ્રહ એવંભૂત રે વાલ્હેસર તુઝ૦ ૨
બીજે વૃક્ષ અનંતતા રે લાલ, પસરે ભૂજલ યોગ રે, વાલ્હેસર
તિમ મુઝ આતમ સંપદા રે લાલ, પ્રગટે પ્રભુ સંયોગ રે વાલ્હેસર તુઝ૦ ૩
જગત જંતુ કારજ રુચી રે લાલ, સાધે ઉદયે ભાણ રે, વાલ્હેસર,
ચિદાનંદ સુવિલાસતા રે લાલ, વાધે જિનવર ઝાણ રે વાલ્હેસર તુઝ૦ ૪
લબ્ધિ સિદ્ધિ મંત્રાક્ષરે રે લાલ, ઉપજે સાધન સંગ રે, વાલ્હેસર,
સહજ અધ્યાતમ તત્વતા રે લાલ, પ્રગટે તત્વી રંગ રે વાલ્હેસર તુઝ૦ ૫
લોહ ધાતુ કંચન હુવે રે લાલ, પારસ ફરસન પામી રે, વાલ્હેસર,
પ્રગટે અધ્યાતમ દશા રે લાલ, વ્યક્ત ગુણી ગુણ ગ્રામ રે વાલ્હેસર. તુઝ૦ ૬
આત્મ સિદ્ધિ કારજ ભણી રે લાલ સહજ નિયામક હેતુ રે, વાલ્હેસર,
નામાદિક જિનરાજના રે લાલ, ભવસાગર માંહે સેતુ રે વાલ્હેસર તુઝ૦ ૭
સ્થંભન ઇંદ્રિય યોગનો રે લાલ, રક્ત વરણ ગુણ રાય રે, વાલ્હેસર
દેવચંદ્ર વૃંદે સ્તવ્યો રે લાલ, આપ અવર્ણ અકાય રે વાલ્હેસર તુઝ૦ ૮

સ્તવના ૭ મી.

(હો સુંદર તપ સરિખો, જગ કો નહીં એ દેશી)

શ્રી સુપાસ આનંદમેં, ગુણ અનંતનો કંદ હો જિનજી૦
જ્ઞાનાનંદે પૂરણો, પવિત્ર ચારિત્રાનંદ હો જિનજી૦ શ્રીસુપાસ૦ ૧
સંરક્ષણ વિણુ નાથ છો, દ્રવ્ય વિના ધનવંત હો, જિનજી૦
કર્તા પદ કિરિયા વિના, સંત અજેય અનંત હો જિનજી૦ શ્રીસુપ૦ ૨
અગમ અગોચર અમર તું અન્વય ઋદ્ધિ સમૂહ હો જિનજી૦
વર્ણ ગંધ રસ ફરસ વિણુ, નિજ ભોક્તા ગુણ વ્યૂહ હો જિનજી૦ શ્રીસુપાસ૦ ૩
અક્ષય દાન અચિંતના, લાભ અયત્ને ભોગ હો, જિનજી૦
વીર્ય શક્તિ અપ્રયાસતા, શુદ્ધ સ્વગુણ ઉપભોગ હો જિનજી૦ શ્રીસુપાસ૦ ૪

ઐકાંતિક આત્યંતિકો, સહજ અકૃત સ્વાધીન હો, જિન૰ ॰
નિરૂપચરિત નિર્દ્વંદ્વસુખ, અન્ય અહેતુક પીન હો જિન૰ શ્રીસુપાસ૰ ૫
એક પ્રદેશે તાહરે, અવ્યાબાધ સમાય હો, જિન૰
તસુ પર્યાય અવિભાગતા, સર્વાકાશ ન માય હો જિન૰ શ્રીસુપાસ૰ ૬
એમ અનંત ગુણનો ધણી, ગુણ ગુણનો આનંદ હો જિન૰
ભોગ રમણ આસ્વાદ યુત, પ્રભુ તું પરમાનંદ હો જિન૰ શ્રીસુપાસ૰ ૭
અવ્યાબાધ રુચિ થઇ, સાધે અવ્યાબાધ હો, જિન૰
દેવચંદ્ર પદ તે લહે, પરમાનંદ સમાધ હો જિન૰ શ્રીસુપાસ૰ ૮

સ્તવના ૮ મી.

(શ્રી શ્રેયાંસ જિન અંતરજામી—એ દેશી)

શ્રી ચંદ્રપ્રભ જિનપદ સેવા, હેવાએ જે હલિયાજી,
આતમ ગુણ અનુભવથી મલિયા, તે ભવ ભયથી ટલિયાજી શ્રીચંદ્રપ્રભ૰ ૧
દ્રવ્ય સેવ વંદન નમનાદિક, અર્ચન વલી ગુણગ્રામોજી,
ભાવ અભેદ થવાની ઇહા, પરભાવે નિઃકામોજી. શ્રીચંદ્રપ્રભ૰ ૨
ભાવ સેવ અપવાદે નૈગમ, પ્રભુ ગુણને સંકલ્પેજી,
સંગ્રહ સત્તા તુલ્યારોપે, ભેદાભેદ વિકલ્પેજી શ્રીચંદ્રપ્રભ૰ ૩
વ્યવહારે બહુ માન જ્ઞાન નિજ, ચરણે જિન ગુણ રમણાજી,
પ્રભુ ગુણ આલંબી પરિણામે, ઋજુ પદ ધ્યાન સ્મરણાજી શ્રીચંદ્રપ્રભ૰ ૪
શબ્દે શુક્લ ધ્યાનારોહણ, સમભિરૂઢ ગુણ દશમેજી,
બીય શુક્લ અવિકલ્પ એકત્વે, એવંભૂત તે અમમેજી શ્રીચંદ્રપ્રભ૰ ૫
ઉત્સર્ગે સમકિત ગુણ પ્રગટ્યો, નૈગમ પ્રભુતા અંશેજી,
સંગ્રહ આતમ સત્તા લંબી, મુનિપદ ભાવ પ્રશંસેજી શ્રીચંદ્રપ્રભ૰ ૬
ઋજુસૂત્રે જે શ્રેણિપદસ્થે, આતમ શક્તિ પ્રકાશેજી,
યથાખ્યાત પદ શબ્દ સ્વરૂપે, શુદ્ધ ધર્મ ઉલ્લાસેજી શ્રીચંદ્રપ્રભ૰ ૭
ભાવ સયોગિ અયોગિ શૈલેશે, અંતીમ દુગ નય જાણોજી
સાધનતાએ નિજ ગુણ વ્યક્તિ, તેહ સેવના વખાણોજી શ્રીચંદ્રપ્રભ૰ ૮
કારણ ભાવ તેહ અપવાદે, કાર્ય રૂપ ઉત્સર્ગેજી,
આત્મભાવ તે ભાવ દ્રવ્ય પદ, બાહ્ય પ્રવૃત્તિ નિસર્ગેજી શ્રીચંદ્રપ્રભ૰ ૯
કારણ ભાવ પરંપર સેવન, પ્રગટે કારજ ભાવોજી,

કારજ સિદ્ધે કારણતા વ્યય, શુચિ પરિણામિક ભાવોઙ. શ્રીચંદ્રપ્રભ૦ ૧૦
પરમ ગુણી સેવક તન્મયતા, નિશ્ચય ધ્યાને ધ્યાવેઙ,
શુદ્ધાતમ અનુભવ આસ્વાદી, દેવચંદ્ર પદ પાવેઙ. શ્રીચંદ્રપ્રભ૦ ૧૧

સ્તવના ૯ મી.

(થારા મહેલા ઉપર મેહ, ઝરૂખે વીજલી હો લાલ—એ દેશી)

દીઠો સુવિધિ જિણંદ, સમાધિરસે ભર્યો હો લાલ,
ભાસ્યું આત્મસ્વરૂપ, અનાદિનો વિસર્યો હો લાલ, અનાદિનો૦
સકલ વિભાવ ઉપાધિ, થકી મન ઓસર્યો હો લાલ, થકી૦
સત્તા સાધન માર્ગ, ભણી એ સંચર્યો હો લાલ ભણી૦ ૧
તુમ પ્રભુ જાણગ રીતિ, સરવ જગ દેખતા હો લાલ, સરવ૦
નિજ સત્તાએ શુદ્ધ, સહુને લેખતા હો લાલ, સહુને૦
પર પરિણતિ અદ્વેષ, પણે ઉવેખતા હો લાલ, પણે૦
ભાગ્યપણે નિજ શક્તિ, અનંત ગવેખતા હો લાલ. અનંત૦ ૨
દાનાદિક નિજ ભાવ, હતા જે પરવશા હો લાલ, હતા૦
તે નિજ સનમુખ ભાવ, ગ્રહીલહી તુઝ દશા હો લાલ, ગ્રહી૦
પ્રભુનો અદ્ભુત યોગ, સ્વરૂપ તણી રસા હો લાલ સ્વરૂપ૦
ભાસે વાસે તાસ, જાસ ગુણ તુઝ જિસા હો લાલ જાસ૦ ૩
મોહાદિકની ઘૂમિ, અનાદિની ઉતરે હો લાલ, અનાદિની૦
અમલ અખંડ અલિપ્ત, સ્વભાવજ સાંભરે હો લાલ, સ્વભાવજ૦
તત્ત્વ રમણ શુચિ ધ્યાન, ભણી જે આદરે હો લાલ, ભણી૦
તે સમતારસ ધામ, સ્વામી મુદ્રા વરે હો લાલ સ્વામી૦ ૪
પ્રભુ છો ત્રિભુવન નાથ, દાસ હું તાહરો હો લાલ, દાસ૦
કરુણાનિધિ અભિલાષ, અછે મુઝ એ ખરો હો લાલ, અછે૦
આતમવસ્તુ સ્વભાવ, સદા મુઝ સાંભરો હો લાલ, સદા૦
ભાસન વાસન એહ, ચરણ ધ્યાને ધરો હો લાલ ચરણ૦ ૫
પ્રભુમુદ્રાને યોગ, પ્રભુ પ્રભુતા લખે હો લાલ, પ્રભુ૦
દ્રવ્ય તણે સાધર્મ્ય, સ્વસંપત્તિ ઓળખે હો લાલ, સ્વસંપત્તિ૦
ઓળખતાં બહુ માન, સહિત રુચિ પણ વધે હો લાલ, સહિત૦
રુચિ અનુયાયી વીર્ય, ચરણ ધારા સધે હો લાલ. ચરણ૦ ૬

સ્તવના ૧૧ મી.

(પ્રાણી વાણી જિનતણી—એ દેશી)

શ્રી શ્રેયાંસ પ્રભુ તણો, અતિ અદ્ભુત સહજાનંદ રે,
ગુણ એકવિધ ત્રિક પરણમ્યો, એમ ગુણ અનંતનો વૃંદ રે,
મુનિચંદ જિણંદ અમંદ દિણંદ પરે, નિત દીપતો સુખકંદ રે એ આંકણી ૧
નિજ જ્ઞાને કરી જ્ઞેયનો, જ્ઞાયક જ્ઞાતા પદ ઇશરે,
દેખે નિજ દર્શન કરી, નિજ દૃશ્ય સામાન્ય જગીશ રે મુનિચંદ૦ ૨
નિજ રમ્યે રમણ કરો, પ્રભુ ચારિત્રે રમતા રામ રે,
ભોગ અનંતને ભોગવો, ભોગે તેણે ભોક્તા સ્વામ રે મુનિચંદ૦ ૩
દેય દાન નિત દીજતે, અતિ દાતા પ્રભુ સ્વયમેવ રે,
પાત્ર તુમ્હે નિજ શક્તિના, ગ્રાહક વ્યાપકમય દેવ રે મુનિચંદ૦ ૪
પરિણામિક કારજ તણો, કર્ત્તા ગુણ કરણે નાથ રે,
અક્રિય અક્ષય સ્થિતિમયી, નિકલંક અનંતી આથરે મુનિચંદ૦ ૫
પરિણામિક સત્તા તણો, આવિર્ભાવ વિલાસ નિવાસ રે,
સહજ અકૃત્રિમ અપરાશ્રયી, નિર્વિકલ્પ ને નિપ્રયાસ રે મુનિચંદ૦
પ્રભુ પ્રભુતા સંભારતા, ગાતા કરતા ગુણગ્રામ રે
સેવક સાધનતા વરે, નિજ સંવર પરિણતિ પામ રે મુનિચંદ૦
પ્રગટ તત્ત્વતા ધ્યાવતા, નિજ તત્ત્વનો ધ્યાતા થાય રે
તત્ત્વરમણ એકાગ્રતા, પૂરણ તત્ત્વે એહ સમાય રે મુનિચંદ૦ ૮
પ્રભુ દીઠે મુઝ સાંભરે, પરમાતમ પૂર્ણાનંદ રે,
દેવચંદ્ર જિનરાજના નિત્ય વંદો પય અરવિંદ રે મુનિચંદ૦ ૯

સ્તવન ૧૨ મી.

(પંથડો નિહાળું રે બીજા જિન તણો રે—એ દેશી)

પૂજના તો કીજે રે બારમા જિનતણી રે, જસુ પ્રગટ્યો પૂજ્ય સ્વભાવ
પરકૃત પૂજા રે જે ઇચ્છે નહી રે, સાધક કારજ દાવ. પૂજના૦ ૧
દ્રવ્યથી પૂજા રે કારણ ભાવનું રે, ભાવ પ્રશસ્તને શુદ્ધ
પરમ ઇષ્ટ વલ્લભ ત્રિભુવન ધણી રે, વાસુપૂજ્ય સ્વયંબુદ્ધ પૂજના૦ ૨
અતીશય મહિમા રે અતિ ઉપગારતા રે, નિર્મલ પ્રભુ ગુણ રાગ

સુરમણિ સુરઘટ સુરતરૂ તુચ્છ તે રે, જિન રાગી મહાભાગ, પૂજના૦ ૩
દર્શન જ્ઞાનાદિક ગુણ આત્મના રે, પ્રભુ પ્રભુતા લયલીન,
શુદ્ધ સ્વરૂપી રૂપે તન્મયી રે, તસુ આસ્વાદન પીન પૂજના૦ ૪
શુદ્ધ તત્વ રસ રંગી ચેતના રે, પામે આત્મસ્વભાવ
આત્માલંબી નિજ ગુણ સાધતો રે પ્રગટે પૂજ્યસ્વભાવ પૂજના૦ ૫
આપ અકર્તા સેવાથી હુવે રે, સેવક પૂરણ સિદ્ધિ
નિજ ધન ન દીયે પણ આશ્રિત લહે રે, અક્ષય અક્ષર રિદ્ધિ પૂજના૦ ૬
જિનવર પૂજા રે તે નિજ પૂજના રે, પ્રગટે અન્વય શક્તિ.
પરમાનંદ વિલાસી અનુભવે રે, દેવચંદ્ર પદ વ્યક્તિ. પૂજના૦ ૭

સ્તવના ૧૩ મી.

(દાસ અરદાસ શી પેરે કરિયે — એ દેશી)

વિમલજિન વિમલતા તાહરીજી, અવર બીજે ન કહાય.
લઘુ નદી જિમ તિમ લંઘીયેજી, સ્વયંભુરમણ ન તરાય વિમલજિન૦ ૧
સયલ પુઢવી ગિરિ જલ તરુજી, કોઇ તોલે એક હથ્થ
તેહ પણ તુજ ગુણ ગણ ભણીજી, ભાખવા નહિ સમરથ વિમલજિન૦ ૨
સર્વ પુદ્ગલ નભ ધર્મનાજી, તેમ અધર્મ પ્રદેશ.
તાસ ગુણ ધર્મ પજ્જવ સવેજી. તુજ ગુણ એકતણો લેશ. વિમલજિન૦ ૩
એમ નિજ ભાવ અનંતનાજી, અસ્તિતા કેટલી થાય
નાસ્તિતા સ્વપર પદ અસ્તિતાજી તુજ સમકાલ સમાય વિમલજિન૦ ૪
તાહરા શુદ્ધ સ્વભાવનેજી, આદરે ધરી બહુ માન
તેહને તેહીજ નીપજેજી, એ કોઇ અદ્ભુત તાન વિમલજિન૦ ૫
તુમ્હ પ્રભુ તુમ્હ તારક વિભુજી, તુમ સમો અવર ન કોય.
તુમ દરિસણ થકી હું તર્યોજી. શુદ્ધ આલંબન હોય વિમલજિન૦ ૬.
પ્રભુ તણી વિમલતા ઓળખીજી. જે કરે થિર મન સેવ,
દેવચંદ્ર પદ તે લહેજી, વિમલ આનંદ સ્વયમેવ. વિમલજિન૦ ૭

સ્તવના ૧૪ મી.

(દીઠી હો પ્રભુ દીઠી જગગુરૂ તુજ એ દેશી)

મૂરતિ હો પ્રભુ મૂરતિ અનંત જિણંદ તાહરી હો પ્રભુ તાહરી મુજ નયણે વસીજી

સમતા હો પ્રભુ સમતા ગ્સનો કંદ, સહેજે હો પ્રભુ સહેજે અનભવ રસ લગીજી ૧
ભવદવ હો પ્રભુ ભવદવ તાપિત જીવ, તેહને હો પ્રભુ તેહને અમૃત ઘન સમીજી,
મિથ્યા વિષ હો પ્રભુ મિથ્યા વિષની ખીવ, હરવા હો પ્રભુ હરવા જાંગુલિ મન રમીજી. ૨
ભાવ હો પ્રભુ ભાવ ચિંતામણી એહ, આતમ હો પ્રભુ આતમ સંપતિ આપવાજી,
એહિજ હો પ્રભુ એહિજ શિવસુખ ગેહ, તત્વ હો પ્રભુ તત્વાલંબન થાપવાજી ૩
જાયે હો પ્રભુ જાએ આશ્રવ ચાલ, દીઠે હો પ્રભુ દીઠે સંવરતા વધેજી
રત્ન હો પ્રભુ રત્નત્રયી ગુણમાલ, અધ્યાતમ હો પ્રભુ અધ્યાતમ સાધન સધેજી ૪
મીઠી હો પ્રભુ મીઠી સૂરત તુઝ, દીઠી હો પ્રભુ દીઠી રૂચિ બહુ માનથીજી,
તુઝ ગુણ હો પ્રભુ તુઝ ગુણ ભાસન યુક્ત, સેવે હો પ્રભુ સેવે તસુ ભવ ભય નથીજી ૫
નામે હો પ્રભુ નામે અદ્દ્ભુત રંગ, ઠવણા હો પ્રભુ ઠવણા દીઠે ઉલ્લસેજી,
ગુણ આસ્વાદ હો પ્રભુ ગુણ આસ્વાદ અભંગ, તન્મય હો પ્રભુ તન્મયતાએ જે ધસેજી ૬
ગુણ અનંત હો પ્રભુ ગુણ અનંતનો વૃંદ, નાથ હો પ્રભુ નાથ અનંતને આદરેજી,
દેવચંદ્ર હો પ્રભુ દેવચંદ્રને આનંદ, પરમ હો પ્રભુ પરમ મહોદય તે વરેજી ૭

સ્તવના ૧૫ મી.

(સકલ સંસાર અવતાર એ હું ગણું —એ દેશી)

ધર્મ જગનાથનો ધર્મ સુચિ ગાઇયે, આપણો આતમા તેહવો ભાવિયે,
જાતિ જસુ એકતા તેહ પલટે નહી, શુદ્ધ ગુણ પજ્જવા વસ્તુ સત્તામયી ૧
નિત્ય નિરવયવ વલિ એક અક્રિયપણે, સર્વ ગત તેહ સામાન્ય ભાવે ભણે,
તેહથી ઇતર સાવયવ વિશેષતા, વ્યક્તિભેદે પડે તેહની ભેદતા ૨
એકતા પિંડને નિત્ય અવિનાશતા, અસ્તિ નિજ ૠદ્ધિથી કાર્ય ગત ભેદતા
ભાવ શ્રુત ગમ્ય અભિલાપ્ય અનંતતા, ભવ્ય પર્યાયની જે પરાવર્ત્તિતા ૩
ક્ષેત્ર ગુણ ભાવ અવિભાગ અનેકતા, નાશ ઉત્પાદ અનિત્ય પર નાસ્તિતા,
ક્ષેત્ર વ્યાપ્યત્વ અભેદ અવ્યકતતા, વસ્તુ તે રૂપથી નિયત અભવ્યતા. ૪
ધર્મ પ્રાગભાવતા સકલ ગુણ શુદ્ધતા, ભોગ્યતા કર્તતા રમણ પરિણામતા
શુદ્ધ સ્વપ્રદેશતા તત્વ ચૈતન્યતા, વ્યાપ્ય વ્યાપક તથા ગ્રાહ્ય ગ્રાહક ગતા ૫
સંગ પરિહારથી સ્વામી નિજ પદ લહ્યું, શુદ્ધ આત્મિક આનંદ પદ સંગ્રહ્યું
જહવિ પરભાવથી હું ભવોદધિ વસ્યો, પરતણો સંગ સંસારતાએ ગ્રસ્યો. ૬
તહવિ સત્તા ગુણે જીવ એ નિર્મલો, અન્ય સંશ્લેષ જિમ ફ્ટિક નવિ શામલો.
જે પરોપાધિથી દુષ્ટ પરિણતિ ગ્રહી, ભાવ તાદાત્મ્યમાં માહરૂં તે નહી ૭

તિણે પરમાતમ પ્રભુ ભક્તિ રંગી થઇ, શુદ્ધ કારણ રસે તત્ત્વ પરિણતિમયી,
આત્મગ્રાહક થયે તજે પર ગ્રહણતા, તત્વ ભોગી થયે ટલે પર ભોગ્યતા. ૮
શુદ્ધ નિ પ્રયાસ નિજભાવ ભોગી યદા, આત્મક્ષેત્રે નહિ અન્ય રક્ષણ તદા,
એક અસહાય નિસ્સંગ નિર્દ્વંદ્વતા, શક્તિ ઉત્સર્ગની હોય સહુ વ્યક્તતા ૯
તેણે મુઝ આતમા તુઝ થકી નીપજે, માહરી સંપદા સકલ મુઝ સંપજે,
તિણે મન મંદિરે ધર્મ પ્રભુ ધ્યાઇયે, પરમ દેવચંદ્ર નિજ સિદ્ધિ સુખ પાઇયે ૧૦

સ્તવના ૧૬ મી.

(આજ સિહા છે રે—એ દેશી)

જગત દિનાકર જગત કૃપાનિધિ, વાલ્હા મારા સમવસરણમાં બેઠા રે;
ચઉમુખ ચઉવિહ ધર્મ પ્રકાશે, તે મેં નયણે દીઠા રે.
ભવિક જન હરખો રે, નિરખી શાંતિજિણંદ. ભવિક૦ ૧
ઉપશમ રસનો કંદ, નહિ ઇણ સરિખો રે એ આંકણી
પ્રાતિહાર્જ અતિશય શોભા વાલ્હા, તે તો કહિય ન જાવે રે,
ઘુક બાલકથી રવિ કરભરનું, વર્ણન કેણિપરે થાવે રે ભવિક૦ ૨
વાણી ગુણ પાત્રીશ અનોપમ વાલ્હા, અવિસંવાદ સરૂપે રે,
ભવ દુખ વારણ શિવ સુખ કારણ, સુધો ધર્મ પ્રરૂપે રે ભવિક૦ ૩
દક્ષિણ પશ્ચિમ ઉત્તર દિશિ મુખ વાલ્હા, ઠવણા જિન ઉપગારી રે,
તસુ આલંબન લહિય અનેકા, તિહાં થયા સમકિત ધારી રે ભવિક૦ ૪
ષટનય કારજરૂપે ઠવણા વાલ્હા, સગ નય કારણ ઠાણી રે,
નિમિત્ત સમાન થાપના જિનજી, એ આગમની વાણી રે ભવિક૦ ૫
સાધક તીન નિક્ષેપા મુખ્ય વાલ્હા, જે વિણુ ભાવ ન લહિએ રે,
ઉપકારી દુગ ભાષ્યે ભાખ્યા, ભાવ વંદકનો ગ્રહીયે રે. ભવિક૦ ૬
ઠવણા સમવસરણે જિનસેતી વાલ્હા, જો અભેદતા વાધી રે,
એ આતમના સ્વસ્વભાવ ગુણ, વ્યક્તિ યોગ્યતા સાધી રે ભવિક૦ ૭
ભલું થયું મેં પ્રભુ ગુણ ગાયા વાલ્હા, રસનાનો ફળ લીધો રે,
દેવચંદ્ર કહે માહરા મનનો, સકલ મનોરથ સીધો રે ભવિક૦ ૮

સ્તવના ૧૭ મી.

(ચરમ જિનેસર—એ દેશી.)

સમવસરણ બેઠી કરી રે, બારહ પરખદ માહિં,
વસ્તુ સ્વરૂપ પ્રકાશતા રે, કરુણા રસ નાહો રે. કુંથુજિનેસર ૧.

નિર્મલ તુઝ મુખ વાણી રે, જે શ્રવણે સુણે,
તેહિજ ગુણ માંહિ ખાણી રે, કુંથુજિનેસર એ આંકણી
ગુણ પર્યાય અનંતતા રે, વલી સ્વભાવ અગાહ,
નય ગમ ભંગ નિક્ષેપના રે, હેયાદેય પ્રવાહ રે કુંથુજિનેસર૦ ૨
કુંથુનાથ પ્રભુ દેશના રે, સાધન સાધક સિદ્ધિ,
ગૌણ મુખ્યતા વચનમા રે, જ્ઞાન તે સકલ સમૃદ્ધિ રે કુંથુજિનેસર૦ ૩
વસ્તુ અનંત સ્વભાવછે રે, અનંત કથક તસુ નામ
ગ્રાહક અવસર બોધથી રે, કહેવે અર્પિત કામો રે કુંથુજિનેસર૦ ૪
શેષ અનર્પિત ધર્મને રે, સાપેક્ષ શ્રદ્ધાબોધ,
ઉભય રહિત ભાસન હવે રે, પ્રગટે કેવલ બોધ રે કુંથુજિનેસર૦ ૫
છતિ પરિણતિ ગુણ વિર્તના રે, ભાસન ભોગ આનંદ,
સમકાલે પ્રભુ તાહરે રે, રમ્ય રમણ ગુણ વૃંદો રે કુંથુજિનેસર૦ ૬
નિજ ભાવે શી અસ્તિતા રે, પરનાસ્તિત્વ સ્વભાવ,
અસ્તિપણે તે નાસ્તિતા રે, સીય તે ઉભય સ્વભાવો રે કુંથુજિનેસર૦ ૭
અસ્તિભાવ જે આપણો રે, રુચિ વૈરાગ્ય સમેત,
પ્રભુ સન્મુખ વદન કરી રે, માગિશ આતમ હેતો રે કુંથુજિનેસર૦ ૮
અસ્તિ સ્વભાવ રુચિ થઇ રે, ધ્યાતો અસ્તિ સ્વભાવ,
દેવચંદ્ર પદ તે લહે રે, પરમાનંદ જમાવો રે કુંથુજિનેસર૦ ૯

સ્તવના ૧૮ મી.

(રામચંદ્રકેબાગમે, ચાંપોમોરી રહ્યોર—એ દેશી)

પ્રણમો શ્રી અરનાથ, શિવપુર સાથ ખરેરી
ત્રિભુવન જન આધાર, ભવનિસ્તાર કરેરી ૧
કર્ત્તા કારણ યોગ, કારજ સિદ્ધિ લહેરી
કારણ ચાર અનૂપ, કાર્યથી તેહ ગ્રહેરી ૨
જે કારણ તે કાર્ય, થાએ પૂર્ણ પદેરી
ઉપાદાન તે હેતુ, માટી ઘટ તે વદેરી ૩
ઉપાદાનથી ભિન્ન જે વિણ કાર્ય ન થાયે,
ન હુવે કારજ રૂપ, કર્ત્તાને વ્યવસાયે ૪
કારણ તેહ નિમિત્ત, ચક્રાદિક ઘટ ભાવે

કાર્ય તથા સમવાય, કારણ નિયતને દાવે . ૫
વસ્તુ અભેદ સ્વરૂપ, કાર્યપણું ન અહેરી,
તે અસાધારણ હેતુ, કુંભથાસ લહેરી .
જેહનો નવિ વ્યાપાર, ભિન્ન નિયત બહુ ભાની,
ભૂમિકાલ આકાશ, ઘટ કારણ સદભાની ૭
એહ અપેક્ષા હેતુ, આગમ માંહી કહોરી,
કારણ પદ ઉત્પન્ન, કાર્ય થયે ન લહોરી ૮
કર્ત્તા આતમ દ્રવ્ય, કારજ સિદ્ધિ પણોરી,
નિજ સત્તાગત ધર્મ, તે ઉપાદાન ગણોરી ૯
યોગસમાધિ વિધાન, અસાધારણ તેહ વદેરી,
વિધિ આચરણા ભક્તિ, જેણે નિજ કાર્ય સધેરી ૧૦
નરગતિ પઢમ સઘયણ, તેહ અપેક્ષા જાણો,
નિમિત્તાશ્રીત ઉપાદાન, તેહને લેખે આણો ૧૧
નિમિત્ત હેતુ જિનરાજ, સમતા અમૃત ખાણી,
પ્રભુ અવલંબન સિદ્ધિ, નિયમા એહ વખાણી ૧૨
પુષ્ટ હેતુ અરનાથ, તેહને ગુણથી હલિયે,
રીઝ ભક્તિ બહુ માન, ભોગ ધ્યાનથી મલિયે ૧૩
મોહોટાને ઉત્સંગ, બેઠાને શી ચિંતા,
તિમ પ્રભુ ચરણ પસાય, સેવક થયા નિચિંતા ૧૪
અરપ્રભુ પ્રભુતા રંગ, અંતર શક્તિ વિકાશી,
દેવચંદ્રને આનંદ, અક્ષય ભોગ વિલાસી ૧૫

સ્તવના ૧૯ મી.

(દેખી કામની દોય —એ દેશી)

મલ્લિનાથ જગનાથ, ચરણ યુગ ધ્યાઈયે રે ચરણ૦
શુદ્ધાતમ પ્રાગભાવ, પરમ પદ પાઈયે રે પરમ૦
સાધક કારક ષટક, કરે ગુણ સાધના રે કરે૦
તેહહિજ શુદ્ધ સ્વરૂપ, થાયે નિરાબાધના રે થાયે૦ ૧
કર્ત્તા આતમ દ્રવ્ય, કારજ નિજ સિદ્ધતા રે કારજ૦
ઉપાદાન પરિણામ, પ્રયુક્ત તે કરણતા રે પ્રયુક્ત૦

આતમ સંપદ દાન, તેહ સંપ્રદાનતા રે તેહ૦
દાતા પાત્રને દેય, ત્રિભાવ અભેદતા રે ત્રિભાવ૦ ૨
સ્વપર વિવેચન કરણ, તેહ અપાદાનથી રે તેહ૦
સકલ પર્યાય આધાર, સંબંધ આ સ્થાનથી રે સંબંધ૦
બાધક કારક ભાવ, અનાદિ નિવારવા રે અનાદિ૦
સાધકતા અવલંબી, તેહ સમારવા રે તેહ૦ ૩
શુદ્ધપણે પર્યાય, પ્રવર્તન કાર્યમેં રે પ્રવર્તન૦
કર્તાદિક પરિણામ, તે આતમ ધર્મમેં રે તે૦
ચેતન ચેતન ભાવ, કરે સમ વેતમેં રે કરે૦
સાદિ અનંતો કાલ, રહે નિજ ખેતમેં રે રહે૦ ૪
પરકર્તૃત્વ ભાવ, કરે તાં લગી કરે રે કરે૦
શુદ્ધ કાર્ય રુચિ ભાસ, થયે નવિ આદરે રે થયે૦
શુદ્ધાતમ નિજ કાર્ય, રુચિકારક ફિરે રે રુચિ૦
તેહિજ મૂલ સ્વભાવ, ગ્રહે નિજ પદ વરે રે ગ્રહે૦ ૫
કારણ કારજ રૂપ, અછે કારક દશા રે અછે૦
વસ્તુ પ્રગટ પર્યાય, એહ મનમેં વસ્યા રે એહ૦
પણ શુદ્ધ સ્વરૂપ ધ્યાન, તે ચેતનતા ગ્રહે રે તે૦
તવ નિજ સાધક ભાવ, સકલ કારક લહે રે સકલ૦
માહરું પૂર્ણાનંદ, પ્રગટ કરવા ભણી રે પ્રગટ૦
પુષ્ટાલંબન રૂપ, સેવ પ્રભુજી તણી રે સેવ૦
દેવચંદ્ર જિનચંદ્ર, ભગતિ મનમેં ધરો રે ભગતિ૦
અવ્યાબાધ અનંત, અક્ષય પદ આદરો રે અક્ષય૦ ૭

સ્તવના ૨૦ મી.

(આવગડી ઓલંગડી સુહેલી હો શ્રી શ્રેયાંસની રે—એ દેશી)

ઓલગડી ઓલગડી તો કીજે શ્રી મુનિસુવ્રત સ્વામીની રે, જેહથી નિજ પદ સિદ્ધિ.
કેવલ કેવલ જ્ઞાનાદિક ગુણ ઉલ્લસે રે, લહીયે સહજ સમૃદ્ધિ ઓલગડી૦ ૧
ઉપાદાન ઉપાદાન નિજ પરિણતિ વસ્તુની રે, પણ કારણ નિમિત્ત આધીન
પુષ્ટ અપુષ્ટ દુવિધ તે ઉપદિસ્યો રે, ગ્રાહક વિધિ આધીન ઓલગડી૦ ૨
સાધ્ય સાધ્ય ધર્મ જે માંહી હુવે રે, તે નિમિત્ત અતિ પુષ્ટ,

પુષ્ટ પુષ્ટ માંહી તિલ વાસક વાસના રે, નવિ પ્રધ્વંસક દુષ્ટ. ઓલગડી૦ ૩.
દંડ દંડ નિમિત્ત અપુષ્ટ ઘડા તણો રે, નવિ ઘટતા તસુ માંહી,
સાધક સાધક પ્રધ્વંસકતા અછે રે, તિણે નહીં નિયત પ્રવાહ. ઓલગડી. ૪.
ષટકારક ષટકારક તે કારણ કાર્યનાં રે. જે કારણ સ્વાધિન.
તે કર્તા તે કર્તા સહુકારક તે વસુ રે, કર્મ તે કારણ પીન. ઓલગડી૦ ૫.
કારણ કારણ સંકલ્પે કારક દશા રે, છતિ સત્તા સદ્ભાવ.
અથવા અથવા તુલ્ય ધર્મને જોયવે રે, સાધ્યારોપણ દાવ. ઓલગડી૦ ૬.
અતિશય અતિશય કારણકારક કરણતા રે, નિમિત્ત અને ઉપાદાન;
સંપ્રદાન કારણ પદ ભવનથી રે, કારણ વ્યય અપાદાન. ઓલગડી૦ ૭.
ભવન ભવન વ્યયવિણું કારજ નવિ હુવે રે, જિમ દૃષદેં ન ઘટત્વ;
શુદ્ધાધાર શુદ્ધાધાર સ્વગુણનું દ્રવ્ય છે રે, સત્તાધાર સુતત્વ. ઓલગડી૦ ૮.
આતમ આતમ કર્તા કારજ સિદ્ધતા રે. તસુ સાધન જિનરાજ,
પ્રભુ દીઠે પ્રભુ દીઠે કારજ રૂચિ ઉપજે રે, પ્રગટે આત્મ સમાજ. ઓલગડી૦ ૯.
વંદન વંદન સેવન નમન વલિ પૂજના રે. સમરણ સ્તવન વલી ધ્યાન.
દેવચંદ દેવચંદ કિજે જિન રાજની રે, પ્રગટે પૂર્ણ નિધાન. ઓલગડી૦ ૧૦.

સ્તવના ૨૧ મી.

(પીછોલારી પાલ, ઉભા દોય રાજવી રે.—એ

શ્રી નમિ જિનવર સેવ. ઘનાઘન ઉનમ્યો [illegible]
દીઠાં મિથ્યારોર. ભવિક ચિતથી ગ [illegible]
શુચિ આચરણા રીતિ તે. અભ્ર વધે [illegible]
આતમ પરિણતિ શુદ્ધ. [illegible] ગહુ
વાજે વાય સુવાય. [illegible]ભા
દૂરે ધતુર [illegible] યોગ [illegible]
નિર્મલ પ્રભુ સ્તવ [illegible]
તૃષ્ણા ગ્રીસ્મ
શુભ લેસ્યાની આ
શ્રેણી સરોવર [illegible]
ચઉગતિ મારગ
ચેતન સમતા

સમ્યક્દૃષ્ટિ મોર, તિહાં હરખે ઘણું રે તિહાં૦
દેખી અદ્ભુત રૂપ પરમ જિનવર તણું રે પરમ૦
પ્રભુ ગુણનો ઉપદેશ, તે જલધારા વહી રે તે૦
ધરમ રુચિ ચિત્ત ભૂમિ માંહિ નિશ્ચલ રહી રે માંહિ૦ ૪
ચાતક શ્રમણ સમૂહ, કરે તવ પારણો રે કરે૦
અનુભવ રસ આસ્વાદ, સકલ દુઃખ વારણો રે સકલ૦
અશુભાચાર નિવારણ, તૃણ અંકુરતા રે તૃણ૦
વિરતિ તણા પરિણામ, તે બીજની પૂરતા રે તે૦ ૫
પંચ મહાવ્રત ધાન્ય, તણા કર્ષણ વધ્યા રે તણા૦
સાધ્ય ભાવ નિજ થાપી, સાધનતાએ સધ્યા રે સાધનતા૦
ક્ષાયિક દરિસન જ્ઞાન, ચરણ ગુણ ઉપના રે ચરણ૦
આદિક બહુ ગુણ સસ્ય, આતમ ઘર નીપના રે આતમ૦ ૬
પ્રભુ દરિસણ મહામેહ તણે પરવેશમેં રે તણે૦
પરમાનંદ સુભિક્ષ, થયા મુજ દેશમેં રે થયા૦
દેવચંદ્ર જિનચંદ, તણો અનુભવ કરો રે તણો૦
સાદિ અનંતો કાળ, આતમ સુખ અનુસરો રે આતમ૦ ૭

સ્તવના ૨૨ મી

(પદ્મપ્રભ જિન જઈ અલગા રહ્યા —એ દેશી)

નેમિ જિણેસર નિજ કારજ કર્યું, છાંડ્યો સર્વ વિભાવો જી
આતમશક્તિ સકલ પ્રગટ કરી, આસ્વાદ્યો નિજ ભાવો જી નેમિ૦ ૧
રાજુલ નારી રે સારી મતિ ધરી, અવલંબ્યા અરિહંતો જી,
ઉત્તમ સંગે રે ઉત્તમતા વધે, સધે આનંદ અનંતો જી નેમિ૦ ૨
ધર્મ અધર્મ આકાશ અચેતના, તે વિજાતિ અગ્રાહ્યો જી,
પુદ્ગલ ગ્રહવે રે કર્મ કલંકતા, વાધે બાધક બાહ્યો જી નેમિ૦ ૩
રાગી સંગે રે રાગ દશા વધે, થાયે તિણે સંસારો જી,
નીરાગીથી રે રાગનું જોડવું, લહીએ ભવનો પારો જી નેમિ૦ ૪
અપ્રશસ્તતા રે ટાળી પ્રશસ્તતા, કરતાં આશ્રવ નાસે જી,
સંવર વાધે રે સાધે નિર્જરા, આતમભાવ પ્રકાશે જી. નેમિ૦ ૫

નેમિ પ્રભુ ધ્યાને રે એકત્વતા, નિજ તત્વે એક તાનો હો;
શુક્લ ધ્યાને રે સાધિ સુસિદ્ધતા, લહિયે મુક્તિ નિદાનો હો.' નેમિ૦ ૬.
અગમ અરૂપી રે અલખ અગોચરૂ, પરમાતમ પરમીસો હો;
દેવચંદ્ર જિનવરની સેવના, કરતાં વાધે જગીસો હો. નેમિ૦ ૭.

સ્તવના ૨૩ મી.

(કડખાની—દેશી.)

સહજ ગુણ આગરો, સ્વામી સુખ સાગરો,
જ્ઞાન વૈરાગરો પ્રભુ સવાયો;
શુદ્ધતા એકતા, તીક્ષ્ણતા ભાવથી,
મોહ રિપુ જિતિ જય પડહ વાયો. સહજ૦ ૧.
વસ્તુ નિજ ભાવ, અવિભાસ નિકલંકતા,
પરિણતિ વૃત્તિતા કરી અભેદે;
ભાવ તાદાત્મ્યતા, શક્તિ ઉલાસથી,
સંતિત યોગને તું ઉચ્છેદે. સહજ૦ ૨.
દોષ ગુણ વસ્તુની, લખિય યથાર્થતા,
લહિ ઉદાસીનતા અપર ભાવે;
ધ્વસિ તજ્જન્યતા, ભાવ કર્તાપણું,
પરમ પ્રભુ તું, રમ્યો નિજ સ્વભાવે. સહજ૦ ૩.
શુભ અશુભ ભાવ, અવિભાસ તહકીક્તા,
શુભ અશુભ ભાવ, તિહાં પ્રભુ ન કીધા;
શુદ્ધ પરિણામતા, વીર્ય કર્તા થઇ,
પરમ અક્રીયતા, અમૃત પીધા. સહજ૦ ૪.
શુદ્ધતા પ્રભુ તણી, આત્મભાવે રમે,
પરમ પરમાત્મતા, તાસ થાયે;
મિશ્ર ભાવે અછે, ત્રિગુણની ભિન્નતા,
ત્રિગુણ એકત્વ તુઝ ચરણ આયે. સહજ૦ ૫.
ઉપશમ રસ ભરી, સર્વ જન શંકરી,
મૂર્ત્તિ જિનરાજની આજ ભેટી;

કારણે કાર્યનિષ્પત્તિ શ્રદ્ધાન છે,
તિણે ભવ ભ્રમણની ભીડ ભાગી સહજ૦
નયર ખંભાયતે, પાર્શ્વ પ્રભુ દર્શને,
વિકસતે હર્ષ ઉત્સાહ વાધ્યો,
હેતુ એકત્વતા, રમણ પરિણામથી,
સિદ્ધિ સાધક પણો આજ સાધ્યો સહજ૦ ૭
આજ કૃત પુણ્ય, ધન્ય દહ મારો થયો,
આજ નર જનમ મેં સફલ ભાવ્યો
દેવચંદ્ર સ્વામી ત્રેવીશમો વંદીયો,
ભક્તિભર ચિત્ત તુજ ગુણ રમાવ્યો. સહજ૦ ૮

સ્તવના ૨૪ મી.

(કડખાની—દેશી)

તાર હો તાર પ્રભુ, મુજ સેવક ભણી, જગતમા એટલુ સુજશ લીજે,
દાસ અવગુણ ભર્યો, જાણી પોતા તણો, દયાનિધી દીન પર દયા કીજે તાર૦ ૧
રાગદ્વેષે ભર્યો, મોહ વૈરી નડ્યો, લોકની રીતિમા ઘણુયે રાતો,
ક્રોધવશ ધમધમ્યો, શુદ્ધ ગુણ નવિ રમ્યો, ભમ્યો ભવમાહિ હુ વિષય માતો તાર૦ ૨
આદર્યું આચરણ, લોક ઉપચારથી, શાસ્ત્ર અભ્યાસ પણ કાંઈ કીધો
શુદ્ધ શ્રદ્ધાન વલિ, આત્મ અવલંબ વિનુ, તેહવો કાર્ય તિણે કો ન સીધો તાર૦ ૩
સ્વામી દરિસણ સમો, નિમિત્ત લહી નિર્મલો, જો ઉપાદાન એ શુચિ ન થાશે,
દોષ કો વસ્તુનો, અહવા ઉદ્યમ તણો, સ્વામી સેવા સહી નિકટ લાશે તાર૦ ૪
સ્વામી ગુણ ઓલખી, સ્વામીને જે ભજે દરિસણ શુદ્ધતા તેહ પામે,
જ્ઞાન ચારિત્ર તપ, વીર્ય ઉલ્લાસથી કર્મ ઝીપી વસે મુક્તિ ધામે તાર૦ ૫
જગતવત્સલ, મહાવીર જિનવર સુણી, ચિત્ત પ્રભુચરણને શરણ વાસ્યો
તારજો બાપજી, બિરુદ નિજ રાખવા, દાસની સેવના રખે જોશો તાર૦ ૬
વીનતિ માનજો, શક્તિ એ આપજો ભાવ સ્યાદ્વાદતા શુદ્ધ ભાસે
સાધિ સાધક દશા, સિદ્ધતા અનુભવી, દેવચંદ્ર વિમલ પ્રભુતા પ્રકાસે તાર૦ ૭

કળશ.

ચોવીસે જિનગુણ ગાઈએ, ધ્યાઈએ તત્ત્વસ્વરૂપોજી,
પરમાનંદ પદ પાઈએ, અક્ષય જ્ઞાન અનૂપોજી ચોવીસે૦ ૧

ચવદસેં બાવન ભલા, ગણધર ગુણ ભંડારો જી;
સમતામયિ સાહુ સાહુણી, સાવય સાવઇ સારો જી. ચોવિસે૦ ૨.
વર્દ્ધમાન જીનવર તણો, શાસન અતિ સુખકારો જી;
ચઉવિહ સંઘ વિરાજતાં, દુસમ કાલ આધારો જી. ચોવીસે૦ ૩.
જિન સેવનથી જ્ઞાનતા, લહે હિતાહિત બોધો જી;
અહિત ત્યાગ હિત આદરે, સંયમ તપની શોધો જી. ચોવિસે૦ ૪.
અભિનવ કર્મ અગ્રહણતા, જીર્ણ કર્મ અભાવો જી.
નિઃકર્મીને અબાધતા, અવેદન અનાકુલ ભાવો જી. ચોવિસે૦ ૫.
ભાવરોગના વિગમથી, અચલ અક્ષય નિરાબાધો જી;
પુર્ણાનંદ દશા લહી, વિલસે સિદ્ધ સમાધો જી. ચોવિસે૦ ૬.
શ્રી જિનચંદની સેવના, પ્રગટે પુણ્ય પ્રધાનો જી;
સુમતિસાગર અતિ ઉલસે, સાધુરંગ પ્રભુધ્યાનો જી. ચોવિસે૦ ૭.
સુવિહિત ગચ્છ ખરતરવરૂ, રાજ સાગર ઉવઝાયો જી;
જ્ઞાન ધર્મ પાઠક તણો, શિષ્ય સુજસ સુખદાયો જી. ચોવિસે૦ ૮.
દીપચંદ્ર પાઠક તણો, શિષ્ય સ્તવે જિનરાજો જી;
દેવચંદ્ર પદ સેવતાં, પુર્ણાનંદ સમાજો જી. ચોવિસે૦ ૮.

ઈતિ શ્રી દેવચંદ્રજી કૃત ચતુર્વિંશતિ સમાપ્ત.

શ્રીમાન્ વીરવિજયજી.

શ્રીમાન્ વીરવિજયજી આ સૈકાના પ્રારંભની લગભગમાં વિદ્યમાન હતા. તેઓ સંવેગી-
ગચ્છમાં થયા છે. તેઓના ગુરૂશ્રીનું નામ શ્રીમાન્ શુભવિજયગણિ હતું.

ધમ્મિલ કુમાર.

द्रुतविलंबितवृत्तम्.

सकलशास्त्रमहोदधिपारगं, समरसैकसुधारससागरं;
सुखकरं शुभविजयनामकं, मनसि मंत्र मिमं प्रजपाम्यहम्. १.
कमलभूतनयामभिनम्य तां, कविजनेष्टमनोरथदायनीं,
रसिक प्राकृतबंध कथामिमां, विरचयामि व्रतोदयहेतवे. २.

દોહરા.

શ્રી શંખેશ્વર પાસજી, જે જગમાં વિખ્યાત;
સમરી અમરી પરવરી, સુરી પદ્માવતિ માત. ૧.
વિજયવતિ વિજયાભિધા, માતથી અધિક સ્નેહ;
નિત્ય રહે હૃદયાંતરે, વિર્યભત મુજ દેહ. ૨.
નામ પદારાદિક સુણિ, પૃગણુ પ્રગટે પ્રીત;
મુજ પદ્માવતી નામની, શંકાશંકિત ચિત્ત: ૩.
તેહ તણા સુપસાયથી, રચના રચશું સાર;
વસુદેવ હિંડે કહ્યો, સુંદર જે અધિકાર. ૪.
વિરજિણંદ સમોસર્યા, ગુણશિલચૈત્ય મઝાર;
બારે પરખદા આગળે, ભાંખે વ્રત આચાર. ૫.
સમકિતવંતને મુક્તિનો, મારગ દોય પ્રકાર;
દેશવિરતિ શ્રાવક તણો, સર્વ વિરતિ અણગાર. ૬.

વેસર વસ્ત્ર ભિંત ને વલિકા, સજ્જન સુખિયા રે ખાસ, સલુણા૦
રાજા જિતશત્રુ તે નયરનો, ધારણી રાણિ રે તાસ સલુણા૦ જિન૦ ૮
નામે સુરેંદ્રદત્ત શ્રેષ્ઠી વસે, તે નગરે ધનવંત, સલુણા૦
નારી સુભદ્રા સતિય શિરોમણિ, પ્રીતમ પ્રીતિ અત્યંત સલુણા૦ જિન૦ ૧૦
સુખીયાં દેવદુગુંદકની પરે, પાલતા ઘરવાસ સલુણા૦
પણ એક સુત વિણ ઘર શોભે નહિ, જો બહુ સજ્જનદાસ સલુણા૦ જિન૦ ૧૧
રડતા વઢતા પડતાં રજભર્યાં, માયને ખોળે રે બાલ, સલુણા૦
હૃદય મુખે કંઠે વળગ્યા રહે, જનક જુવે ઉજમાલ સલુણા૦ જિન૦ ૧૨.
ભોજન વેલા ભેલા આવતી, જમતા રમતા તે જાય સલુણા૦
ઓચ્છવ નાતિજમણ જન શસતા, પુણ્ય પનોતી રે માય સલુણા૦ જિન૦ ૧૩
એમ ચિંતવતા દોય દંપતિ, કુળ દેવીને પૂછાય, સલુણા૦
દેવી કહે જિનધર્મ પસાયથી, પુત્રાદિક સુખ થાય સલુણા૦ જિન૦ ૧૪
સદ્ગુરૂ સંગે ધર્મને સેવતા, જનમ્યો નંદન એક, સલુણા૦
વિદ્યાવંત પુરૂષને હૃદયમાં, જિમ વર પ્રગટે વિવેક સલુણા૦ જિન૦ ૧૫
ધમ્મિલ નામ ઠવ્યું ઓચ્છવ કરી, ભોજન સાજન સાર સલુણા૦
જેમ ગિરિકંદરમાં સુખભર વધે, નિર્ભય કેશરીબાલ સલુણા૦ જિન૦ ૧૬
પંચ ધાવશું ધમ્મિલકુંવર તે, તેમ વૃદ્ધિવંતો રે નિત્ય, સલુણા૦
માતા મુખ જોતી ફુલરાવતી, ગાવતી મંગળ ગીત સલુણા૦ જિન૦ ૧૭
આઠ વર્ષનો કુંવર હુઓ યદા, જનકે મૂક્યો નિશાલ, સલુણા૦
પુરૂષ કલા બહુંતેર નિપુણ ભણ્યો, સુંદર રૂપ રસાલ સલુણા૦ જિન૦ ૧૮
વિદ્યામંત્ર વિધાન કુશલ હુઓ, સદ્ગુરૂ વિનયે ઉપદેશ, સલુણા૦
માત પિતા ભૂપતિ મન રંજતો, પામ્યો યૌવન વેશ સલુણા૦ જિન૦ ૧૯
નવતત્ત્વાદિક ભાવ સકલ ભણ્યો, જૈન મુનિની રે પાસ, સલુણા૦
ભાવ વિશુદ્ધે જિન પૂજા કરે, શ્રદ્ધાસંયુત વાસ સલુણા૦ જિન૦ ૨૦
રાસ ભલો શ્રી ધમ્મિલ કુંવરનો, તેની પેહેલી એ ઢાલ, સલુણા૦
શ્રી શુભ વીર રસિક શ્રોતાજન, સુણજો થઇ ઉજમાલ સલુણા૦ જિન૦ ૨૧

દોહરા.

લક્ષ્મી ગણત ઘરે વસે, ધનવસુ નામે એક.
તેણે નગરે વ્યવહારીયો, ધર્મ ટેક અતિ રેક ૧

ચરણ ન્થે ધારી બેહુ, દોરી બહુ શ્રુત હાથ ૬
જ્ઞાનિ નરજો આચરો તો અવિ સુખિયો સાથ ૭
માર્ગગમન સાધનવિધિ, સદ્ગુરૂ વચન પ્રમાણ
ઉરમાંને અપનાવ્યથી જિહુ ભદ્રે પચ્ચખ્ખાણ ૮
આશાનિરાશિ ભાવધિ, તપ કિંધુ પ્રગટત
સ્યાદ્વાદ સિદ્ધાંતમા સાચ નહિ એકાંત ૯
આરાભાવે તપ કર્યું, આબિલનુ ખટમાસ
આ ભવમા ધમ્મિલ કુઅર, પામ્યો ઋદ્ધિ વિલાસ ૧૦
શ્રેમ પૂછે પરખદા, કુણ ધમ્મિલ કુમાર
જગત્ ગુરૂ કરુણાનિધિ ઉપદેશે અધિકાર ૧૧

ઢાલ ૧ લી.

(દેશી રસિયાનિ)

ન્યવલ દ્વીપસાગર વેષ્ટિત સદા સમકૃત મોહન થાલ સનૂણા૦
જંબુદ્વીપ મનોહર દીપમા, સેહિયે મેરૂ વિચાલ મનુણા૦ ૧
જિનવચનામૃત પ્રેમ પીઉએ એ આકણી
ચઉતીશ જોજન ઉપર સુનિરુ, મહિપતિ મુક્ટ વિરાજ સનૂણા૦
નરી તર ઉભા નહિ જોસતો, આર બાધકનુ ગજ્ય સનૂણા૦ જિન૦ ૨
નેગધ ગમ નગે નતો ન્દે, મદભર છાકેયો નીલવંત સનૂણા૦
નરૂ મહિધરની મન્નતથી, પીતરી પણ ના જુઝત, સનૂણા૦ જિન૦ ૩
ચાર નિગિ વિદિગિ મે થયા, સુર નગ વસતિ વિખ્યાત સનૂણા૦
આતે ભવન યથા સાધતણા તેમ વસતીના રે સાત સનૂણા૦ જિન૦ ૪
દક્ષિણ નિગિ જલધિ તટ લગણને, ધનુ ચઢિત આકાર સનૂણા૦
ભરત ભરતમા તીરથ ધરમના, વિચરતા અણગાર સનૂણા૦ જિન૦ ૫
પુન્ન દેશ મનોહર તેહમા નામે નયર કુશાર્ત સનૂણા૦
હરી નગરી હાથે ઉચી ગઈ, વલિય વિશેષ રે વાત સનૂણા૦ જિન૦ ૬
નાગિન્દ્ર વિહાર વર્ણુ ઘણા, વાઘેશ્વરીના પ્રાસાદ સનૂણા૦
વાચયમ વનિતા વાદિન, વિદ્યા વિબુધના વાદ સનૂણા૦ જિન૦ ૭
નાદી વિપ્ર વણિક વેશ્યા વસે, વારણ વાહ ને વીર સનૂણા૦
નાગી ચંદ્ર વિવેક વિનયી છે વાહિની વહેતા રે નીર સનૂણા૦ જિન૦ ૮

વેસર વસ્ત્ર સ્મિતં ને વલિંદા, અજન સુખિયા રે ખાસ સલુણા૦
નગર જિતશત્રુ તે નયરનો, ધારણી રાણિ રે તાસ સલુણા૦ જિન૦ ૯
નામે સુરેંદ્રદત્ત શ્રેષ્ટી વસે, તે નગરે ધનવંત સલુણા૦
નારી સુભદ્રા સતિય શિરોમણિ, પ્રીતમ પ્રીતિ અથત સલુણા૦ જિન૦ ૧૦
સુખીયા દેવદુગંદકની પરે, પાલતા ઘરવાસ સલુણા૦
પણ એક સુત વિણ ઘર શોભે નહિ, જો બહુ સજ્જનદાસ સલુણા૦ જિન૦ ૧૧
રડતા વઢતા પડતા ગજભર્યાં, માયને ખોળે રે બાલ, સલુણા૦
હૃદય સુખે કરે વળગ્યા રહે, જનક જુએ ઉજમાલ સલુણા૦ જિન૦ ૧૨
ભોજન વેળા ભેળા રમતી, જમતા રમતા તે જાય સલુણા૦
ઓચ્છવ નાતિજમણ જન રાસતા, પુણ્ય પનોતી રે માય સલુણા૦ જિન૦ ૧૩
એમ ચિંતવતા દોય દંપતિ, કુળ દેવીને પૂછાય, સલુણા૦
દેવી કહે જિનધર્મ પસાયથી, પુત્રાદિક સુખ થાય સલુણા૦ જિન૦ ૧૪
સદગુરૂ સંગે ધર્મને સેવતા જનમ્યો નંદન એક, સલુણા૦
વિદ્યાવંત પુણ્યને હૃદયમા, જિમવર પ્રગટે રે વિવેક સલુણા૦ જિન૦ ૧૫
ધમ્મિલ નામ દેવું ઓચ્છવ કરી, ભોજન સાજન સાર સલુણા૦
જેમ ગિરિકંદરમા સુખભર વધે, નિર્ભય કેશરીબાલ સલુણા૦ જિન૦ ૧૬
પંચ ધાવશું ધમ્મિલકુવર તે, તેમ વૃદ્ધિ લહતો રે નિત્ય સલુણા૦
માતા સુખ જોતી હુલરાવતી, ગાવતી મંગળ ગીત. સલુણા૦ જિન૦ ૧૭
આઠ વર્ષનો કુવર હુઓ યદા, જનકે મક્યો નિશાળ, સલુણા૦
પુરૂષ કલા બહોતેર નિપુણ ભણ્યો, સુંદર રૂપ રસાલ સલુણા૦ જિન૦ ૧૮
વિદ્યામંત્ર વિધાન કુશળ હુઓ સદગુરૂ વિનયે ઉપદેશ, સલુણા૦
માત પિતા ભૂપતિ મન રંજતો, પામ્યો યૌવન વેશ. સલુણા૦ જિન૦ ૧૯
નવતત્ત્વાદિક ભાવ સઘળા ભણ્યો, જૈન મુનિની રે પાસ સલુણા૦
ભાન વિશુદ્ધે જિન પૂજા કરે, શ્રદ્ધાસહિત વાસ સલુણા૦ જિન૦ ૨૦
નામ ભણ્યો શ્રી ધમ્મિલ કુવરનો, તેની પેહેલી રે ઢાલ સલુણા૦
શ્રી શુભ વીર રસિક શ્રોતાજન, સુણજો થઇ ઉજમાલ સલુણા૦ જિન૦ ૨૧

દોહરા.

લક્ષ્મી ગજાંત ઘરે વસે, ધનવસુ નામે એક
તેજો નગરે વ્યવહારીયો, ધર્મ ટેક અતિ રેક ૧

ધનદત્તા તસ વલ્લભા, પુત્રી પાવન અંગ,
નામે યશોમતી ગુણવતી, સુમતી સહેવી પ્રસંગ ૨
લાવણ્ય રૂપ અલંકરી, ચોશઠ કલા નિધાન,
તેહિજ ગુરૂ પાસે ભણે, તત્વજ્ઞાન વિજ્ઞાન ૩
ધમ્મિલ કુંવરને દેખીને, સા પામી વ્યામોહ,
ભણવું ગણવું નવિ રુચે, વેધકને વિચ્છોહ. ૪.
એક દીપકથી ગેહમેં, સર્વ પ્રગટ નિશિ હોય,
નેહ છુપાયો નહિ છુપે, જિહાં દગદીપક હોય ૫
વાત લહી અખીગે કહે, શેઠની આગલ એમ,
ધમ્મિલ રાગી તુમસુતા, બીજે વરવા નેમ. ૬.

ઢાલ ૨ જી

(પાપસ્થાનક અગીઆરમું રાગ રે—એ દેશી)

ધનવસુ વાત એ દિલમાં લાવે રે, સુરેંદ્રદત્ત તેણે ઘર જાવે રે,
વાત સુણાવી વચન તે લીધું રે, ધમ્મિલ કુંવર તિલક શિર કીધું રે ૧
બેહુ ઘર વિવાહ ઓચ્છવ થાય રે, એક એકનેઘર જમવા જાય રે,
ઓચ્છવ મહોચ્છવ આજન મેળા રે, જોતી સાધે લગનની વેળા રે ૨
ચોરી બાંધી સુંદર ઠામે રે, વરકન્યા પરણ્યા પ્રેમે રે,
બહુ ઋદ્ધિ વિસર્જન કીધા રે, નિજ ઘર માટે પોંખી લીધા રે ૩
વર આવાસે વસીયા પ્રીતે રે, સુખ ભોગવતા સ્વર્ગની રીતે રે,
કેતા દિનરસસુખ ભર જાતા રે, પુણ્યાર્થી ધમ્મિલ ધર્મે રાતા રે ૪
અધ્યાતમ રસ ભણતા માંડે રે, પુસ્તક હાથથકી નવિ છાંડે રે
સાધર્મિંયું બેઠક ભલી રે, પાસહ પડિક્કમણાની ટોલી રે ૫
વણિજ ક્રિયા જુઠું વ્યવહાર રે, મોહની જાલ યશોમતી નાર રે,
તે કીધા અવગો પરિહાર રે, આમધ્યાની ધ્યાન વ્રતધાર રે ૬
નારી વચ્ચે વનઝલ કીડા રે. કુંઅર કહે એહેકી પીડા રે,
સા કહે ચાગે આજ નીજાણી રે, કુંઅર કહે નહી એ જિનવાણી રે ૭
બેઠે ભેલા ખટરસ પાક રે, આજ નહિ ધાર્યો વ્રત શાક રે,
વઢે સા કનકાવલી હાર રે, લ્યો માળા ને ગણો નવકાર રે ૮

વેહેપડી આવે ઘરમાર રે, બોલાવે ભોળા અણગાર રે,
પૂછે સખીયો યશોમતી કેમ રે, પ્રીતમ તુજ પાસે છે પ્રેમ રે ૯
બોલે આ મુજ પીયુ સયોગ રે, પારવતી ને શકર યોગ રે,
જ્યમ ચાહે સા ભોજન ભાવે રે, બાવ તણા ફળ શિર મગાવે રે ૧૦
સામગ્રી સભોગની ધ્યાવે રે, તવ એક પાદે જોગ ધરાવે રે,
અગે ચાહે જ્યમ શણગાર રે, તવ આપે પન્નગ હાર રે ૧૧
ચાહે વિલેપન ભસ્મ ચઢાવે રે, ગીત ગાન સર ગાન બજાવે રે,
વાહનવેલા આદ પ્રયાણ રે મંદિર માગે વસે સમશાન રે ૧૨
પરનારી દેખીને રાચે રે, બાલડી પૂઠે નાગો નાચે રે,
ધરી અર્ધાંગ હૃદયથી ઉવેખા રે, એ વર ગૌરી અમરતે દેખા રે ૧૩
યાગ ઘણા જન ઘર ધૂમાવે રે, લોકો ગૌરી મા કહી ગાવે રે,
પણ પતિ દેખી મન લજાવે રે, રૂપે પડતી દુખ સમાવે રે ૧૪
એમ સુણી સખીયો કરતી વાત રે, વાત વહે ધમ્મિલની માત રે,
શેઠની આગે વાત પ્રકાશી રે, પુત્ર ભલો પણ યોગે હાસી રે ૧૫
આ સસાર તણો આચાર રે, જાણો નહી નીતિપ્રચાર રે
પડિત મૂર્ખ કહી લોક તે ગાવે રે, ધર્મનો ભાર તે મણ ઠરાવે રે ૧૬
પુત્ર વિના અહોનિશ દુખ ધરતા રે, પુત્ર થયે પણ નહી નીતલતા રે,
તે માટે જુગરીઆ ટોને રે, લ્હેતા તે સસારે ભાવે રે ૧૭
ધમ્મિલ કુવરનો રાસ રસાળ રે, ત્યા એ બોલી બીજી ઢાળ રે
એકવગી સસારે દુખીઆ રે, શ્રી શુભવીર વિરાગે સુખીઆ રે ૧૮

દોહરા.

શેઠ કહે સુણ સુદરી, તે સાચી સ્ત્રી વાત
પણ સગત વ્યસનીતણી, ગુણી જનને ગુણઘાત ૧
મસ પ્રસગે ત્યા નહી, મદિરાએ યશનાશ
કુલક્ષય વેશ્યા સગતે, હિંસા ધર્મ વિનાશ. ૨
મરણ લહે ચોરી થકી, સર્વનાશ પરદાર,
જુગરીયાની ગોમતે, ધનવનનો અપહાર ૩
નલદમયતી હારીયા, નજ્ય નજ મુખવાસ
પાડવ હાર્યા દ્રૌપદી, વળી વસિયા વનવાસ ૪

નીચ જુગટીયા જાતની, સંગતિ ન ઘટે નાર
ઊંચ પ્રસંગે પામીયે, સુખ સંપદ ભંડાર ૫

ઢાળ ૩ જી.

(ચોરી વ્યસન નિવારીના—એ દેશી)

મૃગનયની મન સહચરી, સંસારે રે નીચ સંગતિ ટાલ કે
ઉંચ નીચ સંગતિ તણાં, ફલ ઉપરે દૃષ્ટાંત નિહાલ કે ૧.
ઉંચ પ્રસંગી સુખ લહે—એ આંકણી.
વાયસ સંગી હંસને, નૃપ મારી રે કહે ઉજલ કાક કે,
હંસ કહે હું હંસલો, મુજ પ્રગટ્યા રે નીચ સંગ વિપાક કે. ઉંચ૦ ૨.
વલીય વિશેષે સાંભળો, સૂડાનો રે સુંદર અધિકાર કે,
એક નગરે એક રાજ્યો, વક્રાશ્વે રે ગત અટવી મઝાર કે. ઉંચ૦ ૩
ભીલની પાલી ને પરિસરે, નૃપ ઉભો રે શીતલ તરુછાંહી કે,
ઉચતરૂ એક પાંજરે, શુક ભણીઓ રે રહેતો તે માંહી કે ઉંચ૦ ૪
ઉભો રણમાં એકલો, ભૂષણયુત નૃપ રે પકડ્યો એણી વેલા કે,
ધાઇ આવો સબરા મળી, શુક બોલે રે થાઓ લખમી ભેલા કે ઉંચ૦ ૫.
સાંભળી નાઠો નરપતિ, ભયચિત્તે રે રણમાંહે તેહ કે,
આશ્રમ તાપસનાં લહી, જઇ પેઠો રે કુલપતિને ગેહ કે ઉંચ૦ ૬
તિહાં પણ પોપટ પાંજરે, કહે ઉઠો રે તાપસ શિરદાર કે
આપણે પુણ્યે આવીયો, નૃપ એહવો રે કુલપતિને દ્વાર કે ઉંચ૦ ૭
આ અવસર ભક્તિ કરો, દીયો આસન રે પંખા જલપાન કે,
મરણ કરી ફરી અવતરે, ગયો અવસરે રે નાવે નિદાન કે ઉંચ૦ ૮
સાભળી સન્મુખ મુનિવરા, આવી તેડી રે લા યા બહુ માન કે,
ભક્તિ કરે જલ ફલ તણી, તાપસિણી રે ગાવે ગીત ગાન કે ઉંચ૦ ૯
સૈન્ય મુકે આવી મલ્યું, નૃપ પૂછે રે, કુલપતિને એમ કે,
સબરકુલે શુક પેખીયો, આ શુકમાં રે, વચનાંતર કેમ કે ઉંચ૦ ૧૦
તવ પંજર શુક બોલીયો, રાય સુણીએ રે એક વનતરુ જોય કે,
કીરજુગલ માલે વસે, તસ અંગજરે અમ બાંધવ દોય કે ઉંચ૦ ૧૧.
માતપિતાસું બેહુ જણા, અમે રમતા રે તરુ સરોવર પાલ કે,
પારધી પાપીએ ઝાલીયા, એક વેચ્યો રે જઇ ભીલનીપાલિ કે ઉંચ૦ ૧૨

શબરથી ચોરી શીખીયો, મુજ લીધો રે કુલપતિયેં આંહી કે;
સાધુની સંગતેં શીખીયો, વિનયાદિક રે નીતિશાસ્ત્ર ઉચ્છાહી કે. ઉપ૦ ૧૩.

तथा चोक्तं.

माता पीका पिता पीको, सेराती श्वैव पक्षिणः
अहं मुनिभिरानीतः स च नीतो गवाशनैः ?
गवाशनानां स गिरः शृणोति, अहं च राजन् मुनिपुंगवानां
प्रत्यक्षमेतद् भवतापि दृष्टं, संसर्गजा दोषगुणा भवंति. २

પૂર્વ ઢાલ.

દુર્જન પણ સજ્જન હોવે, નિત્ય રેહેતાં રે સાધુની પાસ કે;
લિંબાદિક ચંદન હોવે, મલયાગર રે સુગંધિત વાસ કે. ઉપ૦ ૧૪.
ગેહનાં વચન સુણી ઇસ્યાં, સુભદ્રા રે દિલમાંહિં ધ્યાય કે;
પુત્ર પિતાયેં બગાડીયો, પણ દુનીઆં રે કીતી નવિ જાય કે. ઉપ૦ ૧૫.
માયેં પુત્ર ભળાવીયો, જુગટીઆને રે ટોયેં ધરી પ્રીત કે;
ખાય પીએ ખેલે તિહાં, વીસારી રે ભણવાની રીત કે. ઉપ૦ ૧૬.
દસન ઉદન ને ખેલવું, કામ ક્રીડા રે ગતિ લક્ષણ લિદ્ધ કે,
ઇક્ષણ શયન નિદ્રાસનેં, અણુશીખી રે આવે પર સિદ્ધ કે. ઉપ૦ ૧૭.
કોઇ દિન વનક્રીડા કરે, તરૂ ઉપર રે હિંચોલા ખાટ કે;
જલક્રીડા જુવટે રમે, વેશ્યા ઘર રે વલી ગીતનેં નાટ કે. ઉપ૦ ૧૮.
ગમ રસિક ધમ્મિલ તણો, તિહાં ત્રીજી રે એ સુંદર ઢલ કે;
શ્રી શુભવીર કહે સદા, શ્રોતા ઘર રે હોજો મંગલમાલ કે. ઉપ૦ ૧૯.

દોહરા.

વસંતસેના વેશ્યા વસેં, તેણે નગરેં ધનવંત;
પુત્રી વસંતતિલકાભિધા, છે તસ બહુ ગુણવંત. ૧.
રૂપકલા રતિ આગલી, લાવણિમ બહુ વિજ્ઞાન;
નાટક ગીતસ્વરેં કરી, મેનારંભ સમાન. ૨.
મુખ સોહે પૂરણ શશી, અધર પર્વાલારંગ;
મૃગનયની કુંભસ્તની, ભૂષણ ભૂષિત અંગ. ૩.

એકદિન તસ મંદિર ગયો, ધમ્મિલ મિત્રની સાથ; ૦
વસંતતિલકા લઇ ગઇ, ચિત્રશાલિ ગ્રહિ હાથ. ૦ ૪.
જુગટીઆ ધન હારતા, રમતાં ઘૂતે જેહ;
ધનપતિની શી વારતા, ખાલી ગયા નિજગેહ. ૫.

ઢાલ ૪ થી.

(શાંપર વારિ મારા સાહિબા, કંબલમત જાજ્યો.—એ દેશી.)

ચતુર ચિત્રામણ ચાતુરેં, ચિતરી ચિત્રશાલી;
ચમકે નરચિત ચિંતવી, ચતુરાં ચરચાલી. ૧
વિનયવતી વારાંગના, વચને વિધાંણો;
વિકસિત વનજ વનાશ્રયેં, અલી જ્યું લપટાણો. વિનયવતી૦ ૨.
વિકરયો કુંવર વિહાંયસેં, વચે વીજલી ભાલી;
લલિત લીલાવતી લીલમાં, લાધી લટકાલી. વિનયવતી૦ ૩.
લંબી વેણુ વિલોકાને, ભૂમિ ભોરિંગ પેઠો;
લંક કટિ તટ કેસરી, વનમાં જઈ બેઠો. વિનયવતી૦ ૪.
પાણી ચરણ સુકુમાલતા, જલ કમલ તે દેખી;
રંભા લઘુ ઊંચી ગઇ, જુવે સુર અનિમેખી. વિનયવતી૦ ૫.
દલમંડણ ગજગાજ છે, સોહે રાજદુવાર;
પણ નબલો એક લક્ષણેં, નાખે શિર છાર. વિનયવતી૦ ૬.
દંત તણો ચૂરો કર્યો, હૈયે મોતીનો હાર;
હસ્તીગતિ હરિ નારિયેં, દુઃખભર ધરે છાર. વિનયવતી૦ ૭.
ધરી શણગાર વિનોદની, કરે વાત વિલાગી;
મોહની મંત્ર મિશે ધરી, ધાતેં ઈહાં વાસી. વિનયવતી૦ ૮.
કુંવર તે દેખી મોહિયો, નવે નિત્ય શણગાર;
પંચવિષય સુખ ભોગમાં, ભૂલ્યો ઘરબાર. વિનયવતી૦ ૯.
વાત સુણી માતા ઘણું, મનમાં હરખાણી;
આઠ હજાર દીનાર સા, મોકલે નિત જાણી. વિનયવતી૦ ૧૦.
વસંતતિલકા કુંવરશું, લાગી અતિ પ્રીત;
માંસ નખે જલમાછલી, તસ સરસી પ્રીત. વિનયવતી૦ ૧૧.

ખાનપાન ક્રીડારસેં, જુએ નાટકશાલ;
ગીત વિનોદ વિલાસમાં, વીત્યો બહુ કાલ. વિનયવતિ૦ ૧૨.
જનની ઘર તેડું કરે, પણ કુંવર ન આવે,
દ્રવ્ય ન મોકલે ઘરથકી, પણ તે મંગાવે, વિનયવતી૦ ૧૩
નારી કહે નિજ કંથને, ઘર ખાલી કીધું;
પુત્રે માય ને બાપને, સુખ ઘડીય ન દીધું. વિનયવતી૦ ૧૪.
શેઠ કહે સુણ સુંદરી, હવે કાંઇ વિમાસો;
ઝાઝી ચિંતા શી કરો, નાખી અવળો પાસો. વિનયવતી૦ ૧૫.
ઊંચ નીચ દૃષ્ટાંતથી, મેં તુજ સમજાવી;
પણ સમજે નહીં નારીની, જાતિ હઠમેં આવી. વિનયવતી૦ ૧૬
બાળક નારી મૂરખા, યોગી હઠવાલા;
પંડિત સૌ સાથેં મળે, નહીં કૃપણ દયાલા. વિનયવતી૦ ૧૭.
પુત્રથી સ્વર્ગગતિ નહીં, મૃગતૃષ્ણા છંડો;
સાસુ વદે અમ સાથસ્યું, કરો ધર્મ અખંડો. વિનયવતી૦ ૧૮.
એમ ચિંતિ જિનમંદિરે, કરે પૂજા ત્રિકાલ;
સામાયિક સમતા ધરી, ગણતા નવકાર. વિનયવતી૦ ૧૯.
શેઠ શેઠાણી બહુ ધન, સાત ખેતરે વાવે;
વિનયે વહની જાગતે, પરલોક સધાવે. વિનયવતી૦ ૨૦.
મૃત કારજ તેહનાં કરી, સમતામાં રહેતી;
નારી યશોમતી મહાસતી, પતિવાતો સહેતી. વિનયવતી૦ ૨૧.
ધમ્મિલ જે જે મગાવતો, તે તે સા આપે;
ધન ઘરવાખરી બહુ ગઇ, વ્યસનીને પાપે. વિનયવતી૦ ૨૨.
સર્વ આભૂષણ અંગનાં, વેશ્યા ઘર દેતી;
અણ પાછાં મોકલે, તે પાછાં લેતી. વિનયવતી૦ ૨૩.
ઘર હાટ આદેં વેચીને, ધન પોતે લેતી;
નારી યશોમતી સોચતી, પીયર જઇ રહેતી. વિનયવતી૦ ૨૪.
માએં દુઃખ ભર આંસુએં, ભેટી નવરાવી;
પૂરણ પ્રેમ હૃદય ધરી, બાપેં બોલાવી. વિનયવતી૦ ૨૫.

ધર્મરૂચિ મુનિ પાસથી, લહે નાનવિચાર;
સરખી સહેલી સાથ શું, ધરે શીલ આચાર. વિનયવંતી૦ ૨૬.

પતિ નજરે સતીયો કરે, શોભે શણગાર;
પિતૃઘરે મોટો થયો, શીલાલંકાર વિનયવંતી૦ ૨૭.

દૈવતમંત્ર એ નારીને, દેવવંછિત સાધે,
કંટ વિના શે આ ભવે, જગ શોભા વાધે. વિનયવંતી૦ ૨૮.

અરિ કેસરી નૃપગેહિની, ગણી ચંપકમાલા;
શીયલસુધારસ સીંચતે, શમી પાવકજ્વાલા. વિનયવંતી૦ ૨૯.

ધમ્મિલરાસેં ઢાલ એ, ચોથી ઉપદેશી;
વીર કહે વેશ્યા ઘરે, હવે વાત બની શી. વિનયવંતી૦ ૩૦.

દોહરા.

અશા ભૂષણ દેખીને, ચિત ચિંતે તેણિવાર;
ધમ્મિલ ઘર નિર્ધન થયું, હવે કાઢું ઘરબાર. ૧.

વસંતતિલકા તેડીને, સમજાવે સા એમ;
તુજ સ્વામી નિર્ધન થયો, તેણે હવે છંડો પ્રેમ. ૨.

ઇક્ષુ ખંડ જે રસ ભરયા, તે ચુસે નર નાર;
રસ રહિત અંતે છંડે, તસ પશુ કૃત આહાર. ૩.

ધનપતિ સાથે પ્રીતડી, કરવી. કુલવટ રીત;
નિર્ધન નરને પરિહરી, અવરશું કીજે પ્રીત. ૪.

વલતું પુત્રી એમ કહે, માત સુણો એક વાત;
પ્રીત કરી નવિ પરિહરે, નારી ઉત્તમ જાત. ૫.

ખીર નીર જ્યું પ્રીતડી, બંધાણી છે માય;
ત્રિકરણ યોગે તે હવે, કેમ કરી છોડી જાય. ૬.

અવર પુરુષશું આ ભવે, માત મેં કીધો નીમ;
સુખ દુઃખ સંપદ આપદા, એ નરસાથે સીમ. ૭.

વસંતસેના સાંભલી, કપટે માન કરાય;
પુત્રી વિતુદ્ધી એહને, કરવો કોય ઉપાય, ૮.

ઢાળ ૫ મી.

(વાટડીજી વાયેછે વાંસલીરે—એ દેશી.)

અક્કાએં ઓચ્છવ માંડીયો રે, દેવમાનતિને ઉદ્દેશ
જમવા તેડે કુમારિકા રે, એકમો આઠ બાલે વેશ. ૧.
નાટક દેખો દુનીયાં તણું રે, મધુ બિંદુ સમો સુખ લેશ; નાટક૦
વેશ્યા જાતિને નોહોતરી રે, પીરસે ભોજન પકવાન્ન;
તંબોલ દેઇ વીસર્જતી રે. બાલિકાને શ્રીફલ પાન. નાટક૦ ૨.
તવ પુત્રી સાથે કુમારને રે, પાય દેઈ મદિરા જાત;
સૂતાં થઇ અચેતન બેહુ જણાં રે, જ્યારે રહી પાછલી રાત. નાટક૦ ૩.
કુંવર ઉપાડી ગાડી ઠવ્યા રે, વિશ્વાસી દાસી સાથ;
પુર બાહિર દૂર વનાંતરે રે, ભોંયે નાખ્યો ઝાલી હાથ. નાટક૦ ૪.
દાસી પાછી ગઈ મંદિરે રે, અક્કા આગલ કહી વાત;
રાત ગઇ સહુ નિદ્રા ભરે રે, રવિ ઉદય થયો પ્રભાત. નાટક૦ ૫.
જાગી વસંતતિલકા કહે રે, માતા મુજ સ્વામી કયાંહ;
સા કહે નિર્ધન નાશી ગયો રે, શી શકીતરૂવર છાંહ. નાટક૦ ૬.
સાંભલી સા ધરણી ઢલી રે, લહી મૂર્છા થઇ નિરાશ;
અક્કા દાસી ટોલે મલી રે, જોઇ નાકે શ્વાસોશ્વાસ. નાટક૦ ૭.
શીતલ વાયુ ચંદન જલે રે, વળી ચેતના રોતી તેહ;
બોલે પતિ પરદેશી થયો રે, હવે રણ વન સરખું ગેહ. નાટક૦ ૮.
ઓચ્છવ કીધા કપટે કરી રે, મુજ કંતને કાઢણ હેત;
તો મેં નિયમ લીયો હવે આજથી રે, મળવા મોહન સંકેત. નાટક૦ ૯.
મેલે ખેલે હી ચોલેન હીચીએ રે, નવિ કરશું સરસ આહાર;
જીરણ વસ્ત્રે તનું ઢાંકશું રે, તજીયાં સ્નાન અને શણગાર. નાટક૦ ૧૦.
ઘેર વસંતતિલકા રહે રે, હવે ધમ્મિલનો. અધિકાર;
કર્મે નડ્યો ને ભૂયે પડ્યો રે, વનખંડે પશુ અવતાર. નાટક૦ ૧૧.
ઉતરી કેફ તવ ઉઠીયો રે, ચિત્રભાનુ ચઢ્યો ઘડી ચાર;
કાયા દીઠી કચરે ભરી રે, ઉતારી લીયો અલંકાર. નાટક૦ ૧૨.
અક્કાએં મુજ કાઢિયો રે, ચિંતે ધિગવેસ્યા વિલાસ;
પૂરણ દ્રવ્યે પાએ પડે રે, નવી બેસે નિર્ધન પાસ. નાટક૦ ૧૩.

વેશ્યા વાઘ અગ્નિ નૃપને અહીરે, એ નધરે કિણશું પ્રેમ;
તાતે દ્રવ્ય ન તોલીયું રે, તેણે કીધું કારજ એમ. નાટક॰ ૧
ચિંતવતો નિજ ગેહે ગયો રે; નવિ દીઠાં માત ને તાત;
પૂછતાં એક વિપ્ર તે બોલીયો રે, સુણ સુંદર શેઠની વાત. નાટક॰ ૧
શેઠનો પુત્ર વેશ્યા ઘરે રે, ખાતાં ધન નીઠું જામ;
માત પિતા સુત દાહથી રે, પોહોતાં પરલોકે તામ. નાટક॰ ૧૬
ધમ્મિલ નારી જશોમતી રે, ઘરભૂષણ ભરીયાં તાસ;
સ્નાન કરી સાસરીયા તણાં રે, ગઇ પીહર માયની પાસ. નાટક॰ ૧૭
એમ નિસુણી ક્ષીણવજ્રાહત રે, લહી મૂર્છા અંતર ઝાલ;
ચેતવલે નયરથી નીકલ્યો રે, જઇ બેઠો સરોવર પાલ. નાટક॰ ૧૮
સ્નાન કરી માત પિતા તણું રે, નિર્મલ શીતલ જલ પીધ;
કાલ સમા વડપાદપ તલે રે, સૂતો ક્ષણ નિદ્રા લીધ. નાટક॰ ૧૯
ધમ્મિલ રાસે એ પાંચમી રે, નીચ સંગતિ ફલની ઢાલ;
વીર કહે ઉચ્ચ સંગતિ રે, પામે સુખ ઋદ્ધિ રસાલ. નાટક॰ ૨૦

દોહરા.

ક્ષણ નિદ્રા લહી જાગીયો, પડીયો ચિંતા ઝાલ;
ક્ષણ રોતો ક્ષણ શોચતો, ઝાલી તરૂવર ડાલ. ૧.
નિર્ધનને જીવિત કિશું, નિર્ધન મૃતક સમાન;
ધમ્મિલ ચિંતવતો ગયો, જિહાં છે જીરણ ઉદ્યાન; ૨.
વનપાલક સૂતો તિહાં, લેઇ તસ તરવાર;
વનદેવ તે અપહરી, કરતાં શિર સંહાર. ૩.
ચય ખડકી અગ્નિ કરી, પેઠો જઇ એકાંત;
વનદેવે શીતલ કરી, પામ્યો ખેદ અત્યંત. ૪.
ડાલ ફૂટ સુર સંહરે, તરૂ શિર નિપતન જાત;
ધૂલ તલાઇ સુર કરે, કરતાં ઝંપાપાત. ૫.
એમ ઘણા મરવા તણા, ચિંતે અવર ઉપાય;
તવ તે કોપી સુર કહે, મર મા આલસ કરાય. ૬.
ચિંતે હજી આગલ કિશ્યા, દેશે દૈવ કલેશ;
વારે છે મુજ દેવતા, કરતાં મરણ ઉદ્દેશ. ૭.

એમ ચિંતવતો તે ગયો સ્નિગ્ધ વને સુખ કાજ,
તિહાં તરુતલ દીઠે દેશના, દીઠા એક મુનિરાજ ૮
જંગમ તીર્થ ભૂતલે, કરતા ભવિ ઉપગાર
જ્ઞાન ત્રિશાખે જાગતા, કર્મ વૈદ્ય અણગાર ૯

ઢાળ ૬ ઠ્ઠી.

(વન મહલા મુજ અલજા—એ દેશી)

મુનિવાણી રસ ગાજતી, ચૂસતા ભવિ લોક રે
જેહા અશોક તરુ તલે, સુર નર નારીના થોક રે મુનિવાણી૦ ૧
બેઠા હેમ સિંહાસને, અગડદત્ત મુનિનાથ રે
ધમ્મિલ દેખી વિનયથી વંદે ગુરુના પાય રે મુનિવાણી૦ ૨
બેઠા યથોચિત થાનકે, કહે મુનિ ધર્મ રસાલ રે
ધર્મ કરો નરભવ લહી, છંડી મોહ જંજાલ રે મુનિવાણી૦ ૩
મોટે મૂચ્છ્યા મત ફિરો, છોડી પંથ ગમાર રે
મોહની મદિરા છાકની ગમ દિશા અંધાર રે મુનિવાણી૦ ૪
નગરે વાળ્યા નર ઘરે, છંડી ઘર પરદેશ રે
નદી મોવનમાં જાય, જ્વલતા જ્વલન પ્રવેશ રે મુનિવાણી૦ ૫
વિષભક્ષણ કૂપે પડે, ગિરિ શિરે ઝંપાપાત રે
એકાદશ ગુણઠાણથી, પડીયા હેલ જાત રે મુનિવાણી૦ ૬
દિર્ગ નગરે આધાર, નહીં નિજ પરનો વિચાર રે
અતિ રાગ ઘેલો થયો, વિજયપાલ ભૂપાલ રે મુનિવાણી૦ ૭
પ્રેમે પૂછે પરધાન, સ્વામી તેહ કહો વાત રે
પુરી મત નર પુર ભૂપતિ રંભા નારી સુ જાત રે મુનિવાણી૦ ૮
નેહ સુતા પરમાવતી, દીઠી રૂપ નિધાન રે
રાયવાડી જાતા થયા, લાગું તેહશું ધ્યાન રે મુનિવાણી૦ ૯
તેહ ઘરે માગુ કરી નૃપ પરણ્યો તેહ રે
નારી રાજ કર્યે રીતે, લાગો તાસ સનેહ રે મુનિવાણી૦ ૧૦
દિન કેને પરમાવતી, મરણ લહે રસ ભેગે રે
વિજયપાલ ઘેલો થયો અંતઃકરણ વિયોગે રે મુનિવાણી૦ ૧૧

કેતા નાગર અંતરે, નૃપ આગ્રહથી તામ રે,
રીધી વરણ રૂપ વયસમી, વેશ્યા પદ્મા નામ રે મુનિવાણી૦ ૧૬
શાખાની વનમા ધરી, મંત્રી હેત બંધાઈ રે,
રાજા સન્મુખ આવતો, પેઈ સકલ સન્નાહ રે મુનિવાણી૦ ૧૭
તેતો હસ્તી શિરે ચઢી, તિરીયા દરબાર રે,
પુષ્ટિ અમૃત આહારથી, ચિંતે ચિત્ત મઝાર રે મુનિવાણી૦ ૧૮
સ્વર્ગની વાતો પૂછતા, મા કહે નૃપને તેમ રે,
મરીચિ જેમ શાખની, ચતુર તે બૂઝે કેમ રે મુનિવાણી૦ ૧૯
સુખ વિલસતા રસ ભરે, ભમશે બહુ સંસાર રે,
રાગ વિરાગે કેવલી, સિદ્ધિ વધૂ ભરતાર રે મુનિવાણી૦ ૨૦
ધમ્મિલ કુંવરના રાસની, છઠ્ઠી ઢાલ રસાલ રે,
શ્રી શુભવીર ગણિંદ જનો, સુણજો થઈ ઉજમાલ રે મુનિવાણી૦ ૨૧

દોહરા.

પૂછે સાધુ કુમારને, કેમ સાહસિક કરાય,
પ્રાણી કુમરણે કરી, નડિયા દુર્ગતિ જાય ૧

કુંવર કહે સ્વામી સુણો, હું દુઃખનો ભંડાર
રૂપની છાયા રૂપમેં, નવિ પામે વિસ્તાર ૨

સાધુ કહે શું દુઃખ અછે, બોલો વિગતે કુમાર,
ગોર વેશ્યાએ ખેલતા, શિર હોયે ઘન ભાર ૩

કુંવર કહે મુજ દુઃખને, કુણ કહેવા સમરથ,
જલધિ જલમાં ડુબતા, કહો કોણ ઝાલે હથ્થ ૪

વિરલા પર કારજ કરા, વિરલા પાલે નેહ
વિરલા ગુણ ગ્રાહી લહે, પરદુખે દુખીયા જેહ ૫

આતમ દુઃખ ન પામીયો, પર દુઃખ હરણ ન ઘાત
દુઃખ દેખી દુઃખ નવિ ધરે, તે આગલ શી વાત

કહે મુનિ મેં દુઃખ દેખીયું, હું દુઃખ હરણ સમરથ
દુઃખ દેખી દુખીયા અમે, ભાખો નિજ પરમથ્થ ૭

તાસ ઉઅગ્ગસરહસ, કુલ અલતસ શિરે રી,
નામ અડગદત્ત તાસ, ઓજ્જવ સાથ ધરે રી ૧૪.
બુદ્ધિ વિક્રમ ગુરૂ જોગ, વિદ્યા સર્વ ભણ્યો રી,
કલા બોહોતેર સીધ, પણ એક દોષ હણ્યો રી. ૧૫.
ચોરી કરે પુરમાંહી, વ્યસની સર્વ થયો રી,
ન્યાય ધર્મ શુચિ માર્ગ, દુરથી દૂર ગયો રી ૧૬.
ગજ કલંકિત કીધ, જલનિધિ નદી કીધો રી,
કમને કટક કીધ, ચંદ્ર કલંક દીધો રી. ૧૭.
અમસ જોગે વિજોગ, દુર્ભગ રૂપે ધર્યો રી,
નિર્ધન પંડિત વિપ્ર, જલનિધિ ખાર કર્યો રી ૧૮.
ધનવતી કૃપણ સ્વભાવ, લક્ષ્મી મ્લેચ્છ ધરે રી
ધર્મી સુત ધન હીન, નારી નીચ વરે રી ૧૯.
ગજ કચેરી મધ્ય, પુર વ્યવહારી ઘણા રી
આવે ભૂપ સમક્ષ, અવગુણ કુમાર તણા રી ૨૦.
બાલમાં ચિંતે ગય, પુન કુપુન હુઓ રી
દીઠે દાઝે દેહ, સુકર તેથી મુઓ રી ૨૧.
માત પિતા કુલલાજ, નહી મરજાદ કરી રી
યસને વળ્યો જેહ, તે કુલ કુચ મરી રી ૨૨
ધનપતિ સુતને કાજ, દેવને માની લીધે રી
અવિનિત પ્રગટે પુત્ર, સુખસન દાહ દીએ રી ૨૩
સુત જનની લગય, મોહોટા જામ હુવે રી
શત્રુથી અધિક થાય, તાતનુ નામ ખુવે રી ૨૪
મધુર અશન તજે માય, સુતના રોગ ભરે રી
કુવચન જીવિતશન, થાને મોટા થયે રી ૨૫.
મૂઢ પ્રાણી ગમાર, હલા કપટ કરી રી
વચી લોક અનેક, તમ ધન લેત હરી રી ૨૬
બાપ પામે નહીં પેટ, દેશ વિદેશે ફરે રી
નાન ધરમ કરી દૂર, મદિર માન કરે રી ૨૭

તાસ ઉઅરસરહંસ, કુલ અવતંસ શિરે રી
નામ અગડદત્ત તાસ, ગોત્રવ સાથ ધરે રી ૧૪.
બુદ્ધિ ઉદ્યમ ગુરૂ જોગ, વિદ્યા સર્વ ભણ્યો રી,
કલા બોહોતેર સીધ, પણ એક દોષ હણ્યો રી. ૧૫.
ચોરી કરે પુરમાંહી, વ્યસની સર્વ થયો રી,
ન્યાય ધર્મ શુચિ માર્ગ, દુષ્ટથી દૂર ગયો રી ૧૬.
રત્ન કનકિત કીધ જયવિધિ સૂની કીયો રી
કમલે કંટક કીધ, ચંદ્ર કલંક દીયો રી ૧૭
અમૃતજોગે વિજોગ દુર્ભગ રૂપે ધર્યો રી,
નિર્ધન પંડિત વિપ્ર, જલનિધિ ખાર કર્યો રી. ૧૮.
ધનવંતી કૃપણ સ્વભાવ, લક્ષ્મી મ્લેચ્છ ઘરે રી
ધર્મી સુત ધન હીન, નારી નીચ વરે રી ૧૯
રાજ ચોરી મધ્ય, પુર વ્યવહારી ઘણા રી,
ગોને ભૂપ સમક્ષ, અસરણ કુઅર તણા રી ૨૦.
ગાભગાં ચિંતે તાય, પુત્ર કુપુત્ર હુઓ રી
દીઠે દાઝે દેહ, સુંદર તેથી મુઓ રી ૨૧
માત પિતા લજવાજ, નહીં મર્યાદ કશી રી
વસને વળગ્યો જેહ, તે કુલ કુચ મશી રી ૨૨
ધનપતિ સુતને રાજ, તેવને માની નીરે રી
અવિનિત પ્રગટે પુત્ર, સુખવન દાહ દીએ રી ૨૩
સુત જનની લજાય, મોહોટા જામ હુવે રી
શત્રુથી અધિક થાય, તાતનું નામ ખુવે રી ૨૪
મધુર અશન તજે માય, સુતના રોગ ભરે રી
દુવચન ઉચિતગાત્ર, થાવે મોટા થરે રી ૨૫.
મૂઢ પ્રાણી ગમાર, કૂડા કપટ ભરી રી
વંચી લોક અનેક, તસ ધન લેત હરી રી ૨૬
માય પીએ નહીં પેટ, દેશ વિદેશે ફરે રી
ગાન વસ્ત્ર કરી દૂર મંદિર માન કરે રી ૨૭

ભોગવે ધન ઘરપુત્ર, મા મલ મૂત્ર ધુવે રી:
વર પરણી સુખ જોઈ, છૈયા વાલી રૂવે રી. ૨૮.
પરિજન સેવે પાય; જબ લગેં સુત ન ધરે રી:
જનમે નંદન જામ, સજ્જન જાય ઘરે રી. ૨૯.
નરથી સુખી પશુ જાત, સુખ ભર વનમાં રમે રી:
નહિ સુત ચિંતા કાંઈ, બાલકવય નિગમે રી. ૩૦.
ચાકરી દાસ કરંત, વાહને સુત વિચરે રી:
વૃદ્ધ હોવે મા બાપ, ચિંતે કિમ ન મરે રી. ૩૧.
અશનમાત્ર ઋણ જાણ, ચાંપો પણ ન ચરે રી:
ગંડલ મંડલ જાત, રયણી ચોકી ભરે રી. ૩૨.
બાલક વ્યાલક તુલ્ય, પ્રગટે પુત્ર તિસ્યો રી:
માત પિતા દુઃખદાય, કોણિક રાય જિસ્યો રી. ૩૩.
રાજ્ય વિઘન પુરશ્ચાત, એક દિન જીવ હરે રી:
મણિયે વિભૂષિત નાગ, કુણ જન રાખે ઘરે રી. ૩૪.
એમ ચિંતી નર રાય, કહે પ્રજાને તદા રી:
કરશું અમેં જાઉં ગેહ, જેમ સુખ વરતે સદા રી. ૩૫.
ધમ્મિલ રાસેં રસાલ, સાતમી ઢાલ કહી રી:
વિશ્વમાંહેં શુભ વીર, ગુણથી ખ્યાતિ લહી રી. ૩૬.

દોહરા.

કોપ કરિણ રાજા હવે, તેડી કુંવરને ત્યાંહી:
કહે સુત ચાહું સુખ ભણી, નહીં તુજ શીતલ છાંહી. ૧.
તું શિક્ષાને અયોગ્ય છે, મુજ કુલ કીધ કલંક;
કમાડી ન હોવે પાંસરો, વૃશ્ચિક કંટક વંક. ૨.
મેં જાણ્યું આ રાજ્યમાં, પુત્રપ્રદીપ અનુહાર;
સોમણ તેલે અગ્નિ વિણું, તુંહી છતે અંધકાર. ૩.
ચોરાશ દીવા જો બલે, બારે રવિ ઊગંત:
અંધારૂં છે તસ ઘરે, જસ ઘર પુત્ર ન હુંત. ૪.
પણ એ જૂઠી વારતા, જસ ઘર વંકિલ પુત્ર:
માત પિતા ઘરમાં રૂએ, વંશ્યું તસ ઘરસૂત્ર. ૫.

અન્યાયી વ્યસને ભર્યો, જા રે નજરથી દૂર.
જબ અમે આણું મોકલું, આવજો તામ હજૂર ૬
હુકમ લહી વિલખો થયો, આવ્યો સહુચર પાસ,
ભાઇ સખાએ હવે તુમો, તાતે કીધ નિરાશ ૭
વાત સુણી તે ચિંતવે, થાનક ભ્રષ્ટ કુમાર.
શાકર કરથી ઉતર્યો, પામે અહિ અપકાર ૮
પ્રાણી પાણી આપણું, રાખી સકે તો રાખ
રતીભર પાણી ઊતર્યું, ન ચઢે ખરચે લાખ ૯
નૃપ અપમાને બોલમાં, ન કરે મોહ સલામ
રાકને રેહેવા ઝુંપડાં, પણ નહી એહને ઠામ ૧૦
એમ સઘી સહુ ઘર ગયા, નૃપ સુત જનની પાસ
માએ પણ ન બોલાવિયો, ગયો પ્રણમી આવાસ ૧૧

ઢાળ ૮ મી.

(સીરોહીનો સાલુ હો કે ઉપર યોવ પુરી—એ દેશી)

મન સંકલપી હો કે નયરથી નીકલ્યો, રાતની વેલા હો કે કોઇ ન અટકલ્યો
રતિપતિ મંદિર હો કે જઇને ઉતર્યો, દેખી નિમિત્તિએ હો કર્ભોજને નોતર્યો ૧
અશન કરીને હો કે પૂછે વાત મિશે, ઉદય અમારો હો કે કહીએ કેઈ દિશે,
કહે નૈમિત્તિક હો કે જાનૂ પૂર્વ દિશિ, કાશીદેશે હો કે નયરી વણારસી ૨
લાખનુ ભૂષણ હો કે સાંભળી તામ દીએ, ચાલ્યા અગડદત્ત હો કે રયણી પાછલીએ.
ખેડા પાટણ હો કે નયરને ગામ ઘણા, વન સર જોતો હો કે કૌતુક તેહ તણા ૩
એક ગિરિ શિખરે હો કે ચઢીઓ કૌતુકે, કેઈ દેવલ હો કે વજરા માત વસે,
દીઠ એક નર હો કે જાપ ધ્યાન ધરતા, અગનિકુંડે હો કે હોમ હવન કરતા ૪
કુંવરને ઉઠી હો કે દોઅ જુહાર કરે, બોલે તુમચે હો કે આવે કાજ સરે,
ઢાલ ખડ્ગ કર હો કે આકૃતિ ક્ષત્રિ ખરો, કુંઅર કહે મુજ હો કે સરિખુ કામ ધરો ૫
તે કહે ગુરુદત્ત હો કે વિદ્યા સાધ્ય કરું, ઉત્તમ નર વિણ હો કે ન રહે ધ્યાન ખરું,
કુંવર કહે મુજ હો કે ઉભો ખડ્ગ ધરે, નહી તુમ પીડા હો કે સાધો ચિત્ત ખરે ૬
સાધનપૂરે હો કે વજરા મા અતિસે, પ્રગટ થઇને હો કે બોલે વચન ઇસે,
ગુણજો સાધક હો કે ખેડા ગામ ધણી, શત્રુ લોક હો કે તુમચી લાજ હણી ૭

હોય સહોદર હો કે જનની એક જણ્યા, બદરી કંટક હો કે અણિખા નીતિ ભણ્યા,
સુમતિ દુર્મતિ હો કે લોક વિખ્યાત થયા, શત્રુ પગભવે હો કે જલના પાર ગયા ૮
મથુરા વનમાં હો કે જોગી સિદ્ધ મલે, બહુ ગુણ દરીયો હો કે ભરીયો મન બલે.
ચોસઠ જોગણી હો કે જેહને પાય પરી, તસ એક ચેલો હો કે નામે નખોધપુરી ૯
પચ્ચની જીહા હો કે અવિનય દોષ ભર્યો, ગુરુનો દ્વેષી હો કે લોકે દૂર કર્યો,
તેહની પાસે હો કે દુર્મતિ નિયરુએ, ભગી ભેલા હો કે ગુરુના છિદ્ર જુએ ૧૦.
અણિખે અણિખી હો કે જગમાં જેટી ભલે, મરખે મરખ હો કે ચતુરે ચતુર મલે,
ગર્દભ ભડકે હો કે મરલ તામ રુએ, ખર મુખ ચાટે હો કે વટલ્યો ગુણ જુએ ૧૧.
ચેલો ગુરુથી હો કે નિયકટભેદ રમે, ગુરુ સેવાએ હો કે આવે તે ન ગમે,
વચન વિઘાતી હો કે ગુરુને નિત્ય દમે, ગાહુ નડતો હો કે જગ દ્વિરાજ ખમે ૧૨.
અમીય શીતલતા હો કે ન લહે રાહુ કિમે, ગુરુ તમ દૂરે હો કે જાણે ધ્યાન સમે,
ગુણ તુ સુમતિ હો કે તે ગુરુ સેવ ગ્રહી, અચી ભક્તિ હો કે સેવ્યા પાસ રહી ૧૩.
તેણે ગુજ દીધી હો કે વિદ્યા દોય ખરી, તે પણ લીધી હો કે ગુરુને પાય પરી,
મોહની સિદ્ધિ હો કે ગુરુને ગ્ગન જની, વિદ્યા બીજી હો કે શત્રુ પરાજયની ૧૪
સિદ્ધ કરે વા હો કે ગુરુયે મોકલિયો, વિનયે આધી હો કે વચને સાકલિયો,
મે ગુજ સિદ્ધિ હો કે આપી તેહ તણી, ચિત્ત પ્રસન્ને હો કે જાતુ ગેહ ભણી ૧૫
પણ દુર્મતિને હો કે સિદ્ધિ ન હોય ખરી, ગુરુયે ન દીધી હો કે લીધી ચોરી કરી,
એમ કહી દેવી હો કે જાય અદૃશ્ય થઇ, ભોજન કરતા હો કે ગમ્યે એકાંત જઇ ૧૬.

॥ यदुक्तं ॥ लोभी मछरी भोगभूषणपरो नीचप्रसंगी सदा,
छीद्रान्वेषकसद्गुरोराविनयी द्वेषी गुरूणामपि ॥
धूर्त्तोऽसत्यप्रजल्पलंपटखलः दुष्ट कर्मांगानुगः,
स्तेषांयंत्रकमंत्रसाधनाविधिः सिद्ध्यतिनो कर्हिचित् । १ ।

પૂર્વઢાલ.

સુમતિ સાધે હો કે બહુ ઉપકાર કીયો, અગડદત્તને હો કે મોહની મંત્ર દિયો
તેહ ગ્રહી આ હો કે કરી તસ પાય નતિ, અનુક્રમે આયો હો કે પુરી અમરાવતી ૧૭
તે પુર પરિસર હો કે મુનિ ઉપદેશ દીએ, તિહાં જઇ બેઠો હો કે ધર્મ પિયૂષ પીએ,
શાંતતાએં હો કે આતમ ઉપશમિયો, ખેટક ચોરી હો કે હિંસા નિયમ લિયો ૧૮.

નૃપસુત ગુરુને હો કે કહે દુજ ઉદ્ધર્યો, નિયમ દીયંતાં હો કે પંથ સખાઈ કર્યો;
મુનિ નમી ચાલ્યા હો કે પામ્યા પ્રેમ વશી, કાશી દેશે હો કે નયરી વણારશી. ૧૯.
ધમ્મિલરાસે હો કે આઠમી ઢાલ કહી, મરખપ્રેમે હો કે વિખ ભખે નહીં;
શ્રી શુભ વીરની હો કે વાણી અમૃતસી, સજ્જન વિનયી હો કે કંચન સેત કસી. ૨૦.

દોહરા.

અગડદત્ત થાકો ગયો, સુર સરિતાને તીર;
પંથ પિપાસા શ્રમ ટલ્યો, પીતાં નિર્મલ નીર. ૧.
ષટ દરશન ફરસન જલે, ગંગાનીરથ રૂપ;
મુનિવર કોઈ મુગતિ ગયા, માને સુર નર ભૂપ. ૨.
એક વારણ બીજી અસી, નામે નદીયો દોય;
મધ્ય વસાય વરાણશી, નગરી ગુણથી જોય. ૩.
ભાગ્ય ઉદય જોવાભણી, કુંવરે કીધ પ્રવેશ;
નાનાવિધ કૌતક જુવે, ફરતો સુંદર વેશ. ૪.
મઠ એક મોટો દેખીયો, જિહાં ભણે છાત્ર અનેક;
જ્ઞાનકલા રસ વસ ગયો, તિહાં ધરી વિનય વિવેક. ૫.
ઉપાધ્યાય કલાનિધિ, પવનચંડ છે નામ;
કર જોડી બેઠો તિહાં, ધુર કરી તાસ પ્રણામ. ૬.

ઢાળ ૯ મી.

(ક્રીડા કરી ઘર આવીયો—એ દેશી.)

પાઠક પ્રેમ રસે કહે, છાત્રને કરીઅ વિદાય રે;
કહો કોણ દેશથી આવીયા, નામ કિશું તુજ ભાય રે. પાઠક૦ ૧.
શે કારણ ઇહાં આવીયા, કોણ તુજ ઉત્તમ વંશ રે;
પ્રેમે તેહ પ્રકાશીયે, જેમ હીસે અમ હંસ રે. પાઠક૦ ૨.
મૂલ થકી વિવરી કહ્યો, કુંવરે નિજ અવદાત રે;
સુણી પાઠક વલતું કહે, વત્સ સુણો એક વાત રે. પાઠક૦ ૩.
માત પિતા તજવે કરી, રૂડું ન કીધું કાજ રે;
નાત સજ્જન પુરલોકમાં, નાવી કેશી તુજ લાજ રે. પાઠક૦ ૪.
કુમ નખ કાંતિ પીતર તણી, જાણી તીર્થ સમાણી રે;
ઉત્તમ નર પૂજન કરે, પંડિત શાસ્ત્રે વાણી રે. પાઠક૦ ૫.

કટુકગિરા ગુરુ માતની, આગલ હિત કર જાણે રે,
કડવંતા ઔષધ પરે, નીરુજ વૈદ્ય વખાણે રે. પાઠક૦ ૬.
ગુરુ તાડંતાં હિત કરે, ઉન્માર્ગથી વારે રે,
મણિકારક ધમતા મણિ તેહનું તેજ વધારે રે. પાઠક૦ ૭.
ચિતાર નિરખે દોષને, પણ નહિ પુતને તાડે રે,
જેમ ન વિગાડે પાત્રને, મલિન ભાત પખાળે રે. પાઠક૦ ૮.
જગત ગુણે ગૌરવ લહે, શુ કરે પરપોતાને રે,
નિજ અંગજમલ પરિહરે, વનજકુસુમશિર માને રે. પાઠક૦ ૯.
માત પિતા ગુરુ કુલવશે, હોય જગત બહુ માને રે,
કંચન ગિરિ વલગાં રહ્યાં, તૃણતરુ કનક સમાનો રે. પાઠક૦ ૧૦.
હાણાપુરેં વ્યવહારિયો, સુંદર નામેં સાર રે
માત પિતા પદપદ્મ નમી, પૂછી કરત આહાર રે. પાઠક૦ ૧૧.
સુત વિનયી તસ હોય છે, બહુલ કરે વ્યાપાર રે,
દાનદયા તસ ચિત્ત વસી, દ્રવ્યતણો નહીં પાર રે. પાઠક૦ ૧૨.
લાભે લોભ વધે ઘણો, ઇંધણથી જેમ આગ રે,
તૃષ્ણાનાદ સમાવવા, જલસમ જ્ઞાન વૈરાગ્ય રે. પાઠક૦ ૧૩.
ગુરુવિણ જ્ઞાન ન સંપજે, તેણે અતિ લોભ જમાવે રે,
માલ બહુલ વોહોરી કરી, સુંદર જહાજ ચલાવે રે. પાઠક૦ ૧૪
માત પિતા સુત રોયશું, વાત એકાંત બનાવી રે,
સહુ સાથેં વાહાણે ચઢ્યા, ઘર પરિકરને ભલાવી રે. પાઠક૦ ૧૫.
જલધિવચ્ચેં જાતાં થકાં, લાગ્યો પવન પ્રચંડ રે;
પ્રભુ પ્રભુ કરતાં પ્રલય થયો, વાહાણ થયુ શતખંડ રે. પાઠક૦ ૧૬.
માત પિતા વધૂ સુત જલે, ડૂબ્યાં દૈવ ઉપરાંઠે રે;
સુંદર શેઠ ફલક ગ્રહી, આવ્યો જલનિધિ કાંઠે રે. પાઠક૦ ૧૭.
ભમતો અનુક્રમે આવિયો, હાણાપુર નિજગેહેં રે;
મૃતકારજ સહુનાં કરી, પરણ્યો નવી સ્ત્રી નેહે રે. પાઠક૦ ૧૮.
પુત્ર વધૂ સુત સંતતી, પૂર્વતણી પરે થાતી રે;
પણ એક માત પિતા ગયાં, ભરલગે બલતી છાતી રે. પાઠક૦ ૧૯.

એમ સુણી પાયક પાય નમી, કુંવર કહે સુણ રાજ રે
આજ તુમે પ્રતિબોધીઓ, સિદ્ધાર્થ ત રાજ રે પા૰ ૯૦ ૨૦
તાત મ શિક્ષા શિર ધરી, મુજ મન શાન્ત કરાયું રે
ભાગી રાગી પિતૃપદાર્થને, તુમ આણા શિર ધરશું રે પા૰ ૯૦ ૨૧
ધમ્મિલ કુંવરના રાસની, એ કહી નવમી ઢાલ રે
ગિરા શીરાભરીની, વિનયી સુણો ઉજમાલ રે પા૰ ૯૦ ૨૨

દોહરા.

કુંવર વચન સુણી રીઝીઓ, ધનવસુ ઉવઝાય
દક્ષિણ સન્ને ગયો, તેડી કરી સુપસાય ૧
સ્નાન અશન વસનાદિકે, કરતો તસ મનોહાર
કહે પિતુ ઘર સમ મુજ ઘર, વિલસો નિય દિલધાર ૨
કુંવર તિહાં રહેતો થકો, કરી ગુરુ વચન પ્રમાણ
આરાધે નિત્ય વિનયથી, માત પિતા સમ જાણ ૩
શાસ્ત્રને શસ્ત્રકલા તણો, પામી સુગુરૂ પસાય,
પાર લહી ગૃહ ઉપવને, એકદિન રમવા જાય ૪
કુસુમ ગુચ્છ વક્ષ લહી, રહી સ્થિર દૃષ્ટિ નિશાન
બાણાવલી બાણે કરી, વેધે તાણી કમાન ૫
એણે સમ કુસુમ દલો પડ્યો, પણ લાગ્યો ઘાત
ચમુ લતાથી ઓસરી, ચિંતે શ્યો ઉતપાત
પુંઠે દીઠી અપ્સરા, સમ નવયૌવન નાર
શક્તિવસતસુત વન સુરી, આવી ચિંતે કુમાર ૭
તન મન નિર્દયહૃદય તસ, વેધનકૃતચિત્ત લાગ
ભ્રૂધનુસુત શરે કરી, ભેદત નયન કટાક્ષ ૮
મા કહે સહુ લોચને, તૃણ લવે ન ધર કુમાર
રમણ માગણે પીડિયો, ઉચિત ન મૃતકને માર ૯
તુ મેલ્યુ કન્ય સુતાભિધા, પછે કુંવર સરિમાર
ચંદ્રવદની મદનાતુરા, બોલે વચન રસાલ ૧૦

ઢાલ ૧૦:મી.

(રૂતમલની દેશી.)

ચિત્તહર તું મુજ મુકુટસમાન, મનસાખેં હું તુજ વરી; ચિત્તહર૦
મેહેલથી દર્શન દીઠ, નેહદોરે રે ખેંચી ઉતરી. ચિત્તહર૦ ૧.
આવી હું કંત હજૂર. પિઉડે પ્રેમ ધરી પૂછીયું; ચિત્તહર૦
વાલ્હાની આગળ વાત, કહેતાં સવિ દુઃખ ઊલસિયું. ચિત્તહર૦ ૨.
પ્રીત પટંતર હોય, ન રહે ઇક્ષુ તણી પરેં; ચિત્તહર૦
મૂલ થકી અધિકાર, વિવરી કહું પિયુ આગલેં. ચિત્તહર૦ ૩.
અર્હુદત્ત મુજ તાત, શેઠ ધુરંધર ઇંહાં વસે; ચિત્તહર૦
સન્મુખ એ પ્રાસાદ, દેવ વિમાનનેં પણ હસે; ચિત્તહર૦ ૪.
લક્ષ્મીવતી મુઝ માત, લક્ષ્મી ઘરે પાએ પડી; ચિત્તહર૦
મદનમંજરી મુજ નામ, ધાતેં રૂપવતી ઘડી. ચિત્તહર૦ ૫.
પિતૃવચ્છલ ગુરૂ જોગ, ચતુરકલા ચોશઠ ભણી; ચિત્તહર૦
ઇહાં એક શેઠનો બાલ, કાલવ્યાલસમદૃગપ્રણી. ચિત્તહર૦ ૬.
વિવાહ સાજન સાથ, કાથ કુવેધેં મેલીઓ; ચિત્તહર૦
કરમેં વિડંબી મુજ, કુષ્ટરોગ પશુ હેલિઓ. ચિત્તહર૦ ૭.
નારક સૂકરરૂપ, વેહેલ વલે લહી નાલીયું; ચિત્તહર૦
ચોરીએ વિણુ ચિત્ત સાખ, હાથ બાલ્યાનેં હઈયું બાલીયું. ચિત્તહર૦ ૮.
વાસ ભુવન કર જોડ, ઉભો મૂર્ખ ઓલગ કરે; ચિત્તહર૦
બીહિનો ગયો પિતુ ગેહ, હું રે ગઈ માતા ઘરેં. ચિત્તહર૦ ૯.
લક્ષ્મી કૃપણુનેં હાથ, મંદમતિ પુરભારતી; ચિત્તહર૦
ચતુર નારી પતિ મૂર્ખ, એથી મરણુગતિ સુખવતી. ચિત્તહર૦ ૧૦.
તેણેં વસતાં પિતુ ગેહ, વીત્યા દિન કેતા સમા; ચિત્તહર૦
તુમ દરશનેં હું આજ, ચમકી ચકોરી ચંદ્રમા. ચિત્તહર૦ ૧૧.
આ ભવ તું ભરતાર, ચતુર ચરણુ ચિત્ત ઉલસ્યો; ચિત્તહર૦
તું મારે હઈડાનો હાર, દીઠો તિહાંથી દિલ વસ્યો. ચિત્તહર૦ ૧૨.
તુજ ગુણવંત સસનેહ, કોટો ભાગો રે કાયાકેરનો; ચિત્તહર૦
કામ ભુજંગ ડશેલ, નેહી કો ઊતારણુ ઝેરનો. ચિત્તહર૦ ૧૩.

આવી હું શરણે આજ, વાલ્હિમવિણુ નહિ જાણતી ચિત્તહર૦
રંગ ભર્યો દુર્ગંધ અલગી ન થાએ આરતી ચિત્તહર૦ ૧૪
કપૂરી લસણી મિત્ર, અવસાને વિહિતો દયો ચિત્તહર૦
દૈવાધીન પણ ચંદ્ર શિવશિર વલ્લભતા થયો ચિત્તહર૦ ૧૫
મહાદેવ ન જુએ દોષ, આશ્રિતને નવિ પરિહર્યો ચિત્તહર૦
આકૃતિ નરકુમાર ઓલખીને મેં આદર્યો ચિત્તહર૦ ૧૬
શરણાગત કરે દૂર, નહીં એહ ક્ષત્રી જાતમાં ચિત્તહર૦
પ્રાર્થના કરશો ભંગ તો મરશું આજ રાતમાં ચિત્તહર૦ ૧૭
કામણગાર નેહ, નયણે મુજ કામણ કર્યાં ચિત્તહર૦
પલક ન છોડ્યો જાય, ચિત્ત સાહેલીએ સાહ્યો ચિત્તહર૦ ૧૮
મરણ જીવન નાથ હાથ, સાથ ન છોડું તુમ તણો ચિત્તહર૦
મોહ્યો કુમર સુણી વાત, દેખી રૂપ અતિ ઘણો ચિત્તહર૦ ૧૯
મોહના લાગ્યા બાણ પ્રાણ સમાણીને એમ કહે ચિત્તહર૦
હું વસું પરદેશ, કલેશ કરણ તું ઇહાં રહે ચિત્તહર૦ ૨૦
જઇશું અમે નિજ દેશ, તે દિન તુજ તેડું ફેર, ચિત્તહર૦
પરણાવી પદ તુજ, સાચું વચન એ માહરૂં ચિત્તહર૦ ૨૧
વાલમ સુણી રે વચન, માલતી કુસુમે વધાવતી ચિત્તહર૦
વિકસિત નયનનંદન, કંચુક છાતી ન માવતી ચિત્તહર૦ ૨૨
હાથમાં લઇ કચોલ, મુદિત થઇ ગઇ નિજ ઘરે ચિત્તહર૦
કુમર ગયો ગુરૂગેહ, નજર મેલાવા નિત્ય કરે ચિત્તહર૦ ૨૩
ધમ્મિલરાસે ઢાલ એહ, દશમી અમીરસ વેલડી ચિત્તહર૦
શ્રી શુભ જ્ઞાનીનીર, વીરવચન રસ સેલડી ચિત્તહર૦ ૨૪

દોહરા.

એક દિન વનક્રીડા કરી, અશ્વારૂઢ કુમાર
નયરીમાં જબ આવીયો, તવ દેખાણો ઠાર ૧
કોલાહલ દીઠો બહુ, પુરજન ભરીયા શોક,
મેડી માલ તરૂવર ચડે, નરનારીના થોક ૨
જનસમર્દનથી પડે રહે પથે ભયભ્રાંત

પિહિતદ્વાર ઘર હાટમાં, પેઠ વણિક મહંત ૩.
સુભટ ઘણાં ભાલાં ધર્યા, ખડ્ગ મુશલ કરજોટ,
પગભાગે મુખ ફેરજે, કરતા દોડા દોડ ૪
ચહુટે જોતો તે ગયો, વિસ્મય ચિત્તકુમાર,
ઊંચે ધનઘર ગોખડે, પૂછે તાસ વિચાર ૫

ઢાળ ૧૧ મી.

(તેહ પ્રતિજ્ઞા વાત, નગરમા ઘરઘરે હો લાલ ન૦—એ દેશી)

તેહ કહે નર સુંદર, સાંભળો વાતને હો લાલકે, સાંભળો૦
જોરે વસો પુરમાં ન, લહો ઉતપાતને હો લાલ લહો૦
ભુવનપાલ ભૂપાલ, ઈહાં છે ગાજ્યો હો લાલ, ઈહાં૦
જસ મહિમા મહી માંહી, અતુલ બલ ગાજ્યો હો લાલ અતુલ૦
દલમંડણ રિપુ ખંડણ, ગજ ગુણ ધામ છે હો લાલકે, ગજ૦
હસ્તી ઘટામે પટાવત, ચંપક નામ છે હો લાલકે. ચંપક૦
તે મદ ભરીઓ ધરીઓ, ન જાય માહાવતે હો લાલ. ન૦
આલાન થંભ ઉખેલી, ફરસી ભટ ધાવને હો લાલ ફરસી૦
પાડતો ઘર હાટ, ઈહાં હલકારશે હો લાલ, ઈહાં૦
નાસો લેઈ જીવ, તુરગને મારશે હો લાલ તુરગને૦
એમ કહેતાં તેણી વાર, સુભટ ભાલાં ધર્યાં હો લાલ, સુભટ૦
પાસત નાસત ત્રાસત, ચાકર હાકર હો લાલકે ચાકર૦
ગર્જિત ઉર્જિત શુંડ, પ્રચંડ ઉછાલતો હો લાલ, પ્રચંડ૦
ગતિવિરોધ પ્રાભંજન, ધૂળ ઉચ્છાલતો હો લાલકે ધૂળ૦
પ્રકટ અંભોદમોદર, કાળો વારણો હો લાલકે, કાળો૦
અગ્નિ ધમ્યુ જેમ તામ્ર, રતાક્ષ ભીષણો હો લાલ રતાક્ષ૦
સાતે સ્રોત સ્રવત, જલાશ્રય દારણો હો લાલ, જલાશ્રય૦
જંગમ ગિરિ નિઝરણું, ઝરંતાં આરણે હો લાલ ઝરંતાં૦
પાછલ પગ વિલગતી, ખલતી સંખલા હો લાલ, ખલતી૦
ભુભારવ કરે લોક, ફિરતા વેગલા હો લાલ ફિરતા૦
એહવો દેખી કુમાર, કરી ક્રોધ ભરે હો લાલ. કરી૦

આવ્યા હતા કુમાર, તુરંગથી ઉતરે હો લાલ તુરંગથી૦
નૈવંજ કરી ૨ વસ્ત્ર, ઝરી આદામે ચરે હો લાલ ઝરી૦
પાથરી પથે વસ્ત્ર કુમર વેગે વરે હો લાલ કુમર૦
નર જાણી ગજ ક્રોધે હણે દતુસ લે હો લાલ હણે૦
તવ લઘુ વેગે કુમાર, તે વસ્ત્રો પાઠવે હો લાલ તે૦
પૃ... વસ્ત્રા લેવા ફરી ભમરી ફરે હો લાલ ફરી૦
... જન ... હો લાલકે જન૦ ૭
મન મજરી સુણી વાત તે ચિત્તશો ... હો લાલ તે૦
થાક્યો હતો કુમાર ચડ્યા તવ ઉપરે હો લાલ ચડના૦
મુષ્ટિ પ્રહારે હણ્યો ફરી તવ નિર્મદ થયા હો લાલકે તવ૦
ઉતરી મોહની ભમરી કુમર આગળ ગયા હો લાલ કુમર૦ ૮.
તવ મોટો ગજ, કુમર પાવ પડ્યો હો લાલ કુમર૦
લોક કહે નર રત્ન ભવ આવી ચડ્યો હો લાલ ભવે૦
નરનારી થઈ નિર્ભય કુવે નવાવતા હો લાલ કુવે૦
પવન ચડ ઉવજ્જાય વિનો ન આવતા હો લાલ વિનોમ્ન૦ ૯.
રો૦ સુતા સુણી વાત, હૈએ ફરી ઘણુ હો લાલ ફેર૦
પુરજન હરખ મિરો, દે સખીને વધામણુ હો લાલ સખીને૦
શણગારી ગજ આનાન થભ આર્યો હો લાલ થભ૦
દેખી અચભો લો ખલક જોવા મળ્યો હો લાલ ખન૦ ૧૦
પુણ્ય પડર હજૂર નૃપે તેડવા હો લાલ નૃપ૦
પા૦ સાથ કુમાર તિહા ને આવીઓ હો લાલ તિહા૦
... પ્રણામ નરેશર, માને સોનાનીઓ હો લાલ માને૦
ગાઢ આલિંગન દેઈ પાસે બેસાનીનો હો લાલ પાસે૦ ૧૧
રાય કહે વસ જાગ્ય, ગુણે કરી તાહરે હો લાલ ગુણે૦
ઉ... વની ... વિણુ વરરાગર હો લાલ વિણુ૦
પણ સુણવા તુમ વશકે, અમ ઈચ્છા વણી હો લાલકે અમ૦
પ્રેમે તેહ પ્રકાશો ઉતપત્તિ આપણી હો લાલકે ઉતપત્તિ૦ ૧
કુમર સુગી લજ વાણો માન પણે રહ્યો હો લાલકે માન૦
પાકે તામ દત્તાત સ ન મા ... હો લાલ મ ન૦

રાય સુણો કહે વચ, કિશુ આ તે કરયુ હો લાલ, કિશુ૦
સુન્દર રાય અમો વચે. ગણીયું આંતરૂં હો લાલરે ગણીયુ૦ ૧૩
નવિ જાણ્યુ તે કાઇ, એણે નગરે રહી હો લાલ, એણે૦
આ નગરીનુ રાજ્ય, સકલ તાહરૂ સહી હો લાલ સકલ૦
રાય દિયો શિરપાવ, કુંવર પાઠક ભણે હો લાલ, કુવર૦
અશ્વાદિક વર વાહન, અબર ભૂષણે હો લાલરે અબર૦ ૧૪
મોકલીઓ બહુ માનશુ, પાઠકને ઘરે ,હો લાલરે, પાઠકને૦
કુવર ભુજબલ વિશાલ, તિહાં લીલા કરે હો લાલ તિહાં૦
ધર્મ્મલરામેં ઢાલ, અગીઆરમી મન રલી હો લાલ, અગીઆરમી૦
શ્રી શુભ વીરની ચાકરી, પાઠકને ફલી હો લાલરે પાઠકને૦ ૧૫

દોહરા.

એક દિન રાજસભા વચે, પ્રાભૃત અભૃત હાથ,
આવો નમી કહે રાયને, માહાજન પુરજન સાથ ૧.
દેવપુરી સમી આ પુરી, પૂર્વે હતી મહારાજ,
તુંઉંગ્રામ સમ સપ્રતિ, થઇ ન રહી કાઈ લાજ ૨
કાઈક ચોર અદષ્ટચર, લૂટે નગરી અર્વના,
ધનધાન્ને નિર્ધન થયા, ન રહ્યો કોઇનો ગર્વ ૩
તુમ સરિખા સ્વામી છતે, પુરજનને શી ભીત,
તિમિરોદય તરણી છતે, વાત વડી વિપરીત ૪.
રાય સુણી કોપ્યો તિશે, બોલાવે કોટવાલ,
તસ્કર લૂટે લોકને, તુ ન કરે રખવાલ ૫
તે કહે સ્વામી સાભલો, વિદ્યામત્ર ભરેલ
અદષ્ટ ચોર ચોરી કરે, કરતો નવ નવા ખેલ ૬.
રાત દિવસ જોતો ફરૂ, પણ નવિ ઝાલ્યો જાય
ભૂપ કહે સહુ સચિવને, કરવે કોઈ ઉપાય ૭.

ઢાળ બારમી.

(નુમો અગમતિ પુરયનીરે—એ દેશી)

મન્ત્રી સેનાપતિ ભૂપતિ રે, પુરોહિતને કોટવાલ રે.
પાચે પાટી તિહા મલી રે, ચિતે થઇ ઉજમાલ રે જૂઓ૦ ૧

જૂઓ 'અકળ ગતિ ચોરની રે (એ આંકણી)
પંચ તિહાં પરમેસરૂ રે, લૌકિક વાત વિચાર રે,
ભૂપ પંચ દ્વારે રહે રે, મંત્રી ઉત્તર દ્વાર રે જૂઓ૦ ૨
પુરોહિત દાહિણ દિશે રે, પશ્ચિમે સેના ભૂપાળ રે
સુભટ સહિત અહોનિશિ રહે રે. ફરતો રહે કોટવાળ રે જૂઓ૦ ૩
ઇચ્છિત થાનકે સહુ ગયા રે, તસ્કર કરીઅ વિચાર રે,
ધોબી ઘરમાંસો વસી રે, અગ ધરી શણગાર રે જૂઓ૦ ૪
નયરી માહે નીકળ્યો રે, જનમુખ સુણીઅ વિચાર રે,
રમતા દીઠો જૂવટે રે, જક્ષાલય કોટનાગ રે જૂઓ૦ ૫
રમવા બેઠો તે વચ્ચે રે, આભૂષણ પણ કીધ રે,
આરક્ષક કર મુદ્રિકા રે, નામાંકિત જીત લીધ રે જૂઓ૦ ૬.
ઊઠી તલાર પુરે ભમે રે, વેશ્યા રજક કલાલ રે
કર્ત્તિત્ત માળી પ્રજાપતિ રે, મઠ સોની ઘરભાળ રે જૂઓ૦ ૭
તુમ પતિ ચોર સખાઇઆ રે, જાણી બાંધ્યો નિરદ્ર રે,
ગય સુભટ ઘર લૂટશે રે, કાઢો માલ ઝટપટ રે જૂઓ૦ ૮
દેખી કતની મુદ્રિકા રે, દીધો સકળ ઘરમાલ રે,
વિદ્યાબળે ચોર લેઇ ગયો રે, ખાવા ન મૂક્યો થાળ રે જૂઓ૦ ૯
લેહેણું એક પતાવીને રે, ગયો સેનાપતિ પાસ રે,
એકાંતે કહે સાહિબા રે, સુણજો એક અરજ દાસ રે. જૂઓ૦ ૧૦
વારણ નય વનમાં વસે રે, જોગી એક અવધૂત રે,
બાર વરસે સેવા ફળી રે, મંત્ર લિયો અદ્દભુત રે જૂઓ૦ ૧૧
પણ સાધનવિધિ દોહિલી રે, અમો વણિકથી ન થાય રે,
એક રાત નિર્ભય જપે રે, દેવ દેઇ વર જાય રે જૂઓ૦ ૧૨.
વિશ્વ સકળ નજરે હુવે રે, ચોર તણી શી વાત રે,
હસ્તિ શત ભુજબળ હુવે રે, થાશો જગત વિખ્યાત રે- જૂઓ૦ ૧૩.
જોગી અદશ્યપણે રહે રે, જઇએ તાસ સમીપ રે,
પંચ રતન ફળ પૂજને રે, ધૂપઘટા ઘૃત દીપ રે. જૂઓ૦ ૧૪.
શીખવી મંત્ર સધાવશું રે, દેજો મુજને ક ગામ રે,
સેનાપતિ સુણી ચિંતવે રે, રાખુ જગત એક નામ રે. જૂઓ૦ ૧૫.

અશ્વારૂઢ સેનાપતિ રે, પોહોતા તે વનમાંહિ રે;
પંચ રતન હવી ભૂતળેં રે. સાચવતા વિધિ ત્યાંહિ રે. જૂઓ૦ ૧૬.
ભૂષણ વસ્ત્ર તુરગ તજી રે, પટદે કરતા જાપ રે;
રત્નાદિક ચોર લેઇ ગયો રે, આથમતે રવિ તાપ રે. જૂઓ૦ ૧૭.
વેશ આહેરણનો કરી રે, શિર ધરી મુગ ચંદહાસ રે;
રમઝમ કરતી નીસરી રે, મંત્રીશ્વરની પાસ રે. જૂઓ૦ ૧૮.
મહી લ્યો ગોરસ રાજવી રે, કોકિલ સ્વર સુણી બોલ રે;
તંબુમાં તેડી કરી રે, વાત કરે રંગરોળ રે. જૂઓ૦ ૧૯.
નયન-કટાક્ષેં વેધની રે, દેતી ગોરસ તાસ રે;
સાહેબ પ્રેમેં આરોગીએં રે, બેઠી છું તુમ પાસ રે. જૂઓ૦ ૨૦.
વિશ્વાગી વિષથી નરા રે, મંત્રી પીએ ચંદ્રહાસ્ય રે;
મદિરા મૂર્ચ્છિત ભૂતળેં રે, પડિયો થઇય નિરાશ રે. જૂઓ૦ ૨૧.
દાઢી મુંછ અરધા કરી રે, હેઠે જડયા પગ દોય રે;
મુખ ઊપર કવી ખાસડું રે, મિલકત સઘળી જોય રે. જૂઓ૦ ૨૨.
ધનભૂષણ ભરણો ભરી રે, નિકળી કરતી સોર રે;
ધોબી ઘર ઘડી દોય વસી રે, રજક વેશ લિયે ચોર રે. જૂઓ૦ ૨૩.
ખર ઊપર લાદી ધરી રે, ચાલ્યો તે મધ્ય રાત રે;
પૂરવ દ્વારેં ભૂપતિ રે, પૂછે કોણ કિહાં જાત રે. જૂઓ૦ ૨૪.
તુમ પટરાણી પદ્મણી રે, ચોર કહે તસ ચીર રે;
ધોવા કારણ નીસરૂં રે, નીતર્યો નિરમળ નીર રે. જૂઓ. ૨૫.
ભાનુ ઉદય ભમરા ભમેં રે, રાણી હુકમ અધરાત રે;
સેવા કારણ સરકારની રે, હું છું રજકની જાત રે. જૂઓ૦ ૨૬.
ભૂપ કહે તસ્કર ભમેં રે, કેમ જાઇશ પુરબાહાર રે;
તે કહે હું નવિ ભય ધરૂં રે, તીખી ભુજ તરવાર રે. જૂઓ૦ ૨૭.
નૃપ કહે ચોર નજર પડે રે, તો કરજે ડિંડીર રે;
તહત્ત કહીને તે ગયો રે, પોહોતો સરોવર તીર રે. જૂઓ૦ ૨૮.
ઘટ એક ચૂને લેપિયો રે, મૂક્યો તરતો નીર રે;
તુરગ ચઢી નૃપ આવિયો રે, વજાડતાં ડિંડીર રે. જૂઓ૦ ૨૯.
પૂછત કહે તુમ ભયથકી રે, નીરમાં નાઠો જાય રે;

ગ્રત તુરંગ દેઇ તસ્કરે રે, ચોર ચડ લેઇ ધાય રે જૂઓ૦ ૩૦
નૃપ રૂપ ચોર તુરગ ચઢી રે, આવ્યો નયર મઝાર રે,
દ્વાર દેઇ ભટને કરે રે, ચોરને હાંકો મારુ રે જૂઓ૦ ૩૧
કરી પદ મુગ્ગો નરી રે, ફરીને ગયો વિસરામ રે,
જાગ્રત હવે નૃપ ગયો રે, સન્મુખ નહિ જામરે જૂઓ૦ ૩૨.
ઊઠે હણ્યો ધરટ ભાગિયો રે, જાણી ચોર ચરિત્ર રે
દરવાજે નૃપ એકલો રે, આવ્યો ગઢની રીત રે જૂઓ૦ ૩૩
જક્ષ સુતો દેવાલરે રે, દરવાજા લગી બંધ રે,
ચોર અદૃશ્ય રૂપ નેત્રને રે કુસુમાભરણ સુગંધ રે જૂઓ૦ ૩૪
ગણપતિમંદિર જપ કરે રે, પુરોહિત ચોરને હેત રે,
ચોર પ્રસન્ન થઈ કહે રે, તૂઠો ધ્યાનસંકેત રે જૂઓ૦ ૩૫.
તસ્કર અહીં તુજને દિયુ રે, ચાલ અમારી સાથ રે,
તામ પુરોહિત ધમધમ્યો રે, વળગ્યો ગણપતિ હાથ રે જૂઓ૦ ૩૬.
મંત્રબળે કરી વાદરો રે, પીંપળ વૃક્ષની ડાળ રે,
બાંધ્યુ કાખમે ગીપણુ રે, એક હાથે જપમાળ રે જૂઓ૦ ૩૭.
યજ્ઞોપવિત અર્ચા શિરે રે, શાંતિ કરે જો ભૂપ રે
એ દિન ઠકુરાઈ ભોગવો રે, પછે પુરોહિત રૂપ રે જૂઓ૦ ૩૮.
પત્ર લખી તરૂ ચોડિયો રે, નિજ ઠામે ગયો તેહ રે,
રાય પ્રભાતે ઓળખ્યા રે, લજવાણા ગયા ગેહ રે જૂઓ૦ ૩૯.
ઠામ ઠામ કૌતુક જુએ રે, લોક હસંત હજાર રે
રાજસભાએ નૃપ જુઓ રે, કૃગિપાદ આવી ચાર રે જૂઓ૦ ૪૦.
વાંચી પત્ર તસ્કરતણો રે, ખેદ મનોન્સવ રૂપ રે,
પ્રગટયા પુરોહિત દો દિને રે, નિજ ઘર ગત સહુ ભૂપ રે જૂઓ૦ ૪૧
ધમ્મિલકુંવરના રાસની રે, એ કહી બારમી ઢાળ રે,
શ્રીશુભવીર કુંવરતણો રે, હવે રદ્ધિ ઉદય નિદાન રે, જૂઓ૦ ૪૨

દોહરા.

પંચમ દિન નૃપ સંસદિ, મંત્રી પ્રમુખ જન સર્વ.
એહ તસ્કર ચરિત્રને, ચિંતાતુર ગત ગર્વ ૧

રાય કહે મંત્રી સુણો, કરવો કોણ ઉપાય;
અગડદત્ત તવ બોલિયો, પ્રણમી ભૂપતિ પાય. ૨.
ચોર ગ્રહણ હેતેં તુમેં, ઉચિત નહિ નિરધાર;
કમળ ઉખેડણ ઈભગજ, નખ છેદનને કુઠાર. ૩.
તેણે તસ્કરને ઝાલવા, આપો મુજ આદેશ;
સાત દિને નિગ્રહ કરૂં, નહી તો અગ્નિપ્રવેશ. ૪.
અવનીપતિ વળતું કહે, તેં વારણ વશ કીધ;
તેણે તસ્કર નિગ્રહ ભણી, મેં તુજ આણા દીધ. ૫.
પવનચંડશું કુમર તે, મુદિત ગયો ગુરૂગેહ;
ગુરૂ આણા લહી નીકળ્યો, ખડ્ગ સમાઈ તેહ. ૬.

ઢાળ ૧૩ મી.

(એણે અવસર તિહાં હુંબનું રે, આવ્યું ટોળું–એ દેશી.)

રાજકુંવર જોતો ફરે રે, કંદોઈ વેશ્યા ગેહ રે, ચતુરનર,
કામદેવ દેહરેં ગયો હો લાલ; પૂજી નમી ધૂપ દીપશું રે,
ધ્યાનદિશા નિશિ તેહ રે, ચતુરનર, પ્રગટ થઇ તે બોલિયો હો લાલ. ૧.
ચોરની વાત કિશી કહું રે, રતિપ્રીતિ શણગાર રે, ચતુરનર,
ચોર વસી નિશિ લેઇ ગયો હો લાલ; હું વચમાં આડો પડ્યો રે,
નાગી કરી દોય નાર રે, ચતુરનર, માર ખાધો મેં બોલતાં હો લાલ. ૨.
કુંવર સુણી એમ ઉહિયો રે, ચિંતે લૂંટયા દેવ રે, ચતુરનર,
બીજે દિન માહાકાળીને હો લાલ; મંદિર જઇ જપતો નિશિ રે,
પ્રગટ થઇ તતખેવ રે, ચતુર નર, કહે સુણ તું ચોરની કથા હો લાલ. ૩.
એક દિન મુજ ઘર ક્ષણ વસી રે, શકુન કરેવા કાજ રે, ચતુરનર,
પગ દોય ઝાંઝર લેઇ ગયો હો લાલ; કુંવર કહે તુમ દેવની રે,
ચોરેં લીધી લાજ રે, ચતુરનર, આશા કિશી ઓર દેવની હો લાલ. ૪.
એમ પટ દિન પુરમાં ગયા રે, લોક બનાવે વાત રે, ચતુરનર,
ચિંતે ચોર ન કર ચઢ્યો હો લાલ; શું મુખ સ્વપનેં દેખાડિયેં રે,
સાતમે દિન પરભાત રે, ચતુરનર, નગરી બાહેર નીકળ્યો હો લાલ. ૫.
ચિત્ત વીખીનેં તે ગયો રે, એક સમશાન મઝાર રે, ચતુરનર,

જઇ મહાનંદ ત તજે હો લાલ ચાર દિશાએ નિગમ્યો રે,
ગામ અટ્ટી નગર રે, ચતુર નર, પાછો પોલીએ પેખતો હો લાલ.
ઉપજી નિદ્રા આવતો ર, ક૦ જાગી ભાગ રે, ચતુર નર,
આમજ ગેહે ધર્યા હો લાલ નિ[illegible] ઢ્ઢી નાયમાં ર,
ગાભિત ભાગ વિભાગ રે ચતુર નર ગ્રીમ ધરી મનરે હો લાલ ૭
જલ તુ વિસ્મિત નાનિમ રે, ગત નયન પીન ગાગ રે, ચતુર નર,
જયા ભુજ મોત મોગમ હો લાલ નેતર દેશાની રે
આકૃતિ અતિ વિ[illegible] રે ચતુર નર પગિનાજર નગરે લયો હો લાલ ૮
ગિતિ કુંવર ગ નાગની રે મંગ દૃષ્ટ વિકાર ર ચતુર નર,
ગી કુવર પાસે પડ્યા હો લાલ ધમ્મિલ નૃપ પુત્રને ર
આવાસ લઈ આર ર, ચતુર નર [illegible] મિત્રતણી પરે હો લાલ ૯
[illegible] એમ પિતા ભણે રે રાજકુમાર કહે તામ રે, ચતુર નર
મહિર પગદિશા હો લાલ [illegible] ગતાંમાં પણ ર
[illegible] ચોગામ ર, ચતુર નર દુખના દાદાડા દેખિયા હો લાલ ૧૦
[illegible] નિર્જન ને રે [illegible] ને [illegible] રે, ચતુર નર
[illegible] ગુણવાન રે ચતુર [illegible] નમ મયુખને રે
આપ [illegible] આપુ દજુ રે [illegible] દિશા [illegible] હો લાલ ૧૧
[illegible] તે [illegible] મિષ્યન રે ચતુર નર
[illegible] પદ હો [illegible]
[illegible] ચતુર નર [illegible] કુંવર કહે હો લાલ ૧૨
[illegible] નિદ્રા [illegible] ગિદ્ધ [illegible] રે, ચતુર નર,
[illegible] ચતુર નર [illegible] હો લાલ ૧૩
[illegible] હોય [illegible] રે, હાથ ધરી [illegible] રે, ચતુર નર,
ધમ્મિલ [illegible]
[illegible] રે ચતુર નર [illegible] હો લાલ ૧૪
[illegible] ચતુર નર
[illegible]
[illegible] રે. ચતુર નર [illegible] હો લાલ ૧૫

પગેર્ગા સતા તિહા રે, ઉઠાડી દીએ દામ રે, ચતુરનર
પોતા ધરી તસ મસ્તકે હો લાલ, અગ્રેસરી થઇ નીકળ્યો રે,
પુર બાહેર વિશ્રામ રે, ચતુરનર, પિતુનનામન ચૂતવને હો લાલ ૧૬
વસ્તરે હેઠ વિશ્રામતા રે, સતા ભાગ્ય ધાર રે, ચતુરનર
ચોર કપટનિદ્રા કરે હો લાલ સૂતો કુમર તવ ચિંતવે રે
ચાતુર્ય ધૈર્ય અપાર રે ચતુરનર, શક્તિ પ્રપંચ મતિ ઘણી હો લાલ ૧૭
એહને વિશ્વાસી હણુ રે, વસ્ત્ર પાથરી મિષ થાય રે, ચતુરનર,
ગુપ્ત ખડગ ગ્રહી ઉઠિયો હો લાલ જઇ પલંગ વડ ઓટર રે,
ચોર ખડગ લઇ ધાય રે, ચતુરનર પન્દેરી સતા હણ્યા હો લાલ ૧૮
નવર પથારી દિવા કરી રે, દીઠી શની જામ રે, ચતુરનર,
આમણ પાછળ જોયતા હો લાલ કહે કુવર રે ચોરટા રે,
ખેંચી ખડગને તામર, ચતુરનર, વિશ્વાસઘાતી પાતકી હો લાલ ૧૯
મગપતિ આગે મૃગ યથા રે, મુજ આગે કિહા જાય રે, ચતુરનર
દક્ષિત નદી નાન વિના હો લાલ કુવર ખડ્ગ ઝનળ દિયે રે,
ઝપા સપા ધાય રે, ચતુરનર, તસ ઉર જાગનને છેદતો હો
આહસિક ધૈર્યમતિ ગુણે રે, પુ રીત્યે અણ લીલો હો લાલ ૨૦
ચોર કહે ગુણી ગુણ ગ્રહ હો લાલ શન્ય શણગાર રે, ચતુરનર,
સન્મુખ છે વટવૃક્ષ રે ચતુરનર, તિહા રે પડ્યો રે હો લાલ ૨૧
તસ કોટરમા મોટકી રે, શિલા ઢાંક્યુ દ્વાર રે ચતુરનર
રત્નભુવન મુજ તે તળે હો લાલ, ધીમતિ ભગિની કરી રે
લઘુ યૌવન રૂપ સાર રે, ચતુરનર, તે મુજ દીધી ધન માનલુ હો લાલ ૨૨
અન્તે તે પરણુજે રે, કલા સહિત હિતકાર રે, ચતુરનર
આ મુજ ખડ્ગ દેખાવજે હો લાલ વીરમતિ નામે કહી રે,
જઇ ઉઘડાવજે દ્વાર રે, ચતુરનર, એમ સુણી તે મૃત જવ લિયો હો લાલ ૨૩
કુમર યથોદિત જઇ કરી રે, પાતાળ પ્રીવ પ્રવેશ રે ચતુરનર
દેખી ધર ચિત્ત ચમકિયો હો લાલ નયનાનન્દ કૌમુદી રે,
વીરમતિ રૂપ વેશ રે ચતુરનર, દેખી વીતક સ્હે ભાઇનુ હો લાલ ૨૪
આપી નિશાની ખડ્ગની રે, તન સા હર્ષિત થાય રે, ચતુરનર,
વાસભુવન પીયુ વીસમ્યો હો લાલ, વિનોદ સામગ્રી કર રે

તનનને પર્યંક નાય રે, ચતુરનર એમ કહી મેડી ઉપર ચઢી હો લાલ ૨૫
ચિંતે કુંવર નવિ વીસમો રે, નગ ફર મેં નાગ રે, ચતુરનર
સર્પ બિંબુ ને વાણીયા હો લાલ, હથીઆર ને વાદરા રે,
પરદાન મઝાર રે ચતુરનર, તેણે પલંગ ખુણે છુપ્યો હો લાલ ૨૬
કાગસચે મૂકી શિના રે, ચુરણ કૃત પર્યંક રે, ચતુરનર
સા કહે તેરી ચાતરી હો લાલ, મુજ બાધવ હણીને દિહા રે,
ઉવનો નતંશ રહ રે, ચતુરનર, એરો અહી કુંવરે તદા હો લાલ ૨૭
મન્દિર બાહિર નિકળ્યો રે, નિરખ્યા કમળની જાત રે, ચતુરનર,
નૃપસુત સુખકજ દેખના હો લાલ, ચિંતા તિમિર દૂર ગયું રે,
રવિ પ્રગટયો પરભાત રે, ચતુરનર, ઉદયાચળ ઉપર ચઢયો હો લાલ ૨૮
વીરમતિ આગળ કરી રે, તસ્કર ઘર પિનાય રે, ચતુરનર
કુંવર પુરીમાં આવિયો હો લાલ બોડ હમે પાઇ નારીને રે,
ચોર મિશે લેઇ જાય રે, ચતુરનર, સુણતો જઇ નૃપને નમે હો લાલ ૨૯
સોપી ચોરસહોદરી રે, ભૂપ દીયે બહુ માન રે ચતુરનર
રંજ્યો રાય ઇસ્યું કહે હો લાલ, શક્તિ ભક્તિ મતિ ધીરતા રે,
વિનય અહો ગુણવાન રે, ચતુરનર, મુજ પુરીજન સુખિયા કિયા હો લાલ ૩૦
જે જેનું ચોર્યું હતું રે, તે તે આપ્યું તાસ રે, ચતુરનર,
વીરમતિ ગઇ પાલખમા હો લાલ, કુંવરને તિલક વધાવીને રે,
તેડી જોશી ખાસ રે, ચતુરનર લગન દિવસ નિરધારિયો હો લાલ ૩૧
વજાવા બહુ ઓચ્છવે રે, દીધું કન્યાદાન રે, ચતુરનર
ચોરી ચતુરસ્રી ચોકમા હો લાલ કમળસેના નિજ અંગજા રે
રભા રૂપનિધાન રે, ચતુરનર કુંવરને પરણાવી નૃપે હો લાલ ૩૨
હસ્તી હજાર અલંકર્યા રે, ઘોડા દશ હજાર રે, ચતુરનર
કોડિ સોનઈયા નાયજે હો લાલ દેશ દિયો લખ ગામનું રે,
ચેલ રતન અલંકાર રે, ચતુરનર રથવાહન દાસી ઘણી હો લાલ ૩૩
પ્રાસાદ સુંદર એક દીયો રે, રહે સુખભર નૃપમાન રે, ચતુરનર
દીન દુખીને ઉદ્ધરે હો લાલ ઉપાધ્યાયને તાત જ્યું રે,
દાન અને બહુ માન રે, ચતુરનર, મેરસુતાને સભારતો હો લાલ ૩૪
નિશ્ચય પર મુનિ અનુસરે રે, પણ પાળે વ્યવહાર રે, ચતુરનર,

કમળસેનાશું સુખ વરે હો લાલ; ધમ્મિલરાસેં તેરમી રે,
ઢાળ પ્રથમ ખંડ સાર રે, ચતુરનર, શ્રીશુભવીર કુંવર સુખી હો લાલ. ૩૫.

ચોપાઇ.

ખંડે ખંડે મધુરતા ઘણી, જેમ રસ શેલડી સાંઠે ભણી;
શ્રી શુભવીર વચન રસ લતા, ધમ્મિલ રાસે ચખો પુણ્યવતા. ૧.

ઇતિશ્રીમત્તપોગચ્છીય સંવિજ્ઞશિરોમણિ પ્રંડિતશિરોરત્ન પંડિતશ્રી શુભવિજયગણિશિષ્યપંડિત શ્રી વીરવિજયગણિવિરચિતે શ્રીધમ્મિલચરિતે પ્રાકૃત પ્રબંધે પ્રથમખંડઃ સમાપ્તઃ

દ્વિતિય ખંડ પ્રારંભ.

દોહરા.

શુભગુરૂ ચરણકમળ નમી, કહિશું આગળ વાત;
ધમ્મિલ આગેં મુનિવરેં. ભાખ્યા નિજ અવદાત. ૧.
પ્રથમ ખંડ અખંડ રસ, પૂર્ણ હુઓ સુપ્રમાણ;
બીજો ખંડ કહું હવે, સુણજો વિકસિત જાણ. ૨.
ધાર્મિક પંડિત કૌતુકી, વૈરાગી નરનાર;
જેગી કથા આગળ કહું, તસ ચિત રંજનહાર. ૩.
એક દિન રમવા નિકળ્યો, અગડદત્ત અવિવેક;
પગ પગ દેખણ કારણેં, મળિયા લોક અનેક. ૪.
મુખ સોહે પૂરણ શશી, અર્દ્ધચંદ્ર સમ ભાળ;
તપનોપમ તેજેં કરી, અધર અરૂણ પરવાળ. ૫.
મદનમંજરી દેખતી, કામદેવ અવતાર;
કમળસેનાયેં વશ કિયો, ચિંતે મુજ ભરતાર. ૬.
લેખ લખી ચતુરાઇશું, લલિત વચન નિજ હાથ;
ઉપર મુદ્રા દેઈને, મોકલતી સખી સાથ. ૭.
માલતી ફુલ દડીમાં, અક્ષત લેખ સમેત;
જઈ કુંવરને, વધાવતી ધરી હેત. ૮.
તસ હાથમું આપી સુવિનીત;
ઉભેલાં. ધરતો પ્રીત. ૯.

ઢાળ પેહેલી

(તોરણેથી રથ ફેરીયોરે હાં—એ દેશી)

નંદનના નમી નાથને હો રાજ, નયણે ભરિયા નીર મેરે વાલ્હા૦
આજ હે અવનીપતિ હો રાજ, બીજયા લખતા ચીર મેરે૦ ૧
પગણી પર પાની હો રાજ, પિયુડે કરી પરિહાર રે, મેરે૦
ચખી નનગ વ્યતગ હો રાજ, કંત મેલ કરનાર મેરે૦ ૨
વાત ન્હી તે વેગળી હો રાજ, કિણ દિશિ વાયો સમીર, મેરે૦
પન જ્યાં તેણ પિને હો રાજ, પામી ગગા નીર મેરે૦ ૩
સૂર્ય વિભાત પ્રગટ દિશે હો રાજ, પશ્ચિમ ગતિ જાય, મેરે૦
મહિલા દો મન આરવે હો રાજ, નિમણિ જગતનો નાથ મેરે૦ ૪
જાતની માલતિ માની ન્યો હો રાજ, ભમરો વન ભટકાય મેરે૦
જાઇ ચમેલી ફૂલની હો રાજ, સુગંધ લેતો જાય મેરે૦ ૫
પ્રેમ ભરી પ્રગ પ્રિયા હો રાજ, ભમરી તિહાં આનંદ મેરે૦
દેખી નનગ ભમરી ચેતની હો રાજ, તામ આએ ચટત મેરે૦ ૬
દેખા હંસ વિજોગિયો હો રાજ, પૂછે કિમ લોટાય મેરે૦
ભમર કહે વિરહે દહે હો રાજ, તનુ આગે ગાય મેરે૦ ૭
મ એ ભમરી નહી ગ્ચે હો રાજ, હેતલ લાગો પ્રેમ મેરે૦
વેર ગતિ વેધક લહે હો રાજ, આપ જાણો એમ મેરે૦ ૮
હંસ કહે સહી વેધકી હો રાજ, પણ તુજને એમ મેરે૦
દાઝી તુજ સવિ અંગ છે હો રાજ, પણ પીડ એમ મેરે૦ ૯
ભમર કહે મુજ પ્રેમનો હો રાજ, ના લાગો છે અંગ મેરે૦
નાઠ હલ ચોપડી હો રાજ, પીજો નીમ રગ મેરે૦ ૧૦
નર ભમર ઓપમ ધરે હો રાજ, તો દિલ ધરજો વાત મેરે૦
મધુકર એમ ક્ષત્રીને હો રાજ, લાગ્યો કુમલિણી ઘાત મેરે૦ ૧૧
પાપર વનમાંજે રમે હો રાજ, નિરખે તિહાં એ નાર, મેરે૦
નાભિનંદી પિંજર ધરી હો રાજ, દેખાડે ધરી પ્યાર મેરે૦ ૧૨
પોપટ જઇ પિંજર પડ્યો હો રાજ, તુમચો એ પણ ઘાટ, મેરે૦
નેહ વિનાદિ સુર પ્રિયા હો રાજ, રોતી જોતી વાટ મેરે૦ ૧૩
નાયુવર ઝરા હનો હો રાજ, તવ લાગે નજર મિનાપ, મેરે૦

ઉત્તમ વચને ધરે નહી હો રાજ, નામનો કની જાપ મેરે૦ ૧૪
ઇક સિનીવણ થાપિયો હો રાજ ગમ વચન જોણુ મેરે૦
વાચી નારી વિચારીને હો રાજ, ઉત્તર દેજ્ય ગેપુ મેરે૦ ૧૫
કોય પ્રિયા પતિવ્રત નિ હો રાજ વ્યભિચારી લહુ નાર મેરે૦
અપમાની ક્ષુદ્રા પ્રિયા હો રાજ ચાર વિધ ભરતાર મેરે૦ ૧૬
બેટ પ્રિયાગ્રને નરે હો રાજ, એ વન ભમિ નઝાર મેરે૦
અટવિની ભરી ચરે હો રાજ પામ નર અવતાર મેરે૦ ૧૭
આ નુપી પતિ નેહ ભરી હો રાજ, ભગી કરી દીએ ચાર મેરે૦
અટવિની ચાર ચરી હો રાજ સજ વિયો ભરતાર મેરે૦ ૧૮
ઉન્તિ યુન્તિ છે લેખમા હો રાજ, પતિ જાણો લાગ મેરે૦
નારી દેખાડ ધ્યાનને હો રાજ, મરખ તોનરાગ મેરે૦ ૧૯
નજર થકી દૂરે ગયા હો રાજ, પણ મુજ વર વિસરામ મેરે૦
હૃદય થકી નવિ ખમો હો રાજ, માનુ ચિંતર તામ મેરે૦ ૨૦
સુખભર જોઇને સાહિબા હો રાજ વેહેનો ઉત્તર દેહ મેરે૦
કુવર સખીને પૂછતો હો રાજ, આ લખનારી કોણ મેરે૦ ૨૧
ક્ષુદ્રા હે નૃપ સાભળો હો રાજ, શેઠસુતા સતી જેહ મેરે૦
બરાસને સિંચો તુમે હો રાજ વચનઅમૃતરસ નેહ મેરે૦ ૨૨
મનનજનિ એ લખ્યો હો રાજ, નેહ ભરી દિન રાત મેરે૦
રતી મા નૃપરજને હો રાજ, ચોગનો કીવા વાત મેરે૦ ૨૩
ગજનસુતા પરણી અટી હો રાજ સાભળી હર્ષિત ચિત્ત મેરે૦
મજ વિચારે મોકની હો રાજ, તુમને વધાવવા નિમિત્ત મેરે૦ ૨૪
એમ સુણી કુંવર ગજે હો રાજ, મોતીનો નવે હાર મેરે૦
વનિતા વીતક સાભળો હો રાજ, બળતી વિજોગી નાર મેરે૦ ૨૫
કેસર પીના મે ઢોળીયુ હો રાજ કાપ્યો ફાસો દેખ મેરે૦
મે વચન કરી ધીનની હો રાજ, તસ ગે લખિયા લેખ મેરે૦ ૨૬
કુવર કહે રામ આવડી હો રાજ, શંકા ચિતમા આય મેરે૦
થારે નિ તેડી જવુ હો રાજ મિથ્યા વચન ન થાય મેરે૦ ૨૭
વસ્ત્ર ભૂષણ તાસ દેઇ હો રાજ દાસી મુદિત કીધ મેરે૦
કંકણ જડી નિજ મુદ્રિકા હો રાજ, પનાતી કર દીધ. મેરે૦ ૨૮

પ્રાણ પ્રિયા તુજ સ્વામિની હો રાજ રંજે અંગુલી તાસ મેરે૦
વિસરજી સા એમ કહી હો રાજ, લેખ ધરે નિજ પાસ મેરે૦ ૨૯
બીજે ખંડે પ્રેમની હો રાજ, ઢાળ પ્રથમ કહી છેક, મેરે૦
વીરવચની સંસારમાં હો રાજ, ધર્મે પણ તસ ટેક મેરે૦ ૩૦

દોહરા.

સખી વિસર્જી તિણે સમે, બેઠા રાજકુમાર
કર જોડીને એમ કહે, આવી નમી પ્રતિહાર ૧
સ્વામી શંખપુરી થકી કુળભાષિત નર દોય,
આવી ખડા તુમ દેખવા, એ તસ હુકમજ હોય ૨
તેડી હુકમને તેડિયા આવ્યા જામ હજૂર,
તામ કુમારે ઓળખ્યા, દેખી આણુંદપૂર ૩
સુવેગ વાયુવેગ એ પિતૃ વલ્લભ તસ નામ
હર્ષિત કુમરને દેખીને, કરતા હોય પ્રણામ ૪
ઉઠી કુમરે આલિંગિયા, બેસાર્યાં નિજ પાસ
સ્નેહે માત પિતા તણા, પૂછે કુશળ વિલાસ ૫

ઢાળ ૨ જી.

(સાહેલાની દેશી)

સાહેલાહે કુવરને મધુરે બોલ સુવેગ કહે વાતુ તદા હો લાલ,
સાહેલાહે માત પિતા તુમ દોય, વર્ત્તે છે કુશળી સદા હો લાલ ૧
સાહેલાહે તુમ કિહાં ગયા હાહ દેહ દહ દિન નિર્ગમે હો લાલ
સાહેલાહે નયન રૂદન ઘન નીર, તાપ હૃદયનો નવિ શમે હો લાલ ૨
સાહેલાહે પુત્રવિયોગ વિકાળ, બાળ દશા ઇચ્છે ઘણી હો લાલ
સાહેલાહે ગગાવાસી લોક જીવે તસ વયણાં સુણી હો લાલ ૩
સાહેલાહે ગજવશી ચોરનો ઘાત, રાજસુતા વરી સાંભળી હો લાલ
સાહેલાહે અમને મોકલ્યા આંહીં, આજ વાત તે સવિ મળી હો લાલ ૪
સાહેલાહે સુવેગ મુખ સુણી વાત, નૃપસુત નયણે જળસિંગ હો લાલ
સાહેલાહે બોલે દુઃખિત દેહ પ્રસ્વેદ મેદુરિયા ગિગ હો લાલ ૫
સાહેલાહે ધિગ ધિગ મુજ અવતાર, અવિનીત તુજનેથી સરે હો લાલ

આહેલાહે હું થયો શત્રુ સમાન, માત પિતા સુતથી ધરે હો લાલ. ૬.
આહેલાહે બાવળને કરકંટુ, વાવી જેહ કુબ્જેરની હો લાલ;
આહેલાહે પીડાકારક તાસ, હોવે કંટક બેરવા હો લાલ. ૭.
આહેલાહે કુળપતિ કર્મસમાન, વિષવગ સરિખો હું થયો હો લાલ;
આહેલાહે ચંદન સરિખા પુત્ર, થયે સુગંધિ ફલ જ્યો હો લાલ. ૮.
આહેલાહે માતને ક્લેશનું હેત, જનમથી વાત સકળ થઇ હો લાલ;
આહેલાહે ધાતે કર્યું શું કામ, પુત્રાભિધાન સુધામયી હો લાલ. ૯.
આહેલાહે જનમથી વસતાં ગેહ, માત પિતા શોકે ભર્યાં હો લાલ;
આહેલાહે દેશાંતર રહ્યો તોળી, દુરાતમાએં દુખી કર્યાં હો લાલ. ૧૦.
આહેલાહે એક અચંભો કેમ, અવિનીત હું સુખ શ્રી વર્યો હો લાલ;
આહેલાહે નહી કૌતુક મા બાપ, સમરે મુજ તેણે સુખા કર્યો હો લાલ. ૧૧.
આહેલાહે માછલી સમરણ જાત, મીન યુગલ જન જીવતાં હો લાલ;
આહેલાહે ભુજંગી આલિંગિત બાળ, કૂર્મી તથા અવલોકતાં હો લાલ. ૧૨.
આહેલાહે કહે સુવેગ કુમાર, ખેદ કરો નહિ અતિ ઘણો હો લાલ;
આહેલાહે દુઃખ દાયક નહી પુત્ર, જનકને દુઃખ અવગુણ તણો હો લાલ. ૧૩.
આહેલાહે પિંડથી અધિકો દામ, દામ થકી વાહાલી પ્રિયા હો લાલ;
આહેલાહે તેહથી અધિકો પુત્ર, પૂઠે અધિક ધરમ ક્રિયા હો લાલ. ૧૪.
આહેલાહે તાને દિયો પરદેશ, જોવા તુજ પુણ્ય તારણે હો લાલ;
આહેલાહે ભાગ્ય ઉદય સુવિનીત, શુભશ્રેણી લહી બારણે હો લાલ. ૧૫.
આહેલાહે પ્રગટ્યો નૃપને પ્રમોદ, હૃદયાનંદન નંદને હો લાલ;
આહેલાહે ન લહે કોણ આણંદ, પામી સુગંધિ ચંદને હો લાલ. ૧૬.
આહેલાહે વસ્ત્ર મલિન તજે લોક, રજકઘરે તડકે તપે હો લાલ;
આહેલાહે ઉજ્વળ નિર્મળ તેહ, દેવસેવાવસરે ખપે હો લાલ. ૧૭.
આહેલાહે તુમ દર્શન શીત વાત, તાત હૃદયજ્વર વારણું હો લાલ;
આહેલાહે દેખી તુમ મુખચંદ, નયન સુધારસ પારણું હો લાલ. ૧૮.
આહેલાહે મળવા બહુ ઉતકંઠ, રહિયત શંખપુરી તણી હો લાલ;
આહેલાહે ક્ષણ વરસાં સો થાય, વિનતિ શી કહીએં ઘણી હો લાલ. ૧૯.
આહેલાહે પિતૃ મિલન ઉચ્છરંગ, એમ નિસુણીને કુંવર ધરે હો લાલ;
આહેલાહે દેશ ગામ લખ તાસ, નામાં લેખાં તસ કરે હો લાલ. ૨૦.

સાહેલાહે બ_ અધિ_ારી કીધ, એક પટાસ્ત ઊપરે હો લાલ
સાહેલાહે તેડાવી ઉવજ્ઝાય, વિનયે નમી કહે એણીપરે હો લાલ ૧
સાહેલાહે શી આજ્ઞા ગુરુરાય, તાતે મુજ તેડાવિયો હો લાલ
સાહેલાહે ટાળણ પિતૃવિયોગ કહે ગુરુ હુકમજ આપિયા હો લાલ ૨
સાહેલાહે કામ અરથ દોય વર્ગ, સાધ્યા પણ ન સુહાવિયે હો લાલ
સાહેલાહે ધર્મ વર્ગ જય_ાર, તેણે તે સાધી સવાવિયે હો લાલ ૩
સાહેલાહે ગુરુ વચને જિનચૈત્ય, આઠ દિવસ પૂજા _ચે હો લાલ
સાહેલાહે ઓ_છવ નાટકશાળ, ગુણિજન જોતા સ_ મચે હો લાલ ૧૪
સાહેલાહે સાહમીવચ્છલ નિજગેહ, ષટ રસ પાક ભોજન ધરી હો લાલ
સાહેલાહે શ્રીમત ગુણી નરનાર, પેહેરામણી વસ્ત્રે કરી હો લાલ ૧૫
સાહેલાહે મદનમંજરીને દીધ, કંચુઓ કસબી મોહામણો હો લાલ
સાહેલાહે દેતા દિલભર કીધ, સુદત્ત દિન જનમ તણો હો લાલ
સાહેલાહે બીજે ખંડે એહ, બીજી ઢાળ મોહામણી હો લાલ
સાહેલાહે વીરવચન રસ રેલ, ખાસ સખીને વધામણી હો લાલ ૧૭

દોહરા.

પદ્મનય_પ્રિયા સતી, ગુણવતી તસ નામ
કુવર ધરે ગુરુને જઈ, મોલ કરીય પ્રણામ ૧
માત તમે સુનસા સમા, દિયો આશીષ સનેહ
તાતનું તેડું આવિયું, જઈશું હવે નિજગેહ ૨
સા કહે વત્સ વિજોગના, મે એ દુખ ન સહાય
વિવિધ વીર સુલસા સતી, તેણીએ દુખ સહાય ૩
કુવર કહે નર ઉત્તમે, સાસરીએ ન રહાય
માત પિતા સજ્જન પ્રમુખ, ઇણિ વાતે લજવાય ૪
ગુરુણી કહે કુશળા રહો, છો મુજ ચિત્ત મઝાર
કુવર દીએ દશ ગામ તસ, વીએ આશીષ અપાર. ૫

ઢાળ ૩ જી.

(ચિતોડા રાજાની દેશી)

ગતિ લલિત વિલાસે રે, અવની પતિપાસે રે
કુવર પ્રકાશે આવી એણી પરે રે

આ શું તાતનું આણું રે, વચના દે અટાણું રે,
મુજ મન મુંઝાણું માત મિનણુમળી રે ૧
અમને વેગાવેગે, હવે વાર ન લાવો રે
શંખપુરી જાવો પથ દૂરે ઘણો રે,
મન ચિંતે રાજા રે નૃપ મોડી દીનાજા રે,
કુંવર દિન ઝાઝા ગયા પણ ઘડી સમા રે ૨
પુત્રી જે જાય રે, તે અંતે પરાઈ રે,
એહથી શી વડાઈ ધનની તણી રે,
બહામનું નાણું રે, રેસ ગરાનું ખાણું રે,
કાગાકૂટ ભાણું લઈ ધનમદ કરે રે ૩.
તમગનું ગાણું રે, છાળીનું દુઝાણું રે,
પગરનું ઘરાણું પેટેરી સુખ ગણે રે,
નિપડીનું ટાણું રે, ચણોરીનું ઘરાણું રે,
ખારફૂટ અથાણું ભોજનમા નકી રે ૪.
વાદળની છાયા રે, કપટીની માયા રે,
તૃષ્ણાજળ ધાયા જળ નહિ પામતા રે,
પરદેશીની પ્રીતી રે, બળી ભમિએ ખેતી રે,
પરોણે ઘરવસ્તી કેતી માનીયે રે ૫
એમ ચિંતી નૃપ રે, અતિ ઊરજાય રે,
પુત્રીની માયશું વાત સવે કરી રે,
ઉઠે કુંવર રજાઈ રે, નૃપ કરત સજાઈ રે,
રથ ઘોડા નવાઈ આસન બેસણા રે ૬.
દિયે ભૂષણ વાસ રે, ઘણા દાસી દાસ રે,
દેઈ કુંવરને પાસ રહી એમ વીનવે રે,
પુત્રી [illegible] રે, ઉછરી ઉછરંગે રે,
ગુણવંતને સંગે તુમ ખોળે [illegible]રી રે ૭
રેશો ન વિસારી રે, નવી પરણો નારી રે,
પણ એ દિલ ધારી કદિય ન દુહવો રે,
સુણી કુંવર સજેના રે, થઈ ભોજનવેળા રે,

અતિ ભોજન ભેળા રતનવતી તેડની રે. ૮
વર આસન માંડે રે, સુત ભક્તે જમાડે રે,
સુગંધ વસાડે ધૂપ ઉખેવતાં રે,
શણગાર સુધારી રે, માથે તિલક વધાવી રે,
કહે વરને વોળાવી વેહેલા આવજો રે. ૯
મળો જઈ માતાશું રે, રહેજો શાતાશું રે,
કોઈ દિન બોલ્યાનું મુજ સંભારજો રે,
ઉપગાર વખાણી રે, મુખ મધુરી વાણી રે,
ધન ઓગેરી આણી દીએ ઉવઝાયને રે. ૧૦.
હવે કુંવર સધાવે રે, નૃપ પુત્રી વોળાવે રે,
સજ્જનને મેળાવે શુભ શકુને કરી રે,
ગેહ બાહેર આવ્યા રે, મિલણા સહુ લાવ્યા રે,
કુંવરે બોલાવ્યા સહુને હિત ધરી રે ૧૧.
સૈન્ય સુભટ મિલાવી રે, ગયગણી આવી રે.
કમળસેના બોલાવી હિતશિક્ષા દિયે રે,
પતિઆણાએ રહેજો રે, લજ્જા નિર્વહેજો રે,
સાસુ સસરાની સેવા કરજો ભલી પરે રે. ૧૨.
રાએ માની તે રાણી રે, બહેન સરખી જાણી રે,
નણંદી દેરાણીનાં મન સાચવો રે,
ગુરુ વિનય કરે જો રે, સમતામાં રહેજો રે,
જ્ઞાનગુણે દીપાવજો અમ કુળ વંશને રે ૧૩.
એમ કહી નિજ બેટી રે, હૃદય ભર ભેટી રે,
થઈ છૂટી વળ્યાં નિજ ઘર આંસુ ભર્યાં રે,
રથ બેઠી નારી રે, સખીવૃંદ વિદારી રે,
કરી સેના આગી પથે શિરે તદા રે. ૧૪
કુંવર ચિંતાએ રે, રવિ પશ્ચિમ જાએ રે,
અંધકાર તે થાયે અવસર પામીને રે,
કુંવર એકાકી રે, ત્યાં સુભટને થાપી રે,
પુર બાહેર મૂકી રથ પડદા ધરી રે. ૧૫

તિમિર દળખંડતો સહસ કિરણેં કરી, તામ ઉદયો રવિ જગ પ્રકાશે;
ધ્વાંતશામ કૃષ્ણતનું સ્વકીય કાકા વંદત, ભયલહી શબર જ્યું કાકનાસે. જગતી૦૧૪.
રણભૂ નિહાળતો સૈન્ય નવિ ભાળતો, નષ્ટગત કષ્ટમૃત સુભટ કેઈ;
રુવતા જે રહ્યા વેહ પાસેં ગ્રહ્યા, મરણગત કાષ્ટશું દાહ દેઈ. જગતી૦૧૫.
સરજળેં સ્નાન મુખદંતધાવન કરી, તરતળેં દંપતી કૃતવિશામે;
ખંડ બીજા તણી ઢાળ ચોથી ભણી, વીર કહે ધર્મથી સૌખ્ય પામે. જગતી૦૧૬.

દોહરા.

બાણ તૂણીર પુંઠેં ધરી, કાર્મુક હાથ ધરંત;
એક રથેં કરી નારીશું, અલ્પ સુભટશું ચલંત. ૧.
અર્ધે પથેં આવીયા, પુરૂષ મળ્યા તવ દોય;
કુંવર પૂછે પંથનો, વ્યતિકર ભાખે સોય. ૨.
મ્હોટો વહેતો માર્ગ એ, શંખપુરી શિર જાય;
બીજો પંથ એ ટૂંકડો, છે પણ વિષમ કહાય. ૩.
ધન લૂટેં પ્રાણી હણી, દુષ્ટગતિ પરિણામ;
ચોર ફરે બહુ રૂપશું, દુર્યોધન તસ નામ. ૪.
વળી વનહસ્તી એક ફરે, કાળસમો વિકરાળ;
મત્ત મૃગેંદ્ર રણેં ફરે, દીએ ઉછળતી ફાળ. ૫.
રણ અરધું કાપ્યું તમેં, આગેં અર્ધપ્રયાણ;
પંથ યથારૂચિએં ચલો, તુમને કોડ કલ્યાણ. ૬.

ઢાળ ૫ મી.

(ધવલશેઠ લેઇ ભેટણું.—એ દેશી.)

વધણ વધાવી કુંવર ચલ્યો, દીએ તસ પાંચ દિનાર રે;
રથ આગળ કરી જાવતાં, પંથી મળ્યા નર બાર રે. વધણ૦ ૧.
અલ્પશ્રુત મુનિ મંડળી, ગીતારથ અનુસરતા રે;
તેમ તે નર કુંવર લહી, સુંદર આચજ કરતા રે. વધણ૦ ૨.
પંથ જતાં તે રણ વચેં, જોગી મળિયો કપાળી રે;
ભસ્મધરા દેહેં ધરી, જટાજૂટ શિરવાળ રે. વધણ૦ ૩.
માળ કપાળ તણી ગળે, લીધા કરંડક માથે રે;
ઘંટ બજાવત આવીયો, પાણી કમંડળ હાથે રે. વધણ૦ ૪.

કર દક્ષિણ સન્મુખ કરી, બોલે દેઈ આશીષ રે;
જીવો કોટિ વરસ લગેં, વાત સુણો સાર્થેશ રે. વયણ૦ ૫.
ગોકુળ ગામેં હું વસું, દેખી સંસાર કુડો રે;
કાપાલિક ગુરૂ સન્નિધેં, જોગ તે લીધો રૂડો રે. વયણ૦ ૬.
બહુ દિનથી તીરથ કરૂં, દેવ નમન સંકેતેં રે;
શંખપુરી જાવું માહરે, વચ્છતીરથ નતિ હેતેં રે. વયણ૦ ૭.
તુમ સાથેં અમેં આવશું, પણ મુજ પાસેં ભાર રે;
દેવપૂજન અરથેં દિયા, ધર્મીએં શત દિનાર રે. વયણ૦ ૮.
નોલી તુમ રથમાં ઠવો, તો નિર્ભય થઈ ચાલું રે;
દુર્યોધન ભયથી ડરૂં, તેણેં તુમ હાથે આલું રે. વયણ૦ ૯.
કુંવરને આપી એમ કહી, પથેં કરે ગીત ગાન રે;
નૃત્યકળા જન રંજતો, મુખચેષ્ટા કરી તાન રે. વયણ૦ ૧૦.
ભિક્ષુવેશ નૃપસુત ગણે, અવિશ્વાસનું ઠામ રે;
ઘોડા શીઘ્ર ચલાવતાં, આવ્યું ગોકુળ ગામ રે. વયણ૦ ૧૧.
દૂર વનાંતર ઊતર્યાં, જાણી ભોજન વેળા રે;
નૃપનંદનને એમ કહે, જોગી જટિલ તેણી વેળા રે. વયણ૦ ૧૨.
આજ પરૂણા અમ ઘરેં, ભોજન સહુને કરાવું રે;
ગોકુળ ગામ એ માહરૂં, દહીં દૂધ અશન તે લાવું રે. વયણ૦ ૧૩.
ગયું ચોમાસું ઇંહાં કર્યું, તેણેં આહેર મુજ રાગી રે;
ગોરસ બહુળાં આણશે, એ મુજ શુભમતિ જાગી રે. વયણ૦ ૧૪.
હું જઈ આવું તિહાં લગેં, જાવું નહિ મહારાજ રે;
જન્મ સફળ માહારો થશે, જાણું વધારી લાજ રે. વયણ૦ ૧૫.
એમ કહી તિહાંજઈલાવીયો, ગોરસ મધુર બનાય રે;
કહે કુંવરને આરોગીએં, ઉદ્યમ સફળ કરાય રે. વયણ૦ ૧૬.
ઋષિભોજન કલ્પે નહીં, વળી મસ્તક રસ જાત રે;
તેણેં ગોરસ ભોજન તણી, નવિ કરશો એ વાત રે. વયણ૦ ૧૭.
કુંવર વચન સુણી સારથેં, દહીં દૂધ તેહ જમાડે રે;
વારે કુંવર નરને ગુરૂ, કુગિબપરેં નવિ છોડે રે. વયણ૦ ૧૮.
તપીઆળ દેહ તે કહે, જમશું અમે હવે સુતા રે;
વિષમિશ્રિત ભોજન કરી, તે તરતજે જઈ સુતા રે. વયણ૦ ૧૯.

મદનમંજરી વચને કરી, ભોજન કુંવર કરાવે રે;
રોષ ભર્યો જોગી તિહાં, ખેંચી ખડ્ગને ધાવે રે. વયણ૦ ૨૦.
ચંદ્રમુખી લક્ષ્મી જિસી, નારી લેઈ કેણી ઠોર રે;
જાઇશ કિહાં રે રાંકડા, હું દુર્યોધન ચોર રે. વયણ૦ ૨૧.
વિષ દેઇ પંથી હણ્યા, આવ્યો છે તુજ વારો રે;
ખડ્ગ બળે ચૂરણ કરી, દેઉં જમ નૃપ ચારો રે. વયણ૦ ૨૨.
કુંવર સુણી વિસ્મિત અસિ. કુટીઘાત દીએ વહેલો રે;
હાહા કરી પડ્યો ભૂતળે, જે વહેલો તે પહેલો રે. વયણ૦ ૨૩.
દીનપણે તરસ્યો જુએ, કુંવર મુખ જળ ધ્યાવે રે;
સુલસાસુત તવ તેહને, પાણી દયાએ પાવે રે. વયણ૦ ૨૪.
સ્વસ્થ થયો શીતળ જળે, કુંવર ક્રોધ સમીરે રે;
બીજે ખંડે પાંચમી, ઢાળ કહી શુભ વીરે રે. વયણ૦ ૨૫.

દોહરા.

કુંવર કૃપાળુ ગુણે કરી, કરતો ચોર વિચાર;
કરૂણાયર એ ગુણનિધિ, ધિગ ધિગ મુજ અવતાર. ૧.
મેં અતિથિ કરી મારિયા, પંથીજન વિશ્વાસ;
બાળ વૃદ્ધ ધર્મી હણી, બાંધી પાપની રાશ. ૨.
એ ગુણવંત સુપાત્રને, આપી ધન ઘરબાર;
પવન જળદાયક તણો, વાળું પ્રતિ ઉપગાર. ૩.
ગુણરંજિત તસ્કર કહે, સાંભળ રાજકુમાર;
હું મૂરખ પણ તુજ ગુણે, રીઝ્યો ચિત્ત મઝાર. ૪.
અદ્ભુત હું તેં છતિઓ, તુજ બળ ધીરજ ધન્ય;
હું તૂઠ્યો તુજને કહું, છેલ્લું સત્ય વચન. ૫.
સન્મુખ ગિરિ મધ્યે જતાં, વામ દિશે નદી હોય;
તિહાં મંદિર છે જક્ષનું, પણ નર વસતી નકોય. ૬.
ચૈત્ય થકી ડાબી દિશે, સઉત્ત શિલા એક;
વામ દિશે દૂરે કરી, ભૂમિઘર છે છેક. ૭.
જયસુંદરી મુજ વલ્લભા, રૂપે રંભ સમાન;
મેં તુજને આપી સુના, નારી સત્વ નિધાન ૮.

મુજ મરણેં પરજાળીને, કરજો સઘળું હાથ;
એમ કહેતાં તે મરણ લહ્યો, દિયે અગનિ મહિનાથ. ૯.

ઢાળ ૬ ઠ્ઠી.

(નદી યમુનાકે તીર, ઉડે દોય પંખીયાં—એ દેશી.)

રથ બેસી ગિરિ મજ્જ ગયો નદી ઊતરી, કુંવર શિલા કરી દૂર બોલાવે સુંદરી;
ઉંચે સ્વરે સુણી શબ્દ તુરત ચિંતા ભરે, આવી કહે સા આદરેં આવ્યો એમ ધરે. ૧.
રથ હવી વિવરેં દંપતી ભૂધર સંચરે, તવ કહે ચોરપ્રિયા કેમ આવિયા એમ ધરે;
વાત સકળ કુંવરે તિહાં મૂળ થકી કહી, દેખી ખડ્ગ સા સાચપણે માની સહી. ૨.
કુંવર મકરધ્વજતુલ્ય સ્વરૂપે સા ચળી, જયસુંદરી પણ થંભી ચિત્રામણ પૂતળી;
નૃપનંદન પણ મોહિની દેખી મોહી રહ્યો, દિલ વસી રંભા ઉર્વશી એમ વિસ્મય થયો. ૩.
નાગકની પાતાળથી ચોરે અપહરી, નાગદેવ ભયે નામ ઠવ્યું જયસુંદરી;
નયણેં નયણ મિલાવી રહ્યા વાદી પરેં, તવ સા હૃદયશું નેહ ધરી એમ ઉચ્ચરે. ૪.
તુજ મુખ દેખી હું શુદ્ધિ બુદ્ધિ ભૂલી ગઇ, પ્રેમકટારી લાગી તેણેં ઘાયલ થઈ;
ઘાયલ ચોરને શીતળ જળ પાયો ખરો, પ્રેમ સુધારસ સિંચતો તે મુજ ઉદ્ધરો. ૫.
તુમ સઘળી નારીની દાસી થઇ રહું, તેહનાં કટુક વચન પણ તુમ હુકમેં સહું;
રયણ પડ્યું વિષ્ટામાં પણ લઇ સમારવું, બાળ વચન પણ હિતનું ચિત્તમાં ધારવું. ૬.
ચંડાળ પાસથી ઉત્તમ વિદ્યા શીખવી, નારીરતન પણ લેવું દુઃકુળ સંભવી;
લવણસુતા હરિ કેશવે ઘર લખમી કરી, કાળી ગૌરી પર્વતજા રુદ્રે વરી. ૭.
કનક કોડ ધન તુમને સોંપી સેવશું, આ ભવમાં વહાલેશર માનું દેવશું;
રાગ વિલુધ્ધો કુંવર એ સાચું સદ્દહે, મદનમંજરી ચિત્ત ચમકી કુંવરને એમ કહે. ૮.
સુણ પ્રીતમ નિર્લજ પડ્યો તું પાસમાં, હરણ પરે પડી હું રે વળી તુજ આશમાં;
આ રાજપુત્ર પવિત્ર પુરૂષવ્રત કિહાં રહ્યું, નીચ મારગ અનુસરતાં નિર્મળ કુળ ગયું. ૯.
કુળવટ ઉત્તમવંશ ને ક્ષત્રીપણું ટળ્યું, મુજ સાથે કરકોલ વચન બોલ્યું બળ્યું;
કાક અમેધ્ય પરેં ચોરદાસીયેં રંજિયો, ભટ સકળ ગુણજાત ભાતમાંથી ગયો. ૧૦.
વણિક્સુતા પણ હું તુમથી રૂડી ઘણી, સતીવયણેં ઘર રાખી માઝા આપણી;
કેતા વરસ કુમારીસમી ઘરમાં રહી, પીઉડા વરી હું તુમ ઉત્તમ જાતિ લહી. ૧૧.
સુંદરી સાહેલી સાથ નાથ સાથે સજ્યાં, તુમ વચને બંધાણી પીહરીયાં તજ્યાં;
માત પિતા સાસરીયાંને દુઃખ પણ ધરી, શિયળ તજી તુમ સજ્જન સંગે નીકળી.૧૨.

એ સવિ કીધું પ્રીતમ તાહરે કારણે, મતિ વિણુકી ઘર પેઠી રેહી હું બારણે:
વિણુ દેખે હા દેવ ધરી જલધિ સહી, ઊતરવાનો આરો તે એક રહ્યો નહી.૧૩.
એણે સંગે રહી બેઠો પ્રીતમજી ભૂધરે, સુલસા સાસુ ચરણે જશું અમે સાસરે;
કહિસ્યું અમે જો મોકલશે તુમ ખોળવા, કૃષ્ણપરે ગયા તુમ સુત પાતાળ સાધવા. ૧૪.
કાંતાવચન ગંગોદક કલ્લોલે કરી, નીચરાગ મલ ધોઈ ચિત્ત સુમતિ વરી,
અગડદત્ત નીકળિયો ચોર સંપદ તજી, મદનમંજરી શું રથ બેસી ચલિયો સજી.૧૫.
નારીચરિત્ર ગહન તેમ ગહનવને વસે, ભિલ્લવૃંદ જિહાં ત્રાસે નાસે દશો દિશે;
દેખી કુંવર મન ચિંતે એ ઉત્પાત સ્યો, તવ દીઠો મદ ભરીયો હસ્તી કૃતાંતશો.૧૬.
વશ કરી રાજકુંવર તિહાં આગળ ચલે, લાંગુલઘાત નિપાત પટહભૂત ભૂતળે;
સન્મુખ આવ્યો વાઘ વદન જિશું ગવ્હરા, ધાવત ક્રોધ ભરયો રહી ઉંચી કેસરા. ૧૭.
મદનમંજરી ભયભ્રાંત થઇ તે દેખતાં, ધીરજ દેવે તાસ વાઘ હણવા જતાં;
વામ કરાંબર વીંટી હરિવદને ધરી, દક્ષિણ ભુજ ખડગે કટિ છેદી દ્વિધા કરી.૧૮.
રથ બેસી વનખંડ વચે વળી જાવતો, અતિ ઉત્કટ ફણી મણિધર સાહામો આવતો:
રક્ત નયન કાળકાંતિ ધમણ ફુતકાર એ, જમદંડ તુલ્ય પ્રચંડ દિસે વિકરાળ એ.૧૯.
દેખી ભયે પતિકંઠે વળગી મંજરી, ભય મ ધરો કહે કુંવર હેઠો ઊતરી:
થંભી મંત્રે ગારડી પરે અહીને દમી, બેશી રથ પથ ચાલ્યાં રણ સઘળું વમી.૨૦.
શંખપુરીને દેશ રામે વિશરામીયા, ભવઅટવી ઓળંગી નરભવ પામીયા;
બીજે ખડે ઢાળ એ છઠ્ઠી ઉચ્ચરી, કમળસેના શુભ વીર કુમારને સાંભરી.૨૧.

દોહરા.

એણે અવસર તિહાં સૈન્યના, ડેરા તંબૂ દૂર:
દેખી સંશય ડોલતા, આવ્યા સુભટ હજૂર. ૧.
અગડદત્તને ઓળખી, કરતા તેહ પ્રમાણ;
કમળસેના રાણી પ્રતે, દેત વધામણી તામ. ૨.
રાણી મંત્રી પ્રમુખ સવિ, આવી પ્રણમે પાય:
બોલાવે તસ પ્રેમશું, કુંવર કરી સુપસાય. ૩.
શિબિરમાંહે સહુ આવિયાં, નૃપસુત કરી વિશ્રામ;
પૂર્વ વૃત્તાંતે પૂછીયો, કહે સેનાપતિ તામ. ૪.

ઢાળ સાતમી.

(જીરેજીની દેશી.)

જીરે મારે સ્વામી સુણો તે વાત, ભિલ્લરણે રણમાં થઇ; જીરે૦
નિદ્રાવશ ભટ લોક, ધાડ પડી નિદ્રા ગઈ. જીરે૦ ૧.
રયણી ઘણી અંધકાર, ગાફલ રણ ભટ મંડળી જીરે૦
કુંવર ગયા રથ લેઇ, વાત કોઇક મુખ સાંભળી. જીરે૦ ૨.
સુભટ ઘણા તવ નઠ્ઠ, નિજ નિજ મિલઠત કર ધરી; જીરે૦
રાણીપટ આવાસ, ભિલ્લ ભટે હલ્લાં કરી. જીરે૦ ૩.
અમે સુભટ લેઇ તામ, લોહકોટ ફરતો ફિર્યો; જીરે૦
અમે દેખાડ્યા હાથ, તવ ભિલ્લે મારગ દિયો. જીરે૦ ૪.
સુભટ સજી ચિહું કોર, રાણી રથ બેસારીને; જીરે૦
નિકળીયા નિશિમધ્ય, નાઠા સુભટ મિલાવીને. જીરે૦ ૫.
હલકારા ઠામ ઠામ, મેહલી નાથ ગવેષિયા; જીરે૦
રણ કાપી એણે ઠામ, વાટ જોવંતાં થોભીયા. જીરે૦ ૬.
સફળ ફળી અમ આશ, તુમ દરસને સુખ પામીયા; જીરે૦
કુંવર હુકમ કરી તામ, સૈન્ય સજી કરી ચાલીયા. જીરે૦ ૭.
પામ્યા અખંડ પ્રયાણ, શંખપુરીને પરિસરે; જીરે૦
દેઇ પટ આવાસ, ઉતારા સરવે કરે. જીરે૦ ૮.
આગળ જઈ અસવાર, રાયને દિયે વધામણી; જીરે૦
હરખ્યો સહુ પરિવાર; માત પિતા ઉલટ ઘણી. જીરે૦ ૯.
સન્મુખ જાવે સર્વ, હર્ષ કલ્લોલ ધરા નરા; જીરે૦
પૂનમ ઉદયો ચંદ, સાગરની પરે નાગરા. જીરે૦ ૧૦
હરખ્યાં સુખભર નેત્ર, આવે સન્મુખ ભૂપતિ; જીરે૦
લોટત ભૂમિ કુમાર, તાતચરણ કરતો નતિ. જીરે૦ ૧૧.
હાથે ઉઠાવી કુમાર, હરદા ભર ભેટી મળ્યા; જીરે૦
તોરણ ઘર ઘર હાટ. બાંધી ઓચ્છવ બહુ કર્યા. જીરે૦ ૧૨.
ઉંચી કરી વૈજયંત, ફુલપગર શેરી ભર્યા; જીરે૦
હસ્તીખંધ કુમાર, બેઠા પુરમાં સંચર્યા. જીરે૦ ૧૩.

પુરવધૂ ગાવે ગીત, બેઠી રથમાં, હોય વહુ; જીરે૦
મેડી માળ ચડી નાર, વધાવની અક્ષત બહુ. જીરે૦ ૧૪.
વાજે બહુ વાજિંત્ર, બંદી બિરૂદાવળી ભણે; જીરે૦
પગ પગ કરતે સલામ, નગરલોક આદર ઘણે. જીરે૦ ૧૫.
એમ મોહોટે મંડાણ, રાજદુવારે ઊતરે; જીરે૦
રાજકચેરી મધ્ય, તાતચરણ વંદન કરે; જીરે૦ ૧૬.
રાય કહે ગઈ રાત, આજ પ્રભાત ઉદય થયો; જીરે૦
પુણ્યઉદય ગુણશ્રેણી, જો તું પરદેશેં ગયો. જીરે૦ ૧૭.
કુંવર કહે માહારાજ, તુમ દર્શન સુરતરૂ ફળ્યો; જીરે૦
વૂઠા અમીયેં મેહ, નાઠો અશુભ શુભ દિન વળ્યો. જીરે૦ ૧૮.
પામી નૃપ આદેશ, જઈ માતા ચરણ નમે; જીરે૦
માય દિયે આશીષ, ચિરંજીવો આણંદમે. જીરે૦ ૧૯.
નયનાનંદશું નંદ, મળવે શીતળતા થઈ; જીરે૦
જનની શોક સંતાપ, વત્સવિયોગ વ્યથા ગઈ. જીરે૦ ૨૦.
સુતનેં દેહ સનેહ, ફરસે સુલસા નિજ કરે; જીરે૦
હરખેં નયન જળરેલ, નવરાવી પોતે ઠરે. જીરે૦ ૨૧.
સુરવ સમ વહૂ દોય, સાસુને પાયે પડે; જીરે૦
સાસુ દિએ આશીષ, હોજો પનોતી સુતવડે. જીરે૦ ૨૨.
મંત્રી પ્રમુખ પુરલોક, જે જે નમવા આવતા; જીરે૦
બાંધવપરેં નૃપનંદ, પ્રેમ ધરીને બોલાવતા. જીરે૦ ૨૩.
ભોજન જનની હાથ, કરીને નિજમંદિરે જતા; જીરે૦
સુતમુખેં સુત વૃત્તાંત, સુણી નૃપ વિસ્મય પામતા. જીરે૦ ૨૪.
એક દિન કુંવરને ભૂપ, લેઇ લગન ગ્રહ બળવતા; જીરે૦
જુવરાજ પદવી રૂપ, ત્રીજી વહુ પરણાવતા. જીરે૦ ૨૫.
બીજે ખંડે ઢાળ, ખેદવિચ્છેદન સાતમી; જીરે૦
મન તન મેળની વાત, વીર કહે ગુણીને ગમી. જીરે૦ ૨૬.

દોહરા.

મદનમંજરી મોટે પદેં, કમળસેના લઘુ કાધ;
અગડદત્ત બળપુણ્યને, બોલ્યું વચન તે સિદ્ધ. ૧.

જ્યેષ્ઠ પ્રિયા તે પ્રિયતમા, લક્ષ્મી ધૃતિ મતિગેહ;
જીવિત વિશ્રામી પણે, ધરતો ગાઢ સનેહ. ૨.
તાતશિખામણ સમરતી, સતિપતિ ભક્તિકાર;
દેવસમા ગણે કંતને, કમળસેના લઘુ નાર. ૩.
ગોકય સહોદરી સમ ગણે, ન ધરે મત્સર ધ્યાન;
ગુરૂજન વાત્સલ્યતા ધરે સેવકને સન્માન. ૪.
ન ભજે નદિ વાસો વસે, રોહિણીશું રતિભાવ;
પણ કુમુદિની શશીદર્શને, વિકસિત જાતિસ્વભાવ.

ઢાળ ૮ મી.

(વનમાં વિમાની વાલ્હે વાંસળી—એ દેશી.)

નૃપનંદનચંદન સમગણે, પણ પટ્ટરાણી સંઘાત;
રાગવિલુધ્ધો નિત્ય રહે, જેમ જીવન પયની સાથ.
મદનમંજરી મુખમોડી રહ્યો, ચિત્રાવેલી ચતુરને હાથ;
લોહ ચમક જ્યું ચિત્ત હર્યું, રૂ પલક ન પ્રેમની નાથ. મદનમંજરી૦ ૨.
ખીરે ગુણ દીધા નીરને, પય અગનિ ધરંતો જોય;
નિજતનુ જીવિત જ્વાળ તે, ઝંપાવે અગનિ પય સોય. મદનમંજરી૦ ૩.
ધર્યું કોઈનું પછું નવી વળે; વળે પાણીથી પાછું દુધ;
દોય પ્રીતિભર ખેલતાં, બીજી ભલી ગયાં શુધબુદ. મદનમંજરી૦ ૪.
પણ તાતની આણા શિર વહે, દોય રાજ્યપ્રતાપ તપંત;
મધુ માધવ સુરભિ કરે, દિશિ દક્ષિણ વાયુ વહંત. મદનમંજરી૦ ૫.
એણે અવસર રવિ દક્ષિણ જતે, ભૂમિસ્ત્રીશીતપીડા દેખ;
અનંગ આકાશથી ઊતર્યો, વરતાવે આણ વિશેષ. મદનમંજરી૦ ૬.
મધુમત્ત ભમરીયો રણઝણે, ઝંકારવ મંગળગીત;
ઋતુ વસંત રાય આવિયો, વેધક જન વિકસ્યાં ચિત્ત. મદનમંજરી૦ ૭.
ચતુરાં જોબન વય ઝગમગે, પતિસંગે તેમ ઋતુરાય;
દેખી અવનીતળ ઝગી, વનરાજી કિસલપત્ત છાય. મદનમંજરી૦ ૮.
જાઈ કેતકી માલતી ભોગીવા, ભમરા વન કૂજે કરંત;
શુક શુકા મેનાં વનતરૂ, કરી માળા જુગલ રમંત. મદનમંજરી૦ ૯.

હંસ હંસી જુગલ જળ ઝીલતાં, કરે ક્રીડા સરોવર પાળ;
મદભર કોયલ ટહુકતી, મુખ્યમંજરી આંબા ડાળ. મદનમંજરી० ૧૦.
ફણુસ ચાંપા નારંગિયો, રાયણ દાહાડિમ સહકાર;
શેહતુત સીતાફળ જાંબુડી, નમી કેળિ તરૂફળ ભાર. મદનમંજરી० ૧૧.
વૈરજહર વિરહિણી નારીનો, મલયાનિલ સુરભિ વાય;
મદ ઉપજાવે જુવાનને, વર્ત્યો ઓચ્છવ મધુરાય. મદનમંજરી० ૧૨.
નાગરજનશું નૃપ પરિવર્યાં, જાય રમવાને ઉદ્યાન;
પવનપ્રેરિત તરૂપલ્લવા, માનું નૃપને કરત આવ્હાન. મદનમંજરી० ૧૩.
તવ અગડદત્ત ચંદન રસેં, તનું લેપિત રોપિત માળ;
માલતીફૂલેં બાંધીયો, ધમ્મિલ્લ સમારી વાળ. મદનમંજરી० ૧૪.
શણગાર સજી નિજ હાથશું, મુખ આગળ નાટકશાળ;
બેસાડી રમણી રથેં, ગયો વનખેલણ ઉજમાળ. મદનમંજરી० ૧૫.
એમ નગરલોક સહુ વન ગયા, ન રહ્યો સુખીયો ઘર કોઇ;
પણ ન ગઇ સુલસા સતી, વહુ કમળસેના સુખ જોઇ. મદનમંજરી० ૧૬.
દીયરને દેરાણીયો ઘર રહી, ભોજાઇની ભક્તિ નિમિત્ત;
પૂછે દેરાણી જેઠાણીનેં, આ વાત કશી વિપરીત. મદનમંજરી० ૧૭.
તુમેં ભુવનપાળ નૃપનદિની, વારો વાસો નહી એકરાત;
રાગવિલુદ્ધા જેઠ છે, એ મદનમંજરી કોણ જાત. મદનમંજરી० ૧૮.
સા કહે એ પ્રીતમ મન વસી, નકશી શલી સોવન પ્રીત;
મુજથી અધિક એ ગુણવતી, કુળઉત્તમ જાતિ વિનીત. મદનમંજરી० ૧૯.
ખાસ દાસી કુમરની તેણેં સમે, ભોગસામગ્રી લેઇ જાત;
કમળસેના તેડી કહે, મુજ ગીધુને કહો રહવાત. મદનમંજરી० ૨૦.
એક નગરેં રજક ઘર રાસભો, વદે નિજ પતિને નિશિ વાણ;
અવનીપતિનેં કહો એક દિનેં, મુજ ઉપર કરે પરિયાણ, મદનમંજરી० ૨૧.
નિશિચર જાયે નૃપ તે સુણી, તેડી રજકનેં પૂછે સાચ;
તે કહે ખર વ્યંતર છળ્યો, નિત્ય વદત વિરૂપી વાચ. મદનમંજરી० ૨૨.
નૃપ નિશિ ખર ઘર લાવી જુવેં, નવરાવી કવિ શણગાર;
બેશી નૃપ સેના સજી, અશ્વપાટ દીએ પુર બાર. મદનમંજરી० ૨૩.
લોકેં તુરગ વખાણ્યો પણ નવી, મુજ જાતિપ્રશંસી લેત;
ચિંતી ખર તિહાં ભૂંકીયો, થયો રાજા જગત ફજેત. મદનમંજરી० ૨૪.

વળી વાયસી અંબશિખર રહી, તિહાં કોકિલ વ્રતધરલોક;
પીક લહી પૂજાપા ધરે, કરે વચન સુણી સહુ શોક. મદનમંજરી૦ ૨૫.
બળિયા પણ છળિયા રાગમાં, રમે બાગમાં પ્રગટે એમ;
શીખ એ કડવા તીરશી, જસ દષ્ટિરાગનો પ્રેમ. મદનમંજરી૦ ૨૬.
સુણી દાસીએ કુંવરને સવિ કહ્યું, પણ વાંસ નળીમેં ફૂંક;
ઓખધે ન સમે જેહને, એટ કામણ કેરી ચૂક. મદનમંજરી૦ ૨૭.
કેઈ ગાવે ગીત વસંતનાં. નારીકંઠ ફુલની માળ;
મદિરાપાન કરી નાચતા, કેઈ હાથ ગ્રહી કંસતાળ. મદનમંજરી૦ ૨૮.
નર નારી કરી ઘર કેળનાં, રમે સોગઠાંબાજી સાર;
તરૂઊંચ કુસુમને વીણતી, ઊંચહસ્તેં સ્પર્દ્ધિત તાર. મદનમંજરી૦ ૨૯.
પ્રિયા બેઠી હીંચોળે નિજપતિ, કોઈ જુગલ જમે કલ્લોલ;
કેઈ હાથ પ્રિયાકંઠે ઠવી, લાલ ગુલાલસેં રંગ રોળ. મદનમંજરી૦ ૩૦.
તિહાં કુંવર કુસુમવન ખેલતો, તરૂ બાંધી હિંચોળા ખાટ;
મદનમંજરી અંક ધરી, જુવે નવ રસ નવ નવ નાટ. મદનમંજરી૦ ૩૧.
જઈ સરોવર જળક્રીડા કરે, જેમ કમળાશું મોરારિ;
સંધ્યાસમે સહુ ઘર ગયાં, નૃપ સાથે નગર નર નારિ. મદનમંજરી૦ ૩૨.
તવ મદનમંજરી કહે કંથને, આજ રમવા સરિખી રાત;
પરિકર સહુ ઘર મોકલો, આપણ દોય જશું પરભાત. મદનમંજરી૦ ૩૩.
રહ્યો કુંવર વિસર્જી પરિકરા, વનિતાશું વનમાં તેહ;
સવિતા સમરી વલ્લભા, ગયો પશ્ચિમદિશિ નિજગેહ. મદનમંજરી૦ ૩૪.
ધમ્મિલકુંઅરના રાસમાં, ખંડ બીજે આઠમી ઢાળ;
વીર કહે વૈરાગિયા, સુણો આગળ વાત રસાળ. મદનમંજરી૦ ૩૫.

દોહરા. સોરઠી.

નિર્ભય રાજકુમાર, રથ તરૂ હેઠે થાપીયો;
સંધ્યા સમય વિચાર, વનિતાશું વનમાં વસ્યો. ૧.
ચુડી ઝલક ખલકાર, પ્રીતમ ગળે ધરી બાંહડી,
પગ ઝાંઝર ઝમકાર, ભાળ તિલક દીપે ઘણું. ૨.
ફરતાં વન મોઝાર, મુખ તંબોલ ધરી કરી;
જાણું જુગલ અવતાર, પવન સુગંધી ફરસતાં. ૩.

તવ કુંવર વનમાં જઈરે, અરણીમાંથી ગાખી દીપ રે;
જગને હાથ હુતાશને રે, કાંઠની ભારી લીધ રે. રાગે૦ ૨૮.
આવતો અતિ વેગશું રે, દીઠો ચૈત્યેં ઉદ્યોત રે;
દીપક સરખો દેખતાં રે, શીઘ્ર બુઝાવી જ્યોત રે. રાગે૦ ૨૯
આવી અગનિ પાસે હવ્યો રે, પૂછે જ્યોતિ વિચાર રે,
આ કહે તુમને આવતાં રે, ઝળક્યો અગ્નિ લગાર રે. રાગે૦ ૩૦.
આભા બીજળી બીતમાં રે, પડી તે તુમે દીઠ રે,
અવર કારણ નવિ જાણિયું રે, વાલ્હમ સુરણગિરૂ રે. રાગે૦ ૩૧.
સાચું કરી પ્રિયા હાથમાં રે, આપી નિજ તરવાર રે,
કાંધ મુખેં અગ્નિ ધમે રે; શીતવ્યથા પરિહાર રે. રાગે૦ ૩૨.
તેણે સમે કોશ બહી કરી રે, ખડગ પડી દૂર જાય રે,
મેઘથકી જેમ વીજળી રે, ઝબકતી શબ્દ સુણાય રે. રાગે૦ ૩૩.
વિક્ષોભ લહી ઉઠી કહે રે, એ પડી અગ્નિ તુમ હાથ રે,
આ કહે શીત કર ધ્રુજતે રે, કોશથકી પ્રાણનાથ રે. રાગે૦ ૩૪.
નીકળી પડી વસુધાતળે રે, જાણતાં ન જણાય રે;
શીતવતા તનુ ધ્રૂજતે રે, ઠરે હાથ ઠરાય રે. રાગે૦ ૩૫.
કુંવર ખડગ મ્યાને કરે રે, હરે હુતાશને શીત રે;
ચિત્ત ચતુર રસ રીઝમાં રે, રયણી સકળ વ્યતીત રે. રાગે૦ ૩૬.
બીજે ખંડ એ રાસનો રે, તેહની નવમી ઢાળ રે,
વીર કહે શ્રોતા તણાં રે, વિઘન હણ્યો વિસરાળ રે. રાગે૦ ૩૭

દોહરા.

વિષધર વિષ ભયે શર્વરી, જાગરણે વહી જાય,
ગેપ ઘડી રહી એક તવ, નયણે નિંદ ભરાય. ૧.
સુતી નિદ્રાભર પ્રિયા, પતિ અંકે ધરી શીશ,
નૃપસુત આસ અધર જુએ, ચરણ ભુજા નખ વીશ. ૨.
કમળ કુસુમ વન વિકસતે, ઉગ્યો કિરણહજાર;
નગરથકી નૃપ પાઠવ્યો, આવ્યો ભટ પરિવાર. ૩.
ગજકુંવર તે દેખીને, મોહનીમુખ દગ દેત,
ઇષ્ટ વચન મધુરે કરી, જાગવતો ધરી હેત

(તથાહિ.)

પ્રોજ્જૃંભતે પરિમલઃ કમલાવલીનાં, શબ્દાયતે ક્ષિતિરૂહોપરિ તામ્રચૂડઃ;
શ્રૃંગં પવિત્રયતિ મેરૂગીરિર્વિવસ્વા, નુત્થીયતાં સુનયને રજની જગામ. ૫.
એતે વ્રજંતિહરિણા તૃણભક્ષણાર્થં, ચૂર્ણં વિધાતુમથયાંતિ હિ પક્ષિણોપિ;
માર્ગસ્તથાપિ સુવદઃ કિલ શીતલેશા, દુત્થીયતાં સુનયને રજની જગામ. ૬

દોહરા.

જાગી મુખશુદ્ધિ કરી, રથ બેઠી તેણી વાર;
કુંવર સુભટસું પરિવર્યો, આવ્યો નયર મઝાર. ૭.
તાત નમી માતાચરણ, પ્રણમે જામ કુમાર;
તવ માતા બોલે વચન, શિક્ષાગર્ભિત સાર. ૮.
એક આંખે જે દેખતા, એક ભુજ કરતા કાજ;
એક પગે નર ચાલતાં, પામે જગમાં લાજ. ૯.
કુંવર સુણી મંદિર જઈ, કમળસેનાની પાસ;
આવી મનાવી બહુપરેં, અંતરપ્રેમ વિલાસ. ૧૦.
વારો વાસો દિવસનો, વેહેંચણ કરતો ત્યાંહિં;
સુખવિલસે બેહુ નારીશું, ન્યાય ધર્મ ઉત્સાહિં. ૧૧.
લઘુ બાંધવ આગળ કહે, સઘળી ધનની વાત;
ત્રણે વર્ગને સાધતો, ભક્તિ માત ને તાત. ૧૨.
વર્ષ દિવસ સમ વહી ગયાં, એક દિન સભા મઝાર;
કર જોડી જુવરાજને, એમ ભાખે પ્રતિહાર. ૧૩.

ઢાળ ૧૦ મી.

(હુંતો મોહી છું તમારા રૂપને રે લો—એ દેશી.)

ઉત્તરાપંથના વાણીયા રે લો, જાતેં સોદાગર જાણીયા રે લો;
વાણિજ્યહેતે આવિયા રે લો, અશ્વરતન બહુ લાવીયા રે લો. ૧.
બારણે ઊભા તે ધણી રે લો, વંછે સાહેબ મળવા ભણી રે લો;
કુંવર રજાએં પ્રવેશીયા રે લો, પ્રણમી સુખાસન બેસીયા રે લો. ૨.
તે કહે અમ ઘરે મંદુરા રે લો, મધ્યે તુરગ બહુ સુંદરા રે લો;
એક તુરગ-લક્ષણ ભર્યો રે લો, જવન પવનસેં સંચર્યો રે લો. ૩.

સાહેબને જોવા જિસ્યો રે લો, લાખ ફોજે મેં શોભે તિસ્યો રે લો;
સાંભળી કુંવર તિહાં ગયો રે લો, દેખી તુરગ વિસ્મય થયો રે લો. ૪.
રોમ સનેહા પાતળા રે લો, વાંકી સમુ ધર કંધરા રે લો.
પૂંઠ પૃથુ વક્ષસ્થૂળતા રે લો, કાન લઘુ પીઠ પોહોળતા રે લો. ૫.
ગગન લંઘન જંઘા બળે રે લો, ચરણછળે નભ ઉચ્છળે રે લો;
નિર્માંસ મુખ લક્ષણ ઘણાં રે લો, દેખી તે અશ્વરતન તણાં રે લો. ૬.
તુંગ તનુ તુરગારુહે રે લો, અસ્વાર દુર્દ્ધર સમૂહે રે લો;
નગર બાહેર પાટી દીયે રે લો, સૈન્યસુભટ ચિત્ત શંકાયે રે લો. ૭.
વળગાએ કર વળગાડીયો રે લો, પંખીપરે હય ઊડીયો રે લો;
જેમ જેમ ખેંચે લગામને રે લો, તેમ તેમ વેગે વહે ઘણો રે લો. ૮.
પંચમી ધારા તે વહે રે લો, શામ્યો પવનપરે નવિ રહે રે લો;
નજરે કુંવરનવિ અટકળ્યા રે લો, થાકયા સુભટ પાછા વળ્યા રે લો. ૯.
નિર્જન વન રણમાં પડ્યો રે લો, વડતરુ ડાળ ઉપર ચઢ્યો રે લો:
ચાંપી ચરણ રહ્યો તેટલે રે લો, અશ્વ ચિત્ર જેમ ના ચળે રે લો. ૧૦.
વક્ર શિક્ષિત એ ના વળ્યો રે લો, દુષ્ટ ચેલો ગુરુને મળ્યો રે લો:
વળગા ગ્રહી ઘણું તાણીયો રે લો, વિપરિત અશ્વ ન જાણીયો રે લો. ૧૧.
દોય પિંડ દુખીયા કર્યા રે લો, ચિંતી અગડદત્ત ઊતર્યા રે લો;
અશ્વમરણે ચિંતા થઇ રે લો, મધ્યાન્હ વેળા વહી ગઈ રે લો. ૧૨.
અદ્ભુતરૂપ વને ચરે રે લો, વનફળ સર જોતો ફરે રે લો;
ચંદનવન સુરભિ ઘણે રે લો, પંથપરિશ્રમ આહણે રે લો. ૧૩.
તાપ વિપત્તિહર સુંદરી રે લો, સહકાર પિંજરી મંજરી રે લો;
બેઠી કોયલ ટહૂકા કરે રે લો, આવ્યો કુંવર એમ ઉચ્ચરે રે લો. ૧૪.
આવ્યો અગડદત્ત તે વને રે લો, દેખે સ્ફટિક પીઠિકા કને રે લો:
પદ્મરાગ મણિએ ઘડ્યા રે લો, વિવિધ રતન વચમાં જડ્યા રે લો. ૧૫.
ઘંટ છે બહુળ અવાજનો રે લો, મંદિર શ્રી જિનરાજનો રે લો;
વાયુધ્વનિત ધ્વજ પેખણાં રે લો, દિગ્‌વધૂ માનું કરે લુંછણાં રે લો. ૧૬.
વાવી પુષ્પખરિણીએ નાહીને રે લો, કનક કમળ કર સાહીને રે લો;
પ્રાસાદ સુંદર દેખીને રે લો, આણંદભર પ્રવેશીને રે લો. ૧૭.
આદિ દેવ નાતિ આચરી રે લો, પૂજે કમલ વિધિએ કરી રે લો;
નયનદીપજુગથી ચલે રે લો, હર્ષાશ્રુકણ મુક્તાફળે રે લો. ૧૮.

ધ્વસ્ત વૃજિન જિન સંસ્તવે રે લો, જેહ સ્તવ્યા સુરદાનવે રે લો;
નાથજી લોકાગ્રે રહ્યા રે લો, ભક્તિથી મેં હ્રદયે ગ્રહ્યા રે લો. ૧૯.
શક્તિ અનંતી સાંભળી રે લો, ભક્તિથી શક્તિ વેગળી રે લો;
શક્તિ ખાયક ગોપમાન છો રે લો, ભક્તિ વશે ભગવાન છો રે લો. ૨૦.
ભાવના ભક્તિએ સાંકળ્યો રે લો, પ્રાસાદથી તે નિકળ્યો રે લો;
આગળ પાછળ જોવતો રે લો, દીઠો અશોક તરૂ સોહતો રે લો. ૨૧.
માનું વનમાં નોતર્યા રે લો, વિદ્યા ચારણ મુનિ ઊતર્યા રે લો;
મુનિગણ મંડળ મારગી રે લો, ચાર જ્ઞાન જ્યોતિ ઝગી રે લો. ૨૨.
તીરથ જંગમ સુરતરૂ રે લો, શાંત સુધારસ સાગરૂ રે લો;
સાહસગતિ સર નામ છે રે લો, નામ તિશ્યો પરિણામ છે રે લો. ૨૩.
સંસારદુઃખ દવ જાળમાં રે લો, છાયા શીતળ સંસારમાં રે લો;
પુત્ર કલત્ર મુનિવરારે લો, દુઃખમાં વિસામા એ ખરા રે લો. ૨૪.
રત્ન રોહણગિરિ જાણીને રે લો, મેઘધ્વનિ સુણિ વાણીને રે લો;
દેખી કુંવર આણંદિયા રે લો, આવી સૂરીશ્વર વંદીયા રે લો. ૨૫.
બેહું તિહાં વિનયે કરી રે લો, ભખ તરષ છંડી પરી રે લો;
ધર્મઉદયરિયતિ સાંભરી રે લો, સંસારશેરી વિસરી રે લો. ૨૬.
ખંડ બીજે દશમી ભણી રે લો, ઢાળ મુક્તિ મેળા તણી રે લો;
પૂરણ ખંડ ઇંહાં થયો રે લો, જંગલમેં મંગલ ભયો રે લો. ૨૭

ચોપાઇ.

ખરૂં ખરૂં મધુરતા ઘણી, ધમ્મિલકુંવર ચરિત્રે ભણી;
કહે મુનિ વીતક ધમ્મિલ સુણો, શ્રી શુભવીર વચન રસ ઘણો. ૨૮.

इति श्री तपागच्छाधिराजभट्टारक श्री विजयसिंहसूरीश्वरशिष्य संविज्ञ पंडित श्री सत्यविजयगणिशिष्य पंडित कर्पूरविजयगणीशिष्य पंडित क्षमाविजयगणिशिष्य पंडित यशोविजयगणिशिष्य पंडित शिरोरत्न श्री शुभविजयगणीशिष्य पंडित श्री वीरविजयगणिविरचिते श्री धम्मिलकुमार चरित्रे प्राकृतप्रबंधे.

द्वितीःयखंडः समाप्तः

તૃતીય ખંડ પ્રારંભ.

દોહરા.

જય જય તુ જગદીશ્વરી, જગદંબા જગમાય;
જિનવરમુખકંજવાસિની, વિદુષી માત કહાય. ૧.
તુ ત્રીપદી ત્રિપુરા તથા, તુ ત્રિરૂપમય દેવી;
શક્તિ સ્વરૂપે ખેલતી, નવનવ રૂપ ધરેવી. ૨.
જે ત્રિભુવનમાં નિહુ પદે, તે સવિ તુમ આકાર;
નિત્ય અનિત્ય અને વળી, નિત્યાનિત્ય વિચાર. ૩.
આદિ શક્તિ તુ અભિનવી, ત્રિકકાળે થિર ભાવ;
સરસ્વતી પ્રણમી નમી, મુજ શરૂ પ્રબળ પ્રભાવ. ૪.
ઇષ્ટદેવ પદ્માવતી, કાર્ય સકળ સહચાર;
તાસ નમી હવે વર્ણવું, ત્રીજો ખંડ ઉદાર. ૫.
વક્તા વાત વિવેકની, લહે પરીક્ષાવંત;
જાણુ ઝવેરી આગળે, માણુક મૂલ મિલંત. ૬.
ગામના નટને મૂર્ખનો, જોગ મળ્યો નહીં રોઝ;
આડું અવળું જોવતા, ખેઠાં રચુનાં રોઝ. ૭.
રોઝ તણાં મન રીઝવી, ન શકે પંડિત લોક,
વિપ્રકથા વનિતા સુણી, સૈરભનો ધરે શોક. ૮.
અંધાગ્રે નાટકકળા, બેહેરા આગળ ગીત;
મરખ આગે રસકથા, ત્રણે સરખી રીત. ૯.
કુસુમ સુગંધી ઘેંશમાં, ખાયક કુટંબી જેમ;
શાસ્ત્ર રસિક કવિની કળા, થાય નિરર્થક તેમ. ૧૦.
મૃત સૈરભ શુક ચાળણી, કંક હંસ શશી સાર;
જળપુર અહિઘટ છિદ્ર પશુ, મશક શિલા મંજાર. ૧૧.
સભા ચતુર્દશધા મળે, તિહાં શશી હંસ સમાણુ;
શ્રોતા વિકસિત ચિત્તશું, સુણજો શાસ્ત્ર પ્રમાણુ. ૧૨.

અગડદત્ત બેઠો તિહાં, ગુરૂ સન્મુખ સુવિનીત;
ગુરૂ પણ અવસર દેશના, દેતા સમય અધીત. ૧૩.

ઢાળ. ૧ લી.

(ઈડર આંબા આંબલી રે—એ દેશી.)

ચેતન ચતુરી ચેતના રે, પામી આ સંસાર;
દશ દૃષ્ટાંતે દોહિલો રે, માનવનો અવતાર;
ચતુર નર ચેતો ચિત્ત મઝાર, ધર્મ પરમ આધાર. ચતુર૦ ૧.
ધર્મવિના પશુ પ્રાણીયા રે, પાપે પેટ ભરંત;
રૌરવ તે નરકે પડે રે, પામે દુઃખ અનંત. ચ૦ ૨.
સુગુરૂ વચન ઉપદેશથી રે, જે ધરશે મનરંગ;
ભવ અટવી ઓળઘીને રે, લહે શિવવધુસુખ સંગ. ચ૦ ૩.
એણે અવસર તિહાં નૃપસુતે રે, દીઠા પાંચ જુવાન;
એહા વૈરાગે ભર્યાં રે, ધર્મ સુણે મત ધ્યાન. ચ૦ ૪.
કુંવર પૂછે સાધુને રે, રત્ન જડિત ઝળકાર;
જિનમંદિર અટવી વચ્ચે રે, કોણ કરાવણહાર. ચ૦ ૫.
પંચબાણને જીતીને રે, પંચ મહાવ્રત હેત;
પંચ પુરૂષ યૌવન વયે રે, કીધો કેમ સંકેત. ચ૦ ૬.
વૈરાગ્યકારણ કેમ બન્યું રે, તે કહીએ મહારાજ;
સૂરિ કહે સુંદર સુણો રે, રથનપુર પુરરાજ. ચ૦ ૭.
તે વિદ્યાધરે એ કીયો રે, વિદ્યાધર અવતાર;
નામે જિનમંદિર વડું રે, ઋષભ દેવ દરબાર. ચ૦ ૮.
પાંચ પુરૂષનું હવે સુણો રે, વૈરાગ્યકારણ જેહ;
ભીમ નામે પલ્લીપતિ રે, વંધ્યાટવી રહે તેહ ચ૦ ૯.
એ પાંચે તસ બાંધવા રે, પંચાનનબળ જાસ;
એકદિન તિહાં નિશિ સૈન્યશું રે, કોઈ નૃપસુત લીયે વાસ. ચ૦ ૧૦.
મદનમંજરી પ્રિયાશું તેણે રે, કીધો દૂર નિવાસ;
ધાડ પડી પલ્લીશની રે, સૈન્ય સુભટ લહે ત્રાસ. ચ૦ ૧૧.
કમળસેના રાણી ગ્રહી રે, નાઠા સુભટ સવિ તામ;

પલ્લીશ ભીમશું રથ ચઢી રે, કુંવર કરે સંગ્રામ. ચ૦ ૧૨.
શંકાણો નૃપભૂ તિહાં રે, છટ્યો ભીમ ન જાય;
ચિંતી પ્રિયા થઇ સારથીરે, નયન કટાક્ષે ગ્રહાય. ચ૦ ૧૩.
તવ કુંવર હણી ભીમનેરે, રથ બેસી કરી જાય;
ભીમ સહોદર પંચ એ રે, ગ્રામાંતરથી આય. ચ૦ ૧૪.
મૃતકારજ કરી ભીમનાં રે, કરી પ્રતિજ્ઞા એમ;
બાંધવ વૈર લીધા વિના રે, જીવિતનું છે નેમ. ચ૦ ૧૫.
એ પાંચે ભમતા થકા રે, વીતો કેટલો કાળ;
શત્રુ મરણ વિણુ નવિ શમીરે, ચિત્ત હુતાશનઝાળ. ચ૦ ૧૬.
અમર્ષે પૂર્યા થકા રે, કરતાં રૌદ્ર ધ્યાન;
દેવકુળે આવી રહ્યા રે, શંખ પુરી ઉદ્યાન. ચ૦ ૧૭
રાજકુંવર તે નયરીનો રે, પલ્લીપતિ હણનાર;
મદનમંજરીશું નિશિ રહ્યોરે, તેહજ વનમોઝાર. ચ૦ ૧૮.
સર્પ ડસ્યો પ્રિયા નેહશું રે, વહ્નિ પ્રવેશ કરંત;
વિદ્યાધર વિષ અપહરી રે, જીવિતદાન દીયંત. ચ૦ ૧૯.
દેવકુળે જઇ નિશિ વર્યા રે, વન છંડી નર નાર;
પ્રિયા સુવારી પ્રેમશું રે, હૃદય દરસ કરધાર. ચ૦ ૨૦.
ત્રીજે ખંડે એ કહી રે, સુંદર પહેલી ઢાળ;
વીર કહે શ્રોતા સુણો રે, જ્ઞાની વચન ઉજમાળ. ચ૦ ૨૧.

દોહરા.

વનતરૂ શીતળ પવનથી, મત્રજળે નિશિ શેક;
અંબપલ્લવ પ્રિયસ્રોવતી, અંગ શિથિલ અતિ રેક. ૧.
તે ટાઢયેં કરી ધ્રૂજતી, દેખી રાજકુમાર;
કાષ્ઠ આગ્ન લેવા ગયો, એકલી મેલી નાર. ૨.
શય્યાસન ભોજન વસુ, રાજ્ય રમણી ઘર પ્રાય;
સૂનાં મૂકયાં સાત એ, અન્ય અધિષ્ઠિત થાય. ૩.
એકલી નારી ન મૂકીએ, જો પણ સતીય કહાય;
બાંધવ બાપને દેખીને, ચપળા ચિત્ત ડોલાય. ૪.

ક્ષણભર રાજા વેગળો, કાને પિશુ ન લગાય;
નિશ્ચિત પંડિત દિનાંતરે, વિદ્યા વિસરી જાય. ૫.
ઉત્સંગે રહી નારીનો, નવિ કીજે વિશ્વાસ;
મંચ રૂધિર તનનાં દીયાં, તો પણ ન થઇ તાસ. ૬.
લાલી કહેતી બાપડી, અવળા ખ્યાલ મ ખેલ;
જિહાંથી લાવ્યો લાકડી, તિહાંની તિહાં જઇ મેલ. ૭.

ઢાળ ૨ જી.

(પાપસ્થાનક ચોથું વરજીએ–એ દેશી.)

પંચ પુરૂષ છળ પામીને, દેવકુળે રહ્યા જેહ;
રાજકુંવર આજ મારશે, ચિંતવતા એમ તેહ. ૧.
ધિગ્ધિગ્ રમણીના રાગને, રાગે મોહ્યો સંસાર;
નરભ્રમણી રમણી ભલી, માને મૂઢ ગમાર. ધિગ્ધિગ્. ૨.
લઘુ બંધવ દ્વારસન્નિધિ, ઉભો લેઇ તરવાર;
નૃપસુત બળનો જે કાષ્ઠમેં, એહવી કેહવી છે નાર. ધિ૦ ૩.
ચારે બાંધવ ચિંતવી, ધરીયો ડાબલા માંહી;
કહાડી દીપક બારણે, જોતાં રૂપ ઉચ્છાહી. ધિ૦ ૪.
કુંવર પધારી વિલોકતાં, તવ શીત કંપની નાર;
લઘુ તસ્કર નજરે પડ્યો, મોહી તે તેણીવાર. ધિ૦ ૫.
નારી રાગ નદી પૂર જ્યું, રહેવું વાદળો છાય;
મેઘ પ્રિયા ક્ષણ વિજળી, ભૂતર દૂરસતી જાય. ધિ૦ ૬.
તસ્કર લવણિમ જલધિમેં, ડુબ્યું તન મન લાજ;
ઊઠી વળગી તે છાતીએ, મેહેલી કુળપતિ લાજ. ધિ૦ ૭.
મદનમંજરી કહે ચોરને, તુંહીજ મુજ ભરતાર;
રાજકુંવરશું રે વિલસતાં, એળે ગયો અવતાર. ધિ૦ ૮.
મ કરીશ ભંગ તું પ્રાર્થના, થઇ રહું ઘર તણી નાર;
વિષયા નદીપૂરમાં પડી, પિયુડા પાર ઉતાર. ધિ૦ ૯.
મરવું છે તુજ ઉપરે, જો નવિ અંગીકરેશ;
ચોર વિચારીને એમ કહે, સાંભળ વાત વિશેષ. ધિ૦ ૧૦.

તુમ પતિશું એક વૈર છે, બીજું તુજ અપહાર;
પણ સરગેં નવિ પામીયેં, રત્નસમી તું હી નાર. ધિ૦ ૧૧.
પણ તુજ કંથનેં જીવતાં, કેમ તુમ સાથ લેવાય,
સા કહે ભય નવિ રાખશો, કરશું તાસ ઉપાય. ધિ૦ ૧૨.
રાજકુંવર આજ રાતમાં, મારૂં હું નિજ હાથ;
દોય વૈર કરી વેગળા, ચાલીશું તુમ સાથ. ધિ૦ ૧૩.
કરતાં વાત અગ્નિ અહી; આવંતો પતિ જામ;
દેખી સુંદરી શાનથી, દીપક બુઝવિયો તામ. ધિ૦ ૧૪.
ઉદ્યોત કારણ પૂછતો, આવી કુંવર તે તાસ;
સા કહે તુમ કર ઝળકિયો, પાવક તાસ પ્રકાશ. ધિ૦ ૧૫.
સરળ સ્વભાવેં તે માનતો, સાચું નેહવિલુબ્ધ;
ધૂમતો અગ્નિ નીચો પડી, ખડ્ગ પ્રિયા કર દીધ. ધિ૦ ૧૬.
એક ઉપાય ચઉ સજ્યા, રયણી અંધારી ઘોર;

ચિંતી ભાઇ બેગો થઇ, જોવે મોહની રીત;
કુંવર કહે અસિ કેમ પડી, સા કહે સાંભળો મિત્ત. ધિ૦ ૨૫.
શીને ધ્રૂજતે કરથકી, ખડ્ગ અડી પડી તેણ;
સાચું માની ઉઠી કરી, ધાધી અસિ કરી મેણ. ધિ૦ ૨૬.
દેહું ભેટી બેસારતાં, ધ્રુજતી વળગતી જાય;
અગ્નિ લેવા ગયા વેગળા, તુમ વિરહો ન ખમાય. ધિ૦ ૨૭.
વાહલેસર વિના એક ઘડી, દૂરે મેં ન રહાય;
માંસ નખે જળ માચ્છલી, પ્રીતમ પ્રિત લગાય. ધિ૦ ૨૮.
પ્રાણ અધિક તુમેં વાલહા, માહારે તો મન એક;
બીજો નજરે ન દેખીએં, એ મુજ મોહોટી છે ટેક. ધિ૦ ૨૯.
ચોર હમેં વિકસે પતિ, કરતો તાપનો શેક;
પ્રેમદા પાસમાં જે પડયા, ન રહે તાસ વિવેક. ધિ૦ ૩૦.

સવૈયા.

કામિનીકી બાત માને, તાકે મુખ ધૂર જ્યું.
કપટ નિપટ બોલે, હ્રદેકી ન ગઠિ ખોલે;
મનસેં ઉઠાય કહે, બાત સવિ કૂડ જ્યું.
જેસો હે પતંગ રંગ, તેસો હે કામિની સંગ,
વિસરત ન લગે વાર, જેસો નદી પૂર જ્યું.
કહે કવિ ભદ્રસેન, તપથી ચુકાય એન;
કામિનીકી બાત માને, તાકે મુખ ધૂર જ્યું. ૧.
એકકું ધારકે ઔરકું ધાવત, એક ક્રિયો પતિ ઔર કરેંગી.
જાસું મિલે તાસું જુંજ કહે, મેં તો તેરી હું તેરે પાય પરેંગી.
ભાદ્રસેન કહે એમ કામિની, કેતે કીએ નર કેતે કરેંગી;
રે મૂઢ મન્ન બિચાર કરો ત્રીયા, સંગમેં વાત સબી બિગરેંગી. ૨.
સ્ત્રિયાં ચરિત્ર એક લખ, બેઠી બે લખ જોડે.
દીહે બીહે દોરડે, રયણી વિષ હર ફણ મોડે;
ઉંદર દેખી ઉધકે, ચેઢ જઈ વાઘ વિદારે;
શય્યાએં ચઢતાં લડથડે, ચઢે ડુંગર સરાડે;

સૂકી નદી ડબી મરે, આપ અરથેં સાયર તરે;
કવિ ગંગ કહે રે ઠાકરા, ત્રિયાં ચારિત્ર એતાં કરે. ૭.

પર્વે ઢાળ.

જોઇ પાંચે તે ચિંતવે, માર્યો મહિલાએ એહ;
ન ધરે મૃતકને મારવું, ચાલો આપણે ગેહ. ધિ૦ ૩૧.
વઢેલીશું રે વાતડી, કરતાં વીતી તે રાત;
દોય ગયા પુર મંદિરે, જબ્બ ઊગટ્યો પરભાત. ધિ૦ ૩૨.
પાંચે બાંધવ નિકળ્યા, કરતા નારી વિચાર;
શોક સરોવર પાળ એ, દુરિત વને ઘન નાર. ધિ૦ ૩૩.
પેટિ વિકટ કપટ તણી, દુઃખ દલિદ્રની ખાણ;
તમ મન ધન જેણે સોંપીયાં,કરતી તેહની હાણ. ધિ૦ ૩૪.
ઇહ પરલોક ઉવેખીને, છંડી નિજ કુળલાજ;
તૃણ સમ પ્રાણ ગણ્યાં જેણે, તિહાં એ કરતી અકાજ. ધિ૦ ૩૫.
રાણી રાયની નવિ થઇ, અમ ઘર બીલડી નાર;
વિણુ ખૂટે એક દિન હશે, ધિક આપનો ઘર બાર. ધિ૦ ૩૬.
આ સંસારે રે સુખ કરી, રહેવાનો નહીં લાગ,
ધિગ્ ધિગ્ વિષયા રે જીવને, એમ પામ્યા વૈરાગ. ધિ૦ ૩૭.
ચિત્ત ઉદાસીનતા ભજી, છડી નિજ ઘરબાર,
યમુના ઝીલીને આવ્યા, મથુરા નયરી મોઝાર. ધિ૦ ૩૮.
ત્રીજે ખડે એ રસભરી, બીજી ઢાળ વિશેષ;
શ્રી શુભવીરની વાણીએં, બીના ભિન્ન નરેશ. ધિ૦ ૩૯.

દોહરા.

મથુરામાંહી તે દિને, દીઠા અતિ ઉત્પાત;
મદભરીયો હસ્તી ફરે, કરે ઘર વૃક્ષ વિઘાત. ૧.
નૃપ સુભટે તે ઝાલીયો, બાંધીયો જઇ દરબાર;
લોક ખલક વાતે મળ્યા, ચહુટામાં તેણિ વાર. ૨.
પાંચે બાંધવ પણ તિહાં, બેઠા આવી ઉચ્છાહી;
તવ એક નારી જળ ભરી, આવી ચહુટામાંહી. ૩.

જળ બેડું ભાંગી પડયું, રોતી મોકળે કંઠ;
જન પૂછે તવ એમ કહે, મુજ ઘર સાસુ ઉલ્લંઠ. ૪.
ઘરમાં નવિ પેસણુ દીયે, હું જાઇશ ઘર જામ;
લોક સુણી તસ આપતા, બીજું બેડું તામ. ૫.
દધિ ભાજન મસ્તક ધરી, એક મહિયારી ત્યાંહી,
જન ભીડેં કરી ફુટીયું, તવ હરખી મન માંહી. ૬.
હસતી હસતી નવિ રહે, પૂછે રાજકુમાર;
દહિ દૂધ ભાજન ફૂટતે, કેમ નહીં શોક લગાર. ૭.
વળતું સા કહે ધુર્ત્તમાં, રોજ્યો આ અવતાર;
શી શી હું સોચણુ કરૂં, સાંભળ રાજકુમાર. ૮.
નૃપનંદન કહે તુમતણું, વાત કહો વિસ્તાર;
આભીરણુ કહે પચ જણુ, સુણતાં નિજ અધિકાર. ૯.

સવૈયો.

નૃપ માર ચલી અપને પતિપેં, પતિ સાપ ડસ્યો બુદ્ધિ પરસ્યું;
વન ચોર ગ્રહી ઉને બેચ દિઇ, સુખ ભોગ લહી ગણિકા ઘરશું,
સુતસંગતિ હોત ચલી જલબેડું, નદી પરવાહ ગઇ તરસું;
અબ ગૂજર હોત મહારાજ કુમારકે, છાસિકા સોચ કહા કરશું. ૧૦.

ઢાળ ત્રીજી.

(કેસર વરણો હો કે, કાઢ કસુંબો માહારા લાલ-એ દેશી)

શિવપુર નગરેં હો કે શોભા સારી, માહારા લાલ.
માધવ નામે હો કે દ્વિજ આચારી; માહારા લાલ.
કામલતાભિધ હો કે તેહને નારી, માહારા૦
રંભારૂપેં હો કે અપછર હારી. માહારા૦ ૧.
પ્રીતિ વિશાળી હો કે છે ઘરબારી, માહારા૦
બેહુને લાગી હો કે પ્રેમ કટારી; માહારા૦
તસ લઘુ બાળક હોકે દૂધ આહારી, માહારા૦
એક દિન ઘરમાં હો કે બાળ બેસારી. માહારા૦ ૨.
કૂપક દૂરેં હો કે નિર્મળ વારી, માહારા૦
ભરવા ચાલી હો કે સ૯ પાણીહારી; માહારા૦

જળ ભરી ભાજન હો શિરપર ધારી, માહારા૦
એડ ઉપર હો કે ઝાંકે ઝારી. માહારા૦ ૩.
રમઝમ કરતી હો કે વેષ સમારી, માહારા૦
ચહીયર ટોળે હો કે પંથ વિહારી; માહારા૦
નિજ પતિવાતે હો કે કરે વિસ્તારી, માહારા૦
આઠે થાનક હો કે વિકથા કારી. માહારા૦ ૪.

ગરબે રમતી હો કે જમણ પીયારી, માહારા૦
નદીએ ધોતી હો કે વસ્ત્ર ઉતારી; માહારા૦
કથા સુણતાં હો કે ચૈત્ય જુહારી, માહારા૦
બાહેર ભૂમિએ હો કે વાત ન કારી. માહારા૦ ૫.
પાપડ વણતાં હો કે પણ ઘટહારી, માહારા૦
પાછી વળતી હો કે સુત સંભારી; માહારા૦
લટકે ચલતી હો કે હાથ પસારી, માહારા૦
એણે સમે ભાલાં હો કે ફળ ઝળકારી. માહારા૦ ૬.

લશકર લોધે હો કે લૂંટી નારી, માહારા૦
કામલતાને હો કે રંભા ધારી; માહારા૦
સુભટે ઝાલી હો કે રથ બેસારી, માહારા૦
કંપિલ પુરીયે હો કે ગઈ અસવારી. માહારા૦ ૭.
આપી સુભટે હો કે રાયે સકારી, માહારા૦
કરી પટરાણી હો કે સુખમાં ભારી; માહારા૦
વિષય વિલુબ્ધી હો કે થઇ વ્યભિચારી, માહારા૦
રંગભર રમતી હો કે પુત્ર વિસારી. માહારા૦ ૮.

પૂરવ ઘરમાં હો કે બાળ વિસાર્યો, માહારા૦
ચાદ વરસની હો કે તે વય પામ્યો; માહારા૦
ગુરૂ ઉદ્યમથી હો કે વિદ્યા લીધી, માહારા૦
વિસ્તરી લખમી હો કે લોક પ્રસિદ્ધિ. માહારા૦ ૯.
કામલતાની હો કે ખબર તે આવી, માહારા૦
કેશવ પુત્રને હો કે ગેહ ભળાવી; માહારા૦

માંધવ વાડવ હો કે વેગેં સધાવ્યો, માહારા૦
કંપિલ નગરેં હો કે તે પણ આવ્યો. માહારા૦ ૧૦.
પૂછે સહુનેં હો કે વાત વિશેષેં, માહારા૦
એક દિન ગોખેં હો કે બેઠી દેખે; માહારા૦
કામલતાયેં હો કે તે પણ દીઠો, માહારા૦
બહુ કાળાંતરેં હો કે લાગે મીઠો. માહારા૦ ૧૧.
વૈદ્ય કરીનેં હો કે તેડી તપાસ્યા, માહારા૦
વાત કરીને હો કે દીધી આશા; માહારા૦
કાળી દેવીને હો કે દેહરેં આવીશ, માહારા૦
છાના રેહેજો હો કે બહુ ધન લાવીશ. માહારા૦ ૧૨.
વિપ્ર વિસર્જ્યે હો કે નેહ ઉતરીયો, માહારા૦
નૃપ સુરધણેં હો કે ડાબડો ભરિયો; માહારા૦
કરીય સજ્જાઇ હો કે રાડ તે પાડી, માહારા૦
ઉદરેં આવે હો કે ચૂક તે ધાડી. માહારા૦ ૧૩.
રાય તેડાવે હો કે વૈદ્ય તે દક્ષા, માહારા૦
પણ કુશિષ્યનેં હો કે ગુરૂની શિક્ષા; માહારા૦
રાણી બોલે હો કે કારણ જાણ્યું, માહારા૦
તુમ પીડાએં હો કે મેં એમ માન્યું. માહારા૦ ૧૪.
રાયનેં શાતા હો કે હોશે જ્યારેં, માહારા૦
કાળી દેવી હો કે સહસ દીનારેં; માહારા૦
બલિબાકુળશું હો કે બિહું જણ જાને, માહારા૦
કરશું પૂજા હો કે આવી રાતેં. માહારા૦ ૧૫.
વાત તે ભૂલી હો કે દેણેં દુઃખ કરશું, માહારા૦
રાય કહે તવ હો કે આજ તે કરશું; માહારા૦
ભૂપતિ કેહેતાં હો કે ચુંક ખસિ જઇ, માહારા૦
સુખમાં રાત્રિ હો કે ચાર ઘડી ગઇ. માહારા૦ ૧૬.
કાળીચૈત્યેં હો કે બેહુ જણ આવી, માહારા૦
ખડ્ગ ગ્રહીનેં હો કે ભૂપ નમાવી;.. માહારા૦

રાણી ખડ્ગેં હો કે ઘાય લગાવે, માહારા૦
રાયને મારી હો કે કંથ જગાવે. માહારા૦ ૧૭.
શિરપેં ડંશ્યો હો કે માધવ મૂઓ,
કર્મવિટંબણ હો કે નારીની જાઓ; માહારા૦
બ્રાહ્મણી ચિંતે હો કે દોય વિછૂટી, માહારા૦
નાઠી વનમાં હો કે ચોરેં લૂંટી. માહારા૦ ૧૮.
વળી બિત્રરાવી હો કે ખર્જૂજ ખેંચી, માહારા૦
બળદેવગામેં હો કે જઇને વેચી; માહારા૦
ધન દેઇ વેશ્યા હો કે નિજ ઘર લાવે, માહારા૦
ભોગી નરશું હો કે ભોગ મેલાવે. માહારા૦ ૧૯.
કાળ ઘણેરો હો કે તસ ઘર ગમિયો, માહારા૦
તાત ગવેષણ હો કે કેસવ ભમિયો; માહારા૦
ફરતાં આવ્યો હો કે બળદેવ ગામેં, માહારા૦
તેહિજ વેશ્યા હો કે ઘર વિસામે. માહારા૦ ૨૦.
યૌવન વયમાં હો કે ધન સંજોગેં, માહારા૦
કામલતાશું હો કે વિલસે ભોગેં; માહારા૦
એક દિન પુછે હો કે પ્રેમ વિશેષેં, માહારા૦
ભટકેમ ભટકે હો કે દેશ વિદેશેં. માહારા૦ ૨૧.
કિયા ગામના હો કે છો રે'વાસી, માહારા૦
તવ તેણેં મૂળથી હો કે વાત પ્રકાશી; માહારા૦
વાત સુણીને હો કે મનમાં મૂંઝી, માહારા૦
સુત સંભોગેં હો કે હઇડે ધ્રૂજી. માહારા૦ ૨૨.
પાપ અઘોરેં હો કે દુર્ગતિ મૂકી, માહારા૦
દેઉં અગનિમાં હો કે કાયા ફુંકી; માહારા૦
કહે નિજ સુતને હો કે ઘેર સધાવો, માહારા૦
નહીં આ ભવમાં હો કે તાત મિલાવો. માહારા૦ ૨૩.
ઘંધણ ખડકી હો કે યમુનાં તીરેં, માહારા૦
ચયમાં પેઠી હો કે નાહી નીરે; માહારા૦

તો પણ વીતક હો કે કર્મ અડૂરે, મહારા૦
ચિતા તણાણી હો કે યમુના પૂરે. માહારા૦ ૨૪.

કાષ્ઠે વળગી હો કે પવને ઠેલી, માહારા૦
રૂદ્રારવનમાં હો કે જઇને મેહલી; માહારા૦
ગોધણ ચારે હો કે તિહાં ભરૂઆડી, માહારા૦
એક આહીરે હો કે લીધી ઉપાડી. માહારા૦ ૨૫.
નિજ ઘર લાવી હો કે રૂપમાં ભારી. માહારા૦
સજ થઇ તવ હો કે કરી નિજ નારી. માહારા૦
મં તે નારી હો કે મથુરાં આવી, માહારા૦
ગોરસ ભાજન હો કે જાઉં વધાવી માહારા૦ ૨૬.

પતિ સુત રાજા હો કે સહુ સુખ ખોયું, માહારા૦
કેહને જોઉં હો કે કેહને રોઉં. મહારા૦
દૈવે કીધી હો કે સહુની વેરણ, મહારા૦
દ્વિજકુળ લજવી હો કે દુઃખ આહિરણ માહારા૦ ૨૭.
તપવે લોચન હો કે કર્મ વિરોચન, મહારા૦
તક વેરાતે હો કે શો કરું શોચન. મહારા૦
એમ કરી ચાલી હો કે પથ વિશેષે, માહારા૦
મથુરા વનમાં હો કે મુનિવર દેખે. મહારા૦ ૨૮

ગુરૂપદ પ્રણમી હો કે પગે બેઠી, માહારા૦
વાણી સુણતાં હો કે લાગી મીઠી. માહારા૦
દીક્ષા લેઈ હો કે પાપ વિદારી, મહારા૦
કેવળ પામી હો કે મુક્તિ જાતી. મહારા૦ ૨૯
પાછે બાંધવ હો કે નજરે દેખી, મહારા૦
નારી ઉપર હો કે ચિત્ત ઉવેખી. મહારા૦
સાથની સાથે હો કે પથ સિધાવ્યા, મહારા૦
કંચનપુરમાં હો કે સુખભર આવ્યા. માહારા૦ ૩૦.

ત્રીજે ખંડે હો કે ત્રીજી ઢાળે, મહારા૦
ધમ્મિલકુંવરને હો કે રાજ સંભાળે મહારા૦

સુણો વૈરાગી હો કે તત્ત્વ વિલાસી, માહારાં૦
શ્રી શુભવીરે હો કે વાણી પ્રકાસી. માહારા૦ ૨૧.

દોહરા.

કંચનપુર ચહુટે ગયા, પાંચે પુણ્ય પવિત્ર;
તવ તિહાં કુલટા નારીનું, દીઠું દુષ્ટ ચરિત્ર. ૧.
શિર મુંડી ધરી રાસભે, કાઢે નૃપ પુરબાર;
એક નરને શિરપાવ દેઇ, કરે ઘણો સત્કાર. ૨.
પૂછે પાંચે બાંધવા, કોઇકને તેણી વાર;
તે નર કહે શતક જિસ્યો, નારી તણો અધિકાર. ૩.

ઢાળ ૪ થી.

(જોઈ જોઈ રે જોગતણી દશા, અલબેલાજી–એ દેશી.)

આ નગરમેં સાગરદત્ત ઇસે, સુણ પરદેશી, એક વ્યવહારી રહી વસે; સુણ૦
તસ શ્રીદત્ત નામે સુત જયો, સુ૦ એક દિન શ્રીપુર નગરે ગયો. સુ૦ ૧.
સોમદત્ત શેઠ છે તિહાં કને, સુ૦ જયશ્રી પુત્રિ છે તેહને; સુ૦
શ્રીદત્ત પરણ્યો તે અભિનવી, સુ૦ પરણીને પીયરીએ ઠવી. સુ૦ ૨.
ભરી કિરીયાણાં પ્રવહણ ચડયો, સુ૦ પાછળ યૌવન વનિતા નડયો; સુ૦
નવલા નરશું મન મેલતી, સુ૦ સરખી સખી સાથે ખેલતી. સુ૦ ૩.
નર દેખી બાળ હસાવતી, સુ૦ હસતી હઈડું દેખાવતી; સુ૦
સખીયો બાળક હુલરાવતી, સુ૦ નરનજરે બીડાં ચાવતી. સુ૦ ૪.
વળી ગરબા ઘર ઘર ગાવતી, સુ૦ પગ હાથે મેંદી લગાવતી; સુ૦
મેલે ખેલે જાને જતી, સુ૦ નર નજરે આળસ મોડતી. સુ૦ ૫.
ઘર ગણતી નર વેધાણીએ, સુ૦ કુલટા લક્ષણ એ જાણીએ; સુ૦
કંદરૂપી સ્ત્રી જોવન સમે, સુ૦ ચાળા ચેષ્ટ કરતી ભમે. સુ૦ ૬.
તો રૂપવતી કેમ રહે ઘડી, સુ૦ પાકકાળે લીંબોળી મીઠડી; સુ૦
એક દિન મંદિર મેડી ચડી, સુ૦ જોતાં એક નર નજરે પડી. સુ૦ ૭.
સખિ માલતી તસ ઘર મોકલી, સુ૦ સંકેત કરી ચિત્ત સાંકળી; સુ૦
સંજોગ બન્યો ભાળણ ઘરે, સુ૦ પ્રતિદિન તસ ઘર એમ સંચરે. સું૦ ૮.

પરતટથી શ્રીદત્ત આવીયો, સુ૦ નિજ ઘર લખમી બહુ લાવીયો; સુ૦
સસરા ઘર સ્ત્રી તેડણ ગયો, સુ૦ પતિ દેખી જયસિરિ દુઃખ થયો. સુ૦ ૯.
કહે સખીને હવે કિહાં જાઇશું, સુ૦ ચિંતાપન ગયે ચિત્ત ડરશું; સુ૦
કપટે મધુરે વચને હસી, સુ૦ નિશિ શયન પતિ પાસેં વસી. સુ૦ ૧૦.
શ્રીદત્તવચન અમૃત ઘડો, સુ૦ સા ચિંતે વળગ્યો ઝાંપડો; સુ૦
ગુરૂ પ્રેમ વચન શિક્ષા કહે, સુ૦ કુશિષ્ય વિરેચન ધા લહે. સુ૦ ૧૧.
અણબોલી પતિ નિંદ્રા વરી, સુ૦ તવ ઉઠી ચાલી જયસિરી; સુ૦
સખી ઘર જાવા મારગ ચડી, સુ૦ એક ચોર તણી નજરે પડી. સુ૦ ૧૨.
તે ચાલ્યો પૂંઠે સજ થઇ, સુ૦ સા ચહુટામાં પરવે ગઈ; સુ૦
જે નરશું તિહાં મેળો હતો, સુ૦ ઘણી વાર થઇ તે ઘર જતો. સુ૦ ૧૩.
એક રાજપુરૂષ કોઇ સ્ત્રી હણ્યો, સુ૦ તિહાં તે દિન તેણે મેળો કર્યો; સુ૦
કોટવાળ હણે તસ તીરથી, સુ૦ ચોર ભ્રાંતે ગયો તે જીવથી. સુ૦ ૧૪.
દેખી પણ સા કામાતુરી, સુ૦ કરે આલિંગન ઉપર પરી; સુ૦
ગળે વળગી મુખચુંબન કરે, સુ૦ જુએ ચોર એ કુલટા શું કરે. સુ૦ ૧૫.
તિહાં તરૂ ઉપર એક ભનહ્ં, સુ૦ ચિંતે એહને વળગી પડું; સુ૦
કુલટાની હોંશ પુરી કરૂં, સુ૦ ચિંતી મુડદામાં સંચર્યું. સુ૦ ૧૬.
કરે ભોગ પ્રિયા અનુકૂળથી, સુ૦ નાક કરડી ખાધું મૂળથી; સુ૦
ચિંતે બુચ્ચી આ શું થયું, સુ૦ તે મૃતકથું ભત ઊડી ગયું. સુ૦ ૧૭.
રૂધિરે ચૂતી સખી ઘર ગઇ, સુ૦ સખીને જણવી જેહવી થઇ; સુ૦
ઘર આવી પતિશું સોવતી, સુ૦ ઉઠી પોકારી રોવતી. સુ૦ ૧૮.
તસ્કર જોઇ પાછો વળ્યો, સુ૦ સવિ લોક તિહાં ભેગો મળ્યો; સુ૦
ધિગ્ પાપી કેણે શિખાવિયો, સુ૦ જઇ રાજદુવારે જણાવિયો. સુ૦ ૧૯.
શ્રીદત્તે કલંક દિયો અતિ, સુ૦ અમ બેટી જગમાં મહા સતી; સુ૦
નૃપને મન વાત ખરી વસી, સુ૦ શ્રીદત્તને બાંધ્યો તિહાં કશી. સુ૦ ૨૦.
તવ ચોર તિહાં પાસેં રહી, સુ૦ જેહવી દીઠી તેહવી કહી; સુ૦
સાચે સવિ જાડ નસાવિયો, સુ૦ સરપાવ શ્રીદત્તને નૃપે દિયો. સુ૦ ૨૧.
ગર્દભે બેસારી કુસતી, સુ૦ ઘર ઘર ફેરવતો ભગતિ; સુ૦
જે રમણી સંગે રાચિયા, સુ૦ ધન આપી તે જગ નાચિયા. સુ૦ ૨૨.

એમ સાંભળીને પાંચે જણા, સુ૦ સંસાર થકી ઉભગ્યા ઘણા; ' સુ૦
તે કંચનપુરથી નીકળ્યા, સુ૦ જઇ સાથ મનોહરમાં ભળ્યા. સુ૦ ૨૩.
ત્રીજે ખંડે ચોથી કહી, સુ૦ એ ઢાળ ગુણી ચિત્તમાં ગ્રહી; સુ૦
શુભવીર કહે તે નિર્મળા, સુ૦ વનિતાથી વસિયા વેગળા. સુ૦ ૨૪

દોહરા.

પાંચ સહોદર પંથમાં, કરતાં એમ વિચાર;
છઠ્ઠો બાંધવ ઘર રહ્યો, તસ નવી મળતું સાર. ૧.
જઇશું તો સ્ત્રી રાક્ષસી, એક દિન કરશે ઘાત;
તેહોં ગિરિવર ઉપર ચઢી, કરશું ઝંપાપાત. ૨.
એમ નિશ્ચય કરી ચાલતા, પાંચે અશનને હેત;
મારગ ગામે જઇ જમી, સુપ્પભર નિદ્રા લેત. ૩.
સાથ સકળ કેઇ દિશ ગયો, મારગ ભુલ્યા તેહ;
પાંચે જણ રથ ઉતરી, આવી બેઠા એહ. ૪.
ઝંપાપાત કુમરણથી, વાર્યા દેઇ ઉપદેશ;
સંજમ લેવા સજ થયા, છંડી સર્વ કલેશ. ૫.
એમ કેહેતાં એક આવીયો, ભીલ ધરી ધનુ બાણ;
તવ પાંચે ઉઠી મળ્યા, છઠ્ઠો બાંધવ જાણ. ૬.
પૂછંતાં તે એમ કહે, ભાઇ ગવેષણ કાજ;
નિકળિયો પંચે નિમિત્તિક,વચને મળ્યો તુમ આજ. ૭.
ચાલો જઇએ ઘર ભણી, જોવે છે સહુ વાટ;
તે કહે કબહુ ન આવીએ, દેખી આ ભવ નાટ. ૮.
નાટક શું દીઠું તમે, પંચ કહે લહી લાગ,
મૂળ થકી સુણી પામીયો, ચિત્તમાં તે વૈરાગ. ૯.
ષટ્ બાંધવ ષટ્ કાયના, ભાવે થયા રખવાળ;
વ્રત ઇચ્છાએ બેસીયા, સુણવા ધર્મ રસાળ. ૧૦.
ગુરૂ કહે પૂછ્યું તે કહ્યું. ભિલ્લ વૈરાગનું ગુઝ,
કુંવર કહે ગુરૂને તદા, એહ કથાનક મુઝ. ૧૧.

ઢાળ ૫ મી.

(મનડું અંદ રહ્યું માર જી-એ દેશી.)

કુંવર કહે સુણો સ્વામી, મેં હવે તુમ શિક્ષા પામી રે;
મનડું મોહીરહ્યું તારુંજી.
અન્નલ સાહસ માયા, લોભ મુર્ખ નિર્દય જાયા રે. મ૦ ૧.
એ દુરાચારી નારી, મેં પ્રાણથી અધિકી ધારીરે; મ૦
હા હા એટલો કાળ, મુંઝાણો મોહની જાળ રે. મ૦ ૨.
જાતેં રતનમયી નારી, તજી કુલટાને ગણી સારી રે; મ૦
કિંપાક તરતળ ઠાયા, છંડી સુરતરુની છાયા રે. મ૦ ૩.
પરનારી શું કિધ અકાજ, હરી ધર્મ પીતરકુળ લાજરે; મ૦
દીધું ભિલ્લેં જીવિત દાન, નિઃકારણ બંધુ સમાન રે. મ૦ ૪.
વાઘ સર્પથી પાપી નારી, મેં સતીયથી અધિકી ધારી રે; મ૦
મુજ જીવિત તે હરનારી, જેમ જોગી હુઆ ઘરબારી રે. મ૦ ૫.
તવ પલ્લીશ કહે સુણો રાજા, કહે અમને જોગી અવાજા રે; મ૦
કહે કુંવર નિસુણો ભાઇ, તુમેં છો અમ ધર્મ સખાયી રે. મ૦ ૬.
એક ધનગિરિ નામેં જોગી, જોગી પણ તનમન ભોગીરે; મ૦
જોગી થઇ જોગ વિખેરી, એક બાલિકા બાળ ઉછેરી રે. મ૦ ૭
ચંદ્રાવતી પુર વનમાંહી, ભોંયરામાં રાખી ઉત્સાહી રે; મ૦
ભીખ વૃત્તિએં વસે આરામ, જિહાં કોઇ ન જાણે ઠામ રે. મ૦ ૮.
જોવનવયમાં જબ આવી, રીઝવતો કિન્નર વજાવી રે; મ૦
તે રમતો ભોગ વિલાસેં, અણુવિશ્વાસેં રહે પાસેં રે. મ૦ ૯.
તસ નામ રૂપાવલી થાપે, જે જોઇએ તે આણી આપે રે; મ૦
ભીખ માગે તસ શી ભૂખ, પણ માગતું એટલું દુઃખ રે. મ૦ ૧૦.
ભીખ માગતાં ભવ બીહ્યો, તે જાણે મેં જગ જીત્યો રે; મ૦
ધરે ભીક્ષુના ગુણ બાર, તસ દીએ જન સરસ અહાર રે. મ૦ ૧૧.

શાર્દૂલ.

उच्चैरध्ययनं चिरंतनकथाः स्त्रीभिः सहालापनम् ।
तासामर्भकलालनं पतिरतिस्तस्यैव मिथ्या स्तुतिः ॥

संदेशश्च करावलोकनमयो पांडित्यलेशः क्वचित् ।
होरागारुडिमंत्रवादविषयो भिक्षोर्गुणा द्वादश ॥ १ ॥

પૂર્વ ઢાળ.

રૂપાવલીશું લય લાગી, મિષ્ટાન્ન જમાડે માગી રે; મ૦
ભિક્ષા સમે ઘર ઘર વલતી, એમ ઘર રતી એમ ઘર સતીરે. મ૦ ૧૨.
એમ ઘર ઘર નિત્ય જલપને, એક વણિક સુણી મન ચિંતે રે; મ૦
કોઇ નારી મળી છે રાગી, એ જોગીને તિહાં લય લાગી રે. મ૦ ૧૩.
વૈદ્ય વણિક ને વાયસ વેશ્યા, એ ચારની નહીં શુભલેશ્યા રે; મ૦
ધડ્યો ધાને વણિક બ્રહ્મ ધ્યાની, પરચિત્ત ગવેષણ જ્ઞાની રે. મ૦ ૧૪.
જગમાં સવિ વણિક તે ભંડા, તસુ વણિક છે તેહમાં રૂડા રે; મ૦
વિણુ જન્મ્યો ગર્ભાવાસેં, ગયો બીજો મરણ નિરાશે રે. મ૦ ૧૫.
ત્રીજો ચિંતામણિ ભાખ્યો, જઇ વણિકે કામ નિહાળ્યો રે; મ૦
બીજે દિન ભિક્ષા વેળા, ચલે કૌતુક કરવા મેળા રે. મ૦ ૧૬.
જોગીને જાતો દીઠો, તવ વણિક પુંઠ ઘર પેઠો રે; મ૦
જઇ બેઠો રૂપાવલી પાસેં, દીધ આદર સા ઉલ્લાસેં રે. મ૦ ૧૭.
સા દેખી નરવર રૂપેં, મન ચિંતે પતી હું રૂપેં રે; મ૦
ધન્ય હું જો એ અંગ મિલાવે, શો જોગી ભરમ લગાવે રે. મ૦ ૧૮.
જઇ બારણું બંધ તે કીધું, આવી નરને આલિંગન દીધું રે; મ૦
નર નારી રાગ પ્રસંગેં, રંગભોગ બન્યો ઉછરંગેં રે. મ૦ ૧૯.
જોગી તેણી વેળા આવી, મદા અનીષ્ટ કરી બોલાવી રે; મ૦
સુણી કામિની નરને છુપાવે, પછે જોગીને ઘર લાવે રે. મ૦ ૨૦.
દીધ જોગી સુખડી મીઠી, સા દીઠા ગલાની ઉઠી રે; મ૦
કહે નહિ કોઇ જગ તુમ રાગી, તો આવડી વાર કિહાં લાગીરે. મ૦ ૨૧.
કહે જોગી ન વદો ક્યું, મેં તો એકજ તુજને દીઠું રે; મ૦
સા જલ્પે જો હો રાગી, તો [illegible] લય લાગી રે. મ૦ ૨૨.
પટ બાંધી નયન ગીત ગાવે [illegible] વન્દીશો રે; મ૦
[illegible] કરે જોગી, [illegible] આગી રે. [illegible]
[illegible] તરે, ભિક્ષા [illegible] રે

અમ ઘેર અની કદી ગાવે, ખલ વણિક તે ભાવ જણાવે રે. મ૦ ૨૪.
ગેગી ઉવાચ—અમ ઘર સની, બાવા અમ ઘર સતી.
વણિક ઉવાચ—તુમ વર સતી તે અમ ઘર હતી.
જોગી ઉવાચ—અમે વસુ રન્ને વને, તિહાં તુમે કિહા.
વણિક ઉવાચ—આખે પાટા ને કિન્નર વાજે, ત્યારે અમે તિહા. ૨૫.
જોગી સુણી નારીને ત્રાસે, તજી કંચુક અહીંપરે નાસે રે, મ૦
લુઓ રાખી હતી પાતાગે, તિહા પણ વળી વય બાજે રે મ૦ ૨૬.
સંસાર દવે દઝાયા, મળી સદ્ગુરુ શીતળ છાયા રે, મ૦
રાત્રિ અંધકારે ભાર્યો, પટ બાંધવ મિત્રે ઉગાર્યોરે મ૦ ૨૭.
મોહને અંધારે માર્યો, ગુરૂ જ્ઞાનીએ વચને વાર્યો રે, મ૦
નૃપ નંદ કહી રહ્યો જામ, પટ બાંધવ બોલે તામ રે મ૦ ૨૮.
ખંડ ત્રીજે પંચમી ઢાળે, થયા નત ધરવા ઉજમાળે રે, મ૦
શુભવીર વચન રસ લાગે, સુખ મગતા વાર ન લાગે રે મ૦ ૨૯.

દોહરા.

મિત્ર કહે નૃપ સુત સુણો, આપણ અટવી મઝાર,
મગભયહર સંગ ભાઇને, મળિયા પ્રભુ અણગાર. ૧.
તુમ અમ ધર્મ સહોદરા, ધર્મ સખાઇ મિત્ર,
ગુરૂ આણા મસ્તક ધરી, કીજે જન્મ પવિત્ર ૨
એમ સંપી સાને જણા, પૂછે ગુરૂને ત્યાંગી,
વિષયરાગ આ ભવ નડે, ? નડે પરભવ માંહી ૩.

ઢાળ ૬ ઠ્ઠી.

(રાજ તજી રહો ગીસ રતનર મંદિરે મારા લાલ એ દેશી)
એટ સુનિ કહે ધન્ય, તુમે સંતે જણા પ્યારાલાલ
એક વયણે પ્રતિબોધ, લહો ન નહી મણા, પ્યા૦
શત ઉપદેશે પણ ગગીને થયા જલો, પ્યા૦
નક્ષ રવિકિરણે નવિ, દેખે આંધળો પ્યા૦ ૧
ગર્ભવાસ ગદત્રાસ, જરા મરણા કરે, પ્યા૦
૫ ભવ સૌખ્ય કિહાથી, અમૃત ઉપરે પ્યા૦

જેમ ચકલો ચકલી તૃણ, બિંદુએ આવીયાં, પ્યા૦
તું પી તું પી કેહેતાં, બેઉં મરણે ગયાં. પ્યા૦ ૨.

નર નારીના રાગ તે, નાગર માંડવા, પ્યા૦
વાઘ ચિતર મંજારને, મેલી જમાડવા; પ્યા૦
વિષયી પ્રાણીઆ ભવમાં, દુઃખમાં પડે, પ્યા૦
વિષય રાગ નરભવ હરી, પરભવમાં નડે. પ્યા૦ ૩.
તન ધન જોબન આયુ, સમય જાતાં વહી, પ્યા૦
આખંડલકો દંડ અખંડ રહે નહીં; પ્યા૦
તિલકપુરે કનકધ્વજ, રાણી યશોમતી, પ્યા૦
દો સુત ઉપર પુત્રી, સુનંદા રૂપે રતિ. પ્યા૦ ૪.

લઘુ વયે ઘર ઉપર ચઢી, દેખે એક ઘરે, પ્યા૦
દોષ દેઈ ગુણવંતીને પતિ તાડન કરે; પ્યા૦
નિર્દય નર લહી માને, કહે સખી મોકલી, પ્યા૦
કરવો નથી વિવાહ, રહીશ હું એકલી. પ્યા૦ ૫.
વલ્લભસુખ ન ગણે લઘુ, વય બાળા સહી, પ્યા૦
અનુભવ જ્ઞાન વિના જેમ, ધ્યાન ઠરે નહીં; પ્યા૦
જોબન વન ફૂલિયો તવ, અધર કુસુમ હરયાં, પ્યા૦
રતિએ રીસાવ્યા કામ, દેવ અંગે વરયા. પ્યા૦ ૬.

જઠરતણી ગુરુતા, કુચ કુંભે વસી જઈ, પ્યા૦
ચરણતણી ચંચલતા, ચક્ષુ વચે ગઈ; પ્યા૦
અભિનવ જોબનવેળા, મેળા ખેલતી, પ્યા૦
એક દિન મંદિર ઉપર, જઇ ફરતી હતી. પ્યા૦ ૭.
ઇભ્યવડો ધનવંત, સમીપે તિહાં વસે, પ્યા૦
ખેલે વસંત પ્રિયાશું, અગાસે સુરત રસે; પ્યા૦
દેખી સુનંદા વિષય, રુચિ કહે માયને, પ્યા૦
મુઝ વિવાહ કરો, જણવી નરરાયને. પ્યા૦ ૮.
એક દિન ઘરસન્મુખ, તંબોલી દુકાનમેં, પ્યા૦
શેઠ વસુદત્ત રૂપસેન, લીયો સાનમેં; પ્યા૦

લાગ્યો નયણેં નેહ, સખી હાથે દિયો, પ્યા૦
શ્લોક અર્ધ લખી પત્ર, તે રૂપસેને લીયો. પ્યા૦ ૯.
વાંચીને મન હરખી, અરથ તેણેં પુરિયો, પ્યા૦
પાછો પત્ર સખી એ, સુનંદાને દીયો; પ્યા૦
વાંચી હરખી સા, તન મન વિકસાવતી, પ્યા૦
પત્ર પ્રિતમકર ફરસિત, હઇડે દાબતી. પ્યા૦ ૧૦.

द्वयोर्लिखितः श्लोकः ।

निरर्थकं जन्म गतं नलिन्याः ।
यया न दृष्टंतुहिनांशुबिंबम् ॥
उत्पत्तिरिंदोरपि निष्फलैव ।
दृष्टा विनिद्रा नलिनी न येन ॥१॥

પૂર્વ ઢાળ

દાસી મુખેં કહે નિત્ય, ઇહાં તુમ આવવું, પ્યા૦
તુમ મુખ દીઠા વિના નવિ, ભોજન ભાવવું; પ્યા૦
સાંભળીને રૂપસેન, ગયો જળ મંદિરે, પ્યા૦
દિન પાંચ ઓછે કોમુદી, ડરેરો ફરે. પ્યા૦ ૧૧.
અવસર પામી સુનંદા, તાસ જણાવતી, પ્યા૦
જે દિન વન ઓચ્છવ, નરનારી જાવતી; પ્યા૦
તે રાત્રેં ઘર પાછળ, પીયુ પધારજો, પ્યા૦
બાંધશું દોર નિસરણી, તેણેં ચડી આવજો. પ્યા૦ ૧૨.
ચતુર વિચિક્ષણ અવસર, ચિત્ત ન ચૂકશો, પ્યા૦
રંભા સમી મહિલા મળી, તે નવિ મકશો; પ્યા૦
અહોનિશિ વાલ્હમ ધ્યાન, ધરું રહી વેગળી, પ્યા૦
માહારા પ્રેમની વાત, તે જાણે કેવળી. પ્યા૦ ૧૩.

शार्दूल ।

रात्रिश्चांद्रमसी न चास्तितिमिरं गंतुं न मे युज्यते ।

छिद्रान्वेषणतत्परः प्रियसखे प्रायेण लोकोऽखिलः ॥
नोवाच्यंसखि चित्तहारिणि जने गंतव्यमेवाधुना ।
युक्तायुक्तविचारणा यदिभवत्स्नेहाय दत्तं जलम् ॥१॥

પૂર્વ ઢાળ.

દાશીમુખેં સુણી તે, હરખેં સંકેતીયા, પ્યા૦
વરસ સમા દિન પાંચ, વિયોગેં વીતિયા: પ્યા૦
કૌમુદીને દિન રાણી, સુતા તેડું કરે, પ્યા૦
સા કહે શિર દુઃખે છે, તેણેં રહીશું ઘરેં. પ્યા૦ ૧૪.
હોય સખીશું સુનંદા, રહી નિજ મંદિરેં, પ્યા૦
દોર નીસરણી ગોંખ, તળે રાત્રેં ધરે; પ્યા૦
એણે અવસર એક જુગ—ટીયો ધન હારીને, પ્યા૦
ચોરી કરવા ફરતો, ધનપતિ ધારીને; પ્યા૦ ૧૫.
દોર દેખી મન કૌતુક, ધારી તે ચડે, પ્યા૦
અણબોલી સખી લેઇ, ગઇ તસ ઓરડે; પ્યા૦
હરખી સુનંદા સ્નાન, તનુ શણગારતી, પ્યા૦
ચંદનલેપ કુસુમ, આભૂષણ ધારતી. પ્યા૦ ૧૬.
તેણે સમે રાણીયેં દાસી, જોવા મોકલી, પ્યા૦
દીપક બુઝવી તેશું, સખી વાતેં ભળી; પ્યા૦
કહે સખીયો હવણાં, વેદન સઘળી ટળી, પ્યા૦
સુતાં સુનંદા સુખભર, ક્ષીણ નિદ્રા મળી. પ્યા૦ ૧૭.
દાસી સુણી તે વાત, કહી જઇ રાણીને, પ્યા૦
આવી સુનંદા ઓરડે, ઘુંઘટ તાણીને; પ્યા૦
શય્યામેં ફૂલ પુંજ, બિસ્છાયાં મોકળા, પ્યા૦
બોલે સુનંદા નાથ, વરયા કેમ વેગળા. પ્યા૦ ૧૮.
તાણી લિએ શય્યાયેં, વિષયવ્યાકુળ થઇ, પ્યા૦
સુખ ભોગવતાં વિયોગ, વેળા દૂરેં ગઇ; પ્યા૦
સુરતશ્રમેં નિદ્રાભર, મૂકી ઉઠિયો, પ્યા૦

મુક્તાફળનો હાર, જુગટિયો લેઇ ગયો. પ્યા૦ ૧૯.
હોર નિસરણી સખીયો, ઘરમાં લાવતી, પ્યા૦
જાગી સુનંદા સખીયોને એમ જલપતી; પ્યા૦
વલ્લભશું નવિ વાત, વિચાર થયો કિસ્યો, પ્યા૦
રાણીની દાસી ભયેં કરી, વેહલો નીકસ્યો. પ્યા૦ ૨૦.
પૂરણ ભાગ્યેં મેળો, બન્યો પણ ક્ષણ રહ્યો, પ્યા૦
અંધારે અંધારૂં, કરીને તે ગયો; પ્યા૦
મુઝ ચિત્ત ચોરી ગયો ફરી, મળણ કઠિણ ઘણો, પ્યા૦
દુર્ભગ દાસિયેં ખેલ, બગાડ્યો અમ તણો. પ્યા૦ ૨૧.
હવે સુણજો રૂપસેન, બન્યો જે પ્રીતમાં, પ્યા૦
ગત ઘડી ગઇ ચાર, ચિવટ થઇ ચિત્તમાં; પ્યા૦
કંચન વરણો ચરણો, ઘુઘરિયો તગે, પ્યા૦
કસબી નાડે નંગ, જડયાં તે ઝગ ઝગે. પ્યા૦ ૨૨.
કચુઓ કસબી કોરનો, હીરા હસી રહ્યા, પ્યા૦
મેવા મિઠાઇ લેય, સુગંધી સંગ્રહ્યા; પ્યા૦
ચીર પટોળી ભાત, તે રાતેં રૂચે ઘણી, પ્યા૦
નેઊર ને કટિમેખલ, વાળી દામણી. પ્યા૦ ૨૩.
હારાદિ અલંકાર, લિયા બહુ મલના, પ્યા૦
કુંડળ ધમ્મિલ હાથ, ગજેરા ફૂલના; પ્યા૦
એ સઘળું લેઇ ઉવટ, મારગ સંચરે, પ્યા૦
સુનંદા મળવાના, મનોરથ બહુ કરે. પ્યા૦ ૨૪.
પંથે પડી ઘર ભીત, તે ચંપાઇ મુઓ, પ્યા૦
સંસારમાંહે રાગ, વિટંબણ એ જુઓ; પ્યા૦
મરણ થયો ન ગયો રાગ, રમણીરૂપનો, પ્યા૦
સુનંદા ઉદરેં ગર્ભ, જઇને ઉપન્યો.
કપોતિકા કહે કંતને, મરવું એણે સ
હેઠ આહેડી બાણ, ઉપર શકરો ભ
નાગ ડસ્યો ભિલ્લને, શકરો બાણેં મુઓ
દૈવગતિ વિપરીત, ચાર ચિંતન જુઓ.

छिद्रान्वेषणतत्परः प्रियसखे प्रायेण लोकोऽखिलः ॥
नोवाच्यं सखि चित्तहारिणि जने गंतव्यमेवाधुना ।
युक्तायुक्तविचारणा यदि भवत्स्नेहाय दत्तं जलम् ॥१॥

પૂર્વ ઢાળ.

દાસીમુખે સુણી તે, હરખે સંકેતીયા, પ્યા૦
વરસ સમા દિન પાંચ, વિયોગે વીતિયા: પ્યા૦
કૌમુદીને દિન રાણી, સુતા તેડું કરે, પ્યા૦
આ કહે શિર દુઃખે છે, તેણે રહીશું ઘરે. પ્યા૦ ૧૪.
દોય સખીશું સુનંદા, રહી નિજ મંદિરે, પ્યા૦
દ્વાર નીસરણી ગોખ, તજે રાત્રે ધરે; પ્યા૦
એણે અવસર એક જુગ-ટીયો ધન હારીને, પ્યા૦
ચોરી કરવા ફરતો, ધનપતિ ધારીને; પ્યા૦ ૧૫.
દ્વાર દેખી મન કૌતુક, ધારી તે ચડે, પ્યા૦
અણબોલી સખી લેઇ, ગઇ તસ ઓરડે; પ્યા૦
હરખી સુનંદા સ્નાન, તનુ શણગારતી, પ્યા૦
ચંદનલેપ કુસુમ, આભૂષણ ધારતી. પ્યા૦ ૧૬.
તેણે સમે રાણીયે દાસી, જોવા મોકલી, પ્યા૦
દીપક બુઝી તેથું, સખી વાતેં ભળી; પ્યા૦
કહે સખીયો હવણાં, વેદન સઘળી ટળી, પ્યા૦
સુતાં સુનંદા સુખભર, ક્ષીણ નિદ્રા મળી. પ્યા૦ ૧૭.
દાસી સુણી તે વાત, કહી જઇ રાણીને, પ્યા૦
આવી સુનંદા ઓરડે, ઘુંઘટ તાણીને: પ્યા૦
શય્યામેં ફુલ પુંજ, બિછાયાં મોકળાં, પ્યા૦
બોલે સુનંદા નાથ, વરયા કેમ વેગળા. પ્યા૦ ૧૮.
તાણી લિએ શય્યાયેં, વિષયવ્યાકુળ થઇ, પ્યા૦
સુખ ભોગવતાં વિયોગ, વેળા દૂરેં ગઇ; પ્યા૦
સુરતશ્રમેં નિદ્રાભર, ભૂકી ઉઠિયો, પ્યા૦

મુક્તાફળનો હાર, જુગટિયો લેઇ ગયો. પ્યા૦ ૧૯.
દોર નિસરણી સપ્પીયો, ઘરમાં લાવતી, પ્યા૦
જાગી સુનંદા સપ્પીયોને એમ જલપતી; પ્યા૦
વચ્ચણું નવિ વાત, વિચાર થયો કિસ્યો, પ્યા૦
રાણીની દાસી ભયેં કરી, વેહલો નીકસ્યો. પ્યા૦ ૨૦.
પૂરણ ભાગ્યેં મેળો, બન્યો પણ ક્ષણ રહ્યો, પ્યા૦
અંધારે અંવારૂં, કરીને તે ગયો; પ્યા૦
મુઝ ચિત્ત ચોરી ગયો ફરી, મળણ કઠિણ ઘણો, પ્યા૦
દુર્ભગ દાસિયેં ખેલ, બગાડ્યો અમ તણો. પ્યા૦ ૨૧.
હવે સુણજો રૂપસેન, બન્યો જે પ્રીતમાં, પ્યા૦
રાત ઘડી ગઇ ચાર, ચિવટ થઇ ચિત્તમાં; પ્યા૦
કંચન વરણો ચરણો, ઘુંઘરિયો તગે, પ્યા૦
કસબી નાડેં નંગ, જડયાં તે ઝગ ઝગે. પ્યા૦ ૨૨.
કંચુઓ કસબી કોરનો, હીરા હસી રહ્યા, પ્યા૦
મેવા મિઠાઇ લેપ, સુગંધી સંગ્રહ્યા; પ્યા૦
ચીર પટોળી ભાત, તે રાતેં રૂચે ઘણી, પ્યા૦
નેઊર નેં કટિમેખલ, વાળી દામણી. પ્યા૦ ૨૩.
હારાદિ અલંકાર, લિયા બહુ મૂલના, પ્યા૦
કુંડળ ધમ્મિલ હાથ, ગજેરા ફૂલના. પ્યા૦
એ સઘળું લેઇ ઉવટ, મારગ સંચરે, પ્યા૦
સુનંદા મળવાના, મનોરથ બહુ કરે. પ્યા૦ ૨૪.
પથે પડી ઘર ભીત, તે ચંપાઇ મુઓ, પ્યા૦
સંસારમાંહે રાગ, વિટંબણ એ જુઓ; પ્યા૦
મરણ થયો ન ગયો રાગ, રમણીરૂપનો, પ્યા૦
સુનંદા ઉદરેં ગર્ભ, જાઇને ઉપન્યો.
કપોતિકા કહે કંતને, મરતું એણે સં
હેઃ આહેડી બાણ, ઉપર શકરો ભ
નાગ ડસ્યો ભિલ્લને, શકરો બાણેં મુઓ
દૈવગતિ વિપરીત, ચાર ચિંતન જુઓ.

રાત્રિ જશે પરભાતે, રવિ જબ ઊગશે, પ્યા૦
જઇશું કુસુમવન પુષ્ટિ, થશે પંકજરસેં; પ્યા૦
કજકોશે અલિ રાતે, રહ્યા દિલશું લખે, પ્યા૦
વનગજ શર જલ્પીને, કમળસાથે ભખે. પ્યા૦ ૨૭.
મનના મનોરથ સઘળા, તે મનમાં રહ્યા, પ્યા૦
દૃષ્ટિરાગવશ પડિયા, તે દુઃખિયા કહ્યા; પ્યા૦
પરરમણીરસ રાવણ, દશ મસ્તક ગયાં, પ્યા૦
ગીતા સતી વ્રત પાળી, અચ્યુત પતિ થયા. પ્યા૦ ૨૮.
વિષયવિનોદથી જેહ, રહ્યા દૂરે સદા, પ્યા૦
આ ભવ પરભવ તેહ, લહે સુખ સંપદા; પ્યા૦
ત્રીજે ખંડે ઢાળ એ, છઠ્ઠી મન ધરો, પ્યા૦
શ્રી શુભવીર વચનરસ, આસ્વાદન કરો. પ્યા૦ ૨૯.

દોહરા.

બીજે દિવસે ગવેષવા, વસુદત્તના સુત ચાર;
ભીંત પડી ઉપડાવતાં, મળીયા લોક હજાર. ૧.
મૃતક તિહાં રૂપસેનનું, નિકળ્યું વસ્તુ સહીત;
વાત સુનંદા સાંભળી, ચિંતે બન્યું વિપરીત. ૨.
શોક ભરી સખીને કહે, આ શી બની ગઈ વાત;
અંધારે નવિ ઓળખ્યો, મળિયો કોઇ કુજાત. ૩.
વસ્તુ નિહાળત જાણીયો, ધૂર્ત હરી ગયો હાર;
પણ રૂપસેન મરણ સુણી, રૂદન કરે તેણી વાર. ૪.
તસ શોકે દિન કાઢતાં, ગર્ભ વધિયો દોય માસ;
દેખી રાય તણે ભયે, સખીયો પામી ત્રાસ. ૫.
ઔષધે ગર્ભ જ પાડિયો, સા થઇ સજ્જિત દેહ;
રાયે રથપુર રાયને, દીધી સુનંદા તેહ. ૬.

ઢાળ ૭ મી.

(ચોપાઈની દેશી.)

પરણી નૃપ રથપુર લેઇ ગયો, રૂપસેન તિહાં પન્નગ થયો;

ત્રીજે, ભવ નરભવ હારિયો, સુનદા નજરે ધારીયો ૧
ફણ વિસ્તારી રાગે નડયો, ધાઇ સુનદા કેડે પડયો,
હા હા કરતા નૃપ આવીયો, લેઇ ખડ્ગ પૂંઠે ધાવીયો. ૨.
માર્યો અહિ ચોથે ભવ ગયો, તે વનમાહે વાયસ થયો,
એક દિન દપતી વનમા ગયા રાગરગ રસ રીઝે રહ્યા ૩
વાયસ તે તરૂ ઉપર ચડ્યો, સુનંદાને રાગે નડે,
કર્ણકટુક શબ્દે તે ભણે, તામ નરેશ્વર બાણે હણે ૪.
હસ થયો તે ભવ પાચમે, હસતણા ટોળામા રમે,
રાજા રાણી સર જળ જુવે, હસ સુનદા દેખી રૂએ. ૫.
ઉડી બેઠુ પાખે આફણ્યો, નૃપસુભટે ખડ્ગે કરી હણ્યો,
તેહિ જ વન છઠ્ઠો ભવ ભયો, હરણી ઉદરે હરણો થયો ૬
દેખી રાણી રાગે ભર્યો, ઝુરે ઉભો આસુ ભર્યો,
આહેડી નૃપ બાણે હણી, લિયો શિકાર તે ભક્ષણ ભણી ૭.
માસ પચાવી તે મૃગતણુ, ખાતા રાણી વખાણે ઘણુ,
અવધિનાણી મુનિ દોય જતા, તે દેખી મસ્તક ધૃણતા ૮.
પૂછે રાણી મુનિને તિસે, સ્વામી મસ્તક ધુણો કિસે,
સાધુ કહે કારણ છે ઇહા, આવી સુણો અમો વસીએ જિહા ૯.
તિહા ગયા નૃપ રાણી મળી, મુનિ મુખ્ય વાત સકળ સાભળી,
રાગી નરનુ મસજ ભખો, જ્ઞાનિના તુમે નવિ ઓળખો ૧૦.
રાણી કહે રૂપસેન કુમાર, આગળ શો થાશે અવતાર,
તવ બોલ્યા જ્ઞાની અણગાર, સાતમે ભવ હાથી અવતાર. ૧૧
ગુજ ઉપદેશે શમતા વરી, સમકિત પાળી વ્રત આદરી,
સહસારે સુરસ્વામીજ થશે, નરભવ પામી મુગતે જશે. ૧૨.
એમ કહી મુનિ ઉપદેશજ દીયો, સાભળિ દપતી દીક્ષા લિયો,
રાજઋષિ ગુરૂ સાથે ગયા, સયમ પાળી સુખિયા થયા. ૧૩
ગુરૂણી પાસે સુનદા ભણે, અરિ મિત્ત તૃણ મણિ સરખા ગણે
નિરે આતાપના તાપે જઇ, અવધિજ્ઞાની સુનદા થઇ ૧૪.
રૂપસેન હસ્તી જિહા ફરે, સુનદા તિહા વસતી કરે,

આવી વનમેં સમોસર્યા, સુ૦ ઉપગારી ગુણવંત. સુ૦ ૯.
વનપાળક મુખ સાંભળી, સુ૦ કુંવરેં કહાવી વાત; સુ૦
રાય રાણી હરખ્યાં સહુ, સુ૦ બહુ ઉછરંગેં જાત. સુ૦ ૧૦.
ઉઠી કુંવર નમી તાતનેં, સુ૦ સકળ કહ્યું વિરતંત; સુ૦
ભક્તિયેં દેઇ પ્રદક્ષિણા, સુ૦ મુનિવર ચરણ નમંત. સુ૦ ૧૧.
જ્યેષ્ઠ સહોદર સમ ગણી, સુ૦ વિદ્યાધરને ત્યાંહી; સુ૦
ભૂપચરણ ભેટી કરી, સુ૦ બોલે વચન ઉત્સાહિ. સુ૦ ૧૨.
મુજ નગરી પાવન કરો, સુ૦ દેખે લોક અચંભ; સુ૦
મરૂધર દેશી લોકને, સુ૦ સુરતરૂ ફૂલ સુરંભ. સુ૦ ૧૩.
નયર સવિ શણગારીયું, સુ૦ રત્નચૂડ ધરિ નેહ. સુ૦
ગજ બેસારી મહોત્સવેં, સુ૦ પધરાવ્યા નિજ ગેહ. સુ૦ ૧૪.
આગત સ્વાગત બહુ કરે, સુ૦ ભોજન વિવિધ પ્રકાર; સુ૦
ભક્તિભરે ઘર તેડીને, સુ૦ પડિલાભ્યા અણગાર. સુ૦ ૧૫.
બીજે દિન સમહોત્સવેં, સુ૦ તેડ્યા ઘર મુનિરાય; સુ૦
પંચ સહસ સોવન પગેં, સુ૦ પૂજી નમે નરરાય. સુ૦ ૧૬.
અગડદત્ત કુમર હવે, સુ૦ કમળસેના ઘર જાય; સુ૦
માન તજી ભજી નારીનેં, સુ૦ શીતળ વયણેં ઠરાય. સુ૦ ૧૭.
તુજ સરિખી જે સુંદરી, સુ૦ છંડી વિણુ અપરાધ; સુ૦
મદનમંજરી કુલટા સમી, સુ૦ મેં માની કરી સાધ. સુ૦ ૧૮.
રેતિ ધનંજય સમ ગણી, સુ૦ સોવન રેતિ સમાન; સુ૦
અનુભવી વાત સકળ કહી, સુ૦ હું અવિવેક નિધાન. સુ૦ ૧૯.
મેં અજ્ઞાનપણે કરી, સુ૦ ન લહ્યું નારીચરિત્ર; સુ૦
નયણેં રૂએ મનમેં હસે, સુ૦ વાત કરે તે વિચિત્ર. સુ૦ ૨૦.
મત્સ્ય જળેં ખગ અંબરેં, સુ૦ જાણે ન બુધપદ ઠામ; સુ૦
સબળાને સમજાવતી, સુ૦ જૂઠું અબળા નામ. સુ૦ ૨૧.
મુનિવર મુખ માલમ પડી, સુ૦ એ વિનિનતા વાત; સુ૦
મોહ તિમિર રજની ગઇ, સુ૦ જ્ઞાન ઉદય પ્રભાત. સુ૦ ૨૨.
સંયમ લેશું ગુરૂ કનેં, સુ૦ રેહુજ્યો સુખભર ગેહ; સુ૦

સા કહે અમેં પણ સંયમી, સુ૦ જિહાં છાયા તિહાં દેહ. ગુ૦ ૨૩.
સમસર્પી કુંવર ગયો, સુ૦ મદનમંજરી આવાસ; ગુ૦
કહે ભવદવ તાપેં તપ્યા, સુ૦ વ્રત ધરશું ગુરૂ પાસ. ગુ૦ ૨૪.
કરજ્યો સાસુ સેવના, સુ૦ એમ કહી ઉઠ્યો કુમાર; ગુ૦
માત તાતને જઇ કહે, સુ૦ લેશું સંજમ ભાર. ગુ૦ ૨૫.
પર બાંધવ એ અમતણા, સુ૦ જીવિતના દાતાર; ગુ૦
બંધાણા વચનેં અમો, સુ૦ સાથેં સવિ અણગાર. ગુ૦ ૨૬.
નણુથી ગુરૂ સહ લાવીયા, સુ૦ ક્ષણ ન રહું સંસાર; ગુ૦
નિશ્ચય દેખી નરપતિ, સુ૦ કરે સજ્જાઇ સાર. ગુ૦ ૨૭.
બાંધવ વર્ગને પૂછીનેં, સુ૦ કરતો દીન ઉદ્ધાર; ગુ૦
શિબિકાયેં બેસતાં, સુ૦ પટ બાંધવશું કુમાર. ગુ૦ ૨૮.
કમળસેના શણગારતી, સુ૦ સસરો સાસુ નિજ હાથ; ગુ૦
શિબિકાયેં પધરાવતાં, જાણે શાસનસૂરિ સાથ. ગુ૦ ૨૯.
રત્નચૂડ નૃપ બેહુ મળી, સુ૦ કરતા મહોત્સવ સાર; ગુ૦
જેમ જમાલી નિકળ્યો, સુ૦ આવે જિહાં અણગાર. ગુ૦ ૩૦.
આભૂષણ તજી અડજાણાં, સુ૦ લીયે મહાવ્રત ચાર, ગુ૦
વૃષ્ટિ કુસુમવન સુર કરે, સુ૦ ગુરૂવાસક્ષેપ ઉદાર. ગુ૦ ૩૧.
વંદી સહુ પાછા વળે, સુ૦ મુનિ સવિ કરત વિહાર; ગુ૦
કમળસેના સન્મુખ રહી, સુ૦ આંસુ પડતે ધાર. ગુ૦ ૩૨.
સાસુ કહે બેટા સુણો, સુ૦ તું દેહેં સુકુમાર; ગુ૦
ફુલનો ભાર ન શિર ધરે, સુ૦ કેમ વહો મેરૂભાર. ગુ૦ ૩૩.
પણ તું ત્રિહુ પખ ઉજળી, સુ૦ ચોથો ગુરૂકુળવાસ: ગુ૦
દુષ્કર નહીં તુજ મુનિપણું, સુ૦ પણ મુજ કીધ નિરાશ. ગુ૦ ૩૪.
તું નિઃસ્નેહી થઇ ચલી, સુ૦ મુજ તરછોડી હાથ; ગુ૦
જાઇશ ઘર કેમ એકલી, સુ૦ ભોજન કરું કેણી સાથ. ગુ૦ ૩૫.
નિરાગી થઇ નીકળ્યા, સુ૦ પણ વરસેં એક વાર; ગુ૦
મુજ સુલસા સાસુ હતી, સુ૦ સંભારજો ધરી પ્યાર. ગુ૦ ૩૬.
આ વનમાં નથી આવવું, સુ૦ શત્રુ સમ વન એહ; ગુ૦
જોતી નેં રોતી વળી, સુ૦ સખીયોશું ગઇ ગેહ. ગુ૦ ૩૭.

ધનસિરીકું વિશ્વાસ, ભયા બહુ નેહસેં; જાઉ
એણે અવસર ડંડિર નામેં, તલાર ઉહાં બસે. મેં૦ ત૦ મુ૦ ત૦
ધનસિરી મહીયર સાથકે, ગોંખમેં આવતી; ગોં૦
લેત વિનયંધર તંબોલ, દિયા મુખ ચાવતી. મેં૦ દિ૦ મુ૦ દિ૦ ૯.
મુખરસ ભરી પિચકારીયાં, ડારત ખાવતે; ડા૦
ડંડીર શિરેં છટકાવ, લગાત લજાવતે. મેં૦ લ૦ મુ૦ લ૦
ઉંચે બદન નિધા કર, દેખત સુંદરી; દે૦
લગા પ્રેમકેં અંતર ઘાય, ખડા રહ્યા દો ઘરી. મેં૦ ખ૦ મુ૦ ખ૦ ૧૦.
ડંડીર કહે સુણ સુંદરી, પિયુ વિણ કયું રહે; પિ૦
તેરા જોબન હો વન ફૂલ, વિજોગેં કયું દહે. મેં૦ વિ૦ મુ૦ વિ૦
મુખ તંબોલનેં પ્રેમ રસેં, હમ ભીંજીએ; હ૦
તેરે લોચનકે લટકે રે, હમુ દિલ રિઝીએ. મેં૦ હ૦ મુ૦ હ૦ ૧૧.
હમ ઉમંગેં રંગેં, રમો એક બેરિયાં; ર૦
હમ હુકમી સંગત હોત, કરત કોણ હેરિયાં. મેં૦ ક૦ મુ૦ ક૦
જેને બોલાયા સાપ, વિછુંસેં કયું ડરે; વિ૦
જેણે ખાયા વચ્છનાગ ધંતુરે કયા મરે. મેં૦ ધં૦ મુ૦ ધં૦ ૧૨.
શંકસેં પ્રીત બનાઇ, સો ભાગા રાતમેં; સો૦
મેરા જાન લગા તેરી સાથ, રહેંગી નીરાતમેં. મેં૦ ર૦ મુ૦ ર૦
આવલ ફુલ હજાર, ચંપેકી એક કલી; ચં૦
અરખ નરસેં જનમારા, ચતુરકી એક ઘડી. મેં૦ ચ૦ મુ૦ ચ૦ ૧૩.
બોલી સતી સુન હો, શેહરકા કોટવાલીયા; શે૦
ઉન્મત્ત વહે વગડે, જયું ઢોર ગોવાળીયા. મેં૦ જયું૦ મુ૦ જયું૦
પીયુજી ચલે પરદેશમેં, દીલસેં ન વેગલી; દી૦
તેરી અમ્માકું જા કર પુછ, પતિ બિન એકલી. મેં૦ પ૦ મુ૦ પ૦ ૧૪.
વિરહેં દહી તેરી માયકું, અકેં બોલાવણાં; અં૦
જેણે બાલમેં ગોદ રમાયા, છે કારણ ધાવણા. મેં૦ છ૦ મુ૦ છ૦
કેસરી કંતકે આગેં, સબે હરણાં વલી; સ૦
તેરે સરીખે ગુલામ, મેરે ઘર કરતા નોકરી. મેં૦ મેં૦ મુ૦ મેં૦ ૧૫.

બાપ વદે સુણ બોલે, મરેગી છોકરી; મ૦
કહે સા સતી આગલ ઝાગલ, અપને કેમરી. મેં૦ ભૂ૦ મુ૦ ભૂ૦
સુણ નિગુણી કોટવાલ, ગયો ઘર ચિંતવે; ગ૦
કરી મેદ સતીકો શીલ, ચુકાવું હું હવે. મેં૦ સુ૦ મુ૦ સુ૦ ૧૬
ગેહ બોલાઇ વિનયંધરકું દોસ્તી કીયો; દો૦
એક દિન બોલાકર પાંઉં, પરિ સનમાનીયો. મેં૦ પ૦ મુ૦ પ૦
ધનસિરી માય હમેરા, મિલાવા તુમ કરો; મિ૦
કહે મો જિનકું સમઝાઉં, માનેગી તો ખરો. મેં૦ મા૦ મુ૦ મા૦ ૧૭
આઇ વિનયંધર બાત, સતીકું સુણાવીયાં; સ૦
બોલી મા એસી બાત કરેંગા તો, ખાયગા ગાલીયાં. મેં૦ ખા૦ મુ૦ ખા૦
લાંચ પરાઇ ખાવત, ધિગ્ તુંહી ખાવરા; ધિ૦
મેરા કંત વિના સારી આલમ, મેરે સહોદરા. મેં૦ મ૦ મુ૦ સ૦ ૧૮
સુનીય વિનયંધર બોયે, હમું તકશિર પરી; હ૦
પૂછે દિન દુજે તલાર, કુછ કયા પાંશરી. મેં૦ કુ૦ મુ૦ કુ૦
વિનય વદે અવિ ધીરે, બનેગી વારતા; બ૦
ઘર આઇ બદન ચઢાઇ, રહો ધરી મૌનતા. મેં૦ ર૦ મુ૦ ર૦ ૧૯
દેખી લહી ચિત્તભાવ, કહે મા ફેકમે; ક૦
તુઝે મલાયા દુર્જન, ડંડીર માથે ક્યું રમે. મેં૦ ડં૦ મુ૦ ડં૦
તીજે દિન ફેર પાઠી, રીત વિનયંધરા; રી૦
કહે મા મોય ડંડીર, દામ દીયેગા કેતરા. મેં૦ દા૦ મુ૦ દા૦ ૨૦
લાખ લેઇ ઉસેં લાઓ, અશોકવનેં નિશિ; અ૦
જાવ હરખ્યો વિનય ડંડીરકું, જાય કરે ખુશી. મેં૦ જા૦ મુ૦ જા૦
આયે તલાર અગોઠ, વાડીમેં એકલે; વા૦
તવ ધનસિરી અજયા સાજ, ઉહાં એક મોકલે. મેં૦ ઉ૦ મુ૦ ઉ૦ ૨૧
ગુમ શિપાઇ છુપાઇ, ખડગ ગા ગઇ વને; ખ૦
મદિરા દેઇ કીધ અચેત, સુભટ ખડગે હણે. મેં૦ સુ૦ મુ૦ સુ૦
બોલે સતી નીચ મગી, વિનયશિર સંહરું; વિ૦
સોંપી કંપતબોલેં એમા ફેર, કામ મેં નહીં કરું. મેં૦ કા૦ મુ૦ કા૦ ૨૨
સતીકે હુકમ વિનયેં જાઇ, નાંખીયો કૂપમેં; નાં૦

જાણી નારી સતીકી જાત, ભરાણી રૂપમેં. મે૦ ભ૦ મું૦ ભ૦
એક દિન પૂછે વિનયંધર, કાહા તુમ સાસરા; કા૦
સુનીએં સબી બાત સુણાઇ, હુઆ નેહેં ભરા. મે૦ હુ૦ મુ૦ હુ૦ ૨૩.
વિનય વદે તુમ પિયુસેં, મેલાવા મેં કરું: મે૦
સતી બોલે દેઉં સિરપાવ, બધાઇંગી આખરૂ. મે૦ બ૦ મુ૦ બ૦
તવ નરરૂપ ધરી જાઇ, માત પિતા મલે; મા૦
સાસુ સસરો વધાઇ સાથકે, આણું મોકલે. મે૦ આ૦ મુ૦ આ૦ ૨૪.
બેટી સહિત સથવાહ, ઉજ્જેણી આવીયા; ઉ૦
બડે ઓચ્છવસેં ફેર દોનું, ઉહાં પરણાવિયાં. મે૦ ઉ૦ મુ૦ ઉ૦
દંપતી વાસ ભુવન સુખ, વિલસે નેહશું; વિ૦
વિનયંધરકો શિરપાવ, તે માગે તેહશું. મે૦ તે૦ મુ૦ તે૦ ૨૫.
સા કહે તુમ કર્યું માગો, વિનયકું પિયાણીએં; વિ૦
સમુદ્રદત્ત કહે સોય, અમો એક જાણીયેં. મે૦ આ૦ મુ૦ આ૦
પ્રેમવતી પ્રિયા પ્રીત, બની ક્ષીર નીરસેં; બ૦
ખંડ ત્રીજે દશમી ઢાળ, બની શુભવીરસેં. મે૦ બ૦ મુ૦ બ૦ ૨૬.

દોહરા.

સર્વે વસા સરખી નહીં, કહે ધમ્મિલ કુમાર;
સંસારે સતીયો ઘણી, તિમ ઘણી કુલટા નાર. ૧.
વારણ વાજી લોહકાઠ, કાઇ ઉપલ નર નાર;
વસ્ત્ર નવમ બહુ અંતરૂં, સરખાં નહીં સંસાર. ૨.
સુનજ ઇચ્છા નવિ ઉપશમી, નવિ પામ્યો નિર્વેદ;
અધવચ સુખથી નીકળ્યો, તે દીલ ભરિયો ખેદ. ૩.
તરૂ છાયા બિમણુ દીયે, પત્ર દીએ ફળ ભક્ષ;
તુમ છાયા શીતળ લહી, વંછું સુખ પ્રત્યક્ષ. ૪.
કલ્પતરૂની જાચના, છંડી જુગલિક લોક;
અવર તરૂવર પામીને, કેમ જાચે તે ફોક. ૫.
તેણે સ્વામી તુમને કહું, કરીએં સુનજ ઉપગાર;
નદી નાળાં ઘન જળ ભરે, તુંબ ભરણ ફિરિધાર. ૬.

ઢાળ ૧૨ મી.

(નવમી નિર્જરા ભાવના, ચિત્ત ચેતો રે-એ દેશી).

મુનિવર વળતું એમ કહે, ચિત્ત ચેતો રે;
સુણ ધમ્મિલ કુમાર, ચતુર ચિત્ત ચેતો રે.
ઉપદેશ આશ્રવ દ્વારનો, ચિ૦ નહિ મુનિનો આચાર. ચ૦ ૧.
પણ આશ્રવ સંવર હુવે, ચિ૦ આચારંગ વખાણ; ચ૦
તેણે તુજ વંછિત સિદ્ધિએ, ચિ૦ કહું સિદ્ધાંત પ્રમાણ. ચ૦ ૨.
કર્મ વિઘન ઉચ્છેદવા, ચિ૦ ભાંખ્યા તપ સવિધાન; ચ૦
ભાવ નિરાશંસે નિર્જરા, ચિ૦ તપ આંબિલ વર્ધમાન. ચ૦ ૩.
રયણે જડિત રત્નાવલી, ચિ૦ કનકાવલીને દામ; ચ૦
રત્નાવલી કનકાવલી, ચિ૦ અદલ બદલ દોય નામ. ચ૦ ૪.
ઉતરતાં દોય પાસથી, ચિ૦ એક દોય ત્રણ અંક; ચ૦
નવકોઠા વચ્ચે શૂન્ય છે, ચિ૦ શેષ ધરે ત્રણ ટંક. ચ૦ ૫.
એકાદિકા શોલ સગમા, ચિ૦ ફુગફુગીનો હવે ઠાઠ; ચ૦
પાંતરીશ કોઠે ક્રમખું, ચિ૦ પટ્ રેખાયત આઠ. ચ૦ ૬.
ચોત્રીશ ત્રિગડા થાપીએ, ચિ૦ શૂન્ય વચ્ચે કરી એક; ચ૦
અથવા દુતિ ચઉ પણ ખટે, ચિ૦ પંણ ચઉ તિગડું વિવેક. ચ૦ ૭.
વાયક દો ચઉ ખટ અડે, ચિ૦ ખટ ચઉ દો એક સાર; ચ૦
ગુરૂગમ થાપનથી ઘણા, ચિ૦ ફુગફુગીના અધિકાર. ચ૦ ૮.
પારણાં અઠ્યાશી તપ સવી, ચિ૦ માસ સત્તર દિન બાર; ચ૦
ચાર વાર રત્નાવલી, ચિ૦ તો હોયે ચોસરો હાર. ચ૦ ૯.
કોઠા નવ નવ પણતિસે, ચિ૦ ત્રિક ઠામે દોય દોય; ચ૦
એ વિધિયે કનકાવલી, ચિ૦ એકે એકાવલી હોય. ચ૦ ૧૦.
લઘુ ગુરૂ પદ સયોજના, ચિ૦ સિંહ નિકળિયા દોય; ચ૦
શક્તિધરા તપ એ કરે, ચિ૦ મુક્તાવલી દોય મોય. ચ૦ ૧૧.
શક્તિ નથી તુજ એવડી, ચિ૦ પણ તુજ યોગ્યતા જોય; ચ૦
મંત્ર વિદ્યા તપસ્યા વિના, ચિ૦ લક્ષ્મી ન પામે કોય. ચ૦ ૧૨.
તેણે તુમ આરાધન કરો, ચિ૦ પરમેષ્ઠી મહામંત્ર; ચ૦

મહિમા ઘણો શ્રુતમાં કહ્યો, ચિ૦ એ સમો મંત્ર ન જંત્ર. ચ૦ ૧૩.
અષ્ટકમળ દળ પાંખડી, ચિ૦ કાર્ણિકાયેં અરિહંત; ચ૦
સિદ્ધાદિક ચઉ ચિહું દિશે, ચિ૦ વિદિશેં ચૂલા થાપંત. ચ૦ ૧૪.
એણી વિધેં હૃદય કમળ ઠવી, ચિ૦ જાપ જપો નવ લક્ષ; ચ૦
વિદ્યા ષોડશ અક્ષરી, ચિ૦ દેવ હોવે પ્રત્યક્ષ. ચ૦ ૧૫.
પ્રથમ બલિદાન દેવને, ચિ૦ દેઇ જપે શુભવાસ: ચ૦
અરિ કરી સાગર કેસરી, ચિ૦ ભૂત ભુજંગ ભય નાશ. ચ૦ ૧૬.
પણ મુનિવેશેં અમોઘ છે, ચિ૦ તપ આંબિલ ઉપવાસ: ચ૦
સુરદર્શન દિન વીજળી, ચિ૦ ગાજનિસિ ન નિરાશ. ચ૦ ૧૭.
દ્રવ્યવેશ મુનિનો ધરી, ચિ૦ ઉપગરણાં અનુરૂપ;. ચ૦
સકળ ક્રિયા શુદ્ધેં કરો, ચિ૦ જેમ કરતા મુનિ ભૂપ. ચ૦ ૧૮.
સામુદાણી ગોચરી, ચિ૦ વિગય લગી ઉપવાસ; ચ૦
પ્રથમ પછે નિર્લેપતા, ચિ૦ કરે આંબિલ ષટ્ માસ. ચ૦ ૧૯.
વંછિત ફળ તસ સંપજે, ચિ૦ રમણી ઋદ્ધિ વિલાસ; ચ૦
આ ભવમાં સુખ ભોગવે, ચિ૦ પરભવ પુણ્ય પ્રકાશ. ચ૦ ૨૦.
ત્રીજે ખંડે મુનિવરેં, ચિ૦ કહી અગીયારમી ઢાળ; ચ૦
વીર કહે ગુરુવયણથી, ચિ૦ પામીયેં મંગળ માળ. ચ૦ ૨૧.

દોહરા.

ધમ્મિલ ગુરુવયણાં સુણી, હરખ્યો હૃદય મઝાર;
માતપિતા બંધવથકી, અધિકો ગુરુ ઉપગાર. ૧.
ગુરુ દીવો ગુરુ દેવતા, ગુરુથી લહીએં નાણ;
આ ભવ સુખ સંપદ દીયે, પરભવ કોડિ કલ્યાણ. ૨.
કર જોડી ગુરુને કહે, મુજ આપો મુનિવેશ;
આચારશું સુધી ક્રિયા, સફળો તુમ આદેશ. ૩.
તવ ગુરુ મુનિવેશજ દિયે, મંત્ર તથા આશીષ;
કરી ઉપવાસ ગુરુમુખેં, મંત્ર જપે અહોનિશ. ૪.

ઢાળ ૧૨ મી.

(હાંરે હું તો જળ ભરવાને ગઇ'તી જમુનાતીર જો–એ દેશી).

હાંરે હવે ધમ્મિલ મુનિવર વેશ ધરી કરી તામ જો,
ઉપગરણાં દશ ચાર મુનિકેરાં ધરે રે લો;
હાંરે ષટ્ આવશ્યક પડિલેહણ શુભ પરિણામ જો,
વિધિયેં મંત્ર જપંતા ષોડશ અક્ષરેં રે લો. ૧.
હાંરે મન શુદ્ધિ, ત્રિકરણ, યોગેં તપ જપ પોષ જો,
પ્રત્યાહારને ધારણ, ધ્યેય દિશા વરી રે લો;
હાંરે તજી, આધાકર્માદિક વળિ કેતા દોષ જો,
સામુદાણી કરતા ફરતા ગોચરી રે લો. ૨.
હાંરે ષટ્પદ વૃત્તિ કરિ નિર્લેપક લિયે આહાર જો,
ઉપવાસાંતર આંબિલ કરતા નિત્ય પ્રતેં રે લો.
હાંરે ત્યજી ધૂમ્રદોષ તપ સઘળો ચઉવિહાર જો,
એમ કરતાં ષટ્માસ ગયા તપ વાધને રે લો. ૩.
હાંરે તપ ચરણેં શોષિત માંસ રૂધિર નિજ કાય જો,
પુણ્યેં પોષિત હિતકર ગુરૂ પાસેં ગયો રે લો.
હાંરે તિહાં સાધુવેશ તજી પ્રણમી ગુરૂપાય જો,
ગુરૂઆશીષેં ચાલ્યો વન હસ્તી થયો રે લો. ૪.
હાંરે પરિભ્રમણ કરંતાં ભૂતનું મંદીર દીઠ જો,
તપ શ્રમ તાપ સમાવા, તાપન આશ્રયોરે લો.
હાંરે રયણી સુખ હેતેં ભૂત ધરે અપવિત્ર જો,
સૂતો ભરનિદ્રાએ, ચિંતાયેં વમ્યો રે લો. ૫.
હાંરે તવ સ્વપનેં બોલે દેવ થઇ પરસન્ન જો,
સુગુરુવંચન સુપસાયેં રહો સુખમાં સદા રે લો;
હાંરે સુણ ધમ્મિલ પરણીશ તું સુખમાંહી મગન જો,
બત્રીશ કન્યા ખેચર ભૂપ તણી મુદા રે લો. ૬.
હાંરે એમ અમીય સમાણી વાણી સુણિય કુમાર જો,
જાગ્યા રે સુહ માગ્યા મુઝ પાસા ઢળ્યા રે લો;
હાંરે ચિંતે સુર તુઠા વૂઠા અમિજળધાર જો,
આજ રે દિન સારા શુભ દહાડા વળ્યા રે લો. ૭.

હાંરે ગતશોક કોક રવિઉદયે તેમ હરખંત જો,
ચિંતે તપ મહિમા ચિંતામણિથી સરે રે લો;
હાંરે વળિ શાસ્ત્રે નવધા સુપ નનિણુંધ ભાખંત જો,
અનુભવી સાંભળી દીઠી લહે સ્વપનાંતરે રે લો. ૮.

હાંરે ત્રણ પગઇ વંઠે દેખે સહેજ સભાવ જો,
આરતિધ્યાને પડિયો ચિંતા સંભવે રે લો;
હાંરે વળિ પાપને ઉદયે ધર્મતણો પરભાવ જો,
દેવ દિયે સ્વપનાં એ તિગ સાચાં હુવે રે લો. ૯.
હાંરે એમ સ્વપનવિચારે રાતિ ગઇ એક જામ જો,
એણે અવસરે તેણે દ્વારે રથ આવ્યો ચલી રે લો;
હાંરે રથ જોડ્યા ઉજ્જ્વલ ઘોડા ધરીયં લગામ જો,
હાંકંતી એક નારી તિહાં કણે ઉતરી રે લો. ૧૦.

હાંરે રહિ દ્વારે પૂછે કોણ છે ધમ્મિલ આંહિ જો,
કુંવર કહે હું ધમ્મિલ આ બેઠો ઇહાં રે લો;
હાંરે ધીમે સા બોલી જો છો ધમ્મિલ આંહિ જો,
તો તુમ નારી બોલાવે રથ બેસી તિહાં રે લો. ૧૧.
હાંરે તવ ધમ્મિલ ચિંતે સંકેતિક સંજોગ જો,
મુજ નામે બોલાવે કોઈક સુંદરી રે લો;
હાંરે વંતર્યંતર દેવી અથવા ખેટવી જોગ જો,
પામી આવી વિષયાકુળ વિદ્યાધરી રે લો. ૧૨.

હાંરે તેણે મૌનપણું કરી જાવું મુજ નિરધાર જો,
હુંહુંકાર કરંતાં વાત ખરી જડે રે લો;
હાંરે જેમ પુની પગલાં બગલાં ચૌખ્યવિહાર જો,
બોલતાં શુક સારીકા પંજર પડે રે લો. ૧૩.
હાંરે એમ ચિંતી ચૈત્ય થકી નિકળીયો તેહ જો,
તનમુખ ઢાંકી રથને ... જઇ રે લો
હાંરે રથ બેઠી ...
હાંરે ... મા પણુ ... રે

વ્હારે તે કન્યા વચનેં રથ હાંકંત કુમાર જો,
ચંપાપુરીને મારગ ચોંપે સંચરે રે લો;
વ્હારે મારગ ચલતાં જે જે પૂછે બેહુ નારી જો,
પડિઉત્તર નવિ દેવે તે હું હું કરે રે લો. ૧૫.
વ્હારે વાજીવિશ્રામણ લહિ જળઠાન વિશાળ જો,
રાની ગમાવણ થાક સમાવણ ઉતરે રે લો;
વ્હારે કાંઇ ત્રીજે ખડેં બોલી બારમી ઢાળ જો,
શ્રી શુભવીર કુમાર વિનોદ હૃદય ધરે રે લો. ૧૬.

દોહરા.

નૃપકુંવરી નિજ ધાવશું, ઉતરીયાં જળઠામ;
સુંદર ભૂમિ વિલોકિને, લે તરૂતળ વિશ્રામ. ૧.
જળ પાવણ હોય અશ્વને, જાવે જામ કુમાર;
કુંવરી દેખી તેહને, ચમકી ચિત્ત મઝાર. ૨.
નવિ જાણે એ તપથકી, દુર્બળ શ્યામ સ્વરૂપ;
પરદુઃખ ન લહે તસ્કરાં, વંધ્યા બાળક ભૂપ. ૩.
પંથ પવનશીતેં ઠરી, અગ્નિ પ્રજાળ્યો જામ;
સર્વાંગે દેખી કરી, કહે નિજ ધાવને તામ. ૪.

ઢાળ ૧૩ મી.

(કપૂર હોવે અતિ ઉજળો રે—એ દેશી.)

કુંવરી કહે કોણ કારિમો રે, મા એ મૂઢ ગમાર;
ડાંગે અધારૂં ફૂટીયું રે, લૂંટી હું ભર બાજાર રે. ૧.
માડી બળી રે બળ્યાં નર એહ, દીઠે દાઝે દેહ રે; માડી બળ૦
નબળાશું શ્યો નેહ રે, માડી૦ એ આંકણી૦
ભૂખેં દાઝી દેહડી રે, પ્રગટ નસાની જાળ,
જાણે કરોળિયો રે, શ્યામતનુ વિકરાળ રે. મા૦ ૨.
વસ્ત્ર મલિન તન મળ ભર્યો રે, દીસે દારિદ્ર રૂપ;
મૂક પરે હું હું કરે રે, દેખી પડે કોણ કૂપ રે. મા૦ ૩.
સંકેતિક નર કિહાં ગયો રે, કામદેવ અવતાર;

મનવલ્લભ હૃદયે ધર્યો રે; જેમ મુક્તાફળ હાર રે. આ૦ ૪.
કિહાં સોવન પિત્તલ કિહાં રે, કિહાં મણિ ખંડિત કાચ;
રવિ ખજુઆ શશી રાહુઆ રે, કિહાં જૂઠ કિહાં સાચ રે. આ૦ ૫.
તે નર ઢોરો આણીયો રે, બોલી ન જાણે વાચ;
રણમાં રાક્ષસ સમ મળ્યો રે, ભૂત પ્રેત પિશાચ રે. આ૦ ૬.
પીયરીયાં પાછળ તજ્યાં રે, બીજો ભળિયો સંતાપ;
એકલાં રણમાં પ્રગટિયાં રે, પૂરવ ભવનાં પાપ રે. આ૦ ૭.
વસ્ત્રે શસ્ત્રે રૈય સજ્યો રે, યોદ્ધારવ નર જાણું;
રત્ને ભર્યો લિયો ડાબલો રે, કરવા ધરમ ટાણુ રે. આ૦ ૮.
નીતિધર્મ રસ કેલિનાં રે, પુસ્તક રાખ્યાં સાથ;
ગાડીવાન હાલી ઉઠ્યો રે, ઝાલી ન જાણે હાથ રે. આ૦ ૯.
ચતુરશું ચિત્ત મિલાવડે રે, રંગભર રમે એક રાત;
કદીય સનેહી ન વીસરે રે, જો હોય સાથે જાત રે. આ૦ ૧૦.
મૂરખ સાથે ગોઠડી રે, પળ પળ કલેશ વિઘાત;
તેથી મરણ રૂડું કહ્યું રે, કરી ગિરિઝંપાપાત રે. આ૦ ૧૧.
દુશ્મન પણ દાનો ભલો રે, વિપ્ર ચોર કરે સાર;
વાંદરે રાયને મારિયો રે, મા મૂરખ હિતકાર રે. આ૦ ૧૨.
નજરે દીઠો નવિ ગમે રે, એ મૂરખ સંજોગ;
તો ઘરવાસ વિલાસના રે, દૂરે રહ્યા સંભોગ રે. આ૦ ૧૩.
ગેહ ભણી પાછી વળું રે, નહીં કોઈનું મુઝ કાજ;
બ્રહ્મચર્ય ધરશું સદા રે, લોકમાં વધશે લાજ રે. આ૦ ૧૪.
ધાવ કહે વત્સ સાંભળો રે, મ ધરો મનમાં ખેદ;
જ્ઞાનીનું દીઠું હોશે રે, તિહાં નહીં કિશો વિભેદ રે; બેટી૦ .
મ મ કર બાલક બુદ્ધિ, છે તુઝ પુણ્ય વિશુદ્ધ રે. બેટી મ૦ ૧૫.
નૃપકન્યા વરી ભિક્ષને રે, તેજ આનંદ ભૂપાળ;
કુષ્ટી વર્યો મયણા સતી રે, નીકળિયો શ્રીપાળ રે. બે૦ ૧૬.
પ્રકૃતિક નર નાખિયો રે, જૂઠ તણો ભંડાર;
કુંવારી કન્યાતણા રે, જોયા રાત ભરતાર રે. બે૦ ૧૭.

તૃપ્તિ નહીં ખારે જળે રે, તેમ જૂઠાની વાત;
જૂઠસમો નહી પાપિયો રે, એક દિન કરે વિઘાત રે. બો૦ ૧૮.
વિદ્યામંત્ર ફળે નહીં રે, ફૂડકપટનું ધામ,
જૂઠથી સુર રહે વેગળા રે, અણવિશ્વાસનું ઠામ રે. બો૦ ૧૯.
શ્યો ઘરવાસજ તેહશું રે, બોલે જસ નહી બંધ,
આળ શણગાર સતી તણા રે, નિષ્ફળ લહી પતિ અંધ રે. બો૦ ૨૦.
રૂડું થયું જે નાવિયો રે, દૈવે મેલ્યો અન્ય,
મોતું કરી માણસ વસે રે, જાણીયે ધન્ય અધન્ય રે. બો૦ ૨૧.
રૂપ દેખી રાચી રહે રે, ન કરે પરીક્ષા સાર,
જાય જન્મારો ઝુરતાં રે, ભુચ્છ મળે ભરતાર રે. બો૦ ૨૨.
આચારે કુળ જાણિયે રે, સંભ્રમ સ્નેહ જણાય
ભોજનવાત વપુ કહે રે, વાતથી સર્વ કળાય રે. બો૦ ૨૩.
ગેહ ભણી જાતાં થકાં રે, હોશે હાંસી હાણ,
માત પિતાદિ પરાભવે રે, જીવિત દુઃખની ખાણ રે. બો૦ ૨૪.
બોલાવે માલમ પડે રે, જુઓ બોલે શ્યા બોલ;
દેશ કળા કુળ જાણીને રે, આપણુ કરશું તોલ રે. બો૦ ૨૫.
ત્રીજે ખંડે એ કહી રે, તેરમી ઢાળ રસાળ;
શ્રી શુભવીર કુંવર તણો રે, પુણ્ય ઉદય ઉજમાળ રે. બો૦ ૨૬

દોહરા.

ધાવ વચન સુણિ શીખનાં, ખેદ ભરી અકળાય;
મન ચિંતે સંકટ પડી, વાઘ નદીને ન્યાય. ૧.
તરુ અંતર કુમરે સુણી, વાત ઉભયની ત્યાંહિ;
ચિંતે ચિત્ત જોઉં પારખ્યુ, દેવવચનનું આંહિ. ૨.
સખી સાથે બોલાવતી, તસ કુમરી તેણી વાર,
પૂછે તુમ તણુ દેશ કુળ, કેન અમ સાથ વિહાર. ૩.
કોણ દેશે જાવા તણો, છે તુમચો ઉદ્દેશ,
શાસ્ત્રકળા શી શી ભણ્યા, કહો એ વાત અશેષ. ૪.

ઢાળ ૧૪ મી.

(રાગ પરજીયો. ફટરે પડ્યો તેરો પીસાગ્રો—એ દેશી.)

કુંવર કપટસેં બોલીયો રે, મેરા કામરૂ દેશ;
ફરને ફરે અમ એકિલે, કરી નવ નવ વેશ;
કરણી ફકીરી કયા દિલગિરી. એ આંકણી૦ ૧.
વાલી મેં હરિપુર મેહેરકા રે, નહીં માય ને બાપ;
જોરૂ જુલમ મેને ના કીયા, બડા હુવે મંતાપ. કરણી૦ ૨.
સગેં સણીજેં ઘર કયા કરે રે, હમ જુલમી લોક;
ખાનાં પીનાં કરૂં હાથસેં, ફેર દેવે બી લોક. ક૦ ૩.
સ્નાન માગ ખટ અંતરે રે, વરસેં દોય વાર;
કપડે બી યા રીત ધોવણાં, નહિં ફુરસત લગાર. ક૦ ૪.
ભૂત સૈતાનકે દેવલેં રે, હમ રેહતે રાત;
દિનમેં દિવાના હો રહે, કહું કયા બુનિયાત. ક૦ ૫.
ઔર કલા ન પિછાનિયેં રે, મતિ વિકલ ગમાર;
મોર કલા વનમેં ધરે, એક દેખીયેં માર. ક૦ ૬.
શાસ્ત્ર પઢે બકવા કરે રે, જેસા લવરી ખોગ;
ગોવાલ હમ ઉસેં કયા કરે, નિત્ય ચારંત ઢોર. ક૦ ૭.
દિનમેંસી ઢોર કેતે બેચીકે રે, લિએ પેસે હજાર;
સો બી જૂગટ ખેલમેં ગયે, નહીં ખાયે લગાર. ક૦ ૮.
ખાવનનેં ફેર મુઝે ના દીયાં રે, પશુ ચારણ ધામ;
કોઈ રખે નહીં નોકરી, નહિ કવડી બી પામ. ક૦ ૯.
ખ્યાલ તમાસા દેખતે રે, રહે ફિરતે હી ગામ;
ઠામ ઠેકાણાં નહીં કિયાં, મેરા કાબેલ નામ. ક૦ ૧૦.
જંગમ જંગલ જોગટે રે, જેસેં ખાખી હી લોક;
કરતે મોજ મસ્તાઈમેં, નાહીં કિસીકા શોક. ક૦ ૧૧.
તુમ સમ ઓરત જે મળે રે, ઉસેં કરતે બી હાથ;
બેચા વિદેશેં કરૂં દોકડા, રખું વેશ્યાકે સાથ. ક૦ ૧૨.
રોટી પકાનાં હાથેં પડે રે, અબ તું મિલી નાર;
ખાનાં પીનાં મુજે જો દીયે, રખું તુઝે ઘર બાર. ક૦ ૧૩.
બંટી બાવટા લાયગે રે, પીસો નિત્ય તીન શેર;

રોઝી ચલેગી જન તીનકી, મત જાનોગે ફેર. ક૦ ૧૪.
કુંવરી કહે દાધા પરી રે, તેરા બોલ હે લુણ;
વેશ ફકીરી તેરી જલ ગઈ, તુન હોતા હે કૂણ;
જલ રે ગઇ ગઈ તેરી જિંદગી. એ આંકણી૦ ૧૫.
લાલ લાલ જેસી તોરી અંખીયાં રે, જેસી જલતી મશાલ;
મેં હું બડી કુલબેટીયાં, તું હી હાલી હમાલ. જલ રે ગઇ૦ ૧૬.
ભૂતદેવલ વસતો ફરે રે, તું હી આપેં હી ભૂત;
જુલમી હુવા તો હમ ક્યા કરે, સુણુ રંકકે પૂત. જલરે૦ ૧૭.
શાખકલા વિકલા નહીં રે, ઢોર ચારે સો ઢોર;
ગેવાલ હમ ઘર બોહોત હે, નહીં તુમ સમ ચોર. જ૦ ૧૮.
મરખરાજ કચેરીયેં રે, જુએ હસ્તીવદન;
હેતું પુચ્છ મુખ ના મલે, સુણી સ્વામી પ્રચ્છન્ન. જ૦ ૧૯.
પરથી લાંચ દૂરેં ગયે રે, હુઇ લોકમેં હાંસ;
તું બી બડે એસે મૂરખે, વિણુ વિદ્યા વિલાસ. જ૦ ૨૦.
તેરી જિંદગાની ગઈ ધૂલમેં રે, બડા બમની હરામ;
સંગ તજે દૂર સજ્જનાં, રહે પાસેં ન દામ. જ૦ ૨૧.
જોગીપરેં ફરે જંગલેં રે, તેરે ફાંસીકા શોક;
ચિંતા ચતુર ઘટમેં વસે, નહીં મૂરખ લોક. જ૦ ૨૨.
ઓરત બેચી બિદેશમેં રે, નહીં ખત્રીકી જાત;
બહુત ઉંદર બિલ દેખીયેં, હોત અહિ બિલ ઘાત. જ૦ ૨૩.
રાંક સુજે તું ક્યા કરે રે, બડી મતી હું નાર;
રાજસુતા મેરા હાતકી, નહીં દેખી તરવાર. જ૦ ૨૪.
બંદી બાવરા તું ભખે રે, તોરી પીસેંગી માય;
ખાનાં પીનાં દેઉં નોકરી, જબ સેવેંગા પાય. જ૦ ૨૫.
લુંચે હરિકી કેસરા રે, લગે ખર્જુને ન ઘાય;
જલણુ બિચેં કોઉ ના જલે, મણિ ફણીકા સહાય. જ૦ ૨૬.
તાલપુટેં કોઇ ના મરે રે, પણુ સતીઆંકે સાપ;
જીવે ન મંત્ર વિદ્યાધરા, એસી મેરી બી છાપ. જ૦ ૨૭.

ખંડ ત્રીજે સંવાદની રે, કહી ચોદમી ઢાળ;
વીર કહે મની ના બીહે, લહે લક્ષ્મી વિશાળ. જા૦ ૨૮.

દોહરા.

કુંવર સુણી ચિત્ત ચિંતવે, દ્રવ્ય સહિત મળિ નાર;
પણ ચિત્ત ભીંજે એહનું, સફળ હુએ સંસાર. ૧.
જળગિરિ ભેદે અનુક્રમે, કપટે શત્રુ હણાય;
કારજ સિઝે વિનયથી, અનુક્રમે સઘળું થાય. ૨.
વચન વિવાદ ન કીજીએ, ચલીયે તસ મન રીત;
અનુક્રમે વશ કીજીયે, ન હોય પરાણે પ્રીત. ૩.
વયણે મધુરતા રાખવી, કટુક વચન કરી દૂર;
જસ મન ગમતું બોલીયે, તો હોય તેહ હજૂર. ૪.
જીભા કર કછોટડી, એ ત્રણે વશ હુંત;
સજ્જન ચાલે મલપતા, દુર્જન કાછ કરંત. ૫.
ગ્રિષ્મ શીતળ વર્ષાઋતુ, ઝગડો કરતા દેવ;
મંગળ આવી એક ઘરે, પ્રશ્ન કરે તતખેવ. ૬.
કટુક વચન વદનાં સુણી, દીયે શિક્ષા સુર તાસ;
માસુ વખાણી તિગ ઋતુ, લહે સુર સુણી ઉલ્લાસ. ૭.
વસ્ત્રાભૂષણ માસુને, દીયે દેવો ધરી પ્રેમ;
હરખ્યા સુર સ્વર્ગે ગયા, અમે પણ કરશું તેમ. ૮.
ધાવ કહે બેઠી સુણો, પંથે કરી થિર ચિત્ત;
એ નર સાથે ચાલવું, આપણ કાર્યનિમિત્ત. ૯.
રથ ઉતરી ચંપા જઇ, કરશું મનગમો તોલ;
તુજ ઇચ્છાયે સંપ્રતિ, કડુઆં વચન ન બોલ. ૧૦.
એમ સુણી મૌનપણે રહે, બેઠાં બહુ સુજાણ;
કુંવર હુકમ કુંવરી તણે, જોતરીયાં કેકાણ. ૧૧.

ઢાળ ૧૫ મી.

(સુંદર પાપસ્થાનક તજો સોળમું—એ દેશી.)

સુંદર કુંવરે રથ હલકારીયો, જોતાં પંથ વિચાલ હો;

સુંદર એક વનમાં જઇ, ઉતર્યાં, દેખી સરોવર પાળ હો;
સુંદર તપ મહિમા મન સદ્દહે. એ આંકણી ૧.
સુંદર ભોજન વેળા ત્યાંહાં થઇ, રસવતી થાવ નીપાય હો;
સુંદર સ્નાન ભોજન કરી બહુ જણાં, રથ બેસી કરી જાય હો.
સુંદર તપ મહિમા મન સદ્દહે. ૨.
સુંદર નિર્ભય નદીયો નીહાળતાં, ગિરિવર વન આરામ હો;
સુંદર પાછલે પોહોરેં પામિયો, ચરમા નામેં ગામ હો. સુંદર૦ ૩.
સુંદર કુંવર કહે દોય નારીને, રેહેજો તુમેં વનમાંહી હો;
સુંદર કામ ઉતારાનું કરી, વેગેં આવીશ આંહી. હો. સું૦ ૪.
સુંદર એમ કહી રથ સાથેં ઠવી, ગામમાં ચાલિયો કુમાર હો;
સુંદર ગામનો સ્વામી દેખીયો, પરવરિયો પરિવાર હો. સું૦ ૫.
સુંદર અશ્વ ગ્રહી ઉભા સહુ, કુમરેં દીઠા તામ હો;
સુંદર ગામ ધણીને પૂછતો, કુંવર કરીય સલામ હો. સું૦ ૬.
સુંદર દરદ કિશું છે કીશોરને, શ્યો પ્રતિકારજ કીધ હો;
સુંદર તે કહે ક્ષેત્રમાં ગયા, તિહાં લોહકંટક વિદ્ધ હો. સું૦ ૭.
સુંદર નહીં કોઇ ઇહાં પ્રતિકારીયો, શલ્ય છે પેટ મઝાર હો;
સુંદર જો જાણો તો, મજા કરો, માનશું તુમ ઉપગાર હો. સું૦ ૮.
સુંદર ક્ષેત્રની માટી અણાવતો, જોઇ કુંવર તેણી વાર હો;
સુંદર તન લેપેઃ ધરી દેઃ પછેં, સૂકે અંગુલ ચાર હો. સું૦ ૯.
સુંદર ફેરવ્યો ચમક સકળ તનુ, તે પણ ઠરીયો સાંહી હો;
સુંદર ફાડી પ્રદેશનેં કાઢીયો, શલ્ય દીયો કરમાંહી હો. સું૦ ૧૦.
સુંદર ધણુ સંરોહિણી ચોપડી, સાજા કીયો તુરગેશ હો;
સુંદર ગ્રામેશ તૂઠો પૂછતો, ભાઇ જવું કિયે દેશ હો. સું૦ ૧૧.
સુંદર ધમ્મિલ કહે પૂર્વદિશેં, પણ છે માણસ બાર હો;
સુંદર ગ્રામેશ સુણી આગ્રહ કરી, તેડી લાવ્યા તેણિ વાર હો. સું૦ ૧૨.
સુંદર વસંતમતીયેં ઉતારીયાં, રથ ઘોડા પણ ધામ હો;
સુંદર સેવાભક્તિ બહુ સાચવે, રાત્રિ વસ્યા સુખઠામ હો. સું૦ ૧૩.
સુંદર વંછિત નર અણ પામવે, ઉજાગરો ભર ખેદ હો;

સુંદર સતી કુંવરી નિદ્રા ભરેં, પૂછે કુંવર તમ ભેદ હો. સું૦ ૧૪.
સુંદર ધાવ કહે મગધપુરેં, અરિ દમણ ભૂપાળ હો;
સુંદર વિમળા નામેં તસ સુતા, રૂપકળા ભંડાર હો. સું૦ ૧૫.
સુંદર ધાત્રી હું કમળાભિધા, મુજ સાથેં બહુ નેહ હો;
સુંદર નિર્દય નર દેખી કરી, થઇ નરદ્વેષિણી તેહ હો. સું૦ ૧૬.
સુંદર જેમ તેમ નર દેખી લવે, પામી જોબન વેશ હો;
સુંદર રાજમારગ કરી મેહેલમાં, રાખે પુત્રી નરેશ હો. સું૦ ૧૭.
સુંદર અન્ય દિનેં પુર વાસિયો, સમુદ્રદત્ત સથવાહ હો;
સુંદર તસ સુત ધમ્મિલ નામ છે, ગુણકળા રૂપ અથાહ હો. સું૦ ૧૮.
સુંદર પંથેં જાતો તે દેખીનેં, અંગેં વ્યાપ્યો કામ હો;
સુંદર રક્ત થઇ સખીયો પ્રતેં, પૂછી તેહને ધામ હો. સું૦ ૧૯.
સુંદર મોકલી સખી તસ એમ કહે, પરણો સ્વામિની મુઝ હો;
સુંદર ધમ્મિલ કહે હું વાણીયો, ન ઘટે વાત એ ગુઝ હો. સું૦ ૨૦.
સુંદર કેમ પરણું નૃપનંદિની, કહે સખી પરણો એકાંત હો;
સુંદર પરદેશી જઇ બેહુ રહો, નહિ તો કરે તનુઘાત હો. સું૦ ૨૧.
સુંદર વળતું દયાયેં તે કહે, જો છે વિમળા પ્રેમ હો;
સુંદર ભૂતઘરેં અમો આવશું, સંકેત કીધા એમ હો. સું૦ ૨૨.
સુંદર મખીવયણેં વિમળા તિહાં, પુછે મુજનેં વાત હો;
સુંદર મેં ધાર્યો નર નવિ ગમે, એહ કિસ્યો ઉત્પાત હો. સું૦ ૨૩.
સુંદર તસ મન ગમતું મેં કહ્યું, જુગતેં જોડ એ હોય હો;
સુંદર રથ બેગી નિશિ આવીયાં, ભૂતઘરેં અમેં દોય હો. સું૦ ૨૪.
સુંદર તેહ સોભાગી ન આવીયો, દૈવ સંજોગેં સાંહિ હો;
સુંદર મેં બોલાવ્યો બોલીયો, તેણે નામેં તું માંહી હો. સું૦ ૨૫.
સુંદર તેણે રાગેં તુજ દેખીનેં, કદરૂપ પામી ત્રાસ હો;
સુંદર મુજ વયણેં આવી ઇહાં, સૂતી નાખી નિસાસ હો. સું૦ ૨૬.
સુંદર કમળા વચન કુમરેં સુણી, નિજ વીતક કહે તાસ હો;
સુંદર કુંવર કહે કર જોડીનેં, મુજ એહશું ઘરવાસ હો. સું૦ ૨૭.
સુંદર મુજ વશ કરવી તુમ ઘટે, ભૂલું ન તુમ ઉપગાર હો;

સુંદર સુખે ભર સૂતાં બેહું જણાં, કરી નિજ કોલ કરાર હો. સું૦ ૨૮.
સુંદર ત્રીજો ખંડ પૂરણ થયો, પનરમી તસ ઢાળ હો;
સુંદર વીર કહે શ્રોતા ઘરે, હોજો મંગળ માળ હો. સું૦ ૨૯.

ચોપાઈ.

ખંડ ખંડ જેમ ઇક્ષુખંડ, મીઠી ધમ્મિલ હિંડ અખંડ;
શ્રી શુભવિજય સુગુરૂથી લહ્યો, પુણ્ય ઉદય હવે આગળ કહ્યો. ૩૦.

इत्याचार्य श्री विजयसिंहसूरिसंतानीयपंडित श्री यशोविजय गणिशिष्य पंडित श्री शुभविजयगणिशिष्य पंडित श्री वीरविजय गणिविरचिते श्री धम्मिल कुमरचरित्रे प्राकृतप्रबंधे प्रथम राज्यकन्यामिलनाभिधानस्तृतीयखंडः समाप्तः.

ચતુર્થ ખંડ પ્રારંભ.

દોહરા.

પરમ પુરૂષ પરમાતમા, પ્રણમી પાસજિણંદ;
ઇષ્ટદેવ પદ્માવતી, નામેં નિત્ય આણંદ. ૧.
ત્રીજો ખંડ અખંડ રસ, પૂર્ણ થયો સુપ્રમાણ;
ચોથો ખંડ કહું હવે, સુણજો શ્રોતા જાણ. ૨.
જાણ સભા પામી કરી, કવિજન કરતા કેલ;
તે આગેં ધન શું કરે, જે પાથર મગ સેલ. ૩.
અત સુખેં સમઝાવીયેં, પણ અર્ધ બલીક ગમાર;
બ્રહ્મા પણ નવિ રીઝવે, જેહનેં છે મુખ ચાર. ૪.
તન વિકસે મન ઉલ્લસે, રીઝ ભુઝ એકતાન;
દક્ષ સભા પામી કવિ, વરસે અંતર જ્ઞાન. ૫.
ગુરૂભક્તિ શ્રવણે રૂચિ, ગર્વ ચપલતા હીન;
પ્રશ્નજ્ઞાતા બહુશ્રુત સુધિ, કૃતગુણ દાન અદીન. ૬.

અનલસત્યક્ત કથાંતરી નિંદ રહિત જસ નેણ;
અંતર પ્રીતિ ધરે સદા, નહીં નંઘા જસ વેણ. ७.
ચંદે ગુણ શ્રોતા ધરી, સાંભળજો ધરી હેત;
ઘનજળધારા ફળ દીપે, પણ જિહાં જેહવું ખેત. ८.
કવિ ભટવાણી બાણી એ, ચૂકે નહીં નિશાન;
રસિયા જાણુને રીઝવું, તેણે સુણજો થિર કાન. ९.

ઢાળ ૧ લી.

(ગુરૂને બાલડીએ, તથા, નહીં ચારૂં રે નવલખ વેનુ, ના રે મા નહીં ચારૂં-એ દેશી.)

પરભાતેં સહુ જાગીયાં તવ, મા કહે બેટી બોલાવ્ય રે;
નહીં બોલું એહશું કહે સા, તું મુઝ બહુ સમઝાય. १.
નારે મા નહીં બોલું, નહીં બોલું, રે એહની સાથ, નારે મા,
એ નિર્ગુણ નગુણો નાથ ના० નવિ ઝલું નિર્ધન હાથ.ના० એ આંકણી.
કમળા કહે સુત શેઠનો, તપ મહિમા દેવ હજૂર રે;
નિશિએ વાત સવી સુણી, કહે વિમળા તજિયેં દૂર. ના० २.
ભોજન કરી રથ જોડીને, બેસારી બેહુ જણી માંહી રે;
ગામ ધણીને મળી કરી, ધમ્મિલ નિકળિયો ત્યાંહિ. ના० ३.
ગામ ધણી સહુ સાજનેં, ઉપગારેં પ્રીતિ ભરાવ રે;
વોળાવી પાછો વળ્યો, વસ્ત્રાદિક દેઇ સિરપાવ. ના० ४.
પંથ ચલંતાં અનુક્રમેં, ભવજળ નિધિ સમ ભયકાર રે;
ચોર ચરડ વૃક ભય જિહાં, એહવી પામી કંતાર. ના० ५.
ગુરૂદત્ત મંત્ર હૃદયેં જપે, ષોડશ અક્ષર મહા ભાગ રે;
રણમાં પંથ વચેં પડ્યો, એક દીઠો ફણિધર નાગ. ના० ६.
વિષધર ફૂંફાડે કરી, બહુ ઉડે ગગને ખેહ રે;
મેઘઘટા કાજળ જિસી, કાંઇ દીપે કાળી દેહ. ના० ७.
ગુંજાર્ધરાગ રત્તનયનાં, ડક ડક ગુંજા વાય રે;
જીભ જુગલ લલકારતો, રથ દેખી માહામો ધાય. ના० ८.
તે દેખી માતા સુતા થઇ, ચિત્તમાંહી ભય ભ્રાંત રે;
રજ્જુપરેં પુચ્છેં ગ્રહી, નાખે ધમ્મિલ એકાંત. ના० ९.

નર મૃગ મંસ રૂધિર ભર્યાં, જીભાવરણ મેદાન રે;
વિજળી જ્યું નયણાં ઝગે, તનુ પીલે ચિત્રક વાન. ના૦ ૧૦.
કેસર વરણી કેસરા, ઝળકંતી અગ્નિની ઝાળ રે;
કુંડળિયાળો લાંગુલે, ઉચ્છળતો દેવે ફાળ. ના૦ ૧૧.
વદન ફાડ ગિરિ કંદરા, ધુધુઆટા ભીષણ જાસ રે;
વિમળા વળગી ધાવ્યને, હરિ દેખી પામી ત્રાસ. ના૦ ૧૨.

ધમ્મિલ રથથી ઉતરી, કહે મ ધરો ભય તિલ માત્ત રે;
હું નરસિંહની આગળે, એ સિંહ પશુ કોણ માત્ત. ના૦ ૧૩.
પંચપરમેષ્ટિ પ્રભાવથી, થયો અષ્ટાપદ સનરૂપ રે;
નાઠો સિંહ વનાંતરે, જેમ તસ્કર દેખી ભૂપ. ના૦ ૧૪.
વનહસ્તી પર્વત જીસો, રણમાં દીઠો વિકરાળ રે;
દુર્દિન સમ ગુલ ગુલાય શબ્દે, મદઝર દંત વિશાળ. ના૦ ૧૫.
કુંવર કહે કમળા જુઓ, ગજ ખેલાવું ઘડી દોય રે;

રથ ઉતરી સન્મુખ ગયો, વિમળા ચિત્ત રંજન સોય. ના૦ ૧૬.
વસ્ત્ર બિછાઇ હકારીયો, પૂંછે વળગીને ભમાય રે;
રૂદ્રીયે થાક્યો કરી, થઈ ગળીયો ભૂમિ પડાય. ના૦ ૧૭.
દંતૂશળ પગ દેઇને, ચઢી દીયે ઉપર ઘન ઘાય રે;
આરડતો ગજ ઉઠીને, ગિરિ વનમાં ભાગ્યો જાય. ના૦ ૧૮.
બેહું નારી વિસ્મય લહી, રથ હાંકી કુંવર તે જાય રે;
અરણ્ય મહિષ મોહોટો ભયકારી, અશ્વ ઉપર તે ધાય. ના૦ ૧૯.
રથ લેઇ જાળાંતરે, જઈ કુંવર કરે સિંહ નાદ રે;

મહિષ જીવ લેઇ નાસિયો, જેમ મુનિ જ્ઞાને પરમાદ. ના૦ ૨૦.
પાછલી રાત્રે ચાલતાં, અર્જુન સેનાપતિ દીઠ રે;
ભિલ વૃંદ લેઇ લુંટવા, આવ્યો કિકિઆટે ધીઠ. ના૦ ૨૧.
ધીરજ દેઇ બેહું નારીને, રથમાંથી લેઇ હથીયાર રે;
પરમેષ્ટિ સમરણ કરી, રણ ચઢિયો તેહ કુમાર. ના૦ ૨૨.
શક્તિ ફલક એક ભિલનું, હણી કીધું કુમરે હાથ રે,
યુદ્ધ કરત ભાગ્યા સવે, તવ ઉઠ્યો અર્જુન નાથ. ના૦ ૨૩.

ગર્જતા બેહુ ઝુઝતા, છેજો શક્તિ ફલે હણ્યો તાસ રે;
ભાગ્યા ભિલ્લ અનાથથી, જેમ પવનેં ઉડ્યું ઘાસ. ના૦ ૨૪.
આવી રથ બેસી ચલે, તવ કમળા કહે સુણ વચ્છ રે;
રાંક નથી રાજા થશે, જેમ જલધિ રોહિત મચ્છ. ના૦ ૨૫.
હાલીને ગોવાલની જે, કહિ વાતો તે જૂઠ રે;
શ્રેષ્ટિસુત ક્ષત્રી જીસો, પ્રત્યક્ષ કળાએં દીઠ. ના૦ ૨૬.
તવ વળતું વિમળા વદે, તું બોલી પાગી લાગ રે;
કરીશ વિરૂદ્ધ એ વાતડી, હું હંસ લીયે છે કાગ. ના૦ ૨૭.
એમ કરતાં પંથે જતાં, ગઇ વિઘ્નરૂપ એ રાત રે;
સરોવર કાંઠે ઉતર્યાં, રવિ ઉદય થયો પરભાત. ના૦ ૨૮.
મુખ તન શુદ્ધિ સહુ કરે, ગંગોદક સમ લહી નીર રે;
ચોથે ખંડે પેહેલી એમ, ઢાળ કહે શુભવીર. ના૦ ૨૯.

દોહરા.

એ અવસર તિહાં સાંભળ્યા, વાજિંત્ર બહુલા નાદ;
શંખ પડહ ભેરિ ઝલ્લરી, સરણાઇના સાદ. ૧.
કલકલ શબ્દ સુભટ ઘણા, ધ્વજ લઘુ ગુરૂ શોભિત;
મૃત તસ્કર બળ જાણીને, થઇ રમણી ભયભીત. ૨.
કુંવર કહે નવિ ભય ધરો, મુજ બેઠાં લવલેશ;
એમ કહેતાં તિહાં આવિયો, એક પુરૂષ શુભ વેશ. ૩.
પરિકર થોડે પરિવર્યો, વિનય કુશળ તસ નામ;
કર જોડીને વીનવે, કુંવરને કરી પ્રણામ. ૪.

ઢાળ ૨ જી.

(રાગ ખંભાયતી.)

(હવે શ્રીપાળ કુમાર, વિધિપૂર્વક મજ્જન કરેછ-એ દેશી.)

વિનયકુશળ કહે એમ, અચરિજ વાત તમેં કરી જી;
રાગે એકણુ પિંડ, શબરસેના દૂરે હરી જી. ૧.
અર્જુન તસ્કર નાથ, અમ નૃપશું શત્રુપણું જી;
તે તુમેં હણિયો જાણ, અમ રાજા હરખ્યો ઘણું જી. ૨.

અમનપાલ છે આંહી, અંજનગિરિ તેજેં હશે જી;
અજિતસેન ભૂપાળ, પલ્લીપતિ મોહોટો વસે જી. ૩.
તુમને મળવા હેત, આવે છે ભટ મંકુળે જી;
ખબર કરેવા તુમ, મુજ મોકલીયો આગળે જી. ૪.
એણે અવસર નૃપ ત્યાંહી, આવ્યા સૈન્યેં પરવરી જી;
વિનયેં પ્રણમે પાય, કુંવર રથથી ઉતરી જી. ૫.
આલિંગન કરી દોય, મળિયા બહુલ હર્ષ ભરે જી;
પલ્લીપતિ કહે વત્સ, ભલેં પધાર્યાં અમ ઘરેં જી. ૬.
ચોર સેનાપતિ દુષ્ટ, અર્જુનનો ઇહાં ભય ઘણો જી;
જાતાં ગદેશી પંથ, ધન હરે પરદેશી તણો જી. ૭.

પંથ તજી અન્ય માર્ગ, સઘળા લોક તે સંચરે જી;
તિહાં પણ સુતા સાથ, તેહ તણા જીવિત હરે જી. ૮.
નિર્ભય સુવહને પંથ, કરતાં યશ પમર્યો ઘણો જી;
અચરિજ કીધી વાત, એકલે તેં અર્જુન હણ્યો જી. ૯.
મુજ વૈરી હણનાર, સાંભળી તુજ તુજ પરી જી;
તુજ દર્શન અભિલાષ, આવીયો હું હર્ષ કરી જી. ૧૦.

તુજ સાહસિક નહિ પાર, પુણ્ય ઉદય મોહોટો ઘણો જી;
કુંવર કહે ગુરૂદેવ, મહિમા એ નહીં મુજ તણો જી. ૧૧.
રાય કહે વત્સ આજ, પાઉં ધારો મુજ મંદિરેં જી;
જોવા ઉભા લોક, એમ કહી અશ્વ રતન ધરે જી. ૧૨.
તુરગ ચડી નૃપ સાથ, બહુ અસવારેં પરિવર્યાં જી;
કમળસેના રથમાંહી, વાજિત્ર નાદ અલંકર્યાં જી. ૧૩.
બેઠી પાલખી માંહિ, વિમળા જાણે અપ્સરા જી;
ચામર ઢાળે દોય, દાસી બીજી સહચરા જી. ૧૪.
એમ મોહોટે મંડાણ, તિહું જણ પધરાવ્યાં ઘરે જી;
ગીત ગાન બહુ માન, ખાન પાન ભક્તિ કરે જી. ૧૫.
કમળસેના કહે વત્સ, ભાગ્યશાળી નર એ મળ્યો જી;
જો તું સમજેં કાંઇ, માનું જન્મ સફલ ફળ્યો જી. ૧૬.

વિમળસેના કહે માય, વારંવાર મુઝ ભોળવે જી;
જેમ ધનશેઠને ધૂર્ત્ત, જૂઠ કથા કહી રીઝવે જી. ૧૭.
ઉજ્જેણીએં ધનશેઠ, નવ્ય કથા પ્રિય તિહાં વસે જી;
આપે સોનૈયો એક, સુપ્રિય અપૂર્વ કથા રસેં જી. ૧૮.
એક દિન ધૂરત વાત, ભાંખે ચહુટે હું ગયો જી;
દશ મણનું વિંતાક, પાચવતો નર દેખીયો જી. ૧૯.
જોવા ગયો સુણી શેઠ, ધૂર્તને ઘર બેસારીનેં જી;
પૂછે કૂપોદક શીશ, કહે ઠગ મદના નારીને જી. ૨૦.
રંભા સમી એક નાર, સાથેં તુમ પિયુ ખેલતા જી;
દેઇ સુત તંબોળ, ઘર સોંપી ચહુટે જતા જી. ૨૧.
ઠગમુખની સુણી વાત, બેહું ફોડી ભૂતળેં જી;
મદના ચહુટા માંહી, શેઠનેં જઇ વળગી ગળેં જી. ૨૨.
છાંટી કચરો ધૂળ, બોલે મા સુત કિહાં ગઇ જી;
કરતા વળગા ઝુંભ, દંપતી બહુ રાંટી થઇ જી. ૨૩.
અડક્યો માતંગ ત્યાંહી, અભડાણાં નદીએં ગયાં જી;
શેઠ તણી લઘુ બેહેન, આવી ઘેર ઠગ પૂછીયા જી. ૨૪.
પુત્ર મુઓ કહે ધૂર્ત, દંપતી સ્મશાને વળ્યાં જી;
સા સુણી રોતી જાય, ભાનેં વસ્ત્રેં બેહુ મળ્યાં જી. ૨૫.
નણંદી રોતી દેખી, ભોજાઇ પણ રોઇ પડી જી;
શેઠેં મેહેલી પોક, સજ્જન વર્ગ આવ્યાં ચડી જી. ૨૬.
રોઇ કૂટી ગેહ, બેઠા બિછાણાં પાથરી જી;
કહે ઠગ દીઓ દીનાર, કેરી કથા મેં આચરી જી. ૨૭.
લોક સુણી કહે હાસ્ય, શેઠ મૂરખ ઉઠયો હસી જી;
ધૂર્તને દેઇ દીનાર, જઈ ઘરમાં બેઠો ખુશી જી. ૨૮.
હું નહીં તેહની નાર, સુત વયણેં રીઝું ખરી જી;
એ બિહુકશું પ્રીતિ, મેં મનથી દૂરેં કરી જી. ૨૯.
કમળા કહે તું મૂર્ખ, જેમ નવ તપશી વિદેશિયા જી;
એક પુર નદીએં નાહી, ગણતી કરવા બેસીઆ જી. ૩૦.

ગણુતાં હોવે આઠ, પિંડવિના ભૂલે સહુ જી;
જાણી મરણ ગયા એક, ભેળા મળી રાતા બહુ જી. ૩૧.
દેખે નજરે સર્વ, તોહે મૂર્ખ સમજે નહીં જી;
તું અણુસમજુ તેમ, દક્ષપણું માનો મહી જી. ૩૨.
વિમળા કહે મા તુઝ, લાંચ મળી દીસે ખરી જી;
કમળા સાંભળી એમ, બેઠી મૌનપણું કરી જી. ૩૩.
ચોથે ખંડે એહ, બીજી ઢાળ સોહાવતી જી;
શ્રી શુભવીર કુમાર, પુણ્ય ઉદય પમરી રતી જી. ૩૪.

દોહરા.

સુખભર દિન કેતા રહ્યા, ભૂપની ભક્તિ વિશેષ;
કુંવર કહે આપો રજા, જાવું અમ પરદેશ. ૧.
અજિતસેન કહે કુંવરને, તુમ વિરહો ન ખમાય;
પણ વૈદેશિક પ્રીતડી, અંતે છે દુઃખદાય. ૨.
પરદેશીશું પ્રીતડી, મેં કરી તું ન કરેશ;
જાશે તુરીય કુદાવતો, ઉભી હાથ ઘસેશ. ૩.
સજ્જનશું જે પ્રીતડી, છાની તે ન રહાય;
પરિમલ કસ્તૂરી તણો, મહીમાંહે મહકાય. ૪.
સજ્જન સજ્જન એક જપે, એક સજ્જન ચિત્ત ઓર;
માનત હે તમ જીવડું, એક ચિત્ત દોઉ ઠોર. ૫.
સજ્જન તો છોડી ચલે, પણ ગુણ મફી જાય;
અંતર ધુઆ નીકળે, બાહેર ઝાળ ન થાય. ૬.
ભૂતળ લિંબાદિક ઘણા, પણ ચંદન કિહાં કોય;
પાષાણે પૃથિવી ભરી, પણ મણિ કિહાંએક હોય. ૭.
પ્રતિદિન કિરટા રવ કરે, પણ ચૈત્રે પિક મીઠ;
ખલ સંકુલ આ જગતમાં, વિરલા સજ્જન દીઠ. ૮.
પંચશરે જાતાં થકાં, કેમ કરી રાખું ગેહ;
તેણે મુઝને સંભારજ્યો, રાખી અવિહડ નેહ. ૯.
એમ કહી વસ્ત્રાભૂષણે, બહુલ કરી સાકાર;

જોડુ નારી રયણું સહી, નિકળીયા તેણિ વાર. ૧૦.
રાજા વોળાવી વળ્યા, કુંવર ચલંતા તામ;
ઠામ ઠામ રેહતા થકા, પોહોતા ચંપા ગામ. ૧૧.

ઢાળ ૩ જી.

(મારી અંબાના વડ હેઠ, ભર્યાં સરોવર લેહેર્યાં લે છે રે–એ દેશી).

ચંપા નગરી ઉપકંઠ, વહે ગંગા નદી વેગળી રે;
શિવશંકર મોહોટું નામ, જાણી છાની રાગેં ઢળી રે;
ભયભ્રાંત ભવાની ભીત, પ્રીતેં જટામાંહે સાંકળી રે;
હર અંગ જટામેં ગંગ, રંગ અનંગ રમશું મળી રે;
ચંપા ચંપક વન જોય, નંદનહારી મેરૂ વસે રે. એ આંકણી. ૧.
પણ ભંડશી ચાલ પ્રચંડ, ઉદ્દંડ રેહેતા તોફાનમેં રે;
નિત્ય ભસમ લગાવે દેહ, ગેહ ધરે સમશાનમેં રે;
રંગભોગમેં હોત વિજોગ, શોક ભરે દિન કાઢતી રે;
ભામા નિબળે ભરતાર, પેટ બળે પિંડ પાડતી રે. ચં૦ ૨.
એક ભિલડી પૂંઠે ધાય, નિર્લજ રૂદ્ર થળગ્યો જઈ રે;
તે દેખી ગંગા નાર, શોક ભરે વિલખી થઈ રે;
સુરસદ્મ પદ્મદ્રહમાંહિ, ઝંપા કરી ફરી અવતરી રે;
ધરી દેવ નદી નિજ નામ, કામેં હિમાચલ ઉતરી રે. ચં૦ ૩.
કરી સિંધુ સખીને શાન, બહુલ ગાહેલીયેં પરિવરી રે;
જલધિવર વરવા હેત, ચંપા મારગ સંચરી રે;
નિજ જોબન મદ ઉન્માદ, જળકલ્લોલેં કરી ખેલતી રે;
જુંમજુગલ કરે જળકેલિ, પોપટ મેના જળ ઝિલતી રે. ચં૦ ૪.
પરદેશી ઘણાં નર નાર, તીર્થ લહી જળ ન્હાવતાં રે;
મળી મેળે મહીયર સાથ, પ્રેમભરે ગુણ ગાવતાં રે;
પાસેં ચંપક વન એક, વૃક્ષ અનેક ચંદન તણાં રે;
ફળ દાડિમ દ્રાખ રસાળ, લિંબ કદંબ ફણસાં ઘણાં રે. ચં૦ ૫.
જાંબુ રાયણ અંજીર નારંગી ને સીતાફળી રે;
રામ જામ તિલક હીંતાલ, સાલ રસાળ લિંબુ વળી રે;

બહુ ચંપક વૃક્ષ અશોક, શીતળ જેહની છાંયડી રે;
મધુરાં વર નિર્મળ નીર, કૂપ સરોવર વાવડી રે. ચં૦ ૬.
મહકાર તરૂને ડાળ, કોયલ બેઠી ટહુકા કરે રે;
કમળા વિમળા ને કુમાર, હર્ષ ભરે તિહાં ઉતરે રે;
સુખ શુદ્ધ કરી લેઇ વાર, ચાર ઘડી દિન આવતો રે;
જિનરાજનું મંદિર ત્યાંહી, દેખી ધમ્મિલ જાવતો રે. ચં૦ ૭.
વિમળા પણ આવી માંહે, જિનમુખ દેખી આણંદતી રે;
ગાયવિયાં દશ તિગ તેણુ, વિમળમતિ વિમળા મતી રે;
વદી ઉભી કર જોડ, બોલે પ્રભુની આગળ રહી રે;
ભવ અટવીમાં મહારાજ, કર્મકદર્થન મેં સહી રે. ચં૦ ૮.
ઠામ ઠામ કુદેવ વને સંગ, મારગ ભૂલી તૃષ્ણા સહી રે;
નવિ મળીયો આ સંસાર, તુમ સરીખો રે શ્રી નાથજી રે;
આજ પુણ્ય ઉદયને જોગ, મરુધર દેશે આંબો ફળ્યો રે;
થઈ મેહેર નજર તુમ આજ, મેં વિશ્રામેં ચિત્ત ગાંઠવ્યો રે. ચં૦ ૯.
કરી સેવકનાં દુઃખ દૂર, વંછિત મેળા મેળાવજો રે;
તુમ ચરણ શરણ મુજ નાથ, સાથ મેળાવો ભવોભવ હજો રે;
જિન વંદી ઉતારી બાર, કુંવર કહે કમળા ભણી રે;
જઇ આવું ચંપા માંહે, ઠામ ઉતારાને કારણે રે. ચં૦ ૧૦.
કહે કમળા દેશ વિદેશ, ધર્તે ભરી રે ચંપાપુરી રે;
તું ઠગાય રખે વામ ત્યાંહી, જેમ રથશું હરી સુંદરી રે;
કહે કુંવર કહો તે વાત, કમળા કહે સુણો દિલ ધરી રે;
ત્ર્યંબકપુર દક્ષિણ દેશ, નંદા સુનંદા કોટેશરી રે. ચં૦ ૧૧.
શેઠ પુત્રી રૂપાળી નામ, ભામ કુટંબિકશું હળી રે,
રથ બેગી લેઇ ધન લાખ, કરી સંકેત ને નીકળી રે;
આવી ચંપાવન ઉપકંઠ, ચંદ્રા નદીતટેં ઉતરી રે;
સિંહ ક્ષત્રી પૂછે નામ, ધૂર્તકળા ચિત્તમાં ધરી રે. ચં૦ ૧૨.
સુણિ કન્યા મુખેં પિતુનામ, કહે સિંહ હું ભલે આવિયો રે;
તુઝ માતુલ સુત તુઝ માત, વાત સહુ ઘેર લાવીયો રે;

ઘરમાળે ઉતારો દીધ, તાણું દિયે નિશિ દાદરે રે;
જુઓ ધૂર્તે ઠગ્યા નર નાર, તેમ તુજને કોઇ આચરે રે. ચં૦ ૧૩.
કમળાને બોલે કુમાર, વાત અધુરી તમેં સાંભળી રે;
રાત્રે રૂપાળી નારી, ચિંતે ઠગેં ઠગી સાંકળી રે;
નિશિ પાછલીયેં ધરપુંઠ, બારીયકી બેહુ ઉતર્યા રે;
લેઇ સિંહતણો મણિહાર, રથશું મારગ સંચર્યા રે. ચં૦ ૧૪.
સિંહ જાગ્યો જિસે પરભાત, હાર હર્યો તવ જાણીયો રે;
પૂંઠે ધાયો ધરી હથિયાર, અશ્વ ચડી તંગ તાણિયો રે;
વાયુવેગ તુરંગ ચલંત, ભાગીશ કોશેં જઇ તે મળે રે;
રૂપાળીએં દૂરથી દીઠ, વેગેં ચલાવ્યો રથ વડતળે રે. ચં૦ ૧૫.
ગળે હાર ગ્રહી વડ ડાળ, બુદ્ધિ ઉપાઇ ઉપર ચડી રે;
ભાગે રથ લેઈ ભીમ, રૂપાળી વચનેં અડી રે;
સિંહ દેખી તુરગ વડ હેઠ, હવિ અમિ જુએ ઉપર જઇ રે;
રૂપાળી ઉતરી અન્ય ડાળ, અશ્વ ચઢી ખડ્ગ લેઇ ગઇ રે. ચં૦ ૧૬.
રોગટ કરાવે વેઠ, વાજી વેશ્યા ને વાણીયા રે;
તે વારે તેહને હેઠ, જ્યારેં જે અધિકારીયા રે;
દેખી ઉતરીયો સિંહ, રોતો ધૂર્ત્ત ઘરે ગયો રે;
રૂપાળી મળી રથ સાથ, ભીમ પ્રિયાશું સુખીયો થયો રે. ચં૦ ૧૭.
વદે ધમ્મિલ એહવા ધૂર્ત્ત, જે સુજનેં બહુલા મળે રે;
પણ પરમેષ્ઠી સુપસાય, સદ્ગુરૂ હાથે કોઇ નવુ છળે રે;
ચોથે ખંડે એ ઢાળ, ત્રીજી હુઈ સોહામણી રે;
શુભવીર કુમારની વાત, સુણી કમળા હરખી ઘણી રે. ચં૦ ૧૮.

દોહરા.

કુંવરને કહે કમળા હસી, તુજ અતિ બુદ્ધિ પ્રકાશ;
કામ કરીને ઉતાવળા, આવો ઇહાં અમ પાસ. ૧.
ભૂપ ભુજંગમ વાણીયા, ઠગ ઠક્કર સોનાર;
વિશ્વાસેં રેહવું નહીં, મંકડ બહુઅ બીલાડ. ૨.
વેશ્યા દ્વિજ કોટવાળ ભટ્ટ, નાપિત ને દ્યૂતકાર;

શકુની 'મંગ ન કીજિયેં, આડમો મૂર્ખ ગમાર. ૩.
મોકલું ભાડું પરહન્યો, સુંદર લેજ્જે મેહેલ,
જેમ વિમળ સુપ્રસન્ન હુવે, રહે વળી ઘોડા વેહેલ. ૪.
કમળસેના ઉપદેશથી, ઉઠે ધમ્મિલ જામ;
શબ્દ શકુન હોવે ભલાં, સિઝે વંછિત કામ. ૫.

उक्तं च ॥ अष्टौ पादा बुधे स्यु र्नव धरणिसुते सप्त जीवे पदानि ॥
ज्ञेयान्ये कादशार्के शशिशनि भृगुजे सार्द्धचत्वारि पादाः॥
तस्मिन् काले मुहूर्त्तः सकल बुधजनः सर्वकार्यार्थसिद्धिः॥१
नास्मिन् पंचांगशुद्धि र्न च खचरवलं भाषितंगर्गमुख्यैः ६

ઢાળ ૪ થી.

(સ્વામી સીમંધર વિનતિ—એ દેશી.)

ચતુર ચિત્તચાહક ચંદ્રમા, ચાલિયો ધમ્મિલ કુમાર રે;
ચંપાની પાસેં ચંદ્રાવતી, નદી જળ ચંચળ સાર રે. ચતુર૦ ૧.
તામ પરવાહ જળ જઈ પડે, પાસે ગંગા એ ઉત્કંઠ રે;
રમઝમ કરતી લઘુ બાલિકા, ધાય મળે માયનેં કંઠ રે. ચ૦ ૨.
દોય ઘડી ત્યાંહિ નદીતટ રહી, દેખતો જળકમળ તામ રે;
કરત ક્રીડા કળાકુશળ તે, નલિનીદલ છેદ ચિત્રામ રે. ચ૦ ૩.
શુષ્કતરુત્વક્ પરિવેષ્ટીને, બીડાં તંબોલ પરેં કીધ રે;
ગંગા પ્રવાહમાં જઈ પડે, ચંદ્રા નદીજળ મહમિદ્ધ રે. ચ૦ ૪.
પત્ર ચિત્રામ એમ બહુ કરી, મેહેલતો જામ કુમાર રે;
નરજુગલ તામ ચંદ્રાતટેં, આવી દેખે તેણિ વાર રે. ચ૦ ૫.
પૂછતા દોય તે કુંવરને, પત્રછેદક કોણ દક્ષ રે;
કુંવર કહે મેં કરી મેલીયાં, પૂછવું કહો કેણેં લક્ષ રે. ચ૦ ૬.
તે કહે ચતુરશિરોમણિ, સાંભળો વાત ગુણધામ રે;
કપિલ ભૂપાળ ચંપા તણો, પુત્ર રવિશેખર નામ રે. ચ૦ ૭.
મિત્ર વર્ગેં કરી પરવર્યો, સુરનદી ખેલતો આજ રે;
વિવિધ કજપત્ર ચિત્રામણા, દેખી વિસ્મિત જુવરાજ રે. ચ૦ ૮.

ગુણપરીક્ષક નૃપનંદને, જોવા કારણ એમ હોય રે;
પ્રેષિયા તેણે ઇહાં આવિયા, હરખિયા તુમ મુખ જોય રે. ચ૦ ૯.
તુમને બોલાવે જુવરાજ તે, ચાલિએ ધરિય ઉલ્લાસ રે;
ચતુરશું ચતુર મેળો મળે, તો ફળે ઉભયની આશ રે. ચ૦ ૧૦.

यदुक्तं ॥ गंगाश्रयात् सतत हैमवतीमसंगात् ।
शीतांशुना च शिवशैत्यनिपीडतोसि ॥
तापत्रयाग्निपरिपीडित मानसे मे ।
संगत्य तिष्ठ:सि तदोभयकार्यसिद्धि: ॥

મંત્રી નૃપ વૈદ્ય દાનેસરી, ધાર્મિક ગણુક કવિરાજ રે;
પંડિત સધન નવ મિત્રથી, સાધિયે વછિત કાજ રે. ચ૦ ૧૧.
એમ સુણી તેહશું આવિયો, ધમ્મિલ નૃપસુત પાસ રે;
કરત પ્રણામ નૃપનંદને, બહુત આદર દિયો તાસ રે. ચ૦ ૧૨.
ચતુર ચંપાપુરી કિહાં થકી, આવીયા પૂછે ધરી નેહ રે;
કુસગપાટણથી કુંવર કહે, દેશ દેખણ ગુણગેહ રે. ચ૦ ૧૩.
કહે જુવરાજ ધરમાણુમાં, તુમ તણા કિહાં વિશ્રામ રે;
ધમ્મિલ બોલે નદીને તટે, ચૈસ ચંપક વન ઠામ રે. ચ૦ ૧૪.
એમ સુણી નૃપસુત હરખિયો, હસ્તિખંધે ચઢી તામ રે;
ધમ્મિલ પાસે બેસારીને, આવિયા તેહ વનઠામ રે. ચ૦ ૧૫.
મિત્ર એક નગરમાં મોકલી, સુંદર મંદિરમાળ રે;
ધમ્મિલ વસતીને કારણે, કરત જુવરાજ ઉજમાળ રે; ચ૦ ૧૬.
કરીય બહુમાન વિમળા પ્રમુખ, રથ સજી લાગ્યા પુરમાંહિ રે;
મેહેલમેં સર્વ ઉતારીયા, દાસ દાસી દિયાં ત્યાંહિ રે. ચ૦ ૧૭.
આસન અશન વસનાદિકે, પૂરી ધરી અંતર નેહ રે;
વળી ભલામણ કરી મિત્રને, ભૂપસુત ગયો નિજ ગેહ રે. ચ૦ ૧૮.
બીજે દિન કમળા કહે કુંવરને, નછતટે ગયે પરભાત રે;
ગજશિર ચઢી તમેં આવીયા, તેણે સમે થઇ સુણો વાત રે. ચ૦ ૧૯.
વિમળસેના કહે મુઝ પ્રતે, એ કોણ ગજ ચઢી આય રે;

મેં કહ્યું ધમ્મિલ તેડવા, આવે તુઝને જેમ રાય રે. ચ૦ ૨૦.
ભાગ્યનો ઉદય ક્ષણમાં થયો, જુઓ નિજ ચિત્ત વિચાર રે;
તુજપર રાગ બહુલો ધરે, જેમ જગ પરિણીત નાર રે. ચ૦ ૨૧.
મા કહે વાત એ મત કરો, માહરી આગળ માય રે;
કાગરૂપ દ્રમક મુઝ દાસ છે, તેણેં કરી માન પોસાય રે. ચ૦ ૨૨.
તુમ ઠકુરાઇ દેખી કરી, રીઝી નહીં એ લવલેશ રે;
બહુલકર્માને નવિ ગુણ દીયે, સદ્‌ગુરૂનો ઉપદેશ રે. ચ૦ ૨૩.
ધમ્મિલ સુણી મન ચિંતવે, દેવવચનેં મળી નાર રે;
તે પણ મુઝ વશ નવિ થઇ, કીજીયેં કવણ પ્રકાર રે. ચ૦ ૨૪.
મન ધરી જાપ પરમેષ્ટીનો, કરત નિશિ વસિય એકાંત રે;
દિવસે ભોજન કરી મિત્રશું, નૃપસુત સાથે કીડંત રે. ચ૦ ૨૫.
સ્નાનતૈલાદિક મર્દને, સરસ મનોવંછિત આહાર રે;
તેણે કરી રૂપકાંતિ વધી, હુઓ કામદેવ અવતાર રે. ચ૦ ૨૬.
દિવસ બહેંતાળી વહી ગયા, સ્વપ્નમાં દેવ કહે એમ રે;
વિમળાનો તુઝ વશ હોશે, જાગતાં પ્રગટીયો પ્રેમ રે. ચ૦ ૨૭.
ખંડ ચોથે સુખ રસભરી, ઢાળ ચોથી કહિ ચાર રે;
વીર કહે ધર્મથી પામીએં, જગતમાં જય જયકાર રે. ચ૦ ૨૮.

દોહરા.

એક દિન રાજકુંવર મળી, ગોષ્ઠિકશું કરે વાત;
વિમળા ધમ્મિલની નથી, નારી અવરશું જાત. ૧.
બોલ ચાલ નવિ દેખીયે, નહીં એહને વશ નાર;
કાલે ભેળા વન જઇ, લીજેં એહનો પાર. ૨.
સમ સંપી સહુને કહે, જળક્રીડાને હેત;
જમવું રમવું વાડીએં, આવજો નારી સમેત. ૩.
ધમ્મિલ કમળાને કહે, ગઇ ચંપામાં લાજ,
ગોષ્ઠિલ હસશે વન જોઇ, દેખતાં જુવરાજ. ૪.
સુણી કમળા વિમળા પ્રત્યેં, જંપે તું ઉપરાંઠ;
અતિ તાણ્યું ત્રૂટી જશે, સાંધતાં પડશે ગાંઠ. ૫.

સુંદર રૂપે ન રાચીયેં, માચીયેં ગુણીને સંગ;
પંડિત પ્રતિ નિરવહે, મૂરખ રંગ પતંગ. ૬.

ઢાળ ૫ મી.

(મધુબિંદુ સમો સંસાર, મુંઝાણા માલ્હના—એ દેશી.)

સુણ વિમળ વિમળમતિ, ગતિ તાહારી કિહાં ગઇ;
સમઝાવી ન સમઝે કાંઇ, રોઝ પરે થઇ;
પીયરમેં તજી રાજધાની, જવાની જાગતેં;
દેઇ જન્મ ઉછેરી જેણ, રહ્યાં દિલ દાઝતેં. ૧.
શીખ દેવી ચતુરનેં સાર, ન દેવી નરખાં;
સુગૃહીનિગૃહી કપી કીધ, નહીં ગુણ પારખાં. ટેક.
તિહાં પણ અપજસનો તાગ, રહ્યો નહીં પાછળેં;
સુખ લેવા નીકળીયાં વિદેશ, રહ્યો કનેરા આગળેં;
ખલવાટ શિરે રવિતાપ, તપંતો નર ઘણો;
આવી બેઠો શીતળ તરૂ છાંહ, કોઠફળે હણ્યો. શીખ૦ ૨.
દાન માન ઔષધ અપમાન, સુરતીકું છુપાડીએં;
આયુ ધન મંત્ર ઘરંતું છિદ્ર, કદિ ન દેખાડીએં;
દૈવ રૂંઠે દીએ દુઃખ પોક, તે સેહેવી સોહલી;
અણુસમજુ હઠીલી નાર, શીખવવી દોહલી. શી૦ ૩.
વારંવાર ઘણું શું કહીએં, કળા ચોસઠ ભણી;
પણ દીર્ઘ નજર નહીં કાંઇ, થઇ નૃપનંદિની;
મતિ થોડી ઉઘેરી છોરી, ચકોરી સાંભળો;
ધમ્મિલનું વચન પ્રમાણ, કરો તજી આમળો. શી૦ ૪.
ન મળે નર એહવો વર, સંભારેં જોવતાં;
તજી એ વર અવર કરેશ, જશે દિન રોવતાં;
રંગરસિયા બાહેર રંગ, ચણોઠી સમ ઘણા;
નર ઉત્તમ ચૂના સમાન, બીએ રંગ નહીં મણા. શી૦ ૫.
નરદક્ષ કળા વિજ્ઞાન, રતી ગુણેં અટકળો;
દુર્જ ભાગ્ય ઉદયથી એહ, સુરસાંનિધ્ય મળ્યો;

કાંઈ ત્રાંતૂડું સૂત્ર, સુજાણે સાંધીએ;
વળી પાણી પેહેલી પાળ, પનોતી બાંધીયેં. શી૦ ૬.
નિઃસ્નેહી દુર્જન સાથેં, નેહ નિવારીયેં;
સુસનેહી સજ્જન સાથ, પ્રીતિ વધારીયેં;
જગ નારી નરને પાય, પડંતી દેખીયેં;
તુજ વિરૂઆ સહે એ બોલ, તસ ન ઉવેખીયેં. શી૦ ૭.
સ્ત્રી કાક કરંકકે સંગ કે, હંસા સરવરેં;
જીવ જળચર જળશું પ્રીત, પંખી તરૂવરેં;
પંડિતને પંડિત ખેલકે, મૂરખેં મુરખાં;
તેહને તેહનાશું પ્રેમ, જે જેહ સારિખાં. શી૦ ૮
શી ચાહના કલ્પતરૂની, જે મેરૂ રહ્યા;
મણિ માણક નાવે કાજ, સાયર સંગ્રહ્યાં;
રાય રાણાની શી ચાહ, જે સ્વારથ પૂરીયા;
રૂડા રાયણને સહકાર, જે ઉપગારીયા. શી૦ ૯.
કેમ ધમ્મિલને ભરતારપણે નવિ માનતી;
દાન ધર્મીવડે જગવીર, થાશે શ્રીપતિ;
તેથી અધિક હોએ જો ચાહ તો, વન ક્રીડારસેં;
પરભાતેં નૃપસુત સાથ, નર બોહોળા જશે. શી૦ ૧૦.
તુમેં પણ તિહાં જઈનેં રૂપ, નિહાળો નર તણાં;
ઇચ્છાએં વરો વર અન્ય, કુંઆરીનેં વર ઘણા;
મનમાન્યા નરશું ગેહ, કરો સરજી જિહાં;
અમો જઈશું અમારે દેશ, તમેં રેહેજો તિહાં. શી૦ ૧૧.
જેહનેં ઘરનારી કુનારી, કુલક્ષણ બેટીયાં;
નર નિર્ધન પુત્ર કુપુત્ર, કુસંગે બેટીયા;
એ સર્વને સુતાં છોડી, ન રહિએં ઢુંકડે;
દૂર જઈ વસિએં દશ કોશ, લવતે ફેકડે. શી૦ ૧૨
રૂપજોબન વણિકનુ દેખી, તું રીઝી ઘણી;
પણ ન કરી પરીક્ષા કાંઇ, ગુણ અવગુણ તણી;

આ ધમ્મિલ્લ રાગી રૂપ, ધીરજ સુર આરિસો;
દેવરત્ન હિએ કંઠહાર, ઉડાવે વાયસો. શી૦ ૧૩.

આવળને કુંઙ્ગ વિચાલે, પડી ચંપા કળી;
તિમ ચતુરા કેરી ગોહ, મૂરખશું ગળી;
લાત પંડિતની વર મૂરખ, હિત નહું જાણિયા;
કંઇ રૂઠા ભલા ભૂપાલ, તુઠા નહીં વાણિયા. શી૦ ૧૪.

જો પેહેલી પરણીશ તો તું, હોએ પટધારિકા;
દેવ વયણેં વરશે એહ, રાજકુમારિકા;
એહથી અધિકો ગુણવંત, પુરૂષ જગમાં નહીં;
આપછંદાપણું તજી વત્સ, એહને વરો સહી. શી૦ ૧૫.

આપ છંદેં વિબુધ નર પણ, વિણસંત દેખાઓં;
તુઝ સરિખી સુકોમળ નાર, શી ગતિ લેખીએ;
વસુદત્તા નારી ઇચ્છાવિહારી દુઃખ વરી;
વળિ શત્રુદમન નર રાય, આપ મતિ કરી. શી૦ ૧૬.
મુઝ શીખ સુધારસ પીને, મગન હો સદા;
સુખને વિલસો એહની, સાથ કરી મુદા;
ખંડ ચોથે પંચમી ઢાળ એ, ધમ્મિલ રાગની;
શુભવીર વિવેકની વાત, પૂરણ આશાની. શી૦ ૧૭.

દોહરા.

વિમળસેના વિનયેં વદે, મા તુઝ વચન પ્રમાણ;
તું હિતકર મુઝ જનમની, તુઝ સાથે મુઝ પ્રાણ. ૧.
મુઝ મેહલી તુઝને જવું, બોલવું ન ઘટે તુઝ;
હું ન રહું ખિણ વેગળી, જાણે તું હૃદયનું ગુઝ. ૨.
જે જે વચન તમેં કહ્યાં, તે સવિ સાચાં માય;
ઓષધ વૈદ કડુક દિયે, રોગીને સુખ થાય. ૩.
પણ મુઝને કહો તે કથા, કોણ વસુદત્તા નાર;
આપ મને કેમ દુઃખ લહ્યું, કહે કમળા અધિકાર. ૪.

ઢાળ ૬ ઠ્ઠી.

(રામ ભણે હરી ઉઠીએં; અથવા, બીજી અશરણ ભાવના—એ દેશી.)

ઉજ્જેણી નગરી વસે, ગાથાપતિ શિરદાર રે;
નામેં વસુમિત્ર સુંદરૂ, ધનસિરીનો ભરતાર રે;
ધનવસુ તાસ કુમાર રે, બેટી વસુદત્તા સાર રે;
દેખી રંભાવતાર રે, નાગની કન્યા ઉદાર રે;
નાઠી પેઠી પાતાળ રે, હજીય ન આવ્યો નિકાલ રે. ૧.
આપમતી અવળો ચલે, ન વળે વાળ્યો લગાર રે;
અવળો રાહુનો ચાર રે, મૂકી માથાનો ભાર રે;
ચંદ્રને કરે અપકાર રે, તેણે તનુ કૃષ્ણ અપાર રે. આપ૦ ૨.
કોસંબી નગરી થકી, ધનદેવ સારથવાહ રે;
વેપારેં તિહાં આવીયો, લાગ્યો પ્રેમ અથાહ રે;
વસુદત્તાનો વિવાહ રે, તેણું કીધો ઉત્સાહ રે;
લેઈ નિજ ઘર જાહ રે, માતપિતા વધૂ ચાહ રે. આ૦ ૩.
સુખસંભોગ વિલાસમાં, કેતો કાળ ગમાય રે;
સુરસમ નંદન દો થયા, ત્રીજે ગર્ભ ગવાય રે;
નવમો માસ સહાય રે, પિયુ પરદેશ સધાય રે;
વસુદત્તા વિલખાય રે, માત પિતા ચિત્ત લાય રે;
મળવાનું મન થાય રે. આ૦ ૪.
તેણે સમે પુરવન ઉતર્યો, સાથ ઉજ્જેણીયેં જાય રે;
વસુદત્તા સુણી સજ થઇ, માસુ સસરો રોકાય રે;
કહો પુત્રી કિહાં જાય રે, એકલી પથેં બીહાય રે;
તુઝ પતિ જબ ઘર આય રે, તવ ચિત્ત કરજો સોહાય રે. આ૦ ૫.
સસરાને વળતું કહે, મુજ પતિ શું કરનાર રે;
આપ મતેં ચલી એકલી, ન ગણી શીખ લગાર રે;
દો સુત સાથે વિહાર રે, સાથ ગયો કોશ ચાર રે;
ભુલી પંથ ગમાર રે, ચાલી પંથ ઉજાર રે. આ૦ ૬.
તે દિન ધનદેવ આવીયો, પૂછે માયને વાત રે;

અર્થ કહે વડુ નવિ રહી, રાખી પણ પરભાત રે;
પીઠે હડીલી કુજાત રે, પીયરીયાં ભણી જાત રે;
સાથ ગયો લેઇ રાત રે, જાણીયે ભેળી ન થાત રે. આ૦ ૭.
સાંભળી ધનદેવ ચાલીયો, તસ પગલે અનુસાર રે;
અરધી રાત્રે તે જઈ મળ્યો, દેખી અટવી મોઝાર રે;
રોતા ચાલે કુમાર રે, વાળી ન વળી તે નાર રે;
સુંદર વૃક્ષ નિહાળ રે, રાત વસ્યાં તેણી વાર રે. આ૦ ૮.
વસુદત્તા પેટ વેદના, વ્યાપી ખમીય ન જાય રે;
લિંબાદિક તરૂપલવે, ભારી પણ ન સમાય રે;
પુત્રજન્મ તિહાં થાય રે, રાત્રિ તિમિર ભરાય રે;
દો સુત નિંદ ઘેરાય રે, ન લહે જળ તણું ઠાય રે;
તેણે નવિ શૌચ કરાય રે. આ૦ ૯.
રૂધિર ગંધ મૃગમંસ જ્યું, પામી વાઘ આવંત રે;
લેઇ ગયો ધનદેવને, સા તસ દુઃખે રોવંત રે;
લહી મૂર્ચ્છા વિલપંત રે, તસ હૃદય ભય ભ્રાંત રે;
તેણે થણ દૂધ બલંત રે, જન્મ્યો બાલ મરંત રે;
ઉભય વિજોગે જલંત રે. આ૦ ૧૦.
રોતી પ્રભાતે દો સુત ગ્રહી, રણમાં ચાલી તે જાય રે;
વૃષ્ટિ અકાળે તિહાં થઇ, નદીએ નીર ભરાય રે;
દેખી વિન્હલ થાય રે, એક સુત ઉતરી આય રે;
તે પણ તીરે ઠવાય રે, બીજો લેવાને જાય રે;
લેઇ જળ ઉતરાય રે. આ૦ ૧૧.
વિચમાં શીલા તલ ખસી પડી, હાથ વછુટો તે બાળ રે;
જળ વેગે દોય વહી ગયાં, પામ્યો નંદન કાળ રે;
જળ પડી માત નિહાળ રે, કાંઠે જે ઠવ્યો બાળ રે;
નહિં નદીય વિચાળ રે, પડીયો દેઇ તે ફાળ રે;
મરણ લહ્યો તતકાળ રે. આ૦ ૧૨.
જળ વેહેતો તરૂ એક લહી, વળગી જીવિત આશ રે;

દો ઘડીએં તટ ઉતરી, બેઠી થઇયે નિરાશ રે;
ફરી ગઇ વનવાસ રે, ઝાલી તસ્કરેં તાસ રે;
સિંહગુહપાલ છે પાસ રે, લેઇ ગયા ભર આમ રે. આ૦ ૧૩.
કાલદંડ સેનાપતિ, ભેટ કરી સજી વેશ રે;
પટ્ટરાણી કરી થાપતો, દેખી રૂપ વિશેષ રે;
બીજી રાણી અશેષ રે, મુખ નવિ જોવે નરેશ રે;
કરતી તેહ કલેશ રે, ચિંતે છિદ્ર લહેશ રે;
તો મવિ કાજ કરેશ રે. આ૦ ૧૪.
વરસાંતર એક સુત થયો, વસુદત્તા સમ રૂપ રે;
તવ નૃપને કહે રાણીયો, તુમેં પડીયા રૂપ કૂપ રે;
તેણેં અમેં કહીએં શું ભૂપ રે, દેખો પુત્ર સરૂપ રે;
ભોગવે પર નર ગૂપ રે, નરસમ હોએ સુતરૂપ રે;
પૂજો પ્રિય કરી ધૂપ રે. આ૦ ૧૫.
કાહાડી ખડ્ગ ધરી આગળે, સુત આતિમ પરખાય રે;
નિજ સુત મુખ શ્યામ ઉજળું, બાળ તેજ ન ખમાય રે;
નયન અધર કર પાય રે, તપનોદય જ્યું ઝગાય રે;
નિજ તનુ દેખે વિચ્છાયરે, કોપ્યો દુષ્ટ તે રાય રે;
પુત્ર હણ્યો દેઇ ઘાય રે. આ૦ ૧૬.
વસુદત્તા શિર મુંડીને, મારી નેત્ર પ્રહાર રે;
ભિલ્લ સુભટને આપી કહે, બાંધો તરૂ પુર બાર રે;
દેખે લોક હજાર રે, તેણે જઇ બાંધી તે નાર રે;
પથે તરૂમૂળ શાળ રે, પામે કરૂણાધાર રે;
પાપને ઉદય વિચાર રે. આ૦ ૧૭.
અશરણ દીણ અનાથ સા, તરશી ભુખી કંગાલ રે;
એહવે ભાગ્ય ઉદયથકી, આવી ઉતરીયો વિશાલ રે;
સાથ સરોવર પાળ રે, જાવે ઉજ્જેણીયેં હાલ રે;
જોતા તૃણ કઠ હાર રે, સા તરૂ બાંધી નિહાળ રે;
છોડી લાવ્યા દયાળ રે. આ૦ ૧૮.

સારથવાહને સોંપતાં, સ્વસ્થ થઇ તેણી વાર રે;
પુછી વાત ધીરજ દીએ, કહે નવિ બીહે લગાર રે;
તુઝ બાંધવ ઘરબાર રે, તેહવું મુઝ ઘર ધાર રે;
રહે સુણી વસુદત્તા નાર રે, સાર્થવાહ કરે સાર રે. આ૦ ૧૯.
નામે સુવ્રતા સાધવી, બહુચેલી પરિવાર રે,
જીવિત સ્વામીને વાંદવા, માર્ગમેં કરત વિહાર રે;
થઇ તસ સંગતિ સાર રે, સુણી નવતત્ત્વ વિચાર રે,
લહી સંસાર અસાર રે, સાર્થેશ આણ્યા આધાર રે;
લીધો સંજમ ભાર રે. આ૦ ૨૦.
ગુરૂણી સાથે ઉજ્જેણીએં, મળીયાં મા તાત ભાય રે;
વીતક વીત્યા તે સવિ કહ્યાં, મયણાં સમકિત પાય રે;
દુગુણો સવેગ થાય રે, તપ કરતી નિર્માય રે;
અંતે સ્વર્ગે સધાય રે, શ્રી જિન ધર્મ પસાય રે. આ૦ ૨૧.
ચોથે ખંડે રે એ કડી, છઠ્ઠી ઢળકતી ઢાળ રે;
શ્રી શુભવીરની વાણીએં, અમૃતની પરનાળ રે;
ધરજો શીખ રસાળ રે, આપમતિપણું ટાળ રે;
છંડી કર્મજંજાળ રે, લહો શિવસુખ ઉજમાળ રે. આ૦ ૨૨.

દોહરા.

વાત સુણી વિમળા કહે, વાત ભણી ઘણી સાર;
વળી નૃપ અરિદમણ તણો, કહો બીજો અધિકાર. ૧.
તવ જંપે કમળા ઇસ્યું, સુજ કેહેવાની હેવ;
શું નિરર્થકતા બોલવું, તુજ સુણવાની ટેવ. ૨.
રવિઉદયેં વન કેલીએ, જો ધમ્મિલ સહુ જાય;
તો એ વાત સુણાવીએં, કાજ સકળ સિદ્ધ થાય. ૩.
વસુદેવ હીડેંએ કહ્યાં, સુંદર દો દૃષ્ટાંત;
સમઝુનેં સમઝાવવાં, એ છે મંત્ર મહંત. ૪.
વળતું તવ વિમળા વદે, કરશું સર્વ પ્રકાર;
તવ કમળા અરિદમણનો, કહે હવે અધિકાર. ૫.

ઢાળ ૭ મી.

(જૂઓ જૂઓ અચરિજ અતિ ભલું—એ દેશી).

આપ છંદે છબીલા છલ વરે, તો રાંક તણી શી વાત હો;
ત્રંબાવતી નગરીનો ધણી, અરિદમન નામ વિખ્યાત હો;
આપમતી અવળો ચલે. ૧.
તસ રાણી સની પ્રીતિમતી, પ્રીયા સાથે પ્રેમ અથાહ હો;
સહુ પશુંકિલિય તસ મિત્ત છે, ધણવઇ નામા સથ્થવાહ હો. આપ૦ ૨.
એક બાળક ધનપતિને ઘરે, મૃત માત પિતાદિક તાસ હો;
ખાઇ ટૂકરા કંડનશાલમાં, વધે નામ ઠવ્યું કોકાસ હો. આ૦ ૨.
મજી ઝાઝ જવનદ્વીપ વાણીજે, ધણવઇ સથ્થવાહનો પુત્ત હો;
ધનવસુ નામા જલધિ ચડયો, કોકાસ સખા સંજુત્ત હો. આ૦ ૪.
જઇ જવનદ્વીપ તટ નાંગર્યાં; દિન થોડે સુંદર વાય હો;
ભરી વસ્તુ તંબૂ તાણીયા, ક્રય વિક્રય બહુલ થાય હો. આ૦ ૫.
રથકાર કલાનિધિ તે પુરે, ભણે છાત્ર ઘણા તસ પાસ હો;
કઠ કર્મવિનય કરી શીખતો, તસ પાસ જઇ કોકાસ હો. આ૦ ૬.
શીખી સર્વ કળા કઠ કર્મની, કળ સંચે ચલે આકાશ હો;
ગુરૂમેહેર નજર મતિ ઉદ્યમે, નહિ દૂર કળાવિધિ તાસ હો. આ૦ ૭.
શેઠ સાથે ગુરૂ આણા લહી, ત્રંબાવતી પાછા આય હો;
કોકાસ રહ્યો ઘર લેઇને, ચિંતે આજીવિકા ઉપાય હો. આ૦ ૮.
નૃપ જાણપણું કરવા ભણી, કરે કાષ્ટકપોત તે દોય હો;
રાય શાલ સુકાવે અગારિએ, લેઇ જાય ન જાણે કોય હો. આ૦ ૯.
ખળાં ખેત્ર તણા ધન સંહરે, કરે ભુંબારવ રખવાળ હો;
રાય પૂછે મંત્રીને એ કિશ્યું, કહે મંત્રી સુણો ભૂપાળ હો. આ૦ ૧૦.
કોકાસ કળાયંત્રે હરે, તવ તેડી કહે કરો યંત હો;
તેણે નાવ કર્યું કળ સંચનું, દોય બેસી ગગન ભમંત હો. આ૦ ૧૧.
દિન કેતે રાણી વીનવે, નૃપને મુજ ઇચ્છા નાથ હો;
પૂછે કોકાસને રાય તે, આજ રાણી આવશે સાથ હો. આ૦ ૧૨.
કહે તે ન સમાએ જહાજમાં, દોય નર વિણુ ત્રીજો કોય હો;

આપછંદે હઠ કહે દંપતી, વાત જૂદી કરે શું હોય હો. આ૦ ૧૩.
એમ કહિ દંપતી નાવે ચઢયાં, તવ બોલે તિહાં કોકાસ હો;
આગળ પસ્તાવો પામશો, એટલી છે કળા મુઝ પાસ હો. આ૦ ૧૪.
હિત શિખ ન માની રાયે તે, ચાલ્યા ગગને કળસંચાર હો;
કોશ સહસ ગયે અતિ ભારથી, કીલિકાં ભંગ ત્રુટા તાર હો. આ૦ ૧૫.
નાવ પડિયું સરોવરમાં જઇ, ત્રણ જણ નિકળિયા બા'ર હો;
પશ્ચાત્તાપે કરી સંતપ્યો, તિહાં અરિદમન નૃપ નાર હો. આ૦ ૧૬.
કોકાસ ભણે તવ ભૂપને, દોય બેસો એ તરછાય હો;
ઉપગરણ યંત્ર સજ્વા તણાં, લેઈ આવું હું એણે ઠાય હો. આ૦ ૧૭.
પાસે તો સલીપુર સેહેરમાં, ગયો બેસારી કોકાસ હો;
સૂત્રધારની શાલે માગતો, ઉપગરણ લઘુ ગુરૂખાસ હો. આ૦ ૧૮.
કહે ને રથ રાયનો સજ્જ કરું, તેણે હવણાં નવિ દેવાય હો;
કોકાસ કહે હું મજ્જ કરું, કહિ સજ્જ કરી ચક્ર ચઢાય હો. આ૦ ૧૯.
કળા દેખી સુતારે ઓળખ્યો, ત્રંબાવતીનો કોકાસ હો;
કહે બેસો સુંદર ધર જઇ, અધિકરણ લઈ આવું ખાસ હો. આ૦ ૨૦.
બેસારી ગયો દરબારમેં, કાકજંઘ નરેશર પાસ હો;
તસ વયણે તેડાવી આદરે, પૂછંતાં જણવે કોકાસ હો. આ૦ ૨૧.
રાય રાણી તેડાવી તે નૃપે, નૃપઅંધિખાણે કીધ હો;
રાણી અંતે ઉરમાં ધરી, કહે કોકાસને ગુણ લીધ હો. આ૦ ૨૨.
અમ સુતને સીખાવો તુમ કળા, વિણુરહસ્ય શિખાવે તેહ હો;
ઘોડા દોય યંત્રે સજ્જ કરી, સુતને જણવે ધરિ નેહ હો. આ૦ ૨૩.
કોકાસ સૂતો નિદ્રા ભરે, નૃપનંદન ઉઠી દોય હો;
ચઢી અશ્વે ગગન ચાલ્યા તિસે, કોકાસ પૂછે કિહાં સોય હો. આ૦ ૨૪.
સુત અવર કહે દોય ઉડીયા, કોકાસ કહે થયું શૂળ હો;
મરશે દો બાંધવ તુમ તણા, નવિ જાણે કળનું મૂળ હો. આ૦ ૨૫.
સૂણી નૃપ રોહો દિએ કુમરને, વધ કરવાને કોકામ હો;
એક કુંવર વચનથી સાંભળી, કોકાસે રચિયો પાશ હો; આ૦ ૨૬.
ચક્રયંત્ર ઉપર શળી કરી, બેસાડ્યા કુંઅર વચગાલ હો;

કહે શંખનાદ કરું હું યદા, તવ ઢોકજ્યો ખીલી વિચાલ હો. આ૦ ૨૭.
કહી શંખ પૂર્યો સુણી કુંવર તે, ખીલી ઢોકી વચમેં જામ હો;
તત્ર ગગને સવે શલા પ્રતે, ભેદાણા મરણ લહે તામ હો. આ૦ ૨૮.
સુભટે કોકાસને મારિયો, રાયે જાણી સવિ તે વાત હો;
હા હા કરતો ધરણી ઢળ્યો, કાકજંઘ મુઓ આપઘાત હો. આ૦ ૨૯.
કારાગારે અરિદમણ તે, આપ છંદે મરણ લહે તામ હો;
કમળા કહે બેઠી સાંભળો, હિતશીખ ન માની જામ હો. આ૦ ૩૦.
ખંડ ચોથે આપ મતિ તજી, સુણતાં એ સાતમી ઢાળ હો.
શુભવીર કહે શ્રોતા ધરે, નિત્ય હોજો મંગળમાળ હો. આ૦ ૩૧.

દોહરા.

એમ કમળા વયણાં સુણી, હરખી વિમળા નાર;
ધમ્મિલને વરવા ભણી, આપે થઇ હુશિયાર. ૧.
ધમ્મિલને કમળા કહે, સફળ થઇ તુજ આશ;
વિમળા વરશે પ્રેમથી, નિર્વેહેજ્યો ઘર વાસ. ૨.
સુણી ધમ્મિલ હરખ્યો ઘણું, ચિંતવતો ધરિ નેહ;
ગુરૂદર્શિત વ્રતમંત્રનો, મહિમા અતુલ અચ્છેહ. ૩.
સામગ્રી સવિ મેળવી, તેહિ જ રયણીમાંહી;
ગાંધર્વે કરી પરણીયાં, બેહુ જણ ધરિ ઉચ્છાહિ. ૪.
રયણી વીતી સુખ ભરે, રવિઉદયે પરભાત;
કમળા વિમળા કુંવરશું, જિનઘર વંદન જાત. ૫.
અનુમાએ કમળા ગ્રહી, વિમળા દક્ષિણ હાથ;
દેઇ કુંવર દાહિણ કરે, કહે ધરી મેં તુમ સાથ. ૬.
જીવંતાં મુઝ પુત્રીને, નવિ દેશો ક્ષણ છેહ;
જો પણ પરણો નવ નવી, તો પણ ધરજો નેહ. ૭.
અહંકારી એહ છે, શિવશિર કુટિલા ગંગ;
પણ નિર્વેહેવું નાથને, રાખે મોહોટા રંગ. ૮.
મસરો ખારો જલનિધિ, બાંધવ ચંદ્રકલંક;
ચપળા, કમળા કેશવે, લચ્છી કરી ધરિ અંક. ૯.

પ્રભુનજરે પ્રેયસી તણો, ગ્રહિ કર કુંવર સનેહ;
સાસુ વચણાં શિર ધરી, આવંતા નિજ ગેહ. ૧૦.
કમળા વિમળાને સજી, શોળ ભલા શણગાર;
માત સુતા રથ બેસિનેં, પોહોતાં વનહમઝાર. ૧૧.

ઢાળ ૮ મી.

(સુતારીના બેટા તુંને વિનવું રે લો, મારે ગરબે માડવડી લાવ જો, રમતાં અંગૂઠડી વિસરી રે લો—એ દેશી.)

રથ બેસીને રાણીયો નીકળી રે લો, જુવરાજનો ધરી શણગાર જો;
મેવા મીઠાઇ ફળ શિર થાળશું રે લો, દાસ દાસી તણે પરિવાર જો. ૧.
રસ ક્રીડા રસેં રસિયા ઘણા રે લો, તેણે વસિયા વિષમ સંસાર જો;
જે કસિયા કસોટી જ્ઞાની ગિરા રે લો, તે વસિયા મુક્તિ દરબાર જો. રસ૦ ૨.
મિત્ર વર્ગ તણી રમણી ઘણી રે લો, વનકેલિયેં ભેળી થાય જો;
જાણું ખેચરી વ્યંતરી ઉતરી રે લો, રમે ભૂચરીરૂપ બનાય જો. ર૦ ૩.
પછેં ધમ્મિલ ગોષ્ટિક સાથશું રે લો, આવ્યા બાગે તિહાં જુવરાજ જો;
ઠામ ઠામ તરૂતળ સંઠવી રે લો, હય હાથી સુભટ રથ સાજ જો. ર૦ ૪.
રચ્યા મંડપ શીતળ છાયમાં રે લો, જળ છાંટી ભૂતળ શુચિ થાય જો;
પંચવર્ણી બિછાણાં પાથર્યાં રે લો, ચંદરૂઆ ગગન તળ દીય જો. ર૦ ૫.
રસરંગ ભરે સહુ ઉતર્યા રે લો, આવી બેઠાં તે મંડપ હેઠ જો;
ગીત ગાન તાન રસરીઝમાં રે લો, કરે ધમ્મિલશું સહુ ગોઠ જો. ર૦ ૬.
એણે અવસર ભોજન મંડપેં રે લો; બની રસવતી બાલે સુઆર જો;
તવ બેઠા આસન ધરી મંડપેં રે લો, નિજ ગેહ વિભવ અનુસાર જો. ર૦ ૭.
ચૂઆ ચંદન ધૂપ ઘટા ચલે રે લો, જુવરાજ ધમ્મિલ દોય પાસ જો;
મણિરત્ન કનકભાજન દિયે રે લો, જળ કળશ કુસુમ ધરી વાસ જો. ર૦ ૮.
રાણી સાથેં વિમળસેના મળી રે લો, દોય પીરસંતાં ધરી પ્રેમ જો;
પ્રિયા મિત્ર તણી પંખા કરે રે લો, કમળસેના હુકમ ભર સીમ જો. ર૦ ૯.
કરી ભોજન તબોળ બીડિયો રે લો, ખાયે બેઠા તે મંડપે જાય જો;
પોતપોતાના પિયુને આસને રે લો, બેસી નારિયે જમણ જમાય જો. ર૦ ૧૦.
એડી વિમળા ધમ્મિલને આસને રે લો, જુવરાજ પ્રિયા પણ તેમ જો;

મન ગમતે જમતે રમતે થકે રે લો, સહુ ધરતી પરસ્પરે પ્રેમ જો. ૨૦ ૧૧.
સુખ તંબોળ મંડપ જાવતી રે લો, ઘડી ચાર કરી વિશરામ જો;
સવિ દંપતી દિલ ભર દીપતાં રે લો, જળક્રીડા કરે સર ઠામ જો. ૨૦ ૧૨.
તિહાં ધમ્મિલ વિમળા ખેલતાં રે લો, જેમ રેવા કરેણુનાથ જો;
જોઇ દંપતી સહુ શંસા કરે રે લો, કળાવંત વિચિક્ષણ સાથ જો. ૨૦ ૧૩.
કરી ધર્મ ધમ્મિલ નર ઉપનો રે લો, જેણે પામી એ વિમળા નાર જો;
એમ મકજ થયો ધાતા તણો રે લો, કરી જોડ જુગતિ વિસ્તાર જો. ૨૦ ૧૪.
હર ગૌરી શચી મઘવા જિસી રે લો, નિશિ ચંદ્ર રતિપતિ કામ જો;
હરિ કમળા હળી મળી રેવતી રે લો, જેસી જોડ સીતા ને રામ જો. ૨૦ ૧૫.
સરોવરથી નીકળીયાં તે સવિ રે લો, માંડવામેં હિંડોળા ખાટ જો;
જઇ બેઠાં જુગલ જુવતી સહી રે લો, જૂએ રસભર વેશ્યા નાટ જો. ૨૦ ૧૬.
એક નજર ધમ્મિલ વિમળા ભણી રે લો, બીજી નજરે તે નાટકશાળ જો;
પણ જોતાં તૃપ્તિ નવિ કો લહે રે લો, મુનિ દોય ગુણે બહુ કાળ જો. ૨૦ ૧૭.
કરી શંકા ને કંખા વેગળી રે લો, હોય સમકેતિ ઉજ્જવલ વાસ જો;
તેમ ગોષ્ટિલ દિલમશંકા ટળી રે લો, દેખી ધમ્મિલ વિમળા પાસ જો. ૨૦ ૧૮.
હવે નાટક પૂર્ણતા થયે રે લો, કરે વિમળા તે લાખ પસાય જો;
જગદાતાના હોય વધામણાં રે લો, પાત્ર લોક ધમ્મિલ ગુણ ગાય જો. ૨૦ ૧૯.
સજી અસવારી સવિ નગરી ભણી રે લો, ચઢયા હસ્તી ધમ્મિલ નૃપનંદ જો;
રવિ રાતો થયો ગયો વારુણી રે લો, ઘર આવ્યા સહુ આણંદ જો. ૨૦ ૨૦.
ખંડ ચોથે ચતુર મેળા તણી રે લો; કહી આઠમી ઢાળ રસાળ જો;
શુભવીર કુંવર વિમળા મળી રે લો, રમે સુંદર ભોગ વિશાળ જો. ૨૦ ૨૧.

દોહરા.

સુખ ભોગવતાં સ્વર્ગનાં, વિમળા ધમ્મિલ સંગ;
રતિ સુખ નૃપ તે લહી ઘણાં, વિકસ્યાં અંગ ઉપાંગ. ૧.
પ્રેમ ભરે પ્રીતમ પ્રિયા, રયણી ક્ષણભર જાય;
દેવ દુગંદુકની પરે, સુખમાં કાળ ગમાય. ૨.
એક દિન રતિસુખ સંધિએ, દિસાણી પિયુ સાથ;
ન દિએ બોલ મનાવતાં, તરછોડે વળી હાથ. ૩.

તવ હસતાં ધમ્મિલ કહે, ન ઘટે તુઝને એહ;
કંત કટુક વયણા કહે, જેણે પ્રમદા નેહ. ૪
રમણુમી સાથે રૂષણું, નવિ કરે નિપુણા નાર,
નમણી ખમણી બહુ ગુણી, સુખ દેવે ભરતાર. ૫.
વસતતિલકા એક જગ નારી ગુણભંડાર,
કદીય ન દીઠી રૂષણે, મુઝ રૂઠે ધરે પ્યાર. ૬
વયણ અપૂરવ સાંભળી, લાગ્યું બળતાં બાણ,
સર્વ સહે પણ નારીયો, ન સહે શોક્ય વખાણ ૭
અધર ડસંતી ક્રોધભર, કેશથી કુસુમ છાળ;
નાખે દૂરે મેખલા, મુદ્રા નેઊર હાર. ૮.
રક્ત અશોક કમળ દળે, તું પ ચરણ સુકુમાલ,
પાયતલે ધમ્મિલ હણી, વચન વદે ઇર્ષ્યાલ. ૯.
વસંતતિલકા દિલ વસી, જાઓ વસો તમ ગેહ;
કહે વિમળા તે વલ્લભા, સાચો જાસ સનેહ ૧૦.
નારી વચન ઇર્ષ્યા તણાં, સાંભળી હસત વદન્ન,
કુંવર ઘરથી નીકળ્યો, રવિ ઉદયે પ્રચ્છન્ન ૧૧.

ઢાળ ૯ મી.

(અનિહાંરે વાલ્હોજી વાએ છે વાંસળી રે—એ દેશી)

અનિહાંરે સ્વારથ મીઠો સંસારમાં રે, સવિ સ્વારથિયો સંસાર,
માતા વલ્લભ બાળને રે, જીવન વલ્લભ નર નાર સ્વારથ૦ ૧.
અનિહાંરે ધમ્મિલ ચાલ્યો ખેદે ભર્યો રે, પોહોતો જુવરાજને ગેહ,
ભોજન વેળા ભેળા જમી રે, ચિત્ત ચિંતે વિમળા નેહ. સ્વા૦ ૨.
અનિહાંરે ચિત્ત વિશ્રામે વનમેં ગયો રે, તિહાં દીઠા મુનિ અભિરામ,
ભવ અટવીમાં કરમેં તપ્યા રે, તે આણીને વિશરામ. સ્વા૦ ૩
અનિહાંરે શ્રુતસાગર સૂરી વંદીને રે, બેઠો ધમ્મિલ કુમાર,
તવ દીઠા તિહાં દીપતા રે, નવ દીક્ષિત દો અણગાર. સ્વા૦ ૪.
અનિહાંરે ધમ્મિલ પૂછે શે કારણે રે, જોબન વય દિક્ષા જોગ,
અઇરયનાણી કહે સાંભળો રે, એણે ભોગને જાણ્યો રોગ સ્વા૦ ૫

અનિહાંરે નયર કુશસ્થલમાં વસે રે, એક નિગમ મદન છે નામ;
ચંડા પ્રચંડા તસ નારીયો રે, જિસ્યું નામ તિસ્યો પરિણામ. સ્વા૦ ૬.
અનિહાંરે જોગી જોગણી સેવતાં રે, લહી વિદ્યા ને બહુ મંત;
ક્લેશ કરે દો ક્રોધેં ભરી રે, તેણે દુખીયો તે અસંત. સ્વા૦ ૭.
અનિહાંરે પરદેશાંતર કારાઘરે રે, વળી રૂડો નરકાવાસ;
પણ દોય નારીનો નાહલો રે, નવિ પામે સુખ ઘરવાસ. સ્વા૦ ૮.
અનિહાંરે ઝઘડા ઝાટાથી ઉભગા રે, પુર પામ દો નદીય કિનાર;
ગામેં દો ઘરે રાખીને રે, એકાંતર નિવસે વાર. સ્વા૦ ૯.

અનિહાંરે એક દિન કોઇક કારણે રે, દિન દોય પ્રચંડા ધામ;
વાસો વસીને ત્રીજે દિને રે, ચંડા ઘર જાવે જામ. સ્વા૦ ૧૦.
અનિહાંરે ચંડા ચોખા છડતી થકી રે, દેખી ક્રોધેં થઇ શ્યામ;
મૂશલ મંત્રીને નાંખતી રે, નાઠો મદન તે પાછો તામ. સ્વા૦ ૧૧.

અનિહાંરે મૂશલ નાગ રૂપેં ધર્યું રે, ભયભીત નદી ઉતરાય;
પેહો પ્રચંડા ઘર બાપડો રે, તિહાં પૂઠેં પન્નગ આય. સ્વા૦ ૧૨.
અનિહાંરે વસ્ત્રેં વ્યાલને છેતરી રે, શેઠ આવ્યો પ્રચંડા પાસ;
સા તનુસ્નાન પીઠી ધરે રે, તિહાં શેઠ ભણે ભરસાસ. સ્વા૦ ૧૩.
અનિહાંરે વાત કરતાં અહિ પેખીયો રે, તવ સા તનુમેલ ઉતાર;
નાખી વર્ત્તિ કરી મંત્રશું રે, થયા નકુલ ફણીનેં વિદાર. સ્વા૦ ૧૪.
અનિહાંરે મદન તે સ્વસ્થ થઇ તસ ઘરે રે, રહ્યો રાત્રિ ઉઠી પરભાત;
ચિંતે દોય કુલક્ષણ નારીયો રે, એક દિન રેહેતાં હોય ઘાત. સ્વા૦ ૧૫.
અનિહાંરે એક ભયેં એક રાખીયે રે, પણ દૈવગતિ જો હોય;
કોપી તો શરણ મરણ તણું રે, નવિ રાખણહારો કોય. સ્વા૦ ૧૬.
અનિહાંરે ઋદ્ધિ ઘણી મુજ મંદિરેરે, પણ રાક્ષસી દો પરવેશ;
છંડી જાવું સુજનેં ઘટે રે, આ ભવ રહીશું પરદેશ. સ્વા૦ ૧૭.
અનિહાંરે ચિંતવી મદન ચલ્યો દેશાંતરે રે, ધનસાર સાર સહુ લીધ;
દિન કેતે પુરસંકાશને રે, વનમાં ઉતારો કીધ. સ્વા૦ ૧૮.

અનિહાંરે તે પુરવાસી આવ્યો તિહાં રે, શેઠ ભાનુદત્ત ઉચ્છરંગ;
પૂછે મદન ભલે તમેં આવીયા રે, છે એમ કુશળ તુમ અંગ. સ્વા૦ ૧૯.

અનિહાંરે મુઝ મંદિર પાવન કરો રે, તબ ચિંતે મદન મનમાંહી;
નામ શું જાણે એ માહરૂં રે, ગયો વિસ્મિત તસ ઘર જ્યાંહી. સ્વા૦ ૨૦.
અનિહાંરે સ્નાન ને ભોજન કીધાં પછી રે,કહે શેઠ મદન સુણો કાજ;
વિદ્યુલતા મુઝ અંગજા રે, તમે પરણી વધારો લાજ. સ્વા૦ ૨૧.
અનિહાંરે શી ઓળખાણે કન્યા દિયો રે,કહે મયણ લીયો મુઝ નામ;
ચઉ સુત ઉપર ઇચ્છતાં રે, ભણે શેઠ હુઇ ગુણ ધામ. સ્વા૦ ૨૨.
અનિહાંરે વરચિંતાયે મુઝને કહે રે, આવી કુળદેવી રાત;
મદન અશોક તરૂ તળે રે, બેસશે આવી પ્રભાત. સ્વા૦ ૨૩.
અનિહાંરે તેડી સુતા પરણાવજો રે, જાણું તેણે નામ કુળ જાત;
કહી પરણાવી શુભ વાસરે રે, વાસ ભુવને વસે સુખશાત. સ્વા૦ ૨૪.
અનિહાંરે પૂરવ દુઃખ વિસારીને રે, ધરે વિદ્યુલતાશું પ્રેમ;
પદ્મ સુઆવડ ઉગરી રે, રાતી સંગ ન છોડે જેમ. સ્વા૦ ૨૫.
અનિહાંરે વર્ષાકાળે ઘન ગાજતે રે, વરસંતે મૂશલધાર;
ઘર ઘર પેસી જુએ વીજળીરે, રોતીઓ વીરહિણી નાર. સ્વા૦ ૨૬.
અનિહાંરે વિદ્યુલતાશું શય્યાગતે રે, નિશિ દીપ અરીસા જ્યોત;
નારિ વિજોગી પાસે રહે રે, તસ બાળક ભૂખે રોત. સ્વા૦ ૨૭.
અનિહાંરે નાથ ગયો તું દેશાવરે રે, નાવ્યો આવ્યો વર્ષાકાળ;
નયણાં નેવ ઘરમાં ઝરે રે, ધનનીકું રોવે બાળ. સ્વા૦ ૨૮.
અનિહાંરે રોતી વિજોગી વયણાં સુણી રે, દુઃખ વ્યાપે મદનને ચેત;
ચંડા પ્રચંડા ઘણું સાંભરી રે, આંસુએ ભરાણાં નેત. સ્વા૦ ૨૯.
અનિહાંરે વિદ્યુલતા નિર્બંધથી રે, પૂછતાં બોલે તેહ;
શું કરતી હશે બાપડી રે, મુઝ વિણ હોય એકલી ગેહ. સ્વા૦ ૩૦.
અનિહાંરે જો તું રજા મુઝને દીયે રે, તો જઇ આવું એક વાર;
સાંભળી સા ચિત્ત ચિંતવે રે, મુઝથી અધિકી હોય નાર. સ્વા૦ ૩૧.
અનિહાંરે પ્રેમ લગ્યો તિહાં એહનો રે, મુઝ સાથે બાહ્ય સનેહ;
વર્ષા વીત્યે જાજ્યો તુમે રે, મનમેળે બોલી તેહ. સ્વા૦ ૩૨.
અનિહાંરે વર્ષાકાળ વીતી ગયો રે, જવા મદન થયો હુશિયાર;
વિદ્યુલતા કહે નાથજી રે, કેમ રહિશું અમે સંસાર સ્વા૦ ૩૩.

અનિહાંરે મદન વદે અમેં આવશું રે, દિન થોડે નહીં તુઝ હોડ;
ફૂલ અનેકેં ભમરો ભમે રે, પણ બેસે માલતિ છોડ. સ્વા૦ ૩૪.
અનિહાંરે સા કહે વેહેલા પિયુ આવજો રે, કહી મંત્રી કરંબો દીધ;
લેઈ ગયો એક ગામડે રે, જઈ ઠામ વિસામો કીધ. સ્વા૦ ૩૫.
અનિહાંરે ભોજન વેળા સંભારતો રે, કોઇ આવે અતિથિ આંહી;
દેઈ દાન ભોજન કરૂં રે, એમ ધ્યાયે મદન મન માંહી. સ્વા૦ ૩૬.
અનિહાંરે તપસી તાપસ દેખીને રે, ભક્તિભર દીધ કરંભ;
સરોવર તીરેં તાપસ જઇ રે, જમ ખાવે સ્વાદ અચંભ. સ્વા૦ ૩૭.
અનિહાંરે મદન સરોવર નાહીને રે, બેઠો ખાવાને જામ;
કવલ લીએ એક હાથમાં રે, તિહાં છીંક્યો હાલી નામ. સ્વા૦ ૩૮.
અનિહાંરે છંડી ભોજન ઉઠીયો રે, તવ તપસી થયો અજરૂપ;
ઉપગરણાં પડયાં ભૂતળેં રે, મન ચિંતે મદન ધરી ચૂપ. સ્વા૦ ૩૯.
અનિહાંરે જોઉં એ કિહાં જાય છે રે, થયો છાગની પૂઠે મદન;
ચાલ્યો ગયો વિદ્યુલ્લતા ઘરેં રે, શેઠ જોવે રહીય પ્રચ્છન્ન. સ્વા૦ ૪૦.
અનિહાંરે દેઇ કપાટ ને કુટીયો રે, કહે તે તુઝ માતા હોય;
સંભારીને મુઝને તજી રે, કોણ શરણ ઇહાં તુઝ હોય. સ્વા૦ ૪૧.
અનિહાંરે લોકેં મળીને મેળાવીયો રે, સખી વયણેં મંત્રી નીર;
છાંટે તાપસ થઇ કહે રે, કરંભથી છાગ શરીર. સ્વા૦ ૪૨.
અનિહાંરે મદન તે નાઠો દેખી કરી રે, રાત્રેં દશ જોજન જાય;
પોહોતો હસંતીપુર પરિસરે રે, જોઈ જિન ઘર આણંદ થાય. સ્વા૦ ૪૩.
અનિહાંરે ચોથે ખંડે પૂરણ થઇ રે, ઢાળ નવમી ચઢતે રંગ;
વીર કહે ધન્ય તે નરા રે, જેણેં મેલ્યો મહિલા સંગ. સ્વા૦ ૪૪.

દોહરા.

જઇ મદને જિન વંદીયા, શ્રી મરૂ દેવાનંદ;
ભવદવ તાપ શમ્યો તિહાં, દેખી પ્રભુ મુખ ચંદ. ૧.
નઇગમ એક એણેં અવસરેં, ધનદ સમો ધનવંત;
તે જિન મંદિર આવીયો, વંદન નમન કરંત. ૨.
રંગ મંડપમેં આવીયો, બેઠો કરીય પ્રણામ;

પૂછે શું દુઃખ મદનને, દેખી વદન વિરામ. ૩.
મદન શેઠ મુખ સાંભળી, મૂળથકી સવિ વાત;
તે કહે મુજ દુઃખ આગળે, તુમ દુઃખ તે કોણુ માત. ૪.
મદન વદે મુઝને કહો, કેમ તુમ દુઃખ અપાર;
મજ્જન જાણી તે કહે, નિજ વીતો અધિકાર. ૫.

ઢાળ ૧૦ મી.

(કામણગારો એ કૂકડો રે-એ દેશી.)

કામણગારી એ કામની રે, કામણની કરનાર;
સૂરજકંતા સ્વારથ ભર્યો રે, વિષ દેતી ભરતાર. કામણ૦ ૧.
રાજા ચંદને કૂકડો રે, વીરમતી ધરનાર;
ચુલણી ચઢી સુત મારવા રે, કરતી જંતુ કરબાર. કા૦ ૨.
દુઃખની વાત ન કીજીયે રે, પણ સાધર્મિક પાસ;
કેહેતાં હાંસી ન પામીએ રે, વળી હોવે દુઃખ નાશ. કા૦ ૩.
શેઠ દમંતીપુરમાં વસે રે, ધનપતિ ધનદ અમોઘ;
લક્ષ્મીવતી તેહની પ્રિયા રે, નંદન છે તસ દોય. કા૦ ૪.
ધનસાર ને ધનદેવ છે રે, પરણ્યા દોય કુમાર;
માત પિતા મરણે ગયાં રે, કલેશ કરે દોય નાર. કા૦ ૫.
ધન વેહેંચીને જૂદા થયા રે, પણ લઘુ બંધવ નાર;
કૂડ કલંકી નેહે તજી રે, ન દીયે સુખ ભરતાર. કા૦ ૬.
બાંધવ મોહોટો પરણાવતો રે, ધનદેવને લઘુ નાર;
તે પણ સંગને તેહવી રે, નહીં તસ સુખ લગાર. કા૦ ૭.
નારી ચરિત્ર જુએ એકદા રે, શીત જ્વર મતયગેહ;
સૂતો રાત્રે દોય નારીયે રે, ઢાંકેયો વસ્ત્રે તેહ. કા૦ ૮.
સજ્જ થઈ દોય નીકળી રે, ચઢી ધર વન સહકાર;
મંત્ર વિધિયે સ્મરણ કરે રે, ઉડી તદા ભરતાર. કા૦ ૯.
ચૂઅ તરુ મૂળે વસ્ત્રે કરી રે, નિજ તનુ બાંધીયું જામ;
ગગને ચલી તરુ ઉતર્યો રે, રયણદીવ વન ઠામ. કા૦ ૧૦.
ધનદેવ ગુપ્ત પૂંઠે વલ્યો રે, રત્નપુરે ચલી નાર;

શ્રીપુંજશેઠ ઘર કન્યકા રે, શ્રીમતી બાંધવ ચાર. કા૦ ૧૧.
વસુદત્ત શ્રેષ્ઠીસુત પરણતો રે, તે નવ ઓચ્છવ થાય;
વરઘોડો જુએ બહુ જણી રે, ધનદેવ ચોરીયેં ઠામ. કા૦ ૧૨.
તોરણ આવી વર ઉતર્યો રે, પણ કોઇ દૈવવશેણ;
અર્ધું તોરણ ત્રુટી પડયું રે, મરણ ગયો વર તેણ. કા૦ ૧૩.
વસુદત્ત રોતો નિજ ઘર ગયો રે, શ્રીપુંજ ચિંતા ન માય;
કુળદેવી વચનેં કરી રે, ધનદેવ તિલક ધરાય. કા૦ ૧૪.
વર વહૂ બેહુ શણગારીનેં રે, ચોરીએં ફેરા ફરાય;
નાટકશાલ મમહોચ્છવે રે, મંગળ ધવળ ગવાય. કા૦ ૧૫.
ઉભી જોવે દો નારીયો રે, ઓટી કહે સુણ ભેણ,
એ વર આપણુ વર સમો રે, દીસે છે મુઝ નેણ. કા૦ ૧૬.
મોહોટી કહે જગ એ સમા રે, જે નર તે તુઝ કંત;
તુલ્ય રૂપે નર નારીયો રે, સંસારેં બહુ હુંત. કા૦ ૧૭.
તે રીત જવરેં પીડિયો રે, કેણી રીતેં આવે આંહી;
વાત કરંતી વેગેં વળી રે, જુએ કૈતુક પુરમાંહી. કા૦ ૧૮.
ધનદેવ વાસભુવન જઇ રે, ચિત ચપળ અતિરેખ;
શ્રીમતી ચીરેં કેમર રમેં રે, લખીયો શ્લોક તે એક. કા૦ ૧૯.

तथाहि ॥ कुहसंतीकरत्नपुरं। कनभोमंडलयुतश्रुतः॥
धनपतिसुतधनदेवो । भाविवशात्सुखीकृते भूत ॥१॥

નિકળીયો મમલું કરી રે, આવ્યો જિહાં સહકાર;
તામ ચઢી દોય નારીયો રે, ધનદેવ પૂર્વ પ્રકાર. કા૦ ૨૦.
ચૂતતરૂ ગગને ચલ્યો રે, જઇ મૂક્યો મૂળ ઠામ;
ધનદેવ આવી સૂતો ઘરે રે, તે પણ આવી ધામ. કા૦ ૨૧.
સતી દોય નિદ્રા ભરેં રે, જાગી વિભાતેં માય;
ચિંતા ઉજાગરેં ઊઘતાં રે, કંકણ દોરા હાથ. કા૦ ૨૨.
દેખી નાહાની કહે બેહેનડી રે, મુઝ નવિ માન્યું વચન;
તુમ પતિ રાત્રેં તિહાં પરણીયો રે, કંકણ હાથ પ્રચ્છન્ન. કા૦ ૨૩.
જોય જોઇ કહે તાહરું રે, વયણ જો આનત ત્યાંહી;

તો જલધિમાં નાંખી પરો રે, હોય રહત સુખમાંહિ. કા૦ ૨૪.
મ ધરીશ બીક એ શંકની રે. એમ કહી બાંધે પાય;
દોરો મંત્રી નિજ હાથશું રે, ધનદેવ પોપટ થાય. કા૦ ૨૫.
પંજર ઘાલી તાળું દીધું રે, જબ છમકારે શાક;
ખડ્ગ લેઇ શુકને કહે રે, તુજને હણી કરું પાક. કા૦ ૨૬
એમ વયણાં સુણી ધ્રૂજતો રે, રોતાં નિગમે કાળ;
હવે શ્રીપુંજ ગવેષતો રે, ન જડી જમાઇ ભાળ. કા૦ ૨૭.
શ્રીમતી આંસુ ચીરેં લુહે રે, વાંચી અક્ષર તામ;
ચિંતા તજી કહે તાતને રે, ગયો હસંતી ગામ. કા૦ ૨૮.
વાંચી શ્લોકને શેઠને રે, ભાંગ્યો ચિત્તક્લેશ;
સાગરદત્ત વાણિજ તદા રે, જાય હસંતી નિવેશ. કા૦ ૨૯.
હાર દેઇ એક રત્નનો રે, વાત સુણાવી તાસ;
જઇ જમાઇને આપીને રે, તેડી લાવો અમ પાસ. કા૦ ૩૦.
શેઠ સાગરદત્ત નાવેં ચઢ્યો રે, ગયો હસંતી ગામ;
હાર દિયો હોય નારીને રે, શેઠ દીઠા ન તામ. કા૦ ૩૧.
પૂછે થકે બેહુ નારી કહે રે, શેઠ ગયા પરદેશ;
બારેબાર તિહાં આવશે રે, ધરશો ન ચિત્ત કલેશ. કા૦ ૩૨.
પણ અમને એમ કહી ગયા રે, રત્નપુરીથી કોય;
આવે તો શુક આપજો રે, શ્રીમતી ખેલન જોય. કા૦ ૩૩.
સાંભળી પંજર લેઇ ચલે રે, દેવે શ્રીમતી હાથ;
વાત સુણી શુક હુલરાવતી રે, જાણે મળીયો નાથ. કા૦ ૩૪.
એક દિન દોરો દેખી કરી રે, બંધન છોડે તામ;
વિસ્મય પામ્યા સાજન સહૂ રે, ધનદેવ પ્રગટ્યો જામ. કા૦ ૩૫.
સસરો રાખે અન્ય મંદિરેં રે, દંપતી સુખ વિલસંત;
દિન કેતે તાત મરણ ગયો રે, શ્રીમતી તામ મહંત. કા૦ ૩૬.
સમરા નામેં ઓળખાવતાં રે, 'તુમ ગુણવંતને લેક;
અમ સસરા ઘર જઇ રહું રે, તો મુજ થાય અશોક. કા૦ ૩૭.
કહે ધનદેવ સુણજો પ્રિયા રે, ભાઇના છમકાર;

હજીય લગે નવિ વિસરે રે, સા કહે કેમ છમકાર. કા૦ ૩૮.
કંતમુખેં સવિ સાંભળી રે, હસીય કહે મા નાર;
પૂર્વપ્રિયા મુજ આગળે રે, રાંક તણો અવતાર. કા૦ ૩૯.
શ્રીમતી આગ્રહેં ઝાહાજેં ચઢી રે, ઉતરીયા નિજ ગામ;
સન્મુખ સજ્જન ઓછવેં રે, આવી વસ્યા નિજ ધામ. કા૦ ૪૦.
દોય જણી મન ચિંતવે રે, વિસરિયો છમકાર;
વળી આવ્યો રસ ચાખવા રે, નવલ વદૂભરતાર. કા૦ ૪૧.
આસન મંત્રી બેસારીને રે, પગ ધોવે લઘુ નાર;
જ્યેષ્ઠા મંત્રી જળ છાંટતી રે, આંગણે ફરતે બાર. કા૦ ૪૨.
તે જળપૂર નાસા લગેં રે, જબ ડુબ્યો ધનદેવ;
શ્રીમતી તામ મંત્રેં કરી રે, શોષી લીએ તતખેવ. કા૦ ૪૩.
શ્રીમતી પાયેં પડી બેહુ જણી રે, શેઠ જુવે થઈ થીર;
ચોથે ખંડેં દશમી ભલી રે, ઢાળ કહે શુભવીર. કા૦ ૪૪.

દોહરા.

તે દેખી વિસ્મય લહી, શ્રેષ્ઠી ચિંતે ચિત્ત;
ભયરણમાંથી ઉગર્યો, તો વળી આગળ ભીત. ૧.
દૈવદશાથી શ્રીમતી, જો કોપી કોઇ વાર;
ત્રિહું નારીં વિણુ ત્રિભુવનેં, નહીં કોઇ રાખણહાર. ૨.
નવિ રહેવું મુઝને ઘટે, એક દિન જીવિત હાણ;
ભયસ્થાનક તે વરજવું, બોલે ચતુર સુજાણ. ૩.
એમ ચિંતી પુર બારણેં, નાઠો તે તતખેવ;
જિન વંદી તુમને મળી, આ બેઠો ધનદેવ. ૪.
મુનિ કહે એણે અવસર અમેં, તેણે વન વસિયા રાત;
ભયવૈરાગેં પૂરિયા, આવી નમી કહે વાત. ૫.
અમ ઉપદેશ સુણી કરી, બેહુ જણેં દિક્ષા લીધ;
વિચરંતાં ઇહાં આવિયા, દૂરેં ભય સવિ કીધ. ૬.
તે નિસુણી ધમ્મિલ કહે, દિયો દિક્ષા મુજ આજ;
ભોગ કરમ ફળ તુઝ ઘણું, નહીં વ્રત કહે મુનિરાજ. ૭.
તવ મુનિ વંદી ઉઠીયો, જાય થયો પચ્છિમ જામ;
પુરમાં રાજપથેં ગયો, તિહાં દીઠું સુરધામ. ૮.

તો જલધિમાં નાંખી પરો રે, દોય રહત સુખમાંહિ. કા૦ ૨૪.
મ ધરીશ બીક એ શંકની રે. એમ કહી બાંધે પાય;
દોરો મંત્રી નિજ હાથશું રે, ધનદેવ પોપટ થાય. કા૦ ૨૫.
પંજર ઘાલી તાળું દીધું રે, જબ છમકારે શાક;
ખડ્ગ લેઇ શુકનેં કહે રે, તુઝનેં હણી કરું પાક. કા૦ ૨૬

એમ વયણાં સુણી ધ્રૂજતો રે, રોતાં નિગમે કાળ;
હવે શ્રીપુંજ ગવેષતો રે, ન જડી જમાઇ ભાળ. કા૦ ૨૭.
શ્રીમતી આંસુ ચીરેં લુહે રે, વાંચી અક્ષર તામ;
ચિંતા તજો કહે તાતને રે, ગયો હસંતી ગામ. કા૦ ૨૮.
વાંચી શ્લોકનેં શેઠને રે, ભાંગ્યો ચિત્તક્લેશ;
સાગરદત્ત વાણિજ તદા રે, જાય હસંતી નિવેશ. કા૦ ૨૯.

હાર દેઇ એક રતનનો રે, વાત સુણાવી તાસ;
જઇ જમાઇનેં આપીને રે, તેડી લાવો અમ પાસ. કા૦ ૩૦.
શેઠ સાગરદત્ત નાવેં ચઢ્યો રે, ગયો હસંતી ગામ;
હાર દિયો દોય નારીને રે, શેઠ દીઠા ન તામ. કા૦ ૩૧.
પૂછે થકે બેહુ નારી કહે રે, શેઠ ગયા પરદેશ;
બારોબાર તિહાં આવશે રે, ધરશો ન ચિત્ત ક્લેશ. કા૦ ૩૨.
પણ અમને એમ કહી ગયા રે, રત્નપુરીથી કોય;
આવે તો શુક આપજો રે, શ્રીમતી ખેલન જોય. કા૦ ૩૩.

સાંભળી પંજર લેઇ ચલે રે, દેવે શ્રીમતી હાથ;
વાત સુણી શુક હુલરાવતી રે, જાણે મળીયો નાથ. કા૦ ૩૪.
એક દિન દોરો દેખી કરી રે, બંધન છોડે તામ;
વિસ્મય પામ્યા સાજન સહુ રે, ધનદેવ પ્રગટ્યો જામ. કા૦ ૩૫.

સસરો રાખે અન્ય મંદિરેં રે, દંપતી સુખ વિલસંત;
દિન કેતે તાત મરણ ગયો રે, શ્રીમતી તામ વદંત. કા૦ ૩૬.
સસરા નામેં ઓળખાવતાં રે, તુમ ગુણવંતનેં લંક;
એમ સસરા ઘર જઇ રહું રે, તો મુઝ થાય અશોક. કા૦ ૩૭.
કહે ધનદેવ સુણજો પ્રિયા રે, ભાજના છમકાર;

હઈડય લગે નવિ વિસરે રે, સા કહે કેમ છમકાર. કા૦ ૩૮.
કંતમુખેં સવિ સાંભળી રે, હસીય કહે આ નાર;
પૂર્વપ્રિયા મુજ આગળે રે, રંક તણો અવતાર. કા૦ ૩૯.
શ્રીમતી આગ્રહેં ઝાહાજેં ચઢી રે, ઉતરીયા નિજ ગામ;
સન્મુખ મજ્જન ઓછવેં રે, આવી વસ્યા નિજ ધામ. કા૦ ૪૦.
દોય જણી મન ચિંતવે રે, વિસરિયો છમકાર;
વળી આવ્યો રસ ચાખવા રે, નવલ વલ્લભરતાર. કા૦ ૪૧.
આસન મંત્રી બેસારીને રે, પગ ધોવે લઘુ નાર;
જ્યેષ્ઠ મંત્રી જળ છાંટતી રે, આંગણે ફરતે બાર. કા૦ ૪૨.
તે જળપૂર નાસા લગેં રે, જબ ડૂબ્યો ધનદેવ;
શ્રીમતી તાગ મંત્રેં કરી રે, શોષી લીધ્યે તતખેવ. કા૦ ૪૩.
શ્રીમતી પાયેં પડી બેહુ જણી રે, શેઠ જુવે થઈ થીર;
ચોથે ખંડે દશમી ભલી રે, ઢાળ કહે શુભવીર. કા૦ ૪૪.

દોહરા.

તે દેખી વિસ્મય લહી, શ્રેષ્ઠી ચિંતે ચિત્ત;
ભયરણમાંથી ઉગર્યો, તો વળી આગળ ભીત. ૧.
દૈવદશાથી શ્રીમતી, જો કોપી કોઇ વાર;
ત્રિહું નારી વિણ ત્રિભુવનેં, નહીં કોઇ રાખણહાર. ૨.
નવિ રહેવું મુઝનેં ઘટે, એક દિન જીવિત હાણ;
ભયસ્થાનક તે વરજવું, બોલે ચતુર સુજાણ. ૩.
એમ ચિંતી પુર બારણેં, નાઠો તે તતખેવ;
જિન વંદી તુમનેં મળી, આ બેઠો ધનદેવ. ૪.
મુનિ કહે એણે અવસર અમેં, તેણે વન વસિયા રાત;
ભયવૈરાગેં પૂરિયા, આવી નમી કહે વાત. ૫.
અમ ઉપદેશ સુણી કરી, બેહુ જણે દિક્ષા લીધ;
વિચરંતાં ઇહાં આવિયા, દૂરેં ભય સવિ કીધ. ૬.
તે નિસુણી ધમ્મિલ કહે, દિયો દિક્ષા મુજ આજ;
ભોગ કરમ ફળ તુઝ ઘણું, નહીં વ્રત કહે મુનિરાજ. ૭.
તવ મુનિ વંદી ઉઠીયો, જબ થયો પશ્ચિમ જામ;
પુરમાં રાજપથેં ગયો, તિહાં દીઠું સુરધામ. ૮.

ઢાળ ૧૧ મી.

(કોઈ લો પર્વત ધૂંધલો રે લો—એ દેશી.)

રાજમારગ પાસેં ભલો રે લો, દીઠે નાગવિહાર રે; ચતુર નર૦
ધૂપઘટા ગગનેં ચલી રે લો, દીપકમાળ હજાર રે. ચતુર નર૦ ૧.
પુણ્ય કરો જગ પ્રાણિયા રે લો, કારણ પંચમાં મિદ્ધ રે; ચ૦
મન ગમતા મેળા મળે રે લો, ધમ્મિલ જેમ ફળ લીધ રે. ચ૦ પુણ્ય૦ ૨.
વિસ્મિત નયનેં વિલોકિને રે લો, પિહિત અર્દ્ધ કપાટ રે; ચ૦
દ્વાર ઉઘાડી મંદિરેં રે લો, પેઠો તજ્ય ઉચાટ રે. ચ૦ પુ૦ ૩.
નાગદેવ બેઠો નમી રે લો, કરતો બહુલ વિચાર રે; ચ૦
તેણે સમે પૂજાપો ગ્રહી રે લો, સુંદર સખી પરિવાર રે. ચ૦ પુ૦ ૪.
જોવન વય જસ જાગતી રે લો, લાગતે અંગેં કામ રે; ચ૦
દોય પ્રિયાથી ઉભગ્યો રે લો, વસિયો લહી વર ઠામ રે. ચ૦ પુ૦ ૫.
રૂપેં જયંતા તાવિખી રે લો, આવી કુમારી એક રે; ચ૦
ધોત ચરણ કર મુખ જળેં રે લો, પેઠી ચૈસ વિવેક રે. ચ૦ પુ૦ ૬.
નાગદેવ પૂજી કરી રે લો, કહે થાઓ નાથ પ્રસન્ન રે; ચ૦
નાગ ભણે વત્સ તુઝ હજો રે લો, વંછિત વર કયપુન્ન રે. ચ૦ પુ૦ ૭.
સાંભળી ઉઠી સસંભ્રમેં રે લો, દીઠો તામ કુમાર રે; ચ૦
રૂપેં રંગાણી ચેતના રે લો, કામદેવ અવતાર રે. ચ૦ પુ૦ ૮.
તેણેં પણ દીઠી દિલભરેં રે લો, નવજોબન વનશાળ રે; ચ૦
ગાતન તુંગ પયોધરા રે લો, અધર અરૂણ પરવાળ રે. ચ૦ પુ૦ ૯.
નીલ કમળદળ લોચના રે લો, શશિ મુખ સુરભિ વાસ રે; ચ૦
જાસ કળા ચોસઠ લહી રે લો, વિરતિ વિધુ અભ્યાસ રે. ચ૦ પુ૦ ૧૦.
ફૂલ ખરે મુખ બોલતાં રે લો, પૂછની કુંવરનેં તેહ રે; ચ૦
કુશાગ્રપુરથી આવિયા રે લો, ધમ્મિલ કહે તુમ નેહ રે. ચ૦ પુ૦ ૧૧.
સાંભળી સા વિસ્મય લહી રે લો, અધોમુખ જોતી જાય રે; ચ૦
લજ્જવાણી વાસ પગતણે રે લો, અંગૂઠે ભૂમિ ખણાય રે. ચ૦ પુ૦ ૧૨.
ધમ્મિલ કહે સુણ સુંદરી રે લો, તું કોણ કિમ ઇહાં આય રે; ચ૦
મધુર વયણ નેહેં ભરી રે લો, થોય નિપુણ ઉચ્ચરાય રે. ચ૦ પુ૦ ૧૩.
સાર્થેશ નાગવસુ ઇહાં રે લો, નાગસેનાનો કંત રે; ચ૦

નાગદેવ ભક્તિ થયો રે લો, નાગદત્ત સુત મંત રે. ચ૦ પુ૦ ૧૪.
પણ ઇચ્છા તે ઉપરે રે લો, નંદની ચંદની રાત રે; ચ૦
ઇંદ્રમહોચ્છવ પૂર્ણિમા રે લો, વંછે જેમ મણુ જાત રે. ચ૦ પુ૦ ૧૫.
નાગદેવ સેવાથકી રે લો, પુત્રી હુઇ ગુણધામ રે; ચ૦
થાપે હર્ષ મહોચ્છવે રે લો, નાગદત્તા મુઝ નામ રે. ચ૦ પુ૦ ૧૬.
જોબન વય જનકાદિકે રે લો, વરની ચિંતા થાય રે; ચ૦
આચી સોવનમુદ્રિકા રે લો, 'કાચ' તિહાં ન જડાય રે. ચ૦ પુ૦ ૧૭.
ગુણ લક્ષણ જોયા વિના રે લો, ભુચ્છ મળે ભરતાર રે; ચ૦
જાએ જન્મારો ઝુરતાં રે લો, અબળાનો અવતાર રે. ચ૦ પુ૦ ૧૮.
તેણે કારણ સેવા કરૂં રે લો, નાગદેવતી નિત્ત રે; ચ૦
કર જોડી કરૂં વિનતિ રે લો, ઇચ્છા વર ધરી ચિત્ત રે. ચ૦ પુ૦ ૧૯.
વંછા આજ પૂરણ કરી રે લો, દેવે થઇય હજૂર રે; ચ૦
મુઝ ભાગ્યે તુમે આવિયા રે લો, દીઠા ગુણ ભરપૂર રે. ચ૦ પુ૦ ૨૦.
સુખ ભર બેસો ઇહાં કને રે લો, એમ કહી ચાલી તેહ રે; ચ૦
પૂર્ણ મનોરથ વારતા રે લો, માયને કહે જઇ ગેહ રે. ચ૦ પુ૦ ૨૧.
સજ્જન વર્ગ સવિ હરખિયો રે લો, નાગદેવ ઘર જાત રે; ચ૦
ઘર તેડી સમહોચ્છવે રે લો, લીધું લગન તે રાત રે. ચ૦ પુ૦ ૨૨.
ચોરીએ ફેરા ફેરવી રે લો, દીધું કન્યાદાન રે; ચ૦
વાસ ભુવન સુખમેં વસે રે લો, શેઠ માન સન્માન રે. ચ૦ પુ૦ ૨૩.
ચોથે ખંડે પૂરણ થઇ રે લો, એ અગીયારમી ઢાળ રે; ચ૦
શ્રી શુભવીર કુંવર ઇહાં રે લો, ભોગવે ભોગ વિશાળ રે. ચ૦ પુ૦ ૨૪.

દોહરા.

એણે અવસર તે નગરનો, નામ કપિલ ભૂપાળ;
તસ કુમરી કપિલા સતી, જોબન રૂપ રસાળ. ૧.
નાગદત્તાશું તેહને, વરતે છે સખિભાવ;
ધમ્મિલ વરીયો સાંભળી, કરતી ચિત્ત બનાવ. ૨.
સખીયે વર્યો વર, માહરે વરવો એ નિરધાર;
અહિયર પ્રેમ સદા રહે, ભારંડ પંખી સમાર. ૩.
એમ ચિંતી કહે રાયને, મુઝ ઇચ્છાવર હેત;

મંડપ રચિયે સ્વયંવરા, રાજકુંવર સંકેત. ૪.
એમ નિસુણી તતક્ષણ કિયો, મંડપ સોવન થંભ;
થંભ થંભ મણિ પૂતળી, કરતી નાટારંભ. ૫.
મંચક અતિ મંચક તણી, બાંધી શ્રેણી વિશાળ;
જેમ બેસી બહુલા જુએ, નવ રસ નાટકશાળ. ૬.

ઢાળ ૧૨ મી.

(ભરતને પાટે ભૂપતિ રે, સિદ્ધિ વર્યા એણે ઠાય, સલુણા—એ દેશી.)

દૂત ઠવી નૃપ તેડિયા રે, આવ્યા ક્ષત્રિ કુમાર; સલુણા,
ઉતરીઆ ચંપાવનેં રે, સૈન્ય સુભટ વિસ્તાર. સ૦ ૧.
પુણ્ય ઉદય પ્રાણી લહે રે, વંછિત સકળ સમૃદ્ધિ; સ૦
પુણ્ય વિહૂણા ઝૂરતા રે, દેખી પરની ઋદ્ધિ. સ૦ પુણ્ય૦ ૨.
મંત્રી શેઠ સાર્થવાહના રે, મળીયા પુત્ર અનેક; સ૦
અશન વસન નૃપ તૃણજળેં રે, સાચવે સકળ વિવેક. સ૦ પુ૦ ૩.
નયરેં પડહ વજાવતા રે, દ્રવ્ય શેઠ સાર્થેશ; સ૦
નંદન સાથ સ્વયંવરેં રે, આવજો ધરી શુભ વેશ. સ૦ પુ૦ ૪.
મંડપેં મળીયા તે સવે રે, બેઠા બેસણ ઠાય; સ૦
નંદનવનમેં દેવતા રે, મળીયા મોજ સવાય. સ૦ પુ૦ ૫.
ધમ્મિલ પણ આવી તિહાં રે, રાજકુંવરની પાસ; સ૦
માન લહી જુવરાજનું રે, બેઠા મન ઉલ્લાસ. સ૦ પુ૦ ૬.
રાય કપિલની આગળેં રે, ગાયન ગાવે ગીત; સ૦
વર વધૂનેં નાટકેં રે, રાગ રંગ રસ રીત. સ૦ પુ૦ ૭.
એણેં અવસર નૃપનંદની રે, ચંદન સહિ પરિવાર; સ૦
બેસી સુખાસન પાલખી રે, શોળ ધરી શણગાર. સ૦ પુ૦ ૮.
ઉતરી અશ્વથી ઊજળી રે, વિજળી જ્યું ઝળકાર; સ૦
વરમાળા કરમાં ધરી રે, પંખા સખી કર ધાર. સ૦ પુ૦ ૯.
સમકાળેં કુમરી મુખેં રેં, નયણેં જુએ નર દક્ષ; સ૦
ધનુર્વેદ બાણાવળી રે, સાંધે જેમ દગલક્ષ. સ૦ પુ૦ ૧૦.
પણ કુમરી ચિત્ત વેધીયું રે, નાગદત્તા ભરતાર; સ૦
વસ્તુ જગત મધુરી ઘણી રે, પણ ચિત્ત રુચિયે પ્યાર. સ૦ પુ૦ ૧૧.

નયન કટાક્ષેં બેહુ જણાં રે, વેધાણાં તેણે ઠાય; સ૦
વેધકતા લહે વેધકી રે, ઘાયલ જાણે ઘાય. સ૦ પુ૦ ૧૨.
હવે પ્રતિહારી વર્ણવે રે, સાંભળ રાજકુમાર; સ૦
પૂરવ દેશનો રાજિયો રે, નયરી વાણારસિ સાર. સ૦ પુ૦ ૧૩.
નામેં મૃગધ્વજ એહ છે રે, સૈન્ય ઋદ્ધિ બહુ ગેહ; સ૦
પરણી પ્રિયા છે પાંચશેં રે, સુંદર લક્ષણ દેહ. સ૦ પુ૦ ૧૪.
કુમરી કહે કાંતા ઘણી રે, નહીં સુખીયો ચલી અગ્ર; સ૦
વંગ કલિંગ તણો ધણી રે, જસ ઘર ઋદ્ધિ સમગ્ર. સ૦ પુ૦ ૧૫.
જયસિંહ નૃપ નેપાળનો રે, કસ્તૂરી જન્મ દેશ; સ૦
એમ મંત્રીસર શેઠને રે, વરણવિયા સવિશેષ. સ૦ પુ૦ ૧૬.
તે સવિ હેળવિયા તેણેં રે, વર્ય રૂપ દેશના દોષ; સ૦
વર્ણવતાં દિલ હીંસતું રે, હેળવતા મન રોષ. સ૦ પુ૦ ૧૭.
વળી પ્રતિહારી બોલતી રે, એ નર ગુણ ભંડાર; સ૦
ભાગ્ય કળા રૂપેં વડો રે, મુજ સખીનો ભરતાર. સ૦ પુ૦ ૧૮.
મન ગમતું વેદેં કહ્યું રે, જાણી ઠવે વરમાળ; સ૦
વ્યંતર દેવી દેવતા રે, વૃષ્ટિ કુસુમ ઉજમાળ. સ૦ પુ૦ ૧૯.
તે દેખી નૃપ કોપિયા રે, ઉઠયા ખડ્ગ ધરી હાથ; સ૦
એક શૃંગ ખડ્ગી પરેં રે, થંભે દેવ સહુ સાથ. સ૦ પુ૦ ૨૦.
કપિલરાય વચનેં કરી રે, છોડે ધમ્મિલ ત્યાંહિ; સ૦
મંગળ વાજાં વાજતાં રે, સજ્જન વર્ગ ઉચ્છાહી. સ૦ પુ૦ ૨૧.
ઘર તેડી સમહોચ્છવેં રે, પરણાવે ધરી હેત; સ૦
હય ગય રથ ભટ રૂપણાં રે, ગામ ઘણા વર દેત. સ૦ પુ૦ ૨૨.
ચોથે ખડેં એણી પેરેં રે, બોલી બારમી ઢાળ; સ૦
શ્રી શુભવીર કુંવર તણું રે, પસર્યું પુણ્ય વિશાળ. સ૦ પુ૦ ૨૩.

દોહરા.

નાગદત્તાને નિજ ઘરે, તેડે નૃપ સસનેહ;
ધમ્મિલ હર્ષ જમણ જમે, નરપતિ સસરા ગેહ. ૧.
નવ પરણીત બેહુ નારીશું, વિલસે પ્રેમ અપાર;
પણ વિમળા રાગેં જડી, વિસરતી ન લગાર. ૨.

સાતમી એ બ્રહ્મદત્ત ગયો, કુરૂમતિ કુરૂમતીકાર;
છઠ્ઠીયેં કુરૂમતી રાગશું, બ્રહ્મદત્ત વચન ઉચ્ચાર. ૩.
પૂર્વ પ્રિયા કનકાવતી, વસુદેવને પરણાય;
નર દુર્ગંધને અવગણી, ધનદ ઇહાં ઉતરાય. ૪.
બાવીશ કોડાકોડી ને, પંચાશી લખ કોડ;
કોડી સહસ ઇગસત્તરી, ચઉમય અડવિસ કોડ. ૫.
સગ વન લખ ચઉદશ સહસ, દોસય અસીઇ નાર;
એક ભવેં પટ્ટરાણીયો, હોયે હરી અવતાર. ૬.
એક રીસાવે તેહમાં, શક્ર મનાવા જાય;
તેહ મનાયે સુખ ગણે, દુર્જય રાગ કહાય. ૭.
વિમળા પણ રાગેં નડી, પડી વિરહાનળ કુંડ;
કંત વિછોહી નારીનેં, જગત્મેં દુખ બ્રમંડ. ૮.

ઢાળ ૧૩ મી.

(ગજરામારૂજી ચાલ્યા ચાકરી રે, અમનેં શી શી ભલામણ દેશ–એ દેશી.).

ચતુર ચલ્યો ચિંતા ભરે રે, રહી વિમળા કમળા પાસ;
મહિલામતિ પગપાનીએં રે, જો ચોસઠ કળા નિવાસ રે,
જો ચોસઠ કળા નિવાસ. ૧.
પ્રથમ વિચારણા ના કરે રે, કરે સહસા કર્મ કઠોર;
પતિ સુત સહસા મારીને રે, પછેં રોતી કરતી બકોર રે. પછેં રોતી૦ ૨.
કોય દિવસ વીતી ગયા રે, પણ નાથ ન આવ્યો જાસ;
વિમળસેના કહે માયને રે, માડી મેં કર્યું વીરૂઉં કામ રે. માડી૦ ૩.
રસભર રમણને રીસવ્યો રે, ગયો કોણ જાણે કોણ ઠામ;
માય કહે ધણી માનિતી રે, કરે ઉઝડ બારે ગામ રે. કરે૦ ૪.
ઉછાંછલપ તાહરે રે, સહે સાયર એ ગંભીર;
વાયુવેલ વધે વારિધિ રે, પણ પાછાં વળે છે નીર રે. પણ૦ ૫.
તેમ તુજ પિયુ ઘર આવશે રે, મત કર તું કલેશ લગાર;
એમ દિન કેતા વહી ગયા રે, પણ નાવ્યો ધમ્મિલ ઘરબાર રે. પણ૦ ૬.
ખેદ ભરેં દિન કાઢતી રે, સતી વિમળસેના ગયે ગેહ;
સરસ આહારનેં છંડતી રે, તેણે શોષા નિજ દેહ રે. તેણે૦ ૭.
નવિ વિકસે વન વેલડી રે, જળ સિંચ્યા વિના સૂકાય;

ધારાધર વિના જેમ ધરા રે, તપતી વળી વિશ્વ તપાય રે. તપતી૦ ૮.
તેમ નિજ સેવક પરિજના રે, નિજ સ્વામિનીનું દુઃખ દેખ;
થઈ ઓશીયાળા ચાકરી રે, કરે તન મન વચન વિશેષ રે. કરે૦ ૯.
માત પિતા સુત બાંધવા રે, હોય સાસુ સસરો નણંદ;
પણ પ્રમદા પ્રીતમ વિના રે, નવિ અંતર ચિત્ત આણંદ રે. નવિ૦ ૧૦.
દંત વિના દંતી જિસ્યો રે, જેવી ચંદ વિહૂણી રાત;
શસ્ત્ર વિના શર રાંકડો રે, જળ વિણ સરોવર નવિ ભાતરે. જળ૦ ૧૧.
જીવ વિના કાયા કશી રે, સુત વિણ સુકુલી ધનવંત;
મુખશોભા ચક્ષુ વિના રે, મુનિ દ્વિજ વિણ વિદ્યાવંત રે. મુનિ૦ ૧૨.
નર વિણ નારી એકલી રે, તેમ શોભે નહીં જગ હોય;
કંત વિછોહી કામની રે, ચિંતાનળ બળતી જોય રે. ચિંતા૦ ૧૩.
ચંદ્ર કિરણ અમૃત ઝરે રે, પણ વિરહિણી તપન પ્રમાણ;
મંદ શીતળ વાયુ વહે રે, તે તો લાગે વજ્ર સમાન રે. તે તો૦ ૧૪.
ફૂલશય્યા કંટક સમી રે, ફૂલમાળા વ્યાલ નિખેપ;
રાત્રિ કલ્પ શતશી ગમે રે, અગ્નિકણ ચંદન લેપ રે. અગ્નિ૦ ૧૫.
ભારભૂત કાયા વહે રે, જેમ રાગેં ઝાલી વેઠ;
દુઃખ અનેક પ્રકારનાં રે, પણ વિરહિણી નારી હેઠ રે. પણ૦ ૧૬.
વિમળસેના થઈ દુર્બળી રે, નિજ વાલ્હમ કેરે વિજોગ;
વેદ ન જાણે નાડીમાં રે, થયો મોહ મહા ક્ષય રોગ રે. થયો૦ ૧૭.
તેણે સમે વરઘોડે ચઢયો રે, પગ માંડયા આચ્છત્ર થાય,
દોય વર દોય બાજૂયેં રે, પગે હિંડતો ધમ્મિલ જાય રે. પગે૦ ૧૮.
બહુ ઠકુરાઇએ પરવર્યા રે, ગીત ગાન ને નૃત્ય વિલાસ,
લાખ લોક જોવા મળ્યા રે, આવ્યા વિમળસેના ઘર પાસ રે. આવ્યા૦ ૧૯.
રાય બેટી કોણ પરણીયો રે, જોવા વિમળા સેવક આય;
ધમ્મિલ દેખી હરખીયા રે, કહે ઠકરાણીને જાય રે. કહે૦ ૨૦.
સ્વામિની અમ સ્વામી થયો રે, નૃપજામાતા આ જાય,
સાંભળી વિમળા તતક્ષણે રે, ઇવરા રોષ ભરાય રે. ઇવરા૦ ૨૧.
માતાયેં સમઝાવી ચકી રે, કરી સ્નાન ધરી શણગાર,
સોવન કળશ તે જળ ભરી રે, લેઇ પૂજાપો નિકળી બાર રે. લેઈ૦ ૨૨.

કુંતીલ ચલે રથ આગળે રે, પૂઠે ઠીક પગ માંડા થાય;
વિમળા દીયે પ્રદક્ષિણા રે, કુસુમેં કરી કંત વધાય રે. કુસુમેં૦ ૨૩.
પૂજાપો પગ આગળે રે, ધરી કમળા કહે સુણ વચ્છ;
આ સતીનેં પતિ દેવ છે રે, તેણે પૂજા કરે એ અચ્છ રે. તેણે૦ ૨૪.
તવ કુંવરેં વિમળા તણો રે, હરખેં ગ્રહી જમણો હાથ;
કહે તુમ ચેષ્ટા અમ ફળી રે, સુણ હોય વધૂની નાથ રે. સુણ૦ ૨૫.
નાગદત્તા કપિલા તદા રે, વિમળાને પડતી પાય;
કુંવર કુંતીલ રથમાં ઠવે રે, નિજ હાથે દેત વડાય રે. નિજ૦ ૨૬.
પગ હિંડણ કરી શેહેરમાં રે, પછે પોહોતા રાયનેં ગેહ;
વિમળા રથ થકી ઉતરી રે, જઇ પ્રણમે ભૂપને તેહ રે. જઇ૦ ૨૭.
સા દેખી નૃપ હરખીયો રે, કરી બેટી દીયે શિરપાવ;
ચાર ગામ લખ ચારનાં રે, કપિલાથી અધિક બનાવ રે. કપિલાથી૦ ૨૮.
વિમળા સુખાસન બેસીનેં રે, ગઇ નિજ ઘર કમળાની પાસ;
વાસ ભુવન શણગારતી રે, અતિ પામી ચિત્ત ઉલ્લાસ રે. અતિ૦ ૨૯.
કુંવર વિસર્જે ભૂપતિ રે, દિન હોય પછેં નિજ ગેહ;
પોંહચી લીએ વિમળા ઘરે રે, તિહુ જણને ધરી સનેહ રે. તીહુ૦ ૩૦.
વિમળા સાથેં પ્રેમશું રે, સુખ વિલસે સ્વર્ગ સમાન;
કોઇ દિન જળક્રીડા કરે રે, વળી સુખમાં રમે ઉદ્યાન રે. વળી૦ ૩૧.
ઢાળ કહી એ તેરમી રે, રમી હૃદય જિકે ગુણવંત;
ખંડ ચતુર્થ પૂરણ હુઆ રે, શુભવીર કહે સુણો સંત રે. શુભ૦ ૩૨.

ચોપાઇ.

ખંડે ખંડે મધુરતા ઘણી, ધમ્મિલ રાય ચરિત્રેં ભણી;
એ વાણીથી લઘુતા ભઇ, સુધા મધુરતા સ્વર્ગે ગઇ. સુધા૦ ૩૩.

इति श्रीमत्तपोगच्छाधिराजभट्टारक श्री विजयसिंह सूरीश्वर संतानीयसंविग्नपक्षी पंडित श्री क्षमाविजयगणिशिष्य पंडित श्री यशोविजयगणिशिष्य पंडित श्री शुभविजयगणिशिष्य पंडित श्री वीरविजयगणिविरचिते श्री धम्मिलचरित्रे प्राकृतप्रबंधे उपायश्रीपार्णीग्रहणकृते पुण्योदयवर्धनोनामचतुर्थखंडः

પંચમ ખંડ પ્રારંભ.

દોહરા.

ચોથો ખંડ અખંડ રસ, પૂર્ણ હુઓ સુપ્રમાણ;
પંચમ ખંડ કહું હવે, સુણજો રસિક સુજાણ. ૧.
આગેં આગેં રસ ઘણો, કથા સુણતાં થાય;
ધમ્મિલ ચરિત ઉત્તર કથા, હવે વિસ્તાર કહાય. ૨.
એક દિન રાજ કચેરીયેં, ધમ્મિલ બેઠા જામ;
કોઇક વૈરી નૃપતિએં, અશ્વ ભેટ કરી તામ. ૩.
તેજ ઝગંતો જસ તનુ, સુંદર ઉજ્જલ વાન;
કર્ણ ઉદર કટિ લઘુવરા, પગ નળી વજ્ર સમાન. ૪.
રોમ અલ્પ લઘુ દેહડી, પાચમાં પીઠ સુઘાટ;
રાત દિવસ ઉભો રહે, સાર્ધ ચરણ જેમ નાટ. ૫.
કેસરવરણી કેસરા, પવનવેગ જિતમન;
ક્ષણ લક્ષિત અંગ છે, શોભિત અશ્વ રતન. ૬.
શિર વધગી વલગા ધરી, ચામર ચાર પ્રધાન;
ધમ્મિલ નૃપ જાણે ચડયો, તુરગ દમન વિજ્ઞાન. ૭.

ઢાળ ૧ લી.

(કુંવર ગભારો નજરેં દેખતા જી—એ દેશી).

ચતુર કુંવર તુરગે ચડ્યો જી, સાથે ઘણા અસવાર રે;
નીકળીઓ નગરી થકી જી, બાહેર વેગ વિચાર રે. ચતુર૦ ૧.
વક્ર તુરંગ વેગે વહ્યો જી, ન રહ્યો હાથ લગાર રે;
સૈન્ય સુભટ રહ્યા વેગળા જી, અઇ કંત પચમ ધાર રે. ચતુર૦ ૨.
વિખમ ભમી પણ ભૂમિકા જી, ઓલંઘી ક્ષણ વાર રે;
ખેંચી લગામને થાકીયો જી, પોહોતો અટવી મઝાર રે. ચતુર૦ ૩.
કનકવાલુકા નદીતટેં જી, ધમ્મિલે છંડી લગામ રે;
ચાર પગેં તિહાં થિર થઇ જી, ઉભો તુરંગ તેણી વાર રે. ચતુર૦ ૪.
અશ્વ તરતજે મૂકીયો જી, છોડી તંગ તે ઠાણ રે,

વસ્ત્ર ને શસ્ત્ર ગ્રહી કરી જી, પરમેષ્ટી સુદ્ધઝાણ રે. ચતુર૦ ૫.
નઇ ઉપકંઠ દાહિણ દીશેં જી, દેખતો કૌતક રંગ રે;
વૃક્ષ ઘટા વન વેલડી જી, ભેદે ન કિરણ પતંગ રે. ચતુર૦ ૬.
એક તરૂડાળેં ઝૂલતી જી, લંબી વર તરવાર રે;
હેમ મૂઠ રત્નેં જડી જી, મણિધર મેનાકાર રે. ચતુર૦ ૭.
ખેચર ખડ્ગ વિસારીને જી, નિજ ઘેર ચલીયો હોય રે;
ચિંતી કુંવર વન જોવતો જી, દીઠો નહીં નર કોય રે. ચતુર૦ ૮.
આવી ખડ્ગ લેઇ દેખતો જી, ચક્રિ ખડ્ગ અનુહાર રે;
મેન રહિત કરી અગમગે જી, ઉજ્જલ તલ તેલ ધાર રે. ચતુર૦ ૯..
અલસિ કુસુમ સમ જસ પ્રભા જી, વિજળી જ્યું દૂર પેખ રે;
દેખી અચંભો પામીયો જી, લહિ અસિરત્ન વિશેષ રે. ચતુર૦ ૧૦.
જોવા પરીક્ષા તિહાં ગયો જી, બદ્ધ કુટિલ વંશ થૂણ રે;
ગુલ્મ વિંટાણું પરસ્પરેં જી, સાઠી વંશ ઘણુ મૂળ રે. ચતુર૦ ૧૧.
વૈશાખ ઠાણ કુંવર રહી જી, તે છેદ્યા સમકાળ રે;
વિસ્મય પામી ખડ્ગ જુએ જી, દીઠું રૂધિર તસ ધાર રે. ચતુર૦ ૧૨.
વંશજાળ ફરી જોવતો જી, ધૂપકુંડ ધુમપુર રે;
નર કર જપમાળા રહી જી, કુંડળ શિર પડ્યું દૂર રે. ચતુર૦ ૧૩..
રૂધિર ઝરંતું દખીને · જી, પશ્ચાત્તાપ કરંત રે;
વિણ અપરાધી મેં હણ્યો જી, સાધક વિદ્યા મંત રે. ચતુર૦ ૧૪.
નિંદન નિજ કરતો ગયો જી, નંદન વન સમશાળ રે;
શીતળ જળ વાગ્યે ખડી જી, કુંમર વળગી તરૂડાળ રે. ચતુર૦ ૧૫.
દેખી કુંવર મન ચિંતવે જી, સુંદર વન રખવાળ રે;
કિંનર દેવી વ્યંતરી જી, અવર ન નરની બાળ રે. ચતુર૦ ૧૬.
અથવા જોવા ઉતરી જી, વિદ્યાધરી સુકુમાલ રે;
કાંતિવદન વિધુ સારસી જી, અધર અરૂણ પરવાલ રે. ચતુર૦ ૧૭.
કિંવા કનકવાલુકા નદી જી, જળદેવી અધિષ્ઠાય રે;
વાવડી નાહીનેં નીકળી જી, કનકસમી જસ કાય રે. ચતુર૦ ૧૮..
ચિંતવતો ધીરજ ધરી જી, આવીયો તેહની પાસ રે;

દેખી કુંવરી મુખ મોહી રહી જી, અંતર પ્રેમવિલાસ રે. ચતુર૦ ૧૯.
ચિંતે કુમરી ચિત્ત ચોરીને જી, પર નર સતી મન ભંડ રે;
રાજકુંવર ભૂલો પડયો જી, આવ્યો એણે વન ખંડ રે. ચતુર૦ ૨૦.
ન ઘટે મુઝ મુખ પૂછવું જી, પૂછ્યાનો ઉત્તર દેશ રે;
ગુણિ જન પૂછ્યે બોલતાં જી, નહીં સતી દુર્ગુણ લેશ રે. ચતુર૦ ૨૧.
મૌનપણું ધરી સા રહી જી, ભૂતળ નયણ ઠરાય રે;
તવ કુંવર મુખ ઓચ્ચરે જી, મધુર વયણ સુખદાય રે. ચતુર૦ ૨૨.
ધમ્મિલ કુંવરના રાસનો જી, પંચમ ખંડ રસાળ રે;
શ્રી શુભવીરે શી કહી જી, તેહની પેહેલી ઢાળ રે. ચતુર૦ ૨૩.

દોહરા.

ધમ્મિલ કહે સુણ સુંદરી, તું ઉત્તમ કોણ જાત,
કિહાં રેહેવું સુકળાનિધિ, કોણ તુમ માત ને તાત. ૧.
શે કારણ આ નઇતટે, વન તરકુંજ નિવેસ,
નિર્ભય વિચરે એકલી, જોબન બાળે વેશ. ૨.
મેં તુઝને વનદેવતા, જાણી આવ્યો પાસ;
પગ ભૂમિ જળલોચને, મણુઅ જાતિ વિશ્વાસ. ૩.
તવ વળતું કુંમરી કહે, સુણ ઉત્તમ ગુણવંત;
મૂળ થકી માંડી કહું, સાંભળો મુઝ વિરતંત. ૪.

ઢાળ ૨ જી.

(સાહીબા મોતિડા હમારો—એ દેશી).

બોલે મીઠા બોલી એણી નયણી, વૈતાઢ્યે છે દક્ષિણ શ્રેણી;
શંખપુરી નૃપપુરી માનંદો, તાપ શીતળતાએ રવિ ચંદો;
સાહિબા સુણ વાત રસાળી, મંદિરે મળિયો લટકાળી, સાહેલીની ટોળી. એ આંકણી.૧.
રાણી જાણી કામપતાકા, કામદેવ મંદિરની પતાકા;
કામોન્મત્ત સદંગત નામે, કામોન્મત્ત સદા પરિણામે. સાહિબા૦ ૨.
નામે વિદ્યુન્મતી વિદ્યુલતા છે, દોય સુતા ગુણ ગુણની લતા છે;
વયણ વદંતાં ફુલ ખરંતાં, લોચન જેહનાં અમીય ઝરંતાં. સાહિબા૦ ૩.
નિકટ કનક ગિરિશિખર વિહાર, આવ્યા ધર્મઘોષણ અણગાર;

વિદ્યાચારણ અતિશય જ્ઞાની, જાણે જગતની વાત છે છાની. સાહિબા૦ ૪.
વિદ્યાધર સહુ વંદન જાવે, કામપતાકા પણ તિહાં આવે;
દેઇ પ્રદક્ષિણા વંદી બેસે, તત્ર મુનિ ધર્મવચન ઉપદેશે. સાહિબા૦ ૫.
સુણી દેશન પૂછે નૃપ નાર, કોણ અમ પુત્રી તણો વરનાર;
જ્ઞાની કહે તુઝ સુત હણનાર, તેય પુત્રી તણો ભરતાર. સાહિબા૦ ૬.

ખેદ હરખ ભરી નિજ ઘર આવી, રાણીએ રાયને વાત જણાવી;
જનકઆણાએ કામોન્મત્તે, વિદ્યાસાધન કેરે નિમિત્તે. સાહિબા૦ ૭.
પૂજાપો ધન ન્યાયાપશુદ્ધે, ત્રીકરણ જોગે વસ્ત્ર વિશુદ્ધે,
સ્થાનક શુદ્ધ એ સાત સુહાવે, તો વિદ્યાસાધક ફળ પાવે. સાહિબા૦ ૮.
ભગિની સહિત આવી સુપ્રકારે, કનકવાલુકા નદીય કિનારે;
મેહેલ કરી દોય બેહેનને રાખે, ગામ દેશ ફરે શ્રી અભિલાખે. સાહિબા૦ ૯.

ઇભ્યશેઠ સાર્થસેન અન્યા, રાય પ્રધાન તણી વર કન્યા;
રૂપે સતી લક્ષણવતી જાણી, અપહરીયાણી સોળ સમાણી સાહિબા૦૧૦.
મંદિર બેહેનની પાસે રાખે, વિશ્વાસી સહુને એમ ભાખે;
વિદ્યા સિદ્ધ કરી જઇ ગેહે, સોળને સાથે પરણિશ નેહે. સાહિબા૦૧૧.
બેટ જઇ વંશજાળ અલાધે, વર ખટ માસની વિદ્યા સાધે;
તજીય પીહરીયાં સખી મળીયાં, અંતે તત્ત્ત તે વેહલા વળીયાં. સાહિબા૦૧૨.
એમ ધારી ઘર દુઃખ વિસારી, શોળે સખી બેટક પ્રિય ધારી;
જોવન વય વર વરશા રંગે, રમીરે દા નણદીને સંગે. સાહિબા૦૧૩.
ગુરૂ નણદી કહે એક દિન આમ, શોળ જણીના કહો મુજ નામ;
તવ મે એણી પેરે નામ પ્રકાશ્યાં, જાતિ કળા કુળ લક્ષણ વાસાં. સાહિબા૦૧૪.
પ્રથમ શ્રી ચંદ્રારાયની બેટી, કળા સુલક્ષણે લક્ષ્મી ભેટી;
બીજી શ્રી સેનારાજ કુલાઇ, કુશળગીત ગંધર્વ કળાએ. સાહિબા૦૧૫.

સેના નામ પણ સ્વ ધારી, વિજયસેના યુદ્ધે જયકારી,
શ્રી સોમાદેવ સેવા પ્યારી, એ તિન મંત્રી સુંતા દુઃખહારી. સાહિબા૦૧૬.
શ્રીદેવી સામુદ્રિક વાળી, સુમંગળા ખટ દર્શન ભાળી;
સોમમિત્રા કથા નટવી નાણુ, મીત્રવતી કાળ જ્ઞાનની જાણ. સાહિબા૦૧૭.
ચિત્રકળાયે જસોમતી સારી, પત્ર છેદન દક્ષા ગંધારી;

અષ્ટાંગ જોગ નિમિત્ત જયસેના, શેઠ સુતા સાતે ગુણ લીના. સાહિબા૦૧૮.
વિદ્યા મંત્ર વિધાન સુનંદા, સોમદત્તા સુકળા વિવિચંદા;
સાર્થરાજા દોય શ્રીમતી પેટી, જ્યોતિષ વૈદ રાયની બેટી. સાહિબા૦૧૯.
મિત્રસેના શશી નૃપકુળ સુધિ, શોળમી હું ઉત્પાતિકી બુદ્ધિ,
સુરમંદીર રહીયેં સુખ ભરશે, વિદ્યા સાધી અમોને વરશે. સાહિબા૦૨૦.
સાંભળી બેટ સહોદરી બોલી, તુમ આગળ હવે વાત મેં ખોલી,
તુમ પતિ મળીયો અમનેન મળીયો,જ્ઞાની ગુરૂમુખ જે સાંભળીયો. સાહિબા૦૨૧.
ઉદ્ભિન્ન નવજોવન અમ વેળા, જાય નિષ્ફળ ન થયા પીયુ મેળા;
બાંધવ વિદ્યા સિદ્ધિ વરીજેં, તો અમે કંતની ખોળ કરીજેં. સાહિબા૦૨૨.
મોકલી સુઅને ખબર જ લેવા, તુમશું ઉભી વાત કરેવા,
સાંભળી ધમ્મિલ ચિંતે મનમાં,તેહી જ નર મેં માર્યો વનમાં. સાહિબા૦૨૩.
ધરી ધીરજ નિજ ચિત્ત વિમાસી, તે આગળ સવિ વાત પ્રકાશી,
મિત્રસેના સુણી દુઃખ ધરે મોહોટું, ચિત્ત ચિંતે મુનિવચન ન ખોટું. સાહિબા૦૨૪.
ધમ્મિલ રામે પુણ્ય અખંડે, બીજી ઢાળ એ પાંચમે ખંડે;
શ્રી શુભવીર વચન રસ ભરીયાં, શ્રોતા લોકે હઇડે ધરીયાં. સાહિબા૦૨૫.

દોહરા.

દોય ઘડી આંસુ ભરી, પામી ખેદ લગાર,
મિત્રસેના કહે કર્મગતિ, ભોગવવી નિરધાર. ૧.
તવ ધમ્મિલ કહે સુંદરી, મ કરો મનમાં ખેદ;
જ્ઞાનીનું દીઠું હુએ, નહીં તિહાં કીસ્યો વિભેદ. ૨.
સા કહે આર્ય પુત્ર તુમેં, રેહેજો ઇહાં ખીણ અંત;
બેટ સહોદરીને જઈ, સંભળાવું વિરતંત. ૩.
જો તુમ ઊપર રાગિણી, હોશે તો ધજરક્તા,
મંદિર ઉર્ધ્વ હલાવશું, શ્વેત ધજા એ વિરક્તા. ૪.
રક્તે રેહેજો થીર થઇ, શ્વેતે જાજો દૂર;
એમ કહી ચાલી વેગશું, વિદ્યુન્મતીને હજૂર. ૫.
તસ મંડતે દો ઘડી, તરંગતચિત્ત કુમાર;
ઉપશમ ગુણઠાણે ચઢી, થોવ ઠરે અણગાર. ૬.

તામ પતાકા ઊજળી, હાલતી દેખી કુંમાર;
જાણી વિરક્તા તે થઇ, નાંહો નદીય કિનાર. ૭.
અટવી મધ્યે ચાલતાં, તરૂતળ જોગી ચાર;
ઝગડો કરતા દેખીને, પૂછે તાસ કુમાર. ૮.
જોગી થઇ જંગલ રહો, સહો શીત વર્ષાતાપ;
ભીક્ષાએ ભોજન કરો, તેહમાં શો સંતાપ. ૯.
કહે જોગી સુણ ભોગિયા, ભલે પધાર્યા આંહી;
અતિથિ કરી તુમ પૂજશું, રયણી રહો ઉચ્છાંહિ. ૧૦.
વાત સુણી અમ મુખ તણી, ભાગો અમચો કલેશ;
સુખીયા થઇશું તુમ થકી, તુમને લાભ વિશેષ. ૧૧.
એમ નિસુણી કુંવર તિહાં, ગિરિદરી વસિયા રાત;
દાક્ષિણતા ગુણ દેખીને, યોગી કરતા વાત. ૧૨.

ઢાળ ૩ જી.

(રાગ બંગાલ. કીસકે બે ચેલે કિસકે બે પૂત—એ દેશી.)

જોગી કહે સુનો રાજકુમાર, ગનને સુખ દુઃખીયા સંસાર;
ચિતે ચેત લો, રૂડી જ્ઞાનકી બાત. ચિતે૦
તન ધન ઘરપર રાગ અથાહ, લાખમેં અંશે ધર્મ ન ચાહ. ચિતે૦ ૧.
ઇતના રંગ જો ધર્મકા હોત, ઝગમગ દીપક જ્ઞાન ઉદ્યોત; ચિતે૦
જ્ઞાન વિના મિથ્યા અંધાર, મારગ ભૂલા મૂઢ ગમાર. ચિતે૦ ૨.
કંત હમેરા મેરિ હે નાર, કૂડી માયા હે સંસાર; ચિતે૦
કંત ચલેંગા યમ દરબાર, રોતી રહેંગી એકલી નાર. ચિતે૦ ૩.
ધુંઆં ઘટામેં ડારત હાય, હમરા એક હિ નાવેંગા સાથ; ચિતે૦
સ્વારથ સંગી એ પરિવાર, કનક સેંગાઇ ઓર ન પ્યાર. ચિતે૦ ૪.
મેહેલ મોહેલ કરેં દંપતી પૂત, હોત દિવાને વલગે ભૂત; ચિતે૦
તૃષ્ણા નઇજળ પૂરણ આથ, નાથ ચલેંગા ખાલી હાથ. ચિતે૦ ૫.
સંસાર દેખ વિટંબન ભૂત, હમ ગુરૂ જોગી હુઆ અવધૂત; ચિતે૦
જંગલ રેહેતેં અલક ધ્યાન, ગુરૂસેવામેં રહેં એક તાન. ચિતે૦ ૬.
ગુરૂ તસ દેઇ વસ્તુ ચાર, આપ સધાએ સરગ મઝાર; ચિતે૦
કંથા તિગ શત દેવે દિનાર, પાવડી એ ચલે કોશ હજાર. ચિતે૦ ૭.

પાત્ર અમૃટ ને ડંડ જ એક, દુશમન ટાળે રેહેવે ટેક; ચિતે૦
પાવડિ પેહેરી ફિરતે ગામ, હમ ઘર છોડી તીરથ ઠામ. ચિતે૦ ૮.
ફિરતે મલીએ જૈન નીગ્રંથ, તેને બતાયા જૈનકા પંથ; ચિતે૦
મિથ્યાત શલ્ય નિકાલા દૂર, તત્ત્વ સુધા લહે આણંદપૂર. ચિતે૦ ૯.
મિથ્યાત વેષકા કયા જગ ભાર, મોક્ષ ગએ દશપંચ પ્રકાર; ચિતે૦
યું જાણી રખે ગુરૂકા વેશ, જોગ્યકું દેવેં જિન ઉપદેશ. ચિતે૦ ૧૦.
હમ ચારે શિષ્યકું ગુરૂ રાય, ઉદ્ધરિયા જિન પંથ બતાય; ચિતે૦
પંચતિરથ હમું જાત્રા કીધ, ગુરૂકે પમાએ હે મવિ સિદ્ધ. ચિતે૦ ૧૧.
પણ ગુરૂ સાહેબ સ્વર્ગ સધાય, પિછે રહે હમ ગુરૂ ગુણ ગાય; ચિતે૦
વેંહેચણ કર ગુરૂ દીધી નાડીં, ચાર ચીજ રહી ગુરૂ ઘરમાંહિ. ચિતે૦ ૧૨.
ઝગડામેં હમકી નહીં શોભ, જાણત પણ નહિ લોભકા થોભ; ચિતે૦
જોગી જંગમ સેવનહાર, મિથ્યાતિ આવેં નર નાર. ચિતે૦ ૧૩.
અવ્રતિ પેટમેં પારકા માસ, એહિ લોકકા કયા બિશ્વાસ; ચિતે૦
તુમકું હમોએં દીનો ભર્મ, તુમચો કોણ ગુરૂ દેવ નેં ધર્મ. ચિતે૦ ૧૪.
ધમ્મિલ કહે હું જૈન સવાય, ઔર દેવ ગુરૂ લાગું ન પાય; ચિતે૦
જોગી કહે સાધર્મીક ભાઇ, મળી એ હમ ઘર હોત વધાઇ. ચિતે૦ ૧૫.
ચાર સંપ કરી ચારે ચીજ, દેઇ ભણે હમ જીવિત બીજ; ચિતે૦
કુંવર વદે કરી ચીઠ્ઠી ચાર, લટકંતી બાંધી તરૂ ડાળ. ચિતે૦ ૧૬.
દૂરથી આવી લિયો એક એક, કલેશ મટાવી ધરજ્યો વિવેક; ચિતે૦
જોગી ચારે કીધું એમ, ભાગ લેઇ બહુ ધરતા પ્રેમ. ચિતે૦ ૧૭.
કુંવરને દીધી ઔષધી ચાર, રોગહરણ રાજા વશીકાર; ચિતે૦
શત હસ્તીબળ શસ્ત્ર પ્રહાર, અંગ ન લાગે કોઇ પ્રકાર. ચિતે૦ ૧૮.
જોગી કહે સુણુ ધર્મકે મિત્ર, તોસેં લગા હમકેરા ચિત્ત; ચિતે૦
તુમ જાવે હમ હોવેગા શોક, જોગી ગૃહીકા મિલનાં ફોક. ચિતે૦ ૧૯.
તુમહી કીધો હમ ઉપકાર, કલેશ હરી દિયો ઉપશમ સાર; ચિતે૦
કોઇ દિન હમ પર બહુવે પ્યાર, ધરિ યાદ કરના તુમ એક વાર. ચિતે૦ ૨૦.
વાત કરંતાં રયણી જાય, ઉદયની વેળા કુંવર સધાય; ચિતે૦
અટવી ઓલઘીને જાય, શબ્દ શુકન તવ રૂડા થાય. ચિતે૦ ૨૧.

સંબાહનામે કર્બટ ગામ, દેખે દૂરથી લહે વિશરામ; ચિતે૦
સરોવર પેખી ઉભો તીર, સજ્જનચિત જ્યું નિર્મલ નીર. ચિતે૦ ૨૨
પાંચમેં ખંડે ત્રીજી ઢાળ, ભાખી પૂરણ રાગ બંગાળ; ચિતે૦
વીર પુણ્યોદય પગ એ મહંત, ખેત્ર વિપાકી ખેત્ર ફલંત. ચિતે૦ ૨૩.

દોહરા.

શીતળ જળ પાને કરી, વિકસિત ચિત્ત વિશેષ;
સુંદર શુકન નિહાળીને, કીધો ગામ પ્રવેશ. ૧.
ન્યાયવંત કર્બટ તણો, નામે સુદત્ત નરેશ;
બાંધવ ચંપાધીપ તણો, પણ જેહુને છે કલેશ. ૨.
તે નગરી જોતાં થકાં, દીઠું માળી ગેહ;
ધમ્મિલ તસ ઘર ઉતર્યો, માળણ ધરતી નેહ. ૩.
દીધી સોવન સાંકળી, માળણ હર્ખ ધરંત;
અહોનિશ ઉભી દાસી જ્યું, કુંવરની ભક્તિ કરંત. ૪.
દાને ભૂત વશી હોવે, દાને કીર્ત્તિ ઉકીઠ;
માર્દલ મુખલેપે કરી, જડ પણ બોલે મીઠ. ૫.

ઢાળ ૪ થી.

(વિમળજિન વિમળતા તાહરી જી—એ દેશી.)

ધમ્મિલ રેહેતા માલણ ઘરે જી, ધરત પરમેષ્ટીનું ધ્યાન;
પંચો વીરસુતતણો ગુંથીયો જી, મંત્ર સકળાએ વિતાન. ૧
ગુણનિધિ ઉત્તમ પદ વરે જી—એ આંકણી.
તે વચેં રોગહર ઓષધી જી, ગુપ્ત ધરી ચિત્રિત માર;
માળણ હાથ દેઇ એમ કહે જી, વેચણ જાઓ બજાર. ગુણ૦ ૨
મૂલ કરજ્યો સવા લાખનું જી, પુછે ગુણ તુમ જબ કોય;
મુઝ ઘરે આવ્યો પરદેશીયો જી, કહો ગુણ જાણ છે સોય. ગુણ૦ ૩.
માળણ લેઇ ચહુટે ગઇ જી, સાંભળી લોક કરે વાત;
દેવરૂપી કોઇ આવીયો જી, માળણ ઘર નરજાત. ગુણ૦ ૪.
તીર્થપરે લોક કરે જાતરા જી, દેખી તમ તેજ ઝળકાર;
પૃછતાં લોક પાછા વળે જી, કુંવર નહીં વચન ઉચ્ચાર. ગુણ૦ ૫.
તેણે સમે પુરોહિત નંદની જી, તમ શુળ રોગ સવિશેષ,

વૈદમંત્રાદિ* નિષ્ફળ થયા જી, અઢુલકર્મને ઉપદેશ ગુણ૦ ૬
વાત પંખા તણી સાભળી જી, મોકલે તેડવા તાસ
કુવર કહે કૂપ નવિ આવશે જી, આવે તરશો કૂપ પાસ ગુણ૦ ૭
પુરોહિતે પુત્રિ રથમા ની જી, જાય માળણ તણે ગેહ
પખો જળ ભીજવી છાટીઓ જી, તતક્ષણ મંજ થઇ દેહ ગુણ૦ ૮.
લાખ શરપાવ પુરોહિત કરે જી, નવિ ધરે કુંવર તે હાથ
નૃપ ગુરુ પુત્રી શણગારીને જી, મોકને જનકની સાથ ગુણ૦ ૯
તેણે સમે રાય સુદત્તની જી, વસુમતી રાણીની જાત,
નામે પદ્માવતી કન્યકા જી, કળા વિજ્ઞાન વિખ્યાત ગુણ૦ ૧૦.
કર્મે બહુ રોગે પીડિત તનુ જી, બહુ વિધ કીધ ઉપચાર
દેશી પરદેશી વૈદે મળી જી, નવિ થયો ગુણ તે લગાર ગુણ૦ ૧૧
તેહ ચિંતાએ નૃપ પીડિયો જી, રાણી મન દુ ખ અપાર,
વાત સવિ કુવરની સાભળી જી કૃત દ્વિજ પુત્રી ઉપગાર ગુણ૦ ૧૨.
રાય પરધાનને તેડવા જી, મોકલ્યા માલણ ગેહ
બેસી સુખાસન પાલખી જી, આવી નૃપને મળ્યો તેહ ગુણ૦ ૧૩
આદર દેઇ બહુ માનશુ જી રાયે બેસારીયો પાસ
ભાઇ અમ ભાગ્યે તુમે આવીયા જી, મરુધરે સુરતરુ વાસ ગુણ૦ ૧૪
એમ કહિ કુમરી દેખાડતા જી, રોગે વિરૂઈ થઇ દેહ
મંજાર કરતી ન રે પડી જી, સજ્જન લક્ષણ એહ ગુણ૦ ૧૫
વર કહે ચિંતા દૂરે ગઇ જી, શ્રી જિન ધર્મ સુપસાય,
પુરોહિત તેડી મુહુરત લિયો જી, તિથિ કરણ શુદ્ધ મેલાય ગુણ૦ ૧૬
તે દીને બહુલ આડબરે જી, વૃપ ઘત દીપની માળ,
મ ડળ મધ્ય પખો ધરી જી, હવન કરતો કરમાળ ગુણ૦ ૧૭
જાપ પરમેષ્ટી મનમે જપી જી, તીર્થ જળ વીંજણે પાય
શિર ઠવી પખો ન્હવરાવતા જી, રોગ પોકારતા જાય ગુણ૦ ૧૮.
અંબર વાણી વ્યતર કરે જી, સુણજો ધરી કાન ગુણવત
સાતમે ભવ મુનિ હેનિયા જી, તેણે અમે કુમરી વળગત ગુણ૦ ૧૯.
ધમ્મિલ કુવર પુણ્યશાળીએ જી, છોડાવ્યા તર્જી વીઆ ?
કનક ઘડી પૂતળી સારસી જી, કુવરી રઈ ઊભી ધરી લાજ ગુણ૦ ૨૦.

રાજવર્ગી પુરજન બહુ જી, અચરિજ દેખી હરખાય;
કરીય વિવાહ બહુ ઓચ્છવે જી, કુંવરને પુત્રી દીએ રાય. ગુણ૦ ૨૧.
પંચ વિષય સુખ લીલમાં જી, રહત નૃપદત્ત આવાસ;
એક દિને રાય વાર્તા કરે જી, બેસી જામાતને પાસ. ગુણ૦ ૨૨.
પાંચમે ખંડે પૂરણ થઈ જી, ચોથી ચિત્તરંજની ઢાળ;
વીર કહે ધર્મથી સુખ હુએ જી, દુઃખ થાયે વિસરાલ. ગુણ૦ ૨૩.

દોહરા.

રાય કહે ચંપાપતિ, વૃદ્ધ સહોદર મુજ્જ;
પણ બેહુને વરતે સદા, માંહો માંહી ગુજ્જ. ૧.
કરવું અનુચિત કર્મનું, પ્રમદા જન વિશ્વાસ;
સજ્જન વિરોધ સબળ રિપુ, કદિયક હોય વિનાશ. ૨.
જંબુક શિવરાત્રિ રહ્યું, કાપિ ન નાડી તાર;
બાંધવથી બેહું થયું, ખંધે પડીય કુઠાર. ૩.
મિત્ર જગત્ર ઘણા મળે, પણ નહીં બાંધવ જોડ;
બાંધવ બાંહિ સમા ગણે, સાધે વંછિત કોડ. ૪.
તેણે જગ એહવો કો નહીં, જે મુઝ બાંધવ સાથ;
મેલ કરાવે તો સહિ, થાઉં જગત સનાથ. ૫.
કુંવર કહે કરશું અમે, કામ તુમારૂં એહ;
જેમ બેહુ બંધવને હુવે, સાચો અવિહડ નેહ. ૬.
નૃપ નિસુણી બીડું દીએ, કુંવર વિસર્જ્યો તામ;
ગામ ગામ વાસો વસી, પોહોતો ચંપા ઠામ. ૭.
દરવાજે આવ્યા કુંવર, માથે સુભટ વિતાન;
નયર કોલાહલ દેખીને, પૂછત કહે દરવાન. ૮.

ઢાળ ૫ મી.

(ઘોડી તો આઈ થારા દેશમાં, મારૂજી, ખરણી દે પાછી વાળ હો,
નણદીરા ભમર થાશું બોલું નહીં, મારૂજી—એ દેશી).

દરવાન બોલે સાંભળો, સાહેબજી૦ ભલે પધાર્યા આજ હો,

અલબેલા જુએ સહુ વાટડી, સાહેબજી૦ ભગવદને રત્નએરવી, સાહેબજી૦
લાખ લોક વધી લાજ હો અલબેલા૦ ૧.
કપિન રાય કરી મદ ચઢ્યો, સાહેબજી૦ ભાગી આ ખાનનો થંભ હો, અલબેલા૦
હાટ ને ઘર પાડે હેલમાં, સાહેબજી૦ ચાલત વેગ અચંભ હો અલબેલા૦ ૨.
નવિ વશ થાએ કોયથી, સાહેબજી૦ કરત કોલાહલ લોક હો, અલબેલા૦
નુકશાન બહુ નગરે કરે, સાહેબજી૦ રાય સચિવ ધરે શોક હો અલબેલા૦ ૩.
જાઓ સાહિબ તુમે ઝાલશ્યો, સાહેબજી૦ કહિને ગયો દરવાન હો, અલબેલા૦
વિમળસેનાને વધામણિ, સાહેબજી૦ દેત વચન બહુમાન હો અલબેલા૦ ૪.
હેમનું કંકણ દર્પણ, સાહેબજી૦ દેઈ વિમળ તાસ હો, અલબેલા૦
શબ્દ શુકન ગ્રહી આવીયા, સાહેબજી૦ ધમ્મિલ ચહુટા પાસ હો અલબેલા૦ ૫.
ધમ્મિલકુમાર એક તેણે સમે, સાહેબજી૦ મેળવી કન્યા આઠ હો અલબેલા૦
ન્હવણ મહોચ્છવ કારણે સાહેબજી૦ જાય તિહાં બહુ ૦।૦ હો અલબેલા૦ ૬.
ધમ્મિલ દેખી પૂછતો, સાહેબજી૦ તવ એક બોલે ત્યાંહિ હો, અલબેલા૦
આરિહદત્ત સથવાહનો, સાહેબજી૦ પુત્ર સાગરદત્ત આદી હો અલબેલા૦ ૭.
પિતરે મનોરથે મેળવી, સાહેબજી૦ સુંદર કન્યા આઠ હો, અલબેલા૦
તે પણ મોહોટા શેઠની, સાહેબજી૦ સાંભળો નામનો પાઠ હો અલબેલા૦ ૮.
દેવશ્રી આદે ધનશ્રિરી, સાહેબજી૦ કુમુદાનંદા નામ હો અલબેલા૦
પદ્મશ્રિરી ને કમળશ્રિરી, સાહેબજી૦ ચંદ્રસિરી ગુણધામ હો અલબેલા૦ ૯
વિમળા વસુમતી આઠમી, સાહેબજી૦ બેઠી રથ વર સાથ હો અલબેલા૦
કન્યા રત્ન લક્ષણ ભરી, સાહેબજી૦ આવી શકને હાથ હો અલબેલા૦ ૧૦.
ચંદ્રકલંકી વેતર્યો, સાહેબજી૦ દુર્ભગ રૂપે નિહાળ હો, અલબેલા૦
રૂપતી રાગે વિજોગડા સાહેબજી૦ કંટક કમળની નાળ હો અલબેલા૦ ૧૧.
જળનિધિ જળ ખારા કિયા, સાહેબજી૦ પંડિત નિર્ધન કીધ હો અલબેલા૦
ધનપતિ કૃપણતા ચઉમુખે, સાહેબજી૦ રતનને દૂષણ દીધ હો અલબેલા૦ ૧૨.
વાત કરતા આવીયો, સાહેબજી૦ હસ્તિ જિમ્યો જનરાય હો, અલબેલા૦
કોલાહલ થયો કારિમો, સાહેબજી૦ ગિક મૌ…ની ન્યાય હો અલબેલા૦ ૧૩.
વણીક દી નાઠા વેગળા, સાહેબજી૦ નાઠો સુભટનો સાથ હો અલબેલા૦
સાગર તરછોડી નાગીયો, સાહેબજી૦ વળગી ચીવરકની હાથ હો અલબેલા૦ ૧૪.

ચકિત નિરાશા જીવિતે, સાહેબજી૦ હરણીપરે ભયભીત હો. અલબેલા૦
દહદિશિ જોતી રોવતી, સાહેબજી૦ સુંદતી મુઝાણી ચિત્ત હો. અલબેલા૦ ૧૫.
સુંઢ ઉછાળતો આવીઓ, સાહેબજી૦ હસ્તી તેહેની પાસ હો. અલબેલા૦
કુંવર દયાળુ જઇ કહે, સાહેબજી૦ મ ધરો મહિલા ત્રાસ હો. અલબેલા૦ ૧૬.
રથ બેસારી આણને, સાહેબજી૦ લેઇ ગયો ઉપકંઠ હો. અલબેલા૦
તસ જનકાદિક રોવતા, સાહેબજી૦ વળગાડી તસ કંઠ હો. અલબેલા૦ ૧૭.
પાછો વળીયો વેગશુ, સાહેબજી૦ ગજશત બળ જડી લીધ હો અલબેલા૦
બાવી ભુજા ગજમુખે, સાહેબજી૦ કુંવરે હોકારો કીધ હો અલબેલા૦ ૧૮.
સાહામો સામજ ધાવતો, સાહેબજી૦ આવતો રોપ રમેણ હો, અલબેલા૦
કુંવર ગ્રહી દંતૂશળા, સાહેબજી૦ શિર ચઢ્યો પ્રમગ લહેણ હો અલબેલા૦ ૧૯
શહાવગામ કરે ગ્રહી, સાહેબજી૦ બેગી ખંધ પ્રદેશ હો, અલબેલા૦
ગજશિક્ષા કુશળે કરી, સાહેબજી૦ ભમરી દિઓ સવિશેષ હો અલબેલા૦ ૨૦
નિર્મદ હસ્તિ થઇ રહ્યો, સાહેબજી૦ ઉભો રહી ધૂણે શીસ હો અલબેલા૦
રજ્જુલગે ધરિ અંકુશી, સાહેબજી૦ હણિયો પાડે ચીસ હો અલબેલા૦ ૨૧
મહાવત ચઢિયો શિરપરે, સાહેબજી૦ કુંવર ઉતરીયો હેઠ હો અલબેલા૦
અજપરે ગજરજ લોટતે, સાહેબજી૦ આલાને બાંધ્યો હેઠ હો અલબેલા૦ ૨૨
નિરખે અછેરૂ નાગરા, સાહેબજી૦ વિસ્મય પામ્યો રાય હો અલબેલા૦
તેડે કુંવર નૃપ મંદિરે, સાહેબજી૦ સાસુને હરખ ન માય હો અલબેલા૦ ૨૩.
ઘર ઘર હરખ વધામણા, સાહેબજી૦ કુંવરતણા ગુણ ગાય હો, અલબેલા૦
વાત કુશળ સંખેપથી, સાહેબજી૦ કરીય વિસર્જે રાય હો અલબેલા૦ ૨૪
મલપતો કેશરી સિંહ જ્યુ, સાહેબજી૦ નિજ ઘર હર્ષભરેણ હો, અલબેલા૦
આવ્યા સેવક પય નમે, સાહેબજી૦ કમળા ઉતારે લુણ હો અલબેલા૦ ૨૫
વિમળસેના મળી પ્રેમશુ, સાહેબજી૦ કંચુક તંગ શરીર હો અલબેલા૦
પાંચમે ખંડે પાંચમી, સાહેબજી૦ ઢાળ કહે શુભવીર હો અલબેલા૦ ૨૬.

દોહરા.

સાગરદત્ત તે કન્યકા, પરણેવા ઉજમાળ
તેડુ કરતા તે કહે, વાનર ચૂકો ફાળ ૧
જંબુકપરે નાસિ ગયો, સાપી અમ જમાય,

ફરી જમી ઘર જનકને, ધમ્મિલ કુંવર પમાય. ૨.
વર કન્યા કરી ઢીંગલાં, રમિયાં ગેહ મઝાર;
રમત બની તે નગરમાં, ફોગટ બાળ વિચાર. ૩.
અમે નર ઉત્તમ બાલિકા, તું પશુ જંબુક જાત;
ચિત્રક પીંછી રંગતી, શંખ ન ફરશે ભાત. ૪.
ગજભયને સુંદર ગણ્યું, શંકથી છટાં જોણુ;
ચુળીનું શુચિએ ગયું, જનમની ભીંત ખિણોણ. ૫.
આશા અમચી પરિહરી, રહો નિજ ગેહ મોઝાર;
ભય કંપત અંપવ કરી, પછે નિકળજો બાર. ૬.

સવૈયો.

હુનરીકા હુન્નર અજબ હે પ્યારે, લોહ કારણ ધન મહરા દિયા;
તત્ર છોટિનિકી શમશેર બનાઇ, ગુનિ જન જાને ફેર કિયા;
ઉસકા અંધાન દુરસ કરનેકું, અહિરનકા દો ટુક કિયા;
તત્ર ચુંપ લગી કહે ફિરકર દેખે, વેંહ પાની સુલતાન ગયા. ૭.

દોહરા.

સાગરદત્ત સુણી કોપીયો, ચિંતે ચિત્ત મઝાર;
જોઉં બળીયો જગતમાં, કોણ પરણે મુઝ નાર. ૮.
તાસ જનક સાથે થયો, તેહને કલેશ અપાર;
પણ કન્યા માને નહીં, ચઢિયાં રાજદુઆર. ૯.

ઢાળ ૬ ઠ્ઠી.

(તમે વસુદેવ દેવકીના જાયા જી, લાલજી લાટકરા—એ દેશી.)

બાલિકાનેં બોલાવી રાયે જી, ચતુરા કેમ ચૂકે;
કહે આઠકની મમુદાયે જી, અવસર નવિ મૂકે;
સુણો તાતજી દીનદયાળ જી, ચતુરા૦ દેવીએ ચઉ લોકપાળ જી. અવસર૦ ૧.
નવિ કરતાં નર રખવાળ જી, ચતુરા૦ તેણે રડા પંચમ લોકપાળ જી; અવસર૦
મરૂધરમાં એક મહકાર જી, ચતુરા૦ પુરૂપથી જન ઉપગાર જી. અવસર૦ ૨.
ફળદાયક રડાં જાણ્યું જી, ચતુરા૦ એર નિર્ગુણ હુ ન વખાણ્યું જી; અવસર૦
સુરગિરિશિર સુરતરૂ હોવે જી, ચતુરા૦ પણછાયા કામ ન આવે જી. અવસર૦ ૩.

નર દુર્બળ નાથ વિહિના જી, ચતુરા૦ બાળ વૃદ્ધ તપસ્વી દીના જી; અવસર૦
અન્યાય પરાભવ પામે જી, ચતુરા૦ તે જીવે નૃપ વિશરામેં જી. અવસર૦ ૪.
અમેં નાગર સાગર ભીતે જી, ચતુરા૦ તુમ શરણુ લિયો એકચિત્તે જી; અવસર૦
અમને જમરાયને દેઇ જી, ચતુરા૦ નાંહા જીવિત લેઇ જી. અવસર૦ ૫.
દવ લાગેં નારી રિમાવે જી, ચતુરા૦ પંખી પણ દૂર ન જાવે જી; અવસર૦
પાણીશું કણુક ન આંપી જી, ચતુરા૦ ચર જોયો દાણો ચાંપી જી. અવસર૦ ૬.
ના કેહેતા નિર્લજ નાંહા જી, ચતુરા૦ સીયાળ જ્યું ઓટમાં પેંહા જી, અવસર૦
તજી શરવીર ભરતાર જી, ચતુરા૦ એ રાંકનેં નહિ વરનાર જી. અવસર૦ ૭.
ભરલોકે રોતો ભાગો જી, ચતુરા૦ એહનો અંગ ફરગ નહીં લાગો જી; અવસર૦
અમેં આઠ મતી અણિઆખી જી ચતુરા૦ માત તાત નેં જ્ઞાની સાખી જી. અવસર૦ ૮.
ચોરીમાં મંગળ ત્રીજે જી, ચતુરા૦ મૃતપતિ મતી પરણે બીજે જી; અવસર૦
એમ કન્યાનેં શું વાંકું જી, ચતુરા૦ શો અનલ કરે એ રાંકું જી. અવસર૦ ૯.
જુઓ કૃષ્ણેં કરિ અપહાર જી, ચતુરા૦ રુકમણિ મતિમાં શિરદાર જી; અવસર૦
શિશુપાલશું વિવાહ મેલ્યો જી, ચતુરા૦ નારાયણેં રણમાં રોળ્યો જી. અવસર૦ ૧૦.
બાર કુંવરસું વિવાહ ટાળ્યું જી, ચતુરા૦ કન્યા મેલી નરાળ્યું જી; અવસર૦
જુઓ પરણી ગયો નિજ ધામ જી, ચતુરા૦ જંબુવતિનો સુતશામ જી. અવસર૦ ૧૧.
જાદવ માંહેં થયું એમ જી, ચતુરા૦ તો બીજે કુળ શો નેમ જી; અવસર૦
અમે તો એહવું નવિ કરીએં જી, ચતુરા૦ મન ઇચ્છાએ વર વરીએ જી. અવસર૦ ૧૨.
રહિ રાજુલ ઘર ઠકરાણી જી, ચતુરા૦ તે તો ત્રિભોવન નાથની રાણી જી; અવસર૦
વળિ નવભવ ભેગી ગવાણી જી, ચતુરા૦ એની જોડે કો ન ઠરાણી જી. અવસર૦ ૧૩.
જેણે જીવિત અમને દીધો જી, ચતુરા૦ અમેં મનમાં નિશ્ચય કીધો જી; અવસર૦
બહુ ધમ્મિલનો ઉપગાર જી, ચતુરા૦ આ ભવમાં એ ભરતાર જી. અવસર૦ ૧૪.
રાંકશું રમવું રંગ રોળી જી, ચતુરા૦ જીવિત લગેં હૈડે હોળી જી; અવસર૦
વીરા શાળવિનેં ઘર દીધી જી, ચતુરા૦ તેણે અંતે દિક્ષા લીધી જી. અવસર૦ ૧૫.
જો ધારી ન થાય વાત જી, ચતુરા૦ તો કરશું મહુ આપઘાત જી; અવસર૦
એ સાગર આગર ખારો જી, ચતુરા૦ અમ તાતજી પાર ઉતારો જી. અવસર૦ ૧૬.
એમ બોલી રહી કુમારી જી, ચતુરા૦ સાગરદત્ત બોલ્યો ધારી જી; અવસર૦
કુંણુ આવી ત્રિઅણિરાય જી, ચતુરા૦ મુઝ નારી પર લઇ જાય જી. અવસર૦ ૧૭.

સુણી બોલ્યા કપીલ નરેશ જી, ચતુરા૦ નહિ સાગર તુઝ મતી લેશ જી; અવસર૦
જણાવે છે તાહરી બોલી જી, ચતુરા૦ તુઝ મિત્ર મૂર્ખની ટોળી જી. અવસર૦ ૧૮.
નહિ તું નીતિશાસ્ત્ર ભણેલો જી, ચતુરા૦ ફરે ગર્દભ થઈ જેમ ઘેલો જી; અવસર૦
નીતિશાસ્ત્ર વિના વ્યવહાર જી, ચતુરા૦ નવિ જાણે ગતિ સંસાર જી. અવસર૦ ૧૯.
જે માત પિતા ધન ખાવે જી, ચતુરા૦ જઈ ચઉટે વાત બનાવે જી; અવસર૦
નહિ વિદ્યા વિનય વિચાર જી, ચતુરા૦ તે નરનો પશુ અવતાર જી. અવસર૦ ૨૦.
મલયાચલ ભિલ્લ નિહાળે જી, ચતુરા૦ ચંદન ઇંધન કરી બાળે જી; અવસર૦
કન્યા કદળી સુકુમાળ જી, ચતુરા૦ મૂરખ સંગત દવ ઝાળ જી. અવસર૦ ૨૧.
કન્યાદાને અધિકાર જી, ચતુરા૦ તમ માત પિતા હુશિયાર જી, અવસર૦
તે કરતાં અમ ઘર આવી જી, ચતુરા૦ અમેં પુત્રીપણે કરી ભાવી જી. અવસર૦ ૨૨.
આગળ બોલ્યો લંબ કરણો જી, ચતુરા૦ એના બાપ રાય સહુ પરણો જી, અવસર૦
કરી નાહા થઈ ભયભીત જી, ચતુરા૦ થયો નગરેં સર્વ વિદિત જી. અવસર૦ ૨૩.
તોરણ બાંધી દરબાર જી, ચતુરા૦ ઘર તેડી રાયે કુમાર જી; અવસર૦
કરી ઉત્સવ મહોત્સવ ઠાઠ જી, ચતુરા૦ પરણાવી કન્યા આઠ જી. અવસર૦ ૨૪.
તમ જનકાદિક તેણી વાર જી, ચતુરા૦ દીએ કુમરનેં ઋદ્ધિ અપાર જી, અવસર૦
ભરતાંમાં સર્વ ભરાય જી, ચતુરા૦ જળધિમાં નદીયો સમાય જી. અવસર૦ ૨૫.
વરકન્યાને વોળાવે જી, ચતુરા૦ ધમ્મિલ વિમળા ઘર આવે જી; અવસર૦
સુખ વિલસે સર્વ સમાણા જી, ચતુરા૦ નિત નિત ઘર ઉત્સવ ટાણા જી. અવસર૦ ૨૬.
ખંડ પાંચમે છઠ્ઠી ઢાળ જી; ચતુરા૦ શુભવીર વચન સુરસાળ જી, અવસર૦
જો ચાહો લક્ષ્મી કમાણી જી, ચતુરા૦ કરો પુણ્ય જગતના પ્રાણી જી. અવસર૦ ૨૭.

દોહરા.

અશ્વહરણ પુનરાગમન, પંથે પ્રગટી વાત;
નૃપ રવિશેખર મિત્રનેં, ભાખે સવિ અવદાત. ૧.
ચંપા સંબાહણ પતી, વળી જુવરાજનેં મિત્ત;
દેશ નગર નર નારીયો, ગાવે કુંવરનાં ગીત. ૨.
ચંપાપતિ સમઝાવીનેં, સંબાહપતિશું મેલ;
કુંવર કરાવે ખીર નીર, પરે રસ બાંધવ કેળ. ૩.
પદ્માવતિને મોકલે, સંબાહણનો રાય;

ઋદ્ધિમહિત આ આવીને, પ્રણમે વિમળા પાય. ૪.
ચંપાપતિ બહુ માનથી, સુખભર રહેતાં તેહ;
દિન દિન અધિકેરો વધે, વિમળા સાથે નેહ. ૫.
એક દિન ચંપા પરિસરે, વિજયસેન સૂરિરાય;
સમવસર્યા મુનિવૃંદશું, વનપતિ દેત વધાય. ૬.
કપિલરાય યુવરાજશું, વંદન નમન કરંત;
ધમ્મિલ વિનળાદિક સહિત, આવી ગુરુને નમંત. ૭.
કહે મુનિ તેહને દેશના, પર્વાદિક ઉદ્દેશ;
પચ્ચખ્ખાણ મણઆલવે, પામે ફળ અવિશેષ. ૮.
વ્રત પચ્ચખ્ખાણે સુખ લહ્યું, જેમ ધમ્મિલ કુમાર;
રત્નશેખર વળી રાજવી, ઇહ પરભવ સુખ સાર. ૯.
પૂછે કપિલ તે કોણ હુઆ, મુનિ કહે ધમ્મિલ એહ;
રત્નશેખર વંછિત ફળ્યાં, કહિએ વિવરી તેહ. ૧૦.

ઢાળ ૭ મી.

(સાંભળજ્યો હવે કર્મવિપાક મુનિ કહે રે–એ દેશી).

પુણ્યતણાં થાનક અહિવેશે મુનિ કહે રે,
પુણ્યબંધ શુભ પરિણામેં સુણો મંત રે;
બીજે અંગે અશનાદિક નવ વિધ કહ્યાં રે,
બહુશ્રુત ચરણે તપ કીધા ફલવંત રે. પુણ્ય० ૧.
ખટ અઠાઇ ત્યાગ અચિત્તનો કીજીએ રે,
ગુરુ પધરાવી ઘર કરો ભક્તિ મહંત રે;
પંચ પર્વી સામાયિક પોસહ વ્રત ધરો રે,
ભાંખે ગણધર મહાનિશીથ સિદ્ધાંત રે. પુણ્ય० ૨.
ખંડણ પીસણ પીલણ ચીવર ધોવણે રે,
મસ્તક ગુંથણ સ્નાન અભ્યંગનો ત્યાગ રે;
કરતાં દાન દિયંતાં જિન પૂજા ઘણા રે,
વૈમાનિક આયુ બાંધે મહાભાગ રે. પુણ્ય० ૩.
ભરતે રતનપુરી નગરીનો રાજીયો રે,

રતનશેખર નામેં ધરમી ગુણવંત રે;
તસ લોચન ત્રીજું ચઉ બુદ્ધિ તણો નિધિ રે,
નામે સુમતિ મંત્રિમાંહેં મહંત રે. પુણ્ય૦ ૪.
માસ વસંતેં નૃપ મંત્રી સહુ વન ગયા રે,
બેઠા તરતળ દેખી શીતળ છાય રે;
કિન્નર મિથુન સ્નેહરસેં વાતો કરે રે,
તરૂ ઉપર સાંભળતો રમભર રાય રે. પુણ્ય૦ ૫.
રતનવતી કન્યા શચિ રંભા રૂપ હરે રે,
નજરેં દીઠી મીઠી અમિય સમાણ રે;
જોબન વેળા નરના મેળા નવિ રૂચે રે,
રતનશેખર દેખંતો વરે મા જાણ રે. પુણ્ય૦ ૬.
અદ્રશ્યપણે સુણિ વાણી નૃપ ચિત્ત ચિંતવે રે,
કુણ મુજ નામેં સરખી નારી એહ રે;
જનમ સફળ તો માનું જો મુઝ એ મળે રે,
નહિં તો ભારભૂત શી ધરવી દેહ રે. પુણ્ય૦ ૭.
ચિંતાયેં ઘર જઇને નિદ્રાશન તજી રે,
રાગેં જડિયો પડિયો તૂટી ખાટ રે;
મંત્રી નિબંધે પૂછંતા તેણે સવિ કહ્યો રે,
મંત્રી કહે વિણુ દીઠે કેમ હોય ઘાટ રે. પુણ્ય૦ ૮.
રાય કહે મરવું સહી રતનવતી વિના રે,
ચિંતે મંત્રી દુર્જય કામવિકાર રે;
ગમરણે મરણ વિષયથી વિષ ખાધે મરે રે,
તેણે ઇંહા કરવો કાળ વિલંબ વિચાર રે. પુણ્ય૦ ૯.
સાત માસમાં શુદ્ધિ કરી અમેં લાવશું રે,
ચિંતા તજી કરો રાજ્ય તમે મહારાય રે;
મંત્રી વયણ સુણી હરખ્યો નૃપ તસ મોકલે રે,
મંત્રી ચાલ્યા શુભ શુકને નમિ પાય રે. પુણ્ય૦ ૧૦.
ચઉ દિશિ જોતાં શુકન હુઆ દક્ષિણ દિશે રે,

તે દિશિ ચલિયા મંત્રી ગણી નવકાર રે:
ગામ દેશ વન ગિરી સરીતાને ઓલંઘતાં રે,
પામ્યું એક વન નંદનવન અનુહાર રે. પુણ્ય૦ ૧૧.

ગિરી કૈલાસ સમાન રતનમય ભૂતળા રે,
સોવનથંભા ભીત્તિ રતન શિખરેણુ રે:
દેખે ચૈત્યપવન ચલ દ્વજ બોલાવતો રે,
ફરતી ફળ ભર તરૂવર સુંદર શ્રેણુ રે. પુણ્ય૦ ૧૨.
સ્નાન નદીજળ ફળ ઉજળ કુસુમાંજલી રે,
વિધિય વિવેક જિન ઘર મંત્રી જાત રે;
મણિમય મુરતિ મુનિસુવ્રતજિન પૂજને રે,
નિકળીયો ભાવસ્તવ કરી પ્રણીપાત રે. પુણ્ય૦ ૧૩.

દિવ્ય રૂપ તવ કન્યા એક જિન પૂજવા રે,
આવી પુજાપો લેઇ ધરી શણગાર રે:
ચંદ્રવદની દેખી મંત્રી ચિત ચિંતવે રે,
એણે વન ખેચરી અમરી વા કુણ નાર રે. પુણ્ય૦ ૧૪..
જઇ જિન પૂજી મધુર સ્વરે સ્તવના કરી રે,
બાહેર પૂછે કોણ તું કેણે નિમિત્ત રે;
ભીષણ વને એકાકી ચૈત્ય કેણે કર્યું રે,
સા કહે આવન પતિ સુરપુત્રી વદિત્ત રે. પુણ્ય૦ ૧૫..
તે જક્ષે કિયો ચૈત્ય પુજાએ મુઝ ઠવી રે,
રતનદેવ સુર નામ ગયો નિજ ઠામ રે;
મંત્રી કહે કોઇ મારગ તિહાં જાવા તણો રે,
હોવે તો મુઝ મળવાનું છે કામ રે. પુણ્ય૦ ૧૬..
સા કહે ચૈત્યાગ્રે ધૃપાનળ કુંડમાં રે,
ઝંપાવે પાવે નર જક્ષ દુવાર રે;
સાહસિક કાને કુંડળ રયણનાં ઝગમગે રે,
કાયર નયણે કાજળ સારે નાર રે. પુણ્ય૦ ૧૭..
મંત્રી સુણી સેવકને નિજ પુર પાઠવી રે,

શરણ કરી જિનજક્ષ અગ્નિ ઝંપાપાત રે;
રતનદેવ પ્રણમિ પાસે ઉભો જાઇ રે,
જક્ષ પ્રભાવેં ન થયો દેહેં ઘાત રે. પુણ્ય૦ ૧૮.
રયણદેવ નિજ દેવીશું બેઠા તિહાં રે,
તત્ક્ષણ કન્યા પણ આવી તે પાસ રે;
રતન જ્યોતિ દેખી મંત્રી મૌન જ ધરે રે,
તવ તે દેવ કહે તજ્ય મંત્રિ ઉદાસ રે. પુણ્ય૦ ૧૯.

વાટ જોવતાં તુમે આવ્યા ચિંતા ટળી રે,
આ અમ પુત્રી પરણી વધારો લાજ રે;
મંત્રી ભણે તમ દેવને સુત સંતતિ કીસિ રે,
જક્ષ કહે મુઝ ચરિત્ર સુણો મહારાજ રે. પુણ્ય૦ ૨૦.
તિલકપુરેં ધનશેઠ વસે વ્યવહારિયો રે,
શ્રીમતિ નારી પ્યારી સતિય વિશેષ રે;
જ્ઞાન અમૃત સૂરિ ગ્યાની જઇ વંદી વને રે,
બેઠા તવ મુનિ દેવે શ્રુત ઉપદેશ રે. પુણ્ય૦ ૨૧.

નરભવ પામી જૈન ધર્મ ચિંતામણિ રે,
સરખો જાણી પ્રાણી સેવો નિત્ય રે;
નિત્યે ન કરી શકો તો પંચ પરવ ભજો રે,
જેથી જાએ નરય તિરિની ભીત રે. પુણ્ય૦ ૨૨.
બંધ શુભાયુ પ્રાયેં બાંધે એ તિથિ રે,
ભાંખે નિરયાવલિ સૂત્રેં ભગવંત રે;
લૌકિક શાસ્ત્રેં ચઉદશ અષ્ટમિ પૂર્ણિમા રે,
દર્શારવિસંક્રાંતિ પર્વ મહંત રે. પુણ્ય૦ ૨૩.
માંસ સુરા તૈલ સ્ત્રી પર્વે ભોગવે રે,
તે નર નરકેં કાળ ઘણો રોળાય રે;
તેણે જ દસત્તી તવે સામાયિક પોસહે રે,
ધ્યાન ધરંતાં શ્રાવક સરગેં જાય રે. પુણ્ય૦ ૨૪.
ગુરૂમુખ પંચ પરવી વ્રત ઉચરી ઘર ગયા રે,

એક દિન અષ્ટમી પોસહ કરી કાઉસ્સગ રે:
ઇંદ્ર પ્રશંસા અણસદ્દહિ સુર આવીયો રે,
અનુકુળ પ્રતિકુળ કીધા નિશિ ઉવસગ્ગ રે. પુણ્ય૦ ૨૫.
મેરૂપેરેં નિશ્ચળ દેખી આણંદિયો રે,
સુર કહે ઇંદ્રે પ્રશંસ્યા તેહવા દીઠ રે;
ગગનગામિની વિદ્યા દેઇ કહી ગયો રે,
બીજે સુણતાં વિદ્યા જાશે નઠ રે. પુણ્ય૦ ૨૬.
વિદ્યા બળથી તીર્થ ઘણે જિન વંદતાં રે,
એક દિન શ્રીમતિ પૂછત કહી સવી વાત રે;
વારી પણ સખી આગળ કંત કથાંતરેં રે,
વાત કહિ એ કિદર છે તુચ્છ અસંત રે. પુણ્ય૦ ૨૭.
ગગન ભમંતાં પડીયા શેઠ સરોવરે રે,
આઠે માસેં અષ્ટમિ દિન ઘર જાત રે;
નિર્વિકસનેહેં શ્રીમતિ સેવા બહુ કરે રે,
ભોજન તાંબૂલ વિમારી તિથિ વાત રે. પુણ્ય૦ ૨૮.
નિશિ સંભોગ સનેહેં શેઠેં આચર્યો રે,
તે નિશિ ગર્ભ ઉપજ્યો કોઇક જંત રે;
વિદ્યા વાત પ્રિયાને પૂછી મા કહે રે,
મેં સખી આગળ વાત કહી એકંત રે. પુણ્ય૦ ૨૯.
અનુક્રમેં પુત્રી જન્મી વરસ થઇ આઠની રે,
એક દિન કેવળીને પૂછે ગની આપ રે;
કેવળી કહે જખાદખણી દંપતી બેહુ થશો રે,
શેઠ કહે વિરતીને એ શી છાપ રે. પુણ્ય૦ ૩૦.
કહે નાની વતભંગે આયુ બાંધીયું રે,
અતાટવી વન સ્વામી થાશો દેય રે;
રૂપસુંદર નિવ મંત્રી તે વન આવશે રેં,
તુમ પુત્રી લક્ષ્મી ભરતાર જ હોય રે. પુણ્ય૦ ૩૧.
એમ સુણી ઘર જઇ આયુક્ષયે બહુ ઉપનાં રે,

ચૈત્ય * કરાવી પુત્રી રાખી ત્યાંહિ રે;
જ્ઞાની વચન સહિત તુમચું મળવું થયું રે,
કન્યા પરણો અંગ ધરી ઉત્સાહ રે. પુણ્ય૦ ૩૨.
પાંચમે ખંડે ઢાળ કહિ એ સાતમી રે,
એહમાં ગાયો વ્રત મહિમા મનોહાર રે;
શ્રી શુભવીર સલુણા વ્રતને વિરાધશ્યો રે,
આરાધકતાએ સદ્ગતિ અવતાર રે. પુણ્ય૦ ૩૩.

દોહરા.

યક્ષ વચન મંત્રી સુણી, કહે સાચી કહી વાત;
પણ નૃપ કામે નિકળ્યો, તે હુએ વિશ્વાસ ઘાત. ૧.
જક્ષ કહે પરણો પ્રથમ, પછે કરેજ્યો કામ;
સાહાય્ય કરશું તુમ તણી, મન રાખો આરામ. ૨.
તવ મંત્રી પરણ્યા તિહાં, કૃત સુરમહિમ અચ્છેહ;
જક્ષ કહે તુમ સ્વામીનું, કાર્ય કિશું કહો તેહ. ૩.
વાત સકળ સચિવેં કહિ,સુણી કહે અવધિ બલેણ;
સગસય જોયણ જલધિમાં, સિંહલદ્વીપ વરેણ. ૪.
જયપુર જયસિંહ ભૂપતિ, ભૂપતિ માંહે સિંહ;
રતનવતી બેટી સતી, તરુવ્યંતર કહિ જેહ. ૫.
એમ સુણી મંત્રી ચિંતવે, અહો બલી કામ કહાય;
દૂર દેશ બાણે કરી, વનિતા વિંધ્યો રાય. ૬.
રૂપ પરાવર્ત્તન તણી, કહે મંત્રી દિયો વિજ્જ;
વિજયપુરેં સુઝને ઠવો, રવસુરપણું સમરિજ્જ. ૭.
તે પુર ઠવી વિદ્યા દિયે, વળી કામે સમરેહ;
અવસરેં લક્ષ્મીને તેડજ્યો, કહિને ગયો સુર ગેહ. ૮.

ઢાળ ૮ મી.

(સહીયર પાણી સંચર્યાં રે, જમુનાને તીરેં, હાંહાં રે જમુનાને તીરેં—એ દેશી.)

વનતરુલીલા જોવતાં રે, મન અચરિજ પાવે, હાંહાં રે મન૦
મંત્રી વિદ્યાએ કરી રે, એક રૂપે બનાવે; હાંહાં રે એક૦

હેમ દંડમંડિત કરે રે, બનિ જોગણી રૂડી, હાંહાં રે બની૦
મસ્તક વિણા વાંકડી રે, એક હાથેં ચૂડી. હાંહાં રે એક૦ ૧.
જળ છંટકાવ કરત ચલે રે, પૂછત કહે સોઇ; હાંહાં રે૦
જૂઠા નરપગ ભૂમિકા રે, શુચિ કરત ચલોઇ; હાંહાં રે૦
જડી બુટી ઝોળી ભરી રે, ચલી ભગુએ વેશેં; હાંહાં રે૦
જપ માળા જપતી થકા રે, ગઇ કુમરી નિવેશેં. હાંહાં રે૦ ૨.

રતનવતી પાયેં પડી રે, પૂછે કુશળાઇ; હાંહાં રે૦
સા કહે યોગ લિયા પછેં રે, છે કુશળ સદાઇ; હાંહાં રે૦
કુંવરિ કહે તુંમેં કિહાં રહો રે, હમું રમતે રામ; હાંહાં રે૦
પંખિપરે ફરતા કરે રે, નહિ ગામ ને ઠામ. હાંહાં રે૦ ૩.

નિસ્સંગી જોગણુ લહી રે, કુંવરી ઘર રાખે; હાંહાં રે૦
ભોજન મન ગમતાં દીએ રે, નવિ અંતર રાખે; હાંહાં રે૦
કન્યા કહે જોવન સમે રે, કેમ જોગ સધાઇ; હાંહાં રે૦
ગા કહે અમ વીતક સુણો રે, ચેતન રંગાઇ. હાંહાં રે૦ ૪.

ગજપુર સુર નૃપકન્યકા રે, હું સુમતિ નામેં; હાંહાં રે૦
ભાઇ પિતર માતુલેં કીયો રે, વિવાહ ચઉ ગામે; હાંહાં રે૦
લગન દીનેં ચઉ તે મળી રે, સુભટે ઝુઝંતા; હાંહાં રે૦
હું કાજેં બળી કલેશથી રે, તવ તે ફિવસંતા. હાંહાં રે૦ ૫.
એક વર મુઝ ભેગો બળ્યો રે, અતિનેહેં નડીયો; હાંહાં રે૦
બીજો દેશાંતર ગયો રે, મોહજાળેં પડીયો; હાંહાં રે૦
હાડકુસુમ એક લેઇ ગયો રે, ગંગા વહેવરાવે; હાંહાં રે૦
ચોથો તિહાં અશનાદિકે રે, પિંડ મેહલી ખાવે. હાંહાં રે૦ ૬.

દેશાંતરી એક ગામમાં રે, રાંધણી ઘર પેઠો; હાંહાં રે૦
અશન કરાવી તે કને રે, જમવાને બેઠો; હાંહાં રે૦
તસ બાળક લઘુ રોવતો રે, નવિ રહેવે વાર્યો; હાંહાં રે૦
રાંધણી રૂઠી તેહને રે, ચુલ્હલામાં બાળ્યો. હાંહાં રે૦ ૭.
તેણી અશન હવિ તિહાં રે, તે ઉઠવા લાગ્યો; હાંહાં રે૦
તવ સા કહે બાળક વિના રે, આ ભવ છે નાગો; હાંહાં રે૦

ગુણુંની અધિકો પુત્ર છે રે, પણ શીખ દેવાઉં; હાંહાં રે૦
જન તમે સુખમાં કરો રે, પછે પુત્ર દેખાડું. હાંહાં રે૦ ૮.
શીઘ્ર અશાન કરી ઉઠીયો રે, આ ઘરથી લાવે; હાંહાં રે૦
અમૃત કૂંપો છાંટીને રે, તેને બાળક દેખાવે; હાંહાં રે૦
હમતો રમતો બાળકો રે, લીધો માતેં ઉછંગે; હાંહાં રે૦
અચરિજ લહી રાનિ રેહી રે, [illegible] રંગે. હાંહાં રે૦ ૯.
અમૃતરસ કૂંપો ગ્રહિ રે, [illegible] પાવે; હાંહાં રે૦
કન્યા જનકાદિક સવિ રે, સમશાન્ત બોલાવે; હાંહાં રે૦
રક્ષાએં રસ સિંચતા રે, વરકન્યા ઉઠે; હાંહાં રે૦
જીવંતી તે દેખીને રે, ચઉ લાગ્યા પૂંઠે. હાંહાં રે૦ ૧૦.
પૂર્વપરે વદતાં થકાં રે, પંચાતિ મેળીયા; હાંહાં રે૦
સહિ ચારેની લેઇને રે, પછે ન્યાયે ભળીયા; હાંહાં રે૦
જીવાડી તે જનક થયો રે, સહ જન્મા ભાઈ; હાંહાં રે૦
અસ્થિ ગંગાએ ધર્યાં રે, તે પુત્ર કહાઇ. હાંહાં રે૦ ૧૧.
પિંડ દેઇ રક્ષા કરી રે, તે પતિ આણંદે; હાંહાં રે૦
ન્યાય સુણી તિગ ઘર ગયા રે, પરણી કુરચંદે; હાંહાં રે૦
નિજ દેશેં રાજા થયો રે, સુમતિ પટરાણી; હાંહાં રે૦
માતંગી મીઠે સ્વરે રે, ગીત ગાતી જાણી. હાંહાં રે૦
દેખી મુઝ પતિ મોહિયો રે, વર કંઠ નિહાળી; હાંહાં રે૦
જન્મહાંણુ નિર્મળ નહીં રે, વળી વરણે કાળી; હાંહાં રે૦
ડાશંકા તન ધરી રે, કહે લોક હજૂરી; હાંહાં રે૦
સુરભિ ગંધાધિક ગુણે રે, લીએ નર કસ્તુરી. હાંહાં રે૦
નિશિ માતંગી ભોગવી રે, નૃપ નીચ તે જાણી; હાંહાં રે૦
વૈરાગેં જોગણ થઇ રે, સુમતિ પટરાણી; હાંહાં રે૦
તે હું જોગણ જાતરા રે, કરતી ઇહાં આવી; હાંહાં રે૦
તું કેમ થઇ નરદેષિણી રે, સુખી કર સંભળાવી. હાંહાં રે૦
હમિય ભણે કન્યા કહ્યું રે, નહિ હું નર દ્વેષી; હાંહાં રે૦
ખેચર ભુચર નર ઘણા રે, મુઝ ચાહન લેસી; હાંહાં રે૦

સાતે માસ પૂરણ થયા, [illegible]મંત્રી દુઃખ કરેહ;
રતનવતી પણ ના મળી, તેણે તુઝ [illegible] નિરદોષ. મહીપતિ૦
એમ નિશ્ચય કરી નિકળ્યો, રાજા શ્રીફળ હાથ;
વાર્યું કોઇનું નવિ કરે, ઉભા પુરજન સાથ. મહીપલ૦
જોગણ દેખી તે વતક્ષણે, વેગે સન્મુખ [illegible];
મંત્રી પ્રમુખ કહે રાયને, [illegible] આય. મહીપલ૦

ધીરજ દેતાં તે જોગણી, [illegible] રાજન પાસ;
આશિષ દેઇ ઉભી રહી, પ્રણમે ભૂપ ઉલ્લાસ. મહીપલ૦
મંત્રી કહે સુણો જોગણી, કહીએ એક નિમિત;
રાજા તુમને નિવાજશે, ભાંખો થિર કરી ચિત્ત. મહીપલ૦
અમ સ્વામી મહા મંત્રવી, અવધિ કરી સાત માસ;
રતનવતીને ગવેષવા, ચાલ્યા ચિત્ત ઉલ્લાસ. મહીપલ૦
પૂર્ણાવધિ પણ આવિયા, ક્યારે આવશે તેહ;
એણે સમે ભૂપતિ બોલીયા, નાવે અગ્નિ બળ્યો જેહ. મહીપલ૦

પણ તમે નિમિત્તજાણ છો, ભાંખો રતનવતી વાત;
મા કહે તુમે સુપરિકરે, [illegible] કહીએ એકાંત. મહીપલ૦
તસુ તાણ્યુંને બેસીયા, કહે જોગણ સુણ રાય;
તુઝ મંત્રી વનદેવીએં, પાવક કુંડે જળાય. મહીપલ૦
જોયણ સાતશેં સાધિકા, સિંહલદ્વીપે ઠરાય;
[illegible]યપુરરાજની નંદિની, રતનવતી કહેવાય. મહીપલ૦
હરણો હરણી પૂરવ ભવે, વનમેં મુનિ રામચંદ;
પાસેં વ્રત ધરી પાળતાં, પ્રીતિ રોહિણી ચંદ. મહીપલ૦

મરણ કરી તિહાં અવતરી, લહિયો વન રમ કંદ;
જાતિસ્મરણ પામીયું, દેખી પૂનમ ચંદ. મહીપલ૦
નિયમ લિયો ભર જોવને, પુરવ ભવ ભરતાર;
મળશે તો વરશે સહિ, નહિ તો મહાવ્રત ધાર. મહીપલ૦
સાંભળી મૂર્છિત નૃપ લહે, જાતિસ્મરણ નાણ;
[illegible]તો રાય તે એમ કહે, ધિગધિગ ધાતા અજાણ.

શ્રીમાન્ વીરવિજય

મંત્રી પણ પરલોક;
કાર્યઅસાધ્યને જમ્ફેર, તે વિણ જીવિત ફોક. મહીયલ૦ ૧૬.
જોગણ કહે સુણ સાહિબા, મેળવું સુમતિ પ્રધાન;
રાય કહે માય સાંભળો, દીધું જીવિત દાન. મહીયલ૦ ૧૭.
જોગણ જઈ વન મંત્રીનું, વિદ્યાએ કરી રૂપ;
આવત મંત્રી તે દેખીને, આલિંગન દિએ ભૂપ. મહીયલ૦ ૧૮.
મંત્રી પ્રણમીને આપતો, રત્નવતી દીયો હાર;
સેલ વ્યતિકર મહુ કહ્યો, રીઝ્યો રાય અપાર. મહીયલ૦ ૧૯.
રાજ્ય ભળામણ દેઇને, માસિષ દેવની થાય;
ચોદ પરિકર લેઇને, ભૂપ વિજયપુર જાય. મહીયલ૦ ૨૦.
કામદેવ તણે મંદિરે, કરતા જૂવટ ખેલ;
રત્નવતિ સખી પરવરી, આવી મોહન વેલ. મહીયલ૦ ૨૧.
કંબા કનકની હાથમાં, બોલી દાસી તે વાર;
નીકળજો નર બારણે, આવી રાજકુમાર. મહીયલ૦ ૨૨.
મંત્રી કહે દૂર દેશથી, રત્નશેખર મહા રાય;
આવી રમતા તે જૂવટે, ફરી મુખ ન દેખાય. મહીયલ૦ ૨૩.
રાજકુમારીને જઇ કહ્યો, નહીં અમે પેંમણ દેશ;
જુવપાશું પાછાં વળો, નહીં તો થાશે કલેશ. મહીયલ૦ ૨૪.
તે સખી મંત્રીને એમ કહે, કોણ એહવો છે રાજન;
કાંતિરૂપ છે કેહવું, જોઉં તાસ વદન. મહીયલ૦ ૨૫.
વારી મંત્રીએ નવિ રહી, પેઠી ચૈત્ય મોઝાર;
દેખી રાયને ચિંતવે, કામદેવ અવતાર. મહીયલ૦ ૨૬.
દાસી કુમરીને જઈ કહે, દિઠું અચરિજ એહ;
તુમ ભાગ્યે કરી ભૂપતિ, છે મકરધ્વજ દેહ. મહીયલ૦ ૨૭.
શ્રુતકલા રમે મંત્રીશું, પણ નવિ પેમણ દેશ;
સુણી કુમરી ગમરણ કરે, જોગણનો ઉપદેશ. મહીયલ૦ ૨૮.
વામ નયન તવ ફરકીયું, મંગળ શબ્દ ઉદાર;
કુમરી હુકમે હલાં કરી, પેઠા ચૈત્ય મઝાર. મહીયલ૦ ૨૯.

આવી નારીયો નારીયો, સ્ત્રી મુખ કરેહ;
ઢાંકો અંગ પછેડીએં, જેમ નવિ નૃપ નિરખેહ. મહીયલ૦ ૩૦.
કુમરી ચકોરી જ્યું ચાહતી, કહે મંત્રીને આણંદ;
કેમ ઢાંકો અમ આવતે, તુમ સ્વામી મુખચંદ. મહીયલ૦ ૩૧.
કૂડ કપટ ધર કામિની, મુખ નવિ જોવે એ રાય;
મંત્રી ભણે પરભવ પ્રિયા, મળશે તવ સુખ થાય. મહીયલ૦ ૩૨.
પૂછે કુમરી પુરવ ભવેં, શો બનીયો અધિકાર;
નૃપ પૂછી ભણે મંત્રવી, નયરી અયોધ્યાને બાર. મહીયલ૦ ૩૩.
હરણો હરણી નેહે ભર્યા, રહે વન તજય કલેશ;
રામચંદ મુનિ બઝવે, કરુહર દેઇ ઉપદેશ. મહીયલ૦ ૩૪.
હરણ હરણીએ તે સુણી, પૂરે લીઓ ઉપવાસ;
રત્નશેખર હું રાજા થયો, હરણી ગઇ કોણ વાસ. મહીયલ૦ ૩૫.
શશિ મંડળ હરણો લહી, દીઠો પરભવ એહ;
ભવ પલટે પણ નવિ ખસે, નરને પરભવ નેહ. મહીયલ૦ ૩૬.
સુણી કુમરી ચિત્ત વિકસતી, છોડી લાજ વિચાર;
વસ્ત્ર દૂર કરી એમ કહે, હું હરણી તુમ નાર. મહીયલ૦ ૩૭.
અમધર્મે ગતિ અમ થઇ, વળી સરખાં દોય નામ;
જઇ સરણ શશિ મંડળે, નેહ નિવિડ અમ ઠામ. મહીયલ૦ ૩૮.
નેહેં ભર્યાં ઘડી દો તિહાં, નયણે નયણ મિલાય;
બહુ વરસાંતર મા ગયાં, નયણે નીર ભરાય. મહીયલ૦ ૩૯.
દાસી એક જઇ રાયને, દેત વધામણી એમ;
પરભવનો વર પામીને, લાગ્યો કુમરીને પ્રેમ. મહીયલ૦ ૪૦.
સુણી નૃપ જયસિંહ આવીયો, કામદેવ દરબાર;
બહુ માને ઘર લાવીયો, રતનસેખર પરિવાર. મહીયલ૦ ૪૧.
વરઘોડા અમહોચ્છવે, દીધું કન્યાનું દાન;
હય હાથી રથ બહુ દીયા, કરી વસ્ત્રેં સન્માન. મહીયલ૦ ૪૨.
વર કન્યાને વોળાવિયાં, ચાલ્યાં એક મુકામ;
સુર સાંનિધ્ય ઘડી એકમાં, ભૂતાટવિ વિશરામ. મહીયલ૦ ૪૩.

જક્ષદેવ પણ લક્ષ્મીને, શણગારી દિવ્ય વેશ;
લાવી મંત્રીને સોંપતાં, વ્યંતર દાસ વિશેષ. મહીયલ૦ ૪૪.
વ્યંતર વ્યંતરી મળી કરે, ષટરસ ભોજન પાક;
જમતાં રાયને પરિકરા, દીએ રમભર સુરી શાક. મહીયલ૦ ૪૫.
તંબોલ દેઇ વિસર્જતા, એક દિન કરી વિશરામ;
મુનિસુવ્રત જિન પૂજના, કરતા જિન ગુણગ્રામ. મહીયલ૦ ૪૬.
બીજે દિન કહે મંત્રીને, અમ પુત્રી ગુણ ગેહ;
સર્ગ થકી તુમ કર હવી, હીણુ નવિ દેશો વિચ્છેહ. મહીયલ૦ ૪૭.
સુણ બેટી અમે આવશું, સ્નેહ જડ્યા તુઝ પાસ;
સર્ગે આજ સંભાવશું, મના થઇય નિરાશ. મહીયલ૦ ૪૮.
માય ભણી વળગી ગળે, રોતી લક્ષ્મી તે ઠામ;
મા કહે વચ્છ સંભારજે, કામ પડે મુઝ નામ. મહીયલ૦ ૪૯.
રત્નપુરી વન પરિસરે, ઠવી મંત્રી મંદિરાણ;
દેવ અદરશ થઇ ગયા, પેખો પુણ્ય પ્રમાણ. મહીયલ૦ ૫૦.
રાય કહે સુણો મંત્રવી, તેં મતિ પુણ્ય બલેણ;
રત્ન હવીયું મુઝ મંદિરે, લચ્છી હવી ઘર જેણ. મહીયલ૦ ૫૧.
નવમી ઢાળ એ રસભરી, પૂરી પાંચમે ખંડ;
વીર કહે ભવિ પ્રાણીયા, કરજ્યો પુણ્ય અખંડ. મહીયલ૦ ૫૨.

દોહરા.

લોક બહુલ જોવા મળ્યો, રતનવતીને ત્યાંહિ;
દ્વીપાંતરી વર વસ્તુને, કોણ નવિ લુએ ઇચ્છાહિ. ૧.
પરભવનો મેળો મળ્યો, તે પણ જુગતી જોડ;
ધર્મ પ્રભાવે પર્વદિને, સુણી તપ કરે જન કોડ. ૨.
નગર પ્રવેશ મહોચ્છવે, પોહોતા નિજ નિજ ગેહ;
સર્ગ તણાં સુખ ભોગવે, પરવે પોસહ લેહ. ૩.
એક દિન બેઠા ગોખમેં, નૃપ પટરાણી સાથ;
વીરજુગલ આવી તિહાં, બેઠાં બેહુ જડ હાથ. ૪.
રાજા પૂછે તે તેહને, કેમ આવ્યાં કિહાં વાસ;

કીર કહે આ વનમાં વસું, આવ્યા ધર્મી પાસ. ૫.
એમ કેહેતાં મૂર્છિત થઇ, ભુંઇ પડયાં નર નાર;
નૃપ રાણી વિલખાં થઇ, દેતાં તમ નવકાર. ૬.
મરણ ગયાં તવ ભૂપતિ, કરે અગ્નિ સંસ્કાર;
સંશય ભરીયાં તે નિશિ, સૂતાં સૌધ મઝાર. ૭.

ઢાલ ૧૦ મી.

(માતા જશોદા વાટ જુએ છે, માખણ સાકર નાલ રે, હરિને નેર લાવો-એ દેશી)

જ્ઞાની મુનિ વનમાં સમોસરીયા, રત્ન તત્વ રુચિ અણગાર રે;
જ્ઞાની જગતનો દીવો,
રવિ ઉદયે તે વાત સુણીને, આવે નૃપતિ પરનાર રે. જ્ઞાની૦ ૧.
દેઇ પ્રદક્ષિણા વંદીને બેસી, જિનવાણી સુણે એક ચિત્ત રે; જ્ઞાની૦
કીર જુગલ સંશય પૂછંતાં, એક સુભટ આવ્યો ભયભીત રે. જ્ઞાની૦ ૨.
એક હાથે એક ખડ્ગ ગ્રહી છે, લેઈ સાથે રૂપાળી નાર રે; જ્ઞાની૦
કહે સુણ રાજા તું વ્રત ધારી, શરણાગત રાખણહાર રે. જ્ઞાની૦ ૩.
ખેટ અરિ એક ગગને ઉભો, હું આવું હણાવી તાસ રે, જ્ઞાની૦
તિહાં લગે એ મુઝ નારી સતીને, રાખજો રાજા તુમ પાસ રે. જ્ઞાની૦ ૪.
રાય તુમે પરનારી સહોદર, તેણે સોંપું છું વર નાર રે; જ્ઞાની૦
રાય કહે નિર્ભય અરિ સાધો, ચિંતા કરવી ન લગાર રે. જ્ઞાની૦ ૫.
એમ સુણી સુભટ ગયો આકાશે, લગ વાર થઇ ઘડી ચાર રે; જ્ઞાની૦
મૂળ છેદ એક હાથ તે પડિયો, જુએ ભાનુમતિ તે નાર રે. જ્ઞાની૦ ૬.
મુઝ પતિ હાથ એ રોતી બોલે, નૃપ ભાખે કિશું અહિ નાણ્યુ રે; જ્ઞાની૦
મા કહે મુઝ નયનાંજન રેખાઓ, લાગી સાચ નિશાન રે. જ્ઞાની૦ ૭.
બીજી ભુજાએ હિંગુલ રેખા, તે પણ પડિયો તેણિ વાર રે; જ્ઞાની૦
મસ્તક ધડ ગગનેથી પડિયું, કરે દેખી તે હાહાકાર રે. જ્ઞાની૦ ૮.
કરીય વિલાપ સભા રોવરાવી, કહે મરવું ઇહાં નિર્ધાર રે; જ્ઞાની૦
રાજાએ રાખી પણ ન રહી, બળી કંતશું અગની મઝાર રે. જ્ઞાની૦ ૯.
રાય રાણી ચિંતાતુર બેઠાં; નભે આવી સુભટ તતકાલ રે; જ્ઞાની૦
કહે શત્રુ જીતી કરી આવિયો, મુઝ નારી દીયો ભૂપાળ રે. જ્ઞાની૦ ૧૦.

મકળ મરૂપ કહ્યું તસ રાયેં, તવ તે કહે માન્યું ન જાય રે; જ્ઞાની૦
જય રસાતળ ભૂતળ મપ્રતિ, વ્રતધરે થઇ બોલ્યો રાય રે. જ્ઞાની૦ ૧૧.
જીવિત નિષ્ફળ નારી વિના એ, કરૂં અગ્નિ પ્રવેશ જ છેક રે; જ્ઞાની૦
પોમહ પર્વ તણાં ફળ આપે, તો જાઓ રહે મુઝ ટેક રે. જ્ઞાની૦ ૧૨.
ભૂપ કહે એ વાત ન થાયે, પણ વાત સુણો સુવિવેક રે; જ્ઞાની૦
આ મધળું મે રાજ્ય દીધું તુઝ, વળી કન્યા દિયું શત એક રે. જ્ઞાની૦ ૧૩.
ગુનહ કરો બકમિસ હમારો, સુભટે નવી માન્યું કાંઈ રે; જ્ઞાની૦
ચય કરી કાષ્ટે તે-પણ જળિયો, દેખી દુઃખ ધરતો રાય રે. જ્ઞાની૦ ૧૪.
ગુરૂ પાસેં જઇને જઈ બેઠા, કહે પઉમાવઇ ધરણિંદ રે; જ્ઞાની૦
ચિરંજીવો હે પૂત્ર હમારા, વ્રતધર તું પરમાનંદ રે. જ્ઞાની૦ ૧૫.
નૃપ પૂછે કોણ દેવએ મોહોટાં, ભણે મુનિ તુઝ પેઉ મા બાપ રે; જ્ઞાની૦
એણી નયરિએં પૂરંદર રાજા, પ્રિયા સુંદરી છે મતિ છાપ રે. જ્ઞાની૦ ૧૬.
મદગુરૂ પાસે દંપતિ સમકિત, સાથેં ઉચ્ચરીયાં વ્રત બાર રે; જ્ઞાની૦
પુત્ર નહીં તેણે પુરોહિત ભાંખે, મિથ્યા શ્રુતનો આચાર રે. જ્ઞાની૦ ૧૭.
અષ્ટમી કૃષ્ણ અમાસની રાતેં, લહિ ચંદ્રોદય ખટ માસ રે. જ્ઞાની૦
તલફટ કૃષ્ણ ભખે એક બાળને, એક શય્યાએં નિંદવિલાસ રે. જ્ઞાની૦ ૧૮.
તો નિયમા સુત સંતતિ પામે, એમ સાંભળી કરતા તેહ રે; જ્ઞાની૦
માસ ગયા ખટ પુત્ર ન પ્રગટ્યો, એક દિન મુનિ આવ્યા ગેહ રે. જ્ઞાની૦ ૧૯.
દંપતી પૂછતાં મુનિ બોલે, થશે પુત્ર અનોપમ એક રે, જ્ઞાની૦
પણ મિથ્યાત ગલી નવ લેશો, ધરજો જિન ધર્મની ટેક રે. જ્ઞાની૦ ૨૦.
જૈન ધર્મ સેવે સુત પ્રગટ્યો, તે તુમચો તાત કહાય રે, જ્ઞાની૦
આલોયા વિણ દંપતિ મરણે, બોકડો ને બોકડી થાય રે. જ્ઞાની૦ ૨૧.
શ્વાન શુકર હંસ વૃખભ ને હરણાં, બહુ જોનિ જુગલપણે જાય રે; જ્ઞાની૦
કીર જુગલ નંદનવન રમતાં, લેઇ ખેટ તે પંજર ઠાય રે. જ્ઞાની૦ ૨૨.
મુનિ વયણે તે ખેટ સુલોચન, શુક જુગલ ઠવે વન એક રે; જ્ઞાની૦
કરતાં ઇહાં જિન મંદિર દેખી, જાતિ સમરણે જાગ્યો વિવેક રે. જ્ઞાની૦ ૨૩.
તુમ કર બેસી મરણની વેળા, સુણી સદ્દહતાં નવકાર રે; જ્ઞાની૦
નૃપ ધરણેંદ્ર પ્રિયા પદ્માવતી, પામી ઉત્તમ અવતાર રે. જ્ઞાની૦ ૨૪.

ગુરૂ દ્રઢધર્મા, જોવા કારણ, રચિયો એ સવિ ફંદ રે; જ્ઞાની૦
કહે ધરણેંદ્ર સુણો વચ્છ સઘળું, સાચું ભાખે મુણિંદ રે. જ્ઞાની૦ ૨૫.
નૃપમંદિર કરી રત્નની વૃષ્ટી, ધરણેંદ્ર ગયા નિજ ઠામ રે; જ્ઞાની૦
બારે વ્રત ઉચ્ચરી નૃપ રાણી, મુનિ વંદી ગયાં નિજ ધામ રે. જ્ઞાની૦ ૨૬.
દીન દુખી ઉદ્ધાર કરંતાં, મંત્રીશું નૃપ ગંભીર રે; જ્ઞાની૦
દશમી ઢાળ એ પાંચમે ખંડે, પૂર્ણ કહે શુભવીર રે. જ્ઞાની૦ ૨૭.

દોહરા.

મંત્રીશ્વર સમકિત લહી, પાળંતાં વ્રત બાર;
ભક્તિ કરે નવનવ પરે, તેડી ઘર અણગાર. ૧.
લક્ષ્મીવતીની સાન્નિધે, સાસય બિંબ અનેક;
જાત્રા કરતા તીર્થની, ધરતા ધર્મની ટેક. ૨.
નીરતિ ચાર વ્રત પાળિને, પૂર્ણ કરી નિજ આય;
દેવ મહર્દ્ધિક પાંચમેં, સરગે સુખભર જાય. ૩.
શોક ધરે બહુ ભૂપતિ, કેને દિવસેં તેહ;
તસ સુત સૌહસ્સમતી કર્યો, મંત્રિપદે ગુણગેહ. ૪.

ઢાળ ૧૧ મી.

(વીરજિણંદ જગત ઉપગારી—એ દેશી)

એક દિન પોસહ કરીને બેઠાં, રત્નશેખર ઘર માંહિ જી;
સામંત સર્વ પટાવત બેઠા. પોસહ લેઇ ઉચ્છાહિ જી;
ધન્ય નરા જે દ્રઢ વ્રત પાળે. એ આંકણી. ૧.
એણે અવસર અરિ સૈન્ય મળીને, લૂંટંતા પુર ગામ જી;
ગુબ પડી વળી નગરને બાહેર, હુઓ કોલાહલ તામ જી. ધન્ય૦ ૨
સામંતાદિક પોસહ છંડી, પોહતા લેઇ હથિયાર જી;
રાયને સર્વ કહે હઠી રાજા, હય ગય અરિ અપહાર જી. ધન્ય૦ ૩.
પણ રાજા નવિ ધ્યાનથી ચળિયો, તવ અરિ સૈન્ય પલાય જી;
પારણા વેળા સામંત મેળા, સઘળી વાત સુણાય જી. ધન્ય૦ ૪.
એક દિન અરિ છળતણે નૃપ ચળીયો, રત્નવતી રહી ગેહ જી;
પોસહ અંધારતો લેઇ બેઠી, નિશિ કાઉસગ્ગ ધરેહ જી. ધન્ય૦ ૫.

એમ કહિ રતનવતીને તેડી, બેહુને નમી સુરરાય જી,
વૃષ્ટિ વસ્ત્ર રતન વર ફુલની, કરી નિજ મર્ગ મધાય જી. ધન્ય૦ ૨૦.
રત્નશેખર એમ ધર્મ આરાધી, ઇંદ્ર સામાનિક થાય જી,
બારમેં સુરલોકે સુખ વિલસે, લહિ ઉત્કૃષ્ટું આય જી. ધન્ય૦ ૨૧.
દેવી મહર્દ્ધિક રતનવતી થઇ, ત્રિવિષ્ટપ ઇશાન જી,
તિહાં પણ દંપતી ભેળાં વિલસે, તે સુખનુ નહીં માન જી. ધન્ય૦ ૨૨.
અનુક્રમેં ત્રણ્ય જણ્યા એણેં ભરતે, પામી કેવળ નાણ જી,
ભવ્ય જીવ પ્રતિબોધી લેશે, અક્ષય સુખ નિર્વાણ જી. ધન્ય૦ ૨૩
એણિ પરે વ્રત પચ્ચખ્ખાણ આરાધી, સાધી વંછિત કામ જી,
વિરતિ ધરી ગુરુભક્તિ કરતાં, તાવીખ શિવ વિશરામ જી. ધન્ય૦ ૨૪.
એમ મુનિમુખ પદ્મદ્રહ પસરી, સુર સરિતાના તરંગ જી;
શીંચ સભા તરૂપલ્લવ વિકસ્યાં, શીતળ નિર્મળ અંગ જી. ધન્ય૦ ૨૫
ધમ્મિલ કુવર ને વિમળા કમળા, સમકિતશું વ્રત બાર જી,
ઉચ્ચરીને સહુ નિજ ઘર આવે, મુનિવર કરત વિહાર જી. ધન્ય૦ ૨૬.
પૂરણ પંચમ ખંડ એ શમેં, એ અગીયારમી ઢાળ જી,
શ્રી શુભવીર વચન રસ પીશે, તસ ઘર મંગળ માળ જી. ધન્ય૦ ૨૭

ચોપાઇ.

ખંડ અખંડ પૂરણ રસ ભર્યો, ચાર વેદ ઉપનિષદે ધર્યો,
શ્રી શુભવીર વચન રસ ઝર્યો, પંચમ ખંડ એ પૂરણ ભર્યો. ૨૮.

इति श्री तपोगच्छीय संविज्ञ पंडित श्री शुभविजयगणीशिष्य पंडित श्री वीरविजयगणिभिर्विरचिते श्री धम्मिलचरित्रे प्राकृतप्रबंधे पंचमखंडः परिसमाप्तः॥

ષષ્ઠ ખંડ પ્રારંભ.

દોહરા.

નયન જુગલ કજ્જલ કલા, ભાલસ્થલ કાશ્મીર,
મુખ તંબોલે વાસિયું, વીણા રવ ગંભીર. ૧.
પૃથુકટિતટ હાટકમયિ, કાંચી કાંતી સફાર;
સરસતી ભગવતિ પ્રણમીએ, ઉર મુક્તાફળ હાર. ૨.
પૂરણ પંચમ ખંડ એ, નાઠે ચક્રિ નરેશ,
પણ છઠ્ઠો સાધ્યા વિના, ચક્ર ન શાલ પ્રવેશ ૩
તેણે હવે છઠ્ઠો વર્ણવું, સુણજો શ્રોતા લોક,
ફલ સભા વિકસિત હુએ, જેમ પ્રહસમયે કોક. ૪
એક દિન મંદિર માળીએ, ચિહુ દિશિ પવન અગાશ,
તિહાં બેઠા ધમ્મિલ કુમર, સુખભર નિજ આવાસ. ૫.
એણે અવસર આકાશથી, ઉતરી કન્યા એક
જાણે ચમકતિ વીજળી, ન ઠરે નજરની ટેક. ૬
તે વિદ્યાધર કન્યકા, તેજ રૂપ અતિરેક,
આવી સન્મુખ કુંવરને, ઉભી કહે સુવિવેક. ૭.

ઢાળ ૧ લી.

(દેવ ગ્યાીવા નંદના કુંવર છેલ જો—એ દેશી)

છેલ છબીલા સુંદર સુણ એક વાત જો,
કનકવાલુકા નદિ જગમાં વિખ્યાત જો,
તેહને કાંઠે પુન જાવું કેમ થયું જો. ૧
કુંવર કહે સુણ છેલ છબીલી નાર જો,
એક દિન કીધો અશ્વે મુઝ અપહાર જો,
તેણીને વેગા રે જળ કારણે ગયા જો. ૨.
ભમે ગયા તો દીઠું વન ગંભીર જો,
મુક્તાફળ સમ નિર્મળ પીધાં નીર જો,

પણ વનમાં વિદ્યાસાધકને કેમ હણ્યો જો. ૩.
સાધક હણીયો પૂછે છે શેં કાજ જો,
પરની વાત કરંતાં નાવે લાજ જો;
પર ઘરની વાતોએ જીવે નંદકી જો. ૪.

નહિ હમ નંદકિ નહિ નંદકિ મા બાપ જો,
અમ કુળમાંહેં નંદકાની નહિ છાપ જો,
ચટકો કેમ લાગ્યો રે સાચું પૂછતાં જો. ૫.
સાચુ પૂછો તો શું સગપણ લાગે જો,
મરમની વાતે મોટા ઉત્તર માગે જો;
નહિતો વિણ કામે પૂછેવું નવી ઘટે જો. ૬.
વિણ કામે નવિ જાવું કોઇને ઘેર જો,
સૌહજેં મરમની વાતે પ્રગટે ઝેર જો;
સગપણ વિણ નવી ગોસી શકીએં એવડું જો. ૭.

સગપણ શું લાગેં છે બોલો અમનેં જો,
એવડું જે દુખ લાગેં દિલમાં તમને જો;
અંતરનો ઘા લાગ્યો માલમ કેમ પડે જો. ૮
સાધક એ મુઝ વૃદ્ધ સહોદર થાય જો,
નિરપરાધી હણીયો દેઇ ઘાય જો;
એ વાતે ક્ષત્રીની લાજ વધે નહીં જો. ૯.
સાચું કહ્યું પણ ફરતાં નદિય કનાર જો,
તરૂ લટકંતી લીધી એક તરવાર જો,
વંશ જાળ કાપંતાં સાધકનેં હણ્યો જો. ૧૦.

સહસા ઘાત ન કરવો શસ્ત્ર પ્રહાર જો,
લહિ તરવાર ન કીધો કાંઇ વિચાર જો;
અર્જુંરતન તજીનેં નર ન રહે વેગળો જો. ૧૧.
ભૂલ પડી અમને એ સઘળી વાતેં જો,
ભિત્ર તણી પરેં કામ કર્યું અગ્નિ ઘાતેં જો;
પશ્ચાત્તાપ થયો તે જાણે કેવળી જો. ૧૨.

કેવળી તો જાણે છે સર્વ વિચાર જો,
પણ બાંધવ નાવે પાછો નિરધાર જો;
વાત સુણી એહુ બેહેની સ્નાન કરી રહ્યાં જો. ૧૩.
વિણુ અપરાધી હણતાં હું થયો રાંક જો,
પણ એ વાતે નથી અમારો વાંક જો;
ગુનહો કરો બકમિમ વેરાણું ટાળવું જો. ૧૪.
વેર નથી તુમ સાથે કાંય કલેશ જો,
અમ દિલમાંહિ વસીયો ગુરૂ ઉપદેશ જો;
બાંધવથી પ્રીતમ અધિકો હોવે નારીને જો. ૧૫.
પ્રીતમ કોણ તુમારે કન્યા વેશ જો,
સુણીયો સદ્‌ગુરૂ પાસે શો ઉપદેશ જો;
તુમે એહુ બેહેની નામ ઠામ અમને કહો જો. ૧૬.
મુઝ બાંધવ વિદ્યાધર કેરો રાણો જો,
મિત્ર સેનાને વચને તમે સહુ જાણો જો,
કામ અજુગતું કરિને કપટે પૂછવું જો. ૧૭.
કપટ ઘણાં તો નારી માંહિ પેઠાં જો,
વળી કોઈ દિન તુમને નજરે નવિ દીઠાં જો;
નારી અગોચર દેખી કેમ વિસવાસીએ જો. ૧૮.
વિશ્વાસી નિષ્કપટી છે જગ નાર જો,
નારી વિના નર હાલીનો અવતાર જો,
બીકણુ ભડકણુ નર તે અણુવિસવાસીયા જો. ૧૯.
ભડકણુ બીકણુ અમને જાણ્યા કેમ જો,
નવનવિ વાત વદંતાં વિઘટે પ્રેમ જો,
સાચાં બોલાં માણુસને પરતીછએ જો. ,, ૨૦.
જુદા બોલવાનો અમને છે નેમ જો,
મિત્રસેનાશું વચને દાખી પ્રેમ જો.
પુઠેથી ભડકીને નાઠા કેમ ગયા જો. ૨૧.
મિત્રસેના ગયા અમને કરી સંકેત જો,

નાઠા અમે દેખી વિપરીત વદેહ જો;
નારીશું ઝગડો નર ઉત્તમ નવી કરે જો. ૨૨.
પ્રેમ બન્યો તિહાં ઝગડાનું શું હેત જો,
મિત્રસેનાએ કીધો શો સંકેત જો;
સાચ કહો તો આગળ વાત પ્રકાશીએ જો. ૨૩.
ખેટસુતા આશકને રાતી દેત જો,
હલવિ મહુ રેહેજો નહીં તો ધજ શ્વેત જો,
ઉજ્જ્વલ ધજ દેખીને દેશાંતર ગયા જો. ૨૪.
મિત્રસેના મુખ સાંભળી બાંધવ વાત જો,
અમે બેહુ બેહુને નવિ ચિંત્યો ઉપઘાત જો;
જાનીને ધયણે રે ચિત્ત ઉપશામીયું જો. ૨૫.
અમે જાણ્યું જો નહીં અમ તુમ મેલાપ જો,
બાંધવ ઘાતે બેહુને થયો સંતાપ જો,
મિત્રસેનાએ ઉજ્જ્વલ ધજ હલવ્યો મહી જો. ૨૬.
ભાઇ મુઆ પણ વંછિત મેળા મેલી જો,
સંપે હરખી ગોળ જાણીની ટોળી જો,
હર્ષમદે મિત્રાએ ધજપતિ હાંસ્યો જો. ૨૭.
એક એક વચને સાચી વાત સમાજ જો,
છઠ્ઠે ખંડે ભાખી પેહેલી ઢાળ જો,
શ્રી શુભવીર વાયરો મેળો મહુ મળ્યો જો. ૨૮.

દોહરા.

વિદ્યુલ્લતાને કુંવર કહે, અમે વિદેશે જાત,
પછે અઢાર મળી તમ, કેમ જાણી તે વાત. ૧.
નાણાં પાણી જોર છે, ચતુર ન ચિંત્યો જાત,
પૂર્વ દિશિ વછા કરે, પશ્ચિમ દિશિએ ગમાય. ૨.
ઇષ્ટ મેલાપા સંપજે, કાળે કાળે જોય,
તે પણ વસ્તુ સભાવથી, નિયતપાખું જો હોય. ૩.
ઉદ્યમ પણ કરવો સહી, પણ એક પુણ્ય સહાય,
દૂર દેશાંતર સજ્જનાં, વંછિત મેળા થાય. ૪.

ઢાળ ૨૭.

(ઝુંબખડાની દેશી.)

વિદ્યુતા કહે વીતી વાતો, સાંભળો આર્ય કુમાર;
મોહન રાય મેહર કરો,
મેહર કરો મનમોજ ધરો, જુએ વાટ તે નારી અંદાર; મોહન૦ એ આંકણી.
વિદ્યુન્મતિ આદે સવિ સહીયરો, બેઠી હુતી હુશીયાર. મોહન૦ ૧.
મિત્રસેનાએ વાત કરિ તવ, અમે બેહુ કીધ વિચાર; મોહન૦
જ્ઞાની વચન સાચું થયું સહીયરો, કંતે સફળ અવતાર. મોહન૦ ૨.
એકમના થઈ મિત્રસેનાને, અમે મોકલી તુમ આણે; મોહન૦
હર્ષે દિવાની થઈ તે મંદિર, શ્વેત પતાકા તાણે. મોહન૦ ૩.
ઘડિય વિલંબી ગઈ નદી તીરે, વન તરુ સામે જોતી; મોહન૦
પણ નવિ દીઠા મીઠા મોહન, મંદિર આવી રોતી. મોહન૦ ૪.
પુછ્યા પછે તેણે વાત પ્રકાશી, ભૂલ પડી મુઝ મોહોટી; મોહન૦
સંકેત વાત તદા સુણી બોલ્યાં, હાથે બગાડી બુટી. મોહન૦ ૫.
મુઝ ભગિની હુકમે તુમ જોવા, હું ચલી, દેશ વિદેશ; મોહન૦
મળિયો એક નિમિત્તીયો મારગ, તેણે કહી વાત વિશેષ. મોહન૦ ૬.
જોગી મળી મારગમાં ચારે, તુઝ પતિ શું ધરે પ્યાર; મોહન૦
હું પણ ગઈ તેણે વન જિહાં જોગી, દીઠા નહીં ભરતાર. મોહન૦ ૭.
મેં જાણ્યું જે જોગી સંગે, જોગી હુઓ અવધૂત; મોહન૦
હું પુર ગામ ગીરિવન અજાણું, વળગું જાણે ભૂત. મોહન૦ ૮.
ગગન ચલત ગિરિશિખર નિહાળત, સિંહ મળ્યો નર એક; મોહન૦
જોગાષ્ટાંગ સમાધિ વેળા, પુછ્યે ભાગ્યો વિવેક. મોહન૦ ૯.
તે કહે કર્બટરાયની બેટી, પરણી રમે તે સાથ; મોહન૦
તે પુર જાતાં પંથ વિચાલે, જ્ઞાની મળ્યા મુનિ નાથ. મોહન૦ ૧૦.
મેં પુછ્યું તમ ચરણ નમીને, જ્ઞાની કહે સુણ વાત; મોહન૦
ધમ્મિલ કુંવર જઈ ચંપાએં, ટાળ્યો ગજ ઉતપાત. મોહન૦ ૧૧.
આઠ કુમારી ભયથી ઉગારી, આપે વરી રહ્યો ત્યાંહિ; મોહન૦
જ્ઞાની વચન સુણી ગગન ચલંતી, હું પણ આવી આંહી. મોહન૦ ૧૨.

આજ મનોરથ સઘળા ફળીયા, મળિયા પ્રાણ આધાર; મોહન૦
મુહ માગ્યા આજ મેઘ તે વરસ્યાં, તરસ્યાં અમૃત ધાર. મોહન૦ ૧૩.
સુખીયા આગળ દુઃખની વાતો, કરવી તે સવિ ફોક; મોહન૦
પરદુઃખ વાતે દુઃખ ધરે જે, વિરલા સજ્જન લોક. મોહન૦ ૧૪.
ચકવા ચકવી પ્રેમ વિજોગેં, ન કરે નિશિએં નિંદ; મોહન૦
જગ નર નારી પ્રેમ વિહુદાં, નિર્ગમેં રાત્રી આણંદ. મોહન૦ ૧૫.
સોળ સખી સાથે મુઝ ભગિની, દુઃખ ધરતી હશે ગેહ; મોહન૦
તુમ આણા લહિ દેશું વધામણિ, હર્ષિત થાશે તેહ. મોહન૦ ૧૬.
કુંવર કહે તમે તેડી લાવો, સઘળી આ વન માંહી; મોહન૦
વિદ્યુલ્લતા તતક્ષણ તિહાં પોહોતી, દેતી વધાઇ ઉછાંહિ. મોહન૦ ૧૭.
તે સહુને કહી વાત તે સઘળી, તે સુણી કરત સજાઇ; મોહન૦
માતપિતાદિક ખેટ સુતાનાં, આવ્યાં પરિજન ધાઇ. મોહન૦ ૧૮.
સુંદર રત્ન વિમાન રચિનેં, ચંપાપુરી ઉદ્યાન; મોહન૦
કનકમયી એક મેહેલ બનાવી, ઉતરીયાં એક તાન. મોહન૦ ૧૯.
રાજા રહીયત દર્શન આવે, જાણી સુર સાક્ષાત; મોહન૦
દેવ નઇ જળ સ્નાનેં આવ્યા, કરવા પાતિક ઘાત. મોહન૦ ૨૦.
ધમ્મિલ કુંવર ચઢી વરઘોડે, ચોરી બાંધી વિશાળ; મોહન૦
ઉતરીયા સવિ સજ્જન સાખેં, પરણી કન્યા અઢાર. મોહન૦ ૨૧.
ખેચરે કન્યા સર્વે વોળાવી, વરને કરે સત્કાર; મોહન૦
કનક રતન આદે બહુ દેઈ, રાત્રિ વસ્યા પુર બાહાર. મોહન૦ ૨૨.
રવિ ઉદયે વૈતાઢ્ય સધાવ્યા, આવ્યા કુંવર નિજ ગેહ; મોહન૦
રમણી તીસ રમેં રસ ભેળી, ધરતી પરસ્પર નેહ. મોહન૦ ૨૩.
ભાગ્યદિશા ભરપૂર વહે જસ, નહિ તસ ઘરમાં ક્લેશ; મોહન૦
જસ ઘર પુણ્ય દિશા પરવારે, તસ ઘર ક્લેશ પ્રવેશ. મોહન૦ ૨૪.
રસભર રમણી રહે આણંદે, બાળક ઇચ્છા પૂર; મોહન૦
લઘુ ગુરૂ વિનય વહે તસ ઘરમાં, લક્ષ્મી વસે ભરપૂર. મોહન૦ ૨૫.
એક એકથી ઘર નજરો ચોરે; વ્યભિચારી નર નાર; મોહન૦
તે દેખી લક્ષ્મી લજવાણી, જાય ફેરી ઘર બાર. મોહન૦ ૨૬.

રાત દિવસ નર રોપ ભરાણો, રમણી ઉપર જેહ; મોહન૦
તસ સુખ સુખ લક્ષ્મી નવિ જોવે, સોવે દાઘી દેહ. મોહન૦ ૨૭.
વિકસિત નયન વદન હરખંતી, દેખી પતિ ઉજમાળા; મોહન૦
લચ્છી પ્રિયા ઘર ભેળાં મળીને, રમતી કરતી ચાળા. મોહન૦ ૨૮.
ધમ્મિલ મંદિર શ્રી મવિ રમતી, એક એકને દેઇ તાળી; મોહન૦
તીસ અકર્મ ભૂમિને નિહાળી, લલના હરી લટકાળી. મોહન૦ ૨૯.
છઠ્ઠે ખંડે પુણ્ય અખંડે, ધમ્મિલ રાસ રસાળે; મોહન૦
શ્રી શુભવીરે વિવેકની વાતો, બોલી બીજી ઢાળે. મોહન૦ ૩૦.

દોહરા.

ઉજ્જ્વલ સુખ વિલસે તિહાં, શ્રી ધમ્મિલ કુમાર;
લોક કહે એ કુમરના, પુણ્યતણો નહિં પાર. ૧.
પુણ્યે પરણતિ હોય ભલી, પુણ્યે રૂદ્ધિ સમૃદ્ધિ;
મનવંછિત મેળા મળે, પુણ્યે હુએ નવ નિદ્ધિ. ૨.
પુણ્યની વૃદ્ધિ કારણે, દિન દુઃખી ઉદ્ધાર;
દાન સુપાત્રે આપતા, ચૈત્ય મહોત્સવ સાર. ૩.

ઢાળ ૩ જી.

(મારા વાલા જી હો, હું રે ગઇ મહી વેચવા રે લો-એ દેશી)

અન્ય દિવસ રસ રીઝમાં રે લો, (વિદ્યુન્મતિ) રતિ ખેલ; મેરે બાલક હો,
વિમળસેના અંતે એમ કહે રે લો, ચતુર છો મોહન વેલ, મેરે બાલક હો,
મેળા મળ્યો રે મજણતશું રે લો. એ આંકણી. ૧.
એક અજુગતું તમે કર્યું રે લો, પીયુ પગપૂજન ધાર; મેરે૦
નારી સતીને પતિ દેવતા રે, લો, સ્વામીથી સવિ શણગાર. મેરે૦ મેળો૦ ૨.
તેણે તુમે ઉચિત કર્યું ભલું રે, લો, ન કરે જે ગરીબની નાર; મેરે૦
તેહ પતિને રોશે દિયો રે લો, નિજ પગ પાટુ પ્રહાર. મેરે૦ મેળો૦ ૩.
વિમળા કહે હસી હે હલે, રે લો, એ શું મેં કીધ અકાજ; મેરે૦
પર નારી શોકય કરી વર્ણવે રે લો, નાવી પતિ થઇ લાજ. મેરે૦ મેળો૦ ૪.
વિદ્યુન્મતિ વળતું કહે રે લો, નરને હૃદય વસી જેહ; મેરે૦

નામેં વખાણે ગુણે કરી રે લો, નારીશું જેમ સનેહ. મેરે૦ મેજો૦ ૫.
પણ તુમેં વેગેં પિયુ તાડીયો રે લો, રોષ કરી પરચંડ; મેરે૦
તે તુમ પગનો અમેં મળી રે લો, કરીએ કહો શો દંડ. મેરે૦ મેજો૦ ૬.

વિમળા હસી કહે તેહને રે લો, સુણજ્યો સવે હુશીયાર; મેરે૦
જો મેં પ્રીતમને પગે કરી રે લો, કીધા ન હોત પ્રહાર. મેરે૦ મેજો૦ ૭.
તો તુમેં સઘળી કુમારિકા રે લો, પરણત કયો ભરતાર; મેરે૦
ચરણ અમારા પસાયથી રે લો, મુઝ પતિ તુમ પ્રિય સાર. મેરે૦ મેજો૦ ૮.

તેણે કારણ તુમે સહુ મળી રે લો, લેઈ કુસુમઘન સાર; મેરે૦
પૂજો ચરણ મુઝ ચંદને રે લો, ભાવેં લેઇ ઉપગાર. મેરે૦ મેજો૦ ૯.
સાંભળી સર્વ ખુશી થઇ રે લો, મૌનપણે રહી જામ; મેરે૦
હાસ્ય વિનોદની ગોહડી રે લો, વાતે પૂરણ થઇ તામ. મેરે૦ મેજો૦ ૧૦.
વિદ્યુન્મતિ પિયુને કહે રે લો, કહો મુઝને પ્રિયકાર; મેરે૦
કોણ છે વસંતતિલકા ઇસી રે લો, નામે ચતુર વર નાર. મેરે૦ મેજો૦ ૧૧.
કુંવર ભણે ભય પામીએ રે લો, કઇને ચઢે વળી રીશ; મેરે૦
એકથી બીહિના આવિયા રે લો, હવે વળી મળી ત્રીશ. મેરે૦ મેજો૦ ૧૨.

વિમળા હસિ કહે સાહિબા રે લો, દીસો બીરૂક વિશેષ; મેરે૦
નિર્ભય હો તુમને સદા રે લો, બીહશો નહિ લવ લેશ. મેરે૦ મેજો૦ ૧૩.
સ્વસ્થ થઈને કહો કથા રે લો, હઇડાથી કાઢો બાર; મેરે૦
વાહાલેસરીને ન રાખીએ રે લો, બહુ દિન કારાગાર. મેરે૦ મેજો૦ ૧૪.
કુંવર કહે પ્રિયા સાંભળો રે લો, નયરી કુશાગ્રહ છેક; મેરે૦
જિતશત્રુ તેહનો રાજ્યો રે લો, તેહની વેશ્યા એક. મેરે૦ મેજો૦ ૧૫.
નામે વસંતસેના અછે રે લો, તાસ સુતા ગુણવાન; મેરે૦
નામેં વસંતતિલકા ભલી રે લો, રૂપ કળા નિધાન. મેરે૦ મેજો૦ ૧૬.
મુઝને અતી પ્રિય તેહની રે લો, હું છું અતિ પ્રિય તાસ; મેરે૦
કામ ભોગ રતિની કળા રે લો, જાણે વિશેષ વિલાસ. મેરે૦ મેજો૦ ૧૭.
વિદ્યુન્મતિ કહે વાલ્હમા રે લો, હોવે હુકમ જો હજૂર; મેરે૦
તો હું તિહાં જઇ જોઇને રે લો, આવું તે આણંદ પૂર. મેરે૦ મેજો૦ ૧૮.
વેગે આવો જઇ સાંભળી રે લો, ચાલી ગગન તતકાળ; મેરે૦

અંડ છેહ્યું, ત્રીજી કહી રે લો, શ્રી શુભવીરે ઢાળ. મેરે૦ મેજો૦ ૧૯.

દોહરા.

વિયત ઝગતિ વીજળી, વિદ્યુન્મતિ મિત સામ;
કુસગપુરે જઇ જોવતાં, દીઠું મંદિર તામ. ૧.
વેશ જુવાન પુરૂષ તણો, ગણિકા યોગ્ય કરંત;
દ્રવ્ય સહિત ઘરમાં ગઇ, અદશ્ય રૂપ મહંત. ૨.
દીઠી વસંતતિલકા પતિ વિરહે કૃત કૃશ કાય;
તજી શણગાર જીરણ અતિ, ચીવર મલિન ધરાય. ૩.
બાંધી વેણી ધ્યાવતિ, ધમ્મિલને એક ધ્યાન;
નરદ્વેષી નારી પરે, ન જુએ તેહ જુવાન. ૪.
તવ નરવેશ તજી કરી, થઈ નિજ રૂપે સાંહી;
કહે તુઝ પાસેં મોકલી, ધમ્મિલ કુંવરે આંહીં. ૫.
હું છું દાસી તેહની, ખબર કરેવા તુઝ,
પ્રેમેં પાઠવી તેણે તુમેં, કે શું કહો છો મુઝ. ૬.
એમ સુણી સહસા ઉઠીને, ગાઢ આલિંગન દેત;
રોમ રોમ હરખિત થઇ, સાદર સ્નેહ વદેત. ૭.

ઢાળ ૪ થી.

(સાબરમતિએં આવ્યાં છે ભરપૂર જો, ચારે ને કાંઠે માતા રમી વળ્યા—એ દેશી.)

આમન ઢાળી વિદ્યુન્મતિને બેસારી રે,
પૂછે રે પ્રાણવલ્લભ માહરો કિહાં વસે;
મુઝને વિછોહી પિયુ પરદેશ નિવેશે રે,
ભોજન કેમ ભાવે રે તે કરતા હશે,
સંદેશો પામી રે દિલ દુઃખ ઉલ્લસે. ૧.
મહિલા મનમેળા રે મનના મન રમે,
કૃપની છાયા રે કૃપે ઉપસમે. એ આંકણી.
વિદ્યુન્મતિ કહે દુખની વેળા વીતી રે,
વાલ્હિમ વિશરામી રે ચપાએં વસે;
થોડા દિનમાં કરશું તુમ પીયુ મેળા રે,

પણ આવી વેળા રે કેમ તુમ થઈ હશે;
વાતો મલ પ્રકાશો રે તો ચિત્ત ઉલસે. મહિલા० ૨.
વસંતતિલકા બોલે નગરે વડેરો રે,
સુરેંદ્રદત્ત કોટિધ્વજ વ્યવહારીયો;
માત સુભદ્રા જાઓ પ્રાણ પિયારો રે,
મુઝ ઘર ઘટ માંહી રે ધમ્મિલ ધારીયો;
મોહેં મુઝ મારી રે ચિત્ત ધન હારીયો. મહિલા० ૩.
માત પિતા તમ જબ સુરલોક સધાવ્યાં રે,
નાવ્યાં રે ધનનાં ભરણાં તે પછે;
તવ મુઝ માતા કહે એકાંતે તેડી રે,
છોડી કંત કાઢો રે એ નિરધન અછે;
પંખી પણ તજે રે તરૂ સુકયા પછે. મહિલા० ૪.
સુકાં નઇ સર છંડે હંસને ચકવા રે,
રાજ્યથી ઉતરીયો રાજા સેવકે;
નિર્ગંધ કુસુમેં ભમરો પણ નવિ બેસે રે,
હરણાં પણ ન ભજે વન દાધે થકે;
આપણ જાત ભજીએં નર ધન આવકે. મહિલા० ૫.
તવ મેં કહ્યું ધન કોડ ગમેં એણે દીધું રે,
વારધિ વન્હિ વેશ્યા સંતોષી નહીં;
પણ ધનવંત મૂરખ શું હું નવિ રાચું રે,
સાચું ચિત્ત લાગ્યું રે મુઝ એહશું સહી;
લક્ષણ ગુણ દેખી રે પ્રીત લાગી રહી. મહિલા० ૬.
મધુર વિષે રત પીંછ કહે સુણ કેકી રે,
ચિરં તન વળગાં અળગાં મત કરે;
જો છંડીશ તો કૃષ્ણ મુગટ સિર ચઢશું રે,
પણ તું કળા કરીને રે વનમાં નહીં ફરે;
જગજનતા તુંને રે બાંડો ઉચરે. મહિલા० ૭.
તેમ માતા એ મુઝ તનનો શણગાર રે,

જીવંતાં ન છોડું રે હું એહને કદા;
સાંભળી મૌન રહી પણ છિદ્ર ગવેખે રે,
એક દિન સ્નાન કરી અળતો માગ્યો મુદા;
જીરણ ને નીરસ મા દેતી તદા. મહિલા૦ ૮.
હું બોલી અળતો નીરસ કેમ દીધો રે,
મા કહે એ ધમ્મિલ સરિખો લેખીએ;
ઇક્ષુ ખંડ નીરસ પીલ્યા મોકલીયા રે,
પૂછંતાં કહે રે પતિશું પરખીએ;
હું બોલી એ સમ જગતે ન દેખીએ. મહિલા૦ ૯.
ઇચ્છાએં તલવટના તલ મંગાવ્યા રે,
તલપુળી તલ વિણ માએં મોકલી;
પૂછંતાં કહે ધનતલ વિણુ પતિ પૂળી રે,
હું બોલી પૂળી તો બાળણુ વળી;
ધમ્મિલની મતિ રે કામે આગલી. મહિલા૦ ૧૦.
માય કહે દેવળ ઘર લીંપણુ કરશે રે,
મેં કહ્યું રે કૃતઘ્ન બુદ્ધિ વાયસ પરે;
મા પૂછંતાં મેં કહિ લૌકિક શાસ્ત્રે રે,
વરસી બાર દુકાળે રે ધિક્ ભેગા મળે;
વાત તે વિચારે રે જગ ભુખે મરે. મહિલા૦ ૧૧.
આપણુને કોણ પિંડ દિએ એણી વેળા રે,
એહું પણ બીહું રે નર માગી જમે;
ઘર ને ઘરાણાં બાળક નારી વેચે રે,
સીંચે રે પેટવેઠ દિન નીગમે;
ઘર છોડી લજ્જા રે પરદેશે ભમે. મહિલા૦ ૧૨.
વિપ્ર વણિક પણ અસુર તણે ઘર દાસો રે,
કાંગો ઝેર ખાઇ રે નર નારી મરે;
તિરી નર મંસ ભખંતાં જળ નવિ પાવે રે,
જાવે રે નેહી વિચ્છોહી દુઃખ શરે;

કોટિધજ મૂછાળા રે દીનપણું ધરે. મહિલા૦ ૧૩.
આપણ કાકા કેણી પરે પેટ તે ભરશું રે,
તવ વૃદ્ધ કાગ બોલ્યો રે દુઃખ ધરશો નહીં;
જલધિતટે કાંયજળ દિક ભાંણેજા રે,
તેહની રે પાસે સવિ જઈશું મહી;
અશનાદિક દેશે રે જલધિ મત્સ્ય વહી. મહિલા૦ ૧૪.
ઊડકુલી કુલ જલધિતટ પોહોતા એમે રે,
પ્રેમે કાંયજળ બોલાવતા;
બહુ સન્માને નિત્ય જલધિ મત્સ્ય દેવે રે,
પીવારે મીઠાં જળ દેખાવતાં;
બાર દુકાળી કાકા સુખમાં કાઢતા. મહિલા૦ ૧૫.
યથો સુગાળ મુદિત જન મુદીર ઝરતાં રે,
મોકલી દોય દિકા રે ખબર કઢાવતાં;
ભાણેજને કહે અમને લોક તેડાવે રે,
ભાવે રે ભોજન ભક્તિ કરાવતાં;
પૂર્વજને પોષણ શ્રાધ સરાવતાં. મહિલા૦ ૧૬.
કહે ભાણેજા સારસ જલધિ વાયસ રે,
કહે માતુલસેં દુઃખે જાવું પડે;
કાક કહે નિત્ય ઉડી તુમ પગ સાંમું રે,
ખાધાને માટે રે નીચ નજર અડે;
અમને કેણે ઘાલ્યા રે એહવા સાંકડે. મહિલા૦ ૧૭.
કટુક વચન એમ બોલી પાછલી રાતે રે,
બલીભુગ પિંડ ભાગી રે નિજ દેશે ગયા;
તું પણ માતા તેહવી ગુણ હણનારી રે,
હું તો ગુણ પ્યારી રે જેથી સુખી થયા;
સાંભળી માય કપટે ગઈ આણી દયા. મહિલા૦ ૧૮.
અતિ રાગે રંગાણી સુઝને જાણી રે,
માતાએ મોહોરા ઓચ્છવ માંડીઓ;

નાત વર્ગ સંતોષી મદિરા પોખી રે,
મુઝ પીયુને રણ વગડામાં છોડીયો;
છંડી હેમ સિદ્ધિ લીધી કોડીયો. મહિલા૦ ૧૯.
તજી તંબોલ ને સરસ આહાર નિવારી રે,
વેણી બંધ જીરણ ભુજંગ મૃતિ લતિ;
તાપસિણી જ્યું કાયાશોક કરંતિ રે,
હું ઘરમાંહે રોતી પીયર જશોમતિ;
એમ કુશળ પૂછંતાં મેં કહી છતી. મહિલા૦ ૨૦.
પણ માહારો મંદેશો જઇને કેહેજો રે,
ઘરણીને પરણી છંડી વેગળી;
તેમ વળી નવનવી પરણી હશે કોઇ નારી રે,
તેહને રખે વીસારી રે મુકતાં વળી;
જો જાએ લાખા રે માખા ન હું ચલી. મહિલા૦ ૨૧.
ઘર ને ઘરાંણાં વેચી માલ ખવારી રે,
પીયર દેહ ધારી રે અન માગી જમે;
સખી સહેલી પીતરીયા ભોજાઈ રે,
તેહનાં રે મેહેણાં પરણી નિત ખમે;
પ્રીતમને સાબાશી પરદેશે રમે. મહિલા૦ ૨૨.
એમ વયણાં સુણી ખેચરી કહે રહો છાનાં રે,
જઇશું અમે રેહેજો તુમે દુઃખ પરિહરી;
એમ કહિ ગગન ચલી શુભવીરની પાસેં રે,
ચોથી ઢાળ છઠ્ઠે ખડેં રસભરી;
ચતુરા ચિત્ત ચૂંપેં ગઇ ચંપાપુરી. મહિલા૦ ૨૩.

દોહરા.

વિદ્યુન્મતિ વેગે જઇ, ધમ્મિલ કુંવરને પાસ;
મૂળ ચૂલ માંડી કરી, સઘળી વાત પ્રકાશ. ૧.
તે સુણતાં દુઃખ ઉલસ્યું, નયણે નીર ભરાય;
પણ વિમળાના ભયથકી, વચને નવિ ઉચ્ચરાય. ૨

વિદ્યુન્મતિ કહે નાથજી, મ કરો શોચ લગાર;
કુશાગપુરે જાવા તણો, જો હોયે દિલમેં પ્યાર. ૩.
તો બોલો નિર્ભયપણે, 'કુંવર' કહે છે પ્યાર;
પણ ઇચ્છા હોએ સર્વની, તો જાણું જયકાર. ૪.
એમ નિસુણી ખેચર સુતા, મેળવી સઘળી નાર;
નિજ નયરેં જાવા તણો, કીધો એક વિચાર. ૫.
કુંવર જઇ નૃપને કહે, જઇશું અમે નિજ દેશ;
રાય કહે કેમ રાખીએં, પરણાગત સવિશેષ. ૬.

ઢાળ ૫ મી.

(ત્રીજે ભવ વરથાનક તપ કરી—એ દેશી.)

કુંવર સજ્જાઇ કરી પુર બાહર, દેહેરા તંબૂ દેવે;
હય ગય રથ પાયક દલ સાથેં, વસ્તુ અવર વર લેવે રે;
પ્રાણી પુણ્ય તણી ગતિ દેખો, પુણ્ય જગતમાં વિશેષો રે. પ્રાણી૦
એ આંકણી. ૧.
કપિલરાય બેટી વોળાવે, મળણાં સજ્જન સહુ લાવે;
દાસી દાસ દીએ બહુ સાથેં, હય ગય સુભટ ચલાવે રે. પ્રાણી૦ ૨.
રવિશેખર જીવરાજ મિલાપે, દીએ ધન કંચન કોડી;
નવ બેટી સસરા ધન દેઈ, વળીયા નમી કર જોડી રે. પ્રાણી૦ ૩.
ખેટસુતાએં વિદ્યાબળે રચીયો, રત્ન વિમાન વિશાળ;
સર્વ પરિકર વાહન સૂધાં, બેઠાં થઇ ઉજમાળ રે. પ્રાણી૦ ૪.
દેવ વિમાન ઝરૂખે બેઠી, વિમળાદિક સવિ નારી;
વન ગિરિ સર નદી ગામ વિલોકી, વાત કરે બહુ પ્યારી રે. પ્રાણી૦ ૫.
ક્ષણમેં કુશાગ્રપુરી વન ખંડે, ઉતર્યા હર્ષ વિશેષ;
વિયતચરી વિદ્યાધર લોકને, દૂર કિયો પરદેશ રે. પ્રાણી૦ ૬.
દેરા તંબૂ દીયા વનમાંહી, રત્નવિમાન આકાશે;
નગર લોક મળી કૌતુક જોતા, પામ્યા ચિત્ત ઉલ્લાસે રે. પ્રાણી૦ ૭.
સુરેંદ્રદત્ત તણો સુત ધમ્મિલ, બહુ વરશે ઘર આવ્યા;
રાજસુતા વિદ્યાધર કુમરી, પરણી બહુ ઋદ્ધિ લાવ્યા રે. પ્રાણી૦ ૮.

એમ નિસુણી અરિદમણ તે રાજા, સન્મુખ આવી તામ;
પુર શણગારી નિજ ઘર તેડી, આપ્યું રેહેવા ધામ રે. પ્રાણી૦ ૯.
રત્નવિમાનની રચના દેખી, રાય હર્ષ બહુ પાવે;
ધમ્મિલ મંદિર હુકમેં તતક્ષણ, નાતમ રાય કરાવે રે. પ્રાણી૦ ૧૦.
વેશ્યા વસંતસેના ઘર જાવે, તે પણ સન્મુખ આવે;
નિજ બેટીનેં વાત જણાવે, કુંવરનેં ભેળા મિલાવે રે. પ્રાણી૦ ૧૧.
મેઘમયૂરી ચંદ્રચકોરી, તેણી પરેં હર્ષે ભરાણી;
સ્નાન કરી શણગાર ધરીનેં, અંગોઅંગેં હરાણી રે. પ્રાણી૦ ૧૨.
વસંતતિલકા પુત્રી સમી ગણે, શત્રુદમણ ભૂપાળ;
તેણે નિજ રાજ્યનો ભાગ તે ત્રીજો, કુંવરનેં દીએ ઉજમાળ રે. પ્રાણી૦ ૧૩.
પ્રથમ સતી પરણી જે જશોમતિ, ધનવસુ શેઠની બેટી;
બેહુ કુલ ઉજ્જલતા દેખાવી, જૈન ધર્મ ગુણ પેટી રે. પ્રાણી૦ ૧૪.
તેહને તેડવા કારણ પોતેં, માન વધારણ મારૂં;
જઈ કહે સર્વ ગયાં પણ તુમવડેં, ઇહાં કને નામ અમારૂં રે. પ્રાણી૦ ૧૫.
સસરા માસુએં આદર દેઈ, નિજ પુત્રીને વોળાવે;
બેસી સુખાસનેં નિજ ઘર આવે, વિમળા ભક્તિ કરાવે રે. પ્રાણી૦ ૧૬.
ત્રીજેં દીસેં રાજ્યની લીલા, નૃપ અભિષેક કરાવે;
જોગીદત્ત વિદ્યાએં સાધ્યા, દેશ અવર વશ થાવે રે. પ્રાણી૦ ૧૭.
પ્રથમ જશોમતિ કરી પટરાણી, બીજી વિમળા રાણી;
વિદ્યુન્મતિ ને વિદ્યુલતા દોય, ચઉ અભિષેક હરાણી રે. પ્રાણી૦ ૧૮.
વિમળસેનાના માત પિતાદિક, આવી તિહાં સવિ મળિયાં;
બેટી ભેટી દીએ બહુ સંપદ, કુંવર રાજ્યએ વળીયાં રે. પ્રાણી૦ ૧૯.
આ ભવઅર્થે પ્રાણી ખટમાસી, આંબિલ તપ ફળ વાધ્યો;
સુરરમણી પામી, વંછિત સુખ સવિ સાધ્યો રે. પ્રાણી૦ ૨૦.
છઠ્ઠે ખડેં પાંચમી ઢાળેં, કુંવર વસ્યા નિજ ધામ;
શ્રી શુભવીર રસિક લોકોત્તરા, ઘર પામે વિશરામ રે. પ્રાણી૦ ૨૧.

દોહરા.

એક દિન ધમ્મિલ રાયનેં, વસંતતિલકા એમ;
કહે ગત નિશિ વેષાંતરેં, રતિસુખ વિલસ્યા કેમ. ૧.

પણ મેં તુમને ઓળખ્યા, રતિ સંભોગને કાળ;
સાંભળી ધમ્મિલનેં મને, પ્રગટી અંતર ઝાળ. ૨.

ચિંતી કહે નારી પ્રતેં, તુમને વિસ્મય હેત;
હું આવ્યો વેશાંતરેં, બીજો નહીં સંકેત. ૩.

એમ કહી ચિંતે મુઝ સરૂપ, કરે કોઇ ધૂરત ફંદ;
મુઝ નારી અભિલાખીઓ, વિદ્યાધર મતિ મંદ. ૪.
પણ એ દુષ્ટને મારવા, કરવો કોઇ ઉપાય;
ચિંતિ ઘર ફરતો ભુવિ, સિંદૂર પૂન્વ રાય. ૫.

ધમ્મિલ કર કરવાળશું, પૂઠેં ભ્રમણ કરંત;
દેખી તસ પદ પદ્ધતી, તે અનુસારે ચલંત. ૬.
ઘર પેસંતાં ધમ્મિલે, દીધો ખડ્ગ પ્રહાર;
દોય ભાગ કરી નાંખીયો, ગરતાં કૂપ મઝાર. ૭.
ભુવિ જળ શૌચ કરી ગયો, વિદ્યુન્મતિને પાસ;
પુરૂષ બધા શંકિત મને, નિશિદિન રેહેત ઉદાસ. ૮.
એક દિન મંદિર ઉપવને, વૃક્ષ અશોકને પાસ;
પુહવિ સિલા પટ ઉપરે, બેઠો કરત વિખાસ. ૯.
પશ્ચાત્તાપ દવાનળે, તાપિત હૃદય કુમાર;
ચિંતે કરવું નવિ ઘટે, હું શ્રાવક વ્રતધાર. ૧૦.

ઢાળ ૬ ઠ્ઠી.

(એક સમેં વૃંદાવનેં સામળીયા જી—એ દેશી.)

તેહ સમેં નવ જૈવના, અતિ રંગીલી;
કુચ ફળ ભર નમી તન ડાળ, અપચ્છરરૂ પેરે અતિરંગીલી;
ધીમે ધીમે ચરણ ઠવે, અતિ० ચમકંતી ચતુરા ચાલ. અપચ્છર०. ૧.
રક્ત વરણ સાડી ધરી, અતિ० મણિતિલક કપાલે હેજ; અપચ્છર०
ચરણે ઝગત પીત કિંકણી, અતિ० કંચુક મણિ હીરા તેજ. અપચ્છર० ૨.
લોચન કજ્જલતા ઝગેં, અતિ० ઓષધિપતિ સ્મેર વદન; અપચ્છર०
બિંબાધર રદ ઊજલા, અતિ० દર્શનથી દેવ પ્રસન્ન. અપચ્છર० ૩.
ષોડશ્હર્ષા ભૂષણેં, અતિ० ભૂષન રાજિત તંબોલ; અપચ્છર०

આવી ઉભી કુંવર છબી, અતિ૰ જોતાં રંગ લાગ્યો ચોળ. અપચ્છર૰ ૪.
વિનય કરી એમ બોલતી, મન મોહન જી;
સુજી વાત સુણો ગુણધામ, મનડું મોહ્યું રે મનમોહન જી;
વેતાઢ્યે દક્ષિણ દિશે, મન૰ છે નગર અશોક તે નામ. મનડું૰ ૫.
વિદ્યાધર નરરાજીઓ, મન૰ તે નામે છે મહસેન; મનડું૰
ચંદ્રપ્રભા રાણી સતી, મન૰ બેહુ સુખીયાં પ્રેમ રસેણ. મનડું૰ ૬.
મેઘરથાભિધ તેહને, મન૰ છે પુત્ર ઘણો અવિનીત; મનડું૰
મેઘમાળા નામે સુતા, મન૰ હું નૃપની કુળવટ રીત. મનડું૰ ૭.
અન્ય દિને માતા પિતા, મન૰ કરે બેહું અંતર વાત; મનડું૰
પુત્ર કુલક્ષણ ઉઠીયો, મન૰ કરે કોપો એક દિન ઘાત. મનડું૰ ૮.
છે પરદારા લંપટી, મન૰ નાવે એહનો વિશ્વાસ; મનડું૰
અંતે જો રાજા થશે, મન૰ તો કરશે સર્વ વિનાશ. મનડું૰ ૯.
ધૂમ અગ્નિથી ઉઠીયો, મન૰ વાદળ ઘન પદવી પાય; મનડું૰
જ્વલન જનકને નાસવે, મન૰ ગાજંતો જળ વરસાય. મનડું૰ ૧૦.
તેમ દુર્જન બળ દૈવથી, મન૰ લહે લક્ષ્મી રાજ્ય વિશેષ; મનડું૰
પ્રાયે પિતા બાંધવ પ્રતે, મન૰ કરે તર્જન ઘાત કલેશ. મનડું૰ ૧૧.

રહીયત પણ રાજી નહીં, મન૰ હું નહીં દીયું એહને રાજ્ય; મનડું૰
કોઇક નરરતિ આગળો, મન૰ ભોગવશે આ સામ્રાજ્ય. મનડું૰ ૧૨.
રાણી કહે સુણો નાથ જી, મન૰ કરો ધારી કાંઇ ઉપાય; મનડું૰
અહિ ડશી અંગુલી છેદિએ, મન૰ રહે જીવિત તો સુખ થાય. મનડું૰ ૧૩.

કહે નૃપ રાણી સાંભળો, મન૰ સુત દીઠે દાઝે દેહ; મનડું૰
વિદ્યાપન્નતી પૂછીએ, મન૰ સો ઉત્તર આપે તેહ. મનડું૰ ૧૪.
રાયે વિદ્યા પ્રગટ કરી, મન૰ પૂછંતાં બોલી એમ; મનડું૰
સુત સાતે વ્યસની થયો, મન૰ શો એ ઉપર તુઝ પ્રેમ. મનડું૰ ૧૫.

પુત્રી જે મેઘમાલિકા, મન૰ થાશે તસ જે ભરતાર; મનડું૰
મેઘરથને જમને ઘરે, મન૰ તે મોકલશે નિરધાર. મનડું૰ ૧૬.
તુઝ પદે અન્ય રાજા થશે, મન૰ તેહથી વધશે તુઝ લાજ; મનડું૰
સુત ન દીએ સુખ જીવતાં, મન૰ તે પુત્ર નહીં અહિરાજ. મનડું૰ ૧૭.

એમ કહી દેવી અદશ થઇ, મન૦ કહી રાયે રાણીને વાત; મનડું૦
મુઝ માતા સુણી દુઃખ ધરે, મન૦ ગયું રાજ્ય ને પુત્રવિઘાત. મનડું૦ ૧૮.
મુઝ ઉપર રાગેં કરી, મન૦ વન ગિરિ પુર રમણિક ઠાય; મનડું૦
તિહાં જઇ એલે નિશિદિનેં, મન૦ પણ મુઝને નિત્ય કહી જાય. મનડું૦ ૧૯.
મુઝથી રહે નહીં વેગળો, મન૦ એહથી હું પણ ઘડી એક; મનડું૦
ભાઈ બેહેનને એહવો, મન૦ વરતે તે રાગ વિવેક. મનડું૦ ૨૦.
આજ થકી ત્રીજે દનેં, મન૦ નીકળિયો પૂછી એમ; મનડું૦
કુશાગ્રપુરેં અમે જાઇશું, મન૦ તિહાં છે એક જશું પ્રેમ. મનડું૦ ૨૧.
હજિય લગેં ઘર નાવીયો, મન૦ હું આવી નેહ ભરાય; મનડું૦
તવ મેં ઇહાં એમ સાંભળ્યું, મન૦ નૃપ ધમ્મિલેં ખડ્ગેં હણાય. મનડું૦ ૨૨.
રોષભરી આ વન ફરૂં, મન૦ તુમ દર્શન દીઠું આજ; મનડું૦
રોષ ગયો રાગી થઇ, મન૦ ઉભી સન્મુખ ધરી લાજ. મનડું૦ ૨૩.
અશરણ શરણ હવે તુમેં, મન૦ સુરિ વચને ઝાલ્યો હાથ; મનડું૦
એમ કહીને ચરણે નમી, મન૦ મન ગમતો પામી નાથ. મનડું૦ ૨૪.
ગાંધર્વ વિવાહેં પરણીયા, મન૦ ઘર લાવે કુંવર ભલી ભાત; મનડું૦
બત્રીશ પ્રેમદા પ્રેમશું, મન૦ સુખ વિલસંતા દિન રાત. મનડું૦ ૨૫.
છઠ્ઠું ખંડ એ થઇ, મન૦ સંપૂર્ણ છઠ્ઠી ઢાળ; મનડું૦
શ્રી શુભવીર વચન સુણી, મન૦ કરો વ્રત પચ્ચખ્ખાણ વિશાળ. મનડું૦ ૨૬.

દોહરા.

સુખ ભોગવતાં સ્વર્ગનાં, વીતો કેટલો કાળ;
વિમળસેનાયેં જનમિયો, ભૂસેવધિ સમ બાળ. ૧
જન્મોત્સવ બહુલો કિયો, દશ દિન નાટકશાળ;
દાન અતુલ દેતા વળી, ઘર ઘર તોરણ માળ. ૨.
મજ્જન વર્ગ સંતોષીને, દિન દ્વાદશ જબ હુંત;
પદ્મનાભ પ્રેમેં કરી, તેહનું નામ દિયંત. ૩.
આઠ વરસનો જબ હુઓ, દેખી બુદ્ધિ વિશાળ;
માત પિતા હરખેં કરી, તવ ઠવિયો નિશાળ. ૪.
ઉદ્યમ ગુરૂ મેહેરે ભણ્યો, સુકળા શાસ્ત્ર અનેક;
જોબન વય પરણાવીયો, પ્રગટ્યો જામ વિવેક. ૫.

પુત્ર મિત્ર કાંતાદિકા, વિનયવંત પરિવાર;
સુખમાં કાળ ગમે સદા, સુગુરૂ મહિમ દિલ ધાર. ૬.
ધમ્મિલ નૃપ બત્રીશ પ્રિયા,એક દિન કરત વિચાર;
જિનવચનામૃત પીજીએં, જો આવે અણગાર. ૭.

ઢાળ ૭ મી.

(શીતળજિન સહજાનંદી-એ દેશી).

વાચંયમ વિનય વિલાસી, સહજાનંદ સુખના આશી;
અનુપમ આગમ અભ્યાસી, મુનિ સઘળા ગુરૂકુળવાસી.
સગુણા સંત એ શીખ ધરીએં, ગુરૂભક્તિ સદા અનુસરીએ. મલુણા૦
એ આંકણી. ૧.
સુંદર પરિકર પરિવરિયા, પ્રત્યક્ષ જ્ઞાન ગુણ દરીયા;
અવધિ મન પર્જવ ધરીયા, વૈભાર ગિરિ સમોસરીયા. સગુણા૦ ૨.
નામેં ધર્મરૂચિ સૂરિરાયા, કુશાગ્રપુરી વન ઠાયા;
વનપાળ વધામણી દેતા, જિતશત્રુ ધમ્મિલ હરખંતા. સગુણા૦ ૩.
મંગલની ભેરી વજાવે, સહુ લોકને એમ સુણાવે;
પુણ્યેં મેળા મળ્યા અણગાર, આવજો સહુ સજી શણગાર. સગુણા૦ ૪.
નગરેં તોરણ બંધાવે, મારગ સઘળા સમરાવે;
પગ પગ છંટકાવ કરાવે, ફૂલપૂંજ સુગંધી બિછાવે. સગુણા૦ ૫.
વળી ધૂપઘટા મહકંતી, પંચવર્ણી ધજા ઝળકંતી,
સજે સાહામૈયું સહુ ભેળા, જાણે નાવે ફરી આ વેળા. સગુણા૦ ૬.
અષ્ટ મંગળ જળ ભરી ઝારી, હય ગય રથ ભટ શણગારી,
રથ બત્રીશ બેઠી નારી, તેમ રાય પ્રિયા રથ ધારી. સગુણા૦ ૭.
વાડવ ક્ષત્રી ભટ જોદ્ધા, ઇભ્ય કૌટબિક ગમોદ્ધા;
ઈશ્વર ધનવંત સમૂદ્ધા, શેઠ સેનાપતિ સથ્થવાહા. સગુણા૦ ૮.
પટ્ટહસ્તી ચઢ્યા દોય રાજા, વીણા ભુંગળ તૂર અવાજા;
ચામર ધજ છત્ર ને તાલા, કેઇ ચાલે સિંહાસનવાળા. સગુણા૦ ૯.
અસિ કુંત ધનુષ શરવાળા, ખંધ લેઈ ચલે લઘુ બાલા.

ધગસય અઠ જોગી જટાળા, કેઇ બોલે મંગલમાળા. સલુણા૦ ૧૦.
ઇત્યાદિક નરની ટોળી, ભરી આસે ગલાલની ઝોળી;
વેસ્યા વર નાટક થાવે, ચઉનાણી તણા ગુણ ગાવે. સલુણા૦ ૧૧.
જેમ સૂત્ર ઉવાઇ કહાવે, તેમ જિનપરે મુનિને થાવે;
ગુણવંત સૂરિ ઉવઝાયા, બહુશ્રુત ગીતારથ રાયા. સલુણા૦ ૧૨.
ત્રણેને માહામઇયાં થાવે, શિર કમખી દુશાલા ધરાવે;
નહીં બહુશ્રુતને કોઇ તોલે, એમ રત્નશેખર સૂરિ બોલે. સલુણા૦ ૧૩.
ગીતારથ સૂરિ સમાન, અંગ ત્રીજે લહે બહુ માન;
ગીતારથ વૃષભ કહાવે, પરમતવાદીને હઠાવે. સલુણા૦ ૧૪.
બહુશ્રુત તનું શૌચ વહંતા, બહુમૂલાં વસ્ત્ર ધરંતા;
મલિનાં શુકમલ પરિહાર, કહે પ્રવચનસાર ઉદ્ધાર. સલુણા૦ ૧૫.
કહે કોઇ તપસ્વી કેરૂં, સાહામિયું કરવું ભલેરૂં;
તે મિથ્યા મન નવિકલ્પા, સિદ્ધાંતે નથી કાંઇ જલ્પા. સલુણા૦ ૧૬.
તપસી અજ્ઞાની ટોળે, વળગા મૂર્ખને બોલે;
ગુરૂકુળવાસે એ સાચા, એમ ધર્મદાસ ગણિ વાચા. સલુણા૦ ૧૭.
ગીતારથ મિશ્રા ચાર, નવિ ભાંખ્યો ત્રીજો વિહાર;
તે કરતાં ગીતાર્થ આણે, શ્રાવક કરતા સહુ ટાળે. સલુણા૦ ૧૮.
સહામૈ સુંસઢ્ઢ સંચરીયા, વૈભારગિરિ ઉતરિકા;
ખંડ છટ્ઠે સાતમી ઢાળે, શુભવીર વિવેકી નિહાળે. સલુણા૦ ૧૯.

દોહરા.

ભૂપતિ ધમ્મિલ ઊતરી, દૂરથી કરત પ્રણામ;
અભિગમ સઘળા સાચવી, કર ધરી શ્રીફળ દામ. ૧.

દેઇ ત્રણ પ્રદક્ષિણા, ભેટ ધરી બહુમૂલ;
કર જોડી સ્તવના કરી, બેઠાં ચિત્ત અનુકૂળ. ૨.
બેઠી સઘળી પરખદા, ગુરૂસન્મુખ સુવિનીત;
રાણી બત્રીશ પણ તિહાં, હરખે ઉલ્લસિત ચિત્ત. ૩.
સુણવા વંછે ધર્મ તે, નૃપ ધમ્મિલ કુમાર;
ગુરૂ પણ તેહને દેશના, દીએ પુષ્કર જળધાર. ૪.

ઢાળ ૮ મી.

(હસ્તિનાગ પુર વર ભલું—એ દેશી.)

ચેતન ચતુરી ચેતના, તમે ચેતો ચિત્ત મઝાર રે;
મોહની મદિરા છાકમાં, નહિ લોકોત્તર સુખસાર રે. ૧.
નહિ લોકોત્તર સુખ સાર, કરો રૂચિ તત્વની, ગુણવંત રે;
ગુણવંત પ્રસંત ભદંત, સમય વેદી કહે, અરિહંત રે. એ આંકણી.
ગિરિસરિ દુપલના ન્યાયથી, કાકતાલીને દષ્ટાંત રે;
નરભવ દુર્લભ પામીયો, નાવ ભુલું રતનદ્વીપ જંત રે. નાવ૦ કરો૦ ૨.
દેશ અનારજ જગ ઘણા, જિહાં ધર્મઅક્ષર નહીં હોય રે;
નણુઅ થયો એળે ગયો, સ્યો નરભવ પામ્યો સોય રે. સ્યો૦ કરો૦ ૩.
આરજ દેશે જનમ હુઓ, પણ આર્જે અનારજ હોય રે;
ભાષા આચાર વણિજ ક્રિયા, કુળ જાત વેશ ગામ જોય રે. કુળ૦ કરો૦ ૪.
કાંઇક પુણ્ય બળે કરી, લહે ઉત્તમ કુલ દુર્લભ રે;
અલ્પાયુ રોગે ભર્યો, કુળ પામે પણ શો અચંભ રે. કુળ૦ કરો૦ ૫.
પૂરણ પુણ્યે પામીએ, કુળ આયુ નિરામય દેહ રે;
પાંચે ઇંદ્રિય પરવડાં વળી, આજીવિકા સુખ ગેહ રે. વળી૦ કરો૦ ૬.
તે પણ પામ્યે દોહલો, બહુશ્રુત ગુરૂનો સંજોગ રે;
ગામ નગર પુર જોવતાં, નહિ સઘળે મુનિનો જોગ રે. નહિ૦ કરો૦ ૭.
ભાગ્ય ઉદયથી ગુરૂ મળ્યા, ચઉઅંગે એ ધુર અંગ રે;
સાંભળવું સિદ્ધાંતનું, તે દુર્લભ ગુરૂને સંગ રે. તે૦ કરો૦ ૮.
આલસ મોહ પ્રમાદને, તજી ધર્મ સુણે એક ચિત્ત રે;
શ્રદ્ધા ભાસન રમણતા, ધરે સમકિત લક્ષણ નિત્ત રે. ધરે૦ કરો૦ ૯.
સમસંવેગાદિક ગુણે, વસીયો રસીયો શ્રુત ધર્મ રે;
તત્વરૂચિ થઇ સાંભળી, દોય ભેદે ધર્મનો મર્મ રે. દોય૦ કરો૦ ૧૦.
સર્વ દેશવિરતિ થકી, તિહાં સર્વ વિરત અણગાર રે;
ચરણ કરણ ગુણ ઉત્તરે, મળ ભેદે મહાવ્રત ધાર રે. મૂળ૦ કરો૦ ૧૧.
ભૂ જળ જલણ અનિલ તરૂ, એ થાવર પંચ પ્રકાર રે;
દુ તિ ચઉ પણિંદિ મળી, ત્રસ ભેદ કહ્યા એ ચાર રે. ત્રસ૦ કરો૦ ૧૨.

નવવિધ જીવની કાયની, તજે . હિંસા મન વચ કાય રે;
કૃત કારિત અનુમોદના, એમ ભેદ એકાશી થાય રે. એમ૦ કરો૦ ૧૩.
કાલત્રિકે તસ વર્જતા, અરિહંતાદિક કરી શાખ રે;
બીજું મૃષાવાદ છંડતા, ભવભ્રમણાદિક ભય દાખ્ય રે. ભય૦ કરો૦ ૧૪.
સત્ય અસત્ય ને મિશ્રતા, એ દશવિધ તિગુણા ત્રીશ રે;
બાર ભેદ વ્યવહારના, મળી સર્વે એ બેંતાળીશ રે. મળી૦ કરો૦ ૧૫.
દ્રવ્યથી ખટ દ્રવ્ય આસરી, વળી ખેત્રથી લોગાલોગ રે;
દિન રાત્રિ કહિ કાળથી, ભાવથી રાગ રોષ સંજોગ રે. ભાવથી૦કરો૦ ૧૬.
સ્વામી જીવ ગુરુ જિનપણી, અદત્ત ચતુર્વિધ હોય રે;
દ્રવ્યાદિકથી ચોગુણા, સોળ ભેદ એણી પરે જોય રે. સોળ૦ કરો૦ ૧૭.
કાળત્રિકે મન વચ તણું, એકસો છુંઆળીશ ભેદ રે;
અબ્રહ્મ વર્જે મુનિવરા, જે ટાળે ભવભય ખેદ રે. જે૦ કરો૦ ૧૮.
દેહ ઔદારિક વૈક્રિએ, નવ વાડે ભેદ અઢાર રે;
દ્રવ્યાદિકથી ચોગુણા, ચિત્ત ધરતા તે અણગાર રે. ચિત્ત૦ કરો૦ ૧૯.
નવવિધ પરિગ્રહ છંડતા, પગ મંડતાં જયણા ધરંત રે;
કાળ બહુ છટ્ઠે ગુણે, સાતમેં થોવ કાળ વસંત રે. સાતમે૦કરો૦ ૨૦.
સર્પ જ્વલણ ગિરિસાગર, વ્યોમ તરગણ અલિ મૃગસુર રે;
પદ્મ પવન ધરણી સમા, મુનિ ભાંખે અનુજોગ દ્વાર રે. મુનિ૦ કરો૦ ૨૧.
દેશ વિરતિધર થૂલથી, હિંસાનાં કરે પચ્ચખ્ખાણ રે;
પાંચ મોટકાં જૂઠનાં, પચ્ચખ્ખે થૂલથી વ્રત જાણ રે. પચ્ચ૦ કરો૦ ૨૨.
ત્રીજે અદત્તાદાનનું, ચોથે પરદારા નીમ રે;
ઇચ્છા પ્રમાણે થૂળથી, પરિગ્રહ નવવિધની સીમ રે. પરિગ્રહ૦કરો૦ ૨૩.
દિશિ પરિમાણે ગમન કરે, ભોગ ઉવભોગ નિયમ વિચાર રે;
કર્માદાન પનર તજે, અનર્થ દંડ પરિહાર રે. અનર્થ૦ કરો૦ ૨૪.
નવમે સામાયિક નિત્ય કરે, દશમે વ્રત સંખેપ થાય રે;
મંત્ર બળે જેમ વીંછીતું, કાંઇ ઝેર તે ડંકે જાય રે. કાંઇ૦ કરો૦ ૨૫.
ભંગા અસીતી ઓળખી, પોસહ કરતા શુભ ચિત્ત રે;
બારમે મુનિ ઘર તેડીને, પડિલાભી જમે ગૃહી નિત્ય રે. પડિલા૦ કરો૦ ૨૬.

પચ પચ સંધળે વતે, જાણી તજવા અતિચાર રે,
રથ બેમી મારગ કટે, તેમ એ વ્રત મુક્તિ વિચાર રે તેમ૦ કરો૦ ૨૭
એકવીશ દ્રવ્ય ગુણ ઉત્તરા, વળિ પણતીસમ ગુણ સાર રે,
ભાવથી સત્તર જે ધરે, તે પામે ભવનો પાર રે તે૦ કરો૦ ૨૮
દાન શીયલ તપ ભાવના, તિહા દાન ગ્રહીને વિશેષ રે,
તે પણ ભાવે ફળ દીએ, અમૃતાનુષ્ઠાન અશેષ રે અમૃતા૦ કરો૦૨૯
દાન દીયતા સાધુને, વરભક્તિ વિશેષે નાર રે,
પાચ કોડી સોવન તણી, સુરવૃષ્ટિ કરે તસ દ્વાર રે સુર૦ કરો૦ ૩૦
નિસ્રા પ્રાતિવેશ્મિકી, દેખી તેડે મુનિ ગેહ રે,
ખીર ખાડ પડિલાભતી, ક્ષણ ક્ષણ જુએ ઊંચુ તેહ રે ક્ષણ૦ કરો૦ ૩૧
પૂછતા મુનિને કહે, જે દીઠી વાત અશેષ રે,
આહાર સરસ તુમને દિયુ, કેમ વૃષ્ટિ નહી લવલેશ રે કેમ૦ કરો૦ ૩૨
તે કહે આ સરિખા મુનિ, તુઝ સરખી દાતા નાર રે,
વૃષ્ટિ ન થાએ દદ્દ તણી, વિણભક્તિ હૃદયમા ધાર રે વિણ૦ કરો૦ ૩૩
ભાવે દીયતા બાકળા, લહુ કેવળ ચદનબાળ રે,
જિનગુરૂ વિનયને તપ ક્રિયા, ફળ વીર્ય ઉલ્લાસ વિશાળ રે ફળ૦ કરો૦ ૩૪.
કર્યો અત કોડાકોડી સાગરે, જબ ગઠીભેદ કરત રે,
જ્ઞાન ક્રિયા તવ ફળ દીયે, પ્રણિધાન દિશા વિકસત રે પ્રણિ૦ કરો૦ ૩૫
તસ કારણ શ્રુતજ્ઞાન છે, તે તો બહુશ્રુત ગુરૂ આયત્ત રે,
વિનયે ગુરૂસેવા કરે, વિનયીને ગુણસપત્ત રે વિનયી૦ કરો૦ ૩૬
નાહી ધોઇ નિર્મળ થઇ, જેમ દેખે આરીસે રૂપ રે,
ભાન શોચ ગુરુ દર્શને, પ્રગટે નિજ આતમ રૂપ રે પ્રગટે૦ કરો૦ ૩૭
જ્ઞાનદશા ગુરૂથી હુવે, જ્ઞાનથી સ્થિતિ કર્મની નાશ રે,
કેવળી પણ અતે લહે, જ્ઞાનઉપયોગે શિવ વાસ રે જ્ઞાન૦ કરો૦ ૩૮
રવિ શશિ મણિ દીપક સમો, જ્ઞાન તે વિણુ ક્રિયા અધ રે,
ઉગ્રવિહારી તપ તપે, તે જાણો જૂઠો ધધ રે તે૦ કરો૦ ૩૯
પ્રભુમ્ર દીક્ષિત છે ઘણા પણ જ્ઞાની ગણપો પરિવાર રે,
સૂત્ર પયન્ના જેણે રચ્યા, તે ગણતી ચઉદ હજાર રે તે૦ કરો૦ ૪૦
જગનાટ જ્ઞાની જુએ, જેણે ચાખ્યો શિવ આસ્વાદ રે,

જ્ઞાન લેહેરમાં જે રમે, શિવરમણી કરે તસ યાદ રે. શિવ૦ કરો૦ ૪૧.
છઠ્ઠે ખંડે આઠમી. ઢાળ પૂર્ણ થઇ એ ખાસ રે;
શુભવીર વચન સુણી, લહો જયકમળ ઘર વાસ રે. લહો૦ કરો૦ ૪૨.

દોહરા.

એણી પરે દેઇ દેશના, જામ રહ્યા મુનિરાય;
તવ ધમ્મિલ તે વીનવે, વિનયે પ્રણમી પાય. ૧.
ભગવન કહો કોણ કર્મથી, માતપિતાદિ વિજોગ;
બાળપણે મુઝ કેમ થયો, વળી પામ્યા સુખ ભોગ. ૨.
ઠામ ઠામ ઋદ્ધિ મળી, રાજ્ય થયું શ્રીકાર;
ખેચર ભૂચર કન્યકા, એમ સુખ દુઃખ પ્રકાર. ૩.

ઢાળ ૯ મી.

(જીરે દેશન. સુણી રઢ લાગશે—એ દેશી.)

જીરે સુરિ કહે સાંભળ રાજવી, જીરે પૂર્વ ભવતણી વાત;
જીરે આ ભવથી ત્રીજે ભવે, જીરે અનુભવિયાં અવદાત. ૧.
જીરે અજ્ઞાની પશુ આતમા, જીરે ન લહે પુણ્ય ને પાપ;
જીરે સ્રોતાવર્ત્ત ભવોદધિ, જીરે ડૂબ્યો લહે સંતાપ. જીરે૦ ૨.
સુરિ કહે સાંભળ રાજવી. એ આંકણી.
જીરે જંબુદ્વીપ ભરતે પુરા, જીરે ભરૂઅચ શેહેર મઝાર;
જીરે શત્રુદમન રાજા તિહાં, જીરે ધારણીનો ભરતાર. જીરે૦ ૩.
જીરે તિહાં મહાધન ગાથાપતિ, જીરે નારી સુનંદા તાસ;
જીરે સુનંદ નામે સુત થયો, જીરે ઘર મિથ્યાત નિવાસ. જીરે૦ ૪.
જીરે આઠ વરસનો જબ હુઓ, જીરે મૂક્યો ભણવા તેહ;
જીરે નિજ કુળ ઉચિત કળા ભણ્યો, જીરે ભદ્રક સરળ સનેહ. જીરે૦ ૫.
જીરે કાળાંતરે પરૂણાગતે, જીરે આવ્યા પ્રાચીન મિત્ર;
જીરે તસ પરૂણાગત કારણે, જીરે ભોજન કરત વિચિત્ર. જીરે૦ ૬.
જીરે શેઠ સુનંદને એમ કહે, જીરે જઇ શૌનિકને ગેહ;
જીરે લાવો પરૂણા કારણે, જીરે સુંદર મંસ સનેહ. જીરે૦ ૭.
જીરે અતિથિ સહિત સુત નિકળ્યો, જીરે સાથે લીધા દામ;
જીરે મંસ ન મળિયું તસ ઘરે, જીરે ન મળ્યું બીજે ઠામ. જીરે૦ ૮.

જીરે વાર્યો સુનદે નવિ રહ્યો, જીરે ગયા માછીને ધામ,
જીરે પાંચ મીન લીયા જીવતા, જીરે આપી પરઠ્યા દામ જીરે૦ ૯
જીરે નદીય કિનારે આવતા, જીરે મત્સ્ય સુનદને દેઈ,
જીરે દેહ શૌચ કરી આવશું, જીરે ઘર જાશે એ લેઈ જીરે૦ ૧૦
જીરે અતિથિ કહી શૌચે ગયો, જીરે તડફડતા તે દેખ,
જીરે કુંવરે જળે વેહેંચરાવીયા, જીરે કરુણા સુનદ વિશેષ જીરે૦ ૧૧
જીરે પૂછે પછી અતિથિ મળ્યો, જીરે તે કહે જળ મેલ્યાત,
જીરે ખેદભર્યો ઘર આવીને, જીરે શેઠને કહી સવિ વાત જીરે૦ ૧૨
જીરે શેઠ પૂછતા સુત કહે, જીરે કૂપ પાડ્યા જળ મધ્ય,
જીરે ક્રોધે ભર્યો શ્રેઠી કહે, જીરે તેણે ઠામે તુઝ વધ્ય જીરે૦ ૧૩
જીરે વાર્યો સજને પણ નવિ રહ્યો, જીરે મિથ્યાત્વી વિકરાળ,
જીરે કડ કપાળે આ હણ્યો, જીરે મરણ લહ્યો તતકાળ જીરે૦ ૧૪
જીરે મધ્યમ ભાવે તે મરી, જીરે વિષમવલયગિરિ માંહી,
જીરે વિષમ કદલ પલ્લિનો, જીરે મદક રાજા ત્યાંહી જીરે૦ ૧૫
જીરે તસ વનમાલા વલ્લભા, જીરે દંપતી પ્રીતિ અતીવ,
જીરે નામે સરલ તસ સુત થયો, જીરે તેહ સુનદનો જીવ જીરે૦ ૧૬
જીરે જોબન વેળા જાગતો, જીરે મરણ ગયો તસ તાત,
જીરે પલ્લિપતિ પદ થાપીયો, જીરે મળી તસકર સઘાત જીરે૦ ૧૭
જીરે એક દિન શસ્ત્ર ધરી ગયો, જીરે પાલ્યથકી નહીં દૂર,
જીરે મારગથી ભૂલા નરા, જીરે કૃશતનુ તેજ પ્રચૂર જીરે૦ ૧૮
જીરે જિહાં તિહાં ફરત નિરાયુધા, જીરે દેખી ગયો તસ પાસ,
જીરે સરલ કુંવર સરવે નમે, જીરે ધર્મલાભ દિયે તાસ જીરે૦ ૧૯
જીરે સરલ કહે તમે કોણ છો, જીરે કેહેવું જાવું કીએ દેશ,
જીરે તે કહે અમે અણગાર છું, જીરે થાનક ધર્મ વિશેષ જીરે૦ ૨૦
જીરે જાવું સોરઠતીરથે, જીરે ભૂલા પડ્યા અમે આજ,
જીરે સરલ કહે એણે મારગે, જીરે જાઓ સુખે મહારાજ જીરે૦ ૨૧
જીરે પણ કહો ધર્મ તણો વિધિ, જીરે મુનિ કહે સુણીએ કુમાર,
જીરે ધર્મ તે પરને ન દુખ દુએ, જીરે એમ કહી કરત વિહાર જીરે૦ ૨૨
જીરે પલ્લિપતિ પાછો ગયો, જીરે એક દિન ગામને ઘાત,

જીરે વાડ સહિત તે નિકળ્યો, જીરે ગામ વને રહ્યા રાત. જીરે૦ ૨૩.
જીરે તિહાં મુનિ વચન તે સાંભર્યું, જીરે પરદુઃખે ન રહે ધર્મ;
જીરે લુંટી માલ તસ્કર ભખે, જીરે મુઝ શિર હુએ પાપ કર્મ. જીરે૦ ૨૪.
જીરે તેણે ગામ ઘાત તે નહીં કરૂં, જીરે ન રહું ચોરને લાર;
જીરે ચિંતિ ચોર ધાટી તજી, જીરે છંડી નિજ હથિયાર. જીરે૦ ૨૫.
જીરે મુનિવાસિત નગરે ગયો, જીરે લોભ મત્સર પરિવાર;
જીરે જીવ ઉપર કરૂણા ધરે, જીરે કરે આતમ ઉદ્ધાર. જીરે૦ ૨૬.
જીરે ભદ્રકભાવે તે મરી, જીરે તું ધમ્મિલ અવતાર;
જીરે જીવદયા ધર્મે કરી, જીરે પામ્યો ઋદ્ધિ ઉદાર. જીરે૦ ૨૭.
જીરે પિતૃવિયોગવ્યસનથકી, જીરે ગુરૂવચને તપ કીધ;
જીરે મંત્રી રમણી નૃપ સંપદા, જીરે તપથી અટ્ઠ મહાસિદ્ધ. જીરે૦ ૨૮.
જીરે એમ સુણી ધમ્મિલ પામીયો, જીરે જાતિસ્મરણ નાણ;
જીરે કર જોડી ઉભો થઇ, જીરે કહે સવિ વાત પ્રમાણ. જીરે૦ ૨૯.
જીરે છઠ્ઠે ખંડે એ કહી, જીરે નવમી સુંદર ઢાળ;
જીરે શ્રીશુભવીર મુનીસરે, જીરે દિયો ઉપદેશ રસાળ. જીરે૦ ૩૦.

દોહરા.

સાંભળી એમ ધમ્મિલ કહે, સુખ દુખ કર્મ વિચાર;
અહો અહો ભવનાટકે, નાચ્યો જીઉ સંસાર. ૧.
ભવદાવાનળ ઝાળમાં, દાધો વાર અનંત;
તિહાં તુમે શીતળ છાંયડી, મળીયા મુઝ ભગવંત. ૨.
ભવજળધિમાં ઝહાઝ સમ, દીયો સંજમ મહારાજ;
ગ્રહણ આસેવન શીખથી, સિઝે વંછિત કાજ. ૩.
રાજ્યભાર સુતને ઠવી, જશોમતિ વિમળા સાથ;
ધમ્મિલ સંજમશ્રી વરે, ધર્મરૂચિ ગુરૂ હાથ. ૪.

ઢાળ ૧૦ મી.

(રહીયો રે આવાસ દુવાર—એ દેશી.)

વંદીને વળીયો સવિ પરિવાર, તિહુ જણ ગુરૂની સાથે વિચરતાં જી;
ગુરૂરત્નાધિક વિનય વિશેષ, રેહેત સમાધિ તત્ત્વ વિચારતાં જી. ૧.

રક્ષક પટવત્રને પટકાય, પાંચ ઇંદ્રિયો વિષયથી નિગ્રહે જી;
લોભને નિગ્રહે નામ નિગ્રંથ, કરણવિશુદ્ધિ ખંતિ ગુણે રહે જી. ૨.
સંજમ જોગે રંગિત ચિત્ત, ભાવ વિશુધ્ધે પડિલેહણ કરે જી;
અકુશળ મન વચ કાયનો રોધ, પરિસહ ઉવસગ્ગથી ચિત્ત નવિ ડરે જી. ૩.
ચરણ કરણ દોય સિત્તરી સાર, શાસ્ત્ર અભ્યાસ કરે ઉદ્યમ ભરે જી;
નવકલ્પી કરે ઉગ્ર વિહાર, દોષ બેંતાલીશ આહારના પરિહરે જી. ૪.
વેયણ ગુરૂ વેયાવચ્ચ હેત, ઇરીયા • સમિઇ વળી પ્રાણને ધારણે જી;
સંજમ કિરિયા જ્ઞાન નિમિત્ત, આહાર કરે છે મુનિ ખટ કારણે જી. ૫.
રોગપીડિત ઉપસર્ગને કાળ, બ્રહ્મપાલન મદનોદય ગાળણે જી;
જીવદયા અણુસણ તપ હેત, આહાર તજે છે મુનિ ખટ કારણે જી. ૬.
પ્રવચન માતા આઠ કહાય, પંચસમિએ મળી ત્રણ ગુપ્તિ ધારતા જી;
ઇચ્છા મિચ્છાદિક દશ ચક્રવાલ, સામાચારી આચારી પાળતા જી. ૭.
અનાચિરણ બાવન પરિહાર, દશવૈકાલિક સૂત્રે જે કહ્યાં જી;
સત્તર અસંજમ કિરિયા પણ વીશ, વીશ અસમાની ઠાણ દૂરે રહ્યાં જી. ૮.
સંત પ્રસંત તથા ઉપશાંત, સર્વ સંતાપે વર્જિત મુનિવરા જી;
અમમ અનાશ્રવ ને છિન્ન ગ્રંથ, તેહનો લેપવિખેરણ સુંદરા જી. ૯.
શંખની પેરે નિરંજન નાથ, જીવ પરે અપ્રતિહત ગતિ વરે જી;
નિરાલંબનતા જેમ આકાશ, અપ્રતિબદ્ધ વિહારી પવનપરે જી. ૧૦.
શારદજળ પરે હૃદય છે શુદ્ધ, પંકજ દળ પરે નિરૂપમ લેપતા જી;
કૂર્મ પરે ગુપ્તેંદ્રિય સાધ, ખડ્ગ વિષાણ પરે એક જાતતા જી. ૧૧.
પાખી પરે પરિકર નિર્મુક્ત, ભારંડ પક્ષી પરે અપ્રમત્તતામેં જી;
ગજપરે કર્મ અરિ પ્રતિ શૂર, વૃષભની પરે જાત પરાક્રમે જી. ૧૨.
સિંહ જ્યું પરિસહ જંતુ અભીત, મેરૂપરે ઉપસર્ગે નહિ ચલે જી;
સાગર પરે ગંભીર સ્વભાવ, ચંદ્રપરે જગવલ્લભ શીતલે જી. ૧૩.
જ્ઞાનતપે કરી રવિસમ તેજ, જાત્ય કનક જ્યું દીપે ગતમલે જી;
વસુમતિ પરે સવિ ફરસ સહંત, તેજ હુતાશન ધ્યાન ન તે ઝળહળે જી. ૧૪.
નહિ પ્રતિબંધ મુનિને રે ક્યાંહી, દ્રવ્યાદિ ભેદે તે ચઉવિહ કહ્યો જી;
દ્રવ્ય સચિત્તાચિત્ત મિશ્ર ભાવ, ક્ષેત્રથી ગામ નગર અટવી રહ્યો જી. ૧૫.
કાળથી સમાયાદિક દીહકાળ, ભાવથી પાપસ્થાન અઢાર છે જી;

સમ તૃણ મણિકંચન ને પાષાણ, સુખ દુઃખ ઇહ પરલોક ન પ્યાર છે જી. ૧૬.
ભવ્યકમળ પડિબોહણ સૂર, કર્મશત્રુ નિર્ધાતન ઉદીયા • જી;
એણી પરેં સંજમ વ્રત ચિરકાળ, પાળતાં તિહું જણ શિવ ઉકંઠીયા જી. ૧૭.
એક માસ કેરૂં અણસણ કીધ, ધર્મ સુધ્યાનેં આયુ પૂરણ કરી જી;
અચ્યુત સ્વર્ગે ધમ્મિલ જાય, ઇંદ્રસામાનિક સુરસંપદ વરી જી. ૧૮.
જશોમતિ વિમળા તિહાં સુર થાય, બાવીસ સાગર આયુ પુરણ કરી જી;
મહાવિદેહેં રાજવી કુળ પુણ્ય સંજોગેં તિહું જણ અવતરી જી. ૧૯.
ભોગવી સુખ સંસાર વિલાસ, ચારિત્ર લેઇ તપ કરશે મુદા જી;
કેવળ પામી કરશે વિહાર, અવિચળ સુખ વરશે શિવ સંપદા જી. ૨૦.
છઠ્ઠે ખંડે દશમી એ ઢાળ, ચરણ કરણ ગુણ રસિક કલ્લોલસી જી;
શ્રીશુભવીર વિવેકીનેં ચિત્ત, ખટરસ ભોજન સીર તંબોલસી જી. ૨૧.

દોહરા.

એ ધમ્મિલ નૃપની કથા, પૂરણ થઇ સુપ્રમાણ; ૧.
સાંભળી ઉલ્લસિત ભાવશું, કરજ્યો વ્રત પચ્ચખ્ખાણ.
એમ નિસુણી પ્રભુદેશના, ઉઠે શ્રેણીક રાય;
ત્રિસલાનંદન વંદીનેં, હરખે નિજ ઘર જાય. ૨.
કુમતતિમિરનેં ટાળતા, વર્દ્ધમાન જિન ભાણ;
ભવિક કમળ વિકસાવતા, વિચરે મહિયલ ઠાણ. ૩.

કળશ.

(તૂઠો તૂઠો રે—એ દેશી.)

ગાયો ગાયો રે મહાવીર જિનેશ્વર ગાયો;
લોકાલોક પ્રકાશક સાહિબ, જગનો તાત કહાયો;
રાજ્યગૃહીપુર ગુણસિલ ચૈત્યેં, ધમ્મિલચરિત્ર સુણાયો રે.
મહાવીર જિનેશ્વર ગાયો. એ આંકણી. ૧.
અનભિલાપ્ય અભિલાપ્ય અનંતા, ભાગ અનંત ઉચ્ચરાયો;
સાંભળી સોહમસ્વામી ગણધર, તે શિવ સૂત્રેં રચાયો રે. મહાવીર૦ ૨.
સૂત્રપરંપર ચાલ્યું આવ્યું, પંચાંગી સમુદાયો;
આચારજ વાચક વર પંડિત, શાસ્ત્ર ઘણાં વિરચાયો રે. મહાવીર૦ ૩.

પણ દ્વાદશ વરશી દુર્ભિક્ષેં, વસતિ ગામ ગમાયો;
તેમ મુનિ પાઠ પઠન સ્મૃતેં ધારણ, બહુ ગઇ અલ્પ ઠરાયો રે. મહાવીર૦ ૪.
જેમ જેણે સાંભર્યું તેમ તેણે રચિયું, શંકિત શાસ્ત્ર લહાયો;
ભવભવ ભીરૂને સર્વ પ્રમાણિક, બહુ શ્રુત વયણે ઠરાયો રે. મહાવીર૦ ૫.
પૂરવધર અવધિ મન કેવળી, કળીજુગમાં તસ હાણી;
શાસ્ત્ર ઘણાં શંકિત મતિ થોડી, બહુશ્રુત વચન પ્રમાણી રે. મહાવીર૦ ૬.
વસુદેવહિંડી રચી અતિ મોહોટી, તિહાં એ ચરિત કહાયો;
પૂરવ સુરિવર પંડિત બીજે, ધમ્મિલ ચરિત રચાયો રે. મહાવીર૦ ૭.
પણ એક વાત મળે નહીં જોતાં, ભિન્ન ભિન્ન રચનાયો;
પ્રાકૃત ગદ્ય પદ્ય સવિ જોઈ, સુંદર રાસ બનાયો રે. મહાવીર૦ ૮.
બહુશ્રુત સુવિહિત નમણે જોશે, તવ શ્રમ સફળો થાયો;
ગ્રંથેં ન કુશળ મુશળ મતિ બોલેં, માણેક મૂલ ન પાયો રે. મહાવીર૦ ૯.
જેમ કપિ ગુંજા પુંજ કરીને, અગ્નિજ્યું શીત મટાયો;
પણ નર દક્ષ કપિકુળ સંગે, શીતાર્ત નવિ જાયો રે. મહાવીર૦ ૧૦.
પંડિત રચના બાલી સહેલે, અજ્ઞાન ગર્વ ભરાયો;
કંચુકી કારણેં નહિ કુશાંગી, જાણે ન ગર્ભ ભરાયો રે. મહાવીર૦ ૧૧.
પંડિત આગે શ્રોતા રાગે, સુણજો શાસ્ત્ર સવાયો;
વિસ્તરશે વટશાખા પુણ્યની, પંથગ શીતળ છાયો રે. મહાવીર૦ ૧૨.

પ્રશસ્તિ:

તપગચ્છ કાનન કલ્પતરૂપમ, વિજય દેવ સુરિરાયા જી;
નામ દશોદિશ જેહનું ચાવું, ગુણી જન વૃંદે ગવાયા જી;
વિજયસિંહ સૂરી તસ પટધર, કુમતિ મતંગજસિંહો જી;
તાસ શિષ્ય સુરપદવિ લાયક, લક્ષણલક્ષિત દેહો જી. ૧.
સંઘ ચતુર્વિધ દેશવિદેશી, મળિયા તિહાં સંકેતેં જી;
વિવિધ મહોત્સવ કરતા દેખી, નિજ સુરિપદને હેતેં જી;
પ્રાયેં શિથિલપણું બહુ દેખી, ચિત્ત વૈરાગેં વાસી જી;
સૂરિવર આગેં વિનય વિરાગેં, મનની વાત પ્રકાશી જી. ૨.
સૂરી પદવિ નવિ લેવી સ્વામી, કરશું કિરિયા ઉદ્ધાર જી;
કહે સૂરી આ ગાદિ છે તુમ શિર, તુમ વશ સહુ અણુગાર જી;

એમ કહી સ્વર્ગ સધાવ્યા સૂરિવર, સંઘને વાત સુણાવી જી;
સત્યવિજય પંન્યાસની આણા, મુનિગણમાં વરતાવી જી. ૩.
સંઘની સાથેં તેણે નિજ હાથેં, વિજયપ્રભુસૂરિ થાપી જી;
ગચ્છનિશ્રાએં ઉગ્ર વિહારી, સંવેગતા ગુણ વ્યાપી જી;
રંગિત ચોલ લહી જગ વંદે, ચૈત્ય ધજાઓ લક્ષી જી;
સૂરિ પાઠક રહે સન્મુખ ઉભા, વાચક જસ તસ પક્ષી જી. ૪.
મુનિ સંવેગી ગૃહી નિર્વેદી, ત્રીજો સંવેગ પાખી જી;
શિવ મારગ એ ત્રણે કહીએં, ઇહાં સિદ્ધાંત છે સાખી જી;
આર્જ સુહસ્તી સૂરી જેમ વંદે, આર્યમહાગિરિ દેખી જી;
દો તિન પાટ રહી મરજાદા, પણ કલિજુગતા વિશેખી જી. ૫.
ગૃથિલજલાસી જનતાપાસી, નૃપ મંત્રી પણ ભળીયા જી;
સત્યવિજય ગુરૂ શિષ્ય બહુસુત, કપૂરવિજય મતિ બળીયા જી;
તાસ શિષ્ય શ્રીખિમાવિજય બુધ, વિદ્યા શક્તિ વિશાળી જી;
જાસ પસાયેં જગતમેં ચાવો, કપૂરચંદ ભણશાળી જી. ૬.
તાસ શિષ્ય શ્રીસુજસવિજય બુધ, તાસ શિષ્ય ગુણવંતા જી;
શ્રી શુભવિજય વિજય જસ નામેં, જે મહીમાંહે મહંતા જી;
પંડિત વીરવિજય તસ શિષ્યેં, રચના રચી સુરસાળ જી;
ધમ્મિલ ચરિત ઇતિસ્નત વીખર્યા, મેહેલી કરી ફૂલમાળ જી. ૭.
વિજયદેવેંદ્ર સૂરીસર રાજ્યેં, દેવી ભવીકંદ પ્રસિદ્ધિ જી;
રાજનગરમાં રહીય ચોમાશું, રાસની રચના કીધી જી;
સંવત(૧૮૯૬)અઢારશેં છન્નું વરસેં,શ્રાવણ ઉજળી તીજેં જી;
આ ભવમાં પચ્ચખ્ખાણ તણું ફળ,વરણવી જ્યું મન રીઝે જી. ૮.
ત્રણ હજાર ને પટશત ઉપર, શ્લોકની સંખ્યા ધારો જી;
દક્ષ પરીક્ષક નર જો સુણશે, તો શ્રમ સફળ અમારો જી;
જે ભાવે એ ભણશે ગણશે, શ્રવણ ધરી સાંભળશેં જી;
શ્રદ્ધાભાસન તત્ત્વરમણ રસ, સિંચત વ્રત ફળશે જી. ૯.
દેહ નિરામય સ્નેહી સુખાશ્રય, અશન સુધામય કરશે જી;
મંદરીએ પગ પગ ઝળકંતી, ચપળા કમળા ઠરશે જી;
પુત્ર પવિત્ર કલત્ર વિચિત્રા, નેત્રાનંદે વિચરશે જી;

વાજી રાજી વિરાજિત બંધુર, સિંધુર ચઢી સંચરશે જી. ૧૦.
રતન મહેલમેં મોહેલ કરશે, સજ્જન સુભટ પરિવરશે જી;
જિનગુરૂ ગીત ગાન નૃત શાળા, મંગલિક માળા વરશે જી;
ભવ તરશે હરશે સવિ પાતક, સ્નાતક પદ અનુસરશે જી;
સુખભર શિવ સુંદરી વરમાળા વિમળા કંઠે વરશે જી. ૧૧.

इति श्रीमत्तपागच्छीय संविग्न सुज्ञ पंडित श्री १०८ पंडित श्रीशुभविजय गणिशिष्य पंडित श्रीवीरविजय गणिभिर्विरचिते श्रीधम्मीलनृपचरित्रे प्राकृतप्रबंधे पष्टः खंडः समाप्तस्तत्समाप्तौ च धम्मिलकुमार रासोयमपि परिपूर्णः

શ્રી ચંદ્રશેખરનો રાસ.

દ્રુતવિલંબિત વૃત્ત.

ચતુર ચિત્ત સરોજ વિકાસકમ્, જનિ જરા મરણોદ્ભવ નાશકમ્;
અખિલ વિશ્વ વિલોકન ભાસ્કરમ્, જયકરં પ્રણમામિ જિનેશ્વરમ્. ૧.
પરમ મંત્રમિમં સ્મરણે નયત્, શ્રુત મહોદધિ પારગતોસ્મ્યહમ્;
પ્રતિદિનં પ્રજપામિ જયાવહમ્, શુચિતરં શુભવિજય નામકમ્. ૨.
જયતિ મે જનની વિજયાભિધા, હૃદય પદ્મસુસદ્મનિ સંસ્થિતા;
ગહન શાસ્ત્રપથં વિકટં મયા, ઝટિતિલંઘિત વાન્વિષ્વવત્. ૩.
વિધિસુતામભિનસ્ય સરસ્વતીમ્, વિબુધ વંદ સદેષ્ટ વિદાયિનીમ્;
રસિક પ્રાકૃતબંધ કથામિમામ્, વિરચયામિ મહોદય હેતવે. ૪.

ખંડ ૧ લો.

દોહરા.

શ્રી સંખેશ્વર પાસજી, નામથી વિઘન પળાય;
પ્રિયમેલક પરમેશ્વરૂ, નમિ પદ્માવતિ માય. ૧.

ઈષ્ટદેવ સમરણ કરી, વ્રત ફળનો અધિકાર;
જીમ શ્રુત સાગરે વરણવ્યો, તિમ કહું પર ઉપગાર. ૨.
કોસંબી પુરી પરિસરે, સમવસર્યા જીન વીર;
રતનગઢે દીઇ દેશના, ધ્વનિ જળધર ગંભીર. ૩.
દુવિધ ધરમ શિવ સાધને, સર્વ વિરતિ અણગાર;
દેશ વિરતિ સુખ પંથ છે, શ્રાવકનાં વ્રત બાર. ૪.
અતિથિ વિભાગ ચરમવ્રતેં, દિએ શ્રાવક મુનિ દાન;
ઉચિતાદિક બહુ ભેદમાં, અભય સુપાત્ર પ્રધાન. ૫.
આ સંસારરહિત થકો, વિકસિત રોમ વદંન;
ભક્તિ વશેં મુનિ દાનથી, પરભવ સુખ સંપન્ન. ૬.
નાયોપાર્જન ધન થકી, અશન વસન અણગાર;
સુર સુખ ભોગવી તે નરા, શિવ સુંદરી ભરતાર. ૭.
શાલિભદ્ર આદે ઘણા, તરિયા ઈણ સંસાર;
વળી અચરિજ ચરિતે હુઆ, ચંદ્રશેખર નૃપ સાર. ૮.
પ્રેમે પૂછે પરખદા, તે કુણ રાજકુમાર;
જગતગુરૂ તવ ઉપદિશે, સુંદર તસ અધિકાર. ૯.

ઢાળ ૧ લી.

(રસિયાની દેશી.)

સપ્તદ્વીપ સાગરવલ આકૃતિ, પરિકર જાણું રે વિશાળ; સલુણા૦
જંબુદ્વીપ જગતિ ચઉ દ્વારસ્યું, સમવ્રત સોવન થાળ. સલુણા૦ ૧.
વીર વચન અમૃત રસ પીજીયે, રીઝીયે ગુણીને રે નામ; સલુણા૦
દ્વીપ ઝાઝ થીર નાંગર નાંખિનેં, રહ્યો ગુણી જન વિસરામ. સલુણા૦ વીર૦ ૨.
જલ દ્દી લવણ વિચાલેં એ રહે, કંચન ગિરિ થંભ કુપ; સલુણા૦
ચૂલા ચઉમુખ ચૈત્યેં ચિત હરા, જુએ જગતનાં રે રૂપ. સલુણા૦ વીર૦ ૩.
જ્યોતિષ ચક્રપતિ સમકિત ધરા, નિત પ્રદક્ષણા દેત; સલુણા૦
આશા મોહોટી એ ઉદ્યમ કરે, કોઇ દિન વિરતીને હેત. સલુણા૦ વીર૦ ૪.
સાતે ખેત્ર તિહાં ત્રણ ધર્મનાં, અવર યુગલનાં રે ઠામ; સલુણા૦
ધર્મરાગ ભદ્રક નરનારિયો, સ્વર્ગ જતાં વિશરામ. સલુણા૦ વીર૦ ૫.

તિહાં આ દક્ષણુ ભરત મનોહરૂ, કાસી દેશસું ઠામ; સલુણા०
વારણુ અશિ દો નદીય વચેં વશી, વણારસીપુરિ નામ. સલુણા० વીર० ૬.
ધનવંતા વેહેવારી વસેં ઘણા, શિલ્પીનો નહિ પાર; સલુણા०
દાનભોગી વિવેકી વરનરા, સુખીયા વરણુ અઢાર. સલુણા० વીર० ૭.
સ્વર્ગ વીમાન જ્યું મંદીરમાં લીયે, દેવે રીસાવી રે નારી; સલુણા०
પુર શોભા જ્યોતિ જ્યોતે સજી, અપછરના અવતાર. સલુણા० વીર० ૮.
ઝાઝવટી વેપાર કરે બહુ, વાણિજ્ય અડસય જોડિ; સલુણા०
દેશવિદેશી ક્રયવિક્રય કરે, લાભ લહે લખ કોડિ. સલુણા० વીર० ૯.
વેસ્યા વિનયવતી વસતી ઘણી, સુંદર મંદિર ચિત્રામ; સલુણા०
ઈભ ઘરે રથ હાથી ઝૂલતા, જિન મંદિર સુર ધામ. સલુણા० વીર० ૧૦.
મઠ બહુલા વિદ્યા અભ્યાસનાં, વળિ વસતીના રે ગામ; સલુણા०
શોભા કેતી કહું એ નયરની, તસ પડવા નહિ ઠામ. સલુણા० વીર० ૧૧.
પાસે દેવ નદી ગંગા વહે, માને સુરનર સર્વ; સલુણા०
જિહાં મુનિવર બહુલા મુક્તિ ગયા, માનું પુણ્યની પર્વ. સલુણા० વીર० ૧૨.
મહસેન નામે રાજા રાજતો, હય ગય સૈન્ય સામ્રાજ્ય; સલુણા०
ચોર પીશુન શત્રુતિમિરેં રવી, ન્યાયે પાળે રે રાજ્ય. સલુણા० વીર० ૧૩.
રતનવતી નામે પટરાણી છે, શિયળ સતીમાં રે ખ્યાત; સલુણા०
રૂપે રતિપતિ પ્રેમરસે ભરી, બીજી રાણી રે સાત. સલુણા० વીર० ૧૪.
એક દિન પટરાણી રયણી સમે, સુપને પુનિમનો ચંદ; સલુણા०
દેખી જાગી ગુણ જિન ગાવતી, મૌક્તિક શૌક્તિકાનંદ. સલુણા० વીર० ૧૫.
ધર્મ કરંતી ગર્ભનેં નીરવહેં, સંઘ વછલ નિત્યમેવ; સલુણા०
ભક્તિભરેં ગુરૂ ઘર પધરાવતી, પુજંતી ગુરૂદેવ. સલુણા० વીર० ૧૬.
જીવ અમાર પડહ વજડાવતી, વનજળ ક્રીડાયે રમંત; સલુણા०
ઉત્તમ ગરભેં માયનેં ઉપજે, દોહોલા રાય પુરંત. સલુણા० વીર० ૧૭.
અધમ માત લાહલા ઠીકર ભખેં, ઘરમાં ચોરીનેં ખાય; સલુણા०
પરનંદા કલહેં રાતી રહેં, પરઘર રોવાનેં જાય. સલુણા० વીર० ૧૮.
નવ માસાંતર પુત્ર જનમ થયો, ઘર ઘર ઓછવ થાય; સલુણા०
ચંદ્રશેખર અભિધાન સજન ભૂઆ, સુપન પ્રમાણે ઠરાય. સલુણા० વીર० ૧૯.
જિમ ગિરિ કંદરમાં સુખભર વધે, નિરભય કેસરી બાળ; સલુણા०

આપ મનોરથ સાથે સુત થયો, આઠ વરસ સુકુમાળ. સલુણા૦ વીર૦ ૨૦.
ચંદ્રશેખરના રાસ રસાળની, પેહેલી ઢળકતી ઢાળ; સલુણાં૦
શ્રી શુભવીર રસિક શ્રોતા ઘરે, હોજ્યો મંગળ માળ. સલુણા૦ વીર૦ ૨૧.

દોહરા.

તિણે અવસર માતા પિતા, ચિંતે ચિત્ત મઝાર;
રાજ્યપદેં એ યોગ્ય છે, લક્ષણવંત કુમાર. ૧.
વિદ્યા વિણુ શોભે નહિ, શસ્ત્રવિના ભટ જાતિ;
પયવીણુ ગૌ નદિ જળ વિના, ચંદ્ર વિના જિમ રાતિ. ૨.
એક નગર એક રાજવી, મુરખમાં શિરદાર;
રાજ ચલાવે મંત્રવી, ભૂપ કચેરી મઝાર. ૩.
એક દિન રાજકચેરીયેં, આપ્યું આસન ભરાલ;
ટોળુ નૃપનું નાચતું, ગાવે ગીત રસાળ. ૪.
દાસી હજુરી રાયની, બેસે ભૂપતિ પાસ;
ભૂલ ચૂક બતલાવતી, કાંને ધરી મુખવાસ. ૫.
ગગરંગ કરિ પૂછતા, ભૂપને નર્તકિ જામ;
દાસી વયણે નૃપ કહે, રાગતણું તે નામ; ૬.
રાગ અલાપિ પૂછતા, નર્તકી નૃપને જામ;
દાસિ કથિત રાજા કહે, પચમ રાગ તે તામ. ૭.
કાર્યવશ્યે દાસી ગઈ, મંદિરમાં લહિ લાગ;
નૃપ કહે નર્તકી પૂછતાં, એ સહિ છદ્મ રાગ. ૮.
જામી આવી ઉતાવળી, કહે એ ગોડી રાગ;
કલ તું રાય સભા વચેં, બોલે મૂર્ખ પ્રવાદ. ૯.

ભાષા.

હે દાસી !

એહિ રાગ તો ગોડી, પણુ જો તુમ ના યાત દોડી;
અંદા વીસતલક ચઢતે, પણુ નાંહિ પીછે વળતે.

પુનઃ દોહરા.

ઇમ સુણિ સર્વ સભા હસી, એ મુરખની રીત;

નાટકિયા નાઠા સવે', જાણી મુરખની બીત. ૧૦.
તે માટે એ કુમરને', વિદ્યા ભણવા હેત;
પંડિત પાસે મૂકિયે, નરને' વિદ્યા નેત. ૧૧.
દિન સુદ્ધિ શશિ બળ લહી, ભણવા મૂકયો બાળ;
શાસ્ત્રકળા બહુ છાત્રસ્યું, શીખે એક નિશાળ. ૧૨.

ઢાળ ૨ ૭.

(ચોરી વ્યસન નિવારીએ-એ દેશી)

અણે નગરે વેહેવારિયો, ધનસાગર રે નામે ધનવંત કે;
પ્રીતિવતી નારી સતી, દોય નંદન રે તસ છે ગુણવંત કે;
સુગુણ સનેહી સાંભળો. એ આંકણી. ૧.

તે ઉપર એક ઇચ્છતાં, થઇ પુત્રી રે રૂપ લાવણ્ય ધામ કે;
સાત વરસની સા થઇ, ગુણવંતી રે ગુણસુંદરી નામ કે. સુગુણ૦ ૨.
ચંદ્રશેખર ભણતો જિહાં તિહાં મુકી રે ભણવા સા બાળ કે;
બુદ્ધિ ઉદ્યમ ગુરૂ યોગથી, દોય શીખે રે કળા શાસ્ત્ર વિશાળ કે. સુગુણ૦ ૩.
ચાર વરસ ભણતાં ગયાં, એક દિવસે રે મધ્યાનની વેળા કે;
છાત્ર સરવ પેહેલાં ગયાં, કુંઅર કુંઅરી રે થયાં મઠમાં ભેળાં કે. સુગુણ૦ ૪.
શાસ્ત્ર વિનોદ કથા રસેં, રસ લાગો રે બેહુ જણને ત્યાંહિ કે;
છે કુમરી કુમરને', તસ ઉત્તર રે આપે' ઉછાંહિ કે. સુગુણ૦ ૫.
મસ્તક ગંગા દેખીને, શિવ ઉપર રે ગૌરી ધરી ખેદ કે;
પિયુ કંઠે ચુંબન કરે, શ્યે કારણ રે કહો તેના ભેદ કે. સુગુણ૦ ૬.
ગૌરી સપત્ની દુખે' ભરી, ધિયા મરણે રે વિષ ચુસે શિશ કે;
મર પડુત્તર સા સુણી, અંતરસ્યું રે ચિત ધરતી પ્રેમ કે. સુગુણ૦ ૭.
ચતુર મળે જો ચતુરને, કુમરી રે હોય ગુણની ગોઠ કે;
રીઝ રસેં ભવ નિરવહે, કાંઇ કેહેણી રે નવી આવે હોઠ કે. સુગુણ૦ ૮.
કુંઅર વદે' પરવશ સુતા, પશુવર પરણી જાવે પરદેશ કે;
મનગમતા મેળા તજી, સુરખશું રે નિત્ય કરતી કલેશ કે. સુગુણ૦ ૯.
સા કહે હું તમને વરી, વર બીજો રે વરવાનો નેમ કે;

ઢાળ ૩ જી.

(કોઈ લ્યો પરવત ધુંધલો રે લો;—એ દેશી.)

મંત્રી સુત તિણે અવસરે રે લો, કુમરને પૂછે વાત રે; ચતુર નર
યોગી ધુરત નિર્દય નરા રે લો, નીચસ્યું શી એકાંત રે; ચતુર નર. ૧.
નીચસ્યું નેહ ન કીજીએ રે લો, દ્રાખ જ્યું જાંબૂ પાસ રે; ચતુર૦
કસ્તુરીનો ગુણ ગળે રે લો, દીજે હીંગનો વાસ રે. ચતુર૦નીચસ્યું૦ ૨.
વળતું કુમર કહે ઇસ્યું રે લો, નહિ સંગતિ અમ કીધ રે; ચતુર૦
પર ઉપગાર પણે કરી રે લો, વિદ્યા કરાવું સિદ્ધ રે. ચતુર૦નીચસ્યું૦ ૩.
ઉપગાર કરતાં નીચને રે લો, મંત્રી વદે ધરે સાખ રે; ચતુર૦
શા તેં દીઠો હંસ ધર્યો રે લો, ઉંદરે કાપી પાખ રે. ચતુર૦નીચસ્યું૦ ૪.
કુંઅર કહે જે વચન દિયું રે લો, પાલવું મરકરો ખેદ રે; ચતુર૦
ઉંચ નીચ ઘર ચંદ્રમા રે લો, કરત ઉદ્યોત ન ભેદ રે. ચતુર૦નીચસ્યું૦ ૫.
ચઉદશ દિન તે આવિયો રે લો, યોગી ખીંજેર હાથ રે; ચતુર૦
ખડગ સાઈ કુમર ચલ્યો રે લો, રાત્રે યોગીની સાથ રે. ચતુર૦નીચસ્યું૦ ૬.
વીર વેશ નિરભયપણે રે લો, પોહોત્યો નૃપ સમશાન રે; ચતુર૦
યોગી એ મંડલ રચી રે લો, મેલે બહુ બળિદાન રે. ચતુર૦નીચસ્યું૦ ૭.
દુષ્ટ દેવી પૂજન કરી રે લો, ભાખે કુમરને તેહ રે; ચતુર૦
શિખાબંધ મસ્તક કરૂં રે લો, રક્ષા કારણ તુજ દેહ રે. ચતુર૦નીચસ્યું૦ ૮.
રાય ભણે નિરભય રહો રે લો, તિખિ મુજ તરવાર રે; ચતુર૦
શિખ્યા બંધ મુજ ખપ નહિ રે લો, સત્ય વડો સંસાર રે. ચતુર૦નીચસ્યું૦ ૯.
ખેંચિ ખડગ નૃપ સુત ખડો રે લો, ચિંતે યોગી તામ રે, ચતુર૦
છળ કરીને હણું એહને રે લો, ગાફલ દેખું જામ રે. ચતુર૦નીચસ્યુ૦ ૧૦.
મુદ્રા ધ્યાન ધરી કરે રે લો, વિદ્યા સાધન મંત્ર રે; ચતુર૦
મણુઅ મૃતક પાસે ઠવી રે લો, તસ મુખ હવન કરંત રે. ચતુર૦નીચસ્યુ૦ ૧૧.
તિણે સમે વિદ્યાવ્યંતરી રે લો, તનુ ઉન્નત વિકરાળ રે; ચતુર૦
કડ કડ દંતે ગાજતી રે લો, વો કર કાતી કપાળ રે. ચતુર૦નીચસ્યું૦ ૧૨.
દેખિ કુમર એમ ઉચ્ચરી રે લો, ખડગે ધુજવી તેહ રે; ચતુર૦
ભય લહિ ભક્ષણ માગતિ રે લો યોગી ક્રોધાતુર દેહ રે. ચતુર૦નીચસ્યુ૦ ૧૩.

ઢાળ ૩ જી.

(કોઈ લ્યો પરવત ધુંધલો રે લો;—એ દેશી.)

મંત્રી સુત તિણે અવસરે રે લો, કુમરને પૂછે વાત રે; ચતુર નર
યોગી ધુરત નિર્દય નરા રે લો, નીચસ્યું શી એકાંત રે; ચતુર નર. ૧.
નીચસ્યું નેહ ન કીજીએં રે લો, દ્રાખ જ્યું જાબૂ પાસ રે; ચતુર૦
કસ્તુરીનો ગુણ ગળે રે લો, દીજે હીંગનો વાસ રે. ચતુર૦નીચસ્યું૦ ૨.
વળતું કુમર કહે ઇસ્યું રે લો, નહિ સંગાત અમ કીધ રે; ચતુર૦
પર ઉપગાર પણે કરી રે લો, વિદ્યા કરાવુ સિદ્ધ રે. ચતુર૦નીચસ્યું૦ ૩.
ઉપગાર કરતાં નીચને રે લો, મંત્રી વદે ઘટે સાખ રે; ચતુર૦
શા તેં દીઠો હસે ધર્યો રે લો, ઉંદરે કાપી પાખ રે. ચતુર૦નીચસ્યું૦ ૪.
કુઅર કહે જે વચન દિયું રે લો, પાલવું મરકરો ખેદ રે, ચતુર૦
ઉચ નીચ ઘર ચંદ્રમા રે લો, કરત ઉદ્યોત ન ભેદ રે. ચતુર૦નીચસ્યું૦ ૫.
ચઉદશ દિન તે આવિયો રે લો, યોગી બીજો૩ હાથ રે; ચતુર૦
ખડગ સાઈ કુમર ચલ્યો રે લો, રાત્રે યોગીની સાથ રે ચતુર૦નીચસ્યું૦ ૬.
વીર વેશ નિરભયપણે રે લો, પોહોત્યો નૃપ સમશાન રે; ચતુર૦
યોગી એ મંડલ રચી રે લો, મેલે બહુ બળિદાન રે. ચતુર૦નીચસ્યું૦ ૭
દુષ્ટ દેવી પૂજન કરી રે લો, ભાખે કુમરને તેહ રે, ચતુર૦
શિખાબંધ મસ્તક કરૂ રે લો, રક્ષા કારણ તુજ દેહ રે ચતુર૦નીચસ્યુ૦ ૮.
રાય ભણે નિરભય રહો રે લો, તિખિ મુજ તરવાર રે; ચતુર૦
શિખ્યા બંધ મુજ ખપ નહિ રે લો, સત્ય વદો સંસાર રે. ચતુર૦નીચસ્યુ૦ ૯.
ખેચિ ખડગ નૃપ સુત ખડો રે લો, ચિંતે યોગી તામ રે; ચતુર૦
છળ કરીને હણુ એહને રે લો, ગાફલ દેખું જામ રે ચતુર૦નીચસ્યુ૦ ૧૦.
મુદ્રા ધ્યાન ધરી કરે રે લો, વિદ્યા સાધન મંત્ર રે, ચતુર૦
મણુષ્ય મૃતક પાસે ઠવી રે લો, તસ મુખ હવન કરંત રે ચતુર૦નીચસ્યુ૦ ૧૧
તિણે સમે વિદ્યાવ્યંતરી રે લો, તનુ ઉન્નત વિકરાળ રે, ચતુર૦
કડ કડ દંતે ગાજતી રે લો, રો કર કાતી કપાળ રે. ચતુર૦નીચસ્યુ૦ ૧૨.
દેખિ કુમર એમ ઉભગી રે લો, ખડગે ધ્રુજવી તેહ રે, ચતુર૦
ભય લહિ ભક્ષણ માગતિ રે લો યોગી ક્રોધાર ગુ દેહ રે ચતુર૦નીચસ્યુ૦ ૧૩.

મેં સદ્ગુરૂ પામે લિયો, પરનારીને નેમ ૧.
શક્તિ અગાધ છે દેવને, જો કરે કમ વિવાત,
પર્વત ડોલે વાયુથી, તરૂવરની શી વાત ૨
મોહે મન માણસ તણા, મુઝાણા સંસાર,
વિન્ધ્યા વિષય કખાયથી, તે ગુણ મણિ ભંડાર ૩
કૃત્યાકૃત્ય હિતાહિતે, કામ વિવશ નરનાર
ન સુણે ન જાણે દેખના, અપજસ મસિ વિસ્તાર ૪
કામાંધ તે સુખ ગણે, વિષય વિપત્તિ નિધાન,
ધતુરિત નર આહને, દેખે કનક સમાન ૫.
જાય વિષય વિષ સર્પનું, ગરૂડી મંત્ર જિનેશ,
ગામ્યો અહનિશ હૃદયમાં, સદ્ગુરૂનો ઉપદેશ ૬
વિણુ અક્ષર તુમ નામ છે, દેખણુ લોચન જ્ઞાન દોય
તૃતિય લોચન જુઓ, નામ સફળ તો હોય ૭
તુર્ય થઇ દેવી કહે, તુમ વચ મંત્ર બનણુ
મોહ મહા વિષ મિટ ગયો, ધર્મ લહ્યો અચિરેણ ૮
તુ મુજ બાંધવ ધર્મનો, તુહિ ગુરૂ તુહિ દેવ,
કામ પડે સંભારજો, કરસ્યું નિત તુમ સેવ ૯.
વાત કરતા સાંભળ્યો, શબ્દ મધુરતા તેણ,
કુઅર કહે કુણ એ ભણે, કોમિલ કંઠ વેણુ ૧૦.
સા કહે ચંદ્ર ગુરૂ વસે, કરતા શાસ્ત્ર ઉચ્ચાર.
ઉપવાસી ચઉમાસના, ચાર ચતુર અણગાર ૧૧
કુમર કથનથી મેળવ્યો, વાદી બેઠા જામ
શ્રુત ગુણતા નિશિ નિર્ગમે, દેવી વીસર્જિ તામ. ૧૨.

ઢાળ ૪ થી.

(જુઓ જુઓ અચરિજ અતિ ભલુ—એ દેશી)

મુનિ શાસ્ત્ર ભણે ગૃહિ દાનના, વિહાં પાત્ર દાન સુવિશેષ રે
ઉત્તમ મધ્યમ મુનિ શ્રાવક, અનુકંપા દાન અશેષ રે.
જિન મતવિણુ પાત્ર ન પામીએ એ આંકણી ૧

તવ પુછે ઢમર મુનિરાજને, દાન લૌકિક દેવે પ્રચુર હો .
અન્યા ઘર બ્રાહ્મણને દિએ, સક્રાંતિ ગ્રહણ શશી સુર હો. જિન૦ ૨
તેનુ ફળ શાસ્ત્રે શુ કહ્યુ, વદે સાધુ સુણો મહિ કત હો
દેવ શર્મા બ્રાહ્મણ શ્રીપુર, પ્રિયા જિનમતિ જિનમતરત હો. જિન૦ ૩
મૃત સત્યા ગતિ ગુરૂ ગણી, પાપ ઘટ તવ દાન વિશિષ્ટ હો,
સક્રાંતિ ગ્રહણ દિન આવતા જિનમતિએ નિજપતિ નિ હો. જિન૦ ૪
આ ભણે એ દુર્ગતિ દાન છે એ ગુરુ તણો ઉપદેશ હો,
મિથ્યાતની વાણી જાણી આ ભવ પરભવ સકલેશ હો. જિન૦ ૫
નામ ગાહક દુર્ગતિ વરે, તુજ ન વદે પાપનો ખેદ હો
ઉપદેશે પણ નવિ ભિજીઓ, જળધરથી જિમ મગસેલ હો. જિન૦ ૬.
મરિદેવ પુરે મરણ થયો, પામ્યો કટક વેદનો ભાગ હો,
પ્રિયા જૈન ધર્મ ભાવે કરી, રમાપુર માહે અવતાર હો. જિન૦ ૭
નૃપ અમર પ્રિયા મ્મગાવતી, તસ પુત્રી સુરૂપા નામ હો,
સુખ ભરયોવન વય પામતી, ચઉસઠ કળાનુ ધામ હો. જિન૦ ૮
સ્વયવર મડપ મગિયા નિહા, લક્ષ્મી પુરી ધન ભુપાળ હો,
તે દેખી સુરૂપા રીઝશુ, તસ કઠે ઠવે વરમાળ હો. જિન૦ ૯
બહુ લગ્ન જનક પરણાવિને, વોળાવે દેઇ બહુ દામ હો,
વર કન્યા ચલતા સચર્યુ, ઉત્તરિયા શ્રીપુર ગામ હો. જિન૦ ૧૦.
નિજ સૈન્ય સુખે ભાગે ભયા ઉટ મુરછાણો તિણી વેર હો,
ચઇ ભિખો આસુ ધારથી, તે આરડતો ટેર ઝેર હો. જિન૦ ૧૧.
તિણે વનમા જ્ઞાન ધર મુનિ, રાય રાણી નમે ધરિ નેહ હો,
પુછતા પુરવ ભવ મ્હારા, દેવશર્મા જિનમતિ એહ હો. જિન૦ ૧૨.
મુનિ વયણને શ્રીપુર દેખિને, હોય જાતિ સમરણ લહત હો,
સરૂપા આવી કહે ઉટને, રહે છાનો પોકાર કરત હો. જિન૦ ૧૩.

દોહરો.

કર દામ કર કરમ્યડો, ભાર ઘણો ઘર દૂર,
તુ દાતા હુ વારતિ, રાડુ ગલતે સુર

પૂર્વ ચાલ.

સુરૂપા મુખથી માર્ગે જાતાં, સુણી જૈન ધરમ ઉપદેશ હો;
ઈંટ અંતે અણસણ આદરી, સૌ ધરમે થયો સુરવેશ હો. જિન૦ ૧૪.
સુરૂપા પણ અંતે અણસણી, તે દેવની દેવી થાય હો;
જે પુરવ રાગે રંગિઆ, તે રાગ દિશા નવિ જાય હો. જિન૦ ૧૫.
તિહાંથી ચવિ નર ભવ પામિને, લહિ ચરણ સુગતિ પદ પાય હો;
નગળે દાને નગળી મતિ, ભાખે મુનિવર સુણુ રાય હો. જિન૦ ૧૬.
રવિ ઉદયેં મુનિ નમિ ચાલતાં, ગિરિ વન તરૂ શોભા દિઠ હો;
એક ચઇત્ય ધજા દેખી કરી, ધરિ હરખ ઉતરિઓ હેઠ હો. જિન૦ ૧૭.
નિશિદિ કહિ પેઠા મંદિરે, દેખિ મરૂદેવા નંદ હો;
વિધિ જોગે જિન વંદન કરી, ગુણ ગાતાં લહે આણંદ હો. જિન૦ ૧૮.
ચંદ્રશેખર રાયના રાસની, કહિ ચોથી ઢાળ રસાળ હો;
શુભવીર વચન સુણતાં થકાં, નિત લહિયે મંગળ માળ હો. જિન૦ ૧૯.

દોહરા.

જિન વંદી વનમેં ગયો, સરવળ દેખી વિશાળ;
મુખ સૂચિ જળફળ ખાઇને, બેઠો સરવર પાળ. ૧.
ભવજળ તરવા કારણે, આવી દો વર નાર;
જળ ભરી બેડાં શિર ધરી, કરતી કલેશ અપાર. ૨.
એક કહે હું આગળ ચલું, તું મુજ પુંઠે ચાલ;
એક કહે હું આગળ ચલું, તું મુજ પુંઠે ચાલ. ૩.
કુંઅર કહે કુણ જાતિ છો, શે કારણ તુમ્હે કલેશ;
એક કહે નર સાંભળો, માહારી વાત વિશેષ. ૪.
સોહકારની જાતિ હું, ગુણમંજરિ મુજ નામ;
મુજ પતિ વિદ્યાનેં ભર્યો, રાજદ્વાર બહુ મામ. ૫.
વિસ્મય લહિ નૃપ પૂછતો, નામ કિશ્યું વિજ્ઞાન;
સા કહે મુજ ભરતારનું, રવિશેખર અભિધાન. ૬.
મચ્છ કરે એક લોહનો, ગગન પંજે જાય;
જળધિ મણિ મુગતા ગળી, પાછો નિજ ઘર આય. ૭.

તે નિસુણિ અપરા તિહાં, બોલી ગર્વ ભરેલ;
મુજ પતિ વિદ્યા આગળે, એ સવી બાળક ખેલ. ૮.
નૃપ પુછંતાં બોલતી, સ્વામી મુજ રથકાર;
સુરદેવ વિદ્યાનિધિ, રતિસુંદરિ ભરતાર. ૯.
અશ્વ ઘડે તે કાષ્ટનો, ખેલી ચલન્ત આકાશ;
જોઈ જગત આ શિવપુરે, ફરિ આવે ખટ માસ. ૧૦

ઢાળ ૫ મી.

(રામચંદ્રકે બાગમેં ચંપો મોરીરહ્યો રી-એ દેશી.)

સાંભળી રાજકુમાર, કહે તુંમે હોય ભલી રી;
તુમ પતિ હો વિજ્ઞાન, જાતાં જોડી મળી રી. ૧
વળગી અંગુલી હોય, સમગતી ચાલો રમી રી;
જાઓ હરી નિજ ગેહ, એ અમ વાત ગમી રી. ૨.
ઉક્ત રીત ચલી હોય, પુંઠે કુમર ચલે રી;
લોહકાર ઘર જાત, રવિશેખરને મલે રી. ૩.
પામી આદર માન, પુછી વાત સહિ રી;
તિણે પણ લહિ પુણ્યવંત, સાચી વાત કહી રી. ૪.
દેખી લક્ષણવંત, રાખે તેહ ઘરે રી;
લેઇ અમુલખ લોહ, મચ્છ સ્વરૂપ કરે રી. ૫.
પૂછે અપવર કીધ, નર દો યમાં વે સહી રી;
પવન કિલિ દિએ પુંઠ, શુભ દિન વેળા લહી રી. ૬.
બિહુ જણ પેઠા માંહી, ઉડ્યા પંખી પરે રી;
જોવા નવ નવાં ગામ, ખેચર પદવી વરે રી. ૭.
પીતા જળ નિધિ મધ્ય, માંનું ગર્ભે રહે રી;
ગહ્વરંદ્રી તે મીન, જળ તળ મોતી ગ્રહે રી. ૮.
મચ્છ ગળે લઘુ મચ્છ, તેણિપરે પેટ ભરે રી;
મુક્ત ધનુશર તેમ, મીનસ્યું આવે ધરે રી. ૯.
નવી કિલિકા લીધ, મોની શ્રેણિ પડી રી;
પુછે નૃપ આ સિદ્ધ, વિદ્યા ક્યાંથી જડી રી. ૧૦..

નૈં કહે સિદ્ધા દેવી, પુત્ર એક મને રી;
કુંમી બે વિદ્યા સાથ, બક્ષિશ કરી અમને રી. ૧૧.
પણ નર રાયની ભીત, મોહોટી માયા શરે રી;
જાણે જો ભૂપાળ, મોકલે જમને ઘરે રી. ૧૨.
તે નિગુણી નૃપ નંદ, કહે સુખ માંહે રમો રી;
જબ મુજ પ્રગટે રાજ્ય, તવ તું બંધુ સમો રી. ૧૩.
નૃપ સુત પાટવી જાણ, વિદ્યા તાસ દિએ રી;
વિનય નમી કરજોડ, સાંગોપાંગ લીએ રી. ૧૪.
નૃપ કહે રહેજ્યો મિત્ર, ચિંતાજાળ કડી રી;
આ મુજ વચન પ્રમાણ, દેશું પ્રધાન વડી રી. ૧૫.
જઈશું અમે પરદેશ, એમ કહિ પંથે થયો રી;
લેઈ મુગતા દસ શેર, રથકાર ગેહે ગયો રી. ૧૬.
મુક્તા ઠવે તસ થાળ, રતિસુંદરિ તે લીએ રી;
કુંવરને તવ સુર દેવ, બહુ સનમાન દિએ રી. ૧૭.
વિંચેવશિ નહિં કુશ, પુરિએ વદન અદે રી;
પિઇ મુખેથી મૃદંગ, મધુરી વાણી વદે રી. ૧૮.
ઉત્તમ રાસ રસાળ, પાંચમી ઢાળ ભણી રી;
માના જગત શુભ વીર, મેઘની ચાહ ધણી રી. ૧૯.

દોહરા.

કહો કુણ દેશથી આવીઆ, મુજ મંદિર મહારાજ;
પ્રગટ્યાં પૂરવ ભવ કર્યા, પુન્ય અમારાં આજ. ૧.
સુરદેવ કહે તે કહો, જે અમ સરશું કામ;
જગતું કુમર જાણો છઉં, કાશી વણારશી ઠામ. ૨.
વર વિજ્ઞાન કળા સુણી, આવ્યો છું તુમ પાસ;
ભમિ ભમગે આવી હવે, પામી નવિન નિવાસ. ૩.
એમ સુણિ કાષ્ટ તુરગ ઘડી, ઉપર કુમર ચડાય;
કુંચિ મિહું ગમ ના ગમી, દેઇ કિધ વિદાય. ૪.
દેશ ફરિ એક માસમાં, પંખિ પરે આકાશ.

પાછા વળિ આવી રહે, રયકારક આવાસ. ૫.
કૌતક દેખી નૃપ સુતે, વિનયે વિદ્યા લીધ;
સેનાપતિ પદ તુજ દિયો, ઇણીપરેં વચન જ દીધ. ૬.
નિકળિયો તસ ઘરથકી, પ્રમુદિત રાજ કુમાર;
નિશિ વિશરામ તરૂ તળે, દેખી વડ વિસ્તાર. ૭

ઢાળ ૬ ઠી.

(કેસરવર્ણો હો કે કાઢાઢી કસુંબો મારા લાલ-એ દેશી)

સવિતા સુતો હો કે વરૂણ દિશાએ, મારા લાલ;
વડતલ સુતો હો કે કુમર નિશાએ; મારા૦
ભય નિરવાણુ હો કે નૃપ સુત જાગે, મારા૦
ઉદ્યમ કરતાં હો કે દાળિદ્ર ભાગે. મારા૦ ૧.
મધ્ય નિશાએ હો કે પથ ચલંતા, મારા૦
બે નર આવી હો કે પાય નમંતા: મારા૦
હરખ ધરીને હો કે પાસે બેઠા, મારા૦
મીત્ર પુરવના હો કે કુમરે દીઠા. મારા૦ ૨.
તેને પુછે હો કે કિહાંથી આવ્યા, મારા૦
કિએ દેશાવર હો કે હોય સધાવ્યા; મારા૦
તવ તે બોલે હો કે નૃપ સાંભળિએ, મારા૦
દેશાવર હો કે નાવ નિકળીએ. મારા૦ ૩.
પણ સંધ્યાએ હો કે તુમ વિણુ આવે, મારા૦
ધરિ અસિ હાથે હો કે યોગી સાથે; મારા૦
ચલિઆ જાણિ હો કે તુમચે તાતે, મારા૦
સઘળે જોયા હો કે વળિ દિન રાતે. મારા૦ ૪.
સુદ્ધિ ન આવી હો કે કાંઈ તુમારી, મારા૦
રાય ને રાણી હો કે બહુ દુ:ખ ભારી; મારા૦
તે સુણિ ચિંતે હો કે તુમચી નારી, મારા૦
સાથ સહેલી હો કે વાત વિચારી. મારા૦ ૫.
શુદ્ધિ બળિઆ હો કે હોય વડેરા, મારા૦

મિત્ર ભલેરા હો કે મુજ પતિ કેરા; મારા૦
જઇ દેશાવર હો કે ખબર તે જોશે, મારા૦
મેળો કરશે હો કે જ્યાંહાં તે હોશે. મારા૦ ૬.
એમ ધારીને હો કે બેહુ મોકલિઆ, મારા૦
પૂર વન જોતાં હો કે રણમાં મળીઆ; મારા૦
રાત જોજનની હો કે અટવી મોહોટી, મારા૦
તુમ મળવેથી હો કે તે થઇ છોટી. મારા૦ ૭.
અગોઅંગે હો કે ભેટી મળિઆ, મારા૦
પ્રેમની વાતે હો કે રસમાં ભળિઆ; મારા૦
પણ પથીને હો કે નિદ્રા બેટે, મારા૦
નિંદ વિસામે હો કે શ્રમ સવિ મેટે. મારા૦ ૮.
બિહુ જણ સુતા હો કે નૃપ જાગંતા, મારા૦
તે તરૂ ઉપર હો કે વાત કરંતાં; મારા૦
દંપતી વ્યંતર હો કે પ્રેમ ગરીઠે, મારા૦
વંતરી પૂછે હો કે કુણ એ હેઠે. મારા૦ ૯.
તવ સુર બોલે હો કે નર વઇપુત્તા, મારા૦
એને મળિઆ હો કે એ દોય ધુત્તા; મારા૦
વણિક ને વાડવ હો કે એ બેહુ જાતી, મારા૦
મીત્રપણાથી હો કે થાય અરાતી. મારા૦ ૧૦.
ઘાસની અગની હો કે વાદળી છાયા, મારા૦
વેશા સંગાતે હો કે વણિકની માયા; મારા૦
જળજ વૃષ્ટી હો કે નીચની સેવા, મારા૦
જળ પરપોટા હો કે તુલ્ય ગણેવા. મારા૦ ૧૧.
વણિક જગતમાં હો કે ત્રણ ભલેરા, મારા૦
ગર્ભાવાસે હો કે ચિત્ર કરેલા; મારા૦
મરણ થએલો હો કે ત્રીજો કહીએ, મારા૦
અવર ભરૂસે હો કે કબહુ ન રહિએ. મારા૦ ૧૨.
તિમ વળિ ભિક્ષુક હો કે બ્રાહ્મણ ભુંડા, મારા૦

દાન મૃત્યકના હો કે કેળવે ફેરો; મારા૦ ૧૨.
ધનપતિ નરના હો કે મરણજ વંછે, મારા૦
એક દિન નાપે હો કે તાસ નીગ્રંછે. મારા૦ ૧૩.
એક દિન જમણે હો કે નિગદિન લાંધણુ, મારા૦
માગણુ જનમાં હો કે નગળો માગણુ; મારા૦
તરણુથી હલકો હો કે તુરની જાતી, મારા૦
તેથી હલકો હો કે વિપ્ર વિજાતી. મારા૦ ૧૪.
પવન ન ફરસે હો કે રખે મુજ આગે, મારા૦
માગણો દેવે હો કે કાંઇક માગે; મારા૦
વિપ્ર સુદત્ત હો કે વણિક નરોત્તમ, મારા૦
એ દોય મીત્ર હો કે દુખનો સંક્રમ. મારા૦ ૧૫.
કુમર સુણતાં હો કે તે દોય જાગે, મારા૦
સવિના ઉદયે હો કે ચલિઆ આગે; મારા૦
રણમાં દીઠો હો કે વાઘ હરામી, મારા૦
બિહુ જણ નાઠા હો કે તસ ભય પામી. મારા૦ ૧૬.
નૃપ એક બાણે હો કે વાઘને હણતો. મારા૦
મીત્ર ન દીઠા હો કે રણમાં જોતો; મારા૦
ફરતાં દીઠું હો કે એક સરોવર, મારા૦
કમળે સેવિત હો કે હંસ યુગલવર. મારા૦ ૧૭.
ચિહુ દિસ પાલે હો કે તરુવર ઘેરા, મારા૦
ઉપર માળા હો કે પખિ કેરા; મારા૦
જાંબુ દાડીમ હો કે રાયણ રંભા, મારા૦
જામ ગમ ફળ હો કે ફુલ કસુંભા. મારા૦ ૧૮.
કિંશુક કુસુમે હો કે રાતી ધરતી, મારા૦
આંબે કોયલ હો કે ટહુકા કરતી; મારા૦
સુંદર શોભા હો કે કુમર નિહાળે; મારા૦
ફળ લેઇ આવે હો કે સરોવર પાળે. મારા૦ ૧૯.
સ્નાન કરીને હો કે તે ફળ ખાવે, મારા૦

વુરૂણુ દિશાએ હો કે સુરજ સધાવે; મારા૦
પૂરવ દિશાએ હો કે વનમાં સુંદર, મારા૦
કામદેવનું હો કે ઝળકે મંદિર. મારા૦ ૨૦.
ધિરજ ધરીને હો કે એ કુણ જાતે, મારા૦
તિહાં જઇ બેઠા હો કે કુમર તે રાતે; મારા૦
ઢાળ એ છઠી હો કે લીલ વિલાસી, મારા૦
શ્રી શુભવીરે હો કે તેહ પ્રકાશી. મારા૦ ૨૧.

દોહરા.

યક્ષાલય ઉપર ચડ્યો, અપવર દેખી એક;
શયન યોગ્ય સમ ભૂતલી, મુદિત થયો અતિરેક. ૧.
દોય કમાડ જડી કરી, ભુંગળ સાંકળ સાજ;
યક્ષ શરણ સુતે થકે, ચિંતે મિત્રનું કાજ. ૨.
સત્ય વચન વ્યંતર તણું, મિત્ર ગયા દોય રાંક;
કર્મ જાતિ સંભાતિએ, અવર ન બીજો વાંક. ૩.
પણ ઉત્તમ નર સંગ્રહે, ફરિ ન કરે તે દૂર;
પુનરપિ મેળો જો મળે, તો હોએ સુખ ભરપૂર. ૪.
દોષાકર કુટિલા કૃતી, અંગ કલંક ધરાય;
અગ્ન સમય લહી મિત્રનો, નિજ મુખ ઉજ્જ્વળ થાય. ૫.
ચંદ્ર એરગો પણ પ્રેમથી, શિવ ધરિયો નિજ સિસ;
નાગ ન કંઠથી પરીહરે, કોઇ દીન ન કરે રીસ. ૬.
એમ ચિંતવતાં કુંવરને, ગત ગઇ ઘડિ બાર;
મંદિર બાહિર જે બન્યો, તે સુણજો અધિકાર. ૭.

ઢાળ ૭ મી.

(હું તો મોહી છું તમારા રૂપને રે લો—એ દેશી.)

ચૈતાઢ્ય શ્રેણીએ ઉપની રે લો, યૌવન વય સમ રૂપની રે લો;
કન્યાઓ વિદ્યાધર તણી રે લો, જોતાં જોગી રૂપની મણી રે લો. ૧.
ચોસઠ પ્રેમે એકતા રે લો, માનું ચોસઠ દરીની સુતા રે લો;
નારી રૂપે નહીં માનવી રે લો, જાણું સ્વર્ગથી રીસવી રે લો. ૨.

વન દેવતાએ નુતરી રે લો, ટોળી આકાશથી ઉતરી રે લો,
ચાર દેવ ચોરી નવા રે લો, બ્રહ્મા મુરખ મનિએ થયા રે લો ૩
જરસાએ કર કંપે સહી રે લો, સહિ નિશે મગળી નહી રે લો,
અપવાદ હરણુ બેઠી ચઢી રે લો, ચોરાં એકાંતે ઘડી રે લો ૪
રંભા સરખી મૃદુ તાહરી રે લો, ચિંતાએ નિદ્રા ગઇ પરી રે લો,
રૂપ રતિ પ્રીતિકા હરે રે લો, અંગ વિના અંગ થઇ ફરે રે લો ૫
દેવ દૃષ્ય ભુષણ ધરી રે લો, રંગ મંડપ આવી હરી રે લો
ચંપક માળા છે વડી રે લો, નાટક હુકમ કરે ખડી રે લો ૬
સંગીત બદ્ધ કરી સુંદરી રે લો, વીણા મૃદંગ તાલ જતરી રે લો,
વાજિંત વાજે બહુ પરે રે લો, જુએ કુમર રહી ઉપરે રે લો ૭
રાગ સારંગ રસ ગીતશું રે લો, રીઝયો કુમર નિજ ચિત્તશું રે લો,
નૃત્ય વીસર્જિ સવે રમી રે લો, જક્ષને જઇ ચરણે નમી રે લો ૮
હાથ જોડિ કરિ માગિયો રે લો, સુંદર વર અમને દિઓ રે લો
મંડપમાં આવી રહે રે લો, ચંપક માળા તવ કહે રે લો ૯
વસ્ત્ર ભૂષણ અદિઆ મેલીએ રે લો, મનોહર જલ જળ ઝીલિએ રે લો,
એમ સવિ એક મતે થઇ રે લો, સ્નાન કરણ સરગી ગઇ રે લો ૧૦
ચંદ્રશેખર મંચ ઉતરી રે લો, વસ્ત્ર આભૂષણ લેઇ કરી રે લો,
મંદિર માહિ થિર થઇ રે લો, દેઇ કમાડ સુતો જઇ રે લો ૧૧
નાહિને જલ ક્રીડા કરી રે લો, આવી મંડપ મહુ સુંદરી રે લો
એન ભુષણ નવિ દેખિને રે લો, દ્વાર જડ્યા અવલોકિને રે લો ૧૨
ચતુરા કહે ચિત શું લગિ રે લો, કેરે પુરૂષ અમને ઠગી રે લો;
પણ એ ચિરાદિક વામસ્યો રે લો, નહિ તો મરણ ગતિ પામશો રે લો ૧૩
નૃપ સુત ઉત્તર ના દિએ રે લો, તામ સકળ કહે બાધિયે રે લો
પારપશુ લટકાવિયે રે લો, જલદી જઇને જ પાડીયે રે લો ૧૪
કેની કહે શીઆળીયે રે લો, કાષ્ઠ અગ્નિ કરિ બાળીયે રે લો,
સાંભળી નૃપ સુત ના ગીહે રે લો ચંપકમાળા તવ કહે રે લો ૧૫
ઉત્તમ પરધન ના લિએ રે લો, નિચ લિએ તો ફરિ ના દિએ રે લો,
કોઇને અમે નવિ ભાગ્યા રે લો, લેઇ ઉત્તમ તમે જાગ્યા રે લો ૧૬

બાળા વચન નૃપળાં સુણિ રે લો, મનમાં નવી આણે મહાગુણી રે લો;
કુંઅર દયા ધરી ઉચરે રે લો, ગળે પડે તો કાંઇ ના સરે રે લો. ૧૭.
કોઇક લેઇ નાઠો હશે રે લો, અમને કહ્યાથી કહો શું થશે રે લો;
સા ભણે સિંહ નજર કરે રે લો, શીઆળ આર્ડા ન ઉતરે રે લો. ૧૮.
બોલ કિસ્યાં કહિએ ઘણા રે લો, રાત થોડિ ને વેશ છે ઘણા રે લો;
જે રે મુખે માગો તમે રે લો, તે વર ચીજ આપું અમે રે લો. ૧૯.
કુમર કમાડ ઉઘાડિને રે લો, નિજ અપરાધ ખમાવિને રે લો;
તાસ ચીજ તેહને દિએ રે લો, કાંઇ ન મુખ માગી લિએ રે લો. ૨૦.
ભાગ્યશાળી લક્ષણ ભર્યો રે લો, ખેચરી ચિત્તમાં ઉત્તર્યો રે લો;
ચિંતે હ્રદય વસ્તુ ગ્રહિ રે લો, રાજાનો નંદન એ સહિ રે લો. ૨૧.
ખડગ રતન મણી કંચૂઓ રે લો, દેઈ કહે મહીમા જુવો રે લો;
ખડગે અજય પદવી થશે રે લો, ચક્રીસમા જન ગાવશે રે લો. ૨૨.
પટરાણી દિયો કંચૂઓ રે લો, રંભા રૂપની રૂગ્ન જુવો રે લો;
અમ તુમ મેળા અવસરે રે લો, ભાવી વાત જાની સરે રે લો. ૨૩.
એમ કહી સહુ નિજ થાનમાં રે લો, બેશી ચલી વૈમાનમાં રે લો;
શ્રી શુભ વીર કહે સાતમી રે લો, ઢાળ રસિક જનને ગમી રે લો. ૨૪

દોહરા.

રવિ ઉદયે કુંઅર ચલ્યો, સમરંતો નવકાર;
શુન્ય નગર એક દેખિયો, તેહિજ અટવિ મજાર. ૧.
ફરતી તસ નવ વાડિયો, નહિ માણુસ સંચાર;
કોસીસેં કરી સોહતો, સુંદર પુર પ્રકાર. ૨.
શરણુ કરિ અરિહંતનું, પેઠો નયર મઝાર;
મેહેલ અનોપમ મારગે, સુન્ય પડ્યા બજાર. ૩.
હાટની શ્રેણિ ઉઘાડિયો, નર તિરિનું નહિ નામ;
ધાન્ય વિત્તર ધન ભાજને, ભરિત નિહાળે ઠામ. ૪.
નવ નવ કરત વિચારણા, કિમ સુનું પુર એહ;
રાજ પંથે જાતાં થકાં, દીઠું ભુપની ગેહ. ૫.
ધૈરજ ધરિ ઉપર ચઢયો, પોહોત્યો સાતમે માળ;

દેખે ચિત્ર વિચિત્રતા, સુંદર ભુમિ વિશાળ. ૬.
કનક ઘટિત એક ઢોલિયો, સુર સજ્યાથી અનૂપ;
તસ ઉપર મંજારિકા, દીઠી શામ સ્વરૂપ. ૭.
ઓસીસે દોય ડાબડી, અંજન રક્ત ને શ્વેત;
રક્તાજિત નયનાં લહી, શ્વેતાંજન કરે નેત. ૮.
તવ રંભા સમ કન્યકા, થઇ બેઠી ધરી લાજ;
નમ્ર વદન આસન દિએ, કહે બેસો માહારાજ. ૯.
નૃપ સુત બેસી પૂછતો, એહ કિશો ઉતપાત;
તવ વળતી સા એમ ભણે, નિસુણો મુજ અવદાત. ૧૦.

ઢાળ ૮ મી.

(દેખો ગતિ દૈવની રે—એ દેશી.)

નગર કનકપુર એહ છે રે, રાય જિતારી નામ;
જયમાળા રાણી સતી રે, લવણીમ લિલા ધામ. ૧.
કરમ ગતિ કારમી રે, સુખ દુખ કર્મ કરંત. કરમ.
એક અંગજ એક અંગજા રે, રતિસુંદરી નામ તાસ;
રૂપ કળા રતી જો જુઓ રે, આ બેઠી તુમ પાસ. કરમ. ૨.
એક દિન તાપસ તપ કરે રે, માસ માસ ઉપવાસ;
આવી વસ્યો વન ખંડમાં રે, ભક્તિ કરે જન તાસ. કરમ. ૩.
મહિપતિએ મહીમા સુણીરે, તાપસ વંદન જાત;
અમ ઘર કાલે પારણું રે, કરવું રહિ પરભાત. કરમ. ૪.
એમ કહિ નૃપ ઘર આવિયો રે, સકળ સજાઇ કીધ;
તાપસ તેડી ઓચ્છવે રે, આસન બેસણુ દીધ. કરમ. ૫.
તાત હુકમ પરિ વેખણે રે, હું ગઇ તાપસ પાસ;
દેખી ચળ્યો ચિત્ત કામથી રે, કરતો હૈડે વિમાસ. કરમ. ૬.
આ કુમરી આલિંગનેં રે, સફળ હોવે અવતાર;
આ ભવ એળે ગમાવતા રે, તપસીનેં ધિક્કાર. કરમ. ૭.
બાળ રાંડ કલીવ તાપસા રે, નારિ અંતે ઉર જાણ;
હય મંદુરા ,સાંકળાં રે, નિશ દિન મૈથુન ધ્યાન. કરમ. ૮

ભોજન કરી નિરલજ કહે રે, રાયને કર્યું બહુ માન;
સાચું પણ તમે જો દિયો રે, અમને કન્યા દાન. કરમ. ૯.
સાંભળી નૃપ રોષે કહે રે, રેરે અધમ પાપિષ્ટ;
દેશ વીડંબક તપ કરી રે, જાનિ હિણમતિ દુષ્ટ. કરમ. ૧૦.
એમ નીભંછીને કાહાઢિયો રે, ગતવન આરત વિશેષ;
માળિ પાસ ચીવર લહી રે, માલણ નોકરી વેશ. કરમ. ૧૧.
કુમરીને મંદિર ગયો રે, છાબ લેઇ ભેરિ ફુલ;
દાસીયે ઓળખી કાહાડીયો રે, મુખપર નાંખી ધૂળ. કરમ. ૧૨.
તોયે નિરલજ લાજ્યો નહિ રે, છંડી નારી વેશ;
ખાન પાન તપ છંડીને રે, ધરતો ચિત્ત કલેશ. કરમ. ૧૩.
રાત્રે ચડ્યો મુજ મંદિરે રે, વંશી ચડે જિમ નટ;
સુભટ પોહરીએ ઝાલિયો રે, બાંધ્યો બંધની ઘટ. કરમ. ૧૪.
નિશિ નવિ દેખે વાયસા રે, દિવસે ન દેખે ઘૂક;
અહનિશ કામી આંધળો રે, મોહોટી કામની ચૂક. કરમ. ૧૫.
રાય હજુરે આણીયો રે, સુભટે સુણાવિ વાત;
નૃપ હુકમે ધર્યો સુણીયે રે, એણિ પેરે પામ્યો ઘાત. કરમ. ૧૬.
નિચ જાતિ રાક્ષસ થયો રે, જોઇ વિભંગે તેહ;
ખિણ ખિણ છળ જોતો ફરે રે, મુજપર લાગ્યો નેહ. કરમ. ૧૭.
એણે અવસર આકાશથી રે, વિદ્યાધર મુનિ રાય;
ઉતરીયા ચૈત્ય સન્નિધે રે, ભૂપતી વંદન જાય. કરમ. ૧૮.
ધર્મ સુણી નૃપ પૂછતો રે, મુજ પુત્રી ભરતાર;
કુણ હોશે કહો નાથજી રે, જ્ઞાની વદે તેણિ વાર. કરમ. ૧૯.
કાશીપતિ મહસેન સુરે રે, ચંદ્રશેખર ગુણવંત;
ત્રિખંડ ભોક્તા તે થશે રે, તુજ પુત્રીનો કંત. કરમ. ૨૦.
પણ સુણિ તાપસ તે મરી રે, રાક્ષસ વ્યંતર થાત;
દિન નિજે તુમ નયરિએ રે, સર્વનો કરશે ઘાત. કરમ. ૨૧.
કરૂણા નજરથી ઉતરી રે, તુમને જણાવી વાત;
ધર્મ લાભ કહિ મુનિવરા રે, ગગને કિયો ઉતપાત. કરમ. ૨૨.

દેખે ચિત્ર વિચિત્રતા, સુંદર ભુમિ વિશાળ. ૬.
કનક ઘટિત એક ઢોલિયો, સુર સજ્યાથી અનૂપ;
તસ ઉપર મંજારિકા, દીઠી શામ સ્વરૂપ. ૭.
ઓસીસે દોય ડાબડી, અંજન રક્ત ને શ્વેત;
રક્તાંજિત નયનાં લહી, શ્વેતાંજન કરે નેત. ૮.
તવ રંભા સમ કન્યકા, થઇ બેઠી ધરી લાજ;
નમ્ર વદન આસન દિએ, કહે બેસો માહારાજ. ૯.
નૃપ સુત બોલી પૂછતો, એહ કિશો ઉતપાત;
તવ વળતી સા એમ ભણે, નિસુણો મુજ અવદાત. ૧૦.

ઢાળ ૮ મી.

(દેખો ગતિ દૈવની રે—એ દેશી.)

નગર કનકપુર એહ છે રે, રાય જિતારી નામ;
જયમાળા રાણી સતી રે, લવણીમ લિલા ધામ. ૧.
કરમ ગતિ કારમી રે, સુખ દુખ કર્મ કરંત. કરમ.
એક અંગજ એક અંગજા રે, રતિસુંદરી નામ તાસ;
રૂપ કળા રતી જો જુઓ રે, આ બેઠી તુમ પાસ. કરમ. ૨.
એક દિન તાપસ તપ કરે રે, માસ માસ ઉપવાસ;
આવી વસ્યો વન ખંડમાં રે, ભક્તિ કરે જન તાસ. કરમ. ૩.
મહિપતિએ મહીમા સુણીરે, તાપસ વંદન જાત;
અમ ઘર આવે પારણું રે, કરવું રહિ પરભાત. કરમ. ૪.
એમ કહિ નૃપ ઘર આવિયો રે, સકળ સજાઇ કીધ;
તાપસ તેડી ઓછવે રે, આસન બેસણુ દીધ. કરમ. ૫.
તાત હુકમ પરિ વેખશે રે, હું ગઇ તાપસ પાસ;
દેખી ચલ્યો ચિત્ત કામથી રે, કરતો હૈડે વિમાસ. કરમ. ૬.
આ કુમરી આલિંગને રે, સફળ હોવે અવતાર;
આ ભવ એળે ગમાવતા રે, તપસીને ધિક્કાર. કરમ. ૭.
બાળ રાંડ કલીવ તાપસા રે, નારિ અંતે ઉર જાણ;
હય મંદુરા સાંકળાં રે, નિશ દિન મૈથુન ધ્યાન. કરમ. ૮

ભોજન કરી નિરલજ કહે રે, રાયને કર્યું બહુ માન;
સાચું પણ તમે જો દિયો રે, અમને કન્યા દાન. કરમ. ૯.
સાંભળી નૃપ રોષે કહે રે, રેરે અધમ પાપિષ્ટ;
દેશ પીડંબક તપ કરી રે, જાતિ હિણમતિ દુષ્ટ. કરમ. ૧૦.
એમ નીભ્રંછીને કાહાઢિયો રે, ગતવન આરત વિશેષ;
માળિ પાસ ચીવર લહી રે, માલણ નોકરી વેશ. કરમ. ૧૧.
કુમરીને મંદિર ગયો રે, છાબ લેઇ ભરિ ફુલ;
દાસીયે ઓળખી કાહાડીયો રે, મુખપર નાંખી ધૂળ. કરમ. ૧૨.
તોયે નિરલજ લાજ્યો નહિ રે, છંડી નારી વેશ;
ખાન પાન તપ છંડીને રે, ધરતો ચિત્ત કલેશ. કરમ. ૧૩.
રાત્રે ચડયો મુજ મંદિરે રે, વંશે ચડે જિમ નટ;
સુભટ પોહરીએ ઝાલિયો રે, બાંધ્યો બંધની ઘટ. કરમ. ૧૪.
નિશિ નવિ દેખે વાયસા રે, દિવસે ન દેખે ઘૂક;
અહનિશ કામી આંધળો રે, મોહોટી કામની ચૂક. કરમ. ૧૫.
રાય હજુરે આણીયો રે, સુભટે સુણાવિ વાત;
નૃપ હુકમે ધર્યો સુળીયે રે, એણિ પેરે પામ્યો ઘાત. કરમ. ૧૬.
નિચ જાતિ રાક્ષસ થયો રે, જોઇ વિભંગે તેહ;
ખિણ ખિણ છળ જોતો ફરે રે, મુજપર લાગ્યો નેહ. કરમ. ૧૭.
એણે અવસર આકાશથી રે, વિદ્યાધર મુનિ રાય;
ઉતરીયા ચૈત્ય સન્નિધિ રે, ભૂપતી વંદન જાય. કરમ. ૧૮.
ધર્મ સુણી નૃપ પૂછતો રે, મુજ પુત્રી ભરતાર;
કુણ હોશે કહો નાથજી રે, જ્ઞાની વદે તેણિ વાર. કરમ. ૧૯.
કાશીપતિ મહસેન સુતે રે, ચંદ્રશેખર ગુણવંત;
ત્રિખંડ ભોકતા તે થશે રે, તુજ પુત્રીનો કંત. કરમ. ૨૦.
પણ સુણિ તાપસ તે મરી રે, રાક્ષસ વ્યંતર થાત;
દિન તિજે તુમ નયરિએ રે, સર્વનો કરશે ઘાત. કરમ. ૨૧.
કરૂણા નજરથી ઉતરી રે, તુમને જણાવી વાત;
ધર્મ લાભ કહિ મુનિવરા રે, ગગને કિયો ઉતપાત. કરમ. ૨૨.

ગયે કરી ઉદ્ધાપણા રે, નવિ રેહેશે ઇહાં કોય;
આજ નિશાએ નાસજો રે, રાક્ષસનો ભય હોય. કરમ. ૨૩.
જો જાશો તો જીવશો રે, અમે પણ જઇશ આજ;
જીવતાં જગ જોઇશું રે, તુમ સાથે સામ્રાજ. કરમ. ૨૪.

यत ॥

भानोश्च मन्त्री दयिता सरस्वती, मृत्युगता सा नृपकौतुकेना ॥
वाणारसीं प्राप्य स एव योगी, जिनस्मरामद्र शतानि पश्यति ॥ १ ॥

પૂર્વચાલ.

લોક સવે નાઠા નિશિ રે, મુજ જનકાદિ સમેત;
રાક્ષસે લેઇ મુજને ઠવી રે, ગિરિ વન કુંજ નિકેત. કરમ. ૨૫.
શૂન્ય નગર દેખી કરી રે, દિન કેતે ચલિ તેહ;
પાણી ગ્રહણ કરવા ભણી રે, મુજને ઠગી મુજ ગેહ. કરમ. ૨૬.
આજ લગન દિન જોઇને રે, કરણ સામગ્રી હેત;
મુજ મંઝારી કરી ગયો રે, ચાર ઘડી સંકેત. કરમ. ૨૭.
ચંદ્રશેખર પણ નાવિયા રે, દૈવે દિયો રહ ઘાત;
મળ થકી માંડી કહી રે, મુજ વીતકની વાત. કરમ. ૨૮.
ચંદ્રશેખરના રાસની રે, એ કહી આઠમી ઢાળ;
શ્રી શુભવીરના નામથી રે, ભય જાશે પાતાળ. કરમ. ૨૯.

દોહરા.

કહે કુમરી દાખો તુમે, ઇહાં આવ્યા કુણ કામ;
જિમ અમ જીવ સુખી હુવે, દેશ ગામ તુમ નામ. ૧.
જ્ઞાની વચન જુઠું નહીં, પણ એ દૈવે દુરંત;
તનુ છાયા ઓલંઘવા, નહિ સમરથ બળવંત. ૨.
વામ નયન મુજ ફરકિયું, તુમ દરશનથી જેણ;
હું સતિ સતીની નંદના, પુછું તમને તેણ. ૩.
કુમર કહે તે સવિ કહ્યો, સુગથી મુજ અધિકાર;
જ્ઞાની વયણજ સત્ય છે, જુઓ દૈવ વિચાર. ૪.
કુમરી હરખી તે સુણી, રોમ રોમ વિકસંત;

સા કહે કુસુમાંતર રહો, અવસર નર બળવંત. ૫.
મંજરી કરિ કુસુમમાં, રહે અંતરગત તેણ;
મણ નાગ્રી મણ નાણીસ્યું, ભજે સુત સદેહ. ૬.

ઢાળ ૯ મી.

(ધવળ શેઠ લેઇ ભેટણું-એ દેશી.)

ઇણે અવસર રાક્ષસ તિહાં, આવિ ધરિ બહુ પ્યાર રે;
ચેતાંજને કુમરી કરી, પુછતો તેણિવાર રે. ૧.
પુણ્યે જય કમળા વરે, નર સુખ લીલા પાવે રે;
દુષ્ટમતિનું ચિતવ્યું, કદિય સફળ ન થાવે રે. પુણ્યે. ૨.
માણસ ગંધ કીગી ઇહાં, સા ભણે એહ તમાસો રે;
હું માણસ ગંધ માહરી, હઇડે કાંઇ વિમાસો રે. પુણ્યે. ૩.
ગંધ મણુઅ ન ખમી શકો, તો મુજશ્યું શો રાગ રે;
કોઇ દિન ડસો તો ભખો, માહારે રમાડવો નાગ રે. પુણ્યે. ૪.
પ્રીતિ કશી પરજાતની, એક અજા એક વાઘ રે;
પ્રીત પરાણે જે હુવે, તે નિશિદિન મન વાઘ રે. પુણ્યે. ૫.
નિસુણી પલાદ તે કોપિયો, કહે જાણ્યું નર રાગી રે;
તો પ્રથમજ ભક્ષણ કરૂં, રાગ દશા ગઇ ભાગી રે. પુણ્યે. ૬.
કુમર તદા ઉઠી કહે, શી કન્યા કૃત વ્યર્થે રે;
સ્ત્રિહત્યાના પાતકી, મુજ અસિધારા તિર્થે રે. પુણ્યે. ૭.
નહવરાવી નિર્મળ કરૂં, લોકની ભાવઠ ભાગે રે;
પાપીને હણતાં થકાં, પુણ્ય ઉદય બહુ જાગે રે. પુણ્યે. ૮.
રાક્ષસ સુણી ક્રોધે ચઢ્યો, તાડજ્યું રૂપ બનાવે રે;
ખેચરી દત્ત તરવારશું, હાલ ગ્રહી નૃપ ધાવે રે. પુણ્યે. ૯.
ઝૂઝંતા દોય દેખીને, રતિસુંદરિ ભય પાવે રે;
સમરે કુમર ત્રિલોચના, તે બહુચરી કરે આવે રે. પુણ્યે. ૧૦.
દેવી ભટે રાક્ષસ હણ્યો, તે શતખંડજ થાવે રે;
દેવ યોનીથી જીવીયો, નાર કિમ લે સુર ધાવે રે. પુણ્યે. ૧૧.
રાક્ષસ નાઠો ભય લહિ, તન પીડિત મન કલેશે રે;

દેવી સુભટના માગથી, લવણોદધિનવ પેસે રે. પુણ્યે ૧૨.
વ્યંતર ભટ પાછા વલ્યા, કુમરને દેત વધાઇ રે,
ત્રિલોચના નમિને કહે, સોહાગી ધર્મ સગાઇ રે. પુણ્યે ૧૩.
ગય પ્રજાશુ તેડીઆ, નિર્ભય નગર વસાવે રે,
કુમરે વિસર્જી ત્રિલોચના, રત્નાગીરીએ ગીધાવે રે પુણ્યે. ૧૪
ચંદ્રશેખર નમે રાયને, નૃપ પણ હરખે ભેટે રે,
કહે અમ પુણ્યે આવિયા, તુમ વિણ કુણ દુખ મેટે રે. પુણ્યે. ૧૫
રતિસુંદરિ દાસિ મુખે તાતને વાત જણાવે રે,
ઓચ્છવ કરી બહુ પ્રેમશુ, પુત્રી નૃપ પરણાવે રે. પુણ્યે. ૧૬
કુમરને રાજ્ય અરધ દીએ, કરમોચનની વેળા રે,
સુખ વિલસે સસરા ઘરે, મન ગમતા મન મેળા રે. પુણ્યે ૧૭
રમતા યોવન સોગટે, કોઇ દિન વન જન ક્રીડા રે;
ભાગ્ય દશા જસ જાગતી, નહી તસ તન મન પીડા રે. પુણ્યે ૧૮.
ખેટ સુતા દત કંચુઓ, રતિસુંદરિને આપે રે,
રંભા રૂપ તિણે બન્યુ, ઇંદ્રાણી કરી થાપે રે. પુણ્યે ૧૯
રાય હજુર કચેરિએ, કરતા શાસ્ત્રની વાતો રે,
દો ગુંદગ્સુરની પરે, નિર્ગમતા દિન રાતો રે. પુણ્યે ૨૦.
નવમી ઢાળ એ રાસની, પુરણ ખંડ આખી રે;
દુખ ભંજન જન રંજની, શ્રી શુભવીરે ભાખી રે. પુણ્યે. ૨૧.

કળસ.

વાત વિનોદે રચના ઘણી, ચંદ્રશેખરને રાસે ભણી,
ખંડ પ્રથમ એ પુરણ કર્યો, શ્રી શુભવીર વચન રસ ભર્યો ૧

इति श्री तपगच्छाधिराज भट्टारक श्री विजयसिंह सुरिसतानीय सवेगी शिष्यरत्न पडित श्रीयशविजयगणिशिष्यरत्न पडितश्री शुभविजयगणिशिष्यभुजि शिष्य पडित श्री वीरविजयगणी विरचिते चद्रशेखर चरित्रे प्राकृत प्रबधे त्रिलोचना मिनलामिताश्वविद्याग्रहण राक्षसपराजयेनरतिसुदरी पाणीग्रहणाख्य ॥

ખંડ ૨ જો.

દોહરા.

જય જય તું જગદીશ્વરી, જગદંબા જગત્રાય
અહિરીહા મુખકજવાસિની, નિરુખા માત કહાય ૧
તું ત્રિપદિ ત્રિપુરા તથા, તું ત્રિરૂપમય દેવ
શક્તિ સરૂપે એનતી, નવનવ રૂપ ધરેન ૨
જે ત્રિભોવનમા ત્રિહુપદે, તે સવિ તુમ આકાર
નિત્ય અનિત્ય તથા વળી, નિત્યાનિત્ય વિચાર ૩.
અભિનવ આદિ શક્તિ તુ, તિહુકાળે થિર ભાવ,
તે સરસતિ નમિને નમુ મુજ ગુરૂ પ્રબળ પ્રભાવ ૪
પ્રથમ ખંડ અખંડ રસ, પૂરણ હુઓ સુપ્રમાણ
બીજો ખંડ કહુ હવે, સુણજો ચતુર સુજાણ ૫
શ્રોતા જાણની આગળે, વક્તા વચન પ્રમાણ
સ્વાતી જળ શુક્તિ મુખે, મુક્તાફળ બંધાણ ૬.
ઇક્ષુ ક્ષેત્રે મધ જળ, પયં સાકર સકાસ,
ત્રણ્ય સભા શ્રોતા તણી, નદી ચુન પ્રમેશ ૭
તે માટે ચિત્ત સજ કરિ, સુણજો શ્રોતા લોક,
દક્ષહસ્રે તે રીઝસે, જિમ રવિ ઉદયે કોક ૮
એક દિન દંપતી ગેહુ જણા, જળ ક્રીડા સંકેત
તુરગ રથે ચઢી નીકળ્યા સાથે સુભટ બહુ ચેત ૯.
પુર પરિસર જણીની, તરુ તરૂ શ્રેણી વિશેષ
એક તરૂ તળે તે ઉતર્યા, શીતળ છાયા દેખ ૧૦
રતિ સુંદરી કંચુક પમુહ, ભૂષણ મેલી ત્યાંહિ
જળ ક્રિડા ગહ્ વિધ કરે, નિજ પતિસ્યુ ઉછાહિ ૧૧

ઢાળ ૧ લી.

(જુઓ અગમ ગતિ પુન્યની રે-એ દેશી)

રાગે રંગિત રતિસુંદરીરે, ક્રીડા કરે સહનાથ રે,
રેવા નદી જળ ઝીલતા રે, જિમ કરણી ગજ સાથ રે

રાગે રંગિત રતિસુંદરી રે. (એ આંકણી.) ૧.
તે હવે કોલાહલ થયો રે, સુભટ દિશોદિશ ધાય રે;
બાણ ગગન મલતાં ઝખે રે, દારૂ અવાજ થાય રે. રાગે૦ ૨.
શાખા મૃગલી કહુ કરે રે, દંપતી ચિતડો હલાય રે;
નદીતટ આવી પૂછતાં રે, કુમરને ભટ ઉચરાય રે. રાગે૦ ૩.
સાહિબ જળ ક્રીડાવશે રે, જોતાં ભટ પરીવાર રે;
કંચુક કપિ એક લેઇ ગયો રે, પુઠે પડ્યા અસવાર રે. રાગે૦ ૪.
તે પણ પાછા આવિઆ રે, દીઠો કપિ નહિ કોય રે;
વાત સુણી વળખી થઇ રે, રાણી નિહાં ઘણું રોય રે. રાગે૦ ૫.
કુમર પ્રિયાને એમ કહે રે, જાઓ તમે સવિ ગેહ રે;
કંચુક સાતે માસમાં રે, આવશું લેઈ તેહ રે. રાગે૦ ૬.
એમ કહિ કુમર સધાવિઆ રે, ચંદ્ર નાડિ સર જોય રે;
શબ્દે સકુન પંખિ તણા રે, તે પણ સુંદર હોય રે. રાગે૦ ૭.
સિંહજ્યું મારગ માહાલતો રે, ચડ્યો એક ગિરિ શૃંગ રે;
બહુ વિધ કૌતક દેખતો રે, વનફળ જળ સર સંગ રે. રાગે૦ ૮.
વૃક્ષ અશોક ઘટા તળે રે, દીઠો સાધક એક રે;
માનપણે ઉભો રહ્યો રે, કુમર ધરિય વિવેક રે. રાગે૦ ૯.
જાપ પુરો કરિ તે વદે રે, ભલે પધાર્યા આજ રે;
આકૃતિએ ગુણવંત છો રે, લક્ષણથી નર રાજ રે. રાગે૦ ૧૦.
કુમર ભણે મુજને કહો રે, જે અમ સરખું કાજ રે;
આગે ઉત્તમ ઉપગારમેં રે, દીધાં દેહ ધન રાજ રે. રાગે૦ ૧૧.
તે કહે હું વિદ્યા ધરૂં રે, દિયે કામિત ગુરૂ રાય રે;
મંત્ર સાધન વિધિએ કરૂં રે, કોઇ સુર કરે અંતરાય રે. રાગે૦ ૧૨.
ઉત્તર સાધક નર વિના રે, મન રહે નહી ઠામ રે;
તીણે કરૂં તુમ વિનતિ રે, અવધારો ગુણ ધામ રે. રાગે૦ ૧૩.
કુંમર કહે સાધો સુખે રે, ચિત્ત કરી થિર થોભ રે;
ઉત્તર સાધક મુજ થકા રે, કુણ કરે તુજ ક્ષોભ રે. રાગે૦ ૧૪.
કુમર પ્રબળ પૂણ્યે કરી રે, વિદ્યા થઇ તસ સિદ્ધ રે;

ઉત્તમ પુરૂષ જે આદરે રે, તે હોવે નવ નીચ રે. રાગે૦ ૧૫
ગૌરી પત્નત્તિ સ્વગામિની રે, રૂપ પરાવર્તકાર રે;
વિદ્યાધર પ્રેમે દિએ રે, કુમરને વિદ્યા ચાર રે. રાગે૦ ૧૬.
કુમર ચલ્યો ગિરિ ઉપરે રે, ખેટ ગયો નિજ ઠામ રે;
પર્વત શિખરે દેખિયું રે, કાળિ દેવીનું ધામ રે. રાગે૦ ૧૭.
નર દોય ગાતા સાંભળી રે, મંદિરે પોહોંત્યો રાય રે;
દીઠા તિહાં નિજ મિત્રને રે, ચંદન ચરચિત કાય રે. રાગે૦ ૧૮.
જોગી દોય જપિ મંત્રને રે, બિહુ શિર દેવતા ફુલ રે;
અદ્રશ રહી નૃપ ચિંતવે રે, કાંઇ કરે પ્રતિકૂળ રે. રાગે૦ ૧૯.
મૂંડમાળ ગળે ધારણી રે, દુષ્ટ નજર વિકાળ રે;
મહિષ ઉપર બેઠી થકી રે, કાળીકા દેવી નિહાળ રે. રાગે૦ ૨૦.
રંગી રૂધીરે ભૂતલા રે, આગે અગનિનો કુંડ રે;
હવન કરેવા ઉઠિઆ રે, ધરિ અસિ યોગી પ્રચંડ રે. રાગે૦ ૨૧.
તે દોય રાંકને એમ કહે રે, ઇષ્ટ દેવનું કરો ધ્યાન રે;
ખડ્ગે હણી શિખીમાં ધરી રે, માતને દેઉં બળીદાન રે. રાગે૦ ૨૨.
તે કહે જૈન ધરમ રૂચિ રે, ચંદ્રશેખર ભૂપાળ રે;
તાસ ધરમ સર અમ કરે રે, સેવકની સંભાળ રે. રાગે૦ ૨૩.
યોગી કહે અમે ઓળખ્યો રે, અમ ગુરૂનો હણનાર રે;
પણ ગુરૂએ ગગને ધર્યો રે, હજુઅન ભૂ પગ ચાર રે. રાગે૦ ૨૪.
ભૂત ભક્ષણ વેહેંચી લીયો રે, તે તુમ સી કરે સાર રે;
સાંભળી સિંહજ્યું ગાજિયો રે, બોલે રાજકુમાર રે. રાગે૦ ૨૫.
રૂરે પાપિ જોગટા પાપણી રે, સુરી તુજ માત રે;
નિત નિત નિર્મળ નર ગ્રહી રે, ભક્ષ કરે કરિ ઘાત રે. રાગે૦ ૨૬.
વળિ તુમ ગુરૂએ વાટડી રે, કરૂં મેળાવો આજ રે;
ગગન ફૂરંત મેં પામીઆ રે, જિમ પંખી ને બાજ રે. રાગે૦ ૨૭.
જોગી સુણી સનમુખ થયા રે, કુમરે ગ્રહી તવ દોય રે;
દેવી દેખતા નાખિઆ રે, ભસ્મ હુતાશને હોય રે. રાગે૦ ૨૮.
દોય મિત્ર લેઇ નીકળ્યો રે, સરોવરે સ્નાન કરંત રે;

નૃપ પૂછંતાં તે કહે રે, સાંભળો અમ વરતાંત રે. રાગે૦ ૨૯.
વાઘ ભયે નાઠા અમે રે, જોગી મળ્યા પાપ જોગ રે;
પૂછયે કહ્યો અમે મુળથી રે, તુમ અમ જોગ વિયોગ રે. રાગે૦ ૩૦.
તવ દોય કહે તુમને દિયું રે, સોવન સિદ્ધિ કરાય રે;
લોભે અમેં તસ વશ પડ્યા રે, મધમાખીનેં ન્યાય રે. રાગે૦ ૩૧.
દેવી ભુવન બેગા મળ્યા રે, નાથે દિયા અમ પ્રાણ રે;
પાપીએ જે ચિંતવ્યું રે, આપે લહ્યું નીરવાણ રે. રાગે૦ ૩૨.
તિહું જણ રણ ઓલઘતા રે, દેખી અનોપમ ગામ રે;
વન પરિસરે વિશરામતા રે, યક્ષાલય શુભ ઠામ રે. રાગે૦ ૩૩.
બીજે ખંડે એ કહી રે, પેહેલી ઢાળ રસાળ રે;
શ્રી શુભવીર રસિક જનો રે, સુણજો થઇ ઉજમાળ રે. રાગે૦ ૩૪.

દોહરા.

ગામ લોક શ્રીફળ ગ્રહી, અસન વસન નૈવેદ;
લેઈ જતા નર એકનેં, પુછે કુમર તે ભેદ. ૧.
તે કહે કિંશુક વન વચેં, કરતી તપ ઉદ્દામ;
રૂપવતી સતિ જોગણી, તેનું જસોમતિ નામ. ૨.
અવધી નાની તેહ છે, તસ વંદન જન ગેહ;
ભકિત ભરે તિહાં જાય છે, હરવા મન સંદેહ. ૩.
ઇમ નિસુણી નૃપ મિત્રશું, ગયા જસોમતિ પાસ;
ચરણ નમી કરિ એમનાં, પામી મન ઉલ્લાસ. ૪.
યોવન વય તુમ ઝગમગે, લક્ષણ લક્ષિત દેહ;
પૂછે લઘુ વય કિમ તપો, બીજો વળિ સંદેહ. ૫.
એમ નિસુણી સા ઉચરે, મુજ વૈરાગનિવેશ;
એક ઉત્તર દેતાં થશે, તુમ ચિંતકું શુણો કલેશ. ૬.
કુમર ભણે માતા કહો, સઘળો એ અવદાત;
કલેશ શમે તુમ વચનથી વળિ લહિયે સુખસાત. ૭.

ઢાળ ૨ જી.

(સોના રૂપાકે સોગઠે સૈયાં ખેલત બાજી—એ દેશી.)

જોગણુ કહે સુણુ રાજવી, સંસાર અટારે;
મોહે મુંઝ્યા માનવી, ગુણ વાણી ન ધારે. મોહે૦ ૧.
ગુરૂવાણીથી વેગળા, એ નુગરા કહાવે;
તપ જપ સાધન ધર્મનાં, ફળ તે નહુ પાવે. તપ૦ ૨.
સૌવીર નામે દેશ હે, સુભગાપુરિ વાસિ;
ચિત્રસેન રાજા બળિ, દુર કોશ હે પ્યાશી. ચિત્રસેન૦ ૩.
તિનકુ રાણી આઠ હે, જસોમતી અળઘેરી;
વિનય કુશળ એક પુત્ર હે, દોય બેટી ભલેરી. વિનય૦ ૪.
નૃપ સાથે લીલા કરે, તે સાતજ રાણી;
રાયે માનિ સૌ રાણીયો, દુજી ભરે પાણી. રાયે૦ ૫.
લઘુ રાણી નિજ મંદિરે, રેહેની ભરશોગે;
માન વિહુણી લોકમેં, નહીં નિંદ વિયોગે. માન૦ ૬.
સજ્જન મુક્ત વિદ્યાર્થિ, રોગી ને સરોશી;
પરદારા સંગિ લોભિયા, વિરહી ને વિદેશી. પર૦ ૭.
એ એમ નિદા ના લહે, મેં બિ યું રેહેતે;
સમ દુઃખ સમ વિભાગિએ, દોય નયનાં ગેને. સમ૦ ૮.
બાળ ચોર વૈદ પ્રાહુણા, નૃપ ધૂરત વેશા;
પર પીડા નહ જાણુતે, હોત બહુત કિલેશા. પર૦ ૯.
નર નિજ સ્વાધીન નારિયો, પર લલના લોટે;
પુરણોદક અને ઇછતે, કાક કુંભજ બોટે. પુરણો૦ ૧૦.
કૌશિક દિવસે ન દેખતે, વાયસ નિશિ વેળા;
નિશિ દિન કામી અંધ હે, કરે નીચસેં મેળા. નિશિ૦ ૧૧.
એક દિન માતંગી મળી, ગાય ગીત રસાળા;
હાવભાવ લટકા કરે, વળિ નયનકા ચાળા. હાવ૦ ૧૨.
દેખી રાજા મોહિયો, રૂપ કંઠ નિહાળી;
જન્મ હાણુ નિર્મળ નહિ, વળિ વર્ણે કાળી. જન્મ૦ ૧૩.

પંકા શંકા તન ધરી, ભણે લોક હજુરી;
સૌગંધિક ગુણ દેખકે, લિએ નર કસ્તુરી. સૌગંધિક૦ ૧૪
નિશિ માતંગી ભોગવી, નૃપ નિચ નિહાળા;
દિલ વૈરાગે ભેદિયો, મટિ મોહકી ઝાળા. દિલ૦ ૧૫.
જૈન મુનિ વનમાં સુણી, ગઇ સખિયાં સાથે;
ગેચી વયણ સુધારસે, કરિ શિતળ નાથે. ગેચી૦ ૧૬.
દિક્ષા દુક્કર જૈનકી, હમુ નહી પળાય;
સંસાર ભુગ છોરકે, મેંને યોગ ધરાય. સંસાર૦ ૧૭
સમકિત મુલ વ્રત પંચ એ, મેરે દિલમેં છપાય;
જન જ્ઞાન તપ ધ્યાનથી, આહી નાણુ ઉપાય. જૈન૦ ૧૮.
યાગીપણે વનવાસમેં, પાંચ વર્ષ તે જાતાં;
અબ સુનહો તુમ રાજવી, પ્રીયા કંચુક બાતાં. અબ૦ ૧૯.
એક દિન રાજ કચેરીમેં, પરદેશી આયા;
ભુપ ભણે અચરીજ કહો, કોઇ ગામે દેખાયા. ભુપ૦ ૨૦.
સો કહે કનકપુરી ધણી, જીતારિ કહાવે;
તસ બેટી રતિસુંદરી, રૂપ રંભા ગાવે. તસ૦ ૨૧.
દેવે દિઓ એક કંચુઆ, કહુ શોભા કેતિ;
ગ્રહમંડળ ગગને રહી, જોવે તસ જ્યોતી. ગ્રહ૦ ૨૨.
રાય સુણી સુર મિત્રકું, બળિદાને બોલાયા;
કંચુક હરણકી બાતમેં, ઉનકું સમજાયા. કંચુક૦ ૨૩.
સુર કપિ રૂપ બનાયકે, નઇ તરૂપર ગાજી;
હરિ કંચુક લેઇ ગયા, કીયા રાયકું રાજી. હરિ૦ ૨૪.
કંચુક દેખી ભૂપતિ, દિલમેં યું થાવે;
કંચુકધર કાન્તા કશી, પુન્યવંત પાવે. કંચુકધર૦ ૨૫.
મુજ ભાગ્યે એ ભામની, જો દૈવ મિલાવે;
તવ હમ જન્મ સફળ હુવે, જોડિ જુગતિ થાવે. તવ૦ ૨૬.
મિત્ર દેવ બોલાયકે, ફેર કામ ભળાયા;
નૃપનેં તીર જર યું ભણે, કયા ફોગટ માયા. નૃપનેં૦ ૨૭.

પ્રિયુપ્રશ્ની મણીકા ગ્રહે, સતિ સીલન ભંજે;
ઉસમેં કોઈ નફા નહી, સનિ સુરસેન ગંજે. ઉસમેં૦ ૨૮.
રાય ભણે એક બેરં તું, ઈનકું ઈંહાં લાણા;
હોનાર હોય સો હોયગા, ખુશી વા પછતાણા. હોનાર૦ ૨૯.
તવ તે સુર રતિસુંદરી, .સુતિ સન્ધ્યા .લેવે;
નિરભાગીકું સેવધી, ક્યું ભુપકું દેવે. નિરાભગી૦ ૩૦
શિયળ અખંડે સા રહે, ઘર પાસે પનોતિ;
તુમ રૂપ પટે આ લેખકે, કરે ભોજન જોતી. તુમ૦ ૩૧.
શ્રી શુભવીર કુંઅર સુણિ, યોગણુ પદ પુંજ્ય;
લલિત પદે ભણી ઢાળ એ, ખંડ દુજે દુજ્ય. લલિત૦ ૩૨.

દોહરા.

યોગણુ વયણુ સુણિ ઇસાં, હરખિત હુઓ વિશેષ;
પણુ કાન્તા હરણે કરી, પામ્યો ચિત્ત કલેશ. ૧.
તસ ઉપાય વિચારિને, કેહે યોગણુને તામ;
વિદ્યા વિધિ તુમ નજરથી, સિજે વંછિત કામ. ૨.
જોગણુ અનુમતિ પામિને, જયમંડળ બળિદાન;
એટક ચિત્ત વિધિ સાચવી, બેઠો કરિ એક ધ્યાન. ૩.
ઉત્તર સાધક બિહુ રહ્યા, યોગણુની આસીશ;
પૂન્ય બળે સિદ્ધિ થઇ, સાધત દિન એકવીસ. ૪.
રચિત વિમાને બેસિને, પરણુમિ યશોમતી પાય;
સુભગાપુરી વન ખંડમાં, મિત્ર સહિત તે જાય. ૫.
હવે રતિસુંદરી દેખીને, ચિત્રસેન ભુપાલ;
રૂપે મોહ્યો એણિ પેરે; વચન વદે સુકુમાર. ૬.
તુમ હમ મેળા મેળવ્યા, દેવે સરખી જોડિ;
પ્રેમે અમ સાથે રમો, પુરવંછિત કોડિ. ૭.
સા કહે તું કુણુ રંક છે, મુજ પતિ સિંહ સમાન;
સિંહની નારી સિંહ વિણુ, ન ભજે ઓર કુઠામ. ૮.
સાંભળી એમ એક મંદિરે, રાખી તાસ નરેશ;
નિત્ય પ્રત્યે આજંધ કરે, નવ નવ વચન વિશેષ. ૯.

ઢાળ ૩ ૭.

(કેરબાની દેશી.)

પ્રેમે પનોતી પધારિયાં, દિલ હરનેવાળી; કયૂંરે રંગીલી નહુ માનતી. દિલ૦
સુણહો રાજાકી બેટી, તુમ હમ પુન્યે ભેટી, આનાકાની અબ કયું કરે; દિલ૦
સાત રાણીને શિરે, મેં તુજે રાખું ધરે, દુનિયાં સબી તુજ પાંઉ પડે. દિલ૦
દાસ દાસી હજુરા, એ સબી સેવક તેરા, હુકમ તુમારા ન લોપે તે; દિલ૦
સબહિ રાણિ હમેરી, ભક્તિ કરેગી તેરી, તુમ આણા શિર રોપતે. દિલ૦ ૨.
રાજ એ તુમ સંગી, સેના એ ચતુરંગી, આણા ફેરાવું સવિ દેશમાં; દિલ૦
મેં બી કરત સેવા, ખ.ઓ મિઠાઇ મેવા, તેલ સુગંધિ ધરો કેશમેં. દિલ૦ ૩.
હમકું એક સુખે દિઓ, કચુક તુમ લિયો, રત્ન ભૂષણ સવીલાસમે; દિલ૦
તુંહિ વિદેશી વરી, તે તુજ પરીહરી, ભટકત દેશ વિદેશમેં. દિલ૦ ૪.
ચિત્ત ખુલાસે રહો, કેહના હોવે સો કહો નિચિ નજર કરી કયું રહો; દિલ૦
સુંદરી બોલે ઇશું, લોક વિરૂદ્ધ કિશું, ઉત્તમ કબહુ નયું કહે. દિલ૦ ૫.
હોવે દાસીકા જાયા, ઔર ધંતર ખાયા, દીવાનો પણ યું ના કહે; દિલ૦
ધિગ ધિગ તેરી જાત, ક્ષત્રિ ના માત તાત, તેરા વચન સતિ ના સહે. દિલ૦ ૬.
અપજસ જગ લિયો, કુમળે કલંક દીયો, મશી કુરંચક પુરવજ મુખો; દિલ૦
સતિકી લાજ લેવે, તે નર જીવ ખોવે, આ ભવ તે ન રહે સુખે. દિલ૦ ૭.
કિયા મનોરથ મનકા, અબ્રહ્મચારી નરકા, કબહુ સફળ હોવે નહીં; દિલ૦
તેં મુજ અપહરી, લૂચત કેશ હરી, માહાલત નહીં જગમાં રહી. દિલ૦ ૮.
મેરે પ્રિતમકે આગે, સિંહ નજરસે ભાગે, છાગ સરખે તુમ ભુપતિ; દિલ૦
કંચુક પિયુ દિયા, ચોરી એ તુને લિયા, ચોરીકા માલ હૂવા છતી. દિલ૦ ૯.
સુરગિરી પવને ધ્રુજે, જીવ અભવ્ય બૂજે, લોક અલોકમેં જાવતિ; દિલ૦
રવિ શશી ચાર ચૂકે, જલધિ મરજાદા મૂકે, હું તુજ હાથ ન આવતી. દિલ૦ ૧૦
એમ સુણી રાય ધાવે, એ અબ કહાં જાવે, ચિઠ્ઠી ધાગા કરી વશ કરૂં; દિલ૦
ખાનપાન દિયું, ધડિ ધડિ ખબર લિયું, જિયું તિયું કરં મન પાંસરૂં. દિલ૦ ૧૧.
ચિત્રપટે આલેખી, રૂપ પતિનું દેખી, પંચ કલવ પતિકું દિયે; દિલ૦
માણકિા ખાવો ધરે, પિછે ભોજન કરે, માગીનર હેતઉદાસિએ. દિલ૦ ૧૨.

મિત્ર દોનું વનવાસે, ચંદ્રશેખર પાસે, પુરીજન તાકું પૂછને; દિલ૦
વાત સકળ જડી, નિહું એકમન ઘડી, વિદ્યાબળે નિશિ જાવતે. દિલ૦ ૧૩.
મેહેલ સત્તમ માળે, આપ પ્રિયા નિહાળે, પટ ઉર સુતિ બેહાલમેં; દિલ૦
ખિણુ ખિણુ વિરહે તપે, નામ પ્રભુકો જપે, ચિત્ર જુએ એક તાલસેં. દિલ૦ ૧૪
મિત્રકું બાત કહી, આપ અદ્દસ રહી, તે દોય ઓરીત બોલતા; દિલ૦
સુણુહો રાજાકી સુત, ગુણુવંત અદ્‌ભુત, અમ દોય તુમ પદ ઢૂકતા. દિલ૦ ૧૫
અમ દો સેવક કહું, તુમ પતિ સંગ રહું, દેવ સાનિધ ઈહાં આવિએ; દિલ૦
હુકમ દિયા હે નાથે, ચલો હમેરી સાથે, તુમ માત તાતે મીલાવિએ. દિલ૦ ૧૬.
કિસકાએ રૂપ પટે, સતીકું નાહે ઘટે, અન્ય પુરૂષ કોપણુ; દિલ૦
બોલે સતી યૂં વાચા, જો તુમે નિહું સાચા, પટમેં કહો રૂપ કુણુ તણો. દિલ૦ ૧૭.
હમ દિલ સાખિ ભરે, તુમ સવિ વાત કરે, નહીંતર મુખ નહી દેખણો; દિલ૦
તવ દોય પટ જોવે, કહે અમ સ્વામિ હોવે, સા સુણિ હર્ષ લહે ઘણો. દિલ૦ ૧૮.
કુંઅર પ્રગટ ભએ, વિયોગ પિંડ ગએ, ચાર ચતુર નયનાં કરે; દિલ૦
બીજે ખંડે ઉચ્છાહે, ત્રીજી એ ઢાળ માહે, શ્રી શુભવીર મેળા કરે. દિલ૦ ૧૯.

દોહરા.

કુંઅર ભણે સુંદરી સુણો, દુખ વેળા ગઇ દૂર,
થોડા દિન આ મંદિરે, રહેજ્યો આનંદ પૂર. ૧.
એ દોય મિત્રજ તુમ કને, મળને અવસર દેખ,
તુમ અમ મનસુખા તણી, કેહેશે વાત વિશેષ. ૨.
એમ કહિ તિહું જણ વન ગયા, સુખભર વીની રાત;
ઉદ્યમભર તે ઉઠિયા, લહી નિરમળ પરભાત. ૩.
જળ ભાજન ભરિ શિર ધરી, દેખી આવતિ નાર;
પથ સંગે તે ચાલિયા, દીઠું સરોવર પાળ ૪.
તસ તટે એક વડ વૃક્ષ છે, વિપુલ શિતળ લહી છાય;
વેશ કરી યોગી તણો, બેઠા ધ્યાન ધરાય ૫

ઢાળ ૪ થી.

(સહીયર પાણી સંચર્યાં યમુના કે તીરે હાંહાંરે યમુના૦—એ દેશી.)

નૃપ અવધુત હુઆ ગુરૂ, દોય ચેલા પાસે; હાંહારે દોય૦

મૌનપણે ગુરૂધ્યાનમાં, રહી વયણુ ન ભાસે. હાંહરિ રહી૦ ૧.
મોહોટી જટા વડ ડાળસું, બાંધિ જપ કરતી; હાંહરિ બાંધી૦
કુંડ અગને ચેલા બિઢ રે, હુત દ્રવ્યજ ધરતા. હાંહરિ હુત૦ ૨.
વાત નગર નારી કરે, પ્રભુ આપ પધાર્યાં; હાંહરિ પ્રભુ૦
નરનારી આવી નમે, તસ કામ સધાર્યાં. હાંહરિ તસ૦ ૩.
કોઇ પતિ વશ કરવા ભણી, નિજ શોકને સાલે; હાંહરિ નિજ૦
કોઇ અંગજ અરથી થઇ રે, તસ ચરણુ પખાળે. હાંહરિ તસ૦ ૪.
કોઇ મૃતવચ્છા દોષથી, કોઇ રોગી આવે; હાંહરિ કોઇ૦
મન ગમતા ભોજન કરી, કોઇ પ્રેમે લાવે. હાંહરિ કોઇ૦ ૫.
શિવ ધર્મી કેઇ સ્ત્રી નરા, લેઇ ફૂલ વધાવે; હાંહરિ લેઈ૦
હવન વિભુતિ શીર ધરી, કામ કરિ ગુણુ ગાવે. હાંહરિ કામ૦ ૬.
વેશા વૃધા તિણે સમે, દરબારથી આવે; હાંહરિ દરબાર૦
શિર ફરસંતા ગુરૂ પગે, નવ યોવન થાવે. હાંહરિ નવ૦ ૭.
રમઝમ કરતિ પ્રેમશું, દરબારમેં આવે; હાંહરિ દરબાર.
વાત કહિ નૃપ પૂછતાં, યોગી ગુણુ ગાવે. હાંહરિ યોગી૦ ૮.
તે દેખી નૃપ આવિયો, નમી શીષ્યને ભાસે; હાંહરિ નમી૦
તુમે યોગીશર કીહાં થકી, આવ્યા એણે વાસે. હાહરિઆવ્યા૦ ૯.
શીષ્ય કહે અમે શુરગિરી, ઉપર વન ફરતે; હાંહરિ ઉપર૦
બાર વરસ ભોજન વિના, ગુરૂજી તપ કરતે. હાંહરિ ગુરૂજી૦ ૧૦.
દેવ દેવિ રવિ ચંદ્રમા, ગુરૂ હાજર રેહેવે; હાંહરિ ગુરૂ૦
નૃપ કંચુક ધરનારિનિ, સવિ વાનજ કેહેવે. હાંહરિ સવિ૦ ૧૧.
તુમ ગુરૂ પાસે મોહની, હોય તો કોહો અમને; હાંહરિ હોય૦
જે જે માગો તે દીએ, ગુરૂ છાંનું તમને. હાંહરિ ગુરૂ૦ ૧૨.
વશ કરવિ એક નારિ છે, નહિ કારજ દુજું; હાંહરિ નવિ૦
નજર કરે ગુરૂ મુજ પરી, રંયણે પગ પુજું. હાહરિ રયણે૦ ૧૩.
શીષ્ય ભણે શુણુ રાજવી, અમ ગુરૂ નિર્લોભી; હાંહરિ અમ૦
તુમ ભાગ્યે ગુરૂ જો કરે, રંભા રેહે થોભી. હાંહરિ રંભા૦ ૧૪.
વસ્તુ અધિક ગુરૂથી નહી, હમ કયા તુમ દેવે; હાંહરિ હમ૦

એમ કહી વિનવે થકે, ગુરૂ વચન કરેવે. હાંહારે ગુરૂ૦ ૧૫.
હમ તુમ મંદિર આયકે, કરૂં કામ સવેરા; હાંહારે કરૂં૦
હમ વચને જો થીર રહે, તો હોય ભલેરા. હાંહારે હોય૦ ૧૬
નૃપ મંદિર જઇ ગોપમેં, ખટ્ મંડળ કીધાં; હાંહારે ખટ્૦
ધુપ નૈવેદ કુસુમ ભરે, બળિદાન પ્રસીધાં. હાંહારે બધી૦ ૧૭.
હોંહોં ફુટ સ્વાહા જપે, પદ્માસન બેઠે; હાંહારે પદ્મા૦
આડંબર બહુલા કરી, દીન ચોથે ઉઠે. હાંહારે દીન૦ ૧૮.
મુ કેથ એક દેઇ કહે, માદળિએ રખના; હાંહારે માદળિ૦
નારી સવિ વશ હોયગી, મિટ ગઇ તુજ ઝંખના. હાંહારે મિટ૦ ૧૯.
પણ એ નારી જે કહે આએ રીતે ચલનાં; હાંહારે આ૦
જ્યાંહાં જાવે ઉહાં જાનદે, નવિ કરની ખલના. હાંહારે નવિ૦ ૨૦.
નિત નિત રાગ વધન હુવે, એમ દિન એકવીશે; હાંહારે એમ૦
કર જોડી રહેગી સદા, સુણુ વિશ્વાવીશે. હાંહારે સુણુ૦ ૨૧.
યોગીકે ઘર હે બડે, મત શંકા લાવો; હાંહારે મત૦
હમ તો રમતા રામ હે, ફેર વનમેં જાવે. હાંહારે ફેર૦ ૨૨.
રાય કહે દિન દસ લગે, હમ દરસન દેના; હાંહારે હમ૦
યોગિ કહે અમે વશ નહી, તેરિ ખાતર રેહેના. હાંહારે તેરી૦ ૨૩.
એમ કહેતાં ગગને ચલ્યા, નૃપ ઉંચું જોતાં; હાંહારે નૃપ૦
માહા વિદ્યા ભંડાર એ, એમ સહુને કેહેતાં. હાંહારે એમ૦ ૨૪.
રાતે રતિસુંદરી કહે, દોય મિત્ર તે જાવે, હાંહારે દોય૦
વાત બની તે સવી કહી, પછી એમ સમજાવે હાંહારે પછી૦ ૨૫.
રાયશું મીઠી વારતા, કરજો જેમ રીઝે; હાંહારે કરજો૦
મુજ બાધા મૂકશે થકે, તુમ કારજ સીજે. હાંહારે તુમ૦ ૨૬.
ઇત્યાદિક સાવિ શીખવી, ગયા કુંવરની પાસે; હાંહારે ગયા૦
બીજે દિન સુંદરી તણે, ગયો નૃપ આવાસે. હાંહારે ગયો૦ ૨૭.
ઉઠી સા આદર દિએ, કરે વાત તે મીઠી; હાંહારે કરે૦
નૃપ જાણે યોગી સ્વરે, કરી સાચી ચીઠી. હાંહારે કરી૦ ૨૮.
રાય ભણે તમે જે કહો, મંછા કરૂં પુરી; હાંહારે મંછા.

સા કહે સુરગિરી જાતરા, બાધા છે અધૂરી. હાંહાંરે બાધા૦ ૨૯.
જો ઇચ્છા પૂરી કરો રે, તો કહેશું હજૂરી; હાંહાંરે તો૦
ચિંતે નૃપ યોગી વિના, એ વાત ન પૂરી. હાંહાંરે એ૦ ૩૦.
નૃપ જઇ યોગીને નમિ, કહે યાત્રા કરાવો; હાંહાંરે કહે૦
યોગી કહે ઘડી દોયમેં, યાત્રા કરી આવો. હાંહાંરે યાત્રા૦ ૩૧.
રચિ વૈમાન નરેશને, કહે સો જઇ બેસો, હાંહાંરે કહે૦
સુંદરીને નૃપ કહે કરો, વૈમાને વાસો. હાંહાંરે વૈમાને૦ ૩૨.
સા ભણે હું નવી એકલી, જઉં યોગી સાથે; હાંહાંરે જઉં૦
રત્નભૂષણ પુત્રી બિહું, દિયો જો સંગાથે. હાંહાંરે દિયો૦ ૩૩.
મુજ કંચુક દેઇ પગ નમી, તુમ સાથ ચલીજે; હાંહાંરે તુમ૦
તો ચલું યાત્રા નહીં તના, અસનાદિ તજીજે. હાંહાંરે અસ૦ ૩૪.
કંચુક આદે દેઇ નમી, નૃપ સજવા જાવે; હાંહાંરે નૃપ૦
શીષ્ય કહે ફોકટ હમું, નવિ સાથ ચલાવે. હાંહાંરે નવિ૦ ૩૫.
કોટી મુલ દોય હાર નૃપ, તસ દીએ કામાધિ; હાંહાંરે તસ૦
વૈમાને સહુને ઠવી, નિજ કારજ સાધી. હાંહાંરે નિજ૦ ૩૬.
નૃપ આવ્યા પેહેલાં ચઢી, ગગને એમ બોલે; હાંહાંરે ગગને૦
રાજાદિક સુણજો સહુ, મત ભૂલો ભોળે. હાંહાંરે મત૦ ૩૭.
નૃપ કન્યા દોય અપહરી, જાઇશું પૂર બાહારે; હાંહાંરે જાઇશું૦
રણ સંગ્રામે આવજો, ક્ષત્રીવટ ચારે. હાંહાંરે ક્ષત્રીવટ૦ ૩૮.
સાંભળી કોલાહલ થયે, નૃપ સુભટજ આવે; હાંહાંરે નૃપ૦
ચંદ્રશેખર વિદ્યા બળે, સહુને થંભાવે. હાંહાંરે સહુને૦ ૩૯.
કનકપુરે જઈ સાસરે, કન્યા દોય દાવે; હાંહાંરે કન્યા૦
લગન લેઇ બિહુ મિત્રને, કન્યા પરણાવે. હાંહાંરે કન્યા૦ ૪૦.
બીજે ખંડે એણિ પેરે, કહો ચોથી ઢાળે; હાંહાંરે કહો૦
શ્રી શુભવીર કહે સુણો, શ્રોતા ઉજમાળે. હાંહાંરે શ્રોતા૦ ૪૧.

દોહરા.

કુંઅર કહે નિજ મિત્રને, જાઓ તમે નિજ દેશ;
પીતર અમારા અમ ધરે, કરતાં હોશે કલેશ. ૧.

ખબર અમારી કાઢવા, મોકલીયા તુમ દોય;
જઇ પાછા અમ વારતા, કરત સુખી સહુ કોય. ૨.
દેશાંતર દેખિ કરી, સાધિ વછિત કામ;
ગજ રિદ્ધ લેઈ આવશું, માત પિતાને ગામ. ૩.
એમ કહિ ધન દેઇ બહુ, કુંવર વિસરજે જામ;
હાર દોય દોય રમણિને, ભૂષણશું દિયે તામ. ૪.
પરિકરશું વૈમાનમાં, બેસારી ભલિ ભાત;
કાશીપુરી ગંગાતટે, મૂકિ વળ્યા પ્રભાત. ૫.
પગ પાળે પાછા વળ્યા, જોતાં વનગિરિ ઠામ;
સિંહ તણિ પરે મલપતો, પામ્યા સુંદર ગામ. ૬.
એક વને યક્ષાલયે, હૃદય ધરી અરિહંત;
નિશિય સમય સૂતાં સુણે, નારી રૂદન કરંત. ૭.
મન ચિંતે દુખ ભર થકે, રોતી કુણ એ નાર;
દુખિઆનું દુખ ભાગવું, એ ક્ષત્રી આચાર. ૮.
ઇમ ચિંતિને ઉઠિયો, શબ્દ તણે અનુસાર;
પિત્રવને ઉભો જઇ, દેખી સુંદર નાર. ૯.

ઢાળ ૫ મી.

(કુંવર ગંભારો નજરે દેખતા જી—એ દેશી) .

સાહસિક વત શિરોમણિજી, બુદ્ધિ ધીરજ બળ ભૂર રે;
ઉદ્યમ આક્રમ જસ હુવે જી, દૈવ રહે તસ દૂર રે. સાહસિક૦ ૧.
ચંદ્રશેખર કરૂણા નિધિ જી, દેખી રૂપની રેખ રે,
દિવ્ય ભૂષણ શુર સાટિકા જી, ભાલ તિલક સવિશેષ રે. સાહસિક૦ ૨.
કુંઅર કહે સુણ સુંદરી જી, રૂદન કરે શે કાજ રે;
વનમાં રહિ કિમ એકલી જી, નિજ કુળ વટ તજી લાજ રે. સાહસિક૦ ૩.
સા ભણે સુણ લઘુ બાળકા જી, તુજને કહે શું થાય રે;
તનની વાત બાહિર પડે જી, દુખ કશું નવિ જાય રે. સાહસિક૦ ૪.
બોલે કુંઅર લઘુ શુરૂ તણું જી, બોલવું એ અસરાળ રે;
શંખા રતન અંતર જુઓ જી, ગાય વાળે તે ગોવાળ રે. સાહસિક૦ ૫.

ભજે કુલિસગિરી મોટકા જી, અંકુશ ગજ વશીકાર રે;
તજે અધિક તે ગુરૂ કહો જી, દીપક હરે અંધકાર રે. સાહસિક૦ ૬.
સા કહે તુમ વચનેં કરી જી, થયા પરનિજ મુજ સાર રે;
પાછે સીથ ચાંપી લીગો જી, જાણિ એ ભટ આકાર રે. સાહસિક૦ ૭.
વાત સુણો એક માહારી જી, આ નગરે અમ વાસ રે;
મુજ પતિ નૃપ સેવા કરે જી, નિશ દિન રેહેતો પાસ રે સાહસિક૦ ૮.
શાસ્ત્ર રમણીનેં ભૂપતિ જી, થિરપણે કદી નવ હોય રે;
વાત પિશુન મુખ સાંભળી જી, રીસે ચડ્યો નૃપ સોય રે. સાહસિક૦ ૯.
હુકમ કરી કોટવાળને જી, સુળી ધરો મુજ નાહ રે;
અસન કરાવા નિશિ સમે જી, આવી ઇહાં ઉછાહ રે. સાહસિક૦ ૧૦.
ઉંચી સુળી પોંહોતી નહી જી, હું અબળા બળ રોય રે;
મુખ દેખી ભોજન કરૂં જી, ખંધ ચઢાવે કોય રે. સાહસિક૦ ૧૧.
ઇચ્છા પુરણ મુજ શિર ચઢી જી, થિર થઈ કરો કહે રાય રે;
ખંધ ચઢી તવ સા તિહાં જી, કાતીએ કાપી મંશ ખાય રે. સાહસિક૦ ૧૨.
મંશ તણો ખંડ એક પડ્યો જી, કાપંતા નિજ ખંધ રે;
કુંઅર તે લેઇ નાસા ધરે જી, મંશ મૃતક દુરગંધ રે. સાહસિક૦ ૧૩.
તવ ઉંચું જોઇ ચિંતવે જી; હૈ હૈ વંતરી કોય રે;
છલ કરીનેં મુજ મારવા જી, ફંદ રચ્યો એ સોય રે. સાહસિક૦ ૧૪.
કુંઅર વદે રે પાપણી જી, જાણ્યું તુજ ચરિત્ર રે;
ખંધથી નાખી ભુતળે જી, હિંસક અસુરિ અપવિત્ર રે. સાહસિક૦ ૧૫.
ખડગ ગ્રહી જબ ઘા દિએ જી, નાઠિ લેઈ શરિર રે;
ગગનેં જતાં કુંઅરે ગ્રહિ જી, ખિંચિ લિયું તસ ચીર રે. સાહસિક૦ ૧૬.
સૂર મંદિર સૂતો જઇ જી, ચાલ્યો ઉઠી પરભાત રે;
જરણા પરણા ઉતરી જી, ચિત્રકૂટગિરિ જાત રે. સાહસિક૦ ૧૭.
તિહાં એક વનની કુંજમાં જી, દીઠા જૈન પ્રાસાદ રે;
કલ્પતરૂ મરૂ ભુમીએ જી, દેખી લહે આલ્હાદ રે. સાહસિક૦ ૧૮.
શાંતિનાથ પ્રભુ દેખિનેં જી, વંદ્યા ધરિય વિવેક રે;
રંગ મંડપ જબ આવિઆ જી, તબ દીઠા નર એક રે. સાહસિક૦ ૧૯.

કુંઅર પૂછતાં તે કહે જી, મણિચુડ ખેટ નરેશ રે;
તસ સુત હું શંખચૂડ છું જી, ગુરૂ સુણી ઉપદેશ રે. સાહસિક૦ ૨૦.
જાત્રા જતા ઈહાં આવિયો જી, ચૈત ઓળંધ્યો અજાણું રે;
આકાશથી હું ભૂઇ પડયો જી, વિદ્યાની થઇ હાણ્ય રે. સાહસિક૦ ૨૧.
કુંઅર કહે શંખચૂડને જી, વિદ્યા લિઓ મુજ પાસ રે;
સાધીં કહીને સધાવતા જી, વિદ્યા ફરી દેઇ તાસ રે. સાહસિક૦ ૨૨
ખેટ વિમાન રચિ કરી જી, કુંઅરનો વડી ઉપગાર રે;
વિદ્યા વિધી બહુ રૂપણિ જી, દેઇ ગયો ગિરનાર રે. સાહસિક૦ ૨૩.
બિજે ખંડે રાસની જી, એ કહી પંચમી ઢાળ રે;
શ્રી શુભવીર કુંઅર તિહાં જી, સાધી વિદ્યા વિશાળ રે. સાહસિક૦ ૨૪.

દોહરા.

સિંહ અને વળી પાંખીઓ, તિમ લહી વિદ્યા સાર;
મલપંતો મારગ ચલ્યો, એકણુ પીંડ કુમાર. ૧.
સાથ લેઇ પરિકર ઘણો, વરીયો એક સથવાહ;
પરવત નીકટ સગોત્રરે, ઉતર્યો દેખી સુછાંહ. ૨.
સારથપતિ ચિંતાતુરે, બેઠો તંબૂ ગેહ;
પૂછતાં કહે કુમરને, છે અમ ચિંતા એહ. ૩.
ભિલ્લની પાલિ ગિરિ વચે, વસતા સબર અનેક;
ભીમ નામને પલ્લિપતી, લુંટતો અતિરેક. ૪.
ખબર વિના આવી ચડ્યા, હવે કુણુ કરવું કાજ,
તે ચિંતા ચિતમાં વશી, ઇહાં કિમ રેહેશે લાજ. ૫.
કિહાં જાઉં કુંઅર ભણે, જવું કરણાટક દેશ;
નૃપ કેહે નિર્ભય થઈ રહો, માં ધરો ભય લિશ્લેશ. ૬.
કેસરીસિંહની આગળે, સબરા હરણુ સમાન;
શેઠ વદે તુમ નજરથી, જિમ રવિ તિમિર વિતાન. ૭.
શેઠ વસુદત્ત ચિંતવે, ધૈર્ય બળી નર એહ;
નમિ તેડિ સહ ભોજને, રાતિ વસ્યા ધરિ નેહ. ૮.

ઢાળ ૬ ઠી.

(સુણ મેરી સજની રજની ન જાયે રે—એ દેશી.)

લોક સકળ નિંદ્રા અનુસરતા રે, શેઠ સુભટશું ચોકી કરતા રે;
ભિલ્લ ઘણા ગિરિથી ઉતરતા રે, વાનરપરે કિકિઆરો કરતા રે. ૧.
એક પોહોર રાત્રિ જબ જાવે રે, મેઘ નિરન્તર નિર વરસાવે રે;
સબર તિમિરભર ચિહુ દિશ ધાવે રે, ધૂઅડજ્યું ધુધવાટા કરિ આવે રે. ૨.
દેખિકાર દિલ કંપાવે રે, બળિઆ સુભટ તિહાં જુઝાવે રે;
બહુલી બળતી મશાલો કરતા રે, ભટ જુઝંતાં પગ નવિ ટરતા રે. ૩.
કાળા ભીલ્લ ને કાળી રાતે રે, બાવળ બદરી કંટક જાતે રે;
તે સાથે રણ કરિ ભટ જૂઝે રે, દેખી શેઠ તે ઉભા ધ્રુજે રે. ૪.
પલ્લિપતિ ભીમસેન તે આવે રે, સબર ઘણાને રણમાં લાવે રે;
શેઠના સુભટ રણેથી તુટે રે, ભિલ્લ હકાર્યાં સાથને લૂટે રે. ૫.
ચંદ્રશેખરને શેઠ જણાવે રે, તવ તે રણ મેદાને આવે રે;
કુંઅર ઉપર ભીમ બાણ તે સાંધે રે, નાગપાસથી નૃપ તસ બાંધે રે. ૬.
બહુ રૂપણી વિદ્યા ફેરવતા રે, રૂપ કપી જળ લાખ તે કરતા રે;
એક એક ભિલ્લને ચાંચમેં લેતા રે, ગગને ઉડી તે સવિ જાતાં રે. ૭.
ભૂતળ ભીલ રહ્યો નહિં કોઈ રે, સાથપતિ હરખ્યો તે જોઈ રે;
થિર કરિ લોકને રાતિ ગમાવે રે, પલ્લિપતિ સહ પથે જાવે રે. ૮.
સઘળા પંખિને સંહારિઆ રે, ભિલ્લ દશોદશ ઝાંખરે પડિઆ રે;
ખડિન દેહે નીજ ઘર પામે રે, પંખી દેખી ધ્રૂજતા ધામે રે. ૯.
ત્રીજે દિન કાંતિપૂર આવ્યા રે, સાથ સહુ વનમાં ઉતરાવ્યા રે;
વિમળસેનપૂર સ્વામી આવે રે, મુક્તાફળે કુઅરને વધાવે રે. ૧૦.
બોલે બાંધવ અચરીજ કીધું રે, પુન્યતણું ફળ પરીધળ લીધું રે;
કીધો બહુ જનને ઉપગાર રે, મારગ વેહેતો થયો સુખકાર રે. ૧૧.
એમ કહિ તુરંગ ચઢાની તેહ રે, બહુ ઓછવશું લાવ્યો ગેહ રે;
નેહ ધરી કેતા દિન રાખે રે, પલ્લિપતિને કુંઅર તે ભાખે રે. ૧૨.
જો જીવીતની આશા રાખો રે, તો તસ્કરપણું દુરે નાંખો રે;
આપો પાકા તાસ જમાન રે, ફરિ ન કરવું એ તોફાન રે. ૧૩.

દેઈ જમાનત તે નિજ ઘર જાવે રે, શેઠ રજા લેઇ પંથ સધાવે રે;
રાજા કુંઅરની ભક્તિ કરતા રે, દિન દિન તેહજ અધીકી ધરતા રે. ૧૪.
શ્રી શુભવીર કુંઅરશું મેળા રે, કરતા નવ નવ ભોજન ભેળા રે;
ચંદ્રશેખરનો રાસ રસાળ રે, બીજે ખંડે છઠ્ઠી ઢાળ રે. ૧૫.

દોહરા.

એક દિન રાજકચેરીએ, કુંઅરને નૃપ પૂછંત;
વિદ્યા રત્નનિધિ તમે, દેશ વિદેશ ફરંત. ૧.
મુજ માતુલ સુભગાપુરે, ચિત્રસેન છે રાય;
તસ કન્યા દો અપછરા, યોવન વય જબ આય. ૨.
એક યોગી દોય શિષ્યશું, આવી કિયો વનવાસ;
ત્રણ્યે ધુર્ત્ત શિરોમણી, રાયે કીયો વિશ્વાસ. ૩.
વેસ્યા તસ્કર અગનિ જળ, ઠગ ઠક્કર સોનાર;
એતાં નવિ હુવે આપણાં, મંકડ બકું બિલાડ. ૪.
વિશ્વાસે તે યોગિયા, લેઇ ગયા નિગ નાર;
ગામ ગામ ગિરિ જોવતાં, ન પડિ ખબર લગાર. ૫.
જો જાણો વિદ્યાબળે, ભાખો અમને તેહ,
કન્યા લેઇ ઘર આવિએ, જાય હૃદય સંદેહ ૬.
તવ વળતુ કુંઅર કહે, અપહરિ કન્યા દોય;
વરચિંતા ટાળી અમે, પરણ્યા બાંધવ દોય. ૭.
રાય ભણે એ ક્ષત્રિનો, નહિ રૂડો આચાર;
પરનારી પરધન ભણી, અપહરવું નિરધાર. ૮.
કુંઅર કહે કન્યા તણા, સહુમ ગમે ભરથાર;
જણુવતી રૂખમણિ હરી, કૃષ્ને ક્ષત્રિ વિચાર. ૯.
પણ તુમ માતુલ વર પ્રિયા, હરતાં ગઇ તસ જાત;
મેં શઠશું શઠતા કરી, સાભળજો તે વાત. ૧૦.

ઢાળ ૭ મી.

(સુતારિના બેટા તુંને વીનવું રે લો, મારે ગરબે માંડવડા લાવજે—એ દેશી.)
વયરિનું વચન નવિ વિસરે રે લો, અરિ કંટકની ગતિ દોય જો;

ઢાળ ૬ ઠી.

(સુણ મેરી સજની રજની ન જાયે રે–એ દેશી.)

લોક સકળ નિંદ્રા અનુસરતા રે, શેઠ સુભટશું ચોકી કરતા રે;
ભિલ્લ ઘણા ગિરિથી ઉતરતા રે, વાનરપરે કિકિઆરો કરતા રે. ૧.
એક પોહોર રાત્રિ જબ જાવે રે, મેઘ નિરજ્યું તિર વરસાવે રે;
સબર તિમિરભર ચિહુ દિશ ધાવે રે, ધૂઅડ જ્યું ઘૂઘવાટા કરિ આવે રે. ૨.
દેખિકાર દિલ કંપાવે રે, બળિઆ સુભટ તિહાં જુઆવે રે;
બદૂકી બળતી મશાલો કરતા રે, ભટ જૂઝતાં પગ નવિ ટરતા રે. ૩.
કાળા ભીલ ને કાળી રાતે રે, બાવળ બદરી કંટક જાતે રે;
તે સાથે રણ કરિ ભટ જૂઝે રે, દેખી શેઠ તે ઉભા ધ્રુજે રે. ૪.
પલ્લિપતિ ભીમસેન તે આવે રે, સબર ઘણાને રણમાં લાવે રે;
શેઠના સુભટ રણેથી તુટે રે, ભિલ્લ હકાર્યાં સાથને લૂટે રે. ૫.
ચંદ્રશેખરને શેઠ જણાવે રે, તવ તે રણ મેદાને આવે રે;
કુંઅર ઉપર ભીમ બાણ તે સાંધે રે, નાગપાસથી નૃપ તસ બાંધે રે. ૬.
બહુ રૂપણી વિદ્યા ફેરવતા રે, રૂપ કપી જળ લાખ તે કરતા રે;
એક એક ભિલ્લને ચાંચમેં લેતા રે, ગગને ઉડી તે સવિ જાતાં રે. ૭.
ભૂતળ ભીલ રહ્યો નહિં કોઈ રે, સાથપતિ હરખ્યો તે જોઈ રે;
થિર કરિ લોકને રાતિ ગમાવે રે, પલ્લિપતિ સહ પથે જાવે રે. ૮.
સઘળા પંખિને સંહારિઆ રે, ભિલ્લ દશોદશ ઝાંખરે પડિઆ રે;
અંડિન દેકે નીજ ઘર પામે રે, પંખી દેખી ધ્રુજતા ધામે રે. ૯.
ત્રીજે દિન કાંતિપૂર આવ્યા રે, સાથ સહ વનમાં ઉતરાવ્યા રે;
વિમળસેનપૂર સ્વામી આવે રે, મુક્તાફળે કુઅરને વધાવે રે. ૧૦.
ભાવે બાંન અચરીજ કીધુ રે, પુન્યતણું ફળ પરીઘલ લીધુ રે;
કીધા બહુ જનને ઉપગાર રે, મારગ વેહેતો થયો સુખકાર રે ૧૧.
એમ કહિ તુરંગ ચઢાવી તેહ રે, બહુ ઓછવશું લાવ્યો ગેહ રે,
નેહ ધરી કેના દિન રાખે રે, પલ્લિપતિને કુંઅર તે ભાખે રે. ૧૨.
જો જીવીતની આશા રાખો રે, તો તસ્કરપણું દુરે નાંખો રે;
આપો પાકા તાસ જમાન રે, ફરિ ન કરવું એ તોફાન રે. ૧૩.

દેઈ જમાનત તે નિજ ઘર જાવે રે, શેઠ રત્ન લેઇ પંથ સધાવે રે;
રાજા કુંઅરની ભક્તિ કરતા રે, દિન દિન તેહજ અધીકી ધરતા રે. ૧૪.
શ્રી શુભવીર કુંઅરશું મેળા રે, કરતા નવ નવ ભોજન ભેળા રે;
ચંદ્રશેખરનો રાસ રસાળ રે, બીજે ખંડે છઠ્ઠી ઢાળ રે. ૧૫.

દોહરા.

એક દિન રાજકચેરીએ, કુંઅરને નૃપ પૂછંત;
વિદ્યા રત્નનિધિ તમે, દેશ વિદેશ ફરંત. ૧.
મુજ માતુલ સુભગાપુરે, ચિત્રસેન છે રાય;
તસ કન્યા દો અપછરા, યૌવન વય જબ આય. ૨.
એક યોગી દોય શિષ્યશું, આવી કિયો વનવાસ;
ત્રણે ધુર્ત્ત શિરોમણી, રાયે કીયો વિશ્વાસ. ૩.
વેસ્યા તસ્કર અગનિ જળ, ઠગ ઠક્કર સોનાર;
એતાં નવિ હુવે આપણાં, મંકડ બકું બિલાડ. ૪.
વિશ્વાસે તે યોગિયા, લેઇ ગયા નિગ નાર;
ગામ ગામ ગિરિ જોવતાં, ન પડિ ખબર લગાર. ૫.
જો જાણો વિદ્યાબળે, ભાખો અમને તેહ;
કન્યા લેઇ ઘર આવિએ, જાય હૃદય સંદેહ. ૬.
તવ વળતું કુંઅર કહે, અપહરિ કન્યા દોય;
વરચિંતા ટાળી અમે, પરણ્યા બાંધવ દોય. ૭.
રાય ભણે એ ક્ષત્રિનો, નહિ રૂડો આચાર;
પરનારી પરધન ભણી, અપહરવું નિરધાર. ૮.
કુંઅર કહે કન્યા તણા, સદુમ ગમે ભરથાર;
જંબુવતી રૂપમણિ હરી, કૃષ્ણે ક્ષત્રિ વિચાર. ૯.
પણ તુમ માતુલ વર ગ્રિયા, હરતાં ગઇ તમ ત્નન;
મેં શહરશું શહતા કરી, સાંભળજો તે વાત. ૧૦.

ઢાળ ૭ મી.

(સુતારિના બેટા તુંને વીનવું રે લો, મારે ગરબે માંડવડા લાવજે—એ દેશી.)
વયરિનું વચન નવિ વિસરે રે લો, અરિ કંટકની ગતિ દોય જો;

ખગપાદ ત્રાણે મુખ ભાગીએ રે લો, નહિતો દૂર તજીએ ગોય જો. વયરી૦ ૧.
લક્ષ્મીપુર અજીત નરેશરૂ રે લો, શેઠ ધનદ કરે નૃપ કામ જો;
દયાધરમ તિર્થે ધન વાવરે રે લો, ગુરૂદેવ ગુણે વિશરામ જો. વયરી૦ ૨.
શ્રીમતિ વેશ્યા નૃપ સંસદી રે લો, કરે એક દિન નૃત્ય ઉદાર જો;
દાન માન નૃપતિ મંત્રિ દીએ રે લો, પણ શેઠ ન આપે લગાર જો. વયરી૦ ૩.
લોક બોલે તું સર્વને રંજતી રે લો, પણ ધનદત રંજ્યો જાય જો.
સુણિ ચિંતે ચતુર છૂ તો ખરિ રે લો, લેઉં ધન કરિ કોટિ ઉપાય જો. વયરી૦ ૪.
વળિ નૃત્યે રીઝ્યો નૃપ એમ કહે રે લો, મુખ માગે તે આપું તુજ જો;
ભણે સા નિશિ સુપનેં શેઠે કહ્યો રે લો, લાખ દ્રવ્ય અપાવો મૂજ જો. વયરી૦ ૫.
ભૂપ ભાસે શેઠ ધન આપિએ રે લો, ભણે શેઠ દીએ મહારાજ જો;
ઘર જઇનેં શોકાતુર ચિંતવે રે લો, કિમ રંશે કચેરિએ લાજ જો. વયરી૦ ૬.
શુક પૂછે શેઠ મુખથી સુણી રે લો, સુખદક્ષ મતિ દીએ તાસ જો;
લાખ મુલનું રતન લેઇ કરિ રે લો, ગયા શેઠ નરેશર પાસ જો. વયરી૦ ૭.
આદર્શ મુખે મણિ ધારીને રે લો, ભણે શેઠ વેશ્યાને એમ જો;
પ્રતિબિંબ રતન કર લિજિએ રે લો, વદે વેશ્યા લેવાએ કેમ જો. વયરી૦ ૮.
ભણે મંતિ સુપન પ્રતિબિંબમાં રે લો, નહીં ફેર ઇહાં લવલેશ જો;
ગઇ વળખિ ઘરે જનથી સુણ્યો રે લો, શુકરાજનો એ ઉપદેશ જો. વયરી૦ ૯.
અન્યદા વેશ્યા નૃપ રીઝવી રે લો, કહે શેઠનો શુક દિયો મૂજ જો;
શેઠ પાસેથી રાયે અપાવિઓ રે લો, લેઇ નિજ ઘર ગઇ અબુજ જો. વયરી૦ ૧૦.
લાખ દ્રવ્ય ગયો તુજ બુદ્ધિએ રે લો, ફળ દેખાડું તુજ પ્રત્યક્ષ જો;
પાંખ છેદિને દાસીને કહે રે લો, કરો શાકપાકમાં ભક્ષ જો. વયરી૦ ૧૧.
કહિ વેશ્યા ગઇ સખિને ઘરે રે લો, ગઇ દાસી કામવશ બાર જો;
શુક હરખ્યો ભયે છાનો ચલી રે લો, એક પાખે રહ્યો ખાળદ્વાર જો. વયરી૦ ૧૨.
આવિ દાસી જોતાં નવિ દેખિઓ રે લો, મંસ લાવી પકાવે શાક જો;
આવિ વેશ્યા ભોજન કરતી વદે રે લો, શુક પાપિનો એ ભલો પાક જો. વયરી૦ ૧૩.
સુણિ સૂડો ભયે મન ચિંતવે રે લો, જો જાણે તો હણશે એહ જો;
ખાળ મધ્યે અન્નાદિક ખાવતા રે લો, સજ પાંખ સહિત થઇ દેહ જો. વયરી૦ ૧૪,
શુક ચિંતે વયર વાળું સહિ રે લો, કરિ બુદ્ધિ પ્રપંચ વિચાર જો;

જિમ સિંહને કૂપમાં પાડિગો રે લો, શશકે કરી બુદ્ધિ ઉદાર જો. વયરી૦ ૧૫.
ચિત ધારિને શુક ઉડિ ગયો રે લો, જઇ વિસ્તુમંદિર કરે વાસ જો;
નિત વેસ્યા તિહાં મજરો કરે રે લો, પછે જાય નૃપતિઆવાસ જો. વયરી૦ ૧૬.
એક દિન વેસ્યા હરિ મંદિરે રે લો, કરી નાટક માગે એમ જો;
મુજ વૈકુંઠનાં સુખ દિજિએ રે લો, મને વૈકુંઠ ઉપર પ્રેમ જો. વયરી૦ ૧૭.
હરિ પુઠે રહી શુક ઉચરે રે લો, મુજ વાકયને જો વિશ્વાસ જો;
જ્હાં દેવ દેવિ સેવા કરે રે લો, તે વૈકુઠે તુજ કરૂં વાસ જો. વયરી૦ ૧૮.
ભણે વેસ્યા હરિથી ન વેગળી રે લો, શિર મુંડાવિ હરિ કહે આવ જો;
પછે મંત્ર દીયું તે જપો ઘરે રે લો, રૂંડમાળા ગળે એક રાત જો. વયરી૦ ૧૯.
પછી નાચ કરી નૃપ આગળે રે લો, કહો જાઇશું અમે વૈકુંઠ જો;
પછે નાચ કરત રાજમારગે રે લો, ગિત ગાતાં મનોહર કંઠ જો. વયરી૦ ૨૦.
બહુ લોકે વરિ ઇહાં આવજે રે લો, તુજ હવું વૈકુંઠ નિવાસ જો;
મંત્ર આપો વદે સા સહુ કરૂં રે લો, સુણી મંત્ર દીએ શુક તાસ જો. વયરી૦ ૨૧.
ઓં રૂંઢમુંઢમુંડ ગડબડ ગોટી થાઓ મોહોટી નારાયણાયનમઃ ફુટફુટ સ્વાહા.
લેઇ મંત્ર ઘરે મુંડાવિને રે લો, કરિ કિરિયા હરી ઘર આય જો;
નમી વદિ કરી હરી પુજતાં રે લો, કહે વૈકુંઠ ચલો હરિ રાય જો. વયરી૦ ૨૨.
શુક વૃક્ષે ચડી તવ બોલિઓ રે લો, જિમ સાંભળે બાળગોપાળ જો;
રેરે મુંડા વૈકુંઠ રહ્યું વેગળું રે લો, ગયા વાળ ને થઇ વિકરાળ જો. વયરી૦ ૨૩.
શઠ સાથે અમે શઠના કરૂં રે લો, દેઉ સજ્જનને માન વિશેષ જો;
મુજ પાંખો વિછેદન તેં કરિ રે લો, તો મેં તુજ મસ્તક કેશ જો. વયરી૦ ૨૪.
શુક ઉડિ ગયો ક્રોધિ ઘરે રે લો, કરી ધર્મ ગયા દોય સર્ગ જો;
પિતા પુત્ર થઇ નર ભવ લહિ રે લો, હણિ કર્મ ગયા અપવર્ગ જો. વયરી૦ ૨૫.
કહે ચંદ્રશેખર સુણિ ભૂપનિ રે લો, સુણિ વાત ન રાખશો દોષ જો,
ખંડ બિજાની ઢાળ એ સાતમી રે લો, શુભવીરનો નહીં કાંઇ દોષ જો. વયરી૦ ૨૬.

દોહરા.

કુંઅર કથા કહી ચિંતવે, ઇહાં રેહેવું નહીં સાર;
એ નૃપ માતુલ કન્યકા, સમરે રિપુ હરનાર. ૧.
જિમ દ્વિજ સુત સમરણ કરે, પૂંછ છેદ અહિ શેષ;

ભાગે મનસી પ્રીતડી, તિણે જાવું પરદેશ. ૨.
ઇમ ચિંતિ દક્ષણ દિશે, કુંઅર ચલ્યા પરછન્ન;
ગિરિ પુર જોતાં પામિઆ, વિંધ્યાચળ ઉપવન. ૩.
ઉષ્ણકાળ ભૂતળ તપે, તપતો રવિ આકાશ;
કુંઅર તૃષાકુળ વન ગહન, પેઠો ધરી ઉલ્લાસ, ૪.
મુક્તાફળ જળકલ્લતતી, પંકજ ભ્રમર ઉછાંહ;
ક્ષિર જળધી લઘુ બંધુ સમ, સરોવર દીઠું ત્યાંહ. ૫.
શ્રમ તપતાપિત પંથીને, તરત ન પીવું નીર;
કર પદ મુખ નવિ ધોઇએ, કરવું ન સ્નાન શરીર. ૬.
એમ ચિંતિ વિસમી ઘડી, સ્નાન કરે જળપાન;
વૃક્ષ લતામાં જક્ષ ઘર, પેઠો કરિ બહુ માન. ૭.
જક્ષ શિરે મુક્તામયી, અરિહંત પડિમા દેખ;
ઉદક પખાલ કુસુમ દીજે, પૂજા કરત વિશેષ. ૮.
સર સન્મુખ દ્રષ્ટી ગઇ, ચૈત્યથિ વળતાં તાસ;
જળથી ઝળકે વિજળી, પ્રગટયો જાસ ઉજાસ. ૯.
કુંઅર વિલોકિ ચિંતવે, કોઇક કૌતક એહ;
યક્ષાલય પાછળ રહી, જોવે પરછન્ન દેહ. ૧૦.

ઢાળ ૮ મી.

(શશિરોહિના સાળું હો કે ઉપર યોધપૂરીની ઢાળ છે–એ દેશી.)

સરોવર જળથિ હો કે નારિ નિસરી,
રૂપ અનોપમ હો કે તેજે ઉદ્યોત કરી;
ભૂષણ ચિવર હો કે ઝળકત અંગ ધરી,
કુંઅર તે દેખિ હો કે ચિંતે ચિત હરી. ૧.
સાગરપુત્રી હો કે વા વિદ્યાધરી,
સિદ્ધ વનિતા હો કે ઇંદ્રની અપછરી;
નાગ કુમારી હો કે અથવા વ્યંતરી,
વનની દેવી હો કે વિચક્ષણ ભરી. ૨.
નયન કટાક્ષે હો કે નૃપ ચિંતા ઉતરી,

તેહની પૂઠે હો કે વળી એક નિસરી;
દેવપુજાપો હો કે દીપ કરમાં ધરી,
યક્ષને ચૈત્યે હો કે ગઈ અવનત કરી. ૩.
દેખી પુજા હો કે કમળે આચરી,
સખિને પુછે હો કે કિણે પૂજા કરી;
સા કહે પૂજંત હો કે સખરાને સખરી,
સા ભણે બીસની હો કે નહીં પૂજા ખરી. ૪.
તિણે કોઈ ઉતમ હો કે નર મન સંવરી,
પુજા કીધી હો કે જિન હૃદયે ધરી;
ભુતળ રજમાં હો કે પગ શ્રેણી પરી,
સંખકજાંકુશ હો કે લક્ષણ રેખ કરી. ૫.
વાત કરંતી હો કે પૂજા પરહરિ,
કનકને કળશે હો કે સુરભી જળ ભરી;
જિન નવરાવી હો કે પૂજે પ્રેમ ધરી,
કર ધરિ વીણા હો કે ગીત સુકંઠ વરિ. ૬.
નાદે રીઝયો હો કે કુંઅર પ્રગટ થયો,
ઉઠી કુંઅરિએ હો કે તસ આદર દીયો;
સૂરિ સાધરમિક હો કે લહિ નૃપ નતી કરે,
તવ લજવાણી હો કે તસ આસન ધરે. ૭.
બેસી પુછે હો કે તુમે કુણ જાતિ છો,
એ સરોવરમાં હો કે વા વનમાં વસો;
યક્ષ દેવ થઈ હો કે કિમ જિન શિર ધરે,
સુણિ તે નારિ હો કે કુંઅરને ઉચરે. ૮.
જગનદત્ત દ્વિજ હો કે માકંદી પુરે,
દાળિદ્ર રાજા હો કે નિવસે તાસ ઘરે;
પ્રિયમતિ નારિ હો કે દુખમાં કાળ ગમે,
તસ મુખ આગે હો કે નંદન તેર રમે. ૯.
સોમ લઘુ સુત હો કે જ્યારે જન્મ થયો,

દ્વાદશ વરશી હો કે તામ દુકાળ થયો;
દાનની શુદ્ધિ હો કે લોકમેં દૂર ગઇ,
સ્ત્રી સુત વચ્ચી હો કે ખાય એકાંત જઇ. ૧૦.
ધાન તે અધ્ધું હો કે મીઠું તેહ કરે,
બાળક નારી હો કે વેચી પેટ ભરે;
ઘર ને ઘરાણાં હો કે ધાન ને તુલ્ય દિએ,
પેટની વેઠ્યો હો કે કરિ દિન નિગમિએ. ૧૧.
ઘર તજિ લાજે હો કે જઇ પરદેશ ફરે,
વિખ ફાંસો હો કે નર ને નારિ મરે;
નર તિરિ અંશજ હો કે ખાતાં ત્રાસ નહિ,
વિપ્ર વણિક જન હો કે અસુરના દાસ સહિ. ૧૨.
મિત્ર વિછોહી હો કે જાયે ભૂખ સરે,
માહા મૂછાળા હો કે દીનપણું ધરે;
માતપિતા સુત હો કે ચઉદે મરણુ કરે,
સોમ લઘુપર હો કે કરૂણા લોક ધરે. ૧૩.
ભિક્ષા વૃત્યે હો કે કાળ તે દૂર હરે,
યોવન વેળા હો કે દૂખે પેટ ભરે;
જૂગટિઆને હો કે ટોળે નિત્ય રમે,
સમશાન મોદક હો કે લાવિ નિત્ય જમે. ૧૪.
સૂરી આશાપૂરી હો કે દેહરે રાતિ રહે,
હેઠી નાંખી હો કે સુરિનિ પૂઠપરે;
આટો મર્દન હો કે દીપક ઘૃત લેઈ,
ભોજન કરતો હો કે સુરિ શિર પગ દેઇ. ૧૫.
સોમની ઉપર હો કે એક દિન ક્રોધ ભરી,
રસના કાહાડી હો કે દીર્ઘ ભયંકરી;
સોમ તે ઉપર હો કે થૂથૂકાર કરે,
પાછિ રસના હો કે સુરિ નવિ સંહરે. ૧૬.
લોક પ્રભાતે હો કે દેખી ભય ધરતા,

ચિંતે નગરે હો કે અપ મંગળ કરતા;
લોક મળીને હો કે તસ નૈવેદ કરે,
તો હે દેવી હો કે જીભ ન સંહરે. ૧૭.
સોમ લોકને હો કે કહે મુજ જો આલો,
શત સોનઇયા હો કે તો હરએ ચાલો;
સત એક પરઠી હો કે તિહાં રહે નિશિ ભરે,
કહે દેવીને હો કે રાંડ એ શું કરે. ૧૮.
પાખંડ છંડી હો કે જીભ તે સમવરૂ,
આ મુસળશું હો કે નહિતો ચૂરણ કરૂં;
દેવી બીહીની હો કે રસના સંહરે,
દેઈ સોનૈયા હો કે પુરજન હર્ખ વરે. ૧૯.
પામી ઉપાય હો કે એક દિન દેવિ ઘરે,
પથ્થર મોહોટો હો કે લેઇ એમ ઉચરે;
ચૂર્ણ કરીશું હો કે તુજ મુર્તિ તણું,
નહિતર મુજને હો કે આપો દ્રવ્ય ઘણું. ૨૦.
ભય પામિને હો કે દેવિએ હાર દિયો,
હવે જો માંગીશ હો કે જાણજે પ્રાણ લિયો;
હાર લેઇને હો કે જાતો હર્ખવડે,
હાર સોનૈયા હો કે હાર્યો જૂગટડે. ૨૧.
ચાલ્યો વિદેશે હો કે ધન આશા ભાવે,
કે તે કાળે હો કે વંધ્યાટવિ પાવે;
ભિક્ષાવૃત્યે હો કે ચિંતે ભવ ગયો,
સુખનો દાહાડો હો કે હજીઅ ન કાંઇ થયો. ૨૨.
ભુખ તરસમાં હો કે ઉષ્ણ ઋતુ કાળે,
અટવિ ભમતાં હો કે સર એક નીહાલે;
જળ ગળિ પીને હો કે વનફળ આવતો,
લવંગલતા ઘર હો કે દેખી જાવતો. ૨૩.
તિહાં લઘુ પડિમા હો કે રત્નની જ્યોતિ હશી,

પ્રથમ જિણંદની હો કે દેખી ચિત્ત વશી,
બીજે ખંડે હો કે આઠમી ઢાળ અશી,
શ્રી શુભવીરની હો કે વાણિ અમ્રતશી. ૨૪.

દોહરા.

સોમદેવ મન ચિંતવે, માકંદી પુરી માંહી;
દીઠી હતિ પડિમાં ઇશી, આજ વશી દિલ માંહિ. ૧.
એહવા દેવ ન સેવીઆ, પરભવમાં એક ચિત્ત;
ભીખંતાં આ ભવ ગયો, વ્યસને ન પામ્યો વિત્ત. ૨.
કોઈ સખા ઇન મુજ થયો, એકણુ પીંડ ભમંત;
કરૂણા કરી પરમેશ્વરે, દરશન દીધ એકાંત. ૩.
તાપસપરે આ વન રહી, કરૂં સેવા દિલ ધાર;
ભક્તિ વશી ભગવાન છે, ઊતારે દુખપાર. ૪.
નામ ગોત્ર નથિ જાણતો, પણ એ પ્રભુ નિરધાર;
જળ કુસુમે પુજ્યા પછે, કરશું ફળ આહાર. ૫.
ઇમ ચિંતિ પ્રભુને કહે, સાહીબ હું છું અજાણ;
સર વનફળીત સુથાનકે, છે તુમચુ રેહેઠાણ. ૬.
તો મુજને તુમ સેવના, ફળશે નિશ્ચય એહ;
એમ કહિ પ્રભુ ઉંચાસને, બેસારી ધરી નેહ. ૭.
નિત્ય પુછને એમ ભણે, ચિંતામણિસમ દેવ;
તુમ પુજન ફળ જે હુવે, તે મુજ ફળજ્યો સેવ. ૮.

ઢાળ ૯ મી.

(માહારી અંબાના હેઠ, ભર્યો રે સરોવરે હેલ્યો લે છ રે—એ દેશી.)
સોમદેવ કરે જિન સેવ, પણ અરિહાને ન ઓળખે રે;
ભદ્રક પણે ભક્તિ કરેવ, વનફળ માધુરતા ભખે રે;
નિશિદિન પ્રભુ ધરતો ધ્યાન, વન વસતો તપશી પરે રે;
જાણે પામ્યો પરમ નિધાન, મારા પ્રભુ રખે કો હરે રે. ૧.
એમ કેટલો કાળ ગમાય, વિષયવેળા ગઈ વિસરી રે;
એક દિન અતિઅહાર કરાય, મીઠાં વૃક્ષફળ સમવરી રે;

થઇ પેટ• પીડ માહા શૂળ, પણ મનથી પ્રભુ ન વિસરે રે;
તિણે મરણ થયું અનુકૂળ, ધ્યાન સમાધિ અંતે વરે રે. ૨.
થયો પ્રથમ નિકાયે યક્ષ, વ્યંતરની રાજધાનિએ રે;
લહે અવધિ નાણ પ્રત્યક્ષ, રત્નશેખર નામે જાણિએ રે;
તિણે આવિ ઇહાં નિજ દેહ, અગન દહી સોચ તનુ કરે રે;
જિન આગળ વંદી તેહ, કર જોડી એમ ઉચરે રે. ૩.
દુનીયાએ કીધો દૂર, થાનક હાસ્યનાં લોકમાં રે;
ભટકંતો દેશ વિદેશ, હું રેહેતો બહુ શોકમાં રે;
પામ્યો સૂરની ઠકરાઇ, તે ઉપગાર પ્રભુ તુમ તણો રે;
એમ કહિ પૂજી જગનાથ, ચૈત્ય કરાવે સોહામણો રે. ૪.
નિજ પડિમા કરી થાપંત, ઉપગારિ, પ્રભુ શિર ધરે રે;
જિનશેખર બીજું નામ, લોક માંહે તે ખ્યાતિ કરે રે;
હું કર્મ કરી છું તાસ, કનકપ્રભા નામ માહરૂં રે;
કહ્યું છે મુજ પૂજજો નાથ, સુંદર કામ એ તાહરૂં રે. ૫.
રત્નશેખરને આ દેશ, જિન ભગતિ ઇહાં આવતી રે;
લેઇ પુજાપો કરી સેવ, દાસીસ્યું ઘર જાવતિ રે;
વળી હું બહુલે પરિવાર, આવું ઊજળી પાંચમે રે;
કરૂં ઓછવ પૂજી નાથ, ભુતેષ્ટા દેય આઠમે રે. ૬.
રત્નશેખર બહુ પરિવાર, આવે દરશન કારણે રે;
નીજ મુર્તિ મુગટપર નાથ, દેખે ધ્યાનની ધારણે રે;
પ્રભુ ભક્તિ કરતાં મૂજ, કેતા વાસર વહિ ગયા રે;
ચંદ્રશેખર સાંભળી વાત, મન માંહે હરખિત થયા રે. ૭.
કહે કુંઅર મહા અચરિજ, મોહોટા નાથ નીહાળિઆ રે;
તુમ મુખ સુણતાં આ વાત, નયન કાન સફળા થયા રે;
માગો ઇચ્છા અનુસાર, બોલે સુરી તે તુમને દીયું રે;
ભણે સો જિનમેળા પ્રાંત, કાંઇ નથી જે માગી લિયું રે. ૮.
સા વદે તુમ જાવું દૂર, અટવિ પંથ વિખમો અછે રે;
કહિ કરયિ ઉતારી દીધ, વિઘનહરા જડિ એક છે રે;

લેઇ દક્ષણ દિશ ઉદ્દેશ, જોતો 'ચલે તરૂવન ગિરી રે;'
મુક્તા ફળ જળ કલ્લોલ, રેવા નદી વચેં ઉતરી રે. ૯.
ચાલંત નદી ઉપકાં, ભીની રેત સુકોમલી રે;
વાતાચૂ વિમળ પદ શ્રેણ, મધ્યે નારીપદ એક છે રે;
દેખી મન ચિંતે રાય, દિસે કૌતક આગળે રે;
પગલાં અનુસારે જાય, શીઘ્રપણે જઇ ભેગો મળે રે. ૧૦.
સસલાં હરણાં કપિ વૃંદ, ટોળું દીઠું જતું મોજશું રે;
મધ્યે નવ યોવન નરિ, રૂપવંતી ચલે રીઝશું રે;
ને તાપસણિને વેશ, વલકલ પેહરીને ચાલતી રે;
એણીકા નામ ઠરાય, અંગ સુકોમળ માલતી રે. ૧૧.
તસ આગળ સૂડો એક, ચાલે શાસ્ત્ર ભણ્યો હર્યો રે;
શુક સારીકા પરિવાર, જિમ ગુરૂ શીષ્યશું પરવર્યો રે;
ચિત ચિંતે દેખિ કુમાર, કૌતક આ નવિ વિસરે રે;
ઉપસમ પામી પશુ જાતિ, તાપસણીની સેવા કરે રે. ૧૨.
તરૂ હેઠે લતા ઘર પાસ, તે સરવે મળી બેશીયાં રે;
જઈ ભૂપ ભણે હે નારિ, તે પશુઆં કીમ ધિચ્છિયાં રે;
માણુસ ભયે ચંચળ નેત્ર, નાસંતાં શુક ઉચરે રે;
નહીં સ્વાપદ એ નરજાતિ, છે મનમાં ભયશું ધરે રે. ૧૩.
પંથ શ્રાંત સમાગત તેણ, આગત સ્વાગત કિજીએ રે;
તવ લાજ ધરી પૂછંત, પણ ભયથી તનુ ધ્રુજીએ રે;
કયાંથી આવ્યા કિએ દેશ, જાઓ ક્ષણ ઉપવેસિએ રે;
તરૂ પલ્લવ બેશી કુમાર, કહે અમે દૂરથી આવિએ રે. ૧૪.
જવું દક્ષણ ઉતર પંથ, સુણિ શુક વાક્યે સા જાવતી રે;
વનમાં મીઠાં ફળ સાર, જળ સાથે લેઇ આવતી રે;
ખાઇ પીવિ સમંત કુમાર, એણિકા શુકશં તિહાં રે;
બીજે ખંડે નવમી ઢાળ, શ્રી શુભવીરે ભાખી ઇહાં રે. ૧૫.

દોહરા.

કુંઅર કહે તમે કુણ છો, કિમ રહો પશુઆં પાસ;

લઘુવય તાપસ વ્રત ધરો, વૈરાગે વન વાસ. ૧.
તવ સનમુખ સા નવિ જુવે, ન દિએ ઉત્તર જામ;
રાજકીર તવ કુંઅરને, ઉત્તર દેવે તામ. ૨.
સુણિ ઉત્તમ અમ સ્વામિની, તુમથી બહુ લજવાય,
વળિ સંગતિ પણ પક્ષિની, તિણે નરથી શંકાય. ૩.
પણ અચરિજ સુણવા ભણી, પૂછ્યા પ્રાર્થન રંગ;
તસ ઉત્તર જો નવિ મળે, તો હોય પ્રાર્થન ભંગ. ૪.
તિણે તુમને માંડી કહું, મૂળ થકી અધિકાર;
ગુણિના ગુણ સુણવા ભણી, સજ્જનને બહુ પ્યાર. ૫.

ઢાળ ૧૦ મી.

(સાબરમતિએ આવ્યાં છે જળ પૂર જો, ચારેને કાંઠે માતા રમિ વળ્યાં—એ દેશી.)

નદી નર્મદા દક્ષણ ત્રટે વિભાગે રે,
દેવાટવી નામે મહા અટવી વચે;
એક વડનો તરૂ શાખ પ્રશાખ વિશાળ જો,
તે વડમાં બહુલા શુક માળા રચે;
તેહમાં એક મોટો શુકરાજ મચે. ૧.
જ્ઞાનીના મેળા મળવા દોહીલા,
મૂરખના મેળા પગ પગ સોહીલા. એ આંકણી
તે શુક સુડીને સુત જન્મ્યો રૂડો રે,
સુડો રે યોવન વય મોહોટો ભયો,
ઉષ્ણ રૂતુને કાળે જળ અન પામે રે,
તાળુ કંઠ સોસે તિમ તરસ્યો થયો;
તરૂતળ શિત છાયા દેખિ તિહાં ગયો. જ્ઞાની. ૨.
આહેડી શુક ઝાલીને લેઈ ચાલ્યો રે,
પલ્લિપતિને જઇ તેણે ભેટ જ કર્યો;
રૂપે રૂડો સૂડો નીલ નિહાળી રે,
રાજકિર નામ કરિ પંજર ધર્યો;
તેણે ભદ્રઅચ ભૃગુ નૃપને ઘર મોકલ્યો. જ્ઞાની. ૩.

રાજકિર તે હું શુક અહીંયાં બેઠો રે,
રાજસુતા મદનમંજરી એક છે;
તેહને રમવા કારણ મુજને આપ્યો રે,
તેણિએ શીખાયો મુજ વિવેક છે;
થોડે દિન શાસ્ત્ર મતિ અતિરેક છે. જ્ઞાની. ૪.
થાવર જંગમ વિષે વિચિકિત્સા શીખ્યો જો,
હય હસ્તિ પુરૂષ સ્ત્રિ લક્ષણ ભર્યો;
નીતિ શાસ્ત્ર ભણાવી કર્યો ઉપગાર જો,
જૈન ધરમ પામી હું ભવજળ તર્યો;
એક દિન દેવ વૃંદ તે વનમાં ઉતર્યો. જ્ઞાની. ૫.
મુનિ કેવળ પામ્યા તસ ઓચ્છવ કરતા રે,
વનપાળક રાયને વાત જણાવતો;
કેવળ પામ્યા સ્વામી તુમારા તાત જો,
સાંભળીને રાજા વંદન જાવતો;
મુજ સાથે પુત્રીને પણ લાવતો. જ્ઞાની. ૬.
તેણે સમે આવિ નમિ વિદ્યાધર દોય જો,
પૃછંતા ભગવન સા કા એણિ પરે;
ભૃગુ નૃપ વિચમેં એટને કહે સા કુણ જો,
તે કહે જીનવંદી સમેતશિખર ગિરે;
વળતાં ને જતાં શત્રુંજય ગિરિવરે. જ્ઞાની. ૭.
રેવા નદિ દક્ષણ કુળ મૃગ ટોળામાં જો,
નારી એક દિઠિ યોવન મદભરી;
રે બાળા એકાકી રણ કિમ ભટકો જો,
મંઢાશે બોલાવિ રણમાં ઉતરી;
પણ અમને ન જોયા નાવ કાંઇ ઊચરી. જ્ઞાની. ૮.
ભયથી પશુઆંશું નાડી જાય જો,
અમને રે જોતાં અદશ થઇ વળી;
લહી વિસ્મય આકાશ અમ ચાલંત જો,

સંશયભર આ વન દીઠા કેવળી;
સા કા એમ પુછ્યું જ્ઞાનીને મળી. જ્ઞાની. ૯.
એક સમયમાં જાણે તિકાલિક ભાવ જો,
તે વળિ સુત જાણે પંડિત બાળના;
તે આગે શે વાત તણો વિસ્તાર જો,
મા આગે મુસાળ તણિ શી વાતના;
સા કા એમ પૂછી સંશય ટાળના. જ્ઞાની. ૧૦.
કેવળિ ભખે ખેટ સુણો તે વાત જો,
ઉજેણીપૂરી વરછાભિધ રાજિઓ;
વર્ધમાન સુત શ્રીમતિ પુત્રિ તાસ જો,
જયપુર રાજસુત સિંહ કુંવર તે પરણિયો;
વ્યસની જાણિ જનકે દેશવટો દિયો. જ્ઞાની. ૧૧.
સિંહ ને શ્રીમતિ વશિયાં જઇ એક ગામ જો,
પ્રેમભર્યાં દંપતિ કાળ ગમાવિએ;
શ્રીમતિ બાંધવ લહિ વૈરાગ વિશાળ જો,
જય ભૂષણ મુનિ પાસે દિક્ષા લિએ;
ગીતારથ થૈ વિચરે એકાકિ એ. જ્ઞાની. ૧૨.
માસખમણુને પારણે તે વીચરંત જો,
શ્રીમતિને ગેહે ગયા મુનિ ગોચરી;
દુરથી દેખિ સા મન ચિંતે એમ જો,
મુજ બાંધવ રાજ્ય તજી દિક્ષા વરી;
ધૂતારે ધુત્યો પાખડે કરી. જ્ઞાની. ૧૩.
ચિર દરશન ઉતકંઠીત મન હરખતી જો,
ધરે તન બીડિ વળગી સા નેહે ભરી;
તસ પતિ આવત ચિંતે ચેષ્ટા દેખિ જો,
ઊભી કોઇ નરનું આલિંગન કરી;
નારી જાત રાખિ ન રહે પાંસરી. જ્ઞાની. ૧૪.
ક્રોધે ભેર્યો કરે મુનિનો ખડગે ઘાત જો,

સા દેખી નિજ બાંધવને મારિયો;
મુસળ દેઇ કપાળે કંતને માર્યો જો,
સિંહે નારિ મારિ ખડ્ગે ઘા દિયો;
સાધુ સમાધિ પામિ મરિ સરગે ગયો. જ્ઞાની. ૧૫.
સો ધરમે સાગર આયુ ભવ છંડી જો,
ભરૂઅચ્ચ ભૂપ થઇને તે હું કેવળી,
સિંહ મરીને પેહેલી નરકે પાહિતો જો,
ક્રોધ ભરી ગઇ નરકે નારિ વળી;
રત્નપ્રભાયે સાગર આયુ બિહુ મળી. જ્ઞાની. ૧૬.
દસ વિધ વેદન છેદન ભેદ ન પામે જો,
પાગે રે રિખિ હત્યા પાપ જ કરી;
બીજે ખંડે દસમી ઢાળ રસાળ જો,
અંતે ક્રોધ કરતાં શ્રીમતિ દુઃખ વરી;
શ્રી શુભવીર વયણું જો નવ ચિત ધરી. જ્ઞાની. ૧૭.

દોહરા.

જે મુનિની નિંદા કરે, હેલે બહુ શ્રુતવંત;
મુનિ હત્યા પાપે કરી, પામે મરણ અનંત. ૧.
તિમ અંતે ક્રોધ જ કરે, જાય સમાધી દૂર,
પરમાધામી વશ પડે, પામે કલેશ પડૂર. ૨
સિંહકુમર હત્યા થકી, શ્રીમતિ ક્રોધ ભરાય;
એકજ નરકાવાસમાં, સાગર આય ખપાય. ૩
જ્ઞાની વિણુ કુણ વાત એ, જાણે કરે ઉપગાર;
ચંદ્રશેખર શુકને ભણે, કહો આગળ અધિકાર. ૪

ઢાળ ૧૧ મી.

(ઉંચા મેહેલ ચણાવો ઝરૂખે માળિઆ, માહારા લાલ—એ દેશી.)

કેવળી કહે સુણ ખેચર નરકથી નીસરી, માહારા લાલ.
સિંહકુંઅર નંદિપુર બ્રાહ્મણ ભવ કરી; માહારા લાલ.
તપસિ ત્રિદંડિ અલ્યા યૂં મરણે ગયો, માહારા લાલ.

જ્યોતિષ• ચક્રે ક્રોધ ભર્યો નિરજર થયો. માહારા લાલ. ૧.
ક્રોધક કેવળી-પાસે નિજ પરભવ સુણ્યો, માહારા લાલ.
ક્રોધે ભર્યો મન ચિંતે પ્રિયાએ મુજ હણ્યો; માહારા લાલ.
દુરાચારણિ નારિ એ કિહાં જઇ ઉપની, માહારા લાલ.
હવે તે સુણજો વાત શ્રીમતિ નારી તણી. માહારા લાલ. ૨.
કોઈ ભવાંતર પુન્ય ઉદયથિ તિએ મળી, માહારા લાલ.
પાપતણા ફળ ભોગવિ નરકથી નીકળી; માહારા લાલ.
બાંધવ મુનિ દરશનથી નરગતિમાં ગઇ, માહારા લાલ.
પદ્મપુરે નૃપ પદ્મતણી કન્યા થઇ. મહારા લાલ. ૩.
દેખિ વિભંગે સિંહદેવ જનમી જિકા, માહારા લાલ.
લેઇ નાંખિ વંધ્યગિરિ વન બાળિકા; માહારા લાલ.
નિર્દય પાપીને નહિ કરૂણા એક ઘડી. માહારા લાલ.
કિસલય કોમળ પત્રે પુન્યથકી પડી. માહારા લાલ. ૪.
શીતળ પવનનિ લેહેરે સજક થૈ હતી, માહારા લાલ.
દુશ્મન ચિંતયું ન થાય રતિ જસ જાગતી; માહારા લાલ.
એક સગર્ભા હરણિ તિહાં તવ આવતી, માહારા લાલ.
કન્યા પાસે પ્રસવ થયો પેટ વેદનવતી. માહારા લાલ. ૫.
જાણે જણ્યાં દોય બાળ મેં સા આર્જવવતી, માહારા લાલ.
બેહુને ધરી સ્તન નિચિ પડી ધવરાવતી; માહારા લાલ.
મોહોટાં કર્યાં દોય બાળ તિણે થાનક રહી, માહારા લાલ.
કન્યા પુન્ય પસાય થયો ભય કો નહીં. માહારા લાલ. ૬.
હરણાં વાનર બાળકશું ભેળી રમે, માહારા લાલ.
વનફળ ખાતી યોવન પામી તિમ ભમે; માહારા લાલ.
વન કુંજે ઘર શયન વિશાળ શિળા તળે, માહારા લાલ.
દેખી સંબરી અંગ ધરી ફરે વલકલે. માહારા લાલ. ૭.
પંખિ પશુ સંગે રહે મણુઅથી નાસતી. માહારા લાલ.
તે તુમે દિઠિ મૃગ ટોળામેં જાવતી; માહારા લાલ.
કેવળી કેહે અમ પરભવની એ સહોદરી, માહારા લાલ.

વિદ્યાધર દોય કેવળીને પૂછે ફરી. માહારા લાલ. ૮.
સ્વામિ કહો એ સમકિત પામશે કે નહીં, માહારા લાલ.
જ્ઞાની વદે આ ભવ સમકિત લેશે સહી; માહારા લાલ.
ખેટ ભણે કુણ એહનો ધર્મગુરૂ થશે, માહારા લાલ.
મુનિ કહે મુજથી કીર એ શુકથી પામશે. માહારા લાલ. ૯.
ચંદ્રશેખર નૃપ નંદ એણિ નામ ટાળશે, માહારા લાલ.
મદનમંજરી મૃગ સુંદરી દોયને પરણશે; માહારા લાલ.
મદનમંજરી કેવળી એમ મુખથી સાંભળે, માહારા લાલ.
સત્ય વચન દાદાનું કરણ મુજ મોકલે. માહારા લાલ. ૧૦.
તવ સુણ ઉત્તમ રાજકીર હું નીકળ્યો, માહારા લાલ.
વન ગિરિ ભમતાં રેવાતટ તસ જઈ મળ્યો; માહારા લાલ.
મૃગટોળે ભમતી આ દિઠિ એણિકા, માહારા લાલ.
શુક જાણિ મુજશું ધરે પ્રેમ એ બાળિકા. માહારા લાલ. ૧૧.
ભક્ષાભક્ષ વિવેક મણુઅ વ્યવહારમાં, માહારા લાલ.
જૈન ધરમ સમજાવી સમકિત સારમાં; માહારા લાલ.
પુરવ ભવની વાત સુણાવી અદભૂતા, મહારા લાલ.
પદ્મરાય પુત્રિ તું નહીં હરણી સુતા. માહારા લાલ. ૧૨.
પૂરવ ભવ પતિ વયરિએ વનમાં તજી, માહારા લાલ.
ભટકે કિશું વનવાસ પશુ ભેળાં ભજી; માહારા લાલ.
યૌવન વય વહિ જાય અરણ્ય જિમ માલતી, માહારા લાલ.
આ વનવાસ તજી નર વાસ કરો રતી. માહારા લાલ. ૧૩.
મદનમંજરિના મેળા કરાવું મોજમાં, માહારા લાલ.
ગીત વિનોદ તજી શું રેહેવું રોઝમાં; માહારા લાલ.
ચંદ્રશેખર પણ મળશે પુન્ય દિશા બ... માહારા લાલ.
કેવળી વયણ ન જુઠું જો મેરૂ ... ...રા લાલ. ૧૪.
રાજાની થઇ રાણિ સુખે વિલ... ...રા લાલ.
ગુરૂમુખ ધર્મ સુણિ પરભવ સફળો, ... લાલ.
એમ સુણિ સા કહે મુજને આ વન ... લાલ.

શાસ્ત્ર મુજ ફળ પત્ર પડ્યાં લક્ષણ કરૂં. માહારા લાલ. ૧૫.
ચંપળ વિષય ખળ સંગતિ રેહેવું લોકમાં, માહારા લાલ.
વળી સંયોગ વિયોગે વસવું શોકમાં; માહારા લાલ.
એમ કેહેતિ રહે છે પશુમેં નત જે ગ્રહ્યું, માહારા લાલ.
શુક વદે નર તમે પૂછ્યું તે મેં સવિ કહ્યું. માહારા લાલ. ૧૬.
નૃપ કહે ઉઠશું તુમ સાધર્મિક વંદિને, માહારા લાલ.
એણીકા ભણે રાજ ન જાવો છંડિને; માહારા લાલ.
વન તપ કરતાં સમકિતધર શ્રાવક મળ્યા, માહારા લાલ.
જિન પુજન વનવાસ મનોરથ મૂજ ફળ્યા. માહારા લાલ. ૧૭.
ચઇ મધ્યાનની વેળા જળમંજન કરો, ગાહારા લાલ.
વન ચૈત્યે આદિશર પૂજા અનુસરો; માહારા લાલ.
અમે પણ જિન પુજા કરશું વિધિએ ખરે, માહારા લાલ.
એમ કહિને બિહુ જણ જૈ જિન પૂજા કરે. માહારા લાલ. ૧૮.
નિશિહિ પ્રમુખ ત્રિક સાચવિને નીસરે, માહારા લાલ.
રાજ્ય કીર દરશિત તરૂ ઘરમાં સંચરે; માહારા લાલ.
એષિકા જળ ફળ લાવીને ભેટ જ ભરે, માહારા લાલ.
ખાનપાન ખિણ વિસમી એણી ઉચરે. માહારા લાલ. ૧૯.
સામુદ્રિક ભણિ તુમ લક્ષણ શુભ દેખીયાં માહારા લાલ.
લોહચમકપરે મુજ ચિતડાં સંહરિ લિયાં; માહારા લાલ.
એમ કહિ ભાષા કળા નીતિ શાસ્ત્ર કથાવતી, માહારા લાલ.
એણીકા નિહાં કીર કુંઅર મન રજતી. માહારા લાલ. ૨૦.
ઋષિ કહે તુમ દેશ જાતિ કુળ વંશ શ્યો. માહારા લાલ.
સાધર્મિક આગે કેહેતાં અંતર કિશો; માહારા લાલ.
કુંઅર ભણે કાશીપતિ પુત્ર પિછાણુજો, માહારા લાલ.
કેવળી વયણથિ નામ અમારૂં જાણજો. માહારા લાલ. .૨૧.
સુણિ વિસમિત શુક એણીકા આનંદિયાં, માહારા લાલ.
સમરિ કુંઅરે ત્રિલોચના દેવિ આવીયાં; માહારા લાલ.
વાત સુણિ વર ભૂષણ વસ્ત્ર મંગાવતી, માહારા લાલ.
મૃગસુંદરી ધરિ નામ એણીને પેહેરાવતી. માહારા લાલ. ૨૨.
વિરચી વિમાન સરવને લાવે પદમપુરે, માહારા લાલ.
આગળ જઈ નૃપ પદ્મને શુક વાત જ કરે; માહારા લાલ.

વિદ્યાધર હોય કેવળીને પૂછે ફરી. માહારા લાલ. ૮.
સ્વામિ કહો એ સમકિત પામશે કે નહીં, માહારા લાલ.
જ્ઞાની વદે આ ભવ સમકિત લેશે સહી; માહાગ લાલ.
ખેટ ભણે કુણ એહનો ધર્મગુરૂ થશે, માહારા લાલ.
મુનિ કહે મુજથી કીર એ શુકથી પામશે. માહારા લાલ. ૯.
ચંદ્રશેખર નૃપ નંદ એણિ નામ ટાળશે, માહારા લાલ.
મદનમંજરી મૃગ સુંદરી હોયને પરણશે; માહારા લાલ.
મદનમંજરી કેવળી એમ મુખથી સાંભળે, માહારા લાલ.
સત્ય વચન દાદાનું કરણ મુજ મોકલે. માહારા લાલ. ૧૦.
તવ સુણ ઉત્તમ રાજકીર હું નીકળ્યો, માહારા લાલ.
વન ગિરિ ભમતાં રેવાતટ તસ જઈ મળ્યો; માહારા લાલ.
મૃગટોળે ભમતી આ દિઠિ એણિકા, માહારા લાલ.
શુક જાણિ મુજશું ધરે પ્રેમ. એ બાળિકા. માહારા લાલ. ૧૧.
ભક્ષાભક્ષ વિવેક મણ્ય વ્યવહારમાં, માહારા લાલ.
જૈન ધરમ સમજાવી સમકિત સારમાં; માહારા લાલ.
પુરવ ભવની વાત સુણાવી અદભુતા, મહારા લાલ.
પદ્મરાય પુત્રિ તું નહીં હરણી સુતા. માહારા લાલ. ૧૨.
પૂરવ ભવ પતિ વયરિએ વનમાં તજી, માહારા લાલ.
ભટકે કિશૂં વનવાસ પશુ ભેળાં ભજી; માહારા લાલ.
યોવન વય વહિ જાય અરણ્ય જિમ માલતી, માહારા લાલ.
આ વનવાસ તજી નર વાસ કરો રતી. માહારા લાલ. ૧૩.
મદનમંજરિના મેળા કરાવું મોજમાં, માહારા લાલ.
ગીત વિનોદ તજી શું રહેવું રોઝમાં; માહારા લાલ.
ચંદ્રશેખર પણ મળશે પુન્ય દિશા બળે, માહારા લાલ.
કેવળી વયણ ન જુઠું જો મેરૂ ચળે. માહારા લાલ. ૧૪.
રાજાની થઇ રાણિ સુખે લિલા કરો, માહારા લાલ.
ગુરૂમુખ ધર્મ સુણિ પરભવ સફળો કરો; માહારા લાલ.
એમ સુણિ સા કહે મુજને આ વન સુંદરૂં, માહારા લાલ.

રાજા રાણી સજ્જન સન્મુખ આવીયાં, માહારા લાલ.
નયનાશ્રુ પીતરે પુત્રી નવરાવીયાં. માહારા લાલ. ૨૩
ખોળે બેસારી માય હૃદય ભેટી મળે, માહારા લાલ.
જનમ વિયોગના મેળા ખિણમાં ના વળે; માહારા લાલ.
માત સુતા જનકાદિક બહુ પરે, માહારા લાલ.
ત્રિલોચના સમજાવિ લાવે તસ ઘરે. માહારા લાલ. ૨૪
દિયે બહુ માન કુંઅરને નૃપ ભેળા જમે, માહારા લાલ.
ધૂપ દીપ નૈવેદ સુરીને મન ગમે; માહારા લાલ.
જનમોચ્છવ કરે ઘરઘર તોરણ ભેટણાં, માહારા લાલ.
બંધિખાનાં છોડી દિયે દાન જ ઘણાં. માહારા લાલ. ૨૫
રાજકિર અરૂઅચ બ્રહ્મરાયને જઇ કહે, માહારા લાલ.
વાત સુણી શુક મુખથી હરખ ઘણો લહે; માહારા, લાલ.
રાય સુતા લેઈ સાથ પદમપુર આવતા, માહારા લાલ.
પરમોચ્છવ કરી વરકન્યા બિહૂ પરણાવતા. માહારા લાલ. ૨૬
કુંઅરને હય ગય કંચન ગામ બહૂ દિયાં, માહારા લાલ.
દેવિ ત્રિલોચના કુંઅરે વિસરજન કિયાં; માહારા લાલ.
છળ કરતાં સુરીનું શિઉં ચિર તે મોકલે, માહારા લાલ
ત્રિલોચના રતિસુંદરીને આપી ચલે. માહારા લાલ. ૨૭
કામદેવ રતિપ્રીતિશું જિમ સુખ વરે, માહારા લાલ.
કુંઅર ભુજાલ વિશાળ તિહાં લીલા કરે; માહારા લાલ.
પૂરણ બીજે ખંડ એ ઢાળ અગીઆરમી, માહારા લાલ.
શ્રી શુભવીરની વાણિ ચતુરને ચિત્ત ગમી. માહારા લાલ. ૨૮

ચોપાઈ.

ખંડ ખંડ જિમ ઇક્ષુ ખંડ, ચંદ્રશેખરનું ,ચરિત્ર અખંડ;
શ્રી શુભવિજય ગુરૂથા લહ્યા, બીજો ખંડ તસ શીષ્યે કહ્યો. ૧

इति श्री तपागच्छाधिराज भट्टारक श्री विजयसिंह सूरि संतानिय पंडित श्री शुभविजय गणिशिष्य भूजिप पंडित वीरविजय गणिभिर्विरचिते चंद्रशेखर चरित्रे प्राकृत प्रबंधे कंचुक सहप्रिया पालन कन्याहरण विद्याग्रहण मदनमंजरी मृगसुंदरी पाणिग्रहण वर्णनो नाम द्वितीय खंडः ॥

ખંડ ૩ જો.

દોહરા.

શ્રી શુભવિજયજી મુજ ગુરૂ, સુરગુરૂ સમ વિખ્યાત;
સમરંતા સુખ સંપજે, જપતાં અક્ષર સાત. ૧.
બીજો ખંડ અખંડ રસ, પૂરણ હુવો મન રંગ;
ત્રીજો ખંડ કહું હવે, સુંદર શ્રોતા સંગ. ૨.
જે શ્રોતાજન મંડળી, વક્તા સનમુખ દત્ત;
ચંદ થકી અમૃત ઝરે, કૈરવ વન પરતક્ષ. ૩.
મૂરખ શ્રોતા આગળે, વક્તાનો ઉપદેશ;
પાઠક વયણ સુણિ કરે, યથા ચિત્ત કલેશ. ૪.
વિપ્ર ભણે યથા તમે, સમજી રૂવો છો કેણ,
મુજ પાડુ આરડિ મુઉં, રખે તુમ પ્રગટે તેણ. ૫.
પડિકમણે કાઉં દેવશી, હું પણ ખીમસિ કાઉં;
ઝઘડે પડિકમણા વિના, બિહુ કહે નિજ ઘર જાઉં. ૬.
અંધા આગે આરશી, કરણ બધિર પુરગાન;
મૂરખ આગળ રસ કથા, એ ત્રણે એકજ તાન. ૭.
તિણે નિદ્રાદિક પરિહરિ, સુણજો શ્રોતા દક્ષ;
જાણ હશે તસ રીઝવું, બાણી ન ભૂવે લક્ષ. ૮.
એક દિન ભણ નૃપ કુંઅરને, ભણે ભરૂઅચ મહારાજ;
આવો તો વંછિત ફળે, પુન્ય અમારાં આજ. ૯.
તે સુણી મૃગસુંદરિ કહે, રહેજ્યો પિતરનિ પાસ;
જનમ વિયોગ મટ્યા પછે, સાસરે કરજો વાસ. ૧૦.
એમ કહિને સવિ સૈનશું, ભણ નૃપ કુંઅર ચલંત;
રાજ્યશ્રીર પંજર ધરી, ભરૂઅચ પુર આવંત. ૧૧.
મદનમંજરી વર દેખવા, લોક ઘણા હુંશિઆર;
તિણે નગરી શણગારિને, આવ્યા રાજદ્વાર. ૧૨.
વાસ ભુવન સુરભવનસમ, દીધું રેહેવા તાસ;

દંપતિ તિહાં સુખભર રહે, કરતાં લીલા વિલાસ. ૧૩.
એક દિન કુસુમોદ્યાનમાં, વિજયસેન સુરિરાય;
સમવસર્યા મુનિમંડળે, પૂરવધર કેહેવાય. ૧૪.
વનપાળક મુખથી સુણિ, કુંઅર નૃપાદિક જાય;
સુરિ વંદિ દેશના સુણે, બેસી યથોચિત ઠાય. ૧૫.

ઢાળ ૧ લી.

(ઇડર આંબા આંબલી રે—એ દેશી.)

ધરમ પરમ ગુરૂ ભાખિયો રે, તત્વ રતનત્રણી સાર;
દુરગતિ પડતાં પ્રાણીને રે, ધરમ પરમ આધાર.
સુગુણ નર સમજો હ્રદય મઝાર. ૧.
ધરમાવના પશુ પ્રાણિઆ રે, રોળે આ સંસાર;
સર્ણ વિહૂણા પરભવે રે, દુખિઆ દિન નિરધાર. સુગુણ૦ ૨.
દાન શિયળ તપ ભાવના રે, સમકિત મૂળ વ્રત બાર;
મનવચકાએ સેવતાં રે, સ્વર્ગગતિ અવતાર. સુગુણ૦ ૩.
દાનાદિક ગુરૂ ભક્તિથી રે, સુખસંપદ શું વિશાળ;
ચિત્રસેન પદ્માવતી રે, વરિ શિવ વધૂ વરમાળ. સુગુણ૦ ૪.
ચંદ્રશેખર વિનયે કરિ રે, પુછે પરણમિ પાય;
તે પુન્યશાળી કુણ થયો રે, કહિએ કરિ સુપસાય. સુગુણ૦ ૫.
સુરિ ભણે આ ભરતમાં રે, નામે કલિંગક દેશ;
વસંતપુર પાટણ ધણી રે, છે વિરસેન નરેશ. સુગુણ૦ ૬.
રતનમાળ રાણી સતી રે રૂપવંતી ગુણ માળ;
ચિત્રસેન તસ પુત્ર છે રે, દાતા વીર દયાળ. સુગુણ૦ ૭.
બુદ્ધિસાર મંત્રિસરૂ રે, વિનયી ન્યાઇ મતિવંત;
રાજકાજ ધુરંધરૂ રે, ગુણમાળાનો કંત. સુગુણ૦ ૮.
રતનસાર સુત તેહને રે, જ્ઞાયક શાસ્ત્ર અનેક;
સુશિલ સત્ય ગુણે જયો રે, ધરતો વિનય વિવેક. સુગુણ૦ ૯.
રાય સચિવ દોય પુત્રને રે, પ્રીતિ રાગ વિશેષ;
નિરંકુશ નૃપ સુત ભમે રે, નગરે ઉદભટ વેશ. સુગુણ૦ ૧૦.

રૂપવંતી પૂર નારિયો રે, રંજન કરતો તાસ;
ધન આપી ક્રીડા કરે રે, લેઇ જાય વનવાસ. સુગુણ૦ ૧૧.
પ્રજા લોક ભેગા મળી રે, વિનવતા જઇ રાય;
ચિત્રસેન ચિત્રક જિસો રે, દુનિયાને દુખદાય. સુગુણ૦ ૧૨.
પુત્રપરે પાળિ પ્રજા રે, સાહિબ તુમે ધરિ નેહ;
તુમ સુત જગ ઉનમાદથી રે, રહિએ કિણિપરે ગેહ. સુગુણ૦ ૧૩.
સુણિ નૃપ વચન સુધારસે રે, સિંચિ વિસર્જ્યાં તેહ;
ચિંતે નૃપકુળ ઊજળે રે, મશિ કુર્ચક સુત એહ. સુગુણ૦ ૧૪.
રહિયત ઉદવેગે કરી રે, જાય વિદેશ નિદાન;
કંચનને શું કિજિએ રે, જેહથી ટૂટે કાન. સુગુણ૦ ૧૫.
આવ્યો કુંઅર નૃપ આગળે રે, બેઠો કરિય પ્રણામ;
બીડાં ત્રણ અવળે મુખે રે, રાજા આપે તામ. સુગુણ૦ ૧૬.
ચિત્રસેન વિસ્મય લહે રે, એહ કિસ્યો ઉતપાત;
ચિંતા ચિતમાં વ્યાપતી રે, જાણે વજરનો ઘાત. સુગુણ૦ ૧૭.
રાય કૃતાંત સમો કહ્યો રે, રૂઠ્યો કરત વિનાશ;
એમ ચિંતિ બીડાં ગ્રહીરે, પોહોતો જનની પાસ. સુગુણ૦ ૧૮.
બીડાં ત્રણ તાતે દીયાં રે, શું કરવું હવે કાજ;
મા કહે દૂરે ટળો રે, તુમથી ગઇ અમ લાજ. સુગુણ૦ ૧૯.
એમ કહિ અંગજ મોહથી રે, રત્ન દિએ તસ સાત;
સંબળ દેઇ માતા કહે રે, રેહેશો નહિ પરભાત. સુગુણ૦ ૨૦.
ખડગ ઢાલ લેઇ નિકળ્યો રે, ચરણ નમી નિજ માત;
મિત્રને મળવા કારણે રે, રત્નસાર ઘર જાત. સુગુણ૦ ૨૧.
ત્રિજે ખંડે એ કહી રે, ઢાળ પ્રથમ રસ લેશ;
શ્રી શુભવીર કુંઅર તણો રે, પુન્ય ઉદય પ્રદેશ. સુગુણ૦ ૨૨.

દોહરા.

વાત સુણાવિ મિત્રને, કહે જાશું પરદેશ;
ભુજબળથી લક્ષ્મી લહી, કરશું સફળ વિશેષ. ૧.
મુજ અવગુણ દેખી કરી, તાતેં ન રાખ્યો હજૂર;

વ્યાધી વ્યસની વિધધરા, માગણથી સવિ દૂર. ૨.
આજ નિશાએ ચાલશું, સુખભર રેહેજો આંહિ;
મુજ માતાની સેવના, કરજ્યો નિત ઉછાંહિ. ૩.
રત્નસાર એમ સાંભળી, બોલે થઈ ઉજમાળ;
મિત્ર વિયોગે દેહ એ, ધરિએ કેતો કાળ. ૪.
સુખ દુખ માંહિ સખાઇ જે, તે જગ મિત્ર કહાય;
તુમ સાથે અમે આવશું, દેહ જિહાં તિહાં છાય. ૫.
કાર્યાકાર્ય વિચારણા, કરવી મિત્રને કામ;
પ્રીત કરીને જલાંજલી, દેશું સ્નેહને નામ. ૬.
બિહુ જણ એક મંતો કરી, નિશિએ નિકળિયા દોય;
શાબ્દ શકુન શાસ્ત્રે કહ્યાં, તે પણ સુંદર હોય. ૭

ઢાળ ૨ જી.

(તમે વસુદેવ દેવકીના નયાજી લાલજી લાડકડા—એ દેશી.)

ભણ્યો શાસ્ત્રે શકુન વિચાર જી, ચતુરો ચિત ચેતો.
સુણો લેશ થકી અધિકાર જી; ચતુરો ચિત ચેતો.
પ્રાપય વીસર્જય ગચ્છ જી, ચતુરો०
સુખે જાઓ નિમુચ નિગચ્છ જી. ચતુરો० ૧.
કરો સિદ્ધિ શબ્દ એ રૂડા જી, ચતુરો०
વદે વિપરિત સાતએ ભુંડા જી; ચતુરો०
તેલ મર્દન વમન મુંડાવે જી, ચતુરો०
કરી મૈથુન રોતો જાવે જી. ચતુરો० ૨.
મછ પપ મધ તક્ર ને દારૂ જી, ચતુરો०
તેલ ખાઇ ગામ ન ધારૂ જી; ચતુરો०
પન્નગ દેખી મંજાર જી, ચતુરો०
કરિ કલહ રજસ્વાળા નારિ જી. ચતુરો० ૩.
ધર બળતે વૃષ્ટી અકાળ જી, ચતુરો०
શબ સુતક સ્રિ પેટ બાળ જી; ચતુરો०
કરિ સ્નાન રીસ મન ધારિ જી, ચતુરો०

ધરિ આક્રોસ નારિને મારી જી. ચતુરો૦ ૪.
કહે કોઇ જશો કિહાં ખાસ્યો જી, ચતુરો૦
વળગે વસ્ત્રે નવિ જાશો જી; ચતુરો૦
કંટક ભાગે પગ ઠેસ જી, ચતુરો૦
મળે સનમુખ વિરૂએ વેશ જી. ચતુરો૦ ૫.
જાય અન્ન તજી થઇ સૂરો જી, ચતુરો૦
ઘર ઓચ્છવ મેહેલી અધૂરોજી; ચતુરો૦
કેશ છૂટે નગન ને યોગી જી, ચતુરો૦
ઇંધણ ભૂખ્યો ને રોગી જી. ચતુરો૦ ૬.
અંધ કુબજ ને વંધ્યા કાણો જી, ચતુરો૦
દ્વિજ ધોબિ ને કુળ હિણો જી; ચતુરો૦
સન્મુખ આવંતાં ભુંડા જી, ચતુરો૦
હવે શુકન કહીશું રૂડા જી. ચતુરો૦ ૭.
કુંભ કન્યા દધિ ફળ ફૂલ જી, ચતુરો૦
કંટીસૂત નારી અનુકૂળ જી; ચતુરો૦
વચ્છ સંયુત ગો મદ્ય મંસ જી, ચતુરો૦
કરિ તુરગનો રથ પરસંસ જી. ચતુરો૦ ૮.
નિર્ધુમ અગનિ સિદ્ધ અન્નજી, ચતુરો૦
ધ્વજ મચ્છ યુગલ અવિપન્ન જી; ચતુરો૦
વેશ્યા માટી ગુરૂ ભુપ જી, ચતુરો૦
નાપિત કર અરિસો અનુપ જી. ચતુરો૦ ૯.
કર દંડ જૈન મુનિ વેશ જી, ચતુરો૦
પંચ પરમેષ્ટી નિવેશ જી; ચતુરો૦
ખરશામ ચડી વામ બોલે જી, ચતુરો૦
કૌશિક વાયસ શિયાળે જી. ચતુરો૦ ૧૦.
પરભાતે તેતર વામ જી, ચતુરો૦
અપરાહ્નને દક્ષણ ઠામ જી. ચતુરો૦
ચીબડી કપિ દક્ષણ વાચા જી, ચતુરો૦

તિમ નીલ ચાસ પણ સાચા જી. ચતુરો૦ ૧૧.
મૃગ દક્ષણ શુભ પ્રભાતે જી, ચતુરો૦
સંધ્યાએ ડાબાં જાતે જી; ચતુરો૦
એક છીંકા કુતર કાન જી, ચતુરો૦
ગામ જાતાં ન મળે ધાન જી. ચતુરો૦ ૧૨.
શુદ્ર દ્વીજ દોય વેશ્યા નાર જી, ચતુરો૦
નવ નારી ને ક્ષત્રિ ચાર જી; ચતુરો૦
ત્રણ બ્રાહ્મણ ભેગા જાવે જી, ચતુરો૦
ફરિ નિજ ઘર વાસ ન આવે જી. ચતુરો૦ ૧૩.
દોય મિત્ર શુકુન શુભ દેખિ જી, ચતુરો૦
ચાલ્યા વર પંથ ગવેખિ જી; ચતુરો૦
દિન કેતે અટવી પોહોતા જી, ચતુરો૦
સંધ્યાએ તરૂતળ સુતાં જી. ચતુરો૦ ૧૪.
નૃપ સુત શ્રમ નિદ્રા લાગે જી, ચતુરો૦
નિશિ રત્નસાર તિહાં જાગે જી; ચતુરો૦
દેવગીત સુણી મન ભાવે જી, ચતુરો૦
પછે કુંઅરને તેહ જગાવે જી. ચતુરો૦ ૧૫.
કહે કુંઅર રહો મિત ઇહાં જી, ચતુરો૦
દેવ ગાય જશું અમે તિહાં જી; ચતુરો૦
મંત્રિ ભણે ભય નિશિ વેળા જી, ચતુરો૦
આપણ બિહુ જઇએ ભેળા જી. ચતુરો૦ ૧૬.
નહીં ભય ક્ષત્રિની જાતે જી, ચતુરો૦
કહી કુંઅર ચલ્યા દોય રાને જી; ચતુરો૦
આદીશ્વર ચૈત્યે આવે જી, ચતુરો૦
જાહાં કિન્નર સુરગિત ગાવે જી. ચતુરો૦ ૧૭.
અઠાઇ ઓછવ મન સાચે જી, ચતુરો૦
સુર સુરી સંગિતબદ્ધ નાચે જી; ચતુરો૦
વિધિયુક્ત પ્રભુને નમિને જી, ચતુરો૦

સાધર્મિક વિનય કરિને જી. ચતુરો૦ ૧૮.
દોય બેઠા દેવ વિચાલે જી, ચતુરો૦
મંડપે એક પુતળી ભાલે જી; ચતુરો૦
રૂપે રંભા અવતાર જી, ચતુરો૦
મોહ પામ્યો રાજકુમાર જી. ચતુરો૦ ૧૯.
ગયા દેવ તે પાછલી રાતે જી, ચતુરો૦
કુંઅર ન ચાલે પ્રભાતે જી; ચતુરો૦
જોતાં તૃપ્તિ નવિ હોવે જી, ચતુરો૦
ભણે મિત્ર કિશું રૂપ જોવે જી. ચતુરો૦ ૨૦.
કહેશો કુણ રંભા નારિ જી, ચતુરો૦
ઘડી પુતળી જસ રૂપ ધારી જી; ચતુરો૦
તે કન્યા મુજ પરણાવો જી, ચતુરો૦
નહિંતો ચય કાષ્ટ રચાવો જી. ચતુરો૦ ૨૧.
મિત્ર જંપે કિશું આ બોલો જી. ચતુરો૦
ચીતમાં કછિ વાત ન તોલો જી; ચતુરો૦
ભરો નભફળ લેવા બાથ જી, ચતુરો૦
મેરૂ શિખર પસાર્યો હાથ જી. ચતુરો૦ ૨૨.
ચંદ્રશેખર રાસ રસાળ જી, ચતુરો૦
ખંડ ત્રિજે બીજી ઢાળ જી; ચતુરો૦
મળે પુન્ય ઉદયની વેળા જી, ચતુરો૦
શુભવીરને વંછિત મેળા જી. ચતુરો૦ ૨૩.

દોહરા.

ઇણે અવસર વનખંડમાં, ચઉ નાણિ મુનિરાય;
રયણિ રહ્યા જાણી કરી, બિહુ જઇ વંદે પાય. ૧.
ધર્મ સુણી નમિ વિનયથી, પૂછે મંત્રિ તામ;
કુણ કન્યા અનુસારથી, એ પુતળીનું કામ. ૨.
મુનિ જંપે કંચન પુરે, વિશ્વ કરમ અવતાર;
ગુણસિરિ નારીશું રહે, ગુણદત્ત એક સુત્રધાર. ૩.

તસ લઘુ નંદન પાંચમો, ગુણવંત સાગર નામ;
જૈન ધરમ રાતો સદા, સકળ કળાનું ધામ. ૪.
પતિ ચિંતાનુગામિની, કામિનિ છે તસ એક;
પતિવ્રતા વ્રત ધારણી, સત્યવતી સુવિવેક. ૫.

ઢાળ ૩ જી.

(હરિ હું તો જળ ભરવાને ગઇ'તી યમુના તીર જો—એ દેશી)

હરિ હવે રતનપુરે પદ્મરથ રાજા નામ જો,
તસ પદ્માવતી બેટી પેટી ગુણ તણિ રે લો;
હરિ ચોસઠ કળાગમ વરસતી સરસતી ઠામ જો,
ચરણ તણિ ચંચળતા ગઇ નયણાં ભણિ રે લો. ૧.
હરિ નિજ ઉદર અલઘુતા ગઇ કુચ દોય ઉતંગ જો,
રમત ખેલ વિરમી સ્મર ક્રિડા મન વશી રે લો;
હરિ લઘુ બાળ કાજ હરિ લાજ ધરી ઉછરંગ જો,
વિનિમય યોવન વય વિકશી વલિજિસિ રે લો. ૨.
હરિ એક દિવસે રાજકચેરી માંહી તેહ જો,
ધરિ શણગાર જનક અંકે ઊપવેશતી રે લો;
હરિ નવ યોવન દેખી રાય ધરી બહુ નેહ જો,
ચિંતે મુજ પુત્રી સમ કુણ હોશે પતિ રે લો. ૩.
હરિ કુળ શીલ રૂપ વય વિદ્યા દેહ સનાથ જો,
સાત ગુણે વર જોઈ નિજ દેઉં સુતા રે લો;
હરિ પરદેશી નિરધન રોગી મૂરખ સાથ જો,
મોક્ષાર્થિ સુરને ન દીયું એ અદ્ભુતા રે લો. ૪.
હરિ પુત્રી ગુણ રંજિત નૃપસુત રૂપ અનેક જો,
ચિત્રપટે મંગાવી સખિયોશું સુચે રે લો.
હરિ તે કુંઅરી દેખી માને સહુ અવિવેક જો,
સ્નિગ્ધ ઘટે નવિ ભેદે જળ તિમ નવિ રૂચે રે લો. ૫
હરિ એમ રૂપ નિભ્રંચ્છી બહુ નર કેરાં તેહ જો;
પુરૂષ દ્વેષણી થઇ તેહથી પદ્માવતી રે લો;

હરિ તવ રાણી દુખભર રોતી નંદની નેહ, જો,
સજ્જન સાથે દુખ ધરતો વળિ ભૂપતિ રે લો. ૬.
હરિ કંચનપુરથી સાગર નામે સુનાર જો,
નિજ નારિશું યાત્રા કારણ આવતો રે લો;
હરિ શ્રી શાંતિનાથની પૂજા કરિ વિસ્તાર જો,
વંદન કરિ કાઊસગને ભાવન ભાવતો રે લો. ૭.
હરિ તિણિ વેળા પદ્માવતી કન્યા સવિ સાથ જો,
આગળ ભટ નર વેષ ધરી નારી તણા રે લો,
હરિ હક હકારવ કરતા નરને અસિ હાથ જો,
ભય પામિ દિશિ ચારે નર નાઠા ઘણા રે લો. ૮.
હરિ તવ સૂત્રધાર અંધારી મધ્ય પઇઠ જો,
સા દેખી વ્યામોહ્યો તે ચિંતા કરે રે લો,
હરિ સુરનાગ ખેચર કન્યાથી અધિક એ દીઠ જો,
વિધિએ રૂપ બનાવ્યું પણ દુષણ ધરે રે લો. ૯
હરિ યથ પુરૂષ દૈવણી તિણે નિર્થક અવતાર જો,
પુત્ર વિના કુળ દિપક વિણુ મંદિર યથા રે લો;
હરિ વિણુ રાજા નગરી શશી વિણુ નિશિ અંધાર જો,
કંત વિના સ્ત્રિ રૂપવંતિ શોભે તથા રે લો. ૧૦.
હરિ પદ્માવતિ જિન વંદિને ગઇ નિજ ગેહ જો,
સાગર પણ યાત્રા કરિ નિજ નગરે ગયો રે લો;
હરિ તિણે પૂતળી કીધી પદમાવતિ સમ એહ જો,
જ્ઞાની વયણ સુણિ ચિત્રસેન હરખિત થયો રે લો. ૧૧.

હરિ તવ મંત્રિ મુનિને પુછે એ મુજ મિત્ર જો,
વિણુ દિઠ એ ઉપર રાગ દીશા ધરે રે લો,
હરિ જંપે મુનિ સુણિએ પૂરવ ભવ વિચિત્ર જો,
ભવ પલટાએ રાગ દીશા નવિ ઓશરે રે લો ૧૨.
હરિ આ ભરતે ચંપાપુરિ છે દ્રાવિડ દેશ જો,
તિહાં ચંપા વન તરૂ ફળ પત્રે અંકુર રે લો,

હાંરે તિહાં રમતા ચકવા સારસ હંસ વિશેશ જો,
કમળે શોભિત સરોવર નિર્મળ જળ ભર્યું રે લો. ૧૩.
હાંરે એક દિવસે તિહાં કોઇક સારથવાહ જો,
સરતીરે મધ્યાને સાથરયું ઊતરે રે લો;
હાંરે કરિ સ્નાન સરોવર જિન પુજી ઊચ્છાહ જો,
ભોજન વેળાએ અતિથિ મન સાંભરે રે લો. ૧૪.
હાંરે જોતાં ગોચરિએ માસ તપે અણગાર જો,
વિનય કરિ તેડિ ભક્તિ પડિલાભતાં રે લો;
હાંરે તરૂ ઊપર બેઠાં હંસી હંસ તે વાર જો,
દેખિ અનુમોદન શુભ પુન્ય ઊપાવતાં રે લો. ૧૫.
હાંરે તે હંસી આસન પ્રસવા જાણિ હંસ જો,
તે વનમાં વડ ઉપર કદિ માળો રહે રે લો;
હાંરે ઇંડાં દેવિ સેવિ બાળ થયા દોય હંસ જો,
ચુણ લાવિ પોખંતાં રાગ ઘણો વહે રે લો. ૧૬.
હરિ તેહવે દાવાનળ ઝાસે વન દાહંત જો,
તાપાકુળ થઇ હંસ તે હંસલિને કહે રે લો;
હરિ જળ કારણ જા તું હું બાળક રાખંત જો,
હંસિ ભણે માતા વિણ બાળક નહિ રહે રે લો. ૧૭.
હાંરે હું રાખુંછું જળ લાવો એમ સુણિ તેહ જો,
સર જઇ ચંચુ ભરિને હે આરગે વહે રે લો;
હાંરે તાપાકુળ હંસિ ચિંતે નર નિસ નેહ જો,
મુજ મુકિ નાઠો કાયર તે કિમ રહે રે લો. ૧૮.
હાંરે નિર્દય પાપી જગ પુરૂષની જાતિ અશેષ જો,
મુખ નવિ જોવું પડશો આ ભવ પરભવે રે લો,
હાંરે ચિંતવતાં લાગિ અગનનિ ઝાળ વિશેષ જો,
માળો બળતાં ત્રણ્ય તણાં મરણ જ હુવે રે લો. ૧૯.
હરિ કરિ દાન પ્રશંસા મુનિ દર્શનપર ભાવ જો,
રતનપુરે નૃપ પુત્રી થઇ પદ્માવતી રે લો;

હરિ પછી આવ્યો હંસ તે દેખી બળીયાં દાવ જો,
સુત નારિ અતિ રાગે છાતી ફાટતી રે લો. ૨૦.
હાંરે મુનિ દર્શન દાન પ્રશંસાથી મરી તેહ જો,
રાજકુંવર તું ચિત્રસેન નામે થયો રે લો;
હરિ છે ત્રીજી ઢાળ તે ત્રીજે ખંડે એહ જો,
શ્રી શુભવીર મુનિ જ્ઞાનિ જગમાં જયો રે લો. ૨૧.

દોહરા.

મુનિ મુખ પૂરવ સુણિ, જાતિ સ્મરણ લહંત;
હરખિત થઇ ચઉ નાણિને, પુનરપિ એમ પુછંત. ૧.
કિમ મળશે પદ્માવતી, મુનિ કહે પટરૂપ દેખ;
કરત ઇહાપો પામશે, જાતિ સ્મરણ વિશેષ. ૨.
તવ મળશે પદ્માવતી, ફળશે વંછિત કામ;
મુનિ વાણિ અમૃત સમી, સાંભળી ઉઠ્યા તામ. ૩.
ચિત્રસેન કહે સચિવને, પરણવું કિણિપરે થાય;
તે વદે રત્નપુરે જઇ, કરશું સર્વ ઉપાય. ૪.
એમ નિશ્ચય કરિ ચાલિયા, જોતા કૌતક સાર;
દિન કેતે બિહુ આવિયા, રતનપુરીને બાર. ૫.
વાપિ કૂપ તડાગ વર, દેવાલય નરનાર;
વન તરૂ વાડિ વિલોકતાં, પોહોતા નયર દુવાર. ૬.
સંધ્યા સમયે બારણે, સુરધન જય પ્રાસાદ,
એકાંતે સૂતા બિહુ, પામિ ચિત્ત આલ્હાદ. ૭.

ઢાળ ૪ થી.

(સત્તરમું પાનનું થાન—એ દેશી).

ધનંજય ચૈત્ય વિશાળ, ફરતું વનખંડ રસાળ;
શુકકેકી રમે સહ બાળ હો લાલ.
પુન્ય ઉદય ફળ, જોજો. એ આંકણી. પુન્ય. ૧.
કાળી ચૌદશની રાતે, દોય મિત્ર કરંતાં વાતે;
રજનિ દોય પ્રહર તે જાતે હો લાલ. પુન્ય. ૨.

ભુત વ્યંતર ને વેતાળા, યક્ષ દેવી કિંનર ભોળા;
માસ માસે મળે તિહાં મેળા હો લાલ. પુન્ય. ૩.
તે રાત્રે નાટક થાવે, વિણાનાદ મૃદંગ બજાવે;
ગિત ગાન મનોહર ગાવે હો લાલ. પુન્ય. ૪.
દેખિ કાતકને કુમાર, ધરિ ધીરજ કર કરવાલ;
જઈ બેઠો દેવ વિચાલ હો લાલ. પુન્ય. ૫.
લહિ વિસ્મય સુર પરિવાર, કુણ અદ્ભુત રૂપ કુમાર;
માંહો માંહિ પુછે તે વાર હો લાલ. પુન્ય. ૬.
ધનંજય કરે પ્રકાશ, અતિથિપણે અમ ઘર વાસ;
પરણાગત કરવી તાસ હો લાલ. પુન્ય. ૭.
પાણી વાણી મધુરાસન, વળિ આદર સાથે અન્ન;
એ દિજે ચાર રતન હો લાલ. પુન્ય. ૮.
ભકિત માણુસ ઘર ભાખિ, નહિ દેવને એ કાંઇ દાખિ;
પણ શકિત યથારથ આપિ હો લાલ. પુન્ય. ૯.
થઈ તુષ્ટ ધનંજય બોલે, સુણો કુંઅર નહી તુમ તોલે;
પણ માગો ઇચ્છા અમુલે હો લાલ. પુન્ય ૧૦.
એમ યક્ષનું વયણ સુણિને, થઇ ઊભો કુંઅર નમિને;
તિહાં બોલે મધુર રસ લીને. હો લાલ. પુન્ય. ૧૧.
આજજન્મ સફળથયો મારો, આજનોદિન સફલોસારો;
દીઠો દેદાર તમારો હો લાલ. પુન્ય. ૧૨.
તેથી અધિકું શું માગું, તુમ ચરણે મુજ ચીત લાગ્યું;
તુમ દરશનથિ દુઃખ ભાગ્યું હો લાલ. પુન્ય. ૧૩.
સુર તુઠયો કહે વર લેજયો, મુજ વયણ પસાએ જેજે;
સંગ્રામે વિજય તુજ હોજયો હો લાલ. પુન્ય. ૧૪.
વર પામી કુમર તે આવે, નિજ મિત્રને તરત જગાવે;
પછે સઘળી વાત સુણાવે હો લાલ. પુન્ય. ૧૫.
દેવ દેવી નિજ ઘર જાત, રજનિ ગઇ થઓ પ્રભાત;
ચઢે દોય મિત્ર પ્રયાત હો લાલ. પુન્ય. ૧૬.

નૃપ નગરેં પડહ વજાવે, નર જે કોઇ દક્ષ કહાવે;
સુજ નંદનિને સમજાવે હો લાલ. પુન્ય. ૧૭.
મંત્ર યંત્ર ને તંત્ર બનાવે, નર દ્વેષીપણું છંડાવે;
તસ રાયસુતા પરણાવે હો લાલ. પુન્ય. ૧૮.
વળિ રાજ અરધ તસ દેશે, જગ માંહે સુજશ વરસ્યે;
મંન વંછિત મેળા લેશે હો લાલ. પુન્ય. ૧૯.
કોઇ પડહ છબે નહીં લોક, નિત્ય પડહ વજાવે રોક;
રાજા મન ધારતો શોક હો લાલ. પુન્ય ૨૦.
ચિત્રસેન તે પડહ સુણિને, નિજ મીત્રશું વાત કરીને;
વળિ જ્ઞાની વયણ સમરીને હો લાલ. પુન્ય. ૨૧.
ચિત્રકારને ઘર રોય નવે, એક પટે રૂપ કરાવે;
વન સરવર પખિ મેળાવે હો લાલ. પુન્ય. ૨૨.
વડ ઉપર પંખિ માળા, હંસ હંસી બાળક ચાળા;
ફરતી લગી દીવની ઝાળા હો લાલ. પુન્ય. ૨૩.
રહી હંસી બાળની પાસે, ગયો હંસ ઉદકની આશે;
પડિ સા દવમાં શિશુ ત્રાસે હો લાલ. પુન્ય. ૨૪.
હંસચાંચ ભરી જળ આવ્યો,પ્રિયામરણે મોહે મુઝાવ્યો;
છાતિ ફાટિ શિખિ જંપાવ્યો હો લાલ. પુન્ય. ૨૫.
ચિત્રપટે સવિ આલેખી, દેખાવે લોક વિશેષી;
કરે વાત સકળ જન દેખી હો લાલ. પુન્ય. ૨૬.
કુંઅરિની સખિયો આવે, જોઇને તસ વાત સુણાવે,
પદ્માવતિ શીશ ધુણાવે હો લાલ. પુન્ય. ૨૭.
દાસીને કહે ઇહાં લાવો, નર રોય સુપટ દેખાવો;
મુજને જોવા મન ભાવો હો લાલ. પુન્ય. ૨૮.
સુણિને સખિયો તિહાં જાવે,ભરે સ્વામિની તુમને તેડાવે;
કહે સો ભયમાં કુણ આવે હો લાલ. પુન્ય. ૨૯.
વદે દાસી ભય નવિ ધરશો, ચિત્રસેન સુણિ મન હરખો;
ગયો નૃપની પાસે તરશો હો લાલ પુન્ય. ૩૦.

પદ્માવતિ પાસે આવે, સખિ હસને પટ દેખાવે;
જોતાં મનમાં લય લાવે હો લલ. પુન્ય. ૩૧.
ચિત્રસેન શું નજર વલોવે, ચિતે નર ખેદ એ ખોવે;
પરભવને રાગે જોવે હો લાલ. પુન્ય. ૩૨.
પણ ચિત હરયું પટ સાથે, હંસ હંસલી આળ સગાથે;
વન દાત્ર જૂએ ધરિ હાથે હો લાલ. પુન્ય. ૩૩.
ચિતે આમેં કિહાં દીઠું, જોઇએ તિમ લાગે મીઠું,
હંસ હંસી ચરીત ઉકિઠું હો લાલ. પુન્ય. ૩૪.
લહી મુર્છા નયણાં મીચે, રોય ભયથી નાહાકા નીચે;
સખિયો શીતળ જળ સિંચે હો લાલ. પુન્ય. ૩૫.
મૂર્છા વળિ સખિયો ટોળે,લહિ જાય શરણુ એમ બોલે;
જગ નહિં કોય પુરૂષને તોલે હો લાલ. પુન્ય. ૩૬.
જે દેખી મનડું હીસે, પટધર નર તે નવિ દીસે;
ઇહાં લાવો વિસવાવિશે હો લાલ. પુન્ય. ૩૭.
જોઇ સઘળે કેહેણી દાસી, પટ આપી ગયો તે નાશી;
સુણિ સા રહે ચિત્ત વિમાશી હો લાલ. પુન્ય. ૩૮.
ખંડ ત્રીજે નર ખેદ જાવે, ઢાળ ચોથી સરસ કહાવે;
શુભવીર વચન રસ ગાવે હો લાલ. પુન્ય. ૩૯.

દોહરા.

કુમરી વિમાસે ચિત્તમાં, અહો જગ પુરૂષ દયાળ;
ચાંચ ભરી જળ લાવીયો, જીવાડણ મુજ બાળ. ૧.
ત્રણ મૃતક દેખી કર્યો, પાવક જંપાપાત;
હું નર ખેદ કરી મુઇ, પણ નર જગ વિખ્યાત. ૨.
હંસ જીવપટ ધર હશે, જાણું છું મતિ સાર;
નહિતો પરભવ ચિત્ર એ, કોણ દેવ ચિત્રકાર. ૩.
મુજ ચિત ચોર એમ કિહાં ગયો,મુજ મનમાં ન સહંસ,
સખિઓ લાવો એહને, પુછો તસ કુળ વંશ. ૪.
પરદેશીશ .તની, કહે સખિ તુમ ન કરીશ;

આવ્યો તિમ જાશે વળી, ઊભી હાથ ઘસીશ. ૫.
એવા ધૂર્ત જગત ફરે, કરતા નવ નવા વેશ;
તુમ સમ આર્જવ પામિને, જૂઠ દિયે ઉપદેશ. ૬.
ધૂર્તનું મૃતક ન વિસરશો, તે ઊપર એક વાત;
સાંભળતાં મતિ ઊલ્લસે, હોય ન કબહિ વિઘાત. ૭.

ઢાળ ૫ મી.

(વાડાલીંજી વાય છે વાંસળી રે—એ દેશી.)

જૂઠો મીઠો સંસારમાં રે, સાચો જગમાં ન સુહાય;
માન પરીક્ષક સાચને રે, જૂઠો જૂઠાને ગાય. જૂઠો. ૧.
વ્યવહાર પથે સમાચરે રે, ન કરે તે જૂઠનો સંગ;
ધુરતે પાપે પેટ જ ભરે રે, તસ જૂઠા સાથે રંગ. જૂઠો. ૨.
વેસ્યા ચોર ને વાણિયા રે, પરદારક ને દ્યૂતકાર;
સ્વાર્થિ ધૂર્ત નિદ્રાળુઓ રે, એ જૂઠ તણા ભંડાર. જૂઠો. ૩.
ધુરત વાત મીઠી કરે રે, પાડે પેહેલો વિશ્વાસ;
હઈડા માહિ પેશી કરી રે, જાય દેઈ પછે ગળે પાસ. જૂઠો. ૪.
ખારોદકે તૃપ્તિ નહી રે, જૂઠ ધુરતની વાત;
સુણતાં ધર્મ દૂરે કરે રે, વળિ ધન જીવિતનો ઘાત. જૂઠો. ૫.
બાળક ચોર ને પારધિ રે, ગાંધી નૃપે નાગ ને તીક;
વેસ્યા વૈદ્ય ધૂર્તાતિથિ રે, નવિ જાણે પરની પીડ. જૂઠો. ૬.
સુર્યપૂરે રતનાગર રે, નામ શેઠ અતિ ધનવંત;
અંગજએક વિમલાભિધ રે, એક દિન દોય વાત કરંત. જૂઠો. ૭.
શેઠ વદે બહુ ધન આપણે રે, જો જાણે ચોર ને રાય;
વળિ પિત્રાઈ ચાડી કરે રે, એક દિવસે સમુળું જાય. જૂઠો. ૮.
તે માટે એકાંતે જઈ રે, ધન ગોપવવું ઘટમાન;
દ્રવ્ય વિના રામચંદ્રને રે, વશિષ્ટ દિયે અપમાન. જૂઠો. ૯.
એમ ચિંતી પુત્ર પિતા મળી રે, ધન લેઇ ગયા સમશાન;
ધન ગાડતાં કહે પુત્રને રે, કરો નજર થઈ સાવધાન. જૂઠો. ૧૦.
મધ્ય નિશીની વેળા ગઈ રે, નવિ હરશો શોર બહાર;

પરધન લેવા ફરતા ઘણા રે, જગ ધૂર્ત ધૃત ને ચોર. જૂઠો. ૧૧.
તવ સુત ચારે દિશિ જોવતો રે, નર સૂતો દીઠો એક;
બોલાવ્યો પણ બોલ્યો નહીં રે, પગ ઝાલી તાણ્યો છેક જૂઠો. ૧૨.
પણ તે સાસ ઘૂંટી રહ્યો રે, તવ જાણ્યું મૃતક નીદાન;
શેઠ કહ્યાથી ખડ્ગે કરી રે, કાપ્યાં તસ નાક ને કાન. જૂઠો. ૧૩.
પુત્ર પિતા ધન દાટતાં રે, અહી નાણુ કરીશ વિશેષ;
મંદિર જઇને સુતા બિહુ રે, ન રહિ શંકા લવલેશ. જૂઠો. ૧૪.
પાછળ ધૂર્તે ધન કાહાડિયું રે, ચિંતે ગયા નાક ને કાન;
પણ જો દ્રવ્ય ઘરમાં હશે રે, તો કરશે જગત બહુ માન. જૂઠો. ૧૫.
કાળો કાણો ને કુબડો રે, જે નર અસંકરિયો આથ;
જગ કહે ભાઇ સોહામણા રે, પગ પગ નર ઝાલે હાથ. જૂઠો. ૧૬.
ધન સવિ લેઇ નિજઘર ગયો રે, વિલસ્યે વેસ્યાદિક સાથ;
મેળા ખેળા કરતો ફરે રે, ઘણા મિત્ર તે વલગ્યા હાથ. જૂઠો. ૧૭.
એક દિન શેઠ ધન કાહાડવા રે, ગયા સુતશું લેવા રોક;
ખાલી ખાડો દેખી કરિ રે, દોય મૂકે મોહોટી પોક. જૂઠો. ૧૮.
લહિ મૂર્છા વળી રોઇ કરી રે, આવ્યા નિજ ગેહે રાત;
વાહાલી નિદ્રા ગઈ વેગળી રે, ચિંતાએ થયો પરભાત. જૂઠો. ૧૯.
બિહુ જણ ધારી નિરણય કિયો રે, નાક કાન ગયાં તે ચોર;
એહ નિશાનીએ ઝાલવો રે, નવિ કરવું અવરશું જોર. જૂઠો. ૨૦.
નગરે જોતાં ગણીકા ઘરે રે, દીઠો વિલસંતો તેહ;
મહિપતિ માણસે ઝાલિઓ રે, મળી કીધાનિશાનીજેહ. જૂઠો. ૨૧.
ભુપ ભણે ધન કિમ લિયું રે, હસિ બોલે રાય હજૂર;
શેઠની પાસે મેં ધન લિયું રે, આપી કિંમત ભરપૂર. જૂઠો. ૨૨.
રાય કહે તેં શું આપિયું રે, કહે મેં દિયાં નાક ને કાન;
તે જો પાછા મુજને દીએ રે, કરિ દેવે હતાં તે સમાન. જૂઠો. ૨૩.
તો શેઠને ધન પાછું દિયું રે, નથી બીજી કાંઇ ભૂલ્ય;
વાત સુણી નૃપ બોલિઆ રે, હુઆ ધૂર્ત તમો દોય તુલ્ય. જૂઠો. ૨૪.
શેઠ ગયા નિજ મંદિરે રે, ગયો ધૂર્ત વેસ્યા ગેહ;

ધુર્ત વાત સુણિ સ્વામિનીરે, પટધરસ્યું ન ધરશો નેહ. જૂઠો. ૨૫.
વાત વીનોદ અચરિજ ભર્યો રે, ચંદ્રશેખર રાસ રસાળ;
ત્રિજે ખંડે એ પાંચમી રે, શુભવીરે વખાણી ઢાળ. જૂઠો. ૨૬.

દોહરા.

કુંઅરી કહે સખિ સાંભળો, વાત કહી તેં સાર;
પણ જાણ્યાવિણુ શું કરે, મુજ મન કેરો વિચાર. ૧.
ધૂરત તો ફરતા ઘણા, ધુતે બાલિશ લોક;
સજ્જન રવિદર્શન વિના, મુજ ન હશે ચિત કોક. ૨.
નારિ ચરિત્રની આગળે, ધુર્ત કળા અપ્રમાણ;
મહિલાએ મહિતળ વચે, રોળ્યા જાણ અજાણ. ૩.
તેમાં પણ સુશિલા સતિ, બુદ્ધિવતી જે નાર;
કનક કસોટીશે ઘસે, વરણવતાં સંસાર. ૪.
જિમ જગ રૂપવતિ સતિ, ધુર્તાદિક સંયોગ;
યોગિ કર્યો જણ ચ્યારને, આપ વરી સુખભોગ. ૫.
કહે સખીયો અમને કહો, બુદ્ધિ પ્રપંચ વિચાર;
પદ્માવતિ વળતું કહે, તેહ તણો અધિકાર. ૬.

ઢાળ ૬ ઠી.

(સખરેમેં સખરી કુણ જગતકી મોહની—એ દેશી.)

સુણ હો સખિ લખી વાત પુરાણી ગ્રંથમેં,
સતિ કુમતિ ભેદ વિનોદ બડા ગુણ પંથમેં; હાં હાં બડા ગુણ પંથમેં,
મેરી જાન બડા ગુણ પંથમેં.
કુડ કપટકી બાતમેં દૂષણ ડોલતે;
વિધિ ઔર નિષેધ રાજદંત એકાંત ન બોલતે. હાં હાં એકાંત. મેરી. ૧.
વિશ્વપૂરે ગુણસાગર નામે શ્રેષ્ઠિ સુના,
ગુણવંતિ ગુણાવલી નામ સતીવ્રત અદ્ભુના; હાં હાં સતી.
રૂપ અનૂપ નિહાળત લઘુતા ભઈ,
મેના ઔર રંભા ઉરવશી ઊર્ધ્વ ગતિ ગઇ. હાં હાં ઉર્ધ્વ. મેરી. ૨.
રાજપૂરે ધનવંત શેઠ ઘર સાસરા,

જયવંત કુમારકે સાથ ગમે સુખ વાસરા; હાં હાં ગમે;
એક દીન સારથવાહ ધનાભિધ આવંતે,
તસ ગેહ ઉતારા કીધ રહે ખટ માસ તે. હાં હાં રહે. મેરી. ૩.
ગુણાવળી રૂપવંત નધાસેં દેખતે,
લગિ કામ નરેંદકી ચોટ ઉસેપર મોહતે; હાં હાં ઉગે.
માળણુ દૂતી કે સાથ સદેવે કહાવતે,
સા નધાસે ન જોવે તાસ તથાપિ ઇહાંવતે હાં હાં તથાપિ. મેરી. ૪.
આપકે દેશ જવાકી તૈયારી જબ રહે,
સોય તામ કહાવે તાસ અબે તૂં કયા કહે; હાં હાં અબે.
આજ મુકામ કરી તુજપર મરણો કીયો,
નહીતો અમ સાથ ચલો ધન માલ તુજે દીયો. હાં હાં ધન. મેરી. ૫.
દૂતીકા વયણુ સુણિ કરી સા ચિંતે વસાં,
કામી નર અંધ ન દેખે વાસર ને નિશા; હાં હાં વાસર.
દ્રવ્ય હરૂં મેં તાસ ઇસ્યા ફેર ના કરે,
યું ધારિ વિચારી વાત દુતિકું ઉચરે. હાં હાં દુતી. મેરી. ૬.
જાય ઉસે કહો એમ આવુંગી નિશા સમે,
હુઆ શેઠ ખુશી સુણિ વાત ચલ્યો સંધ્યા સમે; હાં હાં ચાલ્યો.
માળણુ સાથ ગુણાવલી યક્ષ નમન ગઇ,
દૂતીને વિસરજી ગેહ ઉસે ભેળી ભઇ. હાં હાં ઉસે. મેરી. ૭.
સાંઢિ ચઢિ ભણે શેઠકું મોય વિસ્મૃત હુઇ,
ચલનેકી સતાબીસે ઝાંઝર એક મેં ભુલ ગઇ; હાં હાં એક.
આ નેઊર બિન ન ચલુંગી તુમ લાઓ જઇ,
ઢક દેખી ગણુ તસ ગેહ પિછેસે કયા હુઇ. હાં હાં પિછેસે. મેરી. ૮.
વન મધ્યે એક તસકર સા દેખી કરી,
રૂપ કેરે બાણે વિંધાણો રાગ દીશા ધરી; હાં હાં રાગ.
સાંઢિ ઉપર ચઢિ હલકારિ મારગ સર,
સો કેહે ઝાલિ લગામ જોર મિલિ તું સુંદર. હાં હાં મીલી. મેરી. ૯.
બોલે સતી મંન વંચ્છિત ભાગ્ય દિશા ફૂળી,

હિરા માણક મોતી ભર્યાં તુમસેં પ્રીતિ મળી; હાં હાં તુમ.
એક પૂર પરિસરે વન તરૂ હેઠ વિસામતી,
દેઇ વિસવાસ ને ભોજન કારણ ભેજતી. હાં હાં કારણ. મેરી. ૧૦.
વનપાળક તે દેખી વદે નૃપ આગળે,
યુવતી રૂપવંતી ભરી ધન એકલી ભાગળે; હાં હાં એકલી.
લંપટી સાંઢી સહ દ્રવ્ય નારી અણાવહી;
કરભિ સહુ ભૂપસે બોલે હસંત ખડી રહી. હાં હાં હસંત. મેરી. ૧૧.
તુમકું સ્વયંવરનેકું હમ ઇહાં આવિયા,
તુમે કાહેકું સેવક સાથે હમકું બોલાવિયા; હાં હાં હમકું.
મંદીર દેઇ ઊતારી ખાનપાન મોકલે,
મન મેલણ ખેલણ તાકું બોલાવનસેં ચલે. હાં હાં બોલા. મેરી. ૧૨.
બોલે સતી રહો દૂર મેરી બાતાં સુણો,
કામદેવકે મંદિર યાત્રા કરણકું જાવણો; હાં હાં કરણ.
તુમ મુખ દરશન સુખભર મેં પાયા સહી,
જઇ રાજપુરે સોય મંદિર પુજું ખડી રહી. હાં હાં પુજું. મેરી. ૧૩.
કોટી મુલ તુમ ભૂષણ પેહેરી જાવણાં,
કરિ પૂર્ણ અભિમત સિધ પિછે ઇહાં આવણાં; હાં હાં પીછે.
માસ સહીત કરભીકું ઉહાં કરણી અડી,
કામદેવ ચરણ રજ તિલક કર પાએ પડી. હાં હાં કર. મેરી. ૧૪.
રાય સુણી નીજ સૈન્યક સાથે મોકલે,
કરભિ કરિ અમ સુખાસન બેસી ચલે; હાં હાં સુખાસન.
રાજપુરિ નગરી વન સેના ઊતરે,
કરભિ ભૂષણ સુગુણાવળી ગઇ નિજ સાસરે. હાં હાં ગઇ. મેરી. ૧૫.
સૈન્ય વિલક્ષ જઇ નૃપને કહેતા વળી,
તુમે સાસરવાસો કરીને તસ ઘર મોકલી; હાં હાં તસ.
રાજ્ય તજી તસ મોહે નૃપ યોગિ થયો,
રાખ ચોળી ધરિ કર ઝોળી વનેચરમેં ગયો. હાં હાં વને. મેરી. ૧૬.
ભોજન લાવત ચોર ન દેખી સા વને,

તવ રાગે વાહ્યો તે પણ વન યોગિ બને; હાં હાં વન.
સાથપતિ લેઇ ઝાંઝર દૂતિ હાથસેં,
વન મેખ્ય નિહાળી શોકે ભયો તે અનાથમેં હાં હાં ભયો મેરી. ૧૭.
દૂતીકું દેઇ ઝાંઝર તે ગતે ગએ,
નિજ અંગ વિભૂતી લગાય દુખે યોગિ ભયે; હાં હાં દુખે.
નારી ગઇ સુણિ તસ ઘર વૈરાગ્યે ભજ્યો,
સગડી ધરી હાથ જયંત યોગીશ્વર થઇ ચલ્યો. હાં હાં યોગી. મેરી. ૧૮.
ચ્યાર યોગી થઈ ગામ વને ફિરતે ફરે,
એક દિન વન સરોવર પાળે તે ભેગા મળે; હાં હાં. પાળે.
પાઉ પરી એક એકકું અલક બોલતે,
યોગિ:કુળ કેરા મંત્ર વિભૂતીકા ખોલતે. હાં હાં વિભૂતી. મેરી. ૧૯.
ધૂણિ લગાઇ શખાઇસે રોટિ પકાવતે,
કેળ પત્ર સોહરે દાળસે ભોગ લગાવતે; હાં હાં ભોગ.
હોકા પાણી લે કર ગાંજા ચડાવતે,
ભંગો રંગ કાહાડિ કરિ એક એકકું પાવતે. હાં હાં એક. મેરી. ૨૦.
બાત કરંતા ભાઇ યોગ તુંમે કિઊ લિયા,
કુંણુ ગુરૂ મિલિએ સાંઇ નામ તુમારા કયા દિયા; હાં હાં તુમારા.
સાથપતિ કહે ભાઇ મળી એક બાલિકા,
હિરા માણક મોતિ લે ગઇ તવ ધરિ ઝોળીકા. હાં હાં તસ. મેરી. ૨૧.
ઘરકા નખોધ વાળ કર ભસ્મ લગાવતે,
નીણે નામ નખોધપુરી કહિ દુનિયાં ગાવતે; હાં હાં દુનિયા.
નારીસે ત્રાસત નાસત ઘર ઘર જાવતે,
માઇ માઇ કહિ કરિ ભિક્ષા લે કર ખાવતે; હાં હાં લેકર. મેરી. ૨૨.
ચોર કહે મેં સોર કરૂં કેઇ નારમેં,
મિજે મોજ લગાઈ ખરાબ કિયા સંસારમેં; હાં હાં કીયા.
કરભિ કે ઉપર પૈસા ભરેલા લે ગઇ,
વિશ્વાસે ભમાડી યોગિપણા અમ દે ગઇ. હાં હાં અમ. મેરી. ૨૩.
રાય ભણે સુણ ભાય અમો તો રાજીયા,

એહ નારી ગઇ લઇ કોડ હમૂ તો લાજિયા; હાં હાં હમ
સૈન્ય સુભટ જોતાં ગઇ સાસરે મોજમેં,
હમે યોગી હુવા તસ મોહે રહું રણુ રોજમેં. હાં હાં રહું. મેરી ૨૪.
ચોથો વિચારે નારી મળી મુજ મહાસતી,
ભણે સૌય સુણો હમુ યોગી હુવા નારી વતી, હાં હાં હુવા.
એમ કહિ ઉઠી જયંત નિજ ઘર જાવતે,
સહી નારી ગુણાવળી સાથ કે પ્રેમ મિલાવને; હાં હાં પ્રેમ મેરી ૨૫.
સદગુરૂ પાસે ધર્મ સુણિ વ્રત પાવતે,
દોય દંપતિ ગુરૂ ગુણભક્તિએ સ્વર્ગ સધાવતે, હાં હાં સ્વર્ગ.
ત્રીજે ખડે ઢાળ એ છઠ્ઠી સંવરી,
શ્રી શુભવીર વિનોદ વચન રસમંજરી. હાં હાં વચન. મેરી. ૨૬.

દોહરા.

પદ્માવતિ કેહે સુણ સખી, નહિ પટધર એ ધૂત,
કરિય પરીક્ષા પરણશું, મંન વંછિત વરજૂત. ૧.
દાસી મુખે નરપતિ સુણિ, હર્ષ લહે સવિશેષ;
સ્વયંવરા મંડપ રચે, કરી સામગ્રી અશેષ. ૨.
ગામ નગરના ભૂપને, તેડે કરિ બહુ માન;
રાજસુતાને સ્વયંવરે, આવો સપુત્ર સયાન. ૩.
રૂદ્ધિ સહીત આવ્યા સવે, રત્નપુરિ ઉદ્યાન,
ગૌરવ તસ ભૂપતિ કરે, તૃણ અશનાદિ વિતાન ૪
થંભ ફટિકમય ઝગમગે, પૂતળી નાટારંભ;
પંચવરણ ચિત્રામણે, સ્વર્ગ વિમાન અચંભ, ૫
પંક્તિ સિંહાસન શોભતિ, ચંદરૂઆ ચોસાળ;
ધૂપઘટા ગગને ચઢી, દ્વારે કુસુમની માળ ૬.
દેખી નૃપસવિ હરખિયા, મંડપ રચના સાર;
મહૂરત સર તિહાં આવિને, બેઠા સહુ પરિવાર. ૭

ઢાળ ૭ મી.

(સોગટડાં તે માંડયાં સોળ રે—એ દેશી.)

મળી મંડપ માંહિ કચેરી રે, છુટા નાંખ્યાં ફુલ તે વેરી રે;
શોભા સ્વર્ગની રે.
કહે પદ્મરથ તે વેળા રે, નીભાઈ સર્વ મળ્યા ઇહાં ભેળા રે. શોભા૦૧.
સુજધર એક ચાપ ઉદાર રે, નામ છે તસ વજ્જર સાર રે, શોભા૦
તૃસ પણુછ ચઢી ન વિસોકી રે, તે ઊપર દેવની ચોકી રે. શોભા૦૨.
કરિ પૂજા થાપ્યું કચેરી રે, જે ચઢાવે નર એક ફેરી રે; શોભા૦
પદમાવતિ પુત્રિ બાળા રે, તસ કંઠ ઠવે વરમાળા રે. શોભા૦૩.
સુણિ બોલે ગર્વભરેલા રે, એ કામ માંહે શી વેળા રે; શોભા૦
કરિ પદમાવતિ શણુગાર રે, સાથે સખિના પરિવાર રે. શોભા૦૪.
પાલખિએ બેસી ચલતી રે, જાણે ઇંદ્રની પુત્રિ જયંતી રે; શોભા૦
હેમ કંબાકર ઝળકાર રે, ચપે આંગળ દાસી ચ્યાર રે. શોભા૦૫.
દોય પંખાએ પવન કરેવે રે, દોય તાંબૂલ બીડાં દેવે રે; શોભા૦
મંડપ છાયો અધાર રે, તિહાં વિજળીનો ઝળકાર રે. શોભા૦૬.
વળિ સાથે સુભટ હજાર રે, મંડપ આવિ તિણિ વાર રે; શોભા૦
પણ મનમાં ચિંતા એક રે, પટધરની રેહેજ્યો ટેક રે. શોભા૦૭.
એક બોલ્યો મંગળ પાઠ રે, સા શકુનનિ બાંધિ ગાંઠ રે; શોભા૦
ઊતરી સખિયોને વિચાલે રે, પૂરવ ભવ કંત નિહાળે રે. શોભા૦૮.
એક દિશ દોય મિત્ર તે બેઠા રે, રાજપુત્રિએ નયણે દીઠા રે; શોભા૦
દાસી વચને નૃપનંદ રે, ધરિ ધીરજ ઊઠે આનંદ રે. શોભા૦૯.
લાટદેશનો રાય અંગધ રે, ચાપ દેખી થયો તે અંધ રે; શોભા૦
લજવાણો ગયો અંગ ભાંળી રે, સભા લોક હસે દેઇ તાળી રે. શોભા૦૧૦.
આવ્યો રાજા કરણાટ રે, નાગફણિએ પડયો ચત્તાપાટ રે; શોભા૦
જે જે નૃપ સુત ઉજમાળ રે, દેવ રૂઠયા સિખી કરે ઝાળ રે. શોભા૦૧૧.
નિચું જોઈ સવિ નૃપ બેઠા રે, મુનિરાજ્યૂં ધ્યાનમાં પેઠા રે; શોભા૦
દુઓ નૃપ ચિંતાતુર જામ રે, ચિત્રસેન ઉભો થઇ તામ રે. શોભા૦૧૨.
વદે મિત્રને ધૈર્ય પ્રચંડ રે, તુમ સાહજ ધરું કો ડંડ રે; શોભા૦

અસિ કર ધરી મિત્રને ભમતો રે, ચિત્રસેન ધનુષને નમતો રે. શોભા૦૧૩.
ધનુ વેદ કળાએ દક્ષ રે, સમરતો ધનંજય યક્ષ રે; શોભા૦
તે શિઘ્ર સાન્ય કરાવે રે, લીલાએ ધનુષ ચઢાવે રે. શોભા૦૧૪.
કુંવરી હરખિ તિણિ વેળા રે, તસ કંઠ ઠવે વરમાળા રે, શોભા૦
અજ્ઞાનકુળે નૃપ રૂઠ્યા રે, સાયુધે રણ કરવા ઊઠ્યા રે. શોભા૦૧૫.
રે રાંક શું નહિ નૃપ બાળ રે, તજ્ય કંઠ થકી વરમાળ રે; શોભા૦
ભણે કુંવર તુમે શિયાળ રે, હું કેસરીસીંહનો બાળ રે. શોભા૦૧૬.
કન્યાની યાચના સારી રે, નવી માગી આવે નારી રે; શોભા૦
પરનારી તણા અભિલાખી રે, પાપ પ કિલ દુરંગતિ દાખી રે. શોભા૦૧૭.
મુજ કર અસિ ધારા ગંગ રે, કરો સ્નાને નિર્મળ અંગ રે; શોભા૦
એણે બોલે મચ્યો સંગ્રામ રે, સુર સાન્યથી નાઠા તામ રે. શોભા૦૧૮.
વીરસેન વસંત પૂરિંદ રે, ચિત્રસેન જયો તસ નંદ રે; શોભા૦
અણુચિંતી અમૃત તોલે રે, બિરૂદાવળી માગધ બોલે રે. શોભા૦૧૯.
સુણિ નૃપ સહુ વિસ્મય પામે રે, બળવંત લહી શિર નામે રે, શોભા૦
વિસ્તારી વિવાહ કીધો રે, પદમરથ કારજ સીધો રે. શોભા૦૨૦
ગજ વાજિ રથાદિક દીધાં રે, ચિત્રસેન કુમારે લીધાં રે; શોભા૦
વળી જાચકને બહુ દાન રે, રાય રાણાને બહુ માન રે. શોભા૦૨૧.
વિલસે આવાસ ઉતંગ રે, રૂસભર પદ્માવતિ સંગ રે; શોભા૦
પરભવની વાત સભારે રે, રાગ પૂરવનો ન વિસારે રે. શોભા૦૨૨.
ગીત ને નાટક જોતાં રે, સુખભર વિત્યા દિન કેતા રે; શોભા૦
ખંડ ત્રિજે સાતમી ઢાળ રે, શુભવીર વચન રસાળ રે. શોભા૦૨૩.

દોહરા.

એક દિન મિત્રને ઇમ કહે, જઇશું હવે નિજ દેશ,
વ્યસન તજ્યા સુખ સંપજ્યા, સદ્ગુરૂને ઉપદેશ. ૧.
માતા મન આશિશથી, પામ્યો રૂદ્ધિ વિશાળ,
મચ્છિ સુમરણ માત્રથી, જળમાં જીવે બાળ. ૨.
નાગિણ આલિંગન કરે, પન્નંગ હુએ અદ્ભુત;
કુર્મિ આલોકન કરે, તિણે જળ જીવે પૂત ૩.

વડ એક મોટો વિસ્તર શાખ, ચિહુ દિશ સૈન્ય વસાયજી;
દંપતિ મિત્ર રહ્યા વડ હેઠે, પામિ શિતળ છાંયજી. પુન્ય૦ ૮.
સૈન્ય સુભટ સુતા સંધ્યાએ, શ્રમ હર ગઇ મધ્ય રાતિજી,
દંપતિ સુતાં ભરં નિદ્રાએ, જાગે અંતર જાતિજી. પુન્ય૦ ૯.
મિત્ર ખડ્ગ કર ચોકી ભરતાં, સાંભળતો તે વાતજી;
ગોમુખ યક્ષ ચક્કેસરી દેવિ, વૃક્ષે વસી દિન રાતિજી. પુન્ય૦ ૧૦.
દેશે રાજ્ય કિંવા નહી દેવે, આ નરને નીજ તાતજી,
દેવિ પુછે તે યક્ષ ભણે એમ, એ છે વિષમી વાતજી. પુન્ય૦ ૧૧.
આપણો એ સાધર્મિક જાણિ, વાત કહુ ઉપગારજી,
કુંવર ચલ્યા પછી માતા એહની, મરણ ગઇ નિરધારજી પુન્ય૦ ૧૨.
માત સપત્ની વિમળા નામે, વશ્ય થયો તસ રાયજી,
ગુણસેન નિજ સુત રાજ્ય થાપવા, કરતી બહુલ ઉપાયજી, પુન્ય૦ ૧૩.
ચિત્રસેનને હણવા કારણ, શીખવ્યો નૃપને એમજી,
આવે કુંવર તદા એ ઘોડો, બેસણ દેજ્યો પ્રેમજી. પુન્ય૦ ૧૪.
તુરગથી ન મરે તો દરવાજે, યંત્ર પ્રયોગે કીધજી;
હેઠળ જાતાં પડશે ઉપર, થાશે મનોરથ સિધજી. પુન્ય૦ ૧૫.
તેથિ ન મરે તો વિશમોદક, એ ત્રણ આ વળી જાસજી,
નારી પ્રેયેં શુવંશ રચૈયો, કરે દધીની છાશજી. પુન્ય૦ ૧૬.
ચોથી આવળી સન્ધ્યા સુતાં, ભય છે ભૂજંગનો દેહજી.
જો મૂકાશે મત્રિ મતિથી, તો થાશે રાજા એહજી. પુન્ય૦ ૧૭
કરી ઉપગાર વાત જો કેહેશે, તો નિજ પથ્થર રૂપજી,
રત્નસાર સુર વાત સુણીને, ધારી ઠવે મન કૂપજી. પુન્ય૦ ૧૮.
પરભાતે સવિ સૈન્યશું ચલીયા, કરત અખંડ પ્રયાણજી,
આવ્યા નિજ પુર સાંભળી સનમુખ, આવે સજ્જન રાણજી. પુન્ય૦ ૧૯.
અશ્વથી ઉતરી તાતને નમતાં, દીયે આલિંગન રાયજી,
કૃત્રિમ સ્નેહે કુશળ તે પૂછી, દુષ્ટ તુરગ ધરાયજી. પુન્ય૦ ૨૦.
મિત્રે બુદ્ધિ બળે કરી દૂરે, બીજે અશ્વે ચઢાયજી,
આરુહ્યશું પોળ હેઠે આવત, હયમુખ દીએ મિત ધાયજી. પુન્ય૦ ૨૧.

પાછે પગે હય દૂરે જાતે, તતખિણ પોળ પ્રતાપજી;
મહુરત વેળા પડ્યો દરવાજો, લોકતણો થયો ઘાતજી. પુન્ય૦ ૨૨.
પાપ પ્રગટ થઈ નર મુખ બોલે, રાયે ક્રોધ ઉપાયજી;
ચિત્રસેન જીવ્યા તે સુંદર, સ્નેહી મિત્ર પસાયજી. પુન્ય૦ ૨૩.
નિજ ઘર આવી તાતને વિનયે, રંજે શંખ નિરાશજી;
નિર્મળ જળ ખારે વસ્ત્રાદિક, જાય ન ગળિનો પાસજી. પુન્ય૦ ૨૪.
વિમળા માત નમી સુખ પૂછી, દંપતિ નિજ ઘર જાયજી;
તે દિન વિમળા નિજ ઘર જમવા, તેડે કપટ ધરાયજી. પુન્ય૦ ૨૫.
રાય સ્વજન કુંવરાદિક બેઠા, જમવા ધરી ઉલ્લાસજી;
રત્નસાહાર દોય મોદક લાવી, છાના રાખે પાસજી. પુન્ય૦ ૨૬.
પીરસવા રાણિ લેઈ થાળ, મોદક ભરીયા સારજી;
રાજા લઘુ સૂત ભેગા બેઠા, પીરસતી તિણિ વારજી. પુન્ય૦ ૨૭.
દોય મિત્ર ભેગા દેખીને, વિષ મોદક દિયે દોયજી;
મિત્ર દુર તજિ સાહાર તે ખાવે, જેરહ ધરિઆ સોયજી. પુન્ય૦ ૨૮.
ખટરસ પાક જમીને બેઠા, તાંબૂળ બીડાં ખાયજી;
વસ્ત્રાભરણ લહી સનમાને, નિજ મંદિરિએ સધાયજી. પુન્ય૦ ૨૯.
પદ્માવતી સનમાતી સાસુ, કરતી ગેહ વદાયજી;
શ્રી શુભવીરે ત્રીજે ખંડે, આઠમી ઢાળ કહાયજી. પુન્ય૦ ૩૦.

દોહરા.

એક દિન નિશી નૃપ ચિંતવે, અહો મુજ બુદ્ધિ પળાય;
કુલ અવતંસ સૂતો પરિ, કીધો મરણ ઉપાય. ૧.
ધિગ ધિગ મુજ પૌરૂષપણું, ધિગ ધિગ રાજ્યવિલાસ;
સ્ત્રી વશ પુત્ર રતનતણો, ચિંતવ્યો ચિત્ત વિનાશ. ૨.
એમ વૈરાગ રસે ભર્યો, રવિ ઉદયે ભૂપાલ;
સમવસર્યા વનમેં તદા, વીર જીણંદ દયાળ. ૩.
દેવે સમવસરણ રચ્યું, તખતે બિરાજે નાથ;
વનપાલક મુખ સાંભળી, આવે નૃપ સહુ સાથ. ૪.
વંદિ દેઈ પરદક્ષણા, બેઠા થયો ચિત્ત ઠામ;

પ્રભુ વાણી અમૃત સમી, સુણિ પામ્યા વિશરામ. ૫.
લહી વૈરાગ્ય ઘરે જઇ, મેળવી મંત્રી સાથ;
ચિત્રસેન પદ થાપિને, લિએ દિક્ષા પ્રભુ હાથ. ૬.
વિમેળા પણ સંયમ લીએ, ગણિ સંસારે અસાર;
ગ્રહણ આ સેવને શીખતાં, ભૂતળ કરતે વિહાર. ૭.
ચિત્રસેન રાજા થયો, પાળે રાજ્ય મહંત,
પંચ સયાં મંત્રીશરે, રત્નસાહાર થાપંત. ૮.
દિન કેતે વિતે થકે, રત્નસાહાર કરે ચિત્ત;
આવળી ત્રણ વળી ગઇ, પણ નહિ હુવા નચિંત. ૯.
કહે નૃપને પુન્ય જ કરો, પુન્યથી પાપ પળાય,
તુમ શિર કષ્ટ હે મોટકું, ટળશે તવ સુખ થાય. ૧૦.
તવ રાજા ગુરૂદેવની, ભક્તિ કરે એક ચિત,
જીવ અમાર પલાવતા, દાને દિએ બહુ વિત. ૧૧.
પણ મંત્રી નૃપ પાસથી, ન રહે ક્ષણ એક દૂર,
ભોજન પણ ભેગા કરે, રાત્રે ચોકી હજૂર. ૧૨.

ઢાળ ૯ મી.

(મજના વાવાની વિનતી રે—એ દેશી.)

અન્યે દીને મધ્ય નિશા સમે રે, સુતા નિદ્રાએ રાયા લાલ;
મત્રી ચોકી ભરતે થકે રે, દીઠી ચંચળ છાયા લાલ.
અમરની વાણિ અમોઘ છે રે. ૧.
ઉર્દ્ધ નજર કરી જોવતા રે, દીઠો પન્નગ કાળો લાલ;
ખંડોખંડ મંત્રી કરી રે, ગુપ્ત કર્યો લેઇ થાળો લાલ. અમરની૦ ૨.
રાણી જંઘા ઉપર પડ્યો રે, રૂધિરનો બિંદુ એક દીઠો લાલ;
વસ્ત્રે મંત્રી લુહતાં થકાં રે, જાગત દેખિ નૃપ રૂઠ્યો લાલ. અમરની૦ ૩.
મંત્રીને કહે શું કરો રે, મંત્રી વિચ્યારે ભય ભ્રાંતિ લાલ,
ઉતરે શો દોષ શંકા પડી રે, વચન દીને દ્રષ્ટાંતે લાલ. અમરની૦ ૪.
પથ્થર થાઉં સાચું વદે રે, જુઠે રાજા નવિ માને લાલ;
કૃત ઉપગાર દુરે કરીરે, દુર કરે કરિ અપમાને લાલ. અમરની૦ ૫.

પાવેને નવિ પાનો ચઢે રે, સૌ સૌ બાળક રોવે લાલ;
જન્મ લગે જો સેવા કરે રે, રાજા મિત્ર ન હોવે લાલ. અમરની૦ ૬.

યતઃ

काकेशौचं द्यूतकारेषु सत्यं ॥ क्लीबे धैर्यं मद्यपे तत्वचिंता ॥
सर्पे क्षांतिः स्त्रीषु कामोपशांतिः ॥ राजा मित्रं केन दृष्टं श्रुतं वा ॥

પૂર્વ ચાલ.

સતનો બેલી છે સાહિબો રે, જૂઠાનો જમરાય લાલ;
સાચું બોલવું મુજ ઘટે રે, દીઠું જાણીતું થાય લાલ. અમરની૦ ૭.
મંત્રી કહે સાચું ભણ્યા થકી રે, થાયશું પથ્થર રૂપો લાલ;
રાય વદે જૂઠ એ વારતા રે, ખાડ ખણે નહીં કુપો લાલ. અમરની૦ ૮.
સત ધરી તવ મંત્રી ભણે રે, પદ્માવતીથું આવંતા લાલ;
વડ હેઠે તુમે નિદ્રા વરી રે, દેવી દેવ બોલંતા લાલ. અમરની૦ ૯.
આવળી કવિત ચાતની રે, ચ્યાર સૂણી તુમ કેરી લાલ;
જનનિ જતાં તાતરીપૂ થયો રે, વિમળાએ ચિત ફેરી લાલ. અમરની૦ ૧૦.
સઘળી વાત માંડી કરી રે, તેહમાં અશ્વની વાતે લાલ;
જાનુ સમાણો પથ્થર થયો, રે, કટિસમ પોળ નિપાને લાલ. અમરની૦ ૧૧.
નૃપ દેખે પણ હઠથી કહે રે, બોલે આગળ ચૂંપે લાલ;
વિખમોદક ત્રિજી ભણે રે; કંઠલગે પથ્થર રૂપે લાલ. અમરની૦ ૧૨.
તોપણ નૃપ બોલે ચોથી કહો રે, જબ અહિબિંદુ કહેવાણો લાલ;
પથ્થરની પડિમા થયો રે, દેખી ભૂપ મુરછાણો લાલ. અમરની૦ ૧૩.
મૂર્છા વળીં તવ રોતો ઘણું રે, મિત્રતણા ગુણ સંભારી લાલ;
એ વિણ રાજને શું કરું રે, વાત પુરી ન વિચ્યારી લાલ. અમરની૦ ૧૪.
મરણ શરણ હવે આદરે રે, વચન સૂણીને પટરાણી લાલ;
ચિતે હાર્યો જ સકળ ગયું રે, લોકમેં હાંસી ને હાણી લાલ. અમરની૦ ૧૫.
કરિએ કાળ ઊલંઘના રે, નૃપને કહે શું વિમાસો લાલ;
રાંકપરે શું રૂદન કરો રે, અવળો નાંખીને પાસો લાલ. અમરની૦ ૧૬.
કરિ ઉપાય સજ કીજીએ રે, મંડાવો દાનશાળા લાલ;
દેશી વિદેશી મત્રે ભર્યા રે, કાનફટા જોગી જટા લાલ. અમરની૦ ૧૭.

અનમશે કેઇ આવશે રે, કરશે તે ઉપગારો લાલ;
તતખિણ દાનશાળા કરી રે, આવે લોક હજારો લાલ. અમરની૦ ૧૮.
ખાખી યોગી જે જે કહે રે, તે તે કીધ ઉપાયો લાલ;
પણ એક લેશ ગુણ નવિ થયો રે, તવ નૃપ શોકે ભરાયો લાલ. અમરની૦ ૧૯.
બેસે ન રાજ્ય કચેરીએ રે, ગીત ને નૃત્ય ન સુહાવે લાલ,
દંપતિ દોય ચિંતા ભરે રે, દિવસ નીશા નવિ જાવે લાલ. અમરની૦ ૨૦.
એક દિન ચિંતે એ દેવની રે, માયા દેવ સમાવે લાલ;
જઇ વડ હેઠે કરી વિનતિ રે, કરૂણાએ કાંઈ એ બતાવે લાલ. અમરની૦ ૨૧.
ઇમ ધારિ શુભ વેળા લહી રે, ચાલ્યો રાય એકાકી લાલ;
દિન કેતે વડ પામિયો રે, રાત્રે સૂતો તે પાકી લાલ. અમરની૦ ૨૨.
અતિ ચિંતાએ નિદ્રા નહી રે, દેવી યક્ષને ભાખે લાલ;
કુણ દુખિયો નર એકલો રે, તવ સૂર ઉત્તર દાખે લાલ. અમરની૦ ૨૩.
મિત્ર વિયોગે એ દુઃખ ભર્યો રે, સા ભણે કીમ વિયોગી લાલ;
સો કહે પૂર્વે આવ્યા હતા રે, પનિ મિત્રશું ભોગી લાલ. અમરની૦ ૨૪.
તે દીન મેં તુજને કહી રે, એહને આવળી ચારે લાલ;
મિત્રે ટાળી તે આવળી રે, પણ મેં ના કહી તે વારે લાલ. અમરની૦ ૨૫.
તે લોપી નૃપ આગળે રે, વાત કરી તિણે તે હો લાલ;
દેવનું વાક્ય ન અન્યથા રે, પથ્થરમય થઇ દેહ હો લાલ. અમરની૦ ૨૬.
તાસ વિયોગે સુનો ઇહાં રે, સુણિ દેવી તવ પુછે લાલ;
જિમ પાછો નર રૂપે હુવે રે, તે પ્રતિકાર કીસ્યો છે લાલ. અમરની૦ ૨૭.
જક્ષ કહે જે શિયળે સતિ રે, સુત ઉછગે કર ફરસે લાલ;
તબ મંત્રી નર રૂપે હુવે રે, સુણિ રાજા મન હરશે લાલ. અમરની૦ ૨૮.
ઉઠી પ્રભાતે માર્ગે ચાલ્યો રે, પોહોતો વસંતપૂર ગેહે લાલ;
હર્ષે લોક પદ્માવતિ રે, દેખી રાયને નેહે લાલ. અમરની૦ ૨૯.
ગર્ભવતી સ્ત્રી વાતજ સૂણી રે, દિન દો ચ્યાર હર્ષ ભરાવે લાલ;
શુભ વેળાએ સુત જન્મ્યો તદા રે, દિન દસ ઓચ્છવ થાવે લાલ. અમરની૦ ૩૦.
ધર્મસેનાભિધ થાપતા રે, ધર્મપસાએ સુખ પાવે લાલ,
સજ્જન સાથે દીન બારમે રે, દાનશાળાએ નૃપ આવે લાલ. અમરની૦ ૩૧.

એમ ચિંતિ નિજ ઘર જઇ રે, વાત કરિ વિપ્રપાસ;
કરવા ગવેખણા એણી નરે, જઇરયૂં જ્ઞાનિને પાસ. વિરૂ૦ ૯.
ગગને ગયા ઘડી એકમાં રે, યશોમતિ યોગણી પાસ;
વંદિ નમિ પૂછત સા કહે રે, 'મ કરો ચિત્ત ઉદાસ. વિરૂ૦ ૧૦.
મનોવેગ વિદ્યાધરૂ રે, વિદ્યા સાધન હેત;
નારી પદ્મણી ખોળતો રે, ઠામ ઠામ ધરિ નેહ. વિરૂ૦ ૧૧
તુજ નારી લહી પદ્મણી રે, હરીને ગયો હીમવંત
અદ્રિમાં ગુફામાહી જઇ હવી રે, કહે તસ નિજ વૃતાંત. વિરૂ૦ ૧૨
સાંભળ નારી નિર્ભય થઇ રે, સાધવિ વિદ્યા દોય;
નગન થઇ સન્મુખ રહો રે, જીમ અમ સિદ્ધિ હોય. વિરૂ૦ ૧૩
અમોઘ બાણને મોહની રે, સિદ્ધ થશે દિન બાર;
પટરાણી તુજને કરી રે, વિલસીશૂં સંસાર. વિરૂ૦ ૧૪.
સુણી મૃગસુંદરી મહા સતિ રે, પામી ચિત્ત કલેશ;
એટને સા એમ ઉચરે રે, ધૈરજ ધરીય વિશેષ. વિરૂ૦ ૧૫
લાવિ માત સહોદરી રે, નગન કરી એણે હાય;
વિદ્યા સાધિ કરો રાણીઓ રે, સહજ મેળાવા થાય. વિરૂ૦ ૧૬
ફણિધરની મણી કુણ લિએ રે, વન્હીમેં ઘાલે હાથ;
કેસરી કેસરા કુણ ગ્રહે રે, હૂં રે સતી છું સનાથ. વિરૂ૦ ૧૭
વાલ્હો વિદેશે નહી વેગળો રે, હરિ સમ મુજ ભરતાર;
તુજ સરિખાં હરણાં ફરે રે, લંપટીને ધિકાર. વિરૂ૦ ૧૮.
પરમેષ્ટી મંત્ર મહા બળી રે, પાઠ સિદ્ધ મુજ પાસ;
જ્ઞાની ગુરૂજી પાસે લીયો રે [illegible] વિરૂ૦ ૧૯.

કુંવર કહે રે માતકી રે, પરનારી હરનાર;
રૂઠ્યો દૈવ તુજ ઉપરે રે, કુણ ઇહાં રાખણહાર. વિરૂઈ૦ ૨૩.
સાંભળી ખેચર ઉઠિયો રે, લાગ્યો યુદ્ધ પ્રચંડ;
કુમર અજેય ખડ્ગે કરી રે, કીધો ખંડોખંડ. વિરૂઈ૦ ૨૪.
વિદ્યાબળે એક રથ કરી રે, બેઠાં દંપતિ દોય;
કૌતક જોતાં ગગને ચલે રે, પોહોતાં પદ્મપુર સોય. વિરૂઈ૦ ૨૫.
રાજા રાણી સજન સહુ રે, ભેટે સુતા જમાત;
ઘર લાવ્યા બહુ આચ્છવે રે, પુછો સકળ કહી વાત. વિરૂઈ૦ ૨૬.
રંગરસે તિહાં લીલા કરે રે, સુખભર દંપતિ તેહ;
કોઇ દિન સોવન સોગટે રે, રમતાં ધરિ બહુ નેહ. વિરૂઈ૦ ૨૭.
શાસ્ત્ર કથા ગીત ગાનમેં રે, કોઇ દિન નાટકશાળ;
દેવદુ ગુંદકની પરે રે, ભોગવે સુખ રસાળ. વિરૂઈ૦ ૨૮.
ચંદ્રશેખરતણા રાસનો રે, ત્રિજો ખંડ રસાળ;
શ્રી શુભવીરની વાણીએ રે, તેની દસમી ઢાળ. વિરૂઈ૦ ૨૯.

દોહરા.

એક દિન દંપતિ પરિકરે, પરીવરીયાં વન માંહિ;
કેળ કરંતા મોજશું, શીતળ વન તરૂ છાંહિ. ૧.
મયુર કનકમઈ તિણે સમે, રમતો દેખી દૂર;
મૃગસુંદરિ મન મોહિયું, બોલિ આનંદપુર. ૨.
મનમોહન મુજને દિયો, આણી એહ જ મોર;
રમવા કારણ દિલ લહ્યું, એ મુજ ચિતનો ચોર. ૩.
ચંદ્રશેખર તવ ચાલિયો, મયુરને લેવા કામ;
નાઠો મોર વનાંતરે, નૃપ પણ પૂઠે તામ. ૪.
આનરિયો તવ ઉડતાં. આવ્યો મોર મહંત;

એમ ચિંતિ નિજ ઘર જઇ રે, વાત કરિ વિદ્યિપાસ;
કરવા ગવેખણા એણી નરે, જઇરયૂં જ્ઞાનિને પાસ. વિરૂહ૦ ૯.
ગગને ગયા ઘડી એકમાં રે, યશોમતિ યોગણી પાસ;
વંદિ નમિ પૂછત સા કહે રે, 'મ કરો ચિત્ત ઉદાસ. વિરૂહ૦ ૧૦.
મનોવેગ વિદ્યાધરૂ રે, વિદ્યા સાધન હેત;
નારી પદ્મણી ખોળતો રે, ઠામ ઠામ ધરિ નેહ. વિરૂહ૦ ૧૧.
તુજ નારી લહી પદ્મણી રે, હરીને ગયો હીમવંત·
અદ્રિમાં ગુફામાંહી જઇ ઠવી રે, કહે તસ નિજ વૃતાંત. વિરૂહ૦ ૧૨.
સાંભળ નારી નિર્ભય થઇ રે, સાધવિ વિદ્યા દોય;
નગન થઇ સન્મુખ રહ્યો રે, જીમ અમ સિદ્ધિ હોય. વિરૂહ૦ ૧૩.
અમોઘ બાણુને મોહની રે, સિદ્ધ થશે દિન બાર;
પટરાણી તુજને કરી રે, વિલસીશું સંસાર. વિરૂહ૦ ૧૪.
સુણી મૃગસુંદરી મહા સતિ રે, પામી ચિત્ત કલેશ;
એટને સા એમ ઉચરે રે, ધેરજ ધરીય વિશેષ. વિરૂહ૦ ૧૫
લાવિ સાત સહોદરી રે, નગન કરી એણે ઠાય;
વિદ્યા સાધિ કરો રાણીઓ રે, સહજ મેળાવા થાય. વિરૂહ૦ ૧૬.
ફણિધરની મેણી કુણ ત્રિએ રે, વન્હીમેં ઘાલે હાથ;
કેસરી કેસરા કુણ ગ્રહે રે, હું રે સતી છું સનાથ. વિરૂહ૦ ૧૭.
વાલ્હો વિદેશે નહી વેગળો રે, હરિ સમ મૂજ ભરતાર;
તુજ સરિખાં હરણાં ફરે રે, લંપટીને ધિકાર. વિરૂહ૦ ૧૮.
પરમેષ્ટી મંત્ર મહા બળી રે, પાઠ સિદ્ધ મુજ પાસ;
જ્ઞાની ગુરૂજી પાસે લીધો રે, જેથી શત્રુ વિનાશ. વિરૂહ૦ ૧૯.
જો મુજ સાથે તું બળ કરે રે, તો સતિ કરે શરાપ;
બાળી ભસ્મ ક્ષણમાં કરૂં રે, રોશે પિયા મા બાપ. વિરૂહ૦ ૨૦.
એટ સુણિને ક્રોધે ચઢી હું રે, બહુ દીશાવે ભીત;
પણ સા નિશ્ચળ થઇ રહી રે, રાખી કુળવટ રીત. વિરૂહ૦ ૨૧.
યોગણીનાં વયણાં સુણિ રે, ચાલ્યો ચંદ્રકુમાર;
પલક માંહિ ગુફામાં પોંચિયો રે, તત્ર દીઠી નિજ નાર. વિરૂહ૦ ૨૨.

કુંવર કહે રે પાતકી રે, પરનારી હરનાર,
રૂઠયો દૈવ તુજ ઉપરે રે, કુણ ઇહાં રાખણહાર. વિરૂઇ૦ ૨૩.
સાભળી ખેચર ઉઠિયો રે, લાગ્યો યુદ્ધ પ્રચંડ;
કુમર અજેય પ્રસંગે હણી રે, કીધો ખંડોખંડ. વિરૂઇ૦ ૨૪.
વિદ્યાબળે એક રથ કરી રે, બેશી દંપતિ દોય,
કૌતક જોતા ગગને ચલે રે, પોહોતા પદ્મપુર સોય વિરૂઇ૦ ૨૫.
રાજા રાણી સજન સહુ રે, ભેટે સુતા જમાત,
ઘર લાવ્યા બહુ ઓચ્છવે રે, પુછે સકળ કહી વાત વિરૂઇ૦ ૨૬.
રંગરંગે તિહાં લીલા કરે રે, સુખભર દંપતિ તેહ,
કોઇ દિન સોવન સોગઠે રે, રમતાં ધરિ બહુ નેહ વિરૂઇ૦ ૨૭.
શાસ્ત્ર કથા ગીત ગાનમેં રે, કોઇ દિન નાટકશાળ,
દેવદુ ગુંદકની પરે રે, ભોગવે સુખ રસાળ. વિરૂઇ૦ ૨૮.
ચંદ્રશેખરતણા રાસનો રે, ત્રિજો ખંડ રસાળ,
શ્રી શુભવીરની વાણીએ રે, તેની દશમી ઢાળ વિરૂઇ૦ ૨૯.

દોહરા.

એક દિન દંપતિ પરિકરે, પરીવરીયા વન માંહિ,
કેળ કરતા મોજશું, શીતળ વન તરૂ છાંહિ. ૧.
મયુર કનકમઈ તિણે સમે, રમતો દેખી દૂર,
મૃગસુંદરિ મન મોહિયું, ઓનિ આનંદપૂર. ૨.
મનમોહન મુજને દિયો, આણી એહ જ મોર,
રમના કારણ દિલ લહ્યું, એ મુજ ચિતનો ચોર. ૩.
ચંદ્રશેખર તવ ચાલિયો, મયુરને લેવા કામ,
નાઠો મોર વનાંતરે, નૃપ પણ પૂંઠે તામ. ૪.
આંતરિયો તવ ઉડતા, ઝાલ્યો મોર મહંત,
ઉપર અસ્વારિ કરી, તવ ગગને ઉડંત ૫.
કુંવર વિચારે ચિત્તમાં, એહ કિશો ઉતપાત,
જોઉં કિહાં એ જાય છે, એ પક્ષી કુણ જાત ૬.
વન ગિરિ ગામ ઓળંગિયાં, ક્ષણમાં કોસ હજાર,

યમુના નઈ જળધિ લહી, નાંખે તાસ મઝાર. ૭.
કુંવર તરી કંઠિ જઈ, કરતો ચિત્ત વિચાર;
ખિણ સંયોગ વિયોગ મઈ, સુતધર કહે સંસાર. ૮.
મથુરાંપુરિ દેખણ ગયા, તિહાં જિન ચૈત્ય નિહાલ;
પંચ અભિગમ સાચવી, વંદ્યા જગત દયાળ. ૯.
એક શ્રાવક મુખથી સુણિ, તિહુ નાણી અણગાર;
મનોરમ વનમાં આવિયા, વંદન જાત કુમાર. ૧૦.
વંદિ નમી મુનિને સ્તવી, બેઠો ધર્મ સૂણુંત;
અવસર પામી વિનયથી, એણિ પરે પ્રશ્ન કરંત. ૧૧.

ઢાળ ૧૧ મી.

(થાંપર વારિ માકા સાહીબા કાબેલ મત જજ્ઞે—એ દેશી.)

પૂછે કુંવર મુનિરાજને, કુણ મોર રૂપાળો;
કનકમઈ પીછાં અંગે, ગતિએ લટકાળો. ૧.
વિસમય વાત ન વિસરે, જો ચતુર નિહાળે;
મધુર રસિક ફળ ઓષધિ, મુખમાં આગાળે. વિસમય૦ ૨.
દેખિ વને હું શિર ચઢ્યો, ઘડિ દોય ખેલાવ્યો;
નભ ચઢિ નઈ જળ નાંખિયો, ફરિ નજર ન આવ્યો. વિસમય૦ ૩.
જ્ઞાનિ કહે ભવ તેરમે, તું સુરપુર વાસી;
વસુદત્ત નામે શેઠિયો, પ્રિયા ચ્યાર વિલાસી. વિસમય૦ ૪.
તેહમાં એક અણુમાનિતિ, નવિ નજરે જોવે;
દુખભર રેહેતી વેગળી, દિન રાતે રોવે. વિસમય૦ ૫.
તપ જપ કષ્ટે ભવ ભમિ, થઈ વ્યંતર દેવી;
ભવ ભવ તે તુજને નડિ, ઘણી વાત શૂં કેહેવી. વિસમય૦ ૬.
મૃગસુંદરિશું દેખિને, આકાશે જાતિ,
પૂરવ વેર સંભારતાં, ભરિ ખેદે છાતિ. વિસમય૦ ૭.
મોર રૂપ કરી તુજ હરિ, સરિતામાં ધરિયો;
ખેદ ઘણો હણુવા તણો, તુજ પુન્યે સરિયો. વિસમય૦ ૮.
કલેશ ન ધરવો નારિશું, ઘરમાં કોઇ વેળા;

જો .વછે સુખ સંતતી, લક્ષ્મિના મેળા. વિસમય૦ ૯.
લલના લક્ષ્મીરૂપ છે, નરને ઘર માંહિ;
રીસવતાં રીસાઇને, જાય અંતર દાહે. વિસમય૦ ૧૦.
નારિને ઘરથી કાહાડતાં, લક્ષ્મિને કાહાડી;
સુખ નવિ પામે તે કદા, વાવિ વિખની ઝાડી. વિસમય૦ ૧૧.
સંસાર દાહે ત્રણુ છે, વિશરામની છાયા;
પુત્ર કલત્ર ને ગુણુભર્યાં, સજ્જનની માયા. વિસમય૦ ૧૨.
વળિ નિશિદિન નારી વડે, નહિં ઘરની ચિંતા;
ચાકર સત સેવા કરે, પણુ નિજ નવા હુતા. વિસમય૦ ૧૩.
જગમાં દુર્લભ નારિયો, ગુણુ ત્રણ્યે વખાણી;
સહસ દૂષણુ દૂરે તજે, એ પંડિત વાણી. વિસમય૦ ૧૪.
સુત ઉત્પતિ નારિથી, ઘર ભાર ઉઠાવે;
પતિમરણે ભેગી બળે, તસ કિમ દૂહવાવે. વિસમય૦ ૧૫.
સરસ અશન દિએ કંતને, લુખું પોતે ખાવે;
દુખની વેળા સખાઇ છે, પણ દૂર ન જાવે. વિસમય૦ ૧૬.
તે સ્ત્રિ જો બળતી રહે, નહિ પુત્રના મેળા;
વેપારે લાભ ન નીપજે, રેહે દળદર વેળા. વિસમય૦ ૧૭.
વેર હૂવે અતિ આકરૂં, બહૂ ભવ દુખ પાવે;
વીર પ્રભૂને વ્યંતરી, શિતળ જળ છંટકાવે. વિસમય૦ ૧૮.
જે નર ઘરનારી તજી, કરે પરઘર મેળા;
ધન હાણી પ્રિયા સવી, તસ વંઠી વેળા. વિસમય૦ ૧૯.
એક ગામે એક રાજવી, તસ પુત્ર ભલેરો;
ખચ્ચર ઘોડી જનમિયો, ધર મોહોટો વછેરો. વિસમય૦ ૨૦.
નામ ઊજાગરો તેહનું, ઘરે બાંધ્યો ખાવે,
મધુભટ વિપ્ર તે ગામમાં, પરીકરશું રેહવે. વિસમય૦ ૨૧.
ઊધ નામે મહીષિ ઘરે, મણુ દૂધ કરંતી,
તસ ધૃત વિક્રયતા વરી, આજીવી ચલંતી. વિસમય૦ ૨૨.
ધૃત વેચણુ દરબારમાં, એક દિવસે જાવે;

ધૃત દેઇ નાણું માગતો, તે દૂર રહાવે. વિસમય૦ ૨૩.
નાંખ્યા રૂકમ ઉંચાં માળથી, અશ્વ લાદિમાં પડિયા;
વેણી લેઇને આપતાં, દ્વિજ નજરે ચઢિયા. વિસમય૦ ૨૪.
પૂછતાં કુંવર ભણે ધણું, લાદિ રૂકમ મધ્ય છે;
એહ વછેરા ભાગ્યથી, અમ લચ્છી ભધ છે. વિસમય૦ ૨૫.
તે કહે બ્રાહ્મણને દિયો, તુમ પૂન્ય જ હોવે;
નૃપસુત કહે મહીપિ દીયો, અમે તુમ હરિ દેવે. વિસમય૦ ૨૬.
વિપ્ર લોભ વશ શેરબી, દેઇ લિએ વછેરો;
ઘર જઇ સેવા કરે, દાણો દેઇ ઘણેરો. વિસમય૦ ૨૭.
આજિવિકા મૂળથી ગઇ, ઘર દુર્બળે કીધો;
મંદમતિ ઉંધ વેચીને, ઉજાગરો લીધો. વિસમય૦ ૨૮.
નારીશું રસ પ્રેમથી, જગ શોભા વાધે;
થિર ચિતે ગુરૂ સેવતાં, શું એ ધર્મ તે સાધે. વિસમય૦ ૨૯.
એમ જ્ઞાનિ વયણાં સુણિ, ઉઠી કુંવર સધાવે;
નઇ ઉપકંઠ તરૂ ઘટા, વર્ન જોતો જાવે. વિસમય૦ ૩૦.
દૂર વનાંતર આવતા, દ્રાખ રાયણ મીઠી;
એક તરૂ ડાળે ઝૂલતી, તરવાર તે દીઠી. વિસમય૦ ૩૧.
કનક મૂઠ રતને જડી, લખી અહી નારી;
ચિંતે કુંવર કોઇ ખેચરે, વનમાં વિસારી. વિસમય૦ ૩૨.
અથવા ખડગ આ વન ધરી, કોઇ સુભટ પઇઠો;
એમ ચિંતી વનમાં ફર્યો, પણ કોઇ ન દીઠો. વિસમય૦ ૩૩.
આવિ ખડગ લેઇ જોવતો, જાણે મોતિનો હાર;
મેન રહિત કરી ઝગમગે, શ્વેત તેલની ધાર. વિસમય૦ ૩૪.
અળશી કુસુમસમ છે પ્રભા, વિજળી દૂર પેખ;
દેખી અચંબો પામિયો, લેઇ ખડગ વિશેષ. વિસમય૦ ૩૫.
જોવા પરિક્ષા તે ગયો, વાંકા વંસ છે થૂળ,
ગુલમ વિટાણા પરસ્પરે, ઘન વંશનાં મૂળ. વિસમય૦ ૩૬.
વૈશાખ દાણ કુંવર રહી, છેદે બળ સાર;

પામી અચળ ખડગ જૂએ, દીઠિ રૂધિરની ધાર. વિસમય૦ ૩૭
વશ જાળ જોવે ફરી, ધુપ કુડે ઘૃત પૂરે,
નર એક કર માળા રહી, પડ્યુ મસ્તક દૂરે. વિસમય૦ ૩૮
રૂધિર ઝરતૂ દેખીને, કરે પશ્ચાતાપ,
વિણુ અપરાધી મારીયો, કરતો મંત્ર જાપ વિસમય૦ ૩૯
હાહાકાર કરતો ગયો, વન ખંડ વિચાલ,
ઉભી દીઠી યૌવના, વળગી તરૂ ડાળ વિસમય૦ ૪૦.
સરોવર તીરે દેખિને, ચિંત ચિંતે કુમાર,
વન રખવાળી દેવતા, વા વ્યંતર નાર વિસમય૦ ૪૧
અથવા જોવા ઉતુરી, વિદ્યાધર બાળ,
ચંદ્રવન કાંતિ ઝંપે, હોઠ લાલ પરવાળ વિસમય૦ ૪૨
વા યમૂના જળ દેવતા, સરોવરમાં નાહી,
લીલ વિલાસે ખડી રહી, તરૂ શાખા સાહી. વિસમય૦ ૪૩
એમ ચિંતી ધૈરજ ધરી, ગયો તેહની પાસે,
સા તસ દેખી મોહી રહી, ચિત્ત પ્રેમ વિલાસે, વિસમય૦ ૪૪
વળિ ચિત્ત ચોરી ચિંતવે, નર રૂપે રૂડો,
પણ સતિ નારી ચિત્તમાં, એ ભાંડથી ભૂંડો વિસમય૦ ૪૫
રાજકુવર ભૂલો પડ્યો, આવ્યો એણે ઠામ,
ન ધટે મુજ તસ પૂછવુ, કુણ દેશ ને ગામ. વિસમય૦ ૪૬.
પુછે પડુત્તર આપશુ, તે પણ ન વિશેષ,
ગુણિ જન પૂછ્યા બોલતા, સતિ દોષ ન લેશ વિસમય૦ ૪૭
ચિંતી મૌનપણે રહી, નિંચિ નયનની વાસ,
ચંદ્રશેખર તિહાં આવિને, બોલાવે તાસ. વિસમય૦ ૪૮.
ઉત્તમ રાસ રસાળનો, ખંડ ત્રિજો વિશાળ,
શ્રી શુભવીરે તસ ભણિ, અગીઆરમી ઢાળ વિસમય૦ ૪૯

દોહરા.

કુવર કહે સુણ સુંદરી, તૂ કુણ ઉત્તમ જાત,
ગામ નગર કિહાં વાસ તુમ, કુણ વળી માત ને તાત. ૧.

રહેવે તે સરોવર તટે, વન તરૂ કુંજ નિવેશ;
નિર્ભય ઊભી એકલી, યૌવન બાળે વેશ. ૨.
મેં તુંજને વન દેવતા, જાણી આવ્યો પાસ,
ભૂપગ દગ ચળ જોવતાં, મણુષ્ય જાતિ વિશ્વાસ. ૩.
વળતું તવ સા એમ ભણે, સુણ ઉત્તમ ગુણવંત;
મૂળ થકી વિતરી કહું, સઘળો અમ વિરતંત. ૪.

ઢાળ ૧૨ મી.

(સાહીબા મોતીડા અમારો–એ દેશી.)

મધુરસ બોલે અમૃત વયણે, વૈતાઢ્યે છે દક્ષણ શ્રેણે;
વિજયાપૂરિનો હરિબળ રાજા, જાતિ કુળે જસ બિહુ પખ તાજા;
સાહીબા મન ગમતા મેળા, દોહિલા મળવા એણિ વેળા;
ભાગ્યને વશ્ય મેળા. સા૦ ૧.
રાણી ગુણાવળી ગુણની પેટી, હોય સુત ઉપર આઠ છે બેટી;
અડશીધી જસ વેંહચી દીધી, સૃષ્ટી વિધાતે એકતિ કીધી. સા૦ ૨.
વિકસિત વયણે ફુલ ખરંતાં, લોચન જેહના અમિય ઝરંતાં;
પૂર્વ દિશા સમ ચંપકમાળા, સાત દિશા સમ સાત વિશાળા. સા૦ ૩.
ખેટ ચતુર નૃપ ચોવિસ જાણી, કન્યા મોહ તણી રાજધાની;
ચોવિસ કન્યા શ્રીપૂરરાય, ગગન ગતિ નૃપની કેહેવાય. સા૦ ૪.
કન્યા આઠ સહોદરી માહરી, તાત અમારો રાય જિતારી,
ચંદ્રાવળી હું આઠે વડેરી, ચોસઠ જણુની એક કચેરી. સા૦ ૫.
એક દિન ચંપકમાળા બોલી, આપણ ચોસઠ જણુની ટોળી;
બાળપણાનાં પ્રેમ વિળુધાં, ઠામ ઠામ વરને જો દીધાં. સા૦ ૬.
તો પછે મળવુ ન હોય કદાપિ, તિણે ઉઠ્યો એક વાત જ થાપી;
વર વરવો સર્વેને એક, જૈનમતી પુન્યવંત વિવેક. સા૦ ૭.
શરવિર બહુ બુદ્ધિ બળિયો સેહેજે જાય ન અટકળિયો;
જીવે તિહાં લગે પ્રેમ નીવાહે, તે વર વરવો સહુને ઊછાહે. સા૦ ૮.
એકમતો કરિ ભેળાં જમિએ, વનજળ ક્રિડાએ નિત્ય રમીએ;
એક દિન શંખપુરિનો રાય, મણિચુલનો તિહાં દૂત તે આય સા૦ ૯.

હરિબળને કહે દેઈ તાપો, તુમ આઠ કન્યા અમને આપો;
જો ન દિયો તો થજો રણ કરવા, સજ્જ અમે રણ કરવા હરવા. સા૦ ૧૦.
સુણુ હરિબળ કહે માગ્યું ન મળશે, અમ પુત્રિ ઉચ્છાવર વરશે;
દૂત મુખે સુણિ મણિચુલ આવે, સૈન્ય શું યુદ્ધ કરી જય પાવે. સા૦ ૧૧.
હરિબળ ગ્રહી નિજ પૂર જાવે, . કારાગારમે નિત્ય વસાવે;
એક દિન વિજયાપૂરિને બાર, આવ્યા ચૌ નાણિ અણુગાર. સા૦ ૧૨.
રાણિ ગુણાવળી વદન જોવે, દુઃખ ભરી ગુરૂને પ્રશ્ન કરાવે;
મુજ પુત્રિ આઠે ભરતાર, કૂણ થાશે ભાગ્યવંત કુમાર. સા૦ ૧૨.
વળિ અમ પુન્ય ઉદય કીમ થાશે, મુજ પતિ શત્રુથી કિમ મુકાશે;
વળતું તસ ભાખે ચૌ નાણિ, રાણિ સુણે ચિત ધૈરજ આણી. સા૦ ૧૪.
વિદ્યા વિહૂણા તુમ સુત દોય, ચંદ્રોદય વિણુ રજની જોય;
તે દોય બાંધવનો હણુનાર, જે નર તે હોશે ભરતાર. સા૦ ૧૫.
તુજ પતિને મુકાવશે તેહ, તુમ શત્રુનો કરશે છેહ;
નિજ તનુ છાયા લઘે જેહ, ભાવિ ભાવ મટાવે તેહ. સા૦ ૧૬.
સાંભળીને ખેદ હરખ ભરાણિ, મુની વંદી ઘર આવી રાણિ;
એક સમે અમે ચોસઠ બાળ, કામદેવ ઘર કરિ નૃત્યશાળ. સા૦ ૧૭.
સરોવર નાહી ચૈત્યે પેઠાં, તવ ભુષણુ વસ્ત્રાદિ ન દીઠાં;
ગ્રહ્મ રહ્યો નર ક્ષત્રી જાતે, વસ્ત્રાદિક તેણે લીધાં રાતે. સા૦ ૧૮.
પાછાં આપ્યાં તે અમે લેઈ, ખડગ રતનમણી કંચુક દેઈ;
કિધિ પરિક્ષા સાહસિક દેખી, ધાર્યું અમે કરં એહવો ગવેખી. સા૦ ૧૯.
અનુસારે લહુ તુમ જ એહ, કુવર કહે અમે નહિં છું તેહ;
વળતું ભણે સા સુણ ચિત લાઈ, ચંપકમાળાના દોય ભાઈ. સા૦ ૨૦.
શત્રુ હઠાવન વળી ઉનમત્તે, વિદ્યા સાધન કરે નીમિત્તે,
યમુના કિનારે મેહેલ બનાવી, રાખી નિજ બેહેનો ઇહાં લાવી. સા૦ ૨૧.
પન્નગ્નિ લાવિ ગિરિ દરી માંહે, વિદ્યા મનોવેગ સાધે ઉછાંહે;
સાધે વાયુ વેગ ઇહાં વંશ જાળે, ચંદ્રાહાસ્ય વિદ્યા ઉજમાળે. સા૦ ૨૨.
તે ખટ માસે સિદ્ધજ થાશે, તવ શત્રુને જીતણુ જાશે;
મોકલી મુજને ખબર જ લેવા, તુમ શું ઉભી વાત કરેવા. સા૦ ૨૩.

ચંદ્રશેખર સુણિ ચિંતે મનમાં, તે નર મારી મેં હરી વનમાં,'
ધૈર્ય ધરિ નિજ ચિત્ત વિમાશી, તે આગળ દોય વાત પ્રકાશી સા૦ ૨૪.
ચંદ્રાવળી સુણિ દુઃખ ધરે મોહ, ચિંતે હૃદયસુનીવચનન ઓહ,
શ્રી શુભવીર વચન્ન રસાળ, ત્રીજે ખંડે બારમી ઢાળ. સા૦ ૨૫

દોહરા.

ખિણભર ખેદ ભરી થકી, સા ચિંતે તિણિ વાર,
વિષમી કર્મ તણી ગતિ, વિષમો આ સંસાર ૧
કુંવર વદે સુણ સુંદરી, મ ધરો મનમાં ખેદ,
જ્ઞાનીનું દીઠું હુવે, તિહાં નહિ કાંઇ વિભેદ ૨
સા કહે ઉત્તમ નર તુમે, રેહેજ્યો ઇહાં ખિણમત,
ચંપકમાળાને જઇ, સંભળાવું વીગતંત ૩
જો તુમપર રાગિ હશે, તો વેગે ધજ રક્ત,
મંદિર ઉર્દ્ધ હનાવશે, પિત્ત ધજાએ વિરક્ત ૪.
રહેજ્યો રક્તે થીર થઇ, પિત્તે જાજો દૂર,
એમ સંકેત કરી ગઇ, ચંપકમાળા હજૂર ૫
તસ સંકેતે દોય ઘડી, તદગત ચિત્ત કુમાર
ઉપશમ ગુણ ઠાણે ચઢી થોવશ્રેરે અણગાર ૬.
પિલિ તામ પતાકિકા, હાલતી દીઠી સાંહિ,
જાણી વિરક્તા નારિયો, શીઘ્ર ચલ્યો વન માંહિ ૭
કેસરી સિંહ જ્યૂં મલપતો, વન ફળ કરત અહાર
કેતે દિવસે પામિયા, દેવ અરણ્ય મઝાર ૮
શીતળ જળ નિરમળ ભર્યું, સરોવર દેખી તામ,
જળ પીને નિદ્રા લીએ, તિલકે તરૂતલ ઠામ ૯.
પૂર્ણ્ય મિંત્ર બંળ જાગતે ન કરે અમિરથ કોય
વનરણ ગિરિ અરિ જળધિએ, પણ અનવ ચ્છિત હોય

ઢાળ ૧૩ મી.

("જીરે દેશના સુણિ રઢ લાગરી—એ દેશી)

જીરે જાગ્યો કુંવર જિસ્યે તદા, જીરે દેખે રિદ્ધિ વિશાળ,

જીરે દંપ એન દુષ્ટ મન્યા ઘણુ, જીરે મોહે વચન રસાળ. ૧.
જીરે પુન્ય કરો જેમે પ્રાણિઓ, જીરે પુન્યે દાલિદ્ર દૂર;
જીરે મનવંછિત મેળા મળે, જીરે પુન્યે સુખ ભરપૂર. જીરે પુ૦ ૨.
જીરે કરત પયાન વિનતી, જીરે વૈતાઢ્યે રહેઠાણ;
જીરે કુસુમપુરી વિભગાપુરી, જીરે અલકાપુરી સમ જાણ. જીરે પુ૦ ૩.
જીરે રતન કનક ચૂડ નામેરા, જીરે રાજ્ય કરે ઘર નિત્ય;
જીરે શ્રીમતિ ધીમતિ પટ પ્રિયા, જીરે અવરાપ્રિયા ઘણી પ્રીત. જીરે પુ૦ ૪.
જીરે પ્રીતિ પરસ્પર છે ઘણી, જીરે જીવન મનોજ સરીસ;
જીરે કન્યા પિતૂ જાયુની મળી, જીરે ખટ શત ને છત્રીસ. જીરે પુ૦ ૫.
જીરે ચોમાસા દિન વિતતે, જીરે રાજકચેરી માંહિ;
જીરે શીતળજિન પધરાવીને, જીરે ઓચ્છવ આઠ દિન ત્યાંહિ. જીરે પુ૦ ૬.
જીરે કાર્તિક વદ પંચમ દીને, જીરે વિદ્યાધર મુનિરાય;
જીરે ગગન મારગથી ઉતર્યો, જીરે વંદે સહૂ તસ પાય. જીરે પુ૦ ૭.
જીરે દેવરચિત સિંહાસને, જીરે પ્રભૂ વંદી બેસંત;
જીરે રાય પ્રમુખ પ્રખદ ભણી, જીરે દેશના ધર્મ દિયંત. જીરે પુ૦ ૮.
જીરે રતનચૂડ અવસર લહી, જીરે મૂનિને એમ પૂછંત;
જીરે અમ દોય બાંધવની સુતા, જીરે કોણ હોશે તસ કંત. જીરે પુ૦ ૯.
જીરે કિમ મળશે કિમ જાણશૂં, જીરે કુણ થાનક મહારાજ;
જીરે ભૂચર ખેચર ભૂપતી, જીરે તવ ભાખે મુનિરાજ. જીરે પુ૦ ૧૦.
જીરે દેવાટવિમાં સર તટે, જીરે સુતો તિલક તરૂ હેઠ;
જીરે બત્રિસ લક્ષણ કર પદે, જીરે છાયા અચળ તનુ હેઠ. જીરે પુ૦ ૧૧.
જીરે ખટ શત બત્રિસનો ધણી, જીરે ભૂચર એક ભરતાર;
જીરે ક્ષત્રિ ત્રિખંડનો રાજવી, જીરે વિદ્યા બહુ ભંડાર. જીરે પુ૦ ૧૨.
જીરે માંગવ ઉજળ પંચમી, જીરે લગન દિવસ ઉચ્છાહિ;
જીરે દસ ઘડી દિન ચઢતે થકે, જીરે જઇ જોજ્યો વન માંહિ. જીરે પુ૦ ૧૩.
જીરે પૂરવધર કહી ઉતપત્યા, જીરે વિચર્યા પંથ વિહાર;
જીરે બેટ હેત્યાં મંડળી, જીરે સઇ કહી નિરધાર. જીરે પુ૦ ૧૪.
જીરે આર્જ વાત તે સંત મળી, જીરે પાંખ્યા પ્રભુ આરોવાર;

જીરે કહિ એમ અશ્વ રતન ધર્યો, જીરે કુંવર ચલ્યા તિણિ વાર. જીરે પૂ૦ ૧૫.
જીરે આગળ જાતી વધામણી, જીરે આવ્યા સનમુખ રાય;
જીરે જંગલમાં મંગળ ભયો, જીરે મેહેલ રચ્યા તિહાં જાય. જીરે પૂ૦ ૧૬.
જીરે ચોરી ચિહુ પખ ચીતરી, જીરે તેહજ રયણી માંહિ;
જીરે કરિ ઓછવ પરણાવતા, જીરે સઘળી કન્યા ત્યાંહિ. જીરે પૂ૦ ૧૭.
જીરે રસમંજરી ગુણમંજરી, જીરે તેહમાં વડેરી દોય;
જીરે વૈતાઢ્યે સહુ તે ગયા, જીરે બિજે દીન સહુ કોય. જીરે પૂ૦ ૧૮.
જીરે ખેચર બહુ જોવા મળે, જીરે ખેચરી ગાવે ગીત;
જીરે નાટકશાળા નિત હવે, જીરે રાગ રંગ રસ રીત. જીરે પૂ૦ ૧૯.
જીરે સાસય ચૈત્ય જુહારતા, જીરે કરતા નવનવા ખેલ;
જીરે કુસુમ કદળી ઘર ઓ ગયો, જીરે રમતાં જળ વન કેળ. જીરે પૂ૦ ૨૦.
જીરે નંદીસર દ્વિપે જતા, જીરે સાથે રમણીના વૃંદ;
જીરે સાય પડીમા વંદતાં જીરે પામે અતિ આણંદ. જીરે પૂ૦ ૨૧.
જીરે મેરૂ પમુહ સાસય જિના, જીરે જાત્રા કરિ ઘર જાય;
જીરે બિહુ સસરા પાસે થકી, જીરે વિદ્યા બહુલ અહાય. જીરે પૂ૦ ૨૨.
જીરે પશુઆને નરભવ કરે, જીરે નરને પશુ અવતાર;
જીરે પર વિદ્યા છેદન તણી, જીરે એમ સવિ એક હજાર. જીરે પૂ૦ ૨૩.
જીરે નારીગણુ તિહાં સંઠવી, જીરે સુંદર નર પરિવાર;
જીરે પંચ તિરથ યાત્રા ભણી, જીરે ચાલ્યા વિયત કુમાર. જીરે પૂ૦ ૨૪.
જીરે સમત શિખર જઇ ઊતર્યો, જીરે વંદી વીસ જિણંદ;
જીરે શિતા નાળ નિહાળીને, જીરે મધુવન જાત નરિંદ. જીરે પૂ૦ ૨૫.
જીરે નંદન વન સમ મધુવને, જીરે મંડપ દ્રાખ રસાળ;
જીરે સીતાફળ દાડીમ તરૂ, જીરે જાંબુ ફળ હિતાળ. જીરે પૂ૦ ૨૬.
જીરે ફણુસાં લિંબુ હરીતકી, જીરે રાયણ ને સહકાર;
જીરે કદળી કુસુમ સુરભિ તરૂ, જીરે રામ જામફળ સાર. જીરે પૂ૦ ૨૭.
જીરે અંજીર નારંગ કર્મદાં, જીરે કિંસુક ચંપક ફૂલ;
જીરે કેતકી માલતી વિકસિયાં, જીરે પામિ તીર્થ અમૂલ. જીરે પૂ૦ ૨૮.
જીરે વડતરૂ મોહોટો એક છે, જીરે શાખા પ્રશાખા વિશાળ;
જીરે હંસ મોર શુક સારિકા, જીરે યુગલ વસે કરિ માળ. જીરે પૂ૦ ૨૯.

જીરે જાગતા ભૈરવ દેવતું, જીરે સુંદર ચૈત વિશાળ;
જીરે માનત માને તેહને, જીરે દિએ વંછિત તતકાળ. જીરે પૂ૦ ૩૦.
જીરે યાત્રિક પરદેશી જના, જીરે રેહવાના બહુ ઠાણ;
જીરે કુંવર નિહાળી નિશિ વસ્યા, જીરે કરતા તિર્થ વખાણ. જીરે પૂ૦ ૩૧.
જીરે સરોવર કૂપક વાવડી, જીરે પીધાં નિર્મળ નિર;
જીરે ત્રિજે ખંડે તેરમી, જીરે ઢાળ કહે શુભવીર. જીરે પૂ૦ ૩૨.

દોહરા.

વડ તરૂ હેઠે મુનિવરા, ચ્યાર રહ્યા છે રાત;
લઘુ વય યેવન તપ કરે, ઉત્તમ ક્ષત્રિ જાત. ૧.
ચૌનાણી ગુરૂ પાસથી, ભણિયા સવિ સિદ્ધાંત;
કામ વિડંબણ ચૂકિયા, ઊપસમ શાંત પ્રશાંત. ૨.
ચંદ્ર કીરણ અમૃત ઝરે, ઉજળી પૂનમ રાત;
દેખી શ્રાવક શ્રાવિકા, આવે તજી પરતાત. ૩.
મુનિ વંદી હોળી મળી, કરતા ઓચ્છવ ત્યાંહિ;
ચંદ્રશેખર તે સાંભળી, આવિ નમત ઉછાંહિ. ૪.
મુનિ મુખ અમૃતની છટા, પામી પૂછે એમ;
લઘુ વય તુમ વૈરાગતું, કારણ પ્રગટયું કેમ. ૫.
મુનિ કહે આ સંસારમાં, વિરૂઆ વિષય કહાય;
રાગ વિવશ જગ જીવડા, ચિહુ ગતિમાં રોળાય. ૬.
કુંજર ફરશેંદ્રિય વશે, બંધન પામે દીન;
ગજ પણુ અજ સરિખા હુવે, મરે રસનાએ મીન. ૭.
ભમર સુગંધિ કમળથી, નયને જળત પતંગ;
હરણુ મરણુ શ્રવણેંદ્રિએ, એક એક ઇંદ્રિ પ્રસંગ. ૮.
પાંચે ઇંદ્રિ વશ પડ્યા, તેહની શી ગતિ હોય;
કામ વિવશથી વેગળા, સુખિયા જગમાં સોય. ૯.
નવિ પલટાએ રાશિથી, માર્ગિ કદિય ન હોય;
અભિનવ કામગ્રહ કહો, સહુને દિએ દુખ સોય. ૧૦.
શિયળવતી શિયળે સતી, સુણતાં તસ દ્રષ્ટાંત;
ભવ તજી સંયમ શ્રી વરી, આતરો અમ મતાંત. ૧૧.

ઢાળ ૧૪ મી.

(મન મળવા મુજ અલજ્યો—એ દેશી)

નંદનપુર વર રાજિયો, અરિમર્દન ગુણ ધામ રે;
તિહાં રત્નાકર શેઠ છે, શ્રીદેવી પ્રિયા નામ રે. ૧.
રશિયા રસભર સાંભળો, સતિય તણા ગુણ સાર રે;
શત્રુપણું અમરશુ કર્યું, પણ અમ તસ ઉપગાર રે. રશિયા૦ ૨.
શેઠ શક્તિ સુરી ભજી, તિણે પ્રગટ્યો સુત એક રે;
વિદ્યા શાસ્ત્ર કળા ભણ્યો, વિનયવંત સવિવેક રે. રશિયા૦ ૩.
અજિતસેન નામે થયો, પામ્યો યોવન વેશ રે;
પણ કન્યા નહીં એ સમી, જોઇ દેશ વિદેશ રે. રશિયા૦ ૪.
એક દિન દેશાવર ચઢી, વાણોતર ઘર આત રે;
એકતિ કહે શેઠને, કન્યા કેરી વાત રે. રશિયા૦ ૫.
હું આવ્યો મંગળાપુરી, દત્ત શેઠ વસે તિહાંઇ રે;
ભોજન કારણ તેડિયો, તિણે મુજને ઘર માંહિ રે. રશિયા૦ ૬.
દેખી મેં તસ અંગજા, કન્યા ગુણ તણી એહ રે;
પુછંતાં મુજને કહે, અમ પુત્રી ગુણ ગેહ રે. રશિયા૦ ૭.
શિયળવતી અભિધાન છે, ચોસઠ કળા નિધાન રે;
થળચર પંખી જીવની, વાચાનું જસ જ્ઞાન રે. રશિયા૦ ૮.
પણ એ સરિખો વર નહીં, વરતે ચિત્ત કલેશ રે;
સુણી મેં મિત્રપણે કહ્યું, મ કરો ચિંતા લેશ રે. રશિયા૦ ૯.
અમ શ્રેષ્ઠી સુત એ સમો, અજિતસેન તસ નામ રે;
મુજ સાથે નર મોકલો, જો કરવું હોય કામ રે. રશિયા૦ ૧૦.
સાંભળિ નિજ સુત મોકલ્યો, મુજ સાથે ધરિ પ્રેમ રે;
શેઠ સુણિને આદર દિએ, તે કરે તિલક તે ઠામ રે. રશિયા૦ ૧૧.
પરિકરસ્યું સુત મોકલે, તે જિનશેખર સાથ રે;
વરઘોડે ચડી ચોરિએ, ઝાલ્યો કન્યા હાથ રે. રશિયા૦ ૧૨.
શિયલવતિશું નિજ ઘરે, આવ્યા પરણી તેહ રે;
સુખમાં કાળ ગમે સદા, સસરા સાસુને નેહ રે. રશિયા૦ ૧૩.

ભાગતિ રાત્રે અન્યદા, શિવો શબ્દ સુણંત રે;
પતિ નિદ્રાભર મેલીને, જળઘટ હાથ લિયંત રે. રશિયાં૦ ૧૪.
શિયળવતિ ઘરેથી ગઇ, એકલી પુર બહાર રે;
સસરે દીઠી જાગતાં, વળિ આવી ઘણી વાર રે. રશિયાં૦ ૧૫.
શેઠ કહે નિજ નારિને, સાંભળો વહુનું ચરિત્ર રે;
આજ ગઇ મધ્ય રાત્રિએ, પરઘર રમવા વિચિત્ર રે. રશિયાં૦ ૧૬.
કુળ મર્યાદા ગણે નહી, તું નહી જાણે કાંઇ રે;
મેં નજરે દીઠી સહી, પરનર ભોગ પલાયે રે. રશિયાં૦ ૧૭.
નારિ કહે કહેશો નહી, કોઇ આગળ એ વાત રે;
ઘરનું છિદ્ર પ્રકાશતાં, થાશે કોઇની ઘાત રે. રશિયાં૦ ૧૮.
આયુ ધન ઘર છિદ્રને, ઔષધ મૈથુનવંત રે;
દાન માન અપમાન એ, નવ નર દક્ષ ગોપંત રે. રશિયાં૦ ૧૯.
રવિ ઉદયે સુતને કહે, સાંભળ તુજ વધુ વાત રે;
જળ ભરવા મસલું કરી, આજ ગઇ મધ્ય રાત રે. રશિયાં૦ ૨૦.
એક પ્રહર પરઘર રહી, આવી પાછી ગેહ રે;
મેં દીઠિ નજરે સહી, મુ ધરો એહ શું નેહ રે. રશિયાં૦ ૨૧.
પુત્ર વીનીતે માનીયું, તાતનું વચન પ્રમાણ રે;
એમ કહિ તાત ચરણે નમી, પોહોતો તે નિજ ઠાણ રે. રશિયાં૦ ૨૨.
મનસુબો કરિ શેઠ તે, વહુને કહે તુજ માત રે;
રોગે ગ્રહી મરવા પડી, આવી ખબર આજ રાત રે. રશિયાં૦ ૨૩.
ચાલો તુમ સાથે ચલું, તેડાવે તુમ માય રે;
વયણ સુણિ સસરાતણું, માય મિલન મન થાય રે. રશિયાં૦ ૨૪.
રથ બેશી દોય નીકલ્યાં, મારગ ચાલ્યાં જાય રે;
જળ વેહેતી નદિ દેખીને, રથથી બિહુ ઉતરાય રે. રશિયાં૦ ૨૫.
શેઠ ભણે વચ્છ સાંભળો, મોજડી જળ વિણસેઇ રે;
પગ પાળે નદી ઊતરો, મોજડીયો કર લેઇ રે. રશિયાં૦ ૨૬.
સાંભળી સારથથી અહી, મોજડી પગ દોય પેહેરી રે;
વાળી ખડા નદી ઊતરી, જળ મોજડીનું વખેરી રે. રશિયાં૦ ૨૭.

બેઠા શેઠ તરૂ તળે રે, સા દૂર અસન કરેત રે. રાજા૦ ૧૩.
કરિ તરૂ મૂળ સોંવતી રે, શેઠ લિંબતળ શ્રાંત;
વાયસ એક સતિ આગળે રે, વાણી મધૂર વદંત રે. રાજા૦ ૧૪.
વાયસ વાણી સાંભળી રે, શિયળવતી ભણે એમ;
છાનો રહે તું મોકુલી રે, પશુ વયણે નહીં પ્રેમ રે. રાજા૦ ૧૫.
સા કહે એકને વયણુ થયો રે, કંતની સાથે વિયોગ;
વળિ તુજ વયણુ ચિત્ત ધરૂં રે, તો મળે પૂરણ ભોગ રે. રાજા૦ ૧૬.
પુછે શેઠ વચ્છ શું કહે રે, એ વાયસની જાત;
સા કહે સસરાજી સુણો રે, સત્ય વચન દુઃખ દાત રે. રાજા૦ ૧૭.
કુડકપટ છગ મોદિયા રે, તેહને જુઠ સુહાય;
ગંગાજળસમ સજનાં રે, સત્ય વચન સુખદાય રે. રાજા૦ ૧૮.
કંટક તરૂ કરહા રૂચે રે, કરતા છંડી દ્રાખ;
મોકુલિ કુળ પિચૂમંદ શૂં રે, તજી આંબા ફળ સાખ રે. રાજા૦ ૧૯.
શેઠ વદે સત્ય બોલિએ રે, ભૂલ ચૂક કરિ દૂર;
સા કહે લઘુ વય વિનયથી રે, રહિ ગુરૂ ચરણ હજૂર રે. રાજા૦ ૨૦.
બાંધવ સાથે હું ભણી રે, કાકરૂતમુદ્ર ગ્રંથ;
સુગુરૂ પસાએ મેં લહ્યા રે, પશુ પંખિ વચ પંથ રે. રાજા૦ ૨૧.
કાક કહે મુજને દિયો રે, ખાવા કરૂંબો ભક્ષ;
તો તુજને આપું સહી રે, કંચન વર દસ લક્ષ રે. રાજા૦ ૨૨.
શેઠ વચને તસ સા દિએ રે, કાક ભખી ભણે વાચ;
કરિર તરૂ તળ છે ચરૂ રે, કંચન કેરા સાચ રે. રાજા૦ ૨૩.
શિયળવંતિ વચને સુણિ રે, શેઠ ભણે શૂં સત્ય;
સા કહે શાસ્ત્ર ગીરા નહિ રે, હોયે કદાપિ અસત્ય રે. રાજા૦ ૨૪.
શેઠે ખણાવી ભુમિકા રે, લીધા ગણિ દસ લક્ષ;
'શેઠ પ્રમોદ ઘણો ધરે રે, દેખિ કનક પરતક્ષ રે. રાજા૦ ૨૫.
રથમાં ઠવિ રથ વાળિયો રે, તવ સા ભણે સુણો તાત;
મુજ પીહર છે ઢુંકડું રે, પાછા વળિ કિમ જાત રે. રાજા૦ ૨૬.
તે કહે બેટા સાંભળો રે, વાંક ઘણો મુજ માંહિ;

આશી કરી ઘર આવીએ રે; વાત કહિશ પછે ત્યાંહિ રે. રાજા૦ ૨૭.
તેં અમને સુખિયાં કર્યા રે, તું ઘર લક્ષ્મી રૂપ;
તું તુઠી થકી જે દિએ રે; તે ન દિએ વર ભૂપ રે. રાજા૦ ૨૮.
નિજ અપરાધ ખમાવિને રે, રથે બેસારી તેહ;
કુળ દેવીપરે પૂજતાં રે, સુખભર આવ્યા ગેહ રે. રાજા૦ ૨૯.
ચંદ્રશેખરના રાસનો રે, ત્રિજો ખંડ રસાળ;
શ્રી શુભવીરની વાણીએ રે, પન્નરમી કહી ઢાળ રે. રાજા૦ ૩૦.

દોહરા.

નિજ પત્ની સુત આગળે, શેઠે કહિ સવિ વાત;
હરખ્યાં વળિ સુખિયાં થયાં, સતિયપણે કરિ ઘાત. ૧.
અવસર પામી પૂછતા, નિશ્ચિય સમય કિહાં જાત;
જળમાં પેહેરી મોજડી, નગરને ઉજડ ખ્યાત. ૨.
ગામને નગર તેં કિમ કહ્યુ, ખેત્રે મગ નહીં થાય;
સુભટને કાયર કિમ કહ્યો, શિતળ છંડી છાય. ૩.
રોતી હસી કિમ કહી, નરને કિમ કહી નાર;
ચકવા ચકવી રોવતાં, તરૂ તલ તજત અહાર. ૪.
એ એકાદશી પ્રશ્નનો, ઉત્તર આપો સાર;
પંડિતને પૂછયા વિના, પામે ન તત્વ વિચ્યાર. ૫.
એમ નિસુણિ સતિ સાસુને, સસરો કંત સુણંત;
મૂળ થકી વિરતંત કરી, કેહેતી હર્ખ ધરંત. ૬.

ઢાળ ૧૬ મી.

(મારા વાલાજી હો હું રે ન જાઉં મહી વેચવા રે લો—એ દેશી.)
મોરી સાસુજી હો સસરો ન સમજે સાનમાં રે લો. એ આંકણી.
દિયર દેરાણી દિવાનિયો રે લો, તુમને કાં નવિ સાન; મોરી૦ સસરો.
જે કુળવંતી માહા સતિ રે લો, રાત્રે ન જાયે રાન. મોરી૦ ૧.
રયણિએ રણમાં એકલી રે, જાય જો સહુની સાથ; મોરી૦
સતિને કોણ લોપી શકે રે લો, જો દિલ ધાવે હાથ. મોરી૦ ૨.

વ્યવહારથી શોભે નહીં રે લો, નિશ્ચય કોઈક વાર; મોરી૦
વિધિ નિષેધ નવિ બોલતા રે, એકાંત જિન ગણધાર. મોરી૦ ૩.
તુમ ઘર સુખ કરવા ભણિ રે લો, શિવાનો શબ્દ સુણંત; મોરી૦
મધ્ય નિશાએ હું ગઈ રે લો, ઘટ એક હાથ ધરંત. મોરી૦ ૪.
કુંભવડે સરિતા તરી રે લો, જળધિ મૃતક થળ કિધ; મોરી૦
કટિએ ભુષણ હીરે જડ્યા રે લો, તે સવિ ઘટમાં લીધ. મોરી૦ ૫.
મૃતક શિયાળ લેઈ ગયાં રે લો, હું રે આવી નિજ ગેહ; મોરી૦
ગુપ્ત ભુષણ દાટ્યાં હતાં રે લો, સાસુને દીધાં તેહ. મોરી૦ ૬.
શેઠ ખુશી થઈ બોલિયા રે લો, વહુએ કર્યો ઉદ્ધાર; મોરી૦
આળ દીધી મેં પાપીએ રે લો, ઘરજન સર્વ ગમાર. મોરી૦ ૭.
વહુ કહે નઈ જળ ઝાંખરાં રે લો, કંટક વેધે પાય; મોરી૦
પછે મોજડી શા કામની રે લો, પંથ વિષમમેં રખાય. મોરી૦ ૮.
મોટે નગર નહિ સજના રે લો, જણ જણ પૂછે કુણ; મોરી૦
ઉજડ આપણા ચિત્તશું રે લો, માગ્યું મળે નહિ લુણ. મોરી૦ ૯.
ગામડે પણ મુજ માઉલે રે લો, કીધાં સુખિ એક રાત; મોરી૦
ગામ એ નગરથી મોટકું રે લો, પામ્યાં જિહાં સુખ સાત. મોરી૦ ૧૦.
કોમળસંબા લેઇ ગયો રે લો, જંતુ પડ્યા પ્રતિકુળ; મોરી૦
મૂરખ માલધણી મળ્યો રે લો, તિણે કહી ધાનની ધુળ. મોરી૦ ૧૧.
સુભટ તે સનમુખ ધા લિએ રે લો, કાયર પૂંઠે ઘાય; મોરી૦
તીણે રાંક નર મેં કહ્યો રે લો, નાઠો કુટાયો જાય. મોરી૦ ૧૨.
વિષ્ટા કરે ત્રિ મસ્તકે રે લો, વડપરે વાયસ હોય; મોરી૦
ભર્ત્તા મરે ખટ માસમાં રે લો, તાપે ચલત તિણે જોય. મોરી૦ ૧૩.
હંસ વિયોગે હંસલી રે લો, રોતી વચનભર શોગ; મોરી૦
વયણાં સુણી મેં ભાખિયું રે લો, જગતમેં ભુંડો વિયોગ. મોરી૦ ૧૪.
કોઈ કારણ વશ નારિએ રે લો, લીધો છે નરનો વેશ; મોરી૦
વામ ત્રિ પગ આગળ ચલે રે લો, જાણિ મેં ગુરૂ ઉપદેશ. મોરી૦ ૧૫.
મુગતાહાર તારા ગ્રહે રે લો, ત્રિમુખ ચંદ વિલોક; મોરી૦
રાત્રિં ફરિ ભમણા ભજી રે, લો, ચકવી રૂએ ધરિ શોક. મોરી૦ ૧૬.

કાક ચકુની લિખે રહે રે લો, વિટ અડી ગરલ નિપાત; મોરી૦
તરુ તલેં અશન ન કીજીએ રે લો, એક દીન જીવિતો ઘાત. મોરી૦ ૧૭.
શિયળવતી મુખ સાંભળી રે લો, હરખ્યા સહુ અતિરેક; મોરી૦
વિદ્યાનિધિ પદવી વરે રે. લો, સ્વામિની કીધી છેક. મોરી૦ ૧૮.
માતપિતા સ્વર્ગે ગયાં રે લો, અજિતસેન પદ હાય; મોરી૦
ઘરમેં હુકમ સતિનો વહે રે લો, માન દિયે નરરાય. મોરી૦ ૧૯.
પાંચસેં મંત્રિ નૃપે કિયા રે લો, ઓછો છે મંત્રિ એક; મોરી૦
એક દિન રાજકચેરિએ રે લો, પ્રશ્ન કરે નૃપ છેક. મોરી૦ ૨૦.
રાયને જે પગથી હણે રે લો, કીજે કિશો તસ દંડ; મોરી૦
ઉત્તર કોઇએ ન આપિઓ રે લો, વાત થઇ પરચંડ. મોરી૦ ૨૧.
શેઠ પૂછે નિજ નારિને રે લો, ઉત્તર શ્યો શ્રીકાર; મોરી૦
સા કહે તેહને દિજિએ રે લો, રત્નતણો અલંકાર. મોરી૦ ૨૨.
અજિતસેને નૃપને કહ્યો રે લો, ભૂપતિ તૂઠ્યો અપાર; મોરી૦
મંત્રિમાં મુખ્ય મંત્રિ કર્યો રે લો, સુંપ્યા સકળ અધિકાર. મોરી૦ ૨૩.
સિંહસામંતને જીતવા રે લો, રાય ચલ્યા બળ લેત; મોરી૦
મુખ્ય સચીવ સાથે લિએ રે લો, શેઠ પ્રિયાને વદેત. મોરી૦ ૨૪.
એકલી ઘર તું કયું રહે રે લો, મુઘકને ભય મંજાર; મોરી૦
વિદ્યા નૃપની નારી તિહું રે લો, થિર ન રહે નિરધાર. મોરી૦ ૨૫.
સા કહે કદિય ન લોપિએ રે લો, રાય હુકમ અહનિશ; મોરી૦
હું રે સતિ સતિઓ શિરે રે લો, જાણજો વિશ્વાવિશ. મોરી૦ ૨૬.
ઇંદ્ર સમર્થ નહીં કદા રે લો, મુજ શિળ કરે વિસરાળ; મોરી૦
તુમને પ્રતિત જો ના હુવે રે લો, તો દેઉં ફૂલની માળ. મોરી૦ ૨૭.
કરમાએ ફુલ માળા તણાં રે લો, તવ જાણજો પડી ચૂક; મોરી૦
કંઠ માળા ધરી નીકળ્યો રે લો, સૈન્યમાં પોહોનો નિસૂક. મોરી૦ ૨૮.
ખંડ ત્રિજે કહી ભોળમી રે લો, ઢાળ રસાળ શું રીત; મોરી૦
શ્રી શુભવીર સતિતણી રે લો, સાનિધ સૂર કરે નિત્ય. મોરી૦ ૨૯.

દોહરા.

સૈન્ય પડ્યું કુસુમાટવી, અરિશું બન્યો સંગ્રામ;

મંત્રિ ગળે માળા લહી, પૂછે ભૂપતિ તામ. ૧.
કુસુમમાળ નિત નવનવી, કંઠ ઠવો શે કાજ;
સો ભણે એ વાત જ કયેં, આવે મુજને લાજ. ૨.
ભૂપ ભણે મુજ અંતરે, રાખવો ન ઘટે તુજ;
પ્રિત પટંતર જ્યાં હુવે, ત્યાંહાં નવિ કહિએ ગુજ. ૩.
અજિતસેન વળતું કહે, મુજ સતિ નારી પ્રભાવ;
ફુલમાળ વિક્ષી રહે, સરસ સદા સદભાવ. ૪.
સાંભળી રાજા ચિંતવે, આ શી અદ્‌ભુત વાત;
સ્ત્રિ પુસ્તક ચોખાં નહી, તો કિમ સતિની ખ્યાત. ૫.
કરીય પરિક્ષા તેહની, કરશું પછે તે વાત;
સોમેં જગત વશી હુવે, તો પ્રેમદા કુણ માત. ૬.
ચિંતવિ એમ એક મંત્રવી, નામે અશોક કુમાર;
શિયળવતીના શિયળને, ભંગ કરી એક વાર. ૭.
આવો એમ કહિ મોકલ્યો, દેઇ કનક એક લક્ષ;
તે પોહોતો સતિ ઘરસમિપ, ગુપ્ત રહ્યો લહિ લક્ષ. ૮.

ઢાળ ૧૭ મી.

લાલ લાલ જેસી તેરી અખિયાં રે, જેસી જલતી મસાલ—એ દેશી.)

ઉદભટ વેશે જોવતો રે, ખીણખીણ કેઇ વાર;
સતિયાં ઉપર નજરાં કરે, તે અશોક ગમાર.
ધિગધિગ વિષયી લોકને. ૧.
તંબોળ બીડાં દાસિકું રે, દેઇ ભેજત સોય;
સાપિં ન લેવે પ્રેમસે, ફેર નજરે ન જોય. ધિગ૦ ૨.
ચિંતે સતિ સિંહ કેસરા રે, લેણુ ચાહત એહ;
નામ અશોક પણ શોકસેં, એહિ ધરતા હે નેહ. ધિગ૦ ૩.
મેં ભિ નધા ઉનગે કરું રે, જાને સાચોહિ પ્રેમ;
બુદ્ધિકો બળ કેતો કરે, ઘટે સેતા હે કેમ. ધિગ૦ ૪.
મૂઠકું કુડસે દેખતી રે, બહિરાગસે નેત;
તવ સો દુતિકું પાઠવે, સા એકતિ વદેત. ધિગ૦ ૫.

ભુદ્રેપતિ ગામાંતરે રે, ગયુ કીનો વિયોગ;
જાતી યોવન વયનિ ફળી, પિછે ક્યા સુખ ભોગ. ધિગ૦ ૬.
મંત્રિ અશોક તુમ ઊપરે રે, રાગ ધરતા હે ખાસ;
અવસર વેળા ન ભૂત્તર્ણા, કરો ભોગ વિલાસ. ધિગ૦ ૭.
સા ભણે કુળવંતિ નારિકું રે, નહીં પરનરં સગ;
લક્ષ તથાપિ ધન જો દિએ, તવ કરિએ ખીરંગ. ધિગ૦ ૮.
દુતિ અશોકકું જા કહે રે, મેંને કષ્ટે મનાઇ;
લાખ સોવન સતાભિસે, દેન હોત સગાઇ. ધિગ૦ ૯.
લાખ દિયા લેઇ દુતિકા રે, દેઇ પાછી લગીસ;
સા કહે પંચમ વાસરે, નિશિ આશા પુરીશ. ધિગ૦ ૧૦.
ઘરમેં અવટ ખોદિ કિયો રે, ઉપર સન્યા બિછાય;
શિયળવતી દીન પાંચમેં, નિશિ ઊનકું બોલાય. ધિગ૦ ૧૧.
તળિુલ દેઇ ઊપવેશિયો રે, પડ્યો કૂપ મઝાર;
ખાનપાન ચોથે દિને, રહે ચોકી તે ચ્યાર; ધિગ૦ ૧૨.
કેતે દિને નૃપ ચિંતવે રે, હજુ ન આવ્યા અશોક;
નિજ ઘર મોઝમેં જા રહે, હરામખોર હે લોક. ધિગ૦ ૧૩.
લાખ દેઇ રતિકેલિને રે, ફેર મોકલે રાય;
ઓ બી ખડે કૂપમેં પડે, લાખ દ્રવ્ય ગમાય. ધિગ૦ ૧૪.
સુમતિ હરિદત્ત આ રીતે રે, કૂપે મેળા મિલાય;
જય કરિ રાજા આવિયા, પણ શંકા ન જાય. ધિગ૦ ૧૫.
કુપે પડ્યાં રાંકાં કહે રે, હમ કાઢો હિ બાર;
સા ભણે હમ કહ્યા જો કરો, હોવે છુટક બાર. ધિગ૦ ૧૬.
અમે અથવા નૃપ પૂછતે રે, એવમસ્ત વદેત;
એમ શિખાઇ પિછે કંતને, સતિ વાત કહેત. ધિગ૦ ૧૭.
શુભ ભોજન કરિ રાયને રે, તેડે જમવાને તેહ;
ભૂપ અશન નહુ દેખતે, હુવા દિલમેં સંદેહ. ધિગ૦ ૧૮.
બહુ પરિકરસેં ભૂપતિ રે, બેઠે ભોજન હેત;
અવટે જઇ સતિ માગતી, બહુ ભોજન દેત. ધિગ૦ ૧૯.

ચ્યાર ભણે એવમસ્તુતે રે, રાજ વર્ગ સુણંત;
રસવતિ ધરમેંસિ લાય કર, સખિ ભાખે હવંત. ધિગ૦ ૨૦.
ભોજન મન ગમતાં કરિ રે, નૃપ બેઠા સચિંત;
મંત્રિ તણે ઘર દેવતા, જાણું ભોજ્ય દિયંત. ધિગ૦ ૨૧.
વસ્ત્ર અલંકાર રાયકું રે, લિયા જે લખ ચ્યાર;
દેઇ વિસરજે ભૂપકું, તવ પુછે વિચ્યાર. ધિગ૦ ૨૨.
સા ભણે અમ ઘરમા રહે રે, યક્ષ દેવ તે ચ્યાર;
અસન વસન માગ્યાં દિએ, કરું પૂજા ઉદાર. ધિગ૦ ૨૩.
લક્ષ પસાય સતિકું દિયો રે, ગણિ બેહેન સમાન;
રાય ભણે હમ દિજીએ, ચ્યાર યક્ષનું દાન; ધિગ૦ ૨૪.
બોલિ સતિ તુમે આધિને રે, અમ જિવીત પ્રાણ,
યક્ષ તણી, શી વારતા, કરું ભેટ વિહાણ. ધિગ૦ ૨૫.
ભૂપ ગએ નિજ મંદિરે રે, હુઆ જામ પ્રભાત;
ચ્યારે નિકાલ્યા કૂપસે, જળ સ્નાન કરાય. ધિગ૦ ૨૬.
ચંદન કેસર લેપિને રે, ફુલ પૂજા વિશેષ;
વસ્ત્ર કરંડ બધીએ, રથ મધ્યે નિવેશ. ધિગ૦ ૨૭.
વાજિત્ર ગીત મહોચ્છવે રે, રાજદ્વારે ચલંત;
સનમુખ આએ ભુપતિ, નિજ ઘરમેં થાપંત. ધિગ૦ ૨૮.
નૃપ કહે રસવતિ ના કરો રે, ભોજ્ય દેવેગા યક્ષ,
વેળાએ પૂજી માગતે, દિયો ખટરસ ભક્ષ. ધિગ૦ ૨૯.
બોલત તે એવમસ્તુતે રે, કછુ દિયા ન ધાન;
ભોજન વેળા વહિ ગઇ, હુઆ ભૂખે હેરાન. ધિગ૦ ૩૦.
ખોળી કરંડમે દેખિયા રે, મુખ ફાટાં કૃશાંગ;
નૃપ વદે એ ચઉ રાક્ષસા, નહીં યક્ષનું અંગ. ધિગ૦ ૩૧.
તે ભણે યક્ષ અમે નહીં રે, અમો તુમચા દિવાન;
શિયળવતીએ બનાઇયા, રંકા વિણુ ધાન. ધિગ૦ ૩૨.
દંપતિને નૃપ તેડિને રે, કરે બહુત પ્રશસ;
સતકાર કરિ ઘર મોકલે, લહે ધર્મ નરેશ. ધિગ૦ ૩૩.

ચૈનાણી મુનિ તિહાં આવિઆ રે, જયવંદે નરેશ,
ચૌ પણ ગએ લજ્જા ભરે, સુણિ-ગુરૂ ઉપદેશ. ધિગ૦ ૩૪.
સતી પતી દિક્ષા લહી રે, ગએ પંચમ સ્વર્ગ;
નરભવ નૃપકુળ રાજવી, થઇ લહે અપવર્ગ. ધિગ૦ ૩૫.
વૈરાગ રંગે રંગીઆ રે, લિએ સંયમ ચ્યાર;
બહુશ્રુત હુઇ આએ ઇહાં, અમો સૌ અણગાર. ધિગ૦ ૩૬.
કુંવર સુણી મુનિને સ્તવી રે, કરે ભક્તિ ઉદાર.
સંસારે સંગતિ સાધુની, લહે પુન્યે વિશાળ. ધિગ૦ ૩૭.
પૂરણ ત્રીજા ખંડની ગે, કહી સત્તરમિ ઢાળ;
વીર કહે શ્રોતા ઘરે, હજ્યો મંગળ માળ. ધિગ૦ ૩૮.

ચોપાઇ.

ખંડ અખંડે મધુરતા ભરી, ત્રીજે ખંડ પુરણતા કરી,
શ્રી શુભવિજય ગુરૂ સુખકરી, સાકર દ્રાખ સુધારસ જરી. ૧.

इत्याचार्य श्री सिंहसूरि संतानीय संवेगी शिरोरत्न पंडीत श्री शुभविजय गणीशिष्य भुजिष्य पं० वीरविजयगणिभिर्विरचिते चंद्रशेखर चरित्रे प्राकृत प्रबंधे चित्रसेन पद्मावति कथा कथन मृगसुंदरीहरणे खेटमारण द्वितीय खेटघातेन चंद्रहास्यखड्गप्रापन चंद्रावलि मुखात् खेटांगजा चतुर्थी वार्ता श्रवण ६३६ खेटसुतापाणिग्रहण शाश्वत जिनयात्राकरण सहस्रविद्याग्रहण समेत द्वौचतुर्मुनि चरित्रे शियलवती प्रबंधवर्णनोनाम तृतीयखंड ॥

ખંડ ૪ થો.

દોહરા.

સરસ વચન રસ વરસતી, મુખ તંબોળ રસાળ,
નયન યુગલ કજ્જળ કળા, કંઠે મુગતામાળ. ૧.
કાશમિર આરચ્યા ભાલમેં, કટિ તટ કાંચિ ધરાય.
હંસાસન કંકણ વલય, તિલક નૂપુર પાય. ૨.

પુસ્તક વીણા ધારણી, પરણમિ સરસતિ માય;
શ્રી શુભવિજય સુગુરૂ તણા, પ્રેમે પ્રણમી પાય. ૩.
ત્રીજો ખંડ અખંડ રસ, પુરણ થયો સુપ્રમાણ;
ચોથો ખંડ કહું હવે, સુણજો શ્રોતા જાણ ૪.
જાણજ શ્રોતા આગળે, વકના સફળ પ્રયાસ;
મુર્ખ સભામેં કવિ કળા, કુસુમ કુટંબી આસ. ૫.
ક્ષુલક કરથી ટોપરી, પડી સુણિ શબ્દ અગાઢ;
નિદ્રાએ ભરી દોકરી, કરે સદસિ હાડ હાડ. ૬.
હુંઘે તે સુંઘે મહી, સુઘે નહીં રસ ઘુંટ;
સાકર દ્રાખને પરિહરી, કંટક રાતો ઉંટ. ૭.
વિકસિત નયન વદન કરી, પંડિત ગુણ પરખંત;
ભકિત રૂચી નિંદા તજી, શ્રોતા વિનય કરંત. ૮.
તે માટે સજ થઇ સુણો, આગળ વાત રસાળ;
મુનિ નમિ ચંદ્રશેખર સુએ, સુંદર હાથ નિહાળ. ૯.
રવિ ઉદયે ચલતા સર્વે, ગગને બેસિ વિમાન;
જિનવર ચૈત્ય નિહાળીને, ઉતર્યો રણ ઉદ્યાન. ૧૦.
વિમળ જિનેશર વંદિને, કુંવર નિકળિયા બાહાર;
પાસે પંથ વિલાસમેં, દિઠા એક અણગાર. ૧૧.
કાઉસગ્ગ ધ્યાન દિક્ષા રહ્યા વંદિ બેઠા જામ;
જયપુર રાજા એકલો, આવી પ્રણમે તામ. ૧૨.
તે દેખી મુનિ પારિને, કાઉસગ ઇમ બોલંત;
આવ્યા વક્ત સ્વેહર્યા, તંત તે નૃપ પૂછંત. ૧૩.

ઢાળ ૧ લી.

(મધુબિંદુ સમો સંસાર, સુગ્રાણા માહાલતા–એ દેશી.)
ભર્યે વન વેળા સંજમ મેળા કિમ થયા,
હયોં અશ્વે હું જાણ્યો કેમ કહીએ કરી દયા;
મુનિ ભાખે તુમારે નીમિતે અમે સંજમ લિયો,
હર્યો અશ્વ તે જાણું એમ પુછે આહી થયો.
મધબિંદુ વિષય રસ લેશ ભવકૂપે પડે,

સદગુરૂનો સુણી ઉપદેશ વિમાને નવી ચઢે. એ આંકણી. ૧.
જિન વણિકની નારી નણુદિ ઉદુર મચ્છર ભરી,
ઉદવેગ લહી તે નંદ વોળાવે સહોદરી,
કપટે શકટે બેસારી સ્વસુર ગેહે ધરી,
જાણી વાત લહી મૂળ ઘાત રોની સુંદરી. મધ૦ ૨.

યત:

ધકુતું ગાડલું ને ગોળની ગોળી,
મુંજડી ગાય ને વાઠડી ગોરી;
આઇજિને ચિંતવ્યું તે બાઇજિને થયું,
સાલ્લા સાટે મુળગું ગયું.

પૂર્વ ચાલ.

મોહે મૂઝાણી સંસારિક કેરી ચેતના,
પચિ વિષયારસ લીન નરકની વેદના;
યોવન મદ મચ્છર મદીરા છાકને મેં તજ્યો,
ઘરવાસ થકી વનવાસ લઘૂ વયમેં ભજ્યો. મધ૦ ૩.
ચંદ્રશેખર પુછે સ્વામિ કુણુ એ ભૂપતિ,
થયો કિમ તુમ નિમિત એહ ચરણ મહામતી;
તવ બોલે મુનિવર એમ સુણો ખેચરપતિ,
મહીલાશું મુઝાણા મૂઢ વાત કહું છતી. મધ૦ ૪.
જયપુર નગરે જયરથ રાજા ત્યાંઇ વસે,
દત્ત મંત્રિ વડો છે તાસ મતિગુણ ઊલસે;
તસ પૂત્રિ અતિ રૂપવંતી શણુગારમંજરી,
માતતાતનો બહૂલ સ્નેહે રાજમદે ભરી મધ૦ ૫.
વય પામિ જવાનિ દિવાનિ બની ઘર ખેલતી,
છે કુમારી પણુ નર પથ જાતાં વેધતી;
મરકટને મદિરા પીધ ને વૃશ્ચિક ડંશીયો,
શીશી ચેષ્ટા ન કરે એહ વળી ભૂત વળગિયો. મધ૦ ૬.
અસતિ જુએ પુંઠ ને કેડ હલાવત ચાલતી,

શણુગારી રહે દિન રાત પુરૂષ હસાવતી;
જાય પરઘર, નિશિ અંધારિએ પુરૂષ ધકાવતી,
એકલી ચહુટે ખડી પથ પાન મંગાવતી. મધ૦ ૭.
નરને રાખે ગ્રહિ વસ્ત્ર ને દ્વારે ઊભી રહે;
ખેંચિ બાંધિ કુચ બેર બેર વળી હાથે ગ્રહે;
મારી કાંકરી નટવિટ નર સંકેત જણાવતી,
ઉંચે હાથે આળસ દેત તાળી વજાવતી. મધ૦ ૮.
મોચણુ કદોઇ કુંભારણુ નાઇ સોનારણી,
સખીયો કરી નિત ઘર જાત નર ખુંખારણી;
ઘણું રેહેતી પિહર નિજ તનુ નરને દેખાવતી,
કર ઉંચા કરી ઘરબાર. બાળ ખેલાવતી. મધ૦ ૯.
મુખ મચકોડી કર કંકણુ આસ્ફોટન કરે,
ડસે હોઠ બજાવે દંત અંચળે વા ધરે;
ઘર દેઇ બારણે સુતી ઝાંઝર ઝમકાવતી,
દેઇ ચૂંટી જગાવે કંત અંગ ધુણાવતી. મધ૦ ૧૦.
બાળ ચુંબી લગાવે કંઠ અધર શિરે ઢાંકતી,
કરે કોગળા ઉભી ગોખ નરને છાંટતી;
એક દિન નિજ ગોખે ઉભી નજર ચિહુ દિશ જડી,
રયવાડિયે વળિયો રાય તસ નજરે પડી મધ૦ ૧૧.
રાગ લાગ્યો સચિવશું માગું કરી નૃપ પરણુતો,
સાત ભૂમિ આપ્યા શેઠવંત, નૃપ નિત જાવતો;
પટરાણીને કરી દૂર રમે તેહશું અતિ,
તસ અવગુણ નવિ દેખંત જાણે મહાસતિ. મધ૦ ૧૨.
શેઠ પુત્ર ધનંજય નામ, મેહેલ અધ જાવતી,
દોય નયને નયન મિલંત પત્ર સા નાખતી;
ચિઠ્ઠિ વાંચિ કામાતુર તેહ ઘર જઇ ચિંતવી,
કરિ વનથિ સુરંગા એક તસ મેહેલે કરી. મધ૦ ૧૩.
ભુમિ મધ્ય ગતાગત કરતી રમતી તેહશું;

સુખ માને ધનંજય નારિ મળિ, મુજ નેહસ્યું;
રયવાડિ ગયે નૃપ દેખે શેઠસ્યું બેસતી,
સા તતખિણ નિજ ઘર જાય ગોખે બેસતી. મધ૦ ૧૪.
નૃપ શંકાએ ઘર જાત તથાવિધ દેખતાં,
મન હરખ્યો વળિ દિન એક નાટક નાચતાં;
તિહાં પણ સા પરનર સંગે ભૂપતિ જોવતાં,
શકિત ઘર દેખે તામ સન્યાએ ઉધતાં. મધ૦ ૧૫.
નૃપ શંકા ટાળણ પ્રેમે વદે આંસુ ભરી,
એકલાં નવિ મુજ રહેવાય તુમે જબ જાઓ ઘરિ;
ધુંતુરક ભક્ષી નરપરે નૃપ સાચું ગણી,
એક દિવસે દંપતિ જાત વન ક્રીડા ભણી. મધ૦ ૧૬.
નિશિ વેલડી મંડપ સુતાં સા સરપે ડસી,
કીધા ઉપચાર અનેક મુર્છા નવિ ખસી;
જનતા મળે સા સહ કાષ્ટ ભક્ષણ ભૂપતિ કરે,
જતો જાત્રા ખેચર એક દેખી ઉતરે. મધ૦ ૧૭.
કરૂણાએ નિષેધી ભૂપને તસ જળ છાંટીયો,
મંત્રબળથી કરિ સા સજ સહૂ ચિત હરખિયો;
સતકાર કરી ખેચરને વિસર્જે નમિ કરી,
બિહુ સુતાં નિશિ વન માંહિ નૃપ નિદ્રા પરી. મધ૦ ૧૮.
તિહાં આવ્યો ધનંજય દેખિ સા એમ વિનવે,
નૃપ ઉઘતાં સુખ હેત ચલો દેશ પુર નવે;
સો ભણે સુણ ભોળિ નારિ નરેશ્વર જીવતાં,
નવિ રહિ શકિએ પરદેશ પગેર કાઢતાં. મધ૦ ૧૯.
સુણિ સા કર ધરિ તરવાર ભુપાળને મારતી,
તવ હેત પડાવિ શેઠ, ઉગાર્યો ભૂપતિ;
ચિત ચિંતે ધનંજય પાવકમાં પ્રેમે વસે,
કરિ પટરાણી હણે તાસ માહારી કિમ થશે. મધ૦ ૨૦.
વૈરાગ લહી જઇ દૂર અમે વ્રતધર થયા,

શણગારમંજરિસ્યું રાય પ્રભાતે ઘર ગયા;
વડેલી સાથ વિલાસેં વર્ષ કેતાં રહ્યા,
અમે સદગુરૂ સંગે ધ્યાન જ્ઞાન આદી લહ્યો. મધ૦ ૨૧.
અરિ ભેટ કરી વહાવ્યે, હયો એ આવિયો,
સંયમનું નિમિત એ રાય મુજને ભાવિયો;
ચંદ્રશેખર પુછે નારી મરી એ કિંહાં જશે,
મુનિ બોલે નરક મઝાર ભવ બહુલા થશે. મધ૦ ૨૨.
નૃપ પુછતા મુજ આગળ ભવ હોસ્યે કશ્યો,
જપે મુનિ આ ભવ માંહિ તમે મુગતિ જશો;
ખંડ ચોથે પેહેલિ ઢાળ સુણી ચિત ધારિએ,
શુભવીર વિવેકી લોક વિષય નિવારિએ. મધ૦ ૨૩.

દોહરા.

જયરથ કહે ભવ નાટકે, વિષયિને ધિક્કાર;
ગુરૂ ઉપદેશ લહ્યા વિના, ભોળે આ સંસાર. ૧.
નારી અસારી રાગથી, મેં ભવની કુળ કીધ;
તુમે મુજને જીવિત દિયો, સાધુવંચ્છિત સિદ્ધ. ૨.
વિષય તરૂસમ સંસાર એ, તજવો મુજ નિરધાર;
આપ સવારથ સાધશું, લેઇ સંજમ સાર. ૩.
પણ પટરાણી એક છે, વનમાળા અભિધાન;
સુણવંતી દૂરે તજી, પામી કાય નિધાન. ૪.
પણ તસ કન્યા દોય છે, રધ પીઇ સુંદરિ નામ;
રૂપકળા ગુણ આગળી, લવણિમ લીલા ધામ. ૫.
પ્રાકૃત સંસ્કૃત શાસ્ત્રમાં, શબ્દવેધ અનેકાંત;
નિપુણ થઈ,પણ નિપુણ વર, મળતાં સુખ અત્યંત. ૬.
ચતુરાને મૂરખ મળે, વિણ પરખ્યો ભરતાર;
જાય જન્મારો ઝૂરતાં, તોડળ રાગ વિચ્યાર. ૭.
ચતુરા ચતુર મિલાવડો, અહનિશ કરતાં ગોઠ;
પય મહિ સાકર ભળી, કયનિ નાવે હોઠ. ૮.

તે માટે મુજ પુત્રિએ, કીધિ પ્રતિજ્ઞા એમ;
પ્રશ્નોત્તર દિએ તસ વરૂં, બીજો વરવા નેમ. ૯.
તે પરણાવ્યા ત્રિણુ લિઉં, જો હું સંજમ ભાર;
તો સંસારે હેલણા, કરતા અધમ ગમાર. ૧૦.
દયા કરિ મુજને કહો, કુણ હોશે તસ કંત;
મુનિ કહે એ બેઠા ગુણી, ચંદ્રશેખર મતિવંત. ૧૧.
આવ્યું સૈન્ય તિણે સમે, પગલાને અનુસાર;
ઉઠી રાજા કુંવરને, વિનવે કરિય જુહાર. ૧૨.
દયા કરિ મુજ ઘર ચલો, મ કરો યાચના ભંગ;
કુંવર વિપટે મોકલે, ભેટ હતા જે સંગ. ૧૩.

ઢાળ ૨ જી.

(સાંભળ રે તું સજની મોરી રજનિ કિહાં રમિ આવિજી રે—એ દેશી.)

નિજ પરિવાર વિદાય કરીને, નૃપશું કુંવર સધાવેજી રે;
બેશિ સુખાસન સૈન્યશું ચલતાં, જયપુર નગરે આવે.
જગ જયવંતાજી રે, પુન્યતણા ફળ જોય. એ આંકણી. ૧.
રાજદ્વારે ઉતારો કરતાં, એક દિન રાજ સભાએજી રે;
મંત્રિ સેનાપતિ શેઠ પ્રમુખ સવિ, સજ્જન ભેગાં થાયે. જગ૦ ૨.
રાજા રાણી તખત બિરાજે, ગાયન નર ગીત ગાવેજી રે;
સોળ શણગાર સજી ગતિ પ્રીતિ, સખિયો સંયુત આવે. જગ૦ ૩.
જોશી પંડિત શાસ્ત્ર વિશારદ, સઘળી સભા પુરાણિજી રે;
પંચપચોલી તેર તિલંગ, આવ્યા ઉલટ આણી. જગ૦ ૪.
કન્યાએ પ્રશ્નો જે પૂછ્યા, ઉતર કો નવિ થાયેજી રે;
સો બોલે પરમન દ્રઢ મોહોટો, તાગ કહો કુણ પાવે. જગ૦ ૫.
તેજ જળામળ ભાણુ સરીખો, કુંવર સભામાં બેઠાજી રે;
તે દેખી દેય કન્યા અંગે કામ, અનંગી પેઠા. જગ૦ ૬.
કુંવરને પૂછે નજર હસંતે, સૌને અંતર પાડીજી રે;
ઘરડો બ્રાહ્મણ શાસ્ત્ર ભણેલો, કરતો બેનર વાડી. જગ૦ ૭.
જમના નામે ગ્રંથ ભણેલી, પુન્ય વિહુણી નારીજી રે;

ઘરઘરથી મહેલી નિકળતી, અજ ગણુતી નવિ હાલે. જગ૦ ૨૨.
એમ પદ અર્થ સુણી દોય કન્યા, કુંવર ગળે વરમાળાજી રે;
ઠવતાં ફુલની વૃષ્ટિ ગગનથી, દેવ કરે ઉજમાળા. જગ૦ ૨૩.
દેવી દેવતા પરગટ આવી, સોવન ચોરી બનાવીજી રે;
અનુપમ ઓછવમોછવ કરિને, બેઉ કન્યા પરણાવી જગ૦ ૨૪.
દેવદુષ્ય ચિવર ને ભૂષણ, રત્નજડિત દિએ દેવાજી રે;
ભૂપતિ હય ગય રથ ભટ દેવે, દાસી દાસ કરે સેવા. જગ૦ ૨૫.
વાસ ભૂવનમાં સુખ વિલસતાં, દોગુંદુક સુર જેમજી રે;
દેવ ગયા અદ્રશ થઇ ગગને, જુએ કૌતક જન એમાં. જગ૦ ૨૬.
ચોથે ખંડે બીજી ઢાળે, સુંદર રાસ રસાળજી રે;
શ્રી શુભવીર વિવેકી દેવા. અવસર સમય નિહાળે. જગ૦ ૨૭.

દોહરા.

શણગારમંજરીને હવે, નૃપે તેડાવી હજુર;
કહે તુમ ચરિત્ર સુણી થયો, વૈરાગ અમ ભરપૂર. ૧.
માતપિતા ઘર જઇ રહો, સુખભર કુળવટ રીત;
એમ કહી એકલી મોકલી, શુભ વાત દોય ચિત્ત ૨.
ચંદ્રશેખર રાજા ભિઠ, નવ નવ ગોઠ કરંત;
વાત વિનોદ છે શાસ્ત્રની, રસભર કાળ ગમંત. ૩.
ગીત ને શાસ્ત્ર વિનોદથી, સજ્જન કાળ ગમંત;
મૂરખ નિદ્રા કલહથી, વ્યસને દિન નિગમંત. ૪.
દોય ચ્યાર પંડિત મળે, ધર્મ વાત, શુભ વાત;
દોય ચ્યાર ગદ્ધા મળે, વિકથા લાતોલાત. ૫.

ઢાળ ૩ જી.

(ચોપાઈની દેશી.)

એક દિન રાય ને ચંદ્રકુમાર, કેલ કરંત ચલ્યા પુર બહાર;
શિતળ જળ નદિ આવ્યું પૂર, લોક જૂએ બહુલા રહી દૂર. ૧.
તારૂ લોકની ન ચલે હામ, ઉછળે જળ કલ્લોલ ઉદામ;
જાણે વસુમતિ ડુબાવશે, શ્રીફળ લેઇ પૂજન જન ધસે. ૨.

ઘરઘરથી બહુલી નિકળતી, અજ ગણુતી નવિ હાલે. જગ૦ ૨૨.
એમ પદ અર્થ સુણી દોય કન્યા, કુંવર ગળે વરમાળાજી રે;
ઠવતાં પુલની- વૃષ્ટિ ગગનથી, દેવ કરે ઉજમાળા. જગ૦ ૨૩.
દેવી દેવતા પરગટ આવી, સોવન ચોરી બનાવીજી રે;
અનુપમ ઓછવમોછવ કરિને, બેઉ કન્યા પરણાવી જગ૦ ૨૪.
દેવદુષ્ય ચિવર ને ભૂષણ, રત્નજડિત દિએ દેવાજી રે;
ભૂપતિ હય ગય રથ ભટ દેવે, દાસી દાસ કરે સેવા. જગ૦ ૨૫.
વાસ ભુવનમાં સુખ વિલસતાં, દોગુંદુક સુર જેમજી રે;
દેવ ગયા અદ્રશ થઇ ગગને, જુએ કૌતક જન એમા. જગ૦ ૨૬.
ચોથે ખડે બીજી ઢાળે, સુંદર રાસ રસાળજી રે;
શ્રી શુભવીર વિવેકી દેવા. અવસર સમય નિહાળે જગ૦ ૨૭.

દોહરા.

શણગારમંજરીને હવે, નૃપે તેડાવી હજૂર;
કહે તુમ ચરિત્ર સુણી થયો, વૈરાગ અમ ભરપુર ૧.
માતપિતા ઘર જઇ રહો, સુખભર કુળવટ રીત,
એમ કહી એકલી મોકલી, ગુપ્ત વાત દોય ચિત્ત ૨.
ચંદ્રશેખર રાજા સિંહ, નવ નવ ગોઠ કરંત;
વાત વિનોદ છે શાસ્ત્રની, રસભર કાળ ગમંત. ૩.
ગીત ને શાસ્ત્ર વિનોદથી, સજ્જન કાળ ગમંત;
મૂરખ નિદ્રા કલહથી, વ્યસને દિન નિગમંત. ૪.
દોય ચ્યાર પંડિત મળે, ધર્મ વાત શુભ વાત;
દોય ચ્યાર ગદ્ધા મળે, વિકથા લાતોલાત. ૫.

ઢાળ ૩ જી.

(ચોપાઈની દેશી.)

એક દિન રાય ને ચંદ્રકુમાર, કેલ કરંત ચલ્યા પુર બહાર;
શિતળ જળ નદિ આવ્યું પૂર, લોક જૂએ બહુલા રહી દૂર. ૧.
તારૂ લોકની ન ચલે હામ, ઉછળે જળ કલોલ ઉદામ;
જાણે વસુમતિ:હૂબાવશે, શ્રીફળ લેઇ પૂજન જન ધસે. ૨.

સાધુ કહે સુણુ જયરથ રાય, એ સુર તુજ ગુરૂ બાંધવ થાય,
દેશવિરતિ લહિ દેવ એ હુઓ, શ્રાવક ધર્મનો મહિમા જુઓ. ૧૭.
અવધિ નાણે તુજને દીઠ, વિષય પ્રમાદે રક્ત વિશીઠ,
રખે સહોદર નરકે જાય, પ્રતિબોધન લાગ્યો અમ પાય. ૧૮.
ઘણા દિવસ તુમ ગેહે રહી, દોય સુતા પરણાવી સહી,
કન્યાદાન વિશેષે દિયો, બાંધવ જાણી નચિંતો કિયો. ૧૯.
દેવ કહે સંજમ સાધશો, તો અમથી પણ સુખિઆ થશો,
સાંભળી એમ નૃપ દિક્ષા લિએ, વેશ ઊપાધિ સઘળી સુર દીએ ૨૦.
ગુરૂકુળવાસે બહુશ્રુત થયા, કામ વિડંબણુ ચૂકી ગયા
કેવળ પામી વિચર્યા બહૂ, સાદિ અનંત વર્યા શિવ વહૂ ૨૧
જયપુર આવિ દેવ કુમાર, રાજ્યે નૃપસુત થાપ્યો સાર,
દેવ અદ્રશ થયો તિણિવાર, કુંવર ગયા નિજ મેહલ મઝાર ૨૨.
રૂપ કુંવરનું દેખી વિશાળ, કવિ ઉપમા દેવે તતકાળ
મકરધ્વજ રહે સર્ગ મઝાર, તેહને છે રતિ પ્રીતિ નાર ૨૩
કામદેવ વહ્યો જગ ભમે, દેવ નરાતિરી ઘર ઘર રમે,
અંગ વિહૂણો પંડિત કહે, એ સાથે ઘર કિમ નીરવહે ૨૪.
રતિ પ્રીતિ પતિ કલેશે કરી, રોશભરી ઘરથી નીસરી,
ખીર સમુદ્રે ઝંપા કરી, જયરથ રાજકુળે અવતરી ૨૫.
અનંગ તાસ વિયોગે ભર્યો, નંદનવન જઇ બહુ તપ કર્યો,
કાશી તિર્થે સહ્યો અવતાર, કામદેવ રૂપ ચંદ્રકુમાર ૨૬.
ચંદ્રશેખરનં રાસ રસાળ, ચોથે ખંડે ત્રીજી ઢાળ,
શ્રી શુભવીર વચન રસભર્યા, શ્રોતા લોક સુણિ ચિત ઠર્યા ૨૭.

દોહરા.

સુખ વિલસતાં કુંવરને, આવ્યો વર્ષા કાળ
બાદળ અંબર કરે, વીજળિઓ ઝળકાર ૧.
શામ ઘટા ગગને ચઢી, વરસતો જળ ધાર,
વસુધા નવપલ્લવ થઇ, મોર કરે ટહૂકાર ૨.
પંખિ માળા તરૂવરે, પથિ નિજ ઘર જાય,

ઢાળ ૪ થી.

(ઘોડી તો આઇ થારા દેશમાં મારૂજી ॥ પરણી દે પાછી વાલ હો નણદીરા વીરા ॥
ચાસયુ નહીં ઓહું મારૂજી—એ દેશી.)

ચંદ્રશેખર પૂરે સાધુધે રાજાજી, વાણી હુએ આકાશ હો;
ગુરૂ લોપીને વંછિત નહીં પૂળે રાજાજી,
ભુતેષ્ટા રાત્રિ સમે રાજાજી, ભિષ્મ અટ્ટ કીયો હાસ હો. ગુરૂ૦ ૧.
ઉત્તર સાધકને ભખું રાજાજી, અથવા સાધક ભક્ષ હો; ગુરૂ૦
કુંવર કહે પથ્થર ભખો રાજાજી, પગ પગ પડીયા લક્ષ હો. ગુરૂ૦ ૨.
મૃગ સિંહને ન ભખે કદા રાજાજી, મુજપર ઇદ્રિ નિરાશ હો; ગુરૂ૦
તુજ જીતવાની શી કથા રાજાજી, ફરિ થઈ વાણિ આકાશ હો. ગુરૂ૦ ૩.
પર હેતે મુરખ મરે રાજાજી, દેવ ન છલ્યા જાય હો; ગુરૂ૦
તજિય રહે તું વેગળો રાજાજી, અપરાધ વિણુ કોણુ ખાય હો. ગુરૂ૦ ૪.
મુજગિરિ ઓષધી ચોર હો રાજાજી, નિશ્ચય હણુસ્યું તાસ હો; ગુરૂ૦
કુંવર સુણી હસિને કહે રાજાજી, ફોગટ બળ પરકાશ હો. ગુરૂ૦ ૫.
અદશ થઇ ગગને લવો રાજાજી, વીરપણું જુઓ મુજ હો; ગુરૂ૦
યુદ્ધ કરો ઇહાં ઊતરી રાજાજી, દેખું દેવપણું તુજ હો. ગુરૂ૦ ૬.
ક્રોડ રૂપ ધરી ઊતર્યો રાજાજી, કુંવર સુઅર રૂપ કૂદ્ધ હો; ગુરૂ૦
ધૂર ઘુરાવે ગાજતા રાજાજી, બિહુનું બન્યું બહુ યુદ્ધ હો. ગુરૂ૦ ૭.
દતિ નખે હણતાં બિહુ રાજાજી, ઊડે પડે ગિરી કંપ હો; ગુરૂ૦
દતિ હણ્યો સુર ભાગતા રાજાજી, ગજરૂપ ધરતો અજંપ હો. ગુરૂ૦ ૮.
કુંવર કરી રૂપે જુજતો રાજાજી, નાઠો સુર થયો સિંહ હો; ગુરૂ૦
નૃપ સિંહરૂપે હાર્યો રાજાજી, રૂપ પિશાચ ધરેહ હો. ગુરૂ૦ ૯.
ઊંચો તાડ ચુલ જંઘ હો રાજાજી, પેટ ગુફા કથ ખંધ હો; ગુરૂ૦
કુદ્દાલરદ નયનાગ્નિભા રાજાજી, વટ શાખા ભુજ દંદ હો. ગુરૂ૦ ૧૦.
ફણિ મણિધર કંઠે ધર્યા રાજાજી, મોગર કરકર વાસ હો; ગુરૂ૦
જંપે મુઢ કામુધા મરે રાજાજી, નહિ જસ મુજ હણ્યે ખીલ હો. ગુરૂ૦ ૧૧.
નૃપ ભણે લઘુ ગુરૂ રસું કરે રાજાજી, ગજ અંકુશને ન્યાય હો; ગુરૂ૦
સુણિ સુર ક્રોધારણ થઇ રાજાજી, કરિ કિકિયારો ધાય હો. ગુરૂ૦ ૧૨.

અહનિશિ ગુરૂને સેવતા રાજાજી, પૂરવ ભવને પાપ હો, ગુરૂ૦
ગુરૂ તજી સ્વેચ્છાએ નીકલ્યો રાજાજી, ગુરૂને મટ્યો સતાપ હો ગુરૂ૦ ૨૪
ભિક્ષા ભમે ચોરી કરે રાજાજી, ધૂતી હરે પરવિત્ત હો, ગુરૂ૦
ઘર કરી રાખી બીલડી રાજાજી, તસ ઘર ભરતો નિત્ય હો ગુરૂ૦ ૨૫
ગુરૂ લોપી મહા પાપિયો રાજાજી, પંડિત એમ ઉપરાર હે, ગુરૂ૦
તુચ્છ વચને મે ઔષધી રાજાજી, દીધી પણ ન ફળાય હો ગુરૂ૦ ૨૬
ચોથે ખંડે ઢાળ એ રાજાજી, ચોથી ચતુરને શિખ હો, ગુરૂ૦
શુભ ગુરૂ વચનથી વેગળા રાજાજી, ઘરઘરથી માગે ભીખ હો ગુરૂ૦ ૨૭

દોહરા.

ગુરૂ દ્વેષી અતિ લોભીઆ, ધરે મિથ્યા મુનિ વેશ,
ગુરૂએ અયોગ્ય કરી તજ્યો, યોગ્ય નહિ ઉપદેશ ૧
કપટે લોકના ધન હરી, સમરી ઘર સતાપ,
કરશે સા પૂરણ ધને, વેગે એહનો ઘાત ૨.
જીમ અતિલોભે શ્રગદત, પડિયો જલધિ મઝાર,
ધરમ વિહૂણો દુર્ગતિ, પામ્યો બહૂ અવતાર ૩
રાજકુવર કહે તે કહો, કુણ એ દુરગતિ શેઠ,
દેવ વદે સુણો મૂનથી, કહુ દર્ષ્ટાંત જ ઠેઠ ૪

ઢાળ ૫ મી

(એણે અવસર તિહાં શુ બનુ રે—એ દેશી)
રોહણપુર નગરે વસે રે, શ્રગદત્ત એક શેઠ રે,
ચતુર નર, બત્રીસ કોડ સોવન ધણી હો લાલ,
તોહે વણીજ કરે બહુ રે, કરે પરાઇ વેઠ રે,
ચતુર નર, ઘાસે ન કોયને આપણી હો લાલ ૧
નંદન ચ્યાર છે તેહને રે, તાસ વધૂ છે ચ્યાર રે,
ચતુર નર, શેઠ કૃપણ અતિશે ઘણો હો લાલ,
રાત્ર દિવસ નિદ્રા નહિ રે, લોભ તણો નહી પાર રે,
ચતુર નર, ધરમની વાત ન ચિત્ત રૂચે હો લાલ ૨
જૈન મુનિ ઘર નહિ કદા રે, દાન માન સનમાન રે,

અહનિશિ ગુરૂને સેવ્યું રાજાજી, પૂરવ ભવને પાપ હો; ગુરૂ૦
ગુરૂ તજી સ્વેચ્છાએ નીકલ્યો રાજાજી, ગુરૂને મટ્યો સંતાપ હો. ગુરૂ૦ ૨૪.
ભિક્ષા ભમે ચોરી કરે રાજાજી, ધૂતી હરે પરવિત્ત હો; ગુરૂ૦
ઘર કરી રાખી ભીલડી રાજાજી, તસ ઘર ભરતો નિત્ય હો. ગુરૂ૦ ૨૫.
ગુરૂ લોપી મહા પાપિમો રાજાજી, પંડિત એમ ઉપરાય હે; ગુરૂ૦
તુજ વચને મેં ઔષધી રાજાજી, દીધી પણ ન ફળાય હો. ગુરૂ૦ ૨૬.
ચોથે ખંડે ઢાળ એ રાજાજી, ચોથી ચતુરને શિખ હો; ગુરૂ૦
શુભ ગુરૂ વચનથી વેગળા રાજાજી, ઘરઘરથી માગે ભીખ હો. ગુરૂ૦ ૨૭.

દોહરા.

ગુરૂ દ્વેષી અતિ લોભીઓ, ધરે મિથ્યા મુનિ વેશ;
ગુરૂએ અયોગ્ય કરી તજ્યો, યોગ્ય નહિ ઉપદેશ. ૧.
કપટે લોકના ધન હરી, સઘરી ઘર સંતાપ;
કરશે સા પૂરણ ધને, વેગે એહનો ઘાત. ૨.
જીમ અતિલોભે શ્રંગદત, પડિયો જલધિ મઝાર;
ધરમ વિહૂણો દુર્ગતિ, પામ્યો બહુ અવતાર. ૩.
રાજકુંવર કહે તે કહો, કુણ એ દુરગતિ શેઠ;
દેવ વદે સુણો મૂલથી, કહું દ્રષ્ટાંત જ ઠેઠ. ૪.

ઢાળ ૫ મી.

(એણે અવસર તિહાં શું બન્યું રે—એ દેશી.)

રોહણપુર નગરે વસે રે, શ્રંગદત્ત એક શેઠ રે,
ચતુર નર, બત્રીસ કોડ સોવન ધણી હો લાલ;
તોહે વણીજ કરે બહુ રે, કરે પરાઇ વેઠ રે,
ચતુર નર, ધાસે ન કોયને આપણી હો લાલ. ૧.
નંદન ચાર છે તેહને રે, તાસ વધૂ છે ચાર રે,
ચતુર નર, શેઠ કૃપણ અતિશે ઘણો હો લાલ;
રાત્ર દિવસ નિદ્રા નહિ રે, લોભ તણો નહી પાર રે,
ચતુર નર, ધરમની વાત ન ચિત્ત રૂચે હો લાલ. ૨.
જૈન મુનિ ઘર નહિ કદા રે, દાન માન સનમાન રે,

અહનિશિ ગુરૂને સેવ્યું રાજાજી, પૂરવ ભવને પાપ હો; ગુરૂ૦
ગુરૂ તજિ સ્વેચ્છાએ નીકલ્યો રાજાજી, ગુરૂને મટ્યો સંતાપ હો. ગુરૂ૦ ૨૪.
ભિક્ષા ભમે ચોરી કરે રાજાજી, ધૂતી હરે પરવિત્ત હો; ગુરૂ૦
ઘર કરી રાખી ભીલડી રાજાજી, તસ ઘર ભરતો નિત્ય હો. ગુરૂ૦ ૨૫.
ગુરૂ લોપી મહા પાપિયો રાજાજી, પંડિત એમ ઉપરાય હે; ગુરૂ૦
તુમ વચને મેં ઓષધી રાજાજી, દીધી પણ ન ફળાય હો. ગુરૂ૦ ૨૬.
ચોથે ખંડે ઢાળ એ રાજાજી, ચોથી ચતુરને શિખ હો; ગુરૂ૦
શુભ ગુરૂ વચનથી વેગળા રાજાજી, ઘરઘરથી માગે ભીખ હો. ગુરૂ૦ ૨૭.

દોહરા.

ગુરૂ દ્વેષી અતિ લોભીઓ, ધરે મિથ્યા મુનિ વેશ;
ગુરૂએ અયોગ્ય કરી તજ્યો, યોગ્ય નહિ ઉપદેશ. ૧.
કપટે લોકના ધન હરી, સઅરી ઘર સંતાપ;
કરશે સા પૂરણ ધને, વેગે એહનો ઘાત. ૨.
જીમ અતિલોભે અંગદત્ત, પડિયો જલધિ મઝાર;
ધરમ વિહૂણો દુર્ગતિ, પામ્યો બહૂ અવતાર. ૩.
રાજકુંવર કહે તે કહો, કુણ એ દુરગતિ શેઠ;
દેવ વદે સુણો મૂલથી, કહું દ્રષ્ટાંત જ ઠેઠ. ૪.

ઢાળ ૫ મી.

(એણે અવસર તિહાં શું બન્યું રે—એ દેશી.)

રોહણપુર નગરે વસે રે, અંગદત્ત એક શેઠ રે,
ચતુર નર, બત્રીસ કોડ સોવન ધણી હો લાલ;
તોહે વણીજ કરે બહુ રે, કરે પરાઇ વેઠ રે,
ચતુર નર, ઘાસે ન કોયને આપણી હો લાલ. ૧.
નંદન ચ્યાર છે તેહને રે, તાસ વધૂ છે ચ્યાર રે,
ચતુર નર, શેઠ કૃપણ અતિશે ઘણો હો લાલ;
રાત્ર દિવસ નિદ્રા નહિ રે, લોભ તણો નહી પાર રે,
ચતુર નર, ધરમની વાત ન ચિત્ત રૂચે હો લાલ. ૨.
જૈન મુનિ ઘર નહિ કદા રે, દાન માન સનમાન રે,

અહનિશિ ગુરૂને સેંકણ્ રાજાજી, પૂરવ ભવને પાપ હો, ગુરૂ૦
ગુરૂ તજિ સ્વેચ્છાએ નીકલ્યો રાજાજી, ગુરૂને મટ્યો સતાપ હો ગુરૂ૦ ૨૪
ભિક્ષા ભમે ચોરી કરે રાજાજી, ધુતી હરે પરવિત્ત હો, ગુરૂ૦
ઘર કરી રાખી બીલડી રાજાજી, તસ ઘર ભરતો નિત્ય હો ગુરૂ૦ ૨૫
ગુરૂ લોપી મહા પાપિમો રાજાજી, પંડિત એમ ઉપરાય હે, ગુરૂ૦
તુચ વચને મે ઓષધી રાજાજી, દીધી પણ ન ફળાય હો. ગુરૂ૦ ૨૬
ચોથે ખંડે ઢાળ એ રાજાજી, ચોથી ચતુરને શિખ હો, ગુરૂ૦
શુભ ગુરૂ વચનથી વેગળા રાજાજી, ઘરઘરથી માગે ભીખ હો ગુરૂ૦ ૨૭

દોહરા.

ગુરૂ દ્વેષી અતિ લોભીઆ ધરે મિથ્યા મુનિ વેશ,
ગુરૂએ અયોગ્ય કરી તજ્યો, યોગ્ય નહિ ઉપદેશ ૧
કપટે લોકના ધન હરી, સમરી ઘર સતાપ
કરશે સા પૂરણ ધને, વેગે એહનો ઘાત ૨
જીમ અતિ લોભે શ્રગદત્ત, પડિયો જલધિ મઝાર,
ધરમ વિહૂણો દુર્ગતિ પામ્યો બહુ અવતાર ૩
રાજકુવર કહે તે મ્હો, કુણ એ દુરગતિ શેઠ,
દેવ વદે સુણો મૂનથી, કહુ દ્રષ્ટાંત જ ઠેઠ ૪

ઢાળ ૫ મી

(એણે અવસર તિહાં શું બનું રે—એ દેશી)

રોહણપુર નગરે વસે રે, શ્રગદત્ત એક શેઠ રે,
ચતુર નર, બત્રીસ કોડ સોવન ધણી હો લાલ,
તોહે વણીજ કરે બહુ રે, કરે પરાઇ વેઠ રે,
ચતુર નર ધામે ન કોયને આપણી હો લાલ ૧
નંદન ચ્યાર છે તેહને રે, તાસ વધૂ છે ચ્યાર રે,
ચતુર નર, શેઠ કૃપણ અતિશે ઘણો હો લાલ,
રાત્ર દિવસ નિદ્રા નહિ રે, લોભ તણો નહી પાર રે,
ચતુર નર, ધરમની વાત ન ચિત્ત રૂચે હો લાલ ૨
જૈન મુનિ ઘર નહિ કદા રે, દાન માન સનમાન રે,

ચતુર નર, ભૂપણુ દેઇ વિનયે ગ્રહિ હો લાલ,
યોગેણુ ગગને ઉતપતી રે, એક મતો નિશિ કીધ રે,
ચતુર નર, કાષ્ટે ચઢી ચઊખે વહી હો લાલ ૧૦.
દિન ખેદે નિશિ શ્રમ ભરે રે, નિદ્રા ભરપતિ જાણુ રે,
ચતુર નર, રયણુ દીવ જઇ ખેલતી હો લાલ,
શેષ નીશા ઘર આવિને રે, સૂતી નીજ નીજ ઠાણુ રે,
ચતુર નર એણિપેરે દિન કેતા ગયા હો લાલ. ૧૧.
કાષ્ટ ઠાણુ ભ્રશ દેખીને રે, જે ઘરનો મુખ્ય દાસ રે,
ચતુર નર, જાગતો રાત્રિ વિલોગતો હો લાલ,
કાષ્ટ કોટરે એક દિન રહ્યો રે, વહુ સાથે આકાશ રે,
ચતુર નર, સોવન દ્વીપે જઇ ઠવે હો લાલ ૧૨
ચ્યાર જણી રમવા ગઇ રે, નવનવ ખેલ તે કીધ રે,
ચતુર નર, દાસ વિસ્મય લહિ નિકળ્યો હો લાલ,
તિણે પાછા વળતાં થકાં રે, દોય સોવન ઇંટ લીધ રે,
ચતુર નર, ઘર આવી સૂતો સુખે હો લાલ ૧૩
નિર્ધન ધન થોડે મળે રે, માને જગત તૃણભુતરે,
ચતુર નર, તિણે તે ગર્વરસે ભર્યો હો લાલ,
કામવશે પ્રેર્યો થકો રે, બોલે થઇ ઉનમત્ત રે,
ચતુર નર, શેઠની આણા નવિ ધરે હો લાલ ૧૪
શેઠ ઇસ્યુ મન ચિંતવે રે દાસની પાસે વિત્ત રે,
ચતુર નર, દ્રવ્ય છાક મદિરા છક્યો હો લાન,
ઉત્તર ન દિયો પાસરો રે, ફરતો ફરે ચલ ચિત રે,
ચતુર નર, મીઠે વયણે તસ પશુ કરૂ હો લાલ ૧૫
અવસર પામી પૂછતો રે, વચ્છ સુણો એક વાત રે,
ચતુરનર જાય ન કિમ પશુ ચારવા હો લાલ,
તે કહે હું પણ તુમ સમો રે, થોડે દિન વિખ્યાત રે,
ચતુર નર, ચારે પશુ ગોવાળિયા હો લાલ ૧૬.
ચાર સેહેર સોવન અછે રે, નહિ કોઇની ઓશિયાળ રે,

ચતુર નર, કાઇ સમુદ્રે ન નાંખશો હો લાલ,
તુમ આભૂષણ કારણે રે, હુ આવ્યો છું આજ રે,
ચતુર નર, બહુ કનકે કોટર ભર્યું હો લાલ ૨૪
ચાંચે વિમાસે ચિત્તમાં રે, દીઠો આપણો એક રે,
ચતુર નર, છેડ્યો સાપ ન છોડિએ હો લાલ,
કેશ સમારણ મસ્તકે રે, નાંપે ગીપૂ તેલ રે
ચતુર નર, નવિન ભૂષણ આશા કિશી હો લાલ ૨૫.
રોવુ કુટવુ નવિ પડે રે, ખારે જલે ખસ જાય રે,
ચતુર નર, ચિંતિ જળધિ તજિ ઘર ગઇ હો લાલ,
શૃગદત્ત અતિ લોભથી રે, મરણ સમુદ્રે થાય રે,
ચતુર નર, તિમ પરિવ્રાજકની ગતિ હો લાલ ૨૬
દેવ વચન સુણીને બિહૂ રે, પોત્યા સાધક પાસ રે,
ચતુર નર, તાપસને સુર એમ કહે હો લાલ,
ચંદ્રશેખર સુપસાયથી રે, ઓષધિ વિઓ સુવિલાસ રે,
ચતુર નર, ફળશે ગુરૂ ભક્તિ જિશી હો લાલ ૨૭
અવસરે મુજને સંભારજ્યો રે, કુંવરને કહિ ખેત્રપાન રે,
ચતુર નર, ચાર ઓષધિ આપી ગયો હો લાલ,
ચોથે ખંડે પાંચમી રે, બોલી ઢાળ રસાળ રે,
ચતુર નર, શ્રી શુભવીર વિનોદથી હો લાલ ૨૮.

દોહરા.

ઓષધી આપી સુરપદે, અમરે કુંવરને જેહ,
તાસ અભાવ સુણો હવે, ભાખુ વિવરી તેહ ૧.
જગમ થાવર વિષ હરે, જાય જનમના રોગ,
ઓષધિ નામ વિરોચની, પામે વંચ્છિત ભોગ ૨
ચક્ષુ જનમની જસ ગઈ, દિવ્ય નયન હોય તાસ,
રસ ભરી પાટો બાંધતાં, બીજી બુદ્ધિ પ્રકાશ ૩
જીવ અજીવને થિર કરે, વાંચ્છિત બોલ દિવંત,
સજીવા બુદ્ધિ અજીવને, વન તરૂ ફળ વિકસંત ૪.

દુરિય પશુ તિરજંચને, સુંઘે મણુ અક્કરંત;
પુનરપિ મણુઅને સુંઘતાં, તિરજંચ રૂપ ધરંત. ૫.
ત્યારે ઔષધિ લેઇને, ઉતરિયા ગિરિ હેઠ;
ભૂતલ ચલતાં પામિયા, શુત અટવી વન હેઠ.

ઢાળ ૬ ઠી.

(મદનમંજરી મુખ મોહિ રહ્યો—એ દેશી.)

તિહાં તરૂ શાખા અવલંબને, એક બાંધી હીંચોળા ખાટ;
હીચતી દીઠી અપછરા, નૃપ ચિંતે કિસ્યો એ ઘાટ;
મોહની મુખરસ મોહી રહ્યો. એ આંકણી. ૧.
અનોપમ કુંવરી અમરી સમી, ચંદ્રવદની નયન વિશાળ;
ચંપક સમ તનુ વર્ણ છે, વળી અધર અરૂણ પરવાળ. મોહની૦ ૨.
ગજ કુંભ અંકુશ કુંડળ ધ્વજા, મેરૂ છત્ર કમલ ચક્ર જોય;
દસમો તુરંગ જસ કરતળે, તે સ્ત્રિ નૃપ રાણી હોય. મોહની૦ ૩.
દોય લક્ષણ હોય કરપદ તળે, થયો નિર્દ્ધન ઘર અવનાટ;
પણ પટરાણી નૃપ ઘરે, હોય તોરણ ગઢ આકાર. મોહની૦ ૪.
મોર છત્ર રેખા હોય હાથમાં, સુર પુત્ર પ્રથમ જણે નાર;
મૃગ મીન નયનોદરનણું, મૃદુ ધનવંત હુએ ભરતાર. મોહની૦ ૫.
શિર રોમ સુંઆળા પાતળા, નાભિ દક્ષણ વલયે જાસ;
સુગોળ લાંબી કરાંગુલી, રૂપવંત પતિ ચિરવાસ. મોહની૦ ૬.
હસતા નિલવટ સાથિયો, પતિ ઘર ગજ ઘોડાશાળ;
મસ તિલ ભદ્ર ડાબે ગળે, સુત પ્રથમ જણે સા બાળ. મોહની૦ ૭.
ઉરૂ કેલ અરોમ પગ હાથ છે, સ્વેદ ગેમ ને નિદ્રા અહાર;
અલ્પ વિનયી કટી પાતળી, ભાલ છે અર્ધચંદ્રકાર. મોહની૦ ૮.
ઉર ઉંચું, પછિમ ભાગ પૂરતાં, પ્રિયા લક્ષ્મી ભરે ઘરબાર;
અધમ લક્ષણ હવે બોલીએ, અતિપક્ષે ગુણનો પ્યાર. મોહની૦ ૯.
પ્રિયા સાથળ હોઠ પયોધરે, રોમ રાજી બહુલિ દૂત;
જસ મુખ પસિએ પંડુરું, વિધવાપણું પ્રિય લહંત. મોહની૦ ૧૦.
પગ જઘા જાડી જેહની, તે વિધવા અથવા દાસી;
કે દુખણી દારિદ્રણી, રામા હૃદયે વિમાસી. મોહની૦ ૧૧.

ચોપાઈ.

જેહને પુંઠે હોય આવર્ત્ત, તે મારે ભરતાર મહંત;
નાભિ તણા આવર્ત્ત વિચાર, માને દેવ સમો ભરતાર. ૧.
કટિ આવર્ત હુવે જેહને, તે છંદે ચાલે આપણે;
લંબ લલાટ ઊદર ભગ જાંસ, સસરો દિયર કંત વિનાશ. ૨.
લબ હોઠ જીભ કાળો જરો, પીળિ આંખ ને સાદ ઘોઘરો;
અતિ ગોરી અતિ કાલી નાર, નિશ્ચે વરજવી તે ઘરબાર. ૩.
હરતાં ગાલે ખાડા પડે, રામા રંગે પરનર ચડે;
ચાલંતા ભુકંપ અપાર, કામણ ઊચાટ ન કરનાર. ૪.
પાય તણી વિચલી આંગુલી, ટુંકી ભૂ સાથે નવિ મળી;
તે દો ભાગણિ જાણો સહી, અસતિ નારી શિરોમણી કહી. ૫.
અનામિકા પગની અંગુલિ, જાય કનિષ્ઠા પાસે મળી,
તે ટુંકી ને ઉન્નત રહે, કંત હણીને અનેરો લહે. ૬.
અંગુઠાને પાસે અડી, કે ટુંકી કે ઉંચા ચડી;
તે અંગુલિનો એહ વિચાર, નારી નવિ માને ભરતાર ૭.
કહિ કનિષ્ટા ચિંટાંગુલી, ઉન્નત ભુમિ ન ફરસે વળી;
જારનિ સાથે રમતી તેહ, મનમાં નવિ આણે સંદેહ. ૮.
અતિ ઉંચિ ને નિચિ વળિ, અતિ જાડિ ને અતિ પાતળિ;
અતિ રોગી અતિ વઢા નાર, તે નારી તજિએ ઘરબાર. ૯.
વાયસ જંઘા નારી મ રાખ, ઘોઘર સ્વર ને પીળિ આંખ;
પરણી ઘર લાવે ઊચ્છાહિ, પતિ મારે દસ માસ જ માંહિ. ૧૦.
અંગ અઘોર નાક વાંકડું, જાણે રોમ રાયતું થડું;
ઉભિ રાખી ડસીત્રા જુએ, એ વનિતા ઘર વૈરણ હુએ. ૧૧.
પીળું વદન ને દેહ ભૂતડું, છાપર પગ ને મુખ સાંકડું;
રાય તણે ઘર જાઇ હોય, પણ દાસીપણું પામે સોય. ૧૨.
લાંબિ દાંતે લાડી મળી, કાક સ્વર ને ઉછાંછળી;
હાથ પગે ટુંટી પાંગળી, મુછાલી રાંડે વેહેલી. ૧૩.
શોપર પગ અને શોબડી, બાંગડ બોલી ને બોબડી;

બાડી કાણી અધર મોકળી, બેઠે નાક મ પરણો વળી. ૧૪.
હડ હડ હસે ભૂંડણી જ્યું ભસે, દુરગંધી પરસેવો જસે;
સુખ પામી જે દૂરે રહ્યા, નિરભાગી સ્ત્રિ લક્ષણ કહ્યાં. ૧૫.

પૂર્વ ચાલ.

ઊતમ લક્ષણવતિ હીંચતી, ધર્યો વલકલ યોવન વેશ;
કુસુમ દંડ રમતી થકી, થઇ કુંવરને ચિત્ત પ્રવેશ. મોહની૦ ૧૨.
ચતુરાએ ચતુર ચિત્ત ચોરીયું, ચોરની પરે નાઠી તામ;
કુંવર બોલાવણ આવતો, કુંવરીની પાસે જામ. મોહની૦ ૧૩.
વન તરૂ ઘેરે અદશ થઇ, તસ પગલે ચડ્યો કુમાર;
તાપસણી ફૂલ ચૂંટતી, કુંવરી સદ દીઠી ચ્યાર. મોહની૦ ૧૪.
પ્રણમી પૂછે આ બાલિકા, લઘુ વય તપ સાધે કેમ;
સા ભણે કુલપતિને જઇ, પૂછો એમ કહેવા નેમ. મોહની૦ ૧૫.
તવ વૃક્ષ અનેક નિહાળતો, દીઠી તપસી વસ્તી ત્યાંહી;
પાંચસેં તાપસ આશ્રમા, તિહાં પોહતો ચિત ઊછાંહિ. મોહની૦ ૧૬.
બેઠો સુઅર એક - ટોળીએ, કરે સેવા- તાપસ વૃંદ;
વિસ્મય પામી તિહાં ગયો, દેખી તાપસ લહે આનંદ. મોહની૦ ૧૭.
આવો આવો કુંવર સુત રાજવી, તુમ દરશને અમૃત નેત;
એમ કહિ સંભ્રમે ઊઠીયા, તપસી આલિંગન દેત. મોહની૦ ૧૮.
ધરિ પ્રીતિ બેસાર્યો આસને, તવ પુછે કુંવર કરિ પ્રેમ;
થઇ તપસી કોડ સેવના, કર્યા શું તમે છે નેમ. મોહની૦ ૧૯.
વળી સુઅર તમને નવિ હણે, કિમ પ્રતિબોધ્યો છે એહ;
અથવા મંત્રબળે કરી, વશ કરિ રાખ્યો ધરી નેહ. મોહની૦ ૨૦.
એ વાત સકલ અમને કહો, વળી આવતાં દીઠી એક;
બાલ કુંવારી તાપસી, કિમ પ્રગટ્યો તાસ વિવેક. મોહની૦ ૨૧.
તવ તપસી કહે એ વાતનો, છે મોટો અતિ વિસ્તાર;
ભોજન કરિ થિર થઇ સુણો, અમે કહિશું સકળ અધિકાર. મોહની૦ ૨૨.
એમ કહિ ગૌરવ બહુધા કરી, જળ સ્નાન કરાવે સાર;
ભોજન મીઠાં ફળ વળી, કદળી ફ્લ દ્રાખ રસાળ. મોહની૦ ૨૩.

રણુ ગો અવિધી પય પાયવી, પરમાન તાપસધિ દેત;
જમતાં અવર પંખા કરે, દિએ જલ કુસુમે વાસિત. મોહની૦ ૨૪.
પછે બેસાર વર આસને, તપસી વીરસેન જુવાન;
કહે પૂછી વાત સવે કહે, સુણજ્યો મૂલચૂલ વિધાન. મોહની૦ ૨૫.
ચંદ્રશેખરના રાસમાં, ખંડ ચોથે છઠ્ઠી ઢાળ;
શ્રી શુભવીર કહે હજ્યો શ્રોતા ઘર મંગળ માળ. મોહની૦ ૨૬.

દોહરા.

વીરસેન કેહે કુંવરને, કરમ ગતિ અસરાળ;
ચિંતિત ચિત મનોરથા, કરમ કરે વિસરાળ. ૧.
એક વનમાં તરૂ ઊપરે, માળો કરિ વિલસંત;
પંખિ કપોત કપોતિકા, બાલક દો પ્રસવંત. ૨.
કંતને કેહેતિ કપોતિકા, આવ્યો તુમ કુળ અંત;
વ્યાધચાપ સર સંધિ અધ,સકરો ઊર્ધ્વ ભમંત. ૩.
આહેડી સાપે ડશો, છુટયું ધનુષથિ બાણ;
લાગ્યું સ કરાને તદા, બિહુ પામ્યા નીરવાણ. ૪.
રવિ ઉદયે નિશિ નિરગમે, જયશું કજ વિકસંત;
ભમર મનોરથ કોશગત, ગજ કજ આહાર કરંત. ૫.
તિમ અમ પ્રગટી વાત જગ,કેહેતાં આવે લાજ;
પણ સજ્જન પૂછે થકે, કેહેવું કરવા કાજ. ૬.

ઢાળ ૭ મી.

(સુંદર પાપ થાન તજો સોલમું—એ દેશી.)

સુંદર રાજપુરીનો રાજીયો, સૂર્યકાંત અભિધાન હો;
સુંદર રૂપ ધીરજ બળ વૈભવે, શોભે શક્ર સમાન હો; ૧.
સુંદર વાત વિવેકી સાંભળો. એ આંકણી.
શ્રીશિખરો મણી તેહને, વીરસેન પ્રધાન હો;
સુંદર રાયને સ્નેહ અતિ ઘણો, જ્ઞાનિને જિમ જ્ઞાન હો. સુંદર વાત૦ ૨.
મંત્રી નૃપ આણા લહી, જાત્રા ગયા ગિરનાર હો;
સુંદર તિરથ સકલ પ્રણમી કરી, ખરચી દ્રવ્ય અપાર હો. સુંદર વાત૦ ૩.

ભોજન છંડી સૂઇ રહે. ન સકે ઊઠી જામ હો;
સુંદર જયમતિ કહે જામાતને,રેહેસ્યો કેના દિન આમ હો. સુંદર વાત૦ ૧૮.
સાતા થએ અમે કહાવશું,તેડી જજો તિણિ વાર હો;
સુંદર વીરસેન સજિ સૈન્યશું, કરતા પથ વિહાર હો. સુંદર વાત૦ ૧૯.
દૂર ગયા જબ જાણિયા, તવ થઇ સાજી તેહ હો,
સુદર નિજ ઘરના ગોવાળશું, લાગ્યો પૂરવ નેહ હો. સુંદર વાત૦ ૨૦.
કામ ક્રીડા રસ રંગશું, રમતી તેહની સાથ હો;
સુંદર ખટરસ ભોજન તસ દિએ, બોલાવે કહી નાથ હો. સુંદર વાત૦ ૨૧
ધાત મુજે સ્ત્રી ચરિતમાં, અવર સ્યું જાણો વાત હો;
સુદર દોય વિષય આસક્તમાં, સુખ માને દિન રાત હો. સુંદર વાત૦ ૨૨.
તસ તાતે જામાતને, તેડાવ્યા તિણિ વાર હો;
સુદર રૂપે મોહ્યો આવિયો, વીરસેન પરિવાર હો. સુંદર વાત૦ ૨૩.
જયમતિ આદર બહુ દિએ, સા પણ પ્રણમે પાય હો;
સુંદર કહે સ્વામી સાતા થઇ, તે સહુ તુમ પસાય હો. સુંદર વાત૦ ૨૪.
પૂછે સ્યામમુખા થઇ, ચિંતે આવ્યો પિશાચ હો;
સુંદર કનક સમો ગોપાલ છે, કંતને માને કાચ હો. સુંદર વાત૦ ૨૫.
બાહ્યથી નેહ દેખાવતી, કામ ક્રીડા રસ રંગ હો;
સુંદર પતિરંજન બહુધા કરે, જિમ ન લહે કાંઇ વ્યંગ હો. સુંદર વાત૦ ૨૬.
લિધું મહુરત જાવા તણું, તવ થઇ ઘેહેલી તેહ હો;
સુદર મુખ લવરી બહુવી કરે, ભરમ લગાવે દેહ હો. સુંદર વાત૦ ૨૭.
હાસ્ય કરે શિર ધૂણતી, નયણે બિહાવે લોક હો;
સુંદર ભાજન ભાગતી ફોડતી, ધરતિ ખિણમાં શોક હો. સુંદર વાત૦ ૨૮.
ગુરૂ લઘુને ગાળો દિએ, વસ્ત્રે ન ઢાંકે અંગ હો;
સુંદર વિણુ હેતુ રોવે હસે, ગાય ગીત નૃત્ય રંગ હો. સુંદર વાત૦ ૨૯.
ક્ષણમાં દક્ષ થઇ કહે, શું થયું મુજને એહ હો;
સુંદર સ્નાન કરી ભોજન કરે, ખિણમેં ચાળા તેહ હો. સુંદર વાત૦ ૩૦.
જનક એદભર ચિંતવે, કામણ વા વળગાડ હો;
સુંદર મંત્રિ વિદ્યાધર તેડિયા, જોવે કરિ ઓછાડ હો. સુંદર વાત૦ ૩૧.

વળતા વિજયપૂરે ગયા, ઉતરિયા ઉદ્યાન હો;
સુંદર તસપુર બાળ રાજન તણો, જયમતિ નામે પ્રધાન હો. સુંદર વાત૦ ૪.
મલણુ કરી ઘર તેડિયા, જમવા કારણ તેહ હો;
સુંદર વાત વિનોદે બેસતાં બેહુને બન્યો અતિ નેહ હો. સુંદર વાત૦ ૫.
અતિ આગ્રહ કરિ રાખિયા, પક્ષ લગે નિજ ધામ હો;
સુંદર નિજ ઘર કન્યા એક છે. રૂપાળી તસ નામ હો સુંદર વાત૦ ૬.
યોવન વયતનુ જગજગે, વર ચિંતા દિન રાત હો;
સુંદર વીરસેન દેખી કરી, ધારી મનમા વાત હો .સુંદર વાત૦ ૭.
પુત્રી દેઇ સગપણ કરૂં, વધશે પ્રીત અત્યંત હો;
સુંદર જયમતિ અવસર પામીને, મંત્રિશ્વરને વદંત હો. સુંદર વાત૦ ૮.
અમ પુત્રી પરણો તમે, જાચના કરી ભંગ હો;
સુંદર એમ કહિ તિલક વધાવતી, લગ્ન લઇ મન રંગ હો. સુંદર વાત૦ ૯.
ઓછવ કરી પરણાવતાં, ગજ રથ ધન બહુ તામ હો:
સુંદર કર મોચન વેલા દિયે, રાજા પણ પુર ગામ હો. સુંદર વાત૦ ૧૦.
કેતા દિન તસ ઘર રહ્યા, રૂપાળી ભર નેહ હો;
સુંદર મંત્રિ કહે સસરા પ્રતે, જઇશું અમે હવે ગેહ હો. સુંદર વાત૦ ૧૧.
જયમતિ મહૂરત લેઇને, કરત સજાઇ જામ હો;
સુંદર રૂપાળી માંદી પડી, શૂળ રોગ કરિ તામ હો. સુંદર વાત૦ ૧૨.
માત પિતા ઔષધ કરે, તિમ તિમ પીડા વિશેષ હો;
સુંદર જીવ અભવ્યને ગુણ નહી, અરિહાનો ઉપદેશ હો. સુંદર વાત૦ ૧૩.
કપટ સ્વભાવિક નારીનું, કોવિદ કળિય ન જાય હો;
સુંદર તારા ગણુ ગણુનિકરા, નારિ ચરિત્રે મુંજાય હો. સુંદર વાત૦ ૧૪.
વીરસેનને એમ કહે, દભ ધરી મન માંહી હો;
સુંદર મુજ ભાગ્યે ઊત્તમ તમો,' મળતાં વાધ્યો ઊછાહ હો. સુંદર વાત૦ ૧૫
પણ માંદી પડિ આં સમે, ઉપચાર લાગ્યો ન કાંઇ હો;
સુંદર સસરા સાસુને જઇ નમું, જો મુજ સાતા થાય હો. સુંદર વાત૦ ૧૬.
મન ઇચ્છા મનમાં રહી, એમ કહિ રૂદન કરંત હો;
સુંદર મંત્રિ સાચું સદહે, રૂપે મોહ્યા અત્યંત હો. સુંદર વાત૦ ૧૭.

ભોજન છંડી સુઇ રહે, ન સકે ઊઠી જામ હો;
સુંદર જયમતિ કહે જામાતને,રેહેસ્યો કેના દિન આમ હો. સુંદર વાત૦ ૧૮.
સાતા થએ અમે કહાવશું, તેડી જશે તિણિ વાર હો;
સુંદર વીરસેન સજ્જિ સૈન્યશું, કરતા પથ વિહાર હો. સુંદર વાત૦ ૧૯.
દૂર ગયા જબ જાણિયા, તવ થઈ સાજી તેહ હો;
સુંદર નિજ ઘરના ગોવાળશું, લાગ્યો પૂરવ નેહ હો. સુંદર વાત૦ ૨૦.
કામ ક્રીડા રસ રંગશું, રમતી તેહની સાથ હો;
સુંદર ખટરસ ભોજન તસ દિયે, બોલાવે કહી નાથ હો. સુંદર વાત૦ ૨૧.
ઘાત મુજે સ્ત્રી ચરિતમાં, અવર સ્યું જાણે વાત હો;
સુંદર હોય વિષય આસક્તમાં, સુખ માને દિન રાત હો. સુંદર વાત૦ ૨૨.
તસ તાતે જમાતને, તેડાવ્યા તિણિ વાર હો;
સુંદર રૂપે મોહ્યો આવિયો, વીરસેન પરિવાર હો. સુંદર વાત૦ ૨૩.
જયમતિ આદર બહુ દિયે, સા પણ પ્રણમે પાય હો;
સુંદર કહે સ્વામી સાતા થઇ, તે સહુ તુમ પસાય હો. સુંદર વાત૦ ૨૪.
પૂછે સ્યામમુખા થઇ, ચિંતે આવ્યો પિશાચ હો;
સુંદર કનક સમો ગોપાલ છે, કંતને માને કાચ હો. સુંદર વાત૦ ૨૫.
બાહ્યથી નેહ દેખાવતી, કામ ક્રીડા રસ રંગ હો;
સુંદર પતિરંજન બહુધા કરે, જિમ ન લહે કાંઇ વ્યંગ હો. સુંદર વાત૦ ૨૬.
લિધું મહુરત જાવા તણું, તવ થઇ ઘેહેલી તેહ હો;
સુંદર સુખ લવરી બહુવી કરે, ભરમ લગાવે દેહ હો. સુંદર વાત૦ ૨૭.
હાસ્ય કરે શિર ધૂણતી, નયણે બિહાવે લોક હો;
સુંદર ભાજન ભાગતી ફોડતી, ધરતિ ખિણમાં શોક હો. સુંદર વાત૦ ૨૮.
ગુરૂ લઘુને ગાળો દિયે, વસ્ત્રે ન ઢાંકે અંગ હો;
સુંદર વિણુ હેતુ રોવે હસે, ગાય ગીત નૃત્ય રંગ હો. સુંદર વાત૦ ૨૯.
ક્ષણમાં દક્ષ થઇ કહે, શું થયું મુજને એહ હો;
સુંદર સ્નાન કરી ભોજન કરે, ખિણમેં ચાળા તેહ હો. સુંદર વાત૦ ૩૦.
જનક ખેદભર ચિંતવે, કામણ વા વળગાડ હો;
સુંદર મંત્રિ વિદ્યાધર તેડિયા, જોવે કરિ આછાડ હો. સુંદર વાત૦ ૩૧.

દોષ દેવી દેવ ભૂતડાં, સાકિણી પ્રેત લગંત હો;
સુંદર હોમ હવન કરતા ઘણા, જ્યોતિષી ગ્રહ ચારંત હો. સુંદર વાત૦ ૩૨.
દેવ દેવી બહુ માનીયાં, પણ ન થયો ગુણ તાસ હો;
સુદર દિન કેતે મંત્રિ ઘરે, લાજ સ્વસુર કુળ વાસ હો. સુંદર વાત૦ ૩૩.
ચોથે ખંડે સાતમી, નારી ચરીત્રની ઢાળ હો;
સુંદર શ્રી શુભવીર વચન સુણી, છડો એ જંજાલ હો. સુંદર વાત૦ ૩૪.

દોહરા.

પાર ન આવ્યો રોગનો, સાસરિએ રહેડાણુ;
રાયની આણા પાળવી, એક હાંસી ને હાણુ. ૧.
વહુ પિયર નર સાસરે, સજમિયાં સહવાસ;
એતાં હોય અળખામણાં, જો મડે થિર વાસ. ૨.
રૂપવતી ને મહાસતી, પ્રિય વચ રાગ ધરાય;
તસ મહા કષ્ટ દશા પડી, દેખી મુજ ન સકાય. ૩.
જઇશું પાછા નિજ ઘરે, મુખ દેખાડીશ કેમ;
મિત્રાદિક હાંશી કરે, આવ્યા એમના એમ. ૪.
એકે દિશિ સૂજે નહીં, પણ જાવું નિરધાર;
દૈવ નચાવે તિણિ પરે, નાચવું આ સંસાર. ૫.
સસરાને કહે જાઇશું, જબ ખરી સાતા થાય;
તવ કાલાંતર આવશું, એમ કહિ પથ ચલાય. ૬.
દિન કેતે નિજ પુર જઇ, રૂપે મોહ્યો તેહ;
કુળ દેવાદિક માનતા, પૂજા કરે સતિ નેહ. ૭.
સકુનિક જોશી લોકને, પછી કરાવે જાંપ;
મુખ માગ્યું તસ ધન દિએ, દષ્ટિ ગગનો વ્યાપ. ૮
પગપગ પૂછંતો ફરે, કામગ્રહે પીડેલ;
કુકડવેલિને નરગહિલ, માને મોહન વેલ. ૯.
મિત્ર રસિકતા વચિકને, પૂછે નારી વિચાર,
તે ભણે પરનર લંપટી, નારિ ઉપર શો પ્યાર. ૧૦.
તુમ દેખત માંદી પડે, વળતાં હોવે સજ્જ;

રક્ત થઇ રહેશો નહિ, એ અસતી નિર્લજ્જ. ૧૧.
નાગી ભમાડ્યા જે ભમ્યા, તે દુખિયા સંસાર;
અસતી ચરિત્ર કરે ઘણા, વેદ સુણો અધિકાર. ૧૨.

ઢાળ ૮ મી.

(ગોવાળીયા રમો મારગડો મેલ્હીને—એ રાગ)

સુણ સજ્જન શીખામણ કહું, અતિ સરલપણું નહિ સાર;
રસીલા રમો રમણી રસ મેહેલીને. એ આંકણી.
તરૂ સરલ સકળ જન છેદતાં, તો કિમ કરિ માને નાર; રસીલા રમો૦ ૧.
કવિ વાંગે કથા ઊંધે સભા, તે સવિ વક્તાનો વાંક; રસીલા૦
કિમ હોવે નારી પતિવ્રતા, જેહનો છે માટી રંક. રસીલા રમો૦ ૨.
ગુણ દેખી પરીક્ષા કીજીએ, શું કરિએ કુળ રૂપ જાતિ; રસીલા૦
સ્નેહાશીસ સંભ્રમ દર્શીયે, વળિ એવી જનમની રાતિ. રસીલા રમો૦ ૩.
ઉનમાર્ગી જનિ દ્વિજ મૂરખો, બાળરાજ ને કપટી મિત્ર, રસીલા૦
નારી ભરજોબન અન્યરતી, નરને નવિ ધરવા ચિત્ત. રસીલા રમો૦ ૪.
એક તિલકપુરે વિપ્ર વસે, નારાયણ નામે સાર; રસીલા૦
તસ કુલટા કોટિ કપટભરી, છે પદ્મા નામે નાર. રસીલા રમો૦ ૫.

યદુક્તં

अश्वप्लुतं माधवगर्जितं च ॥ स्त्रीणां चरित्रं भवितव्यता च ॥
अवर्षणंचातिहिवर्षणंवा ॥ देवो न जानाति कुतो मनुष्यः ॥१॥
एते वारिकणान् किरंति पुरुषान् कर्षंति नांभोधराः ॥
शैलाशाड्वलमुद्गमनंति न सृजंत्येपूनरानायकान् ॥
त्रैलोक्यैतरवः फलानि सुवतेनैवारंभमेजनात् ॥
धातः कातरमाल पापो कुलटा हेनोऽस्त्वयाकिं कृतं ॥ २ ॥

પૂર્વ ચાલ.

એક દિન પરદેશે દ્વિજ ચલ્યો, રહિ નારી ઘર નિશંક; રસીલા૦
એક નરશું રંગરસે રમતી, ગમતી નિશિ શયન પર્યંક. રસીલા રમો૦ ૬.
તસ પાડોસણ લાછી નામે, નિત શિખામણ દિએ તાસ; રસીલા૦
તું અવળા એવે ખ્યાલ ઘણા, કોઈ દિન હોય તુજ વિનાશ. રસીલા રમો૦ ૭.

પણ શિખ ન માને કોઇ તણી, જે વ્યસની થયાં નરનાર; રસીલા૦
એ તું પયપાનથી ઓસરે, શિર લાગે ડંડ પ્રહાર; રસીલા રમો૦ ૮.
હોય વરસે પતિ ઘર આવિયો,સ્નાન ભોજન ભક્તિ વિધાય; રસીલા૦
કરિ બાળ નિશિ વેળા ચલી, નામ વિપર સુરાલય જાય. રસીલા રમો૦ ૯.
પૂર્વે સંકેતિત જાર તિહાં, મળિયા આવી એકાંત; રસીલા૦
સુત ભૂમિ ઠવિ તેહની સાથે, રંગભોગ વિલાસ કરંત. રસીલા રમો૦ ૧૦.
સા કામાંધી પાછી વળતાં, રમે બાલક પડિમા સાથ; રસીલા૦
તજી પુત્રને પડિમા કર ગ્રહી,ઘર આવિ જુઓ નિજ હાથ. રસીલા રમો૦ ૧૧.
તવ પૂછે પતિ પ્રતિમા કીસિ, સા બોલી વિચારી એમ; રસીલા૦
તમો દેશાંતર જબ ચાલિયા, તવ મેં કરિ માનતિ પ્રેમ. રસીલા રમો૦ ૧૨.
સુરદેવ યક્ષને એમ કહ્યું, આવશે જ્યારે પ્રાણનાથ; રસીલા૦
સુરતિ મેળો કરશું જ્યારે, પૂજા કરશું પતિ સાથ; રસીલા રમો૦ ૧૩.
પણ અસુર થયું તમે શ્રમ ભર્યા, તિણે મેં જઇપૂજા કીધ; રસીલા૦
પૂજારે ઘરાણે સુત લિયો, તુમ પૂજન પડિમા દીધ. રસીલા રમો૦ ૧૪.
તુમે પડિમાની પૂજા કરો, પછે જઇ સુત લાવું ગેહ; રસીલા૦
પાછી પડિમા તસ આપીએ, કરી વિપ્રે પૂજા નેહ. રસીલા રમો૦ ૧૫.
ઠવિ પડિમા પુત્રને લાવતી, જુઓ નારી ચરિત્ર અથાહ; રસીલા૦
દ્વિજ જાણે રાગી મહાસતિ, મુજ ઉપર શી છે ચાહ. રસીલા રમો૦ ૧૬.
વડેલીશું સુખ માનતો, ગયો એક દિન વનફળ કાજ; રસીલા૦
તિહાં થંભ પડ્યો એક કાષ્ટનો, દીઠો લીધો શિર સાજ. રસીલા રમો૦ ૧૭.
વળિ ચુઅ ફળ લેઇ ઘર આવિયો, રમે ઘરમાં જારશું નાર; રસીલા૦
બોલાવી આવી તતખીણે, ઘર મધ્ય છુપાડી જાર. રસીલા રમો૦ ૧૮.
દ્વિજ બેઠો ઘરને બારણે, ચિંતાતુર ગઇ સખી પાસ; રસીલા૦
લાલીની શિક્ષા ચિત ધરી, થઇ ગેહલો રચિયો પાસ. રસીલા રમો૦ ૧૯.
મસ્તક ઉઘાડે નાચતી, વળી હસતી દેતી ગાળ; રસીલા૦
જિમ તિમ મુખથી લવરી કરે, ફરે ગાયા કહે દેઇ તાલ. રસીલા રમો૦ ૨૦.
કોઇ લાલી કહેની બાપડી, તું અવળા ખ્યાલ મ ખેલ; રસીલા૦
અમ્બા આંહાથી લાગ્યો લાકડું, તિહાંનું તિહાં જઇ મેલ. રસીલા રમો૦ ૨૧.

દ્વિજ ચિંતાતુર વિસ્મય થયો, લકડ ભૂત વળગ્યું હરામ; રસીલા૦
લોક વયણે કાષ્ટ ઉપાડીને, ગયો મુકવા તે વન ઠામ. રસીલા રમો૦ ૨૨.
પદ્માએ જાર નસાડીઓ, ભટજી આવ્યા નિજ ગેહ; રસીલા૦
દિન બીજે ચામૂંડા ચૈત્યે, સા પૂજી કુસુમે તેહ. રસીલા રમો૦ ૨૩.
કર જોડીને એમ માગતી, મુજ કંતને કરજો અંધ; રસીલા૦
નિત નિત પૂજે જઇ એમ કહે, દ્વિજ ચિંતે શ્યો પ્રતિબંધ. રસીલા રમો૦ ૨૪.
ચામુંડા પૂઠે જઇ રહ્યો, દ્વિજ ગુપ્તપણે દેખંત; રસીલા૦
સા આવી કુસુમે પૂજતી, તવ સ્વર ભેદે સ વદંત. રસીલા રમો૦ ૨૫.
હે પદ્મા નિત્ય મુજ ભકિત કરે, હું તુઠી તું વર માગ; રસીલા૦
ભણે સા મુજ પતિ અંધ કરો, મુજ જારનો ફાવે લાગ. રસીલા રમો૦ ૨૬.
કહે દેવી પુત્રી સાંભળો, પતિને દેજ્યો ધૃત શુદ્ધ; રસીલા૦
જીમ જીમ ધૃત ખાવે બહુ બહુ, તિમ તિમ થાશે તે અંધ. રસીલા રમો૦ ૨૭.
સુણિ ઘર જઇ નિત બહુ ધૃત દિએ,ભોજન માંહી ધરી પ્રેમ; રસીલા૦
નિમ દિન પ્રતે દ્વિજ કહે નારિને, નયને નવિ સૂઝે કેમ. રસીલા રમો૦ ૨૮.
ધરિ હર્ષ ચામૂંડા નિત પૂજે,દ્વિજ પણ ધૃતથી બળ સાર; રસીલા૦
એક દિન કહે અંધ થયા અમે, નવિ દેખાયે ઘરબાર. રસીલા રમો૦ ૨૯.
સા જારશું રમે નિત રંગશ્યું, નિશિ દિન આવે ને જાય; રસીલા૦
નિદ્રાભર નિશિ બહુ એકદા, દ્વિજ ડંડ લેઇને ધાય. રસીલા રમો૦ ૩૦.
ડંડે ડંડે કરીને હણ્યો, શબ નાખ્યું ગોખને હેઠ; રસીલા૦
ભણે નારિને એમ કરસ્યો ફરી, તુમને પણ કરશું ઠેઠ. રસીલા રમો૦ ૩૧.
એક દિવસે ભિક્ષા કારણે, આવ્યો યોગીસર એક; રસીલા૦
સા ભિક્ષા દેતાં મોહિ રહી, દેખી રૂપે અતિરેક. રસીલા રમો૦ ૩૨.
યોગી જાતાં સા સાતમે, માળે ચઢી જોવે તાસ; રસીલા૦
પૂર બાહીર ટેકરી ઊપરે, દીઠા યોગી રહેવાસ. રસીલા રમો૦ ૩૩.
નિશિ કંતને નિદ્રાવશ કરી, ગઇ રાત્રે સા તસ પાસ; રસીલા૦
પ્રાર્થન કરતાં યોગી ભણે, આવા પણ જાઓ નિરાશ. રસીલા રમો૦ ૩૪.
સા કહે શામાટે એમ વદો, ભણે યોગી તું પરનાર; રસીલા૦
અમે ઘરનારીથી વેગળા, વસિ તપ કરિએ સંસાર. રસીલા રમો૦ ૩૫.

સા પાછી ઘર આવી કરી, તરવારે કંત હણંત; રસીલા૦
યોગી પાસે જઇ એમ વદે, હું પર ત્રિ નહિ તમે કંત. રસીલા રમો૦ ૩૬.
ભણે યોગી કીણિ રીતે કહો, મેં માર્યો વદે ભરતાર; રંગીલા૦
મો ભણે તુજ મુખ જોવું ન ઘટે, જગમાં તું પાપણિ નાર. રંગીલા રમો૦ ૩૭.
વલખી પછી ઘર આવીને, કરે રોતી શોર બકોર. રસીલા૦
બહુ લોક મળ્યા તવ બોલતી, પિઉ મારી નાઠો ચોર. રસીલા રમો૦ ૩૮.
પરભાતે સતિ થઇ નીકળિ, સુતને ઠવા પીયરવાસ; રસીલા૦
ગેહમાં પતિશું ભેગી બળી, જુઓ નારીચરિત નર પાસ. રસીલા રમો૦ ૩૯.
ચોથે ખંડે કહી આઠમી, એ ઢાળનો લહિ આસ્વાદ; રસીલા૦
શુભવીર વિવેકી પ્રાણીયા, ધરજ્યો કુલવટ મર્યાદ. રંગીલા રમો૦ ૪૦.

દોહરા.

મિત્ર વચન હિત શિખનાં, ન રૂચ્યાં ચિત મઝાર;
દ્રષ્ટી રાગ વશ પ્રાણીયા, માને નહિ સંસાર. ૧.
વિજયપુરે રૂપાળીનો, કહું સુણજ્યો અધિકાર;
વીરસેન ગયા પછે, આપે થઇ હુંશિઆર. ૨.
માતપિતા હરખિત થયાં, પણ પડએ બહુ કાળ;
જબ દ્રઢ નિરૂજા થાય શ્યે, તેડાવશું તતકાળ. ૩
એણે અવસર એક યોગણી, આવી ભીક્ષા હેત;
રૂપાળી અતિ ભક્તિશું, સુંદર ભોજન દેત. ૪.
એમ નિત નિત ઘર તેડતિ, રીજવીને પૂછંત;
માય પસાય કરી દિયો, જિમ હુએ દુશમન અંત ૫.
સુણી યોગણુ રાગે કરી, લોહનું વલયું કીધ;
અરક મઘા યોગે ઘડી, મંત્રિને તસ દીધ. ૬.
એ વલયું નરનારિને, કંઠ ધરે કપિ હોય;
રૂપાળી લેઇ હરખશું, ગુપ્તપણે ઠવે સોય. ૭.
દિન કેતે જયમતિ હવે, તેડાવે જામાત;
આવ્યા આદર બહુ દિએ, સહુને હરખ ન માત. ૮.

ઢાળ ૯ મી.

(કરમ ન છુટે રે પ્રાણીયા—એ દેશી.)

રૂપાળીશું રે મોહિયો, વીરસેન પ્રધાન;
પીતલ સોવન સમ ગણી, કાચ તે હીરા સમાન. ૧.
ધિગધિગ વિષયી રે જીવને, રાગ રમાડવો નાગ;
નારી નાગણ, જે ડસ્યા, ગારૂડિ મંત્ર ન લાગ. ધિગ૦ ૨.
કામ ક્રીડા સમે કંતને, રીજવતી ભણે એમ,
વાહાલીને કરી વેગળી, દિવસ ગયા બહુ કેમ. ધિગ૦ ૩.
સ્વામી વિયોગ અગ્નિ બળી, અંતર દુખ ભરપૂર;
વિરહ વ્યથાએ રે દૂબળી, અન્ન ઊદક થયાં દૂર. ધિગ૦ ૪.
તુમ સરિખો પતિ પામીને, મુજ મન મોદ ભરાય,
લોક ભણે એ ઘેહેલી થઈ, ખિણ સાખીણી આ જાય. ધિગ૦ ૫.
મંત્રી સાચું તે સદ્દહે, વશિયો વશ થઈ તાસ;
ચાલો ઘર કેહે અન્યદા, જોઇ મહુરત ખાસ. ધિગ૦ ૬.
પણ પ્રતિમ એક સાંભળો, અમ ઘર દક્ષ ગોપાલ;
માંગી લેજો છે કામનો, સવિ કામે ઉજમાળ. ધિગ૦ ૭.
પંથે મારગ ભૂમિયો, શીઘ્ર પમાડશે ગામ;
ભક્તિવંત સાહેબ તણો, ગોવિંદ એહનું નામ. ધિગ૦ ૮.
નીકળતાં મુજ તાતની, પાસે માગજો એહ;
લેઇ સાથે તે ચાલશું, માન્યું મિત્ર એ તેહ. ધિગ૦ ૯.
મહુરત શિર સસરાદિકે, કીધો બહુ સતકાર;
વસ્ત્રાભૂષણ હય ગજે, દાશિ દાસ પરિવાર ધિગ૦ ૧૦.
તિણિ વેળા કહે મંત્રિજી, અનુચર અમ દિયો એક;
ગોવિંદ ગોવાળ છે તુમતણો, અમ કામે શું વિવેક. ધિગ૦ ૧૧.
સાંભળી તેડિને તસ કહે, જા રે જમાઇની સાથ;
નિશિ દિન સેવા મ ભૂલજે, આજથી એ તુજ નાથ. ધિગ૦ ૧૨.
નિસુણી તે પણ હરખિયો, કહે તુમ વચન પ્રમાણ;
વૈદે મન ગમતું કહ્યું, કરતો સાથે પ્રયાણ. ધિગ૦ ૧૩.

રૂપાળીને રે ચાલતાં, વસ્ત્રાદિક અલંકાર;
આપી માતા પિતા દિએ, હેત શિખામણ સાર. ધિગ૦ ૧૪.
પતિવ્રતા વ્રત પાળજ્યો, ભર્તા દેવ સમાન;
સસરા સાસુની સેવના, નણંદ દિયર બહુ માન. ધિગ૦ ૧૫.
જમજ્યો જમાડીને સર્વને, શોક્ય સહોદરી જાણ;
એમ અમ કુળ અજુઆળજ્યો, સ્ત્રિને લજ્જા મંડાણ. ધિગ૦ ૧૬.
પુત્રી સ્વૈરિણી જાણતાં. પણ શિક્ષા રીત આણ
વરસ્યે ઘન અતિજળ ભર્યો, ન જુએ ઠાણ કુઠાણ ધિગ૦ ૧૭.
જોડી હાથ રૂપાળીકા, શીખ ધરે નમી માત;
વચ્ચે જગતને જે વશા, તેહને કુણ માત તાત. ધિગ૦ ૧૮.
મલણા લેતાં તે ચાલતાં, પંથ શિરે હુશીઆર;
વોલાવીને પાછા વળ્યા, સસરાદિક પરીવાર. ધિગ૦ ૧૯.
બહુ અસવારે રે પરિવર્યો, મંત્રી સાથ સામંત;
રૂપાળી રથ બેસતી, વેગે ગોપ હાંકંત. ધિગ૦ ૨૦.
ત્રીજે દિન નિશિ ઉતર્યો, શંખલપૂરણક ગામ;
વન તરૂ સુંદર જોઇને, સૈન્યે કીધો વિરામ ધિગ૦ ૨૧.
ચંદ્ર કિરણ રજની જગે, ફરતાં જપતી જામ;
તરૂતલ જાતાં પન્નગ ડસ્યો, નારી પડી તેહ ઠામ. ધિગ૦ ૨૨.
હાહાકાર મંત્રી તણો, સુભટ સવે તિહાં આય;
રાગે મંત્રી મુર્છા લહે, શીતળ જળે સજ થાય. ધિગ૦ ૨૩.
બોલે મંત્રી રેહા પ્રિયે, મેહેલી મુજ રણ માંહિ;
પ્રાણ આધારી તું કિહાં ગઇ, મરવું નિશ્ચય આંહિ. ધિગ૦ ૨૪.
રોતા સુભટ સકળ તિહાં, કેઇ કરતા ઉપચાર;
મંત્ર મણી જડી ઔષધી, ન પડ્યો ફેર લગાર. ધિગ૦ ૨૫.
ચેહ ખડકી લેઇ નારિને, મંત્રી બળવાને ધાય;
એણે સમે વનમાં સાધુ રહ્યા, કરતા સુત્ર સજાય. ધિગ૦ ૨૬.
સોર સુણી મુનિ આવિયા, બોલે મ કરો રે દાહ;
ગરૂ લાવવાઈ સૂત્રંજ ગણે, આવિયો ગરૂડ ઉચ્છાય. ધિગ૦ ૨૭.

દેવે નાગ બોલાવિયો, ચુશી લિધું વિખ તાસ;
સજ થઇ સહુ ચિંતશું, મંત્રિ પામ્યો ઉલ્લાસ. ધિગ૦ ૨૮.
મુનિ ચરણે નમી દંપતી, રાતિ વસ્યા વન માંહિ;
રવિ ઉદયે સહુ ચાલિયા, નારી ગળે ધરિ બાંહિ. ધિગ૦ ૨૯.
અરધે મારગ આવિયાં, દીઠાં નિરમળ નીર;
નઇ જળ વેહેતા પ્રવાહથી, તરૂ ગહ્વર સુસમીર. ધિગ૦ ૩૦.
ભોજન વેલા રે દેખિને, સૈન્યે ડેરા તે દીધ;
ભોજન સામગ્રી સહુ કરે, દંપતિ ભોજન કીધ. ધિગ૦ ૩૧.
રૂપાલી કહે કંતને, ચાલો નઇ તરૂ વૃંદ;
ક્રીડા કારણ એકલા, કરશું મેળા આનંદ. ધિગ૦ ૩૨.
સુણી મંત્રી રથ જોડીને, સારથી સાથે ગોવાળ;
બીજા ભટ નઇતટ રહ્યા, લજ્જા ભય લહી તાલ. ધિગ૦ ૩૩.
દંપતિ નઇજળ ખેલતાં; રથ ગોવિંદને હાથ;
જળ ખેલી વન કંદરે, પેઠા કોઇ ન સાથ. ધિગ૦ ૩૪.
રથ ચઉદિશિ ગોપ ફેરવે, દંપતી બેઉ એકાંત;
એક પહોર જબ વહિ ગયો, ચિંતા સુભટ કરંત. ધિગ૦ ૩૫
હજિય લગે નવિ નીકળ્યા, આ અટવિ ભયકાર;
રમતા મુગ્ધરસે ભર્યાં, અમિએ કેતી તે વાર. ધિગ૦ ૩૬.
શંકિત ચિત સુભટ થઇ, ગોપને કરત પોકાર;
તિહુ જણ માંહિ એક જણે, ઊત્તર નાપ્યો લગાર. ધિગ૦ ૩૭.
સુભટ સવે વન પેસીને, પાદપ નઇ જળ જોય,
દંપતિ હય રથ સારથી, દીઠાં સુભટે ન કોય. ધિગ૦ ૩૮.
મંત્રિ ખડગ પડી ભૂતળે, લીધી શંકિત ચીત;
ગોપ ગવેષ્યો ન દેખિયો, જાણ્યું નગળું ચરિત. ધિગ૦ ૩૯.
કરત વિકલ્પ સુભટ મળી, જોતા પગલા તે માંહિ;
પંખિ પગલું ન પેખિયા, સૈન્યત નિશિ રહ્યા તાંહિ. ધિગ૦ ૪૦.
ત્રીવામાં શન યામલ્યું, વીતિ પ્રગટ્યો વિભાત;
સૈન્ય શોકાતુર ચાલતાં, રાજપુરે સહુ જાત. ધિગ૦ ૪૧.

વાત બનિ કહી ભૂપતે, કરતા નૃપ બહુ ખેદ;
ગામ ઠામ ભટ મોકલ્યા, પણ ન જડ્યો કાંઇ ભેદ. ધિગ૦ ૪૨.
બાળ સ્નેહી વિયોગથી, કરતો રાય વિલાપ;
મંત્રી કુટંબ રૂદન કરે, પ્રગટ્યા પૂરવ પાપ. ધિગ૦ ૪૩.
દિન કેતે હવે ભૂપતિ, થાપિ અવર પ્રધાન;
રાજ્ય કાજ સહુ ચાલવે, ગાવે મંગળ ગાન. ધિગ૦ ૪૪.
ચોથે ખંડે દેખાડિયો, નવમી ઢાળે અનંગ;
શ્રી શુભવીર વચન સુણી, છોડો કુલટાનો સંગ. ધિગ૦ ૪૫.

દોહરા.

વીરસેનને ભૂપતિ, સંભારે દિન રાત;
સમરતાં ઉપગાર તસ, વીત્યાં વરસ તે સાત. ૧.
બાજીગર એક અન્યદા, ગીત કળા નૃત્યકાર;
વાનર ટોળું લેઇને, આવ્યો નયરિ મઝાર. ૨.
રાજ કચેરીએ માંડિઓ, નાટક કપિનું સાર;
વાનર વાનરી નાચતાં, અંતરે હું હુંકાર. ૩.
વાજા વજાવે કપિ મળિ, મિલણાં યુદ્ધ કરંત;
ચુંબન આલિંગન કરે, નવ નવ વેશ ધરંત. ૪.
રાજસભા રંજિત થઈ, દિએ નૃપ વંછિત દાન;
મુખ્ય કપિ વિકસિત નયન, રાયને કરતો માન. ૫.
આંસુ ધારા વરસતે, ભૂપને ચરણ નમંત;
વાર વાર પય વળગતો, વિસ્મય રાય લહંત ૬.
નર વાચા નવ દિસે, ધિક પશુનો અવતાર;
દયા કૌતક વિકય લિયું, ટોળું નિજ દરબાર. ૭.
શિક્ષા રક્ષા કારણે, અધિકારી ઘર દીધ;
અવસરે નાચ નચાવિને, ગ્રાસ અધિક તસ દીધ. ૮.
નવ નવ ભૂષણ કપિ તણા, નિજ ઘર કરિ સોનાર;
ભેટ કરી જઇ રાયને, નૃપ કરે તસ સતકાર. ૯.
નિજ હસ્તે કપિ મુખ્યને, અંગ ધરે અલંકાર;

લોહ વલય તવ દેખિયું, કંઠ ધરંત જબ હાર. ૧૦.
નૃપ વચને તે સોનિયે, ભાગી કાઢયું જામ;
વિરસેન પ્રગટ્યા તદા, કરે નૃપને પરણામ. ૧૧.
વીસ્મય સર્વ સભા થઇ, તાસ કુટંબ મલંત;
મંત્રિ રોતો નવિ રહે, નૃપ તસ કંઠ લગંત. ૧૨.
થિર કરિ આસન થાપિયો, વાજે મંગળ તૂર;
નૃપ કહે આ અચરિજ કિશ્યો, તે ભણે રાય હજૂર. ૧૩.

ઢાળ ૧૦ મી.

(તોરણથી રથ ફેરવી હો લાલ—એ દેશી.)

રસેન કહે રાયને હો રાજ, કરમ ગતિ અસરાળ મેરે સાહિબા;
રિયપણું કરમે લહ્યું હો રાજ, કીધો તમે ઉદ્ધાર. મેરે૦ તિરિય૦ ૧.
તા કૃપણને ધનપતિ હો રાજ, નીચ ઊચ નરનાર; મેરે૦
ત્રે વણિક દ્વિજ નૃપ પુરે હો રાજ, હું કરમે નૃત્યહાર. મેરે૦ તિરિય૦ ૨.
ગોચર સન મનોરથે હો, કરિ વયણે નાચંત; મેરે૦
વિ સ્વપનમાં કોઇ દિને હો, ખિણમાં દેવી કરંત. મેરે૦ તિરિય૦ ૩
ક સગ વિટોગા વચે હો, વળગે જિમ વછ માય; મેરે૦
મ પૂરવકૃત કર્મજે હો, કરતાને વલગાય. મેરે૦ તિરિય૦ ૪
મ ગતિ મુજ સાંભળો હો, સુભટ મુખે સુણિ વાત; મેરે૦
અંતર વનગત લગે હો, કહું આગમ જે થાત મેરે૦ તિરિય૦ ૫.
કન વને નૌતન પ્રિયા હો, જાણી સનિ સ્નેહાળ; મેરે૦
દ વયણે મોહિયો હો, મલયાનીલ સુખકાર. મેરે૦ તિરિય૦ ૬.
પલ્લવ વર વેલડી હો, સુરભિ સુમન નવરંગ, મેરે૦
કેલા ટહુકા કરે હો, મુજ મન વ્યાપ્યો અનંગ. મેરે૦ તિરિય૦ ૭.
ડ વયણે તવ સા કહે હો, ખિણભર રમિયે સ્વામ; મેરે૦
વો દ્રાખને મંડપે હો, તુમ અમ મન વિસરામ. મેરે૦ તિરિય૦ ૮.
સ વયણે નિઙુ તિહાં ગયાં હો, પાવન ધૈરિય પચાર, મેરે૦
રત ક્રિડા સુખ ભજી હો, બેઠિ ચિત સવિચાર. મેરે૦ તિરિય૦ ૯.
હવે તિહાં કપિ દેખિને હો, ભાખે મુજને એમ; મેરે૦

આદી તજી તમે જમ ગયા હો, બીજી વાર ધરિ પ્રેમ. મેરે૦ તિરિય૦ ૧૦.
સજ થઇ તુમ વિરહથી હો, ખેદ ભરે રહું જામ; મેરે૦
મુજ ઘર ભિક્ષા કારણે હો, આવી યોગણિ તામ. મેરે૦ તિરિય૦ ૧૧.
ગઢિ ઔષધી બહુવિધા હો, દીઠી તેહની પાસ; મેરે૦
વિદ્યા વિધિ લહિ મે દિયો હો, ભોજન ભક્તિ વિલાસ મેરે૦ તિરિય૦ ૧૨.
આદરથી નિત આવતી હો, પ્રીતિ બની તે સાથ; મેરે૦
પૂછંતા મેં ભાખિયુ હો, છે મુજ નેહી નાથ મેરે૦ તિરિય૦ ૧૩.
મેળો કિમ હિન સપજે હો, રોગ કરે અંતરાય; મેરે૦
એહવું કાંઇ દિલ ધરી હો, દંપતી સુખભર થાય મેરે૦ તિરિય૦ ૧૪.
વળિ મુજ પિઉને કોઇનો હો, ઉપદ્રવ નવિ થાય; મેરે૦
તવ સા પૂરણ પ્રીતિયે હો, વયણે એમ ઉચરાય. મેરે૦ તિરિય૦ ૧૫.
સરવ કામ હું કરિ શકું હો, મુજ શિર હાથ ધરંત, મેરે૦
કહે તુજ રોગ ન કદિ હુવે હો, વળી તુજ સુખિયો કંત મેરે૦ તિરિય૦ ૧૬.
પણ વન રણ અરિ સંકટે હો, વાઘ અહિ ભયનાશ; મેરે૦
હેતે વલય દેઇ એમ કહે હો, તુજ પતિ કંઠ વિનાશ મેરે૦ તિરિય૦ ૧૭.
મંત્રશું ગર્ભિત ઔષધિ હો, છે અવયવ લઘુ પાસ; મેરે૦
શિવવંછું તુમને સદા હો, બીજી નહિ મુજ આશ. મેરે૦ તિરિય૦ ૧૮.
શીતળ વન નિદ્રા કરો હો, હું બેઠી તુમ પાસ; મેરે૦
વિઘન હરણ વલયું ઠવો હો, ઓસીસે સુખધામ. મેરે૦ તિરિ૦ ૧૯.
પ્રેમ વચન રાગે જડ્યો હો, સાચું માની તામ; મેરે૦
સુરત શ્રમ સુતો તદા હો, પામ્યો નિદ્રા જામ મેરે૦ તિરિય૦ ૨૦.
ઠવતી સા મુજ કંઠમેં હો, લોહનું વલયું તેહ; મેરે૦
સર્વઘાતી પયડી કહી હો, વૈરણી નિદ્રા એહ. મેરે૦ તિરિય૦ ૨૧.
જાગ્યો કપિ રૂપે થયો હો, દીઠી કપિની દેહ; મેરે૦
બે દવ લખ્યો ચિહ્નું દિશે હો, જોતાં ન દિઠી તેહ. મેરે૦ તિરિ[illegible]
મેં જાણ્યું ગઇ છેતરી હો, કીધો કપિ તિરિ પક્ષ; મેરે૦
મિત્રની શિખ ન શિર ધરી હો, ફલ પામ્યો પરતક્ષ. મેરે૦
તાસ પગલે ધાઇ મળ્યો હો, [illegible] અદગોપ; મેરે૦

દેખી દીન જ્યું જોઈ રહ્યો હો, તવ સા ભણે ધરિ કોપ મેરે૦ તિરિય૦ ૨૪.
રે મુઢ કપિ થઇ શુ જુએ હો, એકપખો શી નેહ; મેરે૦
પિશાચ થઈ કેડે પડ્યો હો, પામ્યો તસ ફળ એહ. મેરે૦ તિરિય૦ ૨૫.
જનમથી એ મુજ સાહિબો હો, તનમન સુપ્યા સનાથ; મેરે૦
ચોરપરે ચઉરી વિચે હો, તે એક ઝાલ્યો હાથ. મેરે૦ તિરિય૦ ૨૬.
સ્વેછાચારણી હુ સદા હો, નહિ તુજ વશ રેહેનાર, મેરે૦
વિશ્વાસ દેવા કુટુંબને હો, તુજશું નેહ ઉપચાર. મેરે૦ તિરિય૦ ૨૭.
શેગટ મદ અથીલ થઇ હો, કાઢ્યો તને દોય વાર; મેરે૦
જોગણિ દત મન્ત્રે કરિ હો, કીધો તિરિ અવતાર. મેરે૦ તિરિય૦ ૨૮.
શીખામણ લાગી હવે હો, ભટકો વાનર માહિ, મેરે૦
અમે ધન લેઇ તાતનું હો, ભોગવશું સુખ છાહિ. મેરે૦ તિરિય૦ ૨૯.
જારે કપિ શું જોઇ રહ્યો હો, રાય ગોવીંદ તુ રાંક; મેરે૦
ત્રિજી વાર શિક્ષા જડી હો, 'નથી અમારો વાંક. મેરે૦. તિરિય૦ ૩૦.
એમ કહી રથ જોડિયો હો, કોઇક દિશિ ઉદ્દેશ, મેરે૦
રીસે ફાલ ભરિ દોયને હો, નખે વિદાર્યાં વિશેષ. મેરે૦ તિરિય૦ ૩૧.
ગોપે શિર અસિ ઘા દિયો હો, હું મુર્છિત ભૂપાત, મેરે૦
શિત પવન નિશિ ઉઠ્યો હો, જાણું ન પંથની વાત. મેરે૦ તિરિય૦ ૩૨.
યુથપતિ હણિ હું થયો હો, વાનરનો શિરદાર; મેરે૦
બાજીગરે એક દિન ગ્રહ્યો હો, કુટપાસ રચનાર. મેરે૦ તિરિય૦ ૩૩.
નિત્ય શિખાવી બહુ કળા હો, નચવી ગામોગામ; મેરે૦
તુમ પાસે આવ્યે થકે હો, પામ્યો નર ભવ ઠામ. મેરે૦ તિરિય૦ ૩૪.
દસમી વીશમી એ કહી હો, ચોથે ખંડે ઢાળ; મેરે૦
શ્રી શુભવીર સુખી સદા હો, ન પડે જે મોહ જાલ. મેરે૦ તિરિય૦ ૩૫.

દોહરા.

સચીવ કથા સુણી નૃપ ભણે, ખેદ ન કરવો કોય;
ભાવિ પદારથ આગળે, ઉદ્યમ નિષ્ફળ હોય. ૧.
પણ હું પૂરણ આઉખે, આવ્યો નિજ ઘરવાસ;
કુડી નારી રાક્ષસી, જીવિતની શી આશ. ૨.

આદી તજી તમે જમ ગયા હો, બીજી વાર ધરિ પ્રેમ. મેરે૦ તિરિય૦ ૧૦.
સજ થઇ તુમ વિરહથી હો, ખેદ ભરે રહું જામ; મેરે૦
મુજ ઘર ભિક્ષા કારણે હો, આવી યોગણિ તામ. મેરે૦ તિરિય૦ ૧૧.
ગહિ ઔષધી બહુવિધા હો, દીઠી તેહની પાસ; મેરે૦
વિદ્યા વિધિ લહિ મે દિયો હો, ભોજન ભક્તિ વિલાસ મેરે૦ તિરિય૦ ૧૨.
આદરથી નિત આવતી હો, પ્રીતિ બની તે સાથ; મેરે૦
પૂછંતા મેં ભાખિયું હો, છે મુજ નેહી નાથ મેરે૦ તિરિય૦ ૧૩.
મેળો કિમ દિન સંપજે હો, રોગ કરે અંતરાય; મેરે૦
એહવું કાંઇ દિલ ધરી હો, દંપતી સુખકર થાય મેરે૦ તિરિય૦ ૧૪.
વળિ મુજ પિઉને કોઇને હો, ઉપદ્રવ નવિ થાય; મેરે૦
તવ સા પૂરણ પ્રીતિયે હો, વયણે એમ ઉચરાય મેરે૦ તિરિય૦ ૧૫.
સરવ કામ હુ કરિ શકું હો, મુજ શિર હાથ ધરંત, મેરે૦
કહે તુજ રોગ ન કદિ હુવે હો, વળી તુજ સુખિયો કંત. મેરે૦ તિરિય૦ ૧૬.
પણ વન રણ અરિ સંકટે હો, વાઘ આદિ ભયનાથ; મેરે૦
હેતે વલય દેઇ એમ કહે હો, તુજ પતિ કંઠ નિવાશ મેરે૦ તિરિય૦ ૧૭.
મંત્રશું ગર્ભિત ઔષધિ હો, છે અવશ્ય લઘુ ખાસ; મેરે૦
શિવવંછું તુમને સદા હો, બીજી નહિ મુજ આશ. મેરે૦ તિરિય૦ ૧૮.
શીતળ વન નિદ્રા કરો હો, હું બેઠી તુમ પાસ; મેરે૦
વિઘન હરણ વલયું ઠવો હો, ઓસીસે સુખધામ. મેરે૦ તિરિય૦ ૧૯.
પ્રેમ વચન રાગે જડ્યો હો, સાચું માની તામ; મેરે૦
સુરત શ્રમ સુતો તદા હો, પામ્યો નિદ્રા જામ મેરે૦ તિરિય૦ ૨૦.
ઠવતી સા મુજ કંઠમેં હો, લોહનું વલયું તેહ; મેરે૦
સર્વઘાતી પયડી કહી હો, વૈરણી નિદ્રા એહ. મેરે૦ તિરિય૦ ૨૧.
જાગ્યો કપિ રૂપે થયો હો, દીઠી કપિની દેહ; મેરે૦
ખે દવ લખ્યો ચિહું દિગે હો, જોતાં ન દિઠી તેહ. મેરે૦ તિરિય૦ ૨૨.
મેં જાણ્યું ગઇ છેતરી હો, કીધો કપિ તિરિ પક્ષ; મેરે૦
મિત્રની શિખ ન શિર ધરી હો, ફલ પામ્યો પરતક્ષ. મેરે૦ તિરિય૦ ૨૩.
તસ પગલે ધાઇ મળ્યો હો, બેઠી રથ સહજોપ; મેરે૦

દેખી દીન જાયુ જોઈ રહ્યો હો, તવ સા ભણે ધરિ કોપ મેરે૦ તિરિય૦ ૨૪.
રે મુઢ કંપ થઇ શું જુએ હો, એકપખો શો નેહ; મેરે૦
પિશાચ થઈ કેડે પડ્યો હો, પામ્યો તસ ફળ એહ. મેરે૦ તિરિય૦ ૨૫.
જનમથી એ મુજ સાહિબો હો, તનમન સુંપ્યા સનાથ; મેરે૦
ચોરપરે ચકરી વિચે હો, તે એક ઝાલ્યો હાથ. મેરે૦ તિરિય૦ ૨૬.
સ્વેચ્છાચારણી હું સદા હો, નહિ તુજ વશ રેહેનાર; મેરે૦
વિશ્વાસ દેવા કુટુંબને હો, તુજશું નેહ ઉપચાર. મેરે૦ તિરિય૦ ૨૭.
ફોગટ મદ પ્રથીલ થઇ હો, કાઢ્યો તને દોષ વાન; મેરે૦
જોગણિ દત મત્રે કરિ હો, કીધો તિરિ અવતાર. મેરે૦ તિરિય૦ ૨૮.
શીખામણ લાગી હવે હો, ભટકો વાનર માંહિ; મેરે૦
અમે ધન લેઇ તાતનું હો, ભોગવશું સુખ છાંહિ. મેરે૦ તિરિય૦ ૨૯.
જારે કપિ શું જોઇ રહ્યો હો, રાય ગોવીંદ તુ રાંક; મેરે૦
ત્રિણ વાર શિક્ષા જડી હો, 'નથી અમારો વાંક. મેરે૦ તિરિય૦ ૩૦.
એમ કહી રથ જોડિયો હો, કોઇક દિશિ ઉદ્દેશ; મેરે૦
રીસે પ્રાસ ભરિ દોયને હો, નખે વિદાર્યાં વિશેષ. મેરે૦ તિરિય૦ ૩૧.
ગોપે શિર અભિ ઘા દિયો હો, હું મુર્છિત ભૂપાત, મેરે૦
શિત પવન નિશિ ઉઠ્યો હો, જાણું ન પંથની વાત. મેરે૦ તિરિય૦ ૩૨.
યુથપતિ હણિ હું થયો હો, વાનરનો શિરદાર; મેરે૦
બાજીગરે એક દિન ગ્રહ્યો હો, કુટપાસ રચનાર. મેરે૦ તિરિય૦ ૩૩.
નિત્ય શિખાની બહુ કળા હો, નચવી ગામોગામ; મેરે૦
તુમ પાસે આવ્યે થકે હો, પામ્યો નર ભવ ઠામ. મેરે૦ તિરિય૦ ૩૪.
દસમી વીપમી એ કહી હો, ચોથે ખંડે ઢાળ; મેરે૦
શ્રી શુભવીર સુખી સદા હો, ન પડે જે મોહ જાલ. મેરે૦ તિરિય૦ ૩૫.

દોહરા.

સગીવ બેથા સુણી નૃપ ભણે, ખેદ ન કરવો કોય;
ભાવિ પદારથ આગળે, ઉદ્યમ નિષ્ફળ હોય. ૧.
પણ તું પૂરણ આઉખે, આવ્યો નિજ ઘરવાસ;
રૂઠી નારી રાક્ષસી, જીવિતની શી આશ. ૨.

જેહ રમાડે નાગને, તે અગ્નિથી ન ડરંત;
જે વછનાગને નિત ભખે, ધંતુર કાંએ કરંત. ૩.
પ્રીત બની જસ જેહશ્યું, તે વિણ તે ન રહંત;
રાગ ધરે તિહાં એકપખો, તે નર દુઃખ લહંત. ૪.
જેહનો મેળો જિહાં લખ્યો, તિહાં મળવું તસ હોય;
કુંવર સુદર્શનની કથા, સુણતાં અચરીજ હોય. ૫.

ઢાળ ૧૧ મી.

(ઝુમખડાની દેશી.)

ધનપુર નગરે નરસિંહ રાજા, પુત્ર સુદર્શન તાસ;
મનોહર મિત્ર સુણો;
દાનશાળે એ દાન દીએ નિત, તિણે થયો જગત પ્રકાશ. મનોહર० ૧.
નંદિ શેઠની નંદની પદ્મા, નામે રૂપની રેખ; મનોહર०
શાસ્ત્રકળા ભણવા નિત જાવે, ઉદ્યમ જાસ વિશેખ. મનોહર० ૨.
દાનશાળાએ નૃપ સુત બેઠા, જાતાં દીઠી તેહ; મનોહર०
દિલ ઉલસ્યું એક એકને દેખી, નયણે લાગ્યો નેહ. મનોહર० ૩.
કરપલ્લવિ કરિને સમજાવી, કુંવરે તેહ કુંવારી; મનોહર०
દરવાજા બાહિર વડ હેઠે સંધ્યા વેળા ધારી. મનોહર० ૪.
મેળા મેળા બહુ જણ આપણ, કરશું મળજ્યો ત્યાંહિ; મનોહર०
ચતુરને ચતુરશ્યું વાત કરંતાં, સમજે બિહુ સાન માંહિ. મનોહર० ૫
એમ સંકેત કરીને પરસ્પર, બિહુ જણ નિજ ઘર પેઠાં; મનોહર०
કામનાં બાણ પરસ્પર લાગત, ઘાયલ થઇને બેઠાં. મનોહર० ૬.
શણગાર સોળ ધરી પદ્માવતિ, લેઇ જલઘટ વટ જાવે; મનોહર०
નૃપસુત પણ તંબોળ પ્રમુખ લેઇ, સંકેત થાનકે આવે. મનોહર० ૭.
પ્રેમરસે રસ વાત વિનોદે, સુતાં વડતલ જામ; મનોહર०
વડ તરૂ કોટર પન્નગ ફરતો, પદ્માને ડશિયો તામ. મનોહર० ૮.
વિખ વેગે મૂર્છિત થઇ પદ્મા, અંગ સકળ થયું શ્યામ; મનોહર०
મૃતક સમી દેખીને સુદર્શન, રોતા ખેદ ભર તામ. મનોહર० ૯.
મધ્ય નિશા દારૂક કરિ ભેળાં, ચય કરિ માંહિ સુઆરી; મનોહર०

દૂર વિલોકી અગની લેવા, તીહાં ગયો દુખ ભારી. મનોહર૦ ૧૦.
વન્હિ પ્રજ્વલિત યોગી દેખી, પાવક માગ્યો જામ; મનોહર૦
બત્રિસ લક્ષણવંત કુંવરને, દીઠો યોગીએ તામ. મનોહર૦ ૧૧.
સોનાનો ફરસો કરૂં એહનો, એમ ચિંતી કહે.યોગી; મનોહર૦
એ અપવિત્ર છે સમશાન અગ્નિ, નવિ લેવી સુણુ ભોગી. મનોહર૦ ૧૨.
બેસો ઇહાં બીજી દેઉં આણી અગ્નિ પણ સુણુ વીર; મનોહર૦
રાત્રે ભૂતાદિક ઉપસર્ગ, રક્ષા કરૂં તો શરીર. મનોહર૦ ૧૩.
એમ કહિ દવરક કાળો મત્રી, તસ ગળે બાંધી નિહાળે; મનોહર૦
નૃપ સુત સર્પ થયો તિણિ વેળા, યોગી ઘટમાં ઘાલે. મનોહર૦ ૧૪.
ભૂતલ ખાડ કરિ ઘટ મેહેલી, ઉપર પથ્થર ઢાંકે; મનોહર૦
ફરશો કરવા હોમને કારણ, ઔષધી લેવા જાવે; મનોહર૦ ૧૫.
મડમાં ઔષધી જોતાં પન્નગ, ડંશ્યો મરણ લહે યોગી; મનોહર૦
તેહવે નગરે ઉપદ્રવ ચાલે, મરકી બાળક ભોગી. મનોહર૦ ૧૬
સાકિણિ નિગ્રહ કરવા કારણ, ચિહું દિસ સુભટ ફરંતા; મનોહર૦
વળિ રાજકુંવર ગયો તસ શોધન, રાયના સુભટ ભમંતા. મનોહર૦ ૧૭.
એણે અવસર પદ્માવતિ ચયમાં. કાષ્ટ ઘણાં નિશિ ખડકયાં; મનોહર૦
નગદમની જડી વેલડી પલ્લવ, સૂતાં તસ તનુ અડકયાં. મનોહર૦ ૧૮.
વિખનો વેગ ગયો તસ દૂરે, આનંદ પૂરે ઉઠી; મનોહર૦
કુંવરને જોયો પણ નવિ દીઠો, તવ જળ ભરવા પઇઠી. મનોહર૦ ૧૯.
જળ ઘટ શિર ધરિ પુરમાં પેસતાં, પ્રત્યુષ વેળા કાળી; મનોહર૦
સાકિણી જાણી સુભટે બાંધી, બંધીખાને ઘાલી. મનોહર૦ ૨૦.
નયન પટે કર બાધી પ્રભાતે, રાય હજૂરે આણી; મનોહર૦
ભટ કહે સ્વામી મરકી ઝાલી, પેસતિ પુરમાં જાણી. મનોહર૦ ૨૧.
આકૃતિ સુંદર વેશ લહી નૃપ, ચિંતે ન મરકી દુષ્ટા; મનોહર૦
નયન પટાદિક બંધન છોડી, વચન મધુરસેં પ્રષ્ટા. મનોહર૦ ૨૨.
સા ભણે તાતજી હું નહિ મરકી, નંદિ શેઠની બેટી, મનોહર૦
કામ વિશેષે જળ ભરવા ગઇ, દ્વાર જડયાં થઇ છેટી. મનોહર૦ ૨૩.
શેષ નિશાએ જળ ભરી આવતિ,તુમ ભટે ઝાલી આણી; મનોહર૦

જ્હાંલગે આવત હુઇ કલંકી, લોકે સાકિણિ જાણી. મનોહર૦ ૨૪.
વળી તુમ સંશય ભેળો ટળશે, તિણે મુજ ધીરજ કરાવો; મનોહર૦
દુષ્કર ધીજ કરૂં રવિ સાખેં, અગ્નિ ભુજંગ મિલાવો મનોહર૦ ૨૫.
રાય હુકમ ભટ પન્નગ લેવા, ફરતા પુર વન જાવે; મનોહર૦
કાકાતાલી ન્યાયે મઠ જોતાં, તેહ જ પન્નગ લાવે. મનોહર૦ ૨૬.
ઇષ્ટદેવ સમરી સા ઘટમાં, કર ધરિ નાગ નિકાળે; મનોહર૦
ફુલ માળા પરે કંઠ ધરતાં, દેગે શામ નિહાળે. મનોહર૦ ૨૭.
ચિન ચકિતા સા શંકા ભરાણી, હારો દૂર કરંતી; મનોહર૦
નૃપસુત પ્રગટ્યો સહુ જન દેખે, અભ્ર પડલ રવિ કાંતિ. મનોહર૦ ૨૮.
વિસમય પામી ભુપતિ પૂછે, એકાંતે રાય લાવી; મનોહર૦
પાય ઝબાવ્યા તવ તે ભિક્ષુએ, સાચી વાત સુણાવી. મનોહર૦ ૨૯.
રાય વિચારી શેઠ તેડાવી, મોકલે તિલક વધાવી; મનોહર૦
પદ્માવતિ કરી ઓચ્છવ નિજ ઘર, લાવ્યા નૃપ પરણાવી. મનોહર૦ ૩૦.
ચંદ્રશેખરને રાસ રસાળે, ચોથે ખંડ વિલાસી; મનોહર૦
અગીઆરમી ઢાળે શુભવીરે, દેવગતિ પરકાશી. મનોહર૦ ૩૧.

યત:

सुगज जंग विहंगम यंधनं ॥ शशेदिवाकरयो: ग्रहपीड्नं ।
मतिमतां च निरीक्ष दरिद्रतां ॥ विधिरहो वलवानतुमे मति: ॥१॥

દોહરા.

વીરસેનને નૃપ કહે, નિસુણિ સુદર્શન વાત;
ચિતથી ચિંતા પરિહરો, જો વંછો સુખ સાત. ૧.
નારી સુશીલા લાવશું, જેહ જાત કુલિયાત;
સુખ વિલસો ઘરમાં રહી, ન કરા હુંએ ઉતપાત. ૨.
એવે અવસર એક આવિયો નૈમિત્તિક શિરદાર;
લોક દેવ અભિધાન તસ, જ્ઞાન રતન ભંડાર. ૩.
પૂરવધર પરમાદથી, પડિ ગૃહી વેષ ધરંત;
વૃત્તિ નિમિત્ત બળે કરી, નહિ શ્રુત ધન વિણસંત. ૪.

રાજસભામાં આવિયો, નૃપ દિએ આદરમાન,
જ્ઞાની રાજાથી વડો, પામે જગ બહુ માન. ૫.
ભૂપતિ પૂછે તેહને, અમ મત્રીની નાર,
ગોપની સાથે રથ ચડી, ગઇ કપિ કરી ભરતાર. ૬.
કિણે દેશે જઇ તે રહી, સકળ કહો તે વાત;
જો તુમ વિદ્યા છે ખરી, ટાળો સશય વાત. ૭

ઢાળ ૧૨ મી.

(અજરામારજી ચાલ્યા ચાકરી રે—એ દેશી.)

જ્ઞાની જ્ઞાન ઉપયોગથી રે, સુત નજર કરી નિરધાર;
નિમીતીયો ભણે સાભળો રે, કુલટા રૂપાળી નાર રે. કુલટા૦ ૧.
નઇ તટ જઇ ઉભી રહી રે, વન તરૂથી લેઇ ફુલ,
નઇ જળ દેવી વધાવીને ર, ભણે માન હજ્યો અનુકૂળ રે. ભણે૦ ૨.
વલગણ મુજ પીઠાયનુ રે, મેં તુમ સાખે કર્યું દૂર,
ગોવિંદશું તુમ સાનિધે રે, સુખ વિલસીશુ ભરપૂર રે. સુખ૦ ૩.
એમ કહી વાદરને તજી રે, રથ બેઠી ડાભડો લેઇ,
ધનુષ તીર તરકસ ગ્રહિ રે, ગોવિંદ તુરગ ચલેઇ રે ગોવિંદ૦ ૪.
દક્ષિણ દિશિ ભણી ચાલતા રે, પણ તેહ જ અટવી મઝાર;
વડ તરૂ હેઠે ઉતરી રે, તરૂ ફળ કરત આહાર રે વન૦ ૫.
સધ્યા પડી રયણી રહ્યા રે, રથ સૂતી રૂપાળી નાર;
તસ ચિહુ દિશ ચોકી ભરે રે, ગોવિંદ લેઇ તરવાર રે. ગોવિંદ૦ ૬.
મધ્ય નિશિ તિહાં ભિલની રે, પડી ધાડ કરી કિકિયાટ,
રથ ચિહું દિશ વીટી વળ્યા રે, નાસવાનો નહિ કાંઇ ઘાટ રે. નાસવાનો૦ ૭.
ગોવિંદ નાઠો એકલો રે, રથ વાળી ગયા ભીલ નેટ;
રૂપવતી સા દેખીને રે, કરી પલ્લિપતિને ભેટ રે. કરી૦ ૮.
ભૂષણ ડાભડો સહ ગયો રે, રહિ રોતી એકલી તેહ,
પલ્લિપતિ કહે શે રૂઓ રે, તુમે રાજધણી ધરો નેહ રે. તુમે૦ ૯.
પલ્લિપતિ ઘર સા રહિ રે, દિન કેતા ધરી આનંદ;
એક દિન તસ ઘર આવિયો રે, ભિક્ષાવરતે ગોવિંદ રે. ભિક્ષા૦ ૧૦.

ભીખ દેઇ સમજાવિયો રે, રહ્યો ચંડિસુરિ ઘર નાથ,
રયણી સમે અમે આવસ્યુ રે, લેઇ પલ્લિપતિને સાથ રે લેઇ૦ ૧૧.
ગોપ સુણી સુરી દેહરે રે, જઇ રાત્રિ રહ્યો એકાંત,
રૂપાળી ઉદરે વ્યથા રે, શૂળ ચૂંકનો રોગ વરંત રે શૂળ૦ ૧૨.
પોકાર કરતી બહુ પરે રે, ન શમે ક્રિયા બહુત ઉપાય,
પલ્લિપતિ અતિ રાગશુ રે, દુખ ધરતો ઘણુ વિલખાવ રે દુખ૦ ૧૩.
તવ સા સહસા બોલતિ રે; સુણો ચંડિ દેવી એક વાત,
દુખ મટશે તો દંપતિ રે, કરશુ પૂજા આજ રાત રે. કરશુ૦ ૧૪.
એમ કેહતાં પીડા ટળી રે, લહે પલ્લિપતિ વિશ્વાસ,
તેહે જ રાત્રે મિલુ જણા રે, ગયા ચંડિકા આવાસ રે ગયા૦ ૧૫
પૂજા કરિ નમી સા કહે રે, લાવો ખડ્ગ દીયો મુજ હાથ,
અષ્ટાંગનતિ નીર્ભય કરો રે,કરૂ રતન જતન તુમે નાથ રે. કરૂં૦ ૧૬.
ખડ્ગ દેઇ શિર નામતે રે, માર્યો પલ્લિશ દેહ અસિ ઘાત;
ગોવિંદશુ મળી ચાલતી રે, હરખે રણમા લેઈ રાત રે. હરખે૦ ૧૭
ખાવા પીવા ના મળે રે, અને ખિંગાણા બહુતેર,
નારી નહિ નિચ ગામની રે, તજી ભૂપ સમા સમશેર તજી૦ ૧૮.
માત પિતાને વંચિને રે, જે લાવી હતી ધન કોડ;
વ્યસનીથી ધન વેગળું રે, રહ્યાં રણમાં રાંકની જોડ રે. રહ્યાં૦ ૧૯.
તોયે કુલક્ષણુ ના ગયું રે, કર્મહીણુ ને અવળી રે બુદ્ધિ;
નીચમતિ નિચ સંગતે રે, કોઈ કાલે ન પામે શુદ્ધિ રે. કોઇ૦ ૨૦.
ચોથે દિન ચિત્રા નદી રે; જળ વેહેતાં જિહાં ભરપૂર;
નદી તરૂતલ હેઠળે રે, દોય વસિયાં આનંદ પૂર રે. દોય૦ ૨૧.
નિદ્રા વૈરણી વશ થયાં રે, જબ રયણી ગઇ એક યામ;
નઇ તટ શાર્દુલ આવિયો રે, ગયો ગોવિંદને લેઇ તામ રે. ગયો૦ ૨૨.
થરથર ધ્રુજતી સા ચઢી રે, પાદપ શિર શાખા ધીર;
રોતી પશુ રોવરાવતી રે, વળી રાત્રિ ઘોર અંધાર રે. વળી૦ ૨૩.
તિણે સમે બીજે નઈ તટે રે, સનમુખ એક યોગી વસંત;
સુખ સુંદર પગે પાંગળો રે, લેઇ તબૂર ગીત ગાવત રે. લેઇ૦ ૨૪.

યતઃ

सुखिनि सुखनिदानं, दुःखितानां विनोदः;
श्रवणहृदयहारी, मन्मथः साग्रदूतः;
रणरणककारी धत्तः, वल्लभः कामिनीनां;
जयति जगति नादः पंचमश्चोपवेदः ॥ ॥ १ ॥

પૂર્વ ચાલ.

કંઠ મધુર ગીત સાંભળી રે, રોતાં ચિત વેંધ્યું રે તાસ;
ઊતરી નદી તરી સા ગઈ રે; ધુણી જળકંત યોગી પાસ રે. ધુણી૦ ૨૫.
દેખી યોગીને મોહી ગઈ રે, કહે મરણ ગયો ભરતાર;
ચિત શાખે તુમને વરી રે, હવે આ ભવ તું આધાર રે. હવે૦ ૨૬.
યોગી ભણે સત્ય તેં કહ્યું રે, પણ હું છું પંગુળ દેહ;
કંત અવર કરો કામિની રે, પાંગુળ નરશું શો નેહ રે. પાંગુળ૦ ૨૭.
લોક અશન આણિ દિયે રે, પછે તુજ દેખી ઉભગંત;
સા ભણે ભૂષણ વેચીને રે, ખાઇશું ન કરો મન ચિંત રે. ખાઇશું૦ ૨૮.
તે પછે તુમને શિર ધરી રે, ગામ નગર જાઇશું મહારાજ;
મધુર ગીતે લોક રીજશે રે, તજી લાજ ત્યાં મોટું રાજ રે. તજી૦ ૨૯.
નયન વચન રૂપ દેખીને રે, યોગીએ ઝાલ્યો રે હાથ;
સા કહે મુજ ભાગ્યે કરી રે, મુજ મળિયા મોહોટા નાથ રે. મુજ૦ ૩૦.
જળ લાવો તૂંબી અહીં રે, અમ લાગી બહુત પિપાસ;
તુંબડું જળ ભરી લાવિને રે, દિયે હરખે રૂપાળી તાસ રે. દિયે૦ ૩૧.
તવ યોગી ટુકડા દિયે રે, દિને દોયના ઠીકરે માંહિ;
ચાર નયન ભેગાં કરી રે, દોય ખાય પિએ ઉછાંહિ રે. દોય૦ ૩૨.
પાંચ વરસ પૂરવી ચલી રે, પછે ભરણો લાવંત એક;
માંહિ બેસાડી યોગીને રે, શિર ધરિ ચાલે બહુ ટેક રે. શિર૦ ૩૩.
ગામ નગર ચહુટે ધરિ રે, નરમાંદા ગાવે રે ગીત;
લોક સુણી તેહને દિયે રે, અશનાદિક વર કરી પ્રીત રે. અશના૦ ૩૪.
યોગી ઝુલમપૂરી તણી રે, થઇ યોગણી ઇચ્છા નામે;
ભાંગ પિએ હોકા ભરે રે, ફરે વને રહે ગામોગામ રે. ફરે૦ ૩૫.
વિષયીને સુખ નહિ કદા રે, કામી નર જગતનો દાસ;

કામી સગો નહી કોઇનો રે, કરે વિશ્વાસીનો નાશ રે. કરે૦ ૩૬.
નિમીતીયાના મુખ થકી રે, સુણી કુલટા કેરી વાત;
નૃપ સત્કાર કરી ઘણો રે, વિસર્જ્યો નિમીતીયો જાત રે. વિસર૦ ૩૭.
ચોથે ખંડે બારમી રે, ઢાળ ભાખે શ્રી શુભવીર;
વિષયથી વસિયા વેગળા રે, તે પામ્યા ભવજળ તીર રે. તે૦ ૩૮.

દોહરા.

મંત્રી—નૃપ એમ સાંભળી, વિસ્મય પામ્યા ચિત્ત;
આ ભવ કામી દુખ લહે, પરભવ નરકની ભીત. ૧.
મંત્રી ભણે સુણ સાહીબા, પુરવે તમે કહિ વાત;
નવિ પરણી સુખ ભોગવો, લાવીશું કુનિયાત. ૨.
તુમ બેઠા દુકર નહીં, જે કરવું મુજ કામ.
પણ હું ભય પામું ઘણો, નારિનું દેતા નામ. ૩.
સર્વ રમણી દૂરે તજી, તપ કરશું વન માંહિ;
ઇહ પરભવ સુખ પામશું, જ્ઞાન આનંદ ઊછાંહિ. ૪.

ઢાળ ૧૩ મી.

(નદિ યમુનાકે તીર ઉડે દો પંખીયા—એ દેશી.)
મંત્રી વયણ સુણી રાય તિહાં મન ચિંતવે,
રાજ્ય તજી વનવાસ લિએ સુખ સંભવે;
સૈન્ય સબળ મુજ ગેહ સનેહિ એ સહી,
અબળા કૃત દુઃખ ઊદ્ધરવા શક્તિ નહિ. ૧.
આ સંસારે શરણ રહિત સવી જીવડા,
વિવિધ કરમ સંતાપે પીડ્યા બાપડા;
દેવ તિરિ અવતારને ચકિ નરક ભવે,
ઠાકર ચાકર ધનવંતો નિર્ધન હુવે. ૨.
સુભગ દોભાગી નિરોગી સરોગીપણું વરે,
રૂપવંત કદરૂપ સુખી દુખિયો કરે;
ભવ ભવ કર્મ નચાવે તિણિ પેરે નાચવું,
રહિએ સદા સુખમાં જગ ઠામ ન એહવું. ૩.

માતપિતાદિક સર્વથી જેને અધિક ગણે,
નારી આહેડી નર હરણા પેરે હણે;
રમણીને રાગે કાષ્ટ ભક્ષણ કીધાં ઘણે,
તે પતિને કપિ ક્રોધ ખડ્ગે વાહ્યા તિણે. ૪.
એક રમણીથી મંત્રી દુઃખ પામ્યો ઘણું,
માહરે બહુ નારી નહિ ઊગરવાપણું;
એણિ પેરે વૈરાગ રંગે રાજા વાશિયો,
તિણે સમે ભૂપને આવી બોલે દાસીયો. ૫.
શિર ધરિ ભરણું યોગી યોગણી આવિયાં,
ગાતા દેખી તાસ અમે ઇહાં લાવિયાં;
એમ કેહતાં સા આવી ટોપલો ભૂ ધરે,
નરમાદા ગીત ગાન મધુર કંઠે કરે. ૬.
મંત્રી કહે નૃપને નિમિત્તિયે જે કહી,
દેખો નજરે વાત એ આ સંનમુખ રહી;
અંગિત આકારે કરિ મેં ઓળખી સહી,
કપિ રૂપ કરિ ગઇ મુજ તિણે એ ઓળખે નહીં. ૭.
રાય કહે તું પંગુને શિર ધરી કિમ ફરે,
પંગુ તજી ભરતાર અવર કિમ ના કરે;
સા વદે પંચની સાખે જે પીતરે દિયો,
હું રે સતી તેણે દેવ કરીને માનીયો. ૮.
પતિવ્રતા વ્રત ધર્મ ન લોપું હું કદા,
યાચના વૃત્તિએ કંત જમાડી જમું સદા;
શિયલ વિભૂષણ શોભા છે મુજ જેહવી,
સુરપતિ નરપતિને ઘર નારી ન એહવી. ૯.
એહને છંડી અવરશું નજર ન હું ધરૂં,
અક્ષકનું ઘર ઉજ્જ્વલ કિમ મેલું કરૂં;
અશન વસન ભરપૂર દેઇ ભણે ભૂપતી,
સકલ સભાજન દેખો યોગણી મહાસતી. ૧૦.

પરણ્યો પ્રીતમ પ્રેહલો વાહિરો તસ કર્યો,
કરિ અસિધા થઇ નિર્દય રણવગડે ધર્યો,
ગોવાળશુ ગઇ પત્રિપતિ ચૈત્યે હણ્યો,
ગોપ હણ્યો રણ વાઘે તરૂ તણુર સુણ્યો ૧૧.
પાંગળો યોગી કિરો પતિ નિશિ નઇ જળ તરી,
ચાર કિયા ભરતાર અવર મનમાં ધરી,
પતિવ્રતા વ્રત ધર્મ ભલો તુ પાળતી,
નિજ કુલ અહક ઘર અજુઆલણ તુ સતી ૧૨
મુખપર વસ્ત્ર ધરી પુર બાહિર નીકળો,
ભગવો વેશ ધર્યો તિણે દડ ન આકરો,
સુણી ચતી ગઇ ગામોતર લજ્જા અવહાણી,
તિણે સમે દીએ વન પાલક નૃપને વધામણી ૧૩.
સ્વામી ગોવિદ જટી તાપસ ટોળે વર્યો,
તુમ પૂર બાહિર ઊત્તર વનમે સમોસર્યો
તાપસ ભક્તિ ભૂપ સુણી હરખિત થયો,
પટરાણી વીરસેનશ તિહા વદન ગયો ૧૪
નમતાં આશિષ પામી સુઠામે બેસતા,
આ સસાર અસાર ગુરૂ ઉપદેશતાં,
પૂર્વે વિરક્ત સુણિ થઇ અધિક ઊદાગીએ,
રાજ્યે ઠવી સુત મત્રી નૃપ દિક્ષા લિએ ૧૫.
પટરાણી પ્રતિબોધ લહી થઇ તાપસી,
વિઘન ભયે નિજ ગર્ભ વાત ન કહિ કશી,
સોવન જટી ગુરૂ નામ દિએ નૃપને મુદા,
મિથ્યાત ધરમે તપ કરિએ તિહુ જણ સદા ૧૬.
પાંચસે તાપસ ભેળા ગુરૂ આ વન વસે,
રાણી દિનદિન ગર્ભ વધે તન ઊલસે,
પૂછતાં સુણિ સાચુ તપસ્વી હરખિયો,
સમયે સુતગને સચિ સમ પુત્રી જનમ થયો, ૧૭.

તાપસી લાલતી પાલતી વર લક્ષણ ભરી,
કનકવતી કન્યુ નામ અતિ રૂપે કરિ,
આઠ વરસની થઇ મતિએ જિન સારદા,
તાતે સનેહે શિખાવી કળા ચોસઠ મુદા ૧૮.
પલ્યક વિદ્યા સધાવી સોવન જડી થાપિયા,
નિજ પાટે ગુરૂ ગોવિંદ સરગ સધાવિયા,
કુલપતિ સ્વર્ણ જટી પુત્રે તપસીને પાળતો,
પલ્યંક બેસી અડસઠ તિરથ વદતો. ૧૯.
યોવન વય પામી નિજ પુત્રી દેખતો,
સમવર જોવા પલ્યંક બેસી ગયો ખતા,
એક દિન કોઇક રાજકુમરને જોઇને,
આવ્યા પલ્યકે બેસી સુઅર રૂપ લેઇને ૨૦.
દેખી ભય લહિ તાપસ નાસે દશો દિશે,
દતીએ ભુમી લખીને સરવને વિશ્વસે,
દેઇ સરાપ કીયો મુજ સુકર નિરજરે,
ધર્મ તત્વનો જાણ આવે તો સજ કરે ૨૧.
વાંચી વિચારે ધર્મ જાણું કો નહિ અમ સંમા,
મત્ર જત્ર અમે કિધા પણ વિલયગમા,
સોગત સાખ્ય ઉપાય સવે નિષ્ફળ થયા,
બ્રહ્મ વને વૃધ તાપસ પાસે સવે ગયા ૨૨
તેહ વિભંગે નિહાળિ કહે દિન આઠમે,
આવશે તાત્વિક તે એ રૂપને અપગમે,
જાણિએ તાપસ લોકને લાગે ભાવિયા,
અષ્ટમ વાસર આજ તમે પણ આવિયા ૨૩
કુલપતિ રૂપ કરણ જો શક્તિ તુમ પુરે,
તો કરો એ ઉપગાર કદાપિ ન વિસરે,
ચોથે ખંડે દાળ રસાળ એ તેરમી,
શ્રી શુભવીર વિવેકી સભાને ચિત ગમી. ૨૪.

દોહરા.

વીરસેન મુખ એમ સુણી, કુંવર કહે કરૂં કામ;
પણ સવિ તાપસ જૈન મત, ધરસ્યો કહો ધરિ હામ. ૧.
સુણિ સઘળા તાપસ ભણે તુમે ગુરૂ તુમહિ જ વાચ;
કુલપતિ સાથે જૈન મત, આદરશું એ સાચ ૨.
વસ્તુ મિલાવે કુવર તવ, આડંબર બહુ કીધ,
હોમ અગ્નિ મંત્રાદિકે, ખેત્રપાળ બળિ દીધ ૩.
તસ દત્ત જડી સુધાવર્તા, કુલપતી રૂપ કરત;
તાપસ દેખી હરખતાં, નિજ ગુરૂ પાય નમત ૪.
કુળપતિ કુવરને પ્રણમીને, કહે કીધો ઉપગાર;
ચિંતામણી સમ મુજ દિઓ, માણુસનો અવતાર ૫.
નૃપ સુત તાપસ પૂછતાં, કહે કુળપતિ નિજ વાત,
ગિરિપર ચલત ગગન થકી, પલ્યંક સહ ભૂપાત ૬.
જૈન મુનિ તિહાં ધ્યાનસર, ગિરિ સુર કરતો સેવ,
મુજ શુરૂ માથે તુ ચલે, ફળ પામે કહે દેવ ૭.
સુઅર રૂપ તાર હન્યો, પલ્યંકમે બખુસાય;
દેવ સરાપે સુઅર બન્યો, આવ્યો હુ એણે ઠાય ૮.
પણ તે દેવે એમ કહ્યુ, જે કરસ્યે સુગ રૂપ,
કન્યા દેજ્યો તેહને, તે છે મોહોટો ભૂપ. ૯.
તિણે પરણો મુજ કન્યકા, દિયો જિનમત ઉપદેશ,
તવ કુવરે ઓળખાવિયો, દુવિધ ધરમ સુવશેષ ૧૦.
સુણી પ્રતિબુજ્યા તાપસો, અણુવ્રત સરવ ધરંત,
પછે સવિ તાપસણી મળી, ગીત ધવળ ગાયંત. ૧૧.
ખેત્રપાળ તિહાં આવિયા, સરવ સામગ્રી મિલાય,
કન્યા સણગારી કરી, ઓછવશુ પરણાય ૧૨.
પલ્યંક દિએ કરમોચને, સુર કરે આવાસ;
કુવર પ્રિયાશું તિહાં રહે, સુખભર મન ઉલ્લાસ. ૧૩.
ખેત્રપાલ અદરા થયા, એક દિને સસમ માગ;
નિશિ અંબરથી ઊતરી, કન્યા રૂપ રસાળ ૧૪.

પૂછે કુંવર તેહને, આવ્યાં તુમે કિણ હેત;
નામ ઠામ તુમે કુણ છો, સુણી સૌ એમ વંદેત. ૧૪.

ઢાળ ૧૪ મી.

(છેલ છબીલા નંદના કુંવર છેલ જો—એ દેશી.)

રંગ રસીલા રસિયા સુણ એક વાત જો,
દેશ વિદેશ જુઓ ફરતા દિન રાત જો;
પણ હિમવંત ગુફાએ જાવું કિમ પડયું જો. ૧.
કુંવર કહે સુણ છેલ છબીલી નાર જો,
કારણ વિણ પરઘર નવિ જાએ ગમાર જો;
કામ વિશે હિમાચલ એમ જાવું થયું જો. ૨.
જાવું થયું તો પરવત નંદનવન ભાળ્યાં જો,
ચતુરપણે કરિ સુરવર ચૈત્ય નિહાળ્યાં જો;
મનુવેગ વિદ્યાધર સાધક કિમ મારિયો જો. ૩.
માર્યો તે મેં જાણી ખોટને ચોર જો,
નારિ હરિ તસ સુણિયો સોર બકોર જો;
મુકાવતાં થયો સામો ન તજી નારિને જો ૪.
એમ નારીયો કેઈ વિદ્યાધર લાવે જો;
ક્ષત્રિ ઘણા જગ છે પણ નવિ છોડાવે જો;
સગપણ વિણ નરરત્ન હણિ પાપ જ લિયો જો. ૫.
પાપ ન હોવે હણતાને જો હણિએ જો;
મુજ પરણી તે નારિનું સગપણ ગણિએ જો;
પશુ પંખી પણ નારી પરાભવ નવી ખમે જો. ૬.
નવી ખમે તે જેહને એક જ નારી જો;
તમે બહુ પરણી ગામોગામ વિસારી જો;
તેહમાં ગઈ એક તે સંભારવી નવી ઘટે જો. ૭.
નવી ઘટે તો ઇંદ્રને ઘર નહિ ઓડ જો,
સતીયો જાઝી બાવિસ કોડાકોડ જો;
એક રીસાઈ મનાવે તસ શે કારણે જો. ૮.

કારણ વશિ યમુના નદિય કિનાર જો,
તમે ગયા'તાં તિહાં વન ખંડ મઝાર જો;
વંશ જાળમાં વિદ્યા સાધક કિમ હણ્યો જો. ૯.
કીમ હણ્યો પૂછો છો બીજી વાર જો,
પારકી વાતે રસિયા સહુ સંસાર જો;
પરનરની વાતો રે સતિયો નવિ કરે જો. ૧૦.
નવિ કરે સતિયો પરનરનો સંગ જો,
નજર મિલાવે વ્રતનો થાય ભંગ જો;
લીંબની વાત કરે મુખ કડુઓ નવિ હુવે જો. ૧૧.
હોવે તુમ અણગમતો આમ ઉપદેશ જો,
જાણું કાંઇક સગપણ લાગે વિશેષ જો;
પગ તળ બળતા વિણ કો નવિ પૂછે ધણું જો. ૧૨.
ધણું પોકારે નિજ ઘર બળતું દેખી જો,
પરઘર બળતે પંથે જાય ઉવેખી જો;
સગપણ અંતર દાહે તુમને પુછિએ જો. ૧૩.
પૂછો ભલે તો ઉત્તર તમને દેશું જો,
પણ બોલો તુમ સગપણ શું છે એહશું જો;
જે અંતરનો ધા લાગ્યો તુમને અતિ જો ૧૪.
અતિશે જન્મથી એશું રાગ ધરાય જો;
આત્મહોદરિ બાએ બે બાંધવ થાય જો;
માડી જાયા ભાઇ કહો કિમ વિસરે જો. ૧૫.
વિસરે નહિ પણ પુછણ આવિ શી વેળા જો,
એકલડાં ફરવું ને ઝેર ભરેલા જો;
કુળવંતિ નારિને કહેવત છે એ કારણે જો. ૧૬.
કારણે ચાલ્યાં અમે સારી રાત જો;
વિદ્યાચારણ મુનિ પણ તાસે જાત જો;
ખેચરી વિજળી ફરતાં કુણ વારી શકે જો. ૧૭.
વારી શકે એક નારિને ભરતાર જો,

વિજળી પુંઠે ગર્જારવ ભયકાર જો,
પુરૂષ જુઆરી નારી કુમારી નવિ ડરે જો ૧૮
નવિ ડરે તુમ સરખા નિર્દય જાત જો,
વિણ અપરાધે હણ્યો થઇ ક્ષત્રી નાત જો,
વાત કહો તો સઘયથી ટળિયે અમો જો ૧૯
અમો ગયા યમુના વન ખંડ મઝાર જો,
દીઠી તરૂ લટકતિ વર તરવાર જો,
મેં જાણ્યું વિદ્યાધર કોઇ વિસરી ગયો જો ૨૦
વિસરિયો તે ફરી કિમ લેવા નાવે જો,
મણિ રયણે જડિ ખડગ અમુલ સુહાવે જો,
સ્વામિ એકાંત રહેલો એમ નવિ ચિંતવ્યું જો. ૨૧
ચિંતવ્યું જોયું પણ નવિ દીઠો કોઇ જો,
લેઇ ખડગને ધાર પરીક્ષા જોઇ જો,
વંશનું મુળ કટતા સાવક શીર ગયું જો. ૨૨
ગયું અમારૂં ન ગયું તમારૂં કાંઇ જો,
વાયુ વેગ ગયો મરી પરભવ તાંઇ જો
પણ તુમ ચિંતમાં નવિ કાંઇ પરિતાપતા જો ૨૩
તાપ ઊતાપ થયો મુજ પશ્ચાતાપ જો,
વિણ અપરાધી મારી લીધું પાપ જો
ચિંતા ઝાળ ઉઠી તે જાણે કેવળી જો ૨૪
કેવળી દીઠા સર્વ પદારથ થાવે જો,
પણ દોય ભાઇ ગયા તે પાછા નાવે જો,
આઠસહોદરી વાત સુણી રૂદન કર્યું, જો ૨૫
કર્યું એ નબળું કામ થયો ઓશિયાળો જો,
પણ નથી વાંક અમારો ચિત્ત નિહાળો જો,
ભૂલ ચુક કરિ મારી વેર ન રાખવું જો ૨૬.
રાખવું વેર નથી તુમશું ચિત્ત સાખે જો,
જ્ઞાની ગુરૂના સમરી વયણ વિશેષે જો.

ભાઇ થકી સ્ત્રી વંછે કુશળ તે કંતને જો. ૨૭.
કંત તુમારે કીહાં છે કર્યા વેશ જો,
જ્ઞાની ગુરૂને શો સુણિયો ઉપદેશ જો;
આડસહોદરી બાંધવ કિહાં રહો છો તુમે જો. ૨૮.
તુમે જાણો છો સઘળી વાતો મનમાં જો,
ચદ્રાવળિ મુખ સાભળી જે મળી વનમાં જો,
નમણુ કામ કરીને પુછો કુડમાં જો. ૨૯.
કુડ કપટ છળ ભેદ ઘણાં સ્ત્રી માંહિ જો,
નવી દિઠા કોઇ દિન તુમને વળિ કયાંહી જો;
જગત અજાણીં નારી કિમ વિસવાસિએ જો ૩૦.
વિસવાસી નારી છે કપટ ન લેશે જો,
વહિ નર પરઘરે જઇ કોઇ ન પેસે જો;
અણુવિસવાસી નર ભડકણુ બીકણુ બહુ જો. ૩૧.
બહુ બિકણુ ભડકણુ અમને કિમ જાણો જો,
થોડું બોલો ન કરો તાણુતાણો જો,
પરતિત નવિ આવે તુમ જુઠા બોલડે જો. ૩૨.
જુઠા બોલ્યાનો અમને છે નેમ જો,
ચંદ્રાવળી વચણા સુણી ધરિયો પ્રેમ જો,
દોય ઘડિમાં નાહા કિમ નવિ થિર રહ્યા જો ૩૩.
રહ્યા અમે સા ગઇ હાથે દેઇ કોલ જો,
પછે ગયા તે દેખી અવળો બોલ જો,
નર મોટા મહિલાશુ કિમ ઝગડો કરે જો. ૩૪.
ઝગડો કરતાં વિધરે અંતર હેત જો,
શો કીધો ચદ્રાવળીએ સંકેત જો;
સાચ વદો તો અમે પણ અંતર ખોલિએ જો. ૩૫.
ખોલી ચિત્ત કહ્યું રાગીએ રંગ હલાવ્યું જો,
તો રહેવું ધજ પીળી દુરે જાવું જો;
દેખી ગયા ધજ હલાવ્યો પિત ચંદ્રાવળી જો. ૩૬.

ચંદ્રાવળી મુખની સુણો બાધવ ઘાત જો,
પણ નવી ચિંત્યો કોઇએ તુમ ઉપધાન જો,
ગુરૂ વયણાં સંભારી ઉપસમ ધારિયો જો. ૩૭
ધાર્યું અમે હણો બાંધવ પ્રગટ્યા ચોર જો,
વાત સુણી ભરખેરે પડિયો ઘોર જો,
મુઝ સંકેને પાળો ધજ હલાવ્યો સહી જો ૩૮
સહિરે હરખી ચોસઠ જણની ટોળી જો
બાઇ મુઆ સહુને પતિ મેળો મળી જો,
દુખેં દિવાની ચંદ્રાવળી ભૂલી ગઇ જો ૩૯.
ભુલી ગઇ તો અમને લાભ વિશેષ જો,
નવનવ ગામ નગર દિઠા બહુ દેશ જો,
શાસય ચૈત્ય નિહાળિ બહુ યાત્રા કરી જો ૪૦
જાત્રા કરી તો ભલે કરી મહારાજ જો,
અમે પણ યાત્રા કરીને આવ્યા આજ જો,
તુમ દરશન દેખીને મન વંછિત ફળ્યા જો. ૪૧.
ચોથે ખંડે ભાખી ચઉદમી ઢાળ જો,
એક એક ગાથા અંતર વચન રસાળ જો,
શ્રી શુભવીર કુંવરી આદે કુંવર પછે જો. ૪૨.

દોહરા.

રતિમાળને કુંવર ભણે, નહિ આમ એક જ ઠામ,
ખબર પડી કિમ અમતણી, આ યાંતાપસ ગામ ૧.
વળી યમુના વન મેહલમે, ત્રેસઠ નવસે ત્યાંહિ;
એકણ પીડે કિમ તમો, નિકળી આવ્યાં આહિ ૨.
કામદેવ મંદિર નિશિ, ચોસઠ કરી નૃત્યશાળ,
વિનયે નમિ વર માગતી, સુંદર ચંપકમાળ ૩
કંચુક ખડ્ગાદિક દિયાં, વળતાં વયણ વદંત,
જાશું અમે નિજ મંદિરે, અવસરે મળશું સંત ૪.
એમ કહિને તમે ઘર ગયાં, અમે ચાલ્યા પરદેશ,
તે દિન મેળા સંપજે, જે દિન લખિત વિશેષ. ૫.

ઢાળ ૧૫ મી

(ફતેમલની દેશી)

ચિતહર રતિમાળા કહે તામ, સાભળો સદિમ મનફળી.
ચિતહર તુમને કરી સંકેત, ચદ્રાવળી આવિ મળી ૧.
ચિતહર સાંભળી બાંધવ ઘાત, શોકાતુર સ્નાન જ કર્યાં,
ચિતહર સાચો ગુરૂ ઉપદેશ, તાસ વચન ચિત સાંભર્યાં ૨.
ચિતહર બધુ ગયા નાવત, ચપકમાળા ચિતવે,
ચિતહર સાંહરો કરો પતિ શોધ, કત વિના દુખિયાં હવે ૩.
ચિતહર કુળ બધુ હણનાર, ભોલાવો પ્રેમ જ ધરી,
ચતહર ચદ્રાવળી કહે તામ, મે રાખ્યો છે થિર કરી ૪.
ચિતહર તેડી લાવુ સમજાવી, હર્ષ દિવાની થઇ ચલી,
ચિતહર પીળો દલાવ્યો કેત, દેખી તમે નાઠા વળી. ૫
ચિતહર વક્ર ગતિ ગ્રહ થાય, તુરત ન રાશી તે ભજે,
ચિતહર પાછો આવે ઠામ, કાલાંતર ગત તે તજે. ૬.
ચિતહર ચદ્રાવળી ગઇ ત્યાહિ, વન તરૂખડે જોય વળી;
ચિતહર દીઠા ન તુમને ક્યાંહિ, પાછી આવી અમ મળી. ૭.
ચિતહર કીધ વિચાર તે સાથ, હાથ વિછુટો હાથિયો;
ચિતહર સંકેતમાં કાંઇ ભૂલ, દેખા દેશાવર ગયો. ૮.
ચિતહર પુછ્યા પછી કહિ વાત, ધજ સકેત કર્યો હતો;
ચિતહર હરખે પડિ મુજ ભૂલ, પીત ધજાએ તે જતો. ૯.
ચિતહર સુણિ કહે ચંપકમાળ, હાથે ખેલ બગાડિયો;
ચિતહર હુકમ દિયો મુજ એમ, જુઓ ગિરિ પુર વન વાડીયો. ૧૦.
ચિતહર હું ફરી દેશ વિદેશ, યમુના કિનારા જોઇ વળી;
ચિતહર જાતાં એક ગિરિશૃંગ, તિહાં ખેચર ટોળી મળી. ૧૧.
ચિતહર અષ્ટાપદ ગિરિ જાય, અમિત ગતિ ટોળી પતી;
ચિતહર હું પણ ગઇ તે સાથ, કરિ અરિઆંને જઇ નતિ. ૧૨.
ચિતહર ભરત ભરાવ્યાં ચૈત્ય, ચઉઆંઠ દશ દોય વંદીયાં;
ચિતહર ચારણ મુનિવર રાય, તિહાં એક દિશિ ઉપવેશીયાં. ૧૩.

ચિતહર વિનયે નમી તસ પાય, મેં ચિત ભાવતે પૂછીયો;
ચિતહર ચઉનાણી મુનિ એક, કરૂણા કરી ઉપદેશીયો. ૧૪.
ચિતહર મુનિ ભણે સાંભળ વચ્છ, ચંદ્રશેખર નૃપસુત જયો;
ચિતહર પીળી ધજા ચલ દેખ, દેવ અટવિ સરોવર ગયો. ૧૫.
ચિતહર તિલક તરૂ તળે નિંદ, લેવે અચળ છાયા ઠરી;
ચિતહર જાગ્યો દેખે તામ, ઊભા સુભટ ખેટ ખેચરી. ૧૬.
ચિતહર સાંભળી વિનતિ તાસ, સાથે ગયા તુરંગે ચઢી;
ચિતહર પૂર્વે કરી રહ્યા ખેટ રણમાં મેહેલ કનક ઘડી. ૧૭.
ચિતહર આવ્યા કુવર દોય રાય, તિહાં ઓચ્છવ તે દિન કીયા;
ચિતહર કન્યા છસેં છત્રીસ, પરણી વૈતાઢ્ય ગિરિ ગયા. ૧૮.
ચિતહર નદીસર વર દ્વીપ, મેરૂ પ્રમુખ નતિ આચરી;
ચિતહર પુનરપિ તીરથ પચ, સમતશિખર યાત્રા કરી. ૧૯.
ચિતહર જયપુર જયરથ રાય, પુત્રી રતિ પ્રીતિ સુંદરી;
ચિતહર પરણાવ્યા ધરી નેહ, સુરદેવીએ ઓચ્છવ કરી. ૨૦.
ચિતહર તાપસવિદ્યા સિધ, કરણ ઉત્તર સાધક થયા;
ચિતહર ક્ષેત્રપાળ વશ કીધ, તાપસ ગામેં પછે ગયા. ૨૧.
ચિતહર કુળપતિ સૂકર રૂપ, દેખી કરૂણા બહુ ધરી;
ચિતહર ઔષધી બળથી તાસ, કુળપતિને રૂપે કરી. ૨૨.
ચિતહર રાજા રાણી સાથ, વૈરાગે તાપસ ભયો;
ચિતહર રાણી સગર્ભા ત્યાંહિ, પુત્રી સુરૂપા જનમ થયો. ૨૩.
ચિતહર તે કુલપતિ નિજ રૂપ, દેતાં રાગ વધ્યો ઘણો;
ચિતહર મેના રંભા તુલ્ય, પૂત્રી લહી યોવન પણો. ૨૪.
ચિતહર કુંવરને દીધી તેહ, ક્ષેત્રપાળે પરણાવતી;
ચિતહર સુંદર મંદિર દીધ, અશન ચિરાદિક પૂરતો. ૨૫.
ચિતહર કનકવતીને નેહ, ગેહે રહ્યા રસથું ભલી;
ચિતહર મુનિ મુખ સાંભળી વાત, આવી ઇહાં ઊતાવળી. ૨૬.
ચિતહર દેખી તુમ મુખ ચંદ, દુખના દાડા દૂરે ટળ્યા;
ચિતહર અમિએ વરસ્યા મેઘ, મુખમાગ્યા પાસા ઢળ્યા. ૨૭.

ચિતહર ચોથે ખંડે ઢાળ, પંદરમી મુનિ સુચવ્યાં,
ચિતહર શ્રી શુભવીરે તાસ, મેળા વખૂટા મેળવ્યા. ૨૮.

દોહરા.

રતિમાળા વયણાં સુણી, કનકવતી કહે એમ;
નર ભમરા ફરતા ફરે ઘર ઘર નવ નવ પ્રેમ. ૧.
પણ હુ જૈન મતી થઇ, ન કરી યાત્રા એક,
સપ્રનિ સિદ્ધાચળ તણી, યાત્રા કરાવો છેક. ૨.
તવ રતિમાળા કુંવરને, કહે ન કરૂ અંતરાય,
હુ લઘુ એ ગુરૂ બેહનની, ઇચ્છા સફળ કરાય ૩
દોય માસમા આવીને, રેહેજો કુસુપતિ ગામ;
વાટ જુએ સહુ માહરી, દેશેં વધામણી તામ ૪.
ભગનિ સનિ હરખિત કરી, જઇશુ જનની પાસ,
વાત કહી સમજાવિને, કરશું શોક વિનાશ ૫.
સ્વજન વરગ ભેળા કરી, લાવુ યમુના પાસ;
લગન સમય રહેશે સહુ, નિજ નિજ કરિ આવાસ ૬.
દુગમાસાંતર તેડવા, આવશે ખેચર આદિ;
તેહની સાથે પધારવું, બેસી વિમાને ત્યાંહિ ૭
નિશ્ચય કર કોલ.જ કરો, રાતિ વશી તિણે ઠાય;
પરભાતે જઈ વેગશુ, બેહનને દેત વધાય. ૮.
લેઇ કુંવર કનકાવતી, બેશી નિજ પલ્યંક;
જાત્રા કારણ ચાલીયાં, ગગને દોય નિશંક. ૯.
જાતાં ઊઆટવિ વચ્ચે, છે વટવૃક્ષ વિશાળ;
અગ્નિ કુંડ દીઠો તિહાં, ધૂપ ઘટા લગી આળ. ૧૦.
ઝગડા કરતા એક દિશે, દીઠા યોગી આઠ;
અરચિત શિર લઘુ બાલિકા, તે પણ રોતી આઠ. ૧૧.
કૌતક દેખી ઊતર્યાં, કરી નારી નર રૂપ;
યોગી સર્વ બોલાવીને પૂછતાં ધરિ ચૂપ. ૧૨.

ઢાળ ૧૬ મી.

(રાગ ખંગાલ; કિસકે ચેલે કિસકે એ પૂત—એ દેશી.)

કુંવર ભણે તુમે યોગી જાત, કાહેકું કલેશ કરો દિન રાત;
શિષ્ય સાંભળો, મોટો રોગ કલહ હાય કામલો. ટેક.
કલેશે વાસિત હૈ સંસાર, કલેશ રહિત ચિત્ત ભવનિસ્તાર. શિષ્ય. ૧.
તુમકું નહિ જગ કોઇકી આશ, સંસાર છોર રહોવનવાસ; શિષ્ય.
સંસાર વિષયભોગી ભોગ, દૂર તજી લિયા સુદર જોગ. શિષ્ય. ૨.
ઝગડા કરતે તુમ કુણ કાજ, વેંદચી લેણા હૈ ક્યા રાજ્ય; શિષ્ય.
અંતર ખોલી બોલો તેહ, કુંવારિકા કીમ લાવ્યા એહ. શિષ્ય. ૩.
યોગી વિચ્ચારે બેશી એકાંત, ન મળ્યો બત્રિસ લક્ષણવંત; શિષ્ય.
ઇનકું ભોળવી અંતર દેઇ, સોવન પુરસો હવન કરેઇ શિષ્ય. ૪.
ચિંતી કુંવરને ભાખે એમ, તુમ મુખ દેખી લાગ્યો પ્રેમ; શિષ્ય.
હમેરી પાસે વસ્તુ આઠ, ચોપડીમેં હૈ તસ વિધિ પાઠ. શિષ્ય. ૫.
મંત્ર જાપ કિયા તે વિધિ જોત, ફળદાયક એકે નવિ હોત; શિષ્ય.
મિલિયા હમકું કપાલી એક, તીણે બતાયા એહ વિવેક. શિષ્ય. ૬.
આઠ કુંવારિકા હવન કરંત, આઠ દિશાકું ભોગ દિયંત; શિષ્ય.
જાપ જપે આઠ વસ્તુ સિદ્ધ, પ્રથમ કહે કરો ભાગ પ્રસિદ્ધ. શિષ્ય. ૭.
તિન કિયે માગત ભાગ શ્રીકાર, ઓરકું આવે ભાગ ન સાર; શિષ્ય.
બાત લડાઇકી ભાખી એહ, ભાગ કરી દિયો અમને તેહ. શિષ્ય. ૮.
તુમ નજરે હોય હવન પ્રયોગ, તો સબી વસ્તુકો મીજે યોગ; શિષ્ય.
તુમ પિછે ઉત્તર સાધક જોન, સોવન પુરસો તતખિણ હોત. શિષ્ય. ૯.
તુમકું વંછિત દેઇ એમ, પિછે કરણા હમ પ્રેમ; શિષ્ય.
કુંવર ભણે દેખાવો વસ્ત, તે દિયે આઠે લાવી સમસ્ત. શિષ્ય. ૧૦.
પાવડી કંથા પાત્ર ને ડંડ, કંબાદુક છુરી અંચલ ખંડ; શિષ્ય.
ગુટકો લેઇ બોલાવી બાળ, સમઆઠ વરસની છે સુકુમાળ. શિષ્ય. ૧૧.
નામ લખી કિયા યોગી દૂર, પૂછે કુંવારિયો કરિ હજૂર; શિષ્ય.
વિમળાપુરી ભણે તે હમ તાન, તાત રહે બ્રાહ્મણની જાત. શિષ્ય. ૧૨.
નૃપ સુણિ યોગીને વાંદર કીધ, આઠ વરસની અવધિ દીધ; શિષ્ય.
દુકાદુક કરતા વન જાત, કુંવરી પલ્યંક ધરી કુંવર પ્રયાત. શિષ્ય. ૧૩.

જોયણ ગતવન દીઠો એક, વૃદ્ધ યોગી રોતો અતિરેક; શિષ્ય.
ઉતરી પૂછત બોલે વૃદ્ધ, મેં હુંઇણે વન યોગી સિદ્ધ. શિષ્ય. ૧૪.
અવિનિત ચેલા મળિયા દુષ્ટ, અડચીજ લેઇ ગણુ દેઇ કષ્ટ; શિષ્ય.
કુંવરે સુંણુવી વાત અશેષ, હરખ લહે ગુરૂ રાય વિશેષ. શિષ્ય. ૧૫.
સર્વ ચિજ દિએ કુંવર જ તાસ, કુંવરને દિએ ડંડ કંથા વાસ; શિષ્ય.
કંથા દિએ સત પંચ દિનાર, ડંડ કરે શત્રુ સંહાર. શિષ્ય. ૧૬.
પાઠ સિદ્ધ લેઇ વંદી ચલંત, વિમળાપુરી વનમાં આવંત; શિષ્ય.
દિએ શણગારી બાળા પ્રભાત,હર્ખે પિતર ધરે સાંભળી વાત. શિષ્ય. ૧૭.
તિણે સમે પડહો વાજે ત્યાંહી, પૂછે કુંવર જન બોલે ઉછાંહી; શિષ્ય.
વસુ નૃપ પૂત્રી વિમળા નામ, અંધપણું પામી ગુણ ધામ. શિષ્ય. ૧૮.
નયન દિએ કોઇ તેજ પ્રકાશ, નૃપ દિએ કન્યા પુરસિરિ તાસ; શિષ્ય.
પડહ છબે સુણી તામ કુમાર, રાયે તેડ્યા નિજ દરબાર. શિષ્ય. ૧૯.
સજ કરી પરણી હવિ ત્યાંહિ, સિદ્ધાચળ દોય પહૂતાં ઉછાંહિ; શિષ્ય.
રીખભદેવ વંદી ભગવંત, લાખીણી એક પૂજા રચંત. શિષ્ય. ૨૦.
પૂજી પગલાં પંચ સ્નાત્ર, ધજા ધરે ઢવે ચામર છત્ર; શિષ્ય.
દેઇ પ્રદક્ષણા ગઢ ગિરનાર, જાત્રા કરી વળિયા નરનાર; શિષ્ય. ૨૧.
અનુક્રમે આવ્યા તાપસ ગામ, તેડવા આવ્યા ખેચર તામ; શિષ્ય.
તે સાથે ગયા જમુના તીર, જળ ઝીલી પિએ શીતળ નીર. શિષ્ય. ૨૨.
વધામણી ગઈ મેહેલ મઝાર, ચંપકમાળા થઇ હુંશિયાર; શિષ્ય.
સજ્જન સન્મુખ તેડું કીધ, જાનીવાસે ઉતારો દીધ. શિષ્ય. ૨૩.
છસેં છત્રીસ બેટી તાત, સાંભળી આવ્યા સહુ એક રાત; શિષ્ય.
વરની તરપતે કરતા કામ, ચોરી ચીત્રી કન્યા ઠામ. શિષ્ય. ૨૪.
વરઘોડે ચઢી તોરણ સાહી, સાસુ પુંખી લિએ માહિરા માંહિ; શિષ્ય.
ચોરી એક રમે લાવો કીધ, ચોસઠ કન્યા દાનજ દીધ. શિષ્ય. ૨૫.
મંગળ વાજે પરણી ત્યાંહિ, આવ્યા વિજયાપુર ઉછાંહિ; શિષ્ય.
ચ.શ્રે ખંડે સોળમી ઢાળ, શ્રી શુભવીર રહે સુખ વિશાળ. શિષ્ય. ૨૬.

દોહરા.

ચંદ્રજસા જસ ઝગમગે, વસંત વિજયપુર માંહિ;
ચોસઠ નારીશું રમે, વનજળ ક્રીડા ત્યાંહિ. ૧.

એક દિન સા સુગુણાવળી, કુંવરને કહે ધરિ પ્રેમ;
શત્રુ ઘરે સસરો રહે, નવી છોડાવો કેમ. ૨.
વળતું જંપે કુંવર તે, મ ધરો દુઃખ લગાર;
હરિબળ નિજ ઘર આવશે, મણીચુલ જમ દરબાર. ૩.
કુંવરે શિખાવી મોકલ્યો, દૂત ગયો તેણી વાર;
શંખપુરે મણિચૂલ નૃપ, પાસે કરત ઉચાર. ૪.
સુરનર જસ કીરતી કરે, કિન્નરી જસ ગુણ ગાય;
ભૂચર ખેચર તુમ સમા, પ્રણમે જેહના પાય. ૫.
હરિબળની અઠ કન્યકા, છપ્પન રાજકુમારી;
લીલાએ વરી જેહને, તેજે કિરણ હજારી. ૬.
શીતળતાએ ચંદ્ર સમ, ચંદ્રશેખર તસ નામ;
તિણે મુજને ઇહાં મોકલ્યો, કરણ તુમારૂં કામ. ૭.
હરિબળ રાયને તેડીને, તુમે ચાલો મુજ સાથ;
ચંદ્રશેખર ચરણે નમો, તુમે પણ થાસ્યો સનાથ. ૮.
સાંભળી મણિચુલ કોપિયો, બોલ્યો ધરી અભિમાન;
બાલ મતે તુજ મોકલ્યો, ચંદ્રશેખર નાદાન. ૯.
નટ વિટ શું ફરતો ફરે, જાણું ભસે એ શ્વાન;
પણ હવે હડકવા હાલિયો, આવ્યું મરણ નિદાન. ૧૦.
દૂતને હણવો નવી ઘટે, તિણે તું જા મુખમાંહિ;
જેહવું આવે નજરમાં, તેહવું કેહજ્યો ત્યાંહિ. ૧૧.
પાછો આવી દૂત તે, કુંવરને વાત કરંત;
કાને કડુઆ તે સુણી, સૈન્ય સકળ મેલંત. ૧૨.
સસરા સાળા બિહુ મળ્યા, ત્રિક અક્ષોહિણિ સંગ;
ઉચ્ચ ભુમી તટની તટે, જઇ દીએ તંબુ ઉત્તંગ. ૧૩.

યતઃ

सा सेनाक्षोहिणी नाम, स्पार्द्धैकाद्विकैर्गजैः (२१८००) ॥ ६५४००
रथैर्वैभ्यो हयांस्त्रिग्नैः, १९६२०० पंचघ्नैश्च ९८१००० पदातिभिः १४.

ઢાળ ૧૭ મી.

(હડખાની દેશી.)

મુદિત મંદાર વરમાલ મૌલીધરા, બંધૂરા સીધૂરા રૂધ વિકસે;
ભટ વિકટકું કુભારૂણ વસન વિગ્રહાલંકૃતિ શસ્ત્ર પૂર્જંત નિકસે. મુ૦ ૧.
શંખપુર ભૂપ મણીચૂલ પ્રતિકૂલ થઇ, ચ્યાર અક્ષોહિણી સૈન્ય લેવે,
આવિયો નિકટ ભટ વિકટ રણભૂમિએ,ઝકટ કરિ દોય રણથંભ દેવે. મુ૦ ૨.
મણિચૂલ સૈન્યે રણજીત સેનાપતિ, ચંદ્રશેખર તણે વિજયમલ્લો;
દોય સેનાપતિ હુકમ ભટરણ મચે, જીમ નચે નટ્ટવા વાદિ મલ્લો. મુ૦ ૩.
ભેરીકા હલ પટહ નાદે દિશિ ગાજતે, વાજતે તૂર રણ સૂર ચડતા,
બંદી બિરૂદાવળિ બોલતે ડોલતે, અમલ આરોગતે સુભટ લડતા. મુ૦ ૪.
હસ્તીએ હસ્તી તુરંગે તુરંગ રથ રથી, ખડ્ગે ખડ્ગગ્રહી કૂત ભાલા;
બાણે બાણાવળી દોય સૈન્યે મળી, યૂધ ચિરકાલ કરતા સુધાલા. મુ૦ ૫.
ક્ષણ શસ્ત્રે ભુજા ડંડ મુષ્ટી મુધે, ચરણ ચરણે હણે દંત કેશા,
નખ નખે મસ્તકે સુર નરકે ચના, મોખરે ભજતાં રથ વિશેપા. મુ૦ ૬.
ગિરિશિખરજ્યું ગદાધાતે ગજ નિપતતિ, અશ્વને પદગ્રહિ ખે ઉછાળે;
સુભટ મુર્છિત પડયા ગૃધ્રવ પક્ષાનિલે, સજ્જ થઇ યૂધ કરતાં સફાળે. મુ૦ ૭.
પતિત પતિ કરિ અશ્વરથ ભાગતે, રણ ભુદુશ્વર થઈ પ્રેત નાચે;
ભાગતુ સૈન્ય લહિ ચંદ્રશેખર તણો,સૈન્યપતિ વિજયમલ ધનુષ ખેંહેંચે. મુ૦ ૮.
સજ્જ તસ સૈન્ય ભટ વીર વલયા ધરી,આવતાં દેખી રણજીત જોડે;
દોય સેનાપતિ યૂદ્ધ કરતા લહી, ગગન બ્યંતરતણા દેવ તૂહે. મુ૦ ૯.
સૈન્ય નિજ ભાગતે મણિચુલ ઊઠિયો, સ્વસુર સહ ચંદ્રશેખર સરોપે;
ધાવિયો સન્મુખે તીર તરકસ સંગ્રહી, વદતિ મણિચૂલ ક્રોધાભિવેશે. મુ૦ ૧૦.
અમ પ્રિયા આઠ યમુના તટે તસ્કરી, તસ્કરા જીવ લેતા ન મુક્કું;
ચંદ્ર કહે મેં વરી નારિ થઈ સીંહની,જંબુકા પાપી મરણે ન મુકૂં. મુ૦ ૧૧.
વદત ક્રોધે બિહુ દુર ધરારથ ચઢી, પણુહ બાણ વરસે ઝગંતા;
ઉભય બાણાવળી ગગને મંડપ ભયો, અપર રણ ભટને છાયા તપંતા. મુ૦ ૧૨.
ભણત મણિચૂલ સ્વસુરાદિ પરબલ તપે, વાલુ કાંકરે તપી કિયતિ વેળા;
ચંદ્ર કહે વન્હિતાપિત અયસ ગોલકીમું,ન દહે તૃણ પુંજ ગંજી ભરેલા. મુ૦ ૧૩.
ભટ ભૂજા સ્ફોટાગજ ગર્જે હય દેખીને, તુર્ય રવવીર હક ગગન ભેદે;

વીર ત્રિહુ ઊજળે સૈન્યપતિ મિહુ તદા, એક એક સરધનુરથ ઊછેદે. મુ૦ ૧૪.
રણજિત સૈન્યશું યુધ કરતો વીર, વિજયમલ્લ સૈન્ય પણ નવિય થાકે;
યોગી દત્ત દંડ રથ થાપી મૂકયો તદા, શત્રુ સૈન્યાદિ ભટ ધૂળ ફાકે. મુ૦ ૧૫.
સુભટ નાઠા પડ્યા દેખિ મણિચૂલ સત, રૂપ કરિ કુંવરને વીંટી લેવે;
કુંવર પણ લક્ષ રૂપે બની શત ઘણા, ખંડ ભરિ ભૂત બળિદાન દેવે. મુ૦ ૧૬.
ચંદ્રશેખર તણો જગ જશ વિસ્તર્યો, ફૂલની વૃષ્ટિ કરિ સુર વધાવે;
વિજય મંગળ રવે શંખપુરિ સંચરી, શ્વસુર ચરણે જઇ શિર નમાવે. મુ૦ ૧૭.
તાતજી ચાલિએ ઘર જઈ મ્હાલિએ, એમ કહી હરિતસિર તાસ થાપે;
હરિબળ રાયની આણ વર્તાવી તિહાં, પુનરપિ રાજ્ય તસ સુતને આપે. મુ૦ ૧૮.
વિજયડંકા કરિ વિજયપુર આવિયા સાસુએ મોતી થાળે વધાવ્યા;
ખેટ બહુ કન્યકા લાવી પરણાવતા, દક્ષણ શ્રેણી હુકમે જમાવ્યા. મુ૦ ૧૯.
અન્યદા આવી કહે દેવી ત્રીલોચના, સમતશીખર જતાં કાશી પોહતી;
નિશિ વરે દુખભરે સાંભળી મંદિરે, માત તુમ નારી મેં જાણી રોતી. મુ૦ ૨૦.
તે પાસે જઇ થિર કરી પુછિયું, તવ તુમ વિરહનું દુખ પ્રકાસ્યું;
મેં કહ્યું માસ એકમાંહિ લાવુ ઈહાં, દુખ મ ધરસ્યો અમે ત્યાંહિ જાઈસ્યું. મુ૦ ૨૧.
નામે ત્રીલોચના હું તુમ સુત તણી, દેશ પરદેશ સાનિધકારી;
એમ કહી આવતાં રોતી મૃગસુંદરી, દેખી બોલાવી આસ્થાએ ઠારી. મુ૦ ૨૨.
વિરહ વલ્લભ તણો નારીને દુખ ઘણો, રજનિ દિન વન્હિવિણુ દાહ પડતો;
શંકરે સમર દહ્યો વૈર શિવસેં રહ્યો, ભ્રાંતિએ રમણીને કામ નડતો. મુ૦ ૨૩.

યદુક્તિ:

जटानेय वेणी कुसुमशिरसिनो शशिकला,
गले कस्तूरीय न च जलाधि जात च गरलं;
इयंनांगे भूति प्रियविरहजाता धवलि मां,
पुराराती भ्रांत्या कुसुमशर मां किं व्यथसि. १.
चंद्रश्चंद्र किरायते मृदुगतिर्वातोपि वा जायते,
माल्यः शुचि कुलायते मलयजो लेपस्फुलिंगायते;
रात्रिः कल्प शतायते विधि वशाद्देहोपि भारायते;
हाहं मे प्रमदावियोगसमये किं किं न दुःखायते. २.

પૂર્વ ચાલ

આવિ તુમને કહું આપ સુખમાં પાયા, માતનેતાત મેલ્યાં વિસારી;
શિઘ્ર વેગે ચલો પિત્રને જઈ મળો, રત્ન રતે પિતરને સાખ્યકારી; મુ૦ ૨૪.
સત્તરમી ઢાળએ ખંડ ચોથે ભણી, દેશી કડખા તણી રાગ વિશમી;
શ્રી શુભવીર સુણી.ચિત્ત ઉતકંઠિયો, નવિવિસરેજનનીને જન્મભૂમી. મુ૦ ૨૫.

દોહરા.

સાંભળી નયનાશ્રુભર્યો, ચિંતે ચિત્ત કુમાર;
હું આવિ નિત માબાપને, દુખદાયક ધિક્કાર. ૧
હરિબળ આદે સ્વસુર ઘણા, મેળવી પૂછે એમ;
મુજને વેળાવો તાકિદે, પિતરને મળિએ જેમ. ૨.
માતપિતાની રજા વિના, નીકળિયો પરદેશ;
પૂત્ર વિયોગે પિતરને, અહનિશ હોવે કલેશ. ૩.
તે માટે અમે ચાલસ્યું, મ કરો ઘડિય વિલંબ;
એમ કહી વર મહુરત લિયું, મળવાને નિજ અંબ. ૪.

ઢાળ ૧૮ મી.

(સાહેલાં હે-એ દેશી.)

સાહેલાંહેસાસુહવે વડી તીન,બીજી પણ સાસ મળિ હો લાલ; સાહેલાં.
દીકરિયોને એમ, શીખામણ દેતી વળી હો લાલ. સાહેલાં. ૧.
સાસુ સસરા સેવ, પતિવ્રતા વ્રત પાળજો હો લાલ; સાહેલાં.
એટ સુતા તજી ગર્વ, તાતનું કુળ અજુઆળજો હો લાલ. સાહેલાં. ૨.
સોક્ય સહોદરી તુલ્ય, જાણી રહો પ્રીતિ ઘણે હો લાલ; સાહેલાં.
ચંદ્રશેખરને એમ, સસરા મળી પ્રેમે ભણે હો લાલ. સાહેલાં. ૩.
પુત્રી જીવિત પ્રાય, તુમ હાથે થાપણ દવી હો લાલ; સાહેલાં.
સર્વસ્યું ધરજ્યો પ્રેમ, જો પણ પરણો નવી નવી હો લાલ. સાહેલાં. ૪.
એમ કહી ભૂષણ રત્ન, વસ્ત્રાદિક દિએ દાનમાં હો લાલ; સાહેલાં.
કુંવર સકળ સ્ત્રી સાથ, બેસે જઇ વૈમાનમાં હો લાલ; સાહેલાં. ૫.
નવશત ઉપર સોળ, ખેચરી પરણી સવી મળી હો લાલ; સાહેલાં.

અક્ષૌહિણી એક સૈન્ય, દાસી દાસ પરિકર વળી હો લાલ. સાહેલાં. ૬.
મોકલે સામો ઠામ, ખેચર એકદસ દાસીયો હો લાલ; સાહેલાં.
મૃગસુંદરીને ગામ, મેલવ્યો ભૂચર નારિયો હો લાલ. સાહેલાં. ૭.
વેગે કુંવર ચલંત, બહુલ વિમાને પરિવર્યો હો લાલ; સાહેલાં.
પદ્મપુરે આવંત, મૃગસુંદરી મેળો કર્યો હો લાલ; સાહેલાં. ૮.
નિજ નિજ સૈન્યે મળંત, રતિસુંદરી આદે બહુ હો લાલ. સાહેલાં.
બીજા પણ તિહાં રાય. ભેટણાં કરિ નમતાં સહુ હો લાલ; સાહેલાં. ૯
દેવિ વિસરજી ત્યાંહિ, ત્રિલોચના કાશી ઘરે હો લાલ; સાહેલાં.
ભરૂઅચ રાય સમેત, ચાલંતા સવિ અંબરે હો લાલ. સાહેલાં. ૧૦.
કાશી વન પામંત, વધામણી નૃપને ગઈ હો લાલ; સાહેલાં.
મહસેન મુદિત નરેશ, આવ્યા સહુ ઉચ્છક થઈ હો લાલ. સાહેલાં. ૧૧.
જનકના નમતા પાય, ભૂતલ કુંવર ઊતરી હો લાલ; સાહેલાં.
નયરી વાણારશી તામ, શણગારી કરી સુરપુરી હો લાલ. સાહેલાં. ૧૨.
રત્નવતી નિજ માય, પ્રથમ પ્રિયા ગુણસુંદરી હો લાલ; સાહેલાં.
ત્રીલોચના દિયે તાસ, રત્ન ભુષણ પેટી ભરી હો લાલ. સાહેલાં. ૧૩.
દિવ્ય બનાવી મેહેલ, ત્રીલોચના ગઇ નિજ ઘરે હો લાલ; સાહેલાં.
શણગારી ગજ રત્ન, બેસી પુરમાં સંચરે હો લાલ. સાહેલાં. ૧૪.
નૃત્ય મહોચ્છવ સાથ, રાજ કચેરીએ ઊતરે હો લાલ; સાહેલાં.
વિદ્યાધર સહુ સાથ, જમવાને ઘર નૂતર્યા હો લાલ. સાહેલાં. ૧૫.
જનની ચરણ સરોજ, નમતા કુંવર હરખભર્યા હો લાલ; સાહેલાં.
પુત્રને દેઇ આશિશ, માતા શિર ચુંબન કરે હો લાલ. સાહેલાં. ૧૬.
વહુરો પાય પડંત, સાસુને પ્રથમ પ્રિયા તણે હો લાલ; સાહેલાં.
નવ નવ ભેટ કરંત, પંથની વાત સકળ ભણે હો લ.લ. સાહેલાં. ૧૭.
સાસુ વહુને દેઈ મેહેલ, સસરાદિકને વિસર્જતા હો લાલ; સાહેલાં.
ધન સાગર નિજ ગેહ, સર્વે વધૂને તેડતાં હો લાલ. સાહેલાં. ૧૮.
ગહિ નિજ પુત્રી સસનેહ, ભટરસ પાકે જમાડિયે હો લાલ; સાહેલાં.
વસ્ત્રાદિક બહુ માન, સાસરવાસો બહુ દિએ હો લાલ. સાહેલા. ૧૯.
સુરપરે સુખ વિલસંત, કેતો કાળ ગમાવતા હો લાલ; સાહેલાં.

થાપી કુંવરને રાજ્ય, મહસેન સ્વર્ગ સધાવતાં હો લાલ. સાહેલાં. ૨૦.
પૂર્વ વચન સંકેત, રવિશિખરને તેડાવતા હો લાલ. સાહેલાં.
કરી તસ મંત્રી સર, દેવ સેનાપતિ થાપતાં હો લાલ. સાહેલાં. ૨૧.
મંત્રી સેનાપતિ સૈન્ય, સાથે ડંડ રતન ગ્રહી હો લાલ; સાહેલાં.
ત્રણ ખંડના રાય, સાધી ઘર આવ્યા સહી હો લાલ. સાહેલાં. ૨૨.
થાપી સોલપટ નારી, ભૂચરી અડ અડ ખેચરી હો લાલ; સાહેલાં.
સાસુને વશિ ચિત્ત, ચરિત સુણી મૃગસુંદરી હો લાલ. સાહેલાં. ૨૩.
ખિણુ એક ન રહે દૂર, લાગ્યો રાગ અતિ તેહસ્યું હો લાલ; સાહેલાં;
નિજ હાથે શણગાર, સાસુ ધરાવે નેહસ્યું હો લાલ. સાહેલાં. ૨૪.
ભેળાં જમે કરે વાત, રત્નવતી મૃગસુંદરી હો લાલ, સાહેલાં.
માત સુતાથી અધિક, રાગ દિશા બની આકરી હો લાલ. સાહેલાં. ૨૫.
ચોથે ખડે એહ, ભાખી ઢાળ અઢારમી હો લાલ; સાહેલાં.
શ્રી શુભવીર વિનોદ, ગુણ સંગત ગુણીને ગમી હો લાલ. સાહેલાં. ૨૬.

દોહરા.

રાજ્ય નિકંટક પાળતા, બહૂલાં વર્ષ ગમંત;
એક દિન માળી સભાંતરે, આવી વધાઈ દિયંત. ૧.
વિમળનાથ સંતાનિય, વિમળમતી અણગાર;
કેવળ નાણી તુમ વને, આવ્યા મુનિ પરિવાર. ૨.
સાંભળી રાય વધામણી, દેઇ સજી તિણિ વાર;
હયગય રથસ્યું નીકળ્યા, નમત જ્ઞાન ભંડાર. ૩.
સરવ વધુસ્યું રત્નવતિ, સામૈયું સજી જાય;
કેવળી ચરણ નમી કરી, બેસે યથોચિત્ત ઠાય. ૪.
સુણવા વંછે ધર્મ નૃપ, ગુરૂ સન્મુખ સુવિનીત;
સુરિ પણ તેહને દેશના, દિએ નય સમય વદિત. ૫.

ઢાલ ૧૯ મી.

(ચિત્ત ચેતો રે-એ દેશી)

પ્રાણી જિનવાણી સુણી ચિત ચેતો રે,
જ્ઞાન દિશા દિલધાર; ચતુર ચિત ચેતો રે

મોહની૰છાકે જે છકયા, ચિત૰ તે રઝળે સંસાર. ચતુર. ૧.
સંસાર ચરમ જલધિ સમો, ચિત૰ શ્રોતા વરત વિભેદ; ચતુર.
ભૂજલ જલણ અનિલ તરૂ, ચિત એ ભવ રસના છેદ. ચતુર. ૨.
નિષ્કામ નિર્જરા જોગથી, ચિત૰ વિગલ પણ જાત; ચતુર.
નાસા નયન શ્રુતિ વિણુ ભમ્યો, ચિત૰ લહિ અજ્ઞાનનો ઘાત. ચતુર. ૩.
પચેંદ્રિય તિરિ નારકી, ચિત૰ પરભવ દુખિયા દીન; ચતુર.
વિરતિ હીન ગતી દેવની, ચિત લોભ વિષય આધીન. ચતુર. ૪.
દસ દ્રષ્ટાંતે દોહીલો, ચિત૰ લહિ માનવ અવતાર; ચતુર.
ગિરિ સરિ દુપલના ન્યાયથી, ચિત૰ ચરમોદધિનો કરનાર. ચતુર. ૫.
તેર મોહાદિક તસ્કરા, ચિત૰ સંગે વળિ ફરિ જાય; ચતુર.
સુગુરૂ ગિરા નૈ લોકતાં ચિત૰ કેતા નયન ઠરાય. ચતુર. ૬.
ભક્તિએ ગુરૂ વયણાં સુણી ચિત૰ તત્વ રમણતા થાય; ચતુર.
મિથ્યાત બંધ શિથિલ હુવે, ચિત૰ મોહનો છાક તે જાય. ચતુર. ૭.
સમકિત લક્ષણ દિલ ધરી, ચિત૰ તત્વ ત્રયી ફરસંત. ચતુર.
દેશ સરવ વ્રત પોતામાં, ચિત૰ નિરતિ ચારે ચઢંત. ચતુર. ૮.
જ્ઞાન દિશાએ જોવતાં, ચિત૰ દેખે દોય તે પંથ; ચતુર.
હેય જ્ઞેય ઊપાદેયથી, ચિત૰ શ્રાવકને નિગ્રંથ. ચતુર. ૯.
જ્ઞાન ક્રિયા શિવ સાધને, ચિત૰ પણ ક્રિયા નિર્દોષ; ચતુર.
દગ્ધ શ્રુતીય અવીધિ તજો, ચિત૰ અનિ પરવૃત્તિ પોખ. ચતુર. ૧૦.
નિશ્ચય નજર હૃદય ધરી, ચિત૰ પામે જે વ્યવહાર; ચતુર.
સ્વર્ગાદિક સુખ અનુભવી, ચિત૰ પામે ભવનો પાર. ચતુર. ૧૧.
દાન શિયળ તપ ભાવના, ચિત૰ ધર્મના ચ્યાર પ્રકાર; ચતુર.
તેહમાં મુખ્ય તે દાન છે, ચિત૰ જ્ઞાન દાન અણગાર. ચતુર. ૧૨.
જ્ઞાનોપયોગે કેવળી, ચિત૰ શિવ સમયે સાકાર; ચતુર.
કર્મનો ક્ષય જ્ઞાને હુવે, ચિત૰ જ્ઞાની વડો સંસાર. ચતુર. ૧૩.
નવવિધ પૂન્ય ગૃહસ્થને, ચિત૰ બીજે અંગ વિચાર; ચતુર.
અશન વસન આદે કહ્યાં, ચિત૰ સંબંધી અણગાર. ચતુર. ૧૪.
જિમ હરિ નંદન રાજવી, ચિત૰ દાન સુપાત્રે દીધ; ચતુર.

વ્રત ધરી સુર સુખ અનુભવી, ચિત૦ પરભવ રીદ્ધિ લીધ. ચતુર. ૧૫.
પૂછે નૃપ તુમ સુખ સદયે, ચિત૦ કુણ હરિનંદ નરેશ; ચતુર.
ચઊવિહ વાણી એ કેવળી, ચિત૦ દેતા તવ ઉપદેશ. ચતુર. ૧૬.
હરી નંદરાય તિલક પૂરે, ચિત૦ રાણી છે તસ સાત; ચતુર.
સુભદ્રા ને ધારણી, ચિત૦ લક્ષ્મી લિલાવતી ખ્યાત. ચતુર. ૧૭.
વિજ્યા જ્યા ને સુલોચના, ચિત૦ રાયને સહુસ્યું સ્નેહ; ચતુર.
સાતે રાણીસ્યું એકદા, ચિત૦ વન ક્રીડાગત તેહ. ચતુર. ૧૮.
તિણે સમે વનમાં સમોસર્યા, ચિત૦ ધર્મઘોખ સુરિરાય; ચતુર.
પંચ સયાં પરીવારસ્યું, ચિત૦ નૃપ બેસે નમી પાય. ચતુર. ૧૯.
ધર્મ સુણી નૃપ રીઝીયો, ચિત૦ સમકિતસ્યું વ્રત બાર; ચતુર.
રાણીયો સાથે ઊચરી, ચિત૦ પૂછતો તિણિ વાર. ચતુર. ૨૦.
હેતુ કિસ્યે સ્યા તપ કરે, ચિત૦ સુરિ ભણેઅરિહા ધ્યાન; ચતુર.
મોહરાયને મારવા, ચિત૦ કરતા મંત્ર વિધાન. ચતુર. ૨૧.
મમતા માયા નિવારીને, ચિત૦ તપ તપતા ધરી હામ; ચતુર.
મણિ મોતિ કનકનાં ભૂષણાં, ચિત૦ સમથાપન તપ નામ. ચતુર. ૨૨.
કનકાવળી રતનાવળી, ચિત૦ મુક્તાવળી દોય મોય; ચતુર.
ચક્રવાલ એકાવળી, ચિત૦ સીંહ નિકળિયા દોય. ચતુર. ૨૩.
પડિમાધર આદે ઘણા, ચિત૦ જંગમ તીરથ એહ; ચતુર.
સાંભળી નૃપ ભક્તિ કરી, ચિત૦ સુરિ પધરાવ્યા ગેહ. ચતુર. ૨૪.
લક્ષ કનક ચરણે ધરે, ચિત૦ રાણીયો પણ લખ સાત; ચતુર.
પડિલાભ્યા મુની પાંચસે, ચિત૦ અશન વસન બહુ જાત. ચતુર. ૨૫.
પુણ્ય અનંતું બાંધિયું, ચિત૦ સાધારણ સહુ સાથ; ચતુર.
વનમાં વિસરજ્યા ઓછવે, ચિત૦ વળિયા નમિ ગુરૂનાથ. ચતુર. ૨૬.
શ્રાવકનાં વ્રત પાળતાં, ચિત૦ જીવદયા ધરી ચિત; ચતુર.
અતિથિ વ્રતે સુપાત્રને, ચિત૦ દાન દીએ બહુ નીત. ચતુર. ૨૭.
જીવ અપાર સ્વદેશમાં, ચિત૦ વીત્યા કેટલા કાળ; ચતુર.
આઊખે સહુ ઊપના, ચિત૦ સોહમ સર્ગ વિશાળ. ચતુર. ૨૮.
સુલોચના ચવી સ્વર્ગથી, ચિત૦ ચંપાપુરી નૃપ ગેહ; ચતુર.

પુત્રી થઇ મુનિ સંનિધે, ચિત૦ લિએ દિક્ષા ધરી નેહ. ચતુર. ૨૯.
દેવી ત્રીલોચના તે થઈ, ચિત૦ ચરણ વિરાધક જેણ; ચતુર.
કાલાંતર રાજા ચવી, ચિત૦ ચંદ્રશેખર તમો તેણ. ચતુર. ૩૦.
ગુણસુંદરી રતીસુંદરી, ચિત૦ સુભદ્રા ધારણી જીવ; ચતુર.
ચંપકમાળા ખેચરી, ચિત૦ લીલાવતીનો જીવ. ચતુર. ૩૧.
લખમી ને જયસુંદરી, ચિત૦ એહેનો રતિ પ્રીતિ હોય; ચતુર.
પનર પ્રશ્નોત્તર કરી, ચિત૦ જે તુમે પરણ્યા હોય. ચતુર. ૩૨.
કનકાવતી તપગી સુતા, ચિત૦ થઇ વિજયાનો જીવ; ચતુર.
દેખી તમે વન હિંચતી, ચિત૦ લાગ્યો રાગ અતીવ. ચતુર. ૩૩.
પરભવ દાનાદિક થકી, ચિત૦ વિદ્યા રીદ્ધિ બનાવ, ચતુર.
ગુરુમુખ સુણી સાતે લહ્યા, ચિત૦ જાતીસમરણ ભાવ. ચતુર. ૩૪.
ચોથે ખંડે ઢાળ એહ, ચિત૦ ઓગણીસમી કહી ખાસ; ચતુર.
શ્રી શુભવીર નરંદને, ચિત૦ પ્રગટ્યો જ્ઞાનપ્રકાશ. ચતુર. ૩૫.

દોહરો.

એણીપેરે દેઈ દેશના, જામ રહ્યા મુનિરાય;
તામ નરેસર વિનવે, વિનયે પ્રણમી પાય. ૧.
ચરણ ધરણ શક્તિ નહીં, મુજને સુણો મહારાજ;
ઉચિત કરણ તિણે ઉપદિશો, જિમ સવી સીઝે કાજ. ૨.
જ્ઞાની કહે સુણ રાજવી, આ ભવ ચરણ ન હંત;
દ્વાદશવિધ વ્રત પાળતાં, વળી મુનિ દાન દિયંત. ૩.
દેવલોક દશમેં જશ્યો, સકળ ધરમ સહકાર;
તિણે પનર પટરાણીયો, તે પણ ત્યાંહાં અવતાર. ૪.
નર શુર અંતર ભવ કરી, સાતમે ભવ શિવવાસ;
એણે સમે મૃગસુંદરી ભણે, ભૂપને ધરી ઉલ્લાસ. ૫.
આ સંસાર દાવાનળે, નહિ સુખનો લવલેશ;
મુનિ સુખિયા સંસારમેં, ચિત્ત વસ્યો ઉપદેશ. ૬.
હું નહિ રહું સંસારમેં, આપો રજા એણે ઠાય;
સાસુ રત્નવતિ તદા, આવિ એમ ઉચરાય. ૭.

ઢાળ ૨૦ મી.

(સાહેલડિયાની દેશી.)

વચ્છ સુકોમળ લઘુ વયે, સુણો સુંદરી, સંયમ કીમ લેવાય; ગુણ મંજરી.
વદન મદન દશને કરી, સુણો૦ લોહ ચણા ન ચવાય. ગુણ. ૧.
કાચી પાંખે ઉડવું, સુણો૦ ધરવો મેરૂ ભાર; ગુણ.
તરવો અંતીમ જળનીધિ, સુણો૦ તેહવા મહાવ્રત ચાર. ગુણ. ૨.
સંયમ અવસર જવ થસ્યે, સુણો૦ પુત્રાદિક પરિવાર; ગુણ.
તમે અમે તવ લેઇસ્યુ, સુણો૦ સાથે સંયમ ભાર. ગુણ. ૩.
મૃગસુંદરી કહે સાસુને, સુણો૦ કાળ ભમે તનુ છાય. ગુણ.
ડાભ અણી જળ બિંદુઓ, સુણો૦ ચંચળ નરનું આય. ગુણ. ૪.
સુખમાં વિઘન કરે નહીં, સુણો૦ સાચા સજ્જન નેહ; ગુણ.
પખી પણ વરષા સમે, સુણો૦ સુંદર તરૂ કરે ગેહ. ગુણ. ૫.
સંબર વિણુ નવિ સંચરે, સુણો૦ પંથે પથી ગમાર; ગુણ.
નિશિ તરૂ મેળો પંખીનો, સુણો૦ પ્રાત દશો દીશ ચાર. ગણ. ૬.
જેમ તીરથ મેળો મળે, સુણો૦ જન વાણિજની ચાહ; ગુણ.
કોઈ ટોટો કોઈ લાભને, સુણો૦ લેઇ લેઈ નિજ ઘર જાહ. ગુણ. ૭.
પંથ શિરે પંથી મળે, સુણો૦ કરે પરસ્પર પ્રેમ; ગુણ.
રાતી વસે પ્રહ ઉઠ ચલે, સુણો૦ નેહ નિવાહે કેમ. ગુણ. ૮.
માત પિતા સુત બાંધવા, સુણો૦ મેળો સ્ત્રી ભરતાર; ગુણ.
નહિ કોઈ કોઇનો સગપણે, સુણો૦ સ્વારથિયો સંસાર. ગુણ. ૯.
ધન ઘર નારી વિસામણે, સુણો૦ સજ્જન દરે સમસાન; ગુણ.
ચયતનુ આખર એકલો, સુણો૦ પરભવ જાય નિદાન. ગુણ. ૧૦.
સંસાર માયા કારમી, સુણો૦ વિરૂઆ વિષય વિકાર; ગુણ.
જનમ જરા મરણાદિકે, સુણો૦ શરણુ નકો સંસાર. ગુણ. ૧૧.
ભવ ભયથી હું ઉભગી, સુણો૦ લેસ્યુ સંયમ સાર; ગુણ.
બળિયાને અવલંબતાં, સુણો૦ ઊતારે ભવ પાર. ગુણ. ૧૨.
નિશ્ચય લહી નૃપ સજ્જના, સુણો૦ ગુરૂ વંદી ઘર જાય; ગુણ.

તિરથોદક જળ લાવીને, સુણો૦ દિક્ષાભિષેક કરાય. ગુણ. ૧૩.
મૃગસુંદરી માત પિતા, સુણો૦ તેડાવે તિણીવાર: ગુણ.
નિશિદિન વેગે ચાલતા, સુણો૦ સયણ વરગ પરિવાર. ગુણ. ૧૪.
સૈન્ય સહિત તે ઉતર્યા, સુણો૦ ગંગા નઈ ઉપકંઠ; ગુણ.
પુત્રીસ્યું માતા મળી, સુણો૦ રોતી મોકળે કંઠ. ગુણ. ૧૫.
મૃગસુંદરી કહે માયને, સુણો૦ આ ભવ કેરી સગાઈ; ગુણ.
ભવ ભવ સગપણ બહુ કર્યાં, સુણો૦ માતા સુતા શી નવાઇ. ગુણ. ૧૬.
માત પિતા સમજાવીને, સુણો૦ આવી સાસુ પાસ; ગુણ.
અઠ્ઠાઈ મહોચ્છવ જીનઘરે, સુણો૦ નાચ પુજા શુભવાસ. ગુણ. ૧૭.
શિબિકા સુંદર રચી, સુણો૦ લગ્ન દિવસ શ્રીકાર; ગુણ.
સામંત શેઠ પટાવતની, સુણો૦ ત્રણસેં છત્રીસ નાર. ગુણ. ૧૮.
ઘર ઘરથી ઓચ્છવ કરી, સુણો૦ આવી રાજદુવાર; ગુણ.
ચંપકમાલાદિક ધરે, સુણો૦ મૃગસુંદરી શણગાર. ગુણ. ૧૯.
શાસનદેવી અપછરા, સુણો૦ ગાવે ગીત ઉછાંહિ; ગુણ.
સાસુ રોતી કર ધરી, સુણો૦ બેસારે શિબિકા માંહિ. ગુણ. ૨૦.
બહુ શિબિકાએ પરવરી, સુણો૦ જંગમ મોહનવેલ; ગુણ.
અષ્ટ મંગળ આગલ ચલે, સુણો૦ લોક જુએ રંગરેલ. ગુણ. ૨૧.
છાબ ભરી ઉપગરણની, સુણો૦ માંહે રહે લેઇ નાર; ગુણ.
બેચરી દો ચામર કરે, સુણો૦ એક અરીસા ધાર. ગુણ. ૨૨.
પૂર્ણ કળશ જળ ઝારીયો, સુણો૦ ઊંચી કરી વિજયંત; ગુણ.
ઇંદ્ર ધજા પાવડી ધરા, સુણો૦ દાસી દાસ ચલંત. ગુણ. ૨૩.
લષ્ટિ કુંત ખડ્ગધરા, સુણો૦ ચામર ચાપ ને પાસ; ગુણ.
પુંગી ફળ તાંબુળ ગ્રહા, સુણો૦ ભાજન તૈલ સુવાસ. ગુણ. ૨૪.
ચિત્ર ફલક હાસી કરા, સુણો૦ મોર પીંછ વેહ નાર; ગુણ.
વીણા વાજિંત્ર ગાયના, સુણો૦ યોગી જટા ધરનાર. ગુણ. ૨૫.
કૌતકિ ચારણ હૂશીયા, સુણો૦ જય જય શબ્દ કરંત; ગુણ.
કુંતિલ હય ગય રથ ચલે, સુણો૦ ઇગ સય અડસવિ તંત. ગુણ. ૨૬.
ઘંટ ધજા તોરણ ધરા, સુણો૦ વાજે બહુ વાજિંત્ર: ગુણ.

પગ પગ ગૂઢી ઉછળે, સુણો૦ બીરૂદ પઢતે છાત્ર. ગુણ. ૨૭.
રાજેશ્વર ઇભ્ય તલવરા, સુણો૦ શેઠ સેનાપતિ દૂત; ગુણ.
સહસ ગમે રથ મોકયના, સુણો૦ ચાલે ભટ રજપૂત. ગુણ. ૨૮.
કેતા નર કર વીંજણા, સુણો૦ પાત્ર નાચે રહી પાટ; ગુણ.
મુખ મંગળિક નરા ભણે, સુણો૦ મૃગસુંદરી ગુણઘાટ. ગુણ. ૨૯.
યાચક દાન અતુલ લિએ, સુણો૦ ધુપ ઘટા મહકંત; ગુણ.
કંસ તાલ ઋદ્ધી ઘૃમતાં, સુણો૦ આગે નિશાન ઝગંત. ગુણ. ૩૦.
કાશી માંહી ચાલતાં, સુણો૦ જોતાં સુણતાં લોક; ગુણ.
કર જોડીને પ્રણમતાં, સુણો૦ નરનારીના થોક. ગુણ. ૩૧.
સાસુને ચંપકમાળા, સુણો૦ ઢાળે ચામર દોય; ગુણ.
ખેચર જણ મુગતા ફળે, સુણો૦ વધાવતા મુખ જોય. ગુણ. ૩૨.
દેવ દેવી ગગને જુએ, સુણો૦ પગ ધરવા નહિ ઠામ; ગુણ.
વરઘોડો જઇ ઊતર્યો, સુણો૦ જિહાં મુનિ વન વિશરામ. ગુણ. ૩૩.
રાયશાખિથી ઊતારીને, સુણો૦ કેવળીને વંદંત; ગુણ.
રત્નવતી ગદ ગદ સ્વરે, સુણો૦ કેવળીને ભાખંત; ગુણ. ૩૫.
રાજ્યધાની ત્રણ ખંડની, સુણો૦ મધ્યે રત્ન એ નાર. ગુણ.
તુમ હાથે થાપણ ઠવી, સુણો૦ લેવા ચરણ હુંશિયાર. ગુણ. ૩૬.
નિજ હાથે ઊતરતી, સુણો૦ ભૂષણ વસ્ત્ર અશેષ; ગુણ.
મહતરિકા સવી તે લિએ, સુણો૦ દેતી શુભ ઊપદેશ. ગુણ. ૩૭.
વેશ દિએ શાસન સુરી, સુણો૦ ઉચરે મહાવ્રત ચ્યાર; ગુણ.
વાસખેપ કરે કેવળી, સુણો૦ સાસુ આંસુ ધાર. ગુણ. ૩૮.
કેવળીને એમ વિનવે, સુણો૦ ઇહાં રહો પંચ રાત; ગુણ.
પલક ફરી નથી વેગળી, સુણો૦ વિરહ ખમ્યો નવિ જાત. ગુણ. ૩૯.
મૃગસુંદરી ચરણે નમે, સુણો૦ ચંદ્રશેખર નૃપ સાથ; ગુણ.
કોઇ દીન દર્શન આપજ્યો, સુણો૦ નૃપ વદે જોડી હાથ. ગુણ. ૪૦.
સાસુ કહે વચ્છ સાંભળો, સુણો૦ તું દેહે સુકમાળ; ગુણ.
ફુલનો ભાર ન શિર ધરે, સુણો૦ કિમ વહો મેરૂ ભાર. ગુણ. ૪૧.
પણ તું ત્રિહુ પખ ઊજળી, સુણો૦ ચોથો ગુરૂકુળ વાસ; ગુણ.

દિક્ષા તુજ દુક્કર નહીં, સુણો૦ ઘણુ મુજ કીધ નિરાશ. ગુણ. ૪૧.
તું નિસનેહી થઇ ચલી, સુણો૦ મુજ તરછોડી હાથ; ગુણ.
જાઇશ ઘર કેમ એકલી, સુણો૦ ભોજન કરૂં કિણી સાથ. ગુણ. ૪૨.
નિરાગી થઈ નીકળ્યાં, સુણો૦ પણ વરસે એક વાર; ગુણ.
રતનવતી મુજ સાસુ છે, સુણો૦ સંભારજ્યો ધરી પ્યાર. ગુણ. ૪૩.
આ વનમાં નથી આવવું, સુણો૦ શત્રુ સમ વન એહ; ગુણ.
જોતી ને રોતી વળી, સુણો૦ વહુરો શું ગઇ ગેહ. ગુણ. ૪૪.
પણ રતિ ન લહે એક ઘડી, સુણો૦ જઈ સમજાવે નરેંદ; ગુણ.
તોપણ ભોજન નવિ કરે, સુણો૦ નાઠી નયણે નીંદ. ગુણ. ૪૫.
રાતિ સમે ચિત ચીંતવે, સુણો૦ ગઈ મૃગલી વનવાસ; ગુણ.
ભુમિ શયન શીત ભોજને, સુણો૦ નહિ કોઈ સેવક પાસ. ગુણ. ૪૬.
બાલપણે એ ગુણવતી, સુણો૦ દુક્કર સાધન કીધ; ગુણ.
વૃદ્ધપણે હું ઘર રહી, સુણો૦ અવસર ચરણ ન લીધ. ગુણ. ૪૭.
લીલા જવ અજ ભક્ષણે, સુણો૦ સૂકો ગાયને ઘાસ; ગુણ.
ગાય સવચ્છા સુખ ભજે, સુણો૦ પામ્યો છાગ વિનાશ. ગુણ. ૪૮.
ગાય સ્મી મૃગસુંદરી, સુણો૦ કાસું ખાશે ધાન; ગુણ.
સ્વર્ગ તણાં સુખ પામસ્યે, સુણો૦ હું અજપરે દુખ ખાણ. ગુણ. ૪૯.
રાગ કરી અંતે તજી, સુણો૦ મુજને પડો ધિઃકાર; ગુણ.
રવી ઉદયે ભેગી મળું, સુણો૦ લેઊં સંજમ સાર. ગુણ. ૫૦.
ચિંતવી રાયને તેડીયા, સુણો૦ કહે સુણો મુજ વાત; ગુણ.
કરો સજાઇ ચરણની, સુણો૦ અમે ઇહાં આજ રાત. ગુણ. ૫૧.
એહ અમ હુકમ ન ફેરવો, સુણો૦ જો છો પુત્ર સુજાત; ગુણ.
ગામ વહુ સહુ જાગીયા, સુણો૦ પસરી સઘળે વાત. ગુણ. ૫૨.
પરભાતે ઓચ્છવ કરી, સુણો૦ માતાએ દિક્ષા લીધ; ગુણ.
પૂર્વ દિક્ષિત સહુ પરિકરે, સુણો૦ ગુરૂએ વડેરી કીધ. ગુણ. ૫૩.
ગુરૂકુળ વાસે વિચરતા, સુણો૦ તપ જપ જ્ઞાનને ધ્યાન; ગુણ.
બિહુજણ સમ સંયમ ક્રિયા, સુણો૦ એક સુરત દોય કાન. ગુણ. ૫૪.
ઉપશમ શ્રેણીએ બિહુ ચઢયાં, સુણો૦ કાલાંતર કરી કાળ; ગુણ.

સર્વારથ સિધ્ધે ગયા, સુણો૦ પામ્યા સુખ વિશાળ. ગુણ. ૫૫.
નૃપ પણ પૂરણ આઉખે, સુણો૦ પામ્યા આણંત સર્ગ; ગુણ.
કેવળી વચને પામશે, સુણો૦ ચરણ ધરી અપવર્ગ. ગુણ. ૫૬.
ચોથે ખંડ પૂરણ થયે, સુણો૦ વિસમી ઢાળ રસાળ; ગુણ
શ્રી શુભવીર વચને હજ્યો, સુણો૦ ઘર ઘર મંગળ માળ. ગુણ. ૫૭.

દોહરા.

ચંદ્રશેખર નૃપની કથા, ભાખી શ્રી જીનવીર,
જીવ ભવિક સુણી વ્રત ધરી, પામ્યા ભવજળ તીર. ૧.
સભા વિસરજી લોક સહુ, પોહતા નિજ નિજઠાણ;
પ્રભુ પણ વિચર્યા ભૂતળે, ભવિકજ વિકસન ભાણ. ૨.

કલશ.

(તુઠો તુઠો રે મુજ સાહિબ જગનો તુઠો—એ દેશી.)

મેવો મેવો રે સંખેશ્વર સાહિબ મેવો,
પુરિસાદાણિ પાસ કહાવે; દુનિયાંમાં દેવ ન એવો,
સુરસેના છતી લઘુ વયમાં; માય કહે ચિરંજીવો રે. સંખેશ્વર. ૧.
યાદવ લોકની જરા નિવારી, જબ પ્રગટ્યો જગદીવો;
રોગ વિઘન હરવા સુખ કરવા, નામ સુધારસ પીવોરે. સંખેશ્વર. ૨.
સિદ્ધસેન સુરી વિક્રમ બોધન, અવર પ્રભૂ સ્તવન ખેવો;
શિવપીંડી ફાટી સ્તવન કરતાં, પાર્શ્વ પ્રભુ પ્રગટેવોરે. સંખેશ્વર. ૩.
જળનિધિ સુરવૈમાનિક પૂજી, કેતા કાલ નાગદેવો;
કાલ અસંખ્ય થયો પડિમાને, પણ મહિમા છે તેહવોરે સંખેશ્વર. ૪.
જિન ગુરૂજનની સરસતિ સમરી, પાસજી પંચમ લેવો;
એ પાંચે પરમેષ્ટી પસાયે, ઉદ્યમ ફ્લ સફળેવો રે. સંખેશ્વર. ૫.
રયણ કથા કોશે જ્ઞાનસાગર, સુરી રચનાએ ભરેવો;
અલ્પ લઘુત ચરિત મનોહર, દેખી ચિત ઉલસેવો રે. સંખેશ્વર. ૬.
ચરમ રતન ચક્રિ કર ફરસે, દ્વાદશ જોજન ચાવો;
હય ગય રથ ભટ સુખમાં માહલે, હોવે સૈન્ય જમાવોરે. સંખેશ્વર. ૭.
એણિ વિધિ શ્રુતપદ ઉક્તિશું સુક્તિ, ફરસને વિસ્તર થેવો;

શ્રવણ રસિક શ્રોતા મન હીસે, તો શ્રમ સફલ ગણેવો રે. સંખેશ્વર ૮.
એક શ્રુતપદનો અર્થ અનંતો, ભાખે ગણધર દેવો;
પંચાંગી પરમાણે સાચો, ભવ ભીરૂ મન લાવોરે. સંખેશ્વર. ૯.
મંદમતી એ મૂરખ ટોળો, બોલે કનક ભખી જેવો,
ત્રિપદિયીકિમ ગણધર રચીયાં, આગમ અમરતમેવોરે. સંખેશ્વર ૧૦.
ટીકા ચૂરણ ભાષ્ય નિર્જુતિ, ગ્રંથ ચરીત્ર બનાવો;
કરતા સુરિ પંડિતને લોપે, તાસ નિગોદ વસાવોરે. સંખેશ્વર ૧૧.
પંડિત રચના બાલી સહેલે, અજ્ઞાન ગર્વ ભરેવો;
કંચુકી કારણે નિંદે કુશીંગી, જાણે ન ગર્ભ ધરેવોરે. સંખેશ્વર ૧૨.
જિમ કપિ ગૂંજા પુંજ કરીને, અગ્નિજ્યું શીત ચરેવો;
પણ નર દક્ષ કપિ કુળ સંગે, શીતાર્તે ન ગમેવોરે. સંખેશ્વર. ૧૩.
ગ્રંથે ન કુશળ સુશળે મતિ બોલે, માણુકમૂલ નકાવો;
બહુશ્રુત સુવિહિત નયણે જોય્યે, તવ અમ શ્રમસફળોવોરે સંખેશ્વર. ૧૪.
પંડિત આગે શ્રોતા રાગે, સુંદર શાસ્ત્ર સુણે રે.
વિસ્તરશ્યે વટ શાખા પુણ્યની, લેશો શિવફળ મેવારે. સંખેશ્વર. ૧૫.
પુણ્યમારગ શ્રુત સુણતાં જાણે, જાણે પાપ ફળેવો;
જાણે ઉભય સદગુરૂ મુખથી તિહાં, શુભ ફળદાયક સેવો રે. સંખેશ્વર. ૧૬.

પ્રશસ્તિ.

(રાગ ધન્યાશ્રી)

તપગચ્છ નંદન દેવ તરૂપમ, વિજયદેવ સુરિ રાયાજી;
નામ દિગે દિશ જેહનું ચાવું, ગુણિજન વંદે ગાયાજી.
વિજયસિંહ સુરિ તસ પટધર, કુમતિ મતંગજ સિંહોજી;
તાશિષ સુરિ પદવી લાયક, લક્ષણ લક્ષિત દેહોજી. ૧.
સંઘ ચતુર્વિધ દેશવિદેશી, મળિયા તીહાં સંકેતજી;
વિવિધ મહોત્સવ કરતાં દેખી, નિજ સુરિપદને હેતેજી.
પ્રાયશ્ચિત્ત મૂનિ બહુ દેખી, મન વૈરાગે વાશીજી;
સૂરિવર આગે વિનય વિરાગે, ચિત્તની વાત પ્રકાશીજ. ૨.